MUHİBBÎ DÎVÂNI
KENDİ HATTIYLA

KÂNÛNÎ SULTAN SÜLEYMAN

TÜRKİYE YAZMA ESERLER KURUMU BAŞKANLIĞI YAYINLARI: 23

Edebiyat ve Sanat Serisi	:	7
Kitabın Adı	:	MUHİBBÎ DÎVÂNI KENDİ HATTIYLA
Müellifi	:	Kânûnî Sultan Süleyman (1494-1566)
Özgün Dili	:	Osmanlıca
İnceleme - Metin	:	Doç. Dr. Orhan Yavuz, Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Öğretim Üyesi
Arşiv Kayıt	:	Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine Kitaplığı, No. 1132
Kapak Görseli	:	*Meşâ'irü'ş-Şu'arâ*, Millet Yazma Eser Kütüphanesi, Ali Emiri Tarih, No. 772
Kitap Tasarım	:	AS-64 Basın-Yayın Tanıtım, Org. ve Paz. Ltd. Şti. Çatalçeşme Sk. No. 15/1, 34110 Cağaloğlu-İstanbul Tel: 0212 513 39 90 / info@asbook.org
Baskı	:	Bilnet Matbaacılık / Biltur Basım Yayın ve Hizmet A.Ş. Dudullu OSB 1. Cadde No. 16 Ümraniye / İstanbul Tel: 444 44 03 www.bilnet.net.tr / Sertifika No. 15690
Baskı Yeri ve Yılı	:	İstanbul 2014
Baskı Miktarı	:	1. Baskı, 2000 adet

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI
Library of Congress A CIP Catalog Record

Kânûnî Sultan Süleyman (Muhibbî)
Muhibbî Dîvânı
1. Kânûnî Sultan Süleyman, 2. Muhibbî, 3. Edebiyat, 4. Dîvân,
5. Osmanlı Sultanları, 6. Şiir, 7. Orhan Yavuz
ISBN: 978-975-17-3713-7

Copyright © Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı. Her hakkı mahfuzdur.
Bütün yayın hakları *Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı*'na aittir. Başkanlığın izni olmaksızın tümüyle veya kısmen, hiçbir yolla ve hiçbir ortamda yayınlanamaz ve çoğaltılamaz.

T. C. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı
Süleymaniye Mah. Kanuni Medresesi Sok. No: 5 34116 Fatih / İstanbul
Tel.: +90 (212) 511 36 37
Faks: +90 (212) 511 37 00
info@yek.gov.tr
www.yek.gov.tr

MUHİBBÎ DÎVÂNI

KENDİ HATTIYLA

(İNCELEME - METİN - TIPKIBASIM)

KÂNÛNÎ SULTAN SÜLEYMAN
(1494-1566)

Hazırlayan
Orhan YAVUZ

TÜRKİYE
YAZMA
ESERLER
KURUMU
BAŞKANLIĞI

TAKDİM

İnsanlık tarihi, akıl ve düşünce sahibi bir varlık olan insanın kurduğu medeniyetleri, medeniyetler arasındaki ilişkileri anlatır. İnsan, zihnî faaliyetlerde bulunma kabiliyetiyle bilim, sanat ve kültür değerleri üretir, ürettiği kültür ve düşünce ile de tarihin akışına yön verir.

Medeniyetler, kültürler, dinler, ideolojiler, etnik ve mezhebî anlayışlar arasındaki ilişkiler kimi zaman çatışma ve ayrışmalara, kimi zaman da uzlaşma ve iş birliklerine zemin hazırlamıştır.

İnsanların, toplumların ve devletlerin gücü, ürettikleri kültür ve medeniyet değerlerinin varlığıyla ölçülmüştür. İnsanoğlu olarak daha aydınlık bir gelecek inşa edebilmemiz, insanlığın ortak değeri, ortak mirası ve ortak kazanımı olan kültür ve medeniyet değerlerini geliştirebilmemizle mümkündür.

Bizler, Selçuklu'dan Osmanlı'ya ve Cumhuriyet'e kadar büyük devletler kuran bir milletiz. Bu büyük devlet geleneğinin arkasında büyük bir medeniyet ve kültür tasavvuru yatmaktadır.

İlk insandan günümüze kadar gök kubbe altında gelişen her değer, hakikatin farklı bir tezahürü olarak bizim için muteber olmuştur. İslam ve Türk tarihinden süzülüp gelen kültürel birikim bizim için büyük bir zenginlik kaynağıdır. Bilgiye, hikmete, irfana dayanan medeniyet değerlerimiz tarih boyunca sevgiyi, hoşgörüyü, adaleti, kardeşlik ve dayanışmayı ön planda tutmuştur.

Gelecek nesillere karşı en büyük sorumluluğumuz, insan ve âlem tasavvurumuzun temel bileşenlerini oluşturan bu eşsiz mirasın etkin bir şekilde aktarılmasını sağlamaktır. Bugünkü ve yarınki nesillerimizin gelişimi, geçmişimizden devraldığımız büyük kültür ve medeniyet mirasının daha iyi idrak edilmesine ve sahiplenilmesine bağlıdır.

Felsefeden tababete, astronomiden matematiğe kadar her alanda, Medine'de, Kahire'de, Şam'da, Bağdat'ta, Buhara'da, Semerkant'ta, Horasan'da, Konya'da, Bursa'da, İstanbul'da ve coğrafyamızın her köşesinde üretilen değerler, bugün tüm insanlığın ortak mirası hâline gelmiştir. Bu büyük emanete sahip çıkmak, bu büyük hazineyi gelecek nesillere aktarmak öncelikli sorumluluğumuzdur.

Yirmi birinci yüzyıl dünyasına sunabileceğimiz yeni bir medeniyet projesinin dokusunu örecek değerleri üretebilmemiz, ancak sahip olduğumuz bu hazinelerin ve zengin birikimin işlenmesiyle mümkündür. Bu miras bize, tarihteki en büyük ilim ve düşünce insanlarının geniş bir yelpazede ürettikleri eserleri sunuyor. Çok çeşitli alanlarda ve disiplinlerde medeniyetimizin en zengin ve benzersiz metinlerini ihtiva eden bu eserlerin korunması, tercüme ya da tıpkıbasım yoluyla işlenmesi ve etkin bir şekilde yeniden inşa edilmesi, Büyük Türkiye Vizyonumuzun önemli bir parçasıdır. Bu doğrultuda yapılacak çalışmalar, hiç şüphesiz tarihe, ecdadımıza, gelecek nesillere ve insanlığa sunacağımız eserleri üretmeye yönelik fikrî çabaların hasılası olacaktır. Her alanda olduğu gibi bilim, düşünce, kültür ve sanat alanlarında da eser ve iş üretmek idealiyle yeniden ele alınmaya, ilgi görmeye, kaynak olmaya başlayan bu hazinelerin ülkemize ve tüm insanlığa hayırlar getirmesini temenni ederim. Aziz milletimiz, bu kutsal emaneti yücelterek muhafaza etmeyi sürdürecektir.

Recep Tayyip Erdoğan
T. C.
Başbakan

İÇİNDEKİLER

TAKDİM 4

ÖNSÖZ 9

KISALTMALAR 11

GİRİŞ 13

A. KÂNÛNÎ SULTAN SÜLEYMAN 14

B. KENDİ HATTIYLA KÂNÛNÎ SULTAN SÜLEYMAN (MUHİBBÎ) DÎVÂNI 16

C. DİL VE EDEBİYAT AÇISINDAN MUHİBBÎ DÎVÂNI 18

1. SEVGİLİ 28

2. AŞK 30

3. BENZETMELER 33

4. DEYİMLER VE BİRLEŞİK FİİLLER 37

D. DEVRİN ŞAİRLERİNE GÖRE MUHİBBÎ 41

KAYNAKLAR 51

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ 55

METİN 57

ŞİİR DİZİNİ 349

EK: YAZI KARŞILAŞTIRMASI 357

TIPKIBASIM 365

ÖNSÖZ

İstanbul'un fethinden sonraki dördüncü padişah olduğu gibi dîvân sahibi padişahlar içinde de dördüncü sırada yer alan Kânûnî Sultan Süleyman Han devri her sahada sanat yönü ile dikkatleri üstüne çeker. Türk edebiyatı, başta padişah ve şehzâdeleri olmak üzere pek çok şair yetiştirir. Hükümdar, şairlerden ayrılmaz, onları takip ettiği gibi onlar da Kânûnî'ye olan ilgilerini eksik etmezler ve şiirlerinde ona yer verirler. Padişah bu kadar sefer ve devlet işleri yanında şiiri hiç bırakmaz, ömrü boyunca Türkçe ile konuşur ve arkadaşlık yapar. Şiir Muhibbî'nin sığındığı, dinlendiği, konuştuğu emniyetli bir yer gibidir. Onun için Muhibbî Türk edebiyatında en çok şiir yazan beş altı şairden biri olarak görülür.

Kânûnî'deki şiir zevki bu kadar şiir içinde onun şiirlerinden seçme yapmaya da yöneldiğini gösterir. Muhibbî'nin kendi el yazısıyla ortaya koyduğu dîvân bunun bir örneğidir. Bu açıdan bakınca, sultanın bizzat ortaya koyduğu seçme şiirlerden oluşmuş dîvânı ile karşılaşırız. Yirmi beş otuz civarında nüshası bulunan Muhibbî Dîvânı içinde hükümdarın kendi yazısı ile olan bu nüshanın ayrı bir yeri olmalıdır.

Biz bu düşünceden hareketle çalışmamızda, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hazine No. 1132'de kayıtlı bulunan nüshanın neşri üzerinde durduk. Diğer bütün nüshaları okuyarak tüm şiirlerini ihtiva eden tenkitli metin üzerinde çalıştığımız için, bu çalışmada beyitlerin anlam açısından bozulduğu birkaç beyit hariç Hazine nüshasını esas aldık. Elinizdeki eser böylece ortaya çıkmış oldu. Yaptığımız çalışmada metni verirken Arapça ve Farsça kelimeleri göz önüne alarak sadece bunlarda transkripsiyon harflerini kullandık. Ancak Türkçeye has olan nazal ñ sesi ile yine Türkçenin ķ sesinin değişmesi sonucunda ortaya çıkan ḫ seslerini de metinde gösterdik ve dil olarak devrin Türkçesini esas aldık.

Çalışmamızda ayrıca bu nüshada yer alan 287 şiir üzerinde dil ve edebiyat açısından incelemede bulunduk. Metni verirken şiirlerin vezinlerini yazdığımız gibi şiir sonlarında yer aldıkları nüshaları da gösterdik. Diğer nüshalarda bulunmayan 130 şiirin burada yer alması padişahın kendi yazısı ile olan dîvânının değerini ortaya koymuş oldu. Mürettep olmayan bu nüshadaki şiirlerin kolayca bulunabilmesi için ilk beytinin /bendinin ilk mısrasına göre yaptığımız bir şiirler dizinini günümüz alfabesini esas alarak çalışmamızın sonuna ekledik. Arşiv kayıtlarından ulaşabildiğimiz Kânûnî'ye ait yazıları da fikir oluşturması için dîvân nüshası ile karşılaştırmalı şekilde verdik. Son

olarak Kânûnî'ye ait olduğu bilinen nüshanın tıpkıbasımını çalışmanın sonuna ekleyerek ilim camiasının hizmetine sunduk.

Bütün bunları yaparken bazı güçlüklerle de karşılaştık. Bu güçlüklerin giderilmesinde kendilerinden yardım gördüğüm değerli meslektaşlarıma, eserin basımını gerçekleştiren Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanı sayın Prof. Dr. Muhittin Macit Bey'e, Çeviri ve Yayım Dairesi Başkanı sayın Yrd. Doç. Dr. Ferruh Özpilavcı Bey'e ve eserin yayımlanmasında emeği geçen kurum çalışanlarına teşekkür ederim.

Doç. Dr. Orhan YAVUZ
Konya - 2014

KISALTMALAR

A	Muhibbî Dîvânı; İstanbul Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi, No. 994.
AE	Muhibbî Dîvânı; Millet Yazma Eser Kütüphanesi, Ali Emiri Bölümü, Manzum No. 392.
age	adı geçen eser.
agm	adı geçen makale.
ak	a sayfası kenarında.
bak.	bakınız.
bk	b sayfası kenarında.
BY	Muhibbî Dîvânı, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, No. 3718
c.	Cilt.
H	Muhibbî Dîvânı; Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hazine Kitaplığı, No. 1132.
M	Muhibbî Dîvânı; Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi, No. 2407.
met.	metindeki şekli.
NO	Muhibbî Dîvânı; Süleymaniye Kütüphanesi, Nuruosmaniye Bölümü, No. 3873.
No.	numara.
ö.	ölümü.
s.	sayfa.
S.	sayı.
S1	Muhibbî Dîvânı; Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya Bölümü, No. 3970.
TY.	Türkçe Yazmalar.
Ü1	Muhibbî Dîvânı; İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 5467.
Ü2	Muhibbî Dîvânı; İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 689.
Ü3	Muhibbî Dîvânı; İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, No. 1976.

GİRİŞ

Türk milleti tarihinin her devir ve sahasında birçok şair ve sanatkâr hükümdar çıkarmıştır. Bu hükümdarlar ilme, sanata ve edebiyata çok büyük değer vermişler, bu işlerle uğraşanları korumuşlar ve Türkçe eser telifi ile Arapça ve Farsça eserleri tercüme etmeye teşvik etmişler, yazdırdıkları eserlerin sahiplerini ödüllendirmişler, hatta bu işlerle uğraşanlara hazineden maaş bile bağlamışlardır. Türkçenin ilk eserleri olan ve Türk hitabet sanatının ilk ürünleri olarak bilinen Orhun Âbideleri göz önüne alındığında, Türk tarihinde ilk eser verenlerin başında Bilge Kağan, yeğeni Yollug Tigin ve vezir Tonyukuk'un olduğu görülecektir.

Daha sonra batı Türklüğü dışında Timurlular devletinin son hükümdarı Hüseyin Baykara (1438-1507), Çağatay Türkçesiyle şiirler yazan Özbek hükümdarı Şiban Han (1451-1510), Şiban Han'dan sonra klasik Çağatay şiirini devam ettiren Ubeydullah Han (?-1538), Bâbür Han (1483-1530), Bâbür'ün oğlu Kâmrân Mirzâ (1509-1557), Karakoyunlu Türkmenlerinden Bayram Han (1504-1561), Hatâî mahlasıyla şiirler yazan İran-Türk hükümdarı Şah İsmâil (1487-1524), yine bu sahanın hükümdarlarından 1558-1590 yılları arasında Gilan'da hüküm süren Ahmed Han, Mısır'da Anadolu Türkçesiyle ilk şiirleri yazan Sultan Kayıtbay (1468-1495) ve Kansu Gavrî (1440-1516), sanatkâr kişiliği ve kahramanlığının yanında yazdığı kahramanlık şiirleriyle tanınan Kırım Hanı Gâzî Giray Han (1554-1608) devlet adamlığının yanında birer şair olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Anadolu'da ise ilk dîvân yine bir hükümdar şair olan Kadı Burhaneddin Ahmed (ö. 1398) tarafından ortaya konmuştur.

Osmanlı sahasında ilk defa geniş manada şairleri etrafında toplayan, onlarla şiir ve edebiyat sohbetleri yapan, onları ödüllendiren Yıldırım'ın oğlu şehzâde Emir Süleyman olmuştur. Bu sebeple Ahmedî ve Ahmed-i Dâî gibi şairler 1402-1412 tarihleri arasında Osmanlı devlet idaresini yürüten Emir Süleyman'a övgü şiirleri yanında ölümü için de mersiyeler yazmışlardır. Ayrıca padişah ve şehzâdelerin bazılarının büyük ve müretteb dîvânlarının bulunduğu da bir gerçektir. Şair padişahlar ile şehzâdeler dairesinde isim ve mahlaslarını verdiğimiz II. Murad-*Murâdî* (1404-1451), isminin dışında ilk defa mahlas kullanan ve yine ilk defa dîvân tertip eden Fatih Sultan Mehmed-*Avnî* (1432-1481), Fatih'in oğulları Sultan II. Bâyezid-*Adlî* (1447-1512) ve Cem Sultan-*Cem* (1459-1495), II. Bâyezid'in oğulları Yavuz Sultan Selim-*Selîmî* (1470-1520) ile Şehzâde Korkut-*Harîmî* (1467-1519), Kânûnî Sultan Süleyman-*Muhibbî* (1495-1566), Kânûnî'nin oğulları Şehzâde Mustafa-*Muhlisî* (1515-1553) ve Şehzâde Bâyezid-*Şâhî* (1525-1562), Sultan II. Selim - *Selîmî* (1524-1574), III. Murâd-*Murâd, Murâdî* (1546-1595), III. Mehmed-*Adnî* (1566-1603), I. Ahmed-*Bahtî* (1590-1617), II. Osman-*Fârisî* (1603-1622), IV. Murâd-*Murâdî* (1612-1640), IV. Mehmed-*Vefâî*

(1642-1693), II. Ahmed (1643-1695), II. Mustafa-*Meftûnî, İkbâlî* (1664-1703), III. Ahmed-*Necib* (1673-1736), III. Mustafa-*Cihângîr* (1707-1774), III. Selim-*İlhâmî* (1761-1808), II. Mahmud-*Adlî* (1784-1839) ve V. Mehmed Reşad (1844-1918) gibi hükümdar ve şehzâdeleri görmekteyiz[1].

Türk edebiyatı XIV. ve bilhassa XV. yüzyılda Anadolu'da Orta Asya'da, Maveraünnehr'de çok büyük gelişme kaydetmiştir.[2] "Türklük âleminin hemen her sahada olduğu gibi edebiyat yönünden de esas itibariyle müşterek bir karakterde olmakla hepsi için ortak bir terim olarak kullanabileceğimiz dîvân edebiyatının, en zengin ve parlak devri XVI. yüzyıldır. Asrın en ihtişamlı temsilcisi Osmanlı İmparatorluğudur. Bu asır içinde en verimli dönem ise Kânûnî Sultan Süleyman devridir."[3]

Bu devir fende, sanatta ve edebiyatta devletin en görkemli devri olmuştur. Yarım asra yakın bir zaman dilimini içine alan Kânûnî Sultan Süleyman devrinin Türk şiirinin altın çağı olduğunu, başta Zâtî, Hayâlî, Fuzûlî, Yahyâ Bey, Bâkî ve Nev^{c}î olmak üzere pek çok dîvân şairinin yetiştiğini görmekteyiz. XVI. yüzyılın bahsi geçen döneminin en büyük şairlerinden biri de hiç şüphesiz şiirlerinde *Muhibbî* ve bazen vezin gereği *Muhib* mahlasını kullanan, Farsça ve Türkçe dîvânları bulunan Kânûnî Sultan Süleyman Han'dır.

A. KÂNÛNÎ SULTAN SÜLEYMAN

Osmanlı padişahlarının onuncusu olan Kânûnî Sultan Süleyman, babası sancak beyi iken 1494 yılında Trabzon'da doğmuştur. Babası Yavuz Sultan Selim Han, annesi Hafsa Sultan'dır. Çocukluk yılları Trabzon'da geçen I. Süleyman ilk tahsilini de burada yapmıştır. On beş yaşında iken dedesi II. Bayezid Han tarafından Kefe Sancak beyliğine tayin olunur (1509). Babasının padişah olmasını müteakip İstanbul'a çağrılır (1512), akabinde de babasından sonra tahtın tek vârisi sıfatıyla ve Saruhan sancak beyliği ile Manisa'ya gönderilir (1513). Çaldıran (1514) ve Mısır (1516) seferleri sırasında tahta vekâlet ve Rumeli'nin muhafazasıyla görevlendirilerek Edirne'de bulunur. Yavuz Sultan Selim Han'ın vefatı üzerine Manisa'dan İstanbul'a gelir ve padişah olur (1520). Osmanlı ülkesinde iç huzuru sağladıktan sonra Bağdat üzerine yürür ve

---

1 Geniş bilgi için bak.: Âmil Çelebioğlu; *Kanûnî Sultân Süleymân Devri Türk Edebiyatı,* Millî Eğitim Bakanlığı yayınları 2540, İstanbul, 1994, s. 35; Mustafa İsen-Ali F. Bilkan; *Sultan Şâirler* Akçağ Yayınları, Ankara, 1997; Orhan Yavuz; *Kansu Gavrî'nin Türkçe Dîvânı (Metin-İnceleme-Tıpkıbasım*), Selçuk Üniversitesi Tükiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları: 2, Konya, 2002, s. 38-42.

2 Kemal Yavuz; "Süleyman Çelebi'nin Yaşadığı Zamanda Türk Edebiyatı", *Yazılışının 600. Yılında Bir Kutlu Doğum Şaheseri,* Uluslararası Mevlid Sempozyumu, 16-17 Nisan, 2009, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2010.

3 Âmil Çelebioğlu; *age*, s.31.

zapteder (1521). Bundan bir yıl sonra Rodos'u alır. 1526'da Mohaç zaferini kazanır. 1529'da Budin'i alan Sultan Süleyman Han ilk defa olarak Viyana'yı kuşatır; mevsimin ve diğer bazı şartların uygun olmaması sebebiyle bu kuşatma kaldırılır. 1532'de Alman ve 1534-1535'te Irakeyn seferleri düzenlenir ve kazanılır. 1538'de Boğdan seferine çıkan Sultan Süleyman Han voyvodalığın merkezi Suçuva'yı zapt eder. Daha sonra da sırasıyla Budin (1541), Estergon (1543), Tebriz (1549), Halep'e (1553) seferler düzenler ve bu seferlerden de zaferlerle döner. En son hasta olarak katıldığı Sigetvar seferi esnasında vefat eder (1566). Sokullu Mehmet Paşa -ordunun morali açısındankalenin feth edilmesine kadar padişahın ölümünü askerden gizler. Cenaze töreni İstanbul'da kendi adına yaptırdığı Süleymaniye Camii'nde yapılan padişah, Şeyhülislâm Ebussuud Efendi'nin kıldırdığı cenaze namazının ardından caminin külliyesinde bulunan türbesine defnedilir.[1]

Osmanlı tahtını kırk altı yıl gibi uzun bir süre idare eden Kânûnî Sultan Süleyman yukarıda bahsettiğimiz gibi birçok sefere katılmış, ömrü zaferler ve zenginlikler içinde geçmiş, ilim, şiir ve sanatla uğraşanları koruyup kollamış, onları teşvik etmiştir. Bizzat kendisi de şiir ve edebiyata ilgi duyan ve Türk edebiyatında önde gelen bir şairdir.

Yetmiş bir yıllık hayatının her anında şiirle uğraşan Kânûnî'nin zamanında Türk edebiyatı yeni gelişmeler gösterir. Türk şiiri ele alındığında onun önemli bir yerinin olduğu görülecektir. Arapça ve Farsça gibi dillere hâkim olan Kânûnî Sultan Süleyman Han'ın çok hacimli Türkçe dîvânının yanında Farsça ile şiirler yazdığı bilinmekte ve bu dilde bir dîvânı da bulunmaktadır.[2]

Türkçe dîvânında dört bin civarında şiiri olduğunu son araştırmalarımızla tespit ettiğimiz Kânûnî'nin bu açıdan bakılınca Türk edebiyatında önemli bir yerinin olduğu ve en çok şiir yazan hükümdarlar arasında birinci sırayı aldığı görülür. Onun dîvânının Türkiye kütüphanelerinde yirmi beş otuz civarında nüshası bulunduğu ve bundan da Sultan'ın şiirlerinin sevilip çok okunduğu anlaşılmaktadır. Dîvân nüshalarından biri kendi el yazısıyladır. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine Kitaplığı No. 1132 numarada kayıtlı olan nüsha bu çalışmamızın konusunu teşkil eden nüsha olup Sultan'ın seçme şiirlerini ihtiva eder. Bu önemli nüshadan başka

1. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, TY. No. 5467 (Ü1)
2. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, TY. No. 689 (Ü2)
3. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, TY. No. 1976 (Ü3)
4. İstanbul Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi, No. 994 (A)

---

1 Daha geniş bilgi için bak.: M. Tayyib Gökbilgin; "Süleyman I" *İslâm Ansiklopedisi, cilt 11*, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, s. 99-155; Coşkun Ak, "Süleyman I", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, *38. cilt*, İstanbul, 2010, s. 62-75.

2 Coşkun Ak; *Muhibbî - Farsça Divan*, Nobel Yayınları, Ankara, 2006.

5. Süleymaniye Kütüphanesi, Nuruosmaniye Bölümü, No. 3873 (NO)
6. Millet Yazma Eser Kütüphanesi, Ali Emîrî Bölümü, No. 392 (AE)
7. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, No. 3718 (BY)
8. Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi, No. 2407 (M)
9. Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya Bölümü, No. 3970 (S1)

gibi nüshalar başta olmak üzere pek çok yazma nüsha, kütüphanelerdeki yerlerini almış durumdadır.[1] Bu dîvânların her birinin kendine göre özelliği olup muhtevaları açısından birbirlerinden farklılıklar gösterirler.

Kânûnî Sultan Süleyman'ın dîvânı üzerine ilk yayın olarak Âdile Sultan (1826-1899) neşrini görüyoruz.[2] Bu nüshaya dayanarak Vahit Çabuk tarafından *Dîvân-ı Muhibbî* adlı yayın 1980 yılında yapılmıştır.[3] Yukarıda bazı nüshalarını sıraladığımız yazma dîvânlardan Nuruosmaniye nüshasının tıpkıbasımı, Prof. Dr. Günay Kut'un nüsha üzerinde geniş bir incelemesiyle Kültür Bakanlığı'nca,[4] İstanbul Üniversitesi Kütüphanesindeki 5467 numarada kayıtlı bulunan nüsha da yine tıpkıbasım yöntemiyle Ereğli Demir Çelik Fabrikası tarafından orijinaline uygun boyutlarda yayımlanmıştır.[5] Kânûnî'nin dîvânının ilmî neşrini ise 1977 yılında eseri doktora tezi olarak hazırlayan değerli bilim adamı Prof. Dr. Coşkun Ak yapmıştır.[6]

B. KENDİ HATTIYLA KÂNÛNÎ SULTAN SÜLEYMAN (MUHİBBÎ) DÎVÂNI

Yukarıda da belirttiğimiz gibi bu çalışmamızın asıl konusunu Kânûnî Sultan Süleyman'ın kendi el yazısıyla olan dîvân nüshası oluşturmaktadır. Bu nüsha Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine Kitaplığı No. 1132 numarada bulunmaktadır.[7] Yazma, aharlı kalın kâğıt kullanılan bir eser olup 21x13,5 cm ölçülerinde 120 yapraktan oluşmaktadır. Bir müsvedde görünümünde olan eser gayr-ı mürettep bir dîvân olarak karşımıza çıkmakta, sayfalarda da satır sayısı 10-17 arasında değişmektedir. Nesih-talik kırması bir hatla yazılan eser, kahverengi ve şemseli bir deri cilde sahiptir. Dîvânda herhangi bir tarih kaydı mevcut değildir.

---

1 Daha geniş bilgi için: Coşkun Ak; *Muhibbî Dîvânı-İzahlı Metin*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1987, s. 31-39.

2 Âdile Sultan; *Dîvân-ı Muhibbî*, Matbaa-i Osmânî, İstanbul, 1308.

3 Vahit Çabuk; *Dîvân-ı Muhibbî (Kanûnî Sultan Süleyman'ın Şiirleri)*, Tercüman 1001 Temel Eser, 3 cilt, İstanbul, 1980.

4 *Muhibbî Dîvânı-Tıpkıbasım*, Kültür Bakanlığı Yayınları: 2746, Ankara, 2001.

5 *Dîvân-ı Muhibbî*; Ereğli Demir Çelik Fabrikası Yayınları, İstanbul, 2005

6 Coşkun Ak; *age*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987.

7 Fehmi Edhem Karatay; Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, *Türkçe Yazmalar Kataloğu*, *c. II*, İstanbul, 1961, s. 121.

Dîvânın 1b, 2a, 2b, 3a, 61b, 62a, 67b ve 75a sayfalarında yazı bulunmamaktadır. Bunlardan 2b, 61b, 62a, 67b ve 75a sayfalarında altın suyu ile yapılmış bazı süsleme şekiller görülmektedir. Ayrıca 76a, 78b ve 95a sayfalarında hem yazı hem de sözü edilen süslemeler yer almaktadır.

Kânûnî'nin (Muhibbî) kendi hattıyla yazdığı bu dîvânda 287 manzume olup bunlardan biri müfred, biri muhammes, biri tahmis, 284'ü de gazeldir. Nüshada bulunan tek tahmis (10a-10b) başka bir dîvân nüshasında (İstanbul Arkeoloji Müzesi, No. 994, 39b-40a) bulunan:

Dōstum ḳışmet bana kaygu saña şādī-y-imiş
Çāre ne rūz-ı ezelden başa bu yazu-y-ımış

matlalı kendi gazelinin tahmisidir. Eserin 40b sayfasındaki bir gazel (104. şiir) Farsça, 118b sayfasında yer alan bir gazel (282. şiir) de Türkçe-Farsça mülemmadır.

Müdde[c] ī sözin revā mıdur şehā gūş eylemek
[c] Āşıḳ-ı bī-zer ḫarīdüñi ferāmūş eylemek

matlalı bir gazelle başlayan ve

Miyānın kuçmak istersin Muḥibbī
Kuçılur mı olıcak kıldan ince

makta beyitli bir gazelle sonlanan dîvânın 1a sayfasında:

"**Uşbu dīvān-ı mübārek cennet-mekān maġfiret-nişān merhūm ve maġfūrun-leh Sulṭān Süleymān Ḫan Ġāzī Ḫażretleri'nüñ kendü mübārek ḫaṭlarıdur. Bilen var-ısa imtiḥān eylesün**" şeklinde bir kayıt yer almaktadır.

Muhibbî'nin dîvânının bu nüshasındaki şiirler diğer dîvân nüshalarındaki şiirlerle karşılaştırıldığında söz konusu (Ü1, Ü2, Ü3, A, BY, AE, NO ve M) nüshalardaki şiirlere beyit eklemelerinin yapıldığı ve eksik şiirlerin tamamlandığı görülecektir. Meselâ 16. şiirdeki 2. ve 3. beyitler, 121. şiirdeki 5. beyit, 133, şiirdeki 8. beyit, 148. şiirdeki 2. beyit, 177. şiirdeki 5. beyit, 201. şiirdeki 6. beyit, 211. şiirdeki 5. beyit, 256. şiirdeki 6. beyit, üzerinde çalıştığımız nüshadaki gazellerden diğer nüshalardaki şiirlere ilave edilen beyitlerdir.

Ayrıca bu nüshada (H) bulunup da yukarıda sıraladığımız diğer nüshalarda bulunmayan şiirler açısından da yazma farklı bir değer kazanmaktadır. Dîvânda bu şiirlerin sayısı 130'dur. Bu 130 şiir, Muhibbî'nin şimdiye kadar yayımlanan şiirleri arasında bulunmayan ve ilk defa tarafımızdan bilim âlemine sunulan şiirler olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada 275. gazelle 277. gazelin aynı şiirler olduğuna, sehven iki defa yazıldığına şahit oluyoruz.

Prof. Dr. Kemal Yavuz ile birlikte üzerinde çalıştığımız Muhibbî dîvânı nüshalarından da anlaşılacağı üzere şairin dört bin civarında şiirinin bulunduğunu belirtmek gerekir. Bu açıdan bakınca Kânûnî'nin, zaman zaman tekrara düştüğünü görürüz. Üzerinde çalıştığımız bu divanın 247. sırasındaki gazelinin

Āh eylesem ᶜaceb mi gül yüzlü yāra karşu
Bülbül fiġānlar eyler evvel bahāra karşu

şeklindeki matla beytini, İstanbul Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi nüshasının 113a sayfasındaki başka bir gazelinin de ilk beyti olarak tespit ediyoruz. Bu gibi durumları diğer nüshaları da birbirleriyle karşılaştırınca görmek mümkündür.

C. DİL VE EDEBİYAT AÇISINDAN MUHİBBÎ DÎVÂNI

Muhibbî dîvânına dil açısından bakınca Türkçenin tarihî seyri içinde gelişme yönü ile pek farklılık görülmez. Ses özellikleri bakımından Eski Anadolu Türkçesinin hususiyetleri oldukça korunmuştur. Şekil yapısı açısından ise söz konusu dönemin serpintilerini görmek mümkündür. Bunlar daha çok eklerde, bilhassa zarf-fiil eklerinde kendini belli eder.

-a: "-arak, -erek" eki

Zülfüñüñ bendine bend eyle Muḥibbī'yi didüm
Didi şimden girü uslan koy**a** dīvānalıgı
90/5

-ıcak, -icek eki

ᶜĀşıḳ mı dinür yanmay**ıcak** āteş-i hicre
ᶜIşḳ ehli olan puḫte gerek ḫām gerekmez
174/2

Yollar üstinde Muḥibbī niçe ḫāk oldı yatur
Kūyuña ilet**icek** bād-ı seḥerden sorasın
40/5

Cām-ı Cem olmay**ıcak** genc-i Ferīdūn nedür
Dutalum devlet-i Cemşīd [ü] Ferīdūn olasın
275/3

-madın, -medin eki

As**madın** ḳandil-i zerrīni felekler bāmına
Ḫil^{c} at-i sebzi agaçlar al**madın** endāmına
218/1

Kitāb-ı ^{c} ışḳuñı başdan okudum ser-te-ser ezber
Daḫı ögren**medin** varup mu^{c} allimden elifbāyı
31/2

-uban, -üben eki

Kırmızı pūş ol**uban** almış ele la^{c} l ḳadeḥ
Sanki ḫūbān-ı Firenk'dür büt-i tersā lāle
105/3

Eksük olmasun yaşum kim dök**üben** ḫūn-ı ciger
Geydürür bu egnüme gülgūn ḳumāş üç günde bir
117/4

gibi örnekler bunlardandır.

-ca, -ce ekinin de çeşitli manalarda kullanıldığını aşağıdaki örneklerinde görüyoruz.

onun kadar anlamında:

İşidürdüm māh-rūlar bī-vefā olur velī
İy Muḥibbī her ne dirlerse biñ an**ca** var imiş
49/5

Kankı dil sevdā idinmişdür ser-i zülfüñ şehā
Anı bī-ḳayd sanma ^{c} ālem**ce** anuñ ġavġāsı var
259/2

-rak, -rek anlamında:

Bir perī peyker ḳamer-ruḫsār sevdüm tāze**ce**
Bir lebi şīrīn şeker-güftār sevdüm tāze**ce**
……..

Bir yüzi gül ġonca-leb gülzār sevdüm tāze**ce**
……
Bir kaşı ya kirpügi ok yār sevdüm tāze**ce**
g. 238

gibi anlamında:

Noḳṭa agzından virüp kıl**ca** miyānınd[an] ḫaber
Ḥamdü-lillāh ᶜ ışḳ içinde ehl-i idrāk olmışam
274/4

gibi kullanışlar bunlara örnek teşkil etmektedir.

-n vasıta hâli eki:

Eski devirlerde örneklerine bol bol rastladığımız -n vasıta hâli ekine Muhibbî'de de tesadüf etmekteyiz. Metnimizde "vaḳt" kelimesiyle kullanılan örneğinde ek bir nevi vezin doldurma durumundadır. Bu kullanışta ek olmadan da mana kaybı bulunmamaktadır.

İy Muḥibbī iletür kūyına ol vaḳti**n** ṣabā
Rāh-ı kūyında ġubār olup meger berbād olam
5/5

-ısar, -iser gelecek zaman eki:

Muhibbî divanında Eski Anadolu Türkçesinin en belirgin özelliklerinden -ısar, -iser gelecek zaman ekine de yer yer rastlanmaktadır.

Bu güni ḫoş görelüm irte günüñ issisi var
Kalmadı kalmay**ısar** kimseneye gün gicedür
216/3

Bildirme eklerinde şu kullanışlar dikkat çekmektedir:
-ın, -in teklik birinci şahıs bildirme eki:

Cānā cefā vü cevrüñ-ile dil ḫoş**ın** daḫı
İçdüm şarāb-ı ᶜ ışḳı ezel serḫoş**ın** daḫı

kaş**ın** daḫı, münaḳḳaş**ın** daḫı, tīr-keş**in** daḫı, müşevveş**in** daḫı
g. 41

-uz -üz çokluk birinci şahıs bildirme eki:

Niçe yıllardur didüm gönlümle ṣāḥib-ġamlar**uz**
Didi çeşmüm anuñ-ıçun biz de ġarḳ-ı demler**üz**
muḥkemler**üz**, pür-ḫamlar**uz**, edhemler**üz**
g. 116

Birleşik fiiller de tezlik ve devamlılık bildirmeleri yönü ile dikkati çekerler.

-a düşmek:

Ol serv-ḳadde nāgāh bu dīde baḳ**a düşdi**
Eşküm revān gözümden pāyına ak**a düşdi**
83/1

-a görmek, -e görmek:

Şemᶜ-i ḥüsne yan**a gör** pervāne-veş āh eyleme
ᶜĀşıḳ-ı ṣābit-ḳadem ᶜışḳ içre feryād istemez
15/3

Ḥüsn bāġına irişdük yüzüñi ḫāk id**e gör**
Üstüñe sāye salar serv-i ḫırāmān büyüdi
39/2

-e durmak:

Kanlu yaş dökdügümi sorma gözünden ne bilür
Anı sor ḫūnī gözi göz göre kanum içe **dur**
216/4

örneklerinde gördüğümüz gibi.

Öğrenilen geçmiş zaman görevinde kullanılan **-up, -üp** zarf-fiil ekine de Muhibbî'nin şiirlerinde rastlarız. Bu kullanışı daha çok 3. şahıslarda görürüz.

Lebüñde ḫaṭ mıdur yoḫsa görinen sāye-i ebrū
Yāḫūd pāy-ı meges midür yapış**up**dur kalup bala
124/4

Sırr-ı ᶜışḳ[ı] sor baña ᶜallāmeler ḥall eylemez
Kim gör**üp**dür bu cihānda ola düşvār iş geñez
198/1

-gıl, gil teklik ikinci şahıs emir eki:

Bu emir eki de Eski Anadolu Türkçesi döneminin Muhibbî'de karşılaştığımız örneklerindendir. Metnimizde ekin sadece ince ünlülü şekilleri kullanılmıştır.

Muᶜ aṭṭar eyle**gil** dehrüñ dimāġın
Ele al şāne ile dara zülfüñ
130/2

Bir ḳadeḥ mey saña bu ᶜ ālemde bir şāhid yiter
Ḫāᵛce-i dünyā gibi kef geçme**gil** māl üstine
204/4

-durur teklik 3. şahıs bildirme eki:

ᶜ Āşıḳam ᶜ ışḳ içre Mecnūn çünki aḳrānum-**durur**
Söylenen dillerde tāze şimdi destānum-**durur**

derbānum-**durur**, giryānum-**durur**
cānum-**durur**, ᶜ ummānum-**durur**
g. 194

-durur ihtimal kuvvetlendirme eki:

Mürdeler bū itdügince bulsalar tañ mı ḥayāt
Fi'l-meṣel olmış-**durur** san çeşme-i ḥayvān gül
133/4

Seḥergeh jāleler asmış-**durur** güller kulagına
Nesīm-i ṣubḥ-ıla oynar görüñ serv-i ḫırāmānı
137/4

Eski Anadolu Türkçesi devresinde çokça kullanılan bazı dikkat çekici kelimeler de Muhibbî Dîvânı'nda karşımıza çıkmaktadır. Bunların kimisi Azerî sahası söyleyişidir, kimisi de tarih içerisinde gelirken ses ve şekil değişikliklerine uğramışlardır. Bazı örneklerini aşağıya aldığımız kelimelerin bir kısmı da bugün Türkiye Türkçesinde kullanımdan düşmüştür.

apar-: Götürmek kapmak.

Ṣabrum **apar**dı ᶜ aḳlumı zülf itdi tārmār
Dutdı cefā tīrine ol kaşı ya bizi
78/3

Gözüñ yaşı gibi bir mā-i cārī
Muḥibbī adına dirler **apar** dōst
262/5

assı <asıg: Yarar, fayda.

Metāᶜ -ı derdi alduñ naḳd-i cāna
Muḥibbī **assı** itdüñ şimdi uşta
61/5

Assı ziyān gözede sermāyesin virüp
ᶜ Ömrini anuñ kimdür ᶜ ömrden ḥisāb ider
202/2

bilü < bilig: Bilgi, bilim, hikmet ve irfan, zihin, düşünce.

Dehenüñ fikri-y- ile ince bilüñ ẕikri-y-ile
ᶜ Aḳlumuz teng olup kalmadı hergiz **bilü**müz
273/4

damzur-: Damlatmak, damlatarak içirmek.

Eksük olmasun yaşum her dem bu ben dil-ḫastenüñ
Teşne görse damla damla **damzur**ur agzuma su
121/3

dapanca: Tokat, sille.

Kızdurma yüzüñ ᶜ ār sakın ol edeb üzre
Tā def gibi dokınmaya yüzüñe **dapança**
286/6

dirgür-: Diriltmek.

Gamzeñ eger öldürse lebüñle yine **dirgür**
İy ᶜ Īsī-ṣıfat mürdeler[e] sende çü dem var
63/3

diyen: Dediği zaman, dediğinde.

Gönlümi dīvāne kıldı āh ol gīsū **diyen**
ᶜ Aḳlumı tārāca virdi ᶜ ārıż-ı gül-bū **diyen**
87/1

döy-: Tahammül etmek, dayanmak.

Döymeye ġamzeleri tīrine sīnem siperi
Her kaçan vire kaşı yayına ol çeşmi küşād
251/4

eyt- Demek, söylemek.

Perīde görmedüm ḥūrīde hergiz
Beşerde var mı **eyd**üñ kime beñzer
118/4

İy ṭabīb-i dil meded laᶜ l-i lebüñden bir cevāb
Eytmez iseñ ölürem boynuña düşer kan senüñ
103/3

geñez: Kolay.

Sırr-ı ᶜ ışḳ[ı] sor baña ᶜ allāmeler ḥall eylemez
Kim görüpdür bu cihānda ola düşvār iş **geñez**
198/1

kaçan: Ne zaman.

Kaçan çevgān ide zülfin süvār-ı esb-i nāzola
Muḥibbī ᶜ ışḳ meydānın ser-ā-ser top olan serdür
2/6

Ṣan ṭulūᶜ eyler Muḥibbī gün bulur ᶜ ālem żiyā
ᶜ İzz ü nāz-ıla **kaçan** ol meh sarāyından çıkar
11/5

kankı: Hangi.

Kimden ögrendüñ nigārā bu göñüller almasın
Soñra cevr-ile anı öldürme **kankı** fende var
16/6

Kankı dil sevdā idinmişdür ser-i zülfüñ şehā
Anı bī-ḳayd sanma ᶜ ālemce anuñ ġavġāsı var
259/2

kesme: Ok temreni, yassı temren.

Her kaçan alsa ele ya kaşlaruñ ġamz okların
Sīneden anı geçür her biri san bir **kesme**dür
65/3

kızdur-: Kızartmak.

Kızdurma yüzüñ ᶜār sakın ol edeb üzre
Tā def gibi dokınmaya yüzüñe dapança
286/6

koş-: Birlikte göndermek, paralel etmek.

Zülf-i şeb-dīz ile **koş**dum bu yaşum gülgūnını
İy gözüm ġayret senüñdür cehd kıl giçilmesün
107/3

köp : Çok, fazla.

Didi cefā vü cevrüm-ile niçe niçesin
Didüm o baña mihr gelür gördüm anı **köp**
258/4

sı-: Kırmak, bozmak.

Sırsa göñlüm şīşesin olmaz ᶜaceb ol seng-dil
Sıyagelmişdür ezel Leylī çü Mecnūn kāsesin
30/4

Dil şīşesi bir daḫı Muḥibbī bütün olmaz
Meh-rūlar anı seng-i cefā-y-ıla **sı**-mışlar
93/5

tek : Gibi.

Bu Muḥibbī niçe meh-rūlar görüp iy māh-rū
Bir senüñ **tek** ḥaḳ budur hīç görmedi mānendüñi
76/5

uşta : İşte.

Metāᶜ -ı derdi alduñ naḳd-i cāna
Muḥibbī assı itdüñ şimdi **uşta**
61/5

yaz- : Yaymak, sermek, serpmek.

Bu Muḥibbī dişleri vaṣfın kaçan naẓm eylese
İşiden cān riştesi üzre sanur dürler **yaz**ar
186/5

örneklerinde görüldüğü gibi.

Şiirlerinde Muhibbî mahlasını kullanan Kânûnî, özellikle XIII. asrın ikinci yarısı ile XIV. asrın ilk çeyreğinde Hindistan'da yaşayan Türk asıllı büyük şair, tarihçi ve mutasavvıf Husrev'i üstat kabul eder. Onun

Söz çerāġın rūşen itse tañ mıdur
Çün Muḥibbī sūzı **Ḫusrev**'den yakar
43/5

Bu Muḥibbī sūz-ı **Ḫusrev**'den yakar çünki çerāġ
Ehl-i naẓmuñ arasında pes neden seçilmesün
107/5

beyitleri bunu açıkça göstermektedir. Ayrıca kendisini Selmân-ı Saveci seviyesine çıkarır.

Sen güzeller şāhını her dem-be-dem çün medḥ ider
Bu Muḥibbī şiᶜ r ara **Selmān** olursa çok mıdur
199/5

beytinde de bunu açıkça görürüz.

Şiiri açısından bakınca Muhibbî'nin her şair gibi kendisini övmesi de ayrı bir durumdur.

Okuduñ lü'lü' dişinden iy Muḥibbī çün ḥadīṣ
Anuñ içün oldı eşᶜ āruñ senüñ dürr-i ᶜ Aden
106/5

Gördi ṣarrāf-ı cihān ṣiᶜr-i Muḥibbī'yi didi
Ḳıymet-i cevher[i] bu naẓm-ı güher-bār sıdı
111/5

Uşbu ṣiᶜr-i ḥaseni ger işide ehl-i ḫıred
Diye taḥsīn Muḥibbī sana sābāş olsun
120/5

Muḥibbī uşbu ṣiᶜr-i dil-pesendi
Kılur kim okıya elbette ezber
145/5

Çün dürr-i yetīm oldı yine naẓm-ı Muḥibbī
Cānā anı dak gūşuña yek-dāne salınsun
191/5

Muḥibbī uşbu ṣiᶜr-i sūzināki
Yazarken yandı nāme ḫāme düşdi
240/7

beyitleri bunun çok açık birer delilidir. Hatta gül bahçesinde açılan laleler bile kendi yakıcı şiirleri sayesinde dağ denen yarayı inşa eylemişlerdir. Bunu şair

Sūz-ı eşᶜār-ı Muḥibbī'yi yazup ol varaḳa
Ṣaḥn-ı gülşende yine eyledi inşā lāle
105/5

beytinde dile getirmiştir. Ancak bütün bunlar sevgiliden çok çok bahsettiği için, onu çok anlattığı için güzel ve tatlıdır. Bunu da

İy Muḥibbī lebleri ẕikrin mükerrer eyledüñ
Anuñ-ıçun oldı şīrīn naẓm u eşᶜāruñ senüñ
92/5

beytinde anlatır.

1. SEVGİLİ

Muhibbî her şeyden önce şiirle düşüp kalkan, dil ile oynayan, hayatını sevgiliye veren, ömrü boyunca şiirden vazgeçmeyen bir şairdir.

Dil virme didüm zülfine gel pendümi gūş it
Dīvāne göñül söz mi tutar bildügin işler
93/3

beytinde görüldüğü gibi gönlünü yenemez. O

Sevdügüm seni günāh-ısa günāhum çok benüm
Gel beni öldür benüm tek yok günehkāruñ senüñ
92/4

derken de sevgiliye ne kadar düşkün olduğunu gösterir. Aslında şairin bu gazeli baştan sona kadar yek-âhenk bir gazel olarak sevgiliyi işler. O âşıktır ve şiirlerinde hep sevgiliye koşar. Çünkü şairin toprağı aşk suyu ile yoğrulmuştur. Aşağıya aldığımız gazelinde de bu konuyu açıkça ortaya koyar.

Ne ᶜaceb ḫūn-ıla āġuste olursa dilümüz
ᶜIşḳ suyı-y-ıla muḫammerdür ezelden gilümüz

İtmedüm ben reh-i ᶜışḳ içre ṭarīḳı ḫāṣıl
Nā-geh şedd-i kūy-ı ḫarāba bizüm menzilümüz

Müşkilüm çok benüm iy zühre-cebīn sāḳī
Cām-ı laᶜlüñle meger ḥall ola bu müşkilümüz

Dehenüñ fikri-y- ile ince bilüñ ẕikri-y-ile
ᶜAḳlumuz teng olup kalmadı hergiz bilümüz

Togrılup vādī-i ᶜışḳ içre Muḥibbī gidicek
Mesken-i ḳāfile-sālār ola maḫmilümüz
g. 273

Ayrıca

Dehān[ı] mīme zülf[i] cīme beñzer
Teni billūra yāḫūd sīme beñzer
118/1

matlalı gazelinde de sevgiliyi eski edebiyatın diliyle anlatır ve

Perīde görmedüm ḥūrīde hergiz
Beşerde var mı eydüñ kime beñzer
118/4

diyerek öyle bir güzelin bulunup bulunamayacağını, olup olmayacağını sormadan edemez.

Sevgili vefasızdır; fakat şair onu hep arayıp sorar, inleyip sızlar ve bu hâliyle herkesi rahatsız eder. Kendi uyumadığı gibi başkalarını da uyutmaz.

Var mıdur bilsem ḫaber nā-mihribānumdan benüm
Yandı bagrum hicr ara dāġ-ı nihānumdan benüm
189/1

matlalı gazeli, şairin sevgiliye olan hasretini ve sevgilinin de onu ne hâle getirdiğini anlatır. Yerine göre

Muḥibbī pāyına düşmek diler ḳaddin dü-tā kıldı
Görenler yār ayagında sanalar beni ḫalḫālam
88/5

beytinde ifade ettiği gibi sevgilinin ayaklarına düşer, sanki sevgilinin ayağında bir halhaldır.

Şair sevgili karşısında padişaha yakışır şekilde aşağıdaki gazeli söyler:

Bin semend-i nāza eyle cilveler meydān senüñ
Başumı top eyledüm zülfüñi kıl çevgān senüñ

Gelmişem şey-lillāh içün tapuña dervāzeye
Vir ẕekāt-ı ḥüsnüñi göster yüzüñ iḥsān senüñ

İy ṭabīb-i dil meded laᶜ l-i lebüñden bir cevāb
Eytmez iseñ ölürem boynuña düşer kan senüñ

Kaᶜ be-i kūyuñda cemᶜ olan bugün ᶜ āşıḳları
Ḫayra girseñ eyleseñ bir bir kamu ḳurbān senüñ

İy Muḥibbī ᶜ ışḳ ara tā kılmayınca terk-i ser
Bellü bil girmez elüñe rāyegān cānān senüñ
g. 103

2. AŞK

Muhibbî'nin şiirlerinde aşkın mühim bir yeri vardır. Zaten söylenenler sevgiliye karşı olan bu aşırı tutkunluğun ve vazgeçilmezliğin ifadesidir. Ona göre aşkın önü, başı veya evveli kolay gibi görünür; ancak sonu çok zordur. Aşkı baştan sona götürebilmek de marifettir. Şair

Muḥibbī evvel[i] ᶜ ışḳuñ egerçi görinür āsān
Velī ġāyet soñı müşkil giriftār olmayan bilmez
94/5

beytinde bunu ancak aşka tutulan anlar diyerek vurgular. Şair padişah aşkı, aşağıda vereceğimiz gazelinde özlü bir şekilde ortaya koyar. O aşka "**cânlar cânı**" olarak bakar. Çünkü aşkın olduğu yerde hareket ve Allah'a bağlılık vardır. Muhibbî'ye göre aşk bağır kanıdır, derdinin dermanıdır, yıkılmış gönül ülkesinin padişahıdır. Onda aşk sinesinin hazinesidir. Başkaları aşkın ânî, geçici olduğunu sanır, ancak o şairin gönlünde ebediyyen taht kurmuştur. Zaten erenler, kendinden geçip sarhoş olanlar aşk için "**cânlar cânıdır**" derler. İşte Muhibbî aşkı

Bakarsañ gerçi bagrum kanıdur ᶜ ışḳ
Velī bu derdümüñ dermānıdur ᶜ ışḳ

Sorarsañ kişver-i dildür ḫarābe
ᶜ Aceb kılma anuñ sulṭānıdur ᶜ ışḳ

Yaşum her ḳaṭresi bir pāre-i laᶜ l
Anuñçün kim bu sīnem kānıdur ᶜ ışḳ

Ezelden tā ebed gitmez göñülden
Sanurlar bilmeyenler ānīdür ᶜ ışḳ

Muḥibbī nūş idüp cām-ı muḥabbet
Dimiş sermest cānlar cānıdur ᶜ ışḳ
g. 214

şeklindeki gazelinde en veciz şekilde dile getirmiştir. Şair bu yüzden dertli, gamlı durumdadır. O aşk dergâhının yolunun tozudur.

Ẓāhirā baksañ egerçi berr ü baḥruñ şāhıyam
Bir ulu dergāhuñ ammā ben ġubār-ı rāhıyam
211/4

beytinde bu durumu dile getirir. Muhibbî aşk deryasının derinliğini hiç kimsenin bulamadığını, buna erişenin de sadece kendinin olduğunu söyler,

Hīç kes deryā-yı ᶜ ışḳuñ bulmadılar ᶜ umḳını
Ben irişdüm baña sor ol baḥr içinde māhīyem
211/4

beytinde de buna işaret eder.

Aşka tahammül güçtür. Zal olsun, Rüstem olsun aşkın elinde zebun olmuşlardır, Muhibbî de bu ağır yükün altında kalmıştır.

Geşt-gīr-i ᶜ ışḳ elinden Zāl u Rüstemler zebūn
Dōstlar inṣāf idüñ bu dil niçe basılmasun
108/4

diyerek bunu ifade etmiştir. Şaire göre aşk derdinin ilâcı yoktur. Bu hususu da Muhibbî şu beyti ile dile getirir:

Göñlüme didüm ᶜ āşıḳam ᶜ ışḳuñ ᶜ ilācı ne
Eydür baña ki olmaya çāre ᶜ ilācına
219/1

Aşk bir derttir, ona tutulmayan bunu bilemez. Aşk sayesinde âşıklar safa ve gönül hoşluğu kazanırlar; bunun için de aşktan vazgeçmezler. Şair bunu da;

Gir göñül Kaᶜ besine tā ki ṣafā kesb idesin
Görmek isterseñ eger ṭāyife-i ᶜ uşşāḳ ı
220/3

beyti ile anlatır. Eski şiirin inceliklerine, tasavvufî hayata ve dile en geniş şekilde hâkim olan Muhibbî'nin aşktan anladığı hakiki olan aşktır. O bu sebeple mecazî aşkı istemez. Zaten

İy Muḥibbī ᶜ ışḳdan ᶜ ışḳ-ı ḥaḳīḳīdür murād
Ger mecāzī olsa āḫir ol nedāmet arturur
263/6

diyerek, kendine utanç getirecek, pişmanlık verecek bir aşkı istememektedir. Ayrıca gerçek olan aşkla mezara bile gitmek düşüncesindedir. Bunu da

Cevrüñle eger cān vire yoluñda Muḥibbī
Terk eylemeye ᶜ ışḳuñı ilte bile sine
165/7

şeklinde ifade eder. O aşkını ve âşıklığını şu gazelinde en açık şekilde dile getirir:

Yog-ıdı ᶜālemde hīç mihr ü muḥabbetden nişān
Olmış-ıdum bu cihānda ᶜışḳ-ıla ben dāsitān

Bī-sütūn adın daḫı işitmemişdi kūh-ken
Ben belā kūhında Ferhād idüm iy şīrīn-zebān

Konmamışken daḫı Ḳays'uñ başına sevdā-yı ᶜışḳ
Yapmış-ıdı murġ-ı ġam başumda benüm āşiyān

Yücedür ḳaṣr-ı muḥabbet çıkmaga imkān yok
Olmayıcak miḥnet ü derd ü belādan nerdübān

İy Muḥibbī ᶜışḳ ara terk olmayınca cān u ser
Vuṣlat-ı cānān muḳarrer girmez ele rāyegān
g. 176

"Âlemde sevgi ve muhabbetten eser yokken ben aşk ile bu cihanda (dillere) destan olmuştum. Ey tatlı dilli (güzel), Ferhad daha Bîsütun adını işitmeden ben belâ dağında Ferhad idim. Daha Kays'ın (Mecnun'un) başına aşk sevdası konmamışken benim başımda gönül kuşu yuva yapmıştı. Muhabbet sarayı (o kadar) yücedir ki, mihnet, dert ve belâdan merdiven olmayınca (aslâ) çıkmağa imkân yoktur. Ey Muhibbî aşk yolunda canı ve başı terk etmeyince sevgiliye kavuşmağa yol bulunamaz."

Aşk ve âşıklık hususunda Muhibbî'nin daha birçok beyti ile karşılaşmaktayız. Onun dîvânının başka nüshalarından bu hususta seçtiğimiz

ᶜIşḳdan kim ki dilinde yok eşer
Bil ki ḥayvāndur anu sanmañ beşer
Ü1-340b, AE254b

Sevdüğüm seni günāh ise günāhum çok benüm
Gel beni öldür benüm tek yok günāhkāruñ senün
H36a, Ü1-193a, Ü2-132a, Ü3-138ak, AE146b

şeklindeki beyitlerini de zikretmek gerekir. Aşağıya aldığımız beyitlerde ise şairin aşkın sonuna ulaştığını görürüz.

Ḥamdü-lillāh kim ezel ben ᶜışḳı tekmīl itmişem
Vāmıḳ u Ferhād u Mecnūn aldılar benden sabaḳ
Ü1-182b, Ü2-123a, Ü3-132ak, A57a, AE136b

Mürde iken bulsalar Ferhād u Mecnūn ger ḥayāt
Ögrenürlerdi gelüp benden bu ᶜ ışḳuñ sanᶜ atin
Ü1-147b, Ü2-172b, AE 194b

Burada şair kendini, klasik edebiyatımızda aşk hikâyeleri ile tanıdığımız, bu vadide haklarında mesneviler ve çeşitli manzumeler yazılan Vâmık, Ferhad ve Mecnun ile karşılaştırarak onların aşkın sonuna varamadıklarını ve yine aşk konusunda öğrenecekleri ne varsa kendinden ders almaları gerektiğini belirtir.

3. BENZETMELER

Muhibbî şiirinin gücünü biraz da kendine has benzetmelerinden alır. Ona göre dudak zerredir.

N'içün yüzine gün dimeyem z̲erre femidür
Üstinde anuñ māh-ı nev ebrū-yı ḫamıdur
241/1

ben: Sinek.

Ben, edebiyatımızda ben birçok manaya gelmektedir. Dudak ile birlikte kullanılınca dudak şeker veya bal, ben de bal ve şekere konan bir sinek olur.

Kim gördi şehā laᶜ l-i lebüñ üzreki ḫālüñ
Didi geh geh san kondı meges üstine baluñ
242/1

zülf: Akreb.

Leblerin z̲ikr eyle añma ᶜ aḳreb-i zülfini ko
Var-iken laᶜ l-i müferriḥ virmegil semden ḫaber
158/3

Uşanmaz ᶜ aḳreb-i zülfüñ görüp dil
Bilür laᶜ l-i lebüñdür tolu tiryāk
162/2

dil "gönül": Fitil.

Āteş-i ᶜ ışḳıyla yanar olup aña dil fitīl
Bezm-i ġamda şemᶜ -veş sūz u güdāzum var-ıdı
184/4

göz: Arslan, şîr.

Bulur idüm genc-i ḫüsnine nigāruñ dest-res
Zülfini mār eyleyüp çeşmin eger şīr itmese
183/2

sīne: Sahra.

Konup ṣaḥrā-yı sīnemde sipāh-ı ġam yakup āteş
Ocaklar yiridür kalmış degül dāġ-ı nihān yir yir
136/3

sīne: Kös, büyük davul.

Dokındı güm güm öter tası çarḫuñ
Meger ġam ṭurrası sīnemde kūsa
245/3

çiy: Bülbülün göz yaşı.

Jāleler sanmañ seḥergeh bil ki bülbül yaşıdur
Aglasa ᶜ āşıḳ olur maᶜ şūḳ-veş ḫandān gül
133/3

elma: Meze.

Leblerüñ emdükçe meyl eyler bu göñlüm ġabġaba
Sīb ḫūb olur meze dirler mey-i nāb üstine
113/4

sünbül: Habeş sultanı.

Sünbülüñ olalı sulṭān-ı Ḥabeş
Mışr-ı ḫüsnüñ ḫālidür şāh-ı ᶜ Arab
100/2

ben: Arap padişahı.

Sünbülüñ olalı sulṭān-ı Ḥabeş
Mışr-ı ḫüsnüñ ḫālidür şāh-ı ᶜ Arab
100/2

zülf: Kanat.

Yār tañ mıdur perī-veş olsa bu gözden nihān
İki zülf[i] iki yañadan olupdur bāl aña
85/2

zülf: Bulut.

Seḥāb-ı zülfini gün yüze perde
İdelden ugradum biñ dürlü derde
59/1

zülf: Yılan.

Bulur idüm genc-i ḥüsnine nigāruñ dest-res
Zülfini mār eyleyüp çeşmin eger şīr itmese
183/2

gül: Çıban, yara.

Açıldı bāġ-ı sīnemde kızıl gül yirine dāġum
Dil-i şeydā gibi bülbül gerekdür bes bu gülşende
69/4

gül: Kulak.

İy ṣabā bir dem tevaḳḳuf eyle gör bülbül ne dir
Gūş ider mi bu figānımı ḫaber vir gül ne dir
81/1

hat: Kara baht.

Salınan boynuñda zülfüñ sanma āhumdur benüm
ᶜ Ārıżuñda ḫaṭ degül baḫt-ı siyāhumdur benüm
248/1

rakīb: Sığır, öküz; Ebū Leheb.

Bir görürsin kūyuña varsam raḳīb-ile beni
Hīç revā mıdur ki insān-ıla bir ola baḳar
11/3

Kūyuña koma raḳīb-i kāfiri
Cennete lāyıḳ degüldür Bū Leheb
100/4

āh: Zülüf.

Salınan boynuñda zülfüñ sanma āhumdur benüm
ᶜ Ārıżuñda ḫaṭ degül baḫt-ı siyāhumdur benüm
248/1

yüz: Cennet gülü.

Bāġ-ı ḥüsnüñde yüzüñ baña çü cennet gülidür
Zār olup nāle kılan karşuña cān bülbülidür
47/1

Bu benzetmelerin Muhibbî'de çok önemli bir yeri vardır. O yukarıda da belirttiğimiz gibi biraz da şiirinin gücünü bunlardan alır. Bu benzetmelerde eski edebiyatın klişe ifadelerine yer verir. Ayrıca yine

Zülfeynüñi çöz āteş-i ḥüsn üzre ḫam olsun
Gel anı bırak boynuma zencīr-i ġam olsun
52/1

ᶜİẕārı nārına düşmiş ġıdādur dāne-i ḫāli
Yimez pervā ol āteşden göñül murġı semenderdür
2/4

Bulur idüm genc-i ḥüsnine nigāruñ dest-res
Zülfini mār eyleyüp çeşmin eger şīr itmese
183/2

gibi beyitlerde görüleceği gibi zülüf, gam zinciri; gönül kuşu, semender; ve göz arslan olarak ifade edilir. Şairin şu gazeli ise baştan sona benzetmelerden oluşmuştur:

Dāġ-ı elf-ile sīnem bebr ü pelenge beñzer
Deryā-yı eşküm içre göñlüm nehenge beñzer

Ya kaşlaruñ kuraldan ḳurbānuñ oldum iy dōst
Bu sīne oldı tīrkeş ġamzeñ ḫadenge beñzer

ᶜAḳlumı alup evvel īmāna ḳaṣdı āḫir
Zünnār-ı zülfüñ-ile çeşmüñ Fireng'e beñzer

Zāhid şarāb-ı nābuñ ẕemmine oldı meşġūl
Keyfiyyetin ne bilsün sanur ki benge beñzer

Kim görse rūy-ı zerdüm sanur Muḥibbī şīrem
Dāġumla kūh-ı ġamda dirler pelenge beñzer
g. 82

4. DEYİMLER VE BİRLEŞİK FİİLLER

Muhibbî benzetmelerden sonra, şiirinin gücünü bir de deyimler ve özellikle isim+fiil oluşumlarından meydana gelen dil unsurları ile sağlamıştır. Aşağıya aldığımız bu gibi yapılar bahsi geçen mevzu için açık birer örnek teşkil etmektedirler.

ad iste-: Şöhret sahibi olmayı istemek.

Bu Muḥibbī şīşe-i nāmūsı çalsa taşlara
Dōstlar ᶜ ayb olmasun ᶜ ışḳ ehli çün **ad iste**mez
15/5

ad it-: Ün kazanmak, şöhret bulmak.

Ko yoluñda öleyim ben daḫı bir **ad id**eyim
Çün gider her kişi ammā adıla san añılur
268/4

and iç-: Yemin etmek.

İdem vefā diyüp āh dönüp cefā kılursın
Korkmaz mısın Ḫudā'dan yok yire **iç**üp **and**ı
180/4

ᶜ **āşık geç-:** Âşık olmak.

Her ki ᶜ **āşıḳ geç**e elbette o cān terkin urur
Mezheb-i ᶜ ışḳ içinde bu da bir ad ancak
7/2

baş aç-: Sevinmek, neşelenmek.

At cefā sengini sen karşu aña **baş aç**ayım
Her ne senden gele anuñla göñül şād ancak
7/4

başa ilt-: Sonuna varmak, başarılı olmak.

Tañ degüldür kūh-ı ġamda eylesem Ferhād'a ṭaᶜn
Fenn-i ᶜ ışḳı **başa il**tmiş ben de bir üstād olam
5/2

başa varam di-: Sonuna ulaştım demek, başardım demek.

ᶜ Ālem içinde **başa var**am **di**me ᶜ ışḳ-ıla
Çıkar yürekde biñ ola baş başa beñzemez
22/2

baş çat- Anlaşmak, bir olmak; başbaşa vermek.

Baş çatar kaşuñla çeşmüñ bu Muḥibbī ḳatline
Anı hicrüñ öldürür ḥācet degül tedbīrler
249/5

cā it-: Yer tutmak.

Ġamzeñ okı **cā it**dügi bu cānum içinde
Yazılur elif kanda ise cān arasında
172/3

dil bağla-: Gönül vermek, tutmak.

Gülşen-i ḥüsnüñde cānā bülbül-i şūrīdeyin
Zülfüñe **dil bagla**mış Mecnūn-ı belā-kerdīdeyin
17/1

dillerde söylen-: Şayi olmak, yayılmak, dile düşmek.

ᶜĀşıḳam ᶜışḳ içre Mecnūn çünki aḳrānum-durur
Söylenen **dillerde** tāze şimdi destānum-durur
194/1

ele gir-: Tutulmak.

Dōstum **gir**meyesin **ele** elüñden bu gelür
İllā bu gelmez elüñden ki göñülden çıkasın
280/2

eli var (ol-): Dahli olmak, karışmak, ilgisi olmak.

Muᶜ aṭṭardur yine ᶜālem dimāġı
Ṣabānuñ yār zülfinde **eli var**
96/2

firāş sal-: Döşek sermek.

İy Muḥibbī gülşenüñ gördüñ zümürrüd bisterin
Salan anda bu **firāş**ı gül midür bülbül midür
140/5

gamz okların at-: Yan yan bakmak.

Dil nişān itmiş Muḥibbī **at**agör **ġamz okların**
Olmaya kim usanup ya kaşlaruñı yasasın
30/5

göñülden çık-: Unutmak, sevmemek.

Dōstum girmeyesin ele elüñden bu gelür
İllā bu gelmez elüñden ki **göñülden çık**asın
280/2

göñüller al-: Gönülleri çekmek.

Kimden ögrendüñ nigārā bu **göñüller al**masın
Soñra cevr-ile anı öldürme kankı fende var
16/6

gözü üstünde kaşı var dime-: Birinin her türlü davranışını hoş görmek.

Sevdügümden ġayrı n'itdüm baña ḫışm ider nigār
Dimedüm bir kez **gözi üstinde kaşı var-ımış**
34/2

kāmet it-: Ayağa kalkıp yürümek, salınmak.

Ḳāmet itseñ dōstum kopar ḳıyāmetler hemān
Ehl-i diller çagrışup eydürler āh ol bu mıdur
114/4

Ḳāmet itse ol sehī servüm ḳıyāmetler kopar
Ehl-i diller her ṭaraf āh eyleyüp yügrişmedür
62/4

kaşların yas-: Öfkeden vazgeçmek, ilgilenmemek.

Dil nişān itmiş Muḥibbī atagör ġamz okların
Olmaya kim usanup ya **kaşlaruñı yas**asın
30/5

kıyın kıyın bak-: Yan yan bakmak.

Ṣabrumı yagmaya virdi göñli bīmār eyledi
Āh **kıyın kıyın bak**an şol çeşm-i bīmāruñ senüñ
92/2

nem kap-: Ağlamak, sulanmak.

Bakamaz oldum güneş ruḫsārına dildāruñ āh
Her kaçan baksam naẓar kılsam bu çeşmüm **nem kap**ar
209/3

sıhhate kadem bas-: Hastalıktan kurtulmak, iyileşmek.

Kıl Muḥammed ḥürmetine yā İlāhe'l-ᶜālemīn
Bu Muḥibbī'ye ᶜīnāyet **ṣıḥḥate bas**sun **ḳadem**
164/5

sīhe sanç-: Şişe geçirmek.

Sīḥe sançup çevürür göñlümi āh ġamzeleri
Çeşmi mest oldugıçün bezm[i] kebāb-ıla geçer
129/4

taşlara çal-: Bırakmak, vazgeçmek.

Bu Muḥibbī şīşe-i nāmūsı **çal**sa **taşlara**
Dōstlar ᶜayb olmasun ᶜışḳ ehli çün ad **iste**mez
15/5

yazmak it-: Yazmak istemek.

Niçe taḥrīr eyleyem derd-i dilüm aḥvālini
Yazmak itsem yanuma düşüp bile aglar ḳalem
164/2

yolunda öl-: Feda olmak.

Ko **yoluñda öl**eyim ben daḫı bir ad ideyim
Çün gider her kişi ammā adıla san añılur
268/4

Muhibbî'nin üslubu, yukarıda belirtilen hususların yanında dili kullanırken tekrarlara ve ifadelerinde fiil ağırlıklı durumlara da bağlıdır. Gerçekten Muhibbî hemen her hususta, kendi orijinal buluşlarının ve tasarruflarının yanında şiirlerinin çekiciliğini bu yolla sağlamıştır. Devrine bakınca onu hem çok yazan, hem de sanat yönü kuvvetli şairler arasında kabul etmek gerekir. Zaten XVI. yüzyıl edebiyatı bu büyük padişahın şiir yazması, şairleri ardından sürüklemesi ve onlarla ilgilenmesi ile zirveye ulaşmıştır.

D. DEVRİN ŞAİRLERİNE GÖRE MUHİBBÎ

Sultan Süleyman için yazılan kasideleri bir tarafa bırakırsak devrindeki şairlerin ona ve şiirlerine büyük ilgi duyduklarını görürüz. Ubeydî ve Taşlıcalı Yahyâ gibi şairler ona dua-nâmeler yazarlar. Örnek olarak verirsek Ubeydî'nin Kânûnî için yazdığı, aşağıya aldığımız gazeli edebiyatımızda konusu bakımından dikkat çekmektedir. Şair, gökyüzü kubbesinin padişaha altın otak olmasını, ay ve güneşin ona solaklık yapmasını, adalet bayrağının yüce feleğe dikilmesini, saadet ve kutluluk konaklarının menzil başı, himmet rüzgârının en hızlı ulağı olmasını, kötü huylu düşman üzerine yürüdüğünde zafer kılıcının kınından sıyrılmış silah olmasını isteyerek dua eder. Sonra da şairin muradının mumunu yakarak padişahın cihanda bir eserinin bulunmasını diler. **Ubeydî**'nin sözünü ettiğimiz ve üzerinde durduğumuz gazeli şöyledir:

Bu tāc-ı lāciverdī zer-beft otaġuñ olsun
Mihr-ile meh yanuñca iki solaġuñ olsun

Çarḫ-ı berīne hem-ser olup livā-yı ādlüñ
Ser-menzil-i saᶜ ādet dāyim ḳonaġuñ olsun

Sulṭān-ı kāmrānsın devlet serīri üzre
Her dem nesīm-i himmet çābük ulaġuñ olsun

Aᶜ dā-yı bed-nihāda āzm-i sefer ḳılıcaḳ
Tīġ-ı ẓafer elüñde yalın yaraġuñ olsun

Luṭf it ᶜ **Ubeydī**'nüñ gel uyar murādı şemᶜ in
Bu tekye-i cihānda yanar çerāġuñ olsun[1]

Aşkî de yazdığı bir dua-nâmesinde şiirin ve âlemin padişahını şu murabbaı ile anlatır. Burada cepheden zaferle dönen padişahın yüksek, yüce ve heybetli bir şekilde anlatılışı vardır. Bu şiirde Türkçenin de heybetini ve anlatım gücünü ayrıca belirtmek gerekir. Murabba şöyledir:

Mihr istiḳbāle çıḳsun şāh-ı devrāndur gelen
Devlet ile bu yidi iḳlīme sulṭāndur gelen
Çün ġazādan ᶜ avdet itmiş Āl-i ᶜ Oṣmāndur gelen
Şāh-ı ġāzī Ḥażret-i Sulṭān Süleymāndur gelen

1 Ömer Arslan; *Ubeydî Dîvânı (Metin-İnceleme),* İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul, 2013, s.463.

Şādılıḳdan aġlasun çeşminde yaşı var ise
Pāyine düşsün varup devletlü başı var ise
Yollarına döşesün zerrīn ḳumāşı var ise
Şāh-ı ġāzī Ḥażret-i Sulṭān Süleymāndur gelen

Bir niçe menzil bu pīr-i çarḫ ayaḳdaş olup
Alsun cārū-yı zerrīnin ele ferrāş olup
Varsun taᶜẓīm içün ḫalḳ-ı cihāna baş olup
Şāh-ı ġāzī Ḥażret-i Sulṭān Süleymāndur gelen

Zühre bezminde varup sūzende ḳılsun kendüyi
Ḳapusında pīr-i çarḫ efgende ḳılsun kendüyi
Şems adlu diñ güneş bir bende ḳılsun kendüyi
Şāh-ı ġāzī Ḥażret-i Sulṭān Süleymāndur gelen

Şādılıḳdan kār u bārın terk idüp ḫalḳ-ı cihān
Yine pür olsun neşāṭ ile zemīn ü āsumān
Yollar üzre vaḳtidür taᶜẓīme çıḳsun ins ü cān
Şāh-ı ġāzī Ḥażret-i Sulṭān Süleymāndur gelen

Şeb ṭaġıtsun encüm ü seyyārenüñ hengāmesin
Seyr-i ḫāküñdür ḳosun elden ᶜUṭārid ḫāmesin
Ṣubḥ-dem geysün güneş egnine zerrīn cāmesin
Şāh-ı ġāzī Ḥażret-i Sulṭān Süleymāndur gelen

Ḫūn-ı düşmenden ḳılup rūy-ı zemīni lāle-reng
Ehl-i küfrüñ başına itdi cihānı yine teng
Feṭḥ idüp niçe ḥışārı eyledi şāhāne ceng
Şāh-ı ġāzī Ḥażret-i Sulṭān Süleymāndur gelen

Cān-ı ᶜāşıḳ gibi cūlar ḳalbine virsün cilā
Şāh-rāh üzre çemenler el açup ḳılsun duᶜā
Çın seḥer silsün süpürsün yolları bād-ı ṣabā
Şāh-ı ġāzī Ḥażret-i Sulṭān Süleymāndur gelen

Ṣubḥ aşmış mihr ḳandīlin felek ḫargāhına
Her melek yüz sürmek ister ol şehüñ dergāhına
ᶜ **Işḳiyā** sen de duᶜā-nāmeñle yüz sür rāhına
Şāh-ı ġāzī Ḥażret-i Sulṭān Süleymāndur gelen[1]

1 Süreyya Uzun; *Üsküdarlı Aşkî Divanı ve XVI. Yüzyıl Osmanlı Hayatının Divandaki Yansımaları,* İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul, 2011, s. 250-251

Kânûnî Sultan Süleyman devrinin önde gelen şairlerinden olan **Yahyâ Bey**'in hükümdarın seferden zaferle dönüşünü anlatan Işkî'nin murabbaı ile aynı vezinde yazılmış muhammesini de burada zikretmeden geçemeyiz. Altı bendden meydana gelen manzume şöyledir:

Şādmān oluñ ki sulṭān oġlı sulṭāndur gelen
Baḥr u berrüñ pādişāhı Āl-i ᶜ Oṣmān'dur gelen
Nāyib-i şerᶜ -i Muḥammed ẓıll-i Yezdān'dur gelen
Şarḳ u ġarbı seyr iden ḫurşīd-i raḫşāndur gelen
ᶜ Ālemüñ ṣāḥib-ḳırānı Ḫān Süleymān'dur gelen

Bir kemīne bendesini Mıṣr'a sulṭān eyleyen
Kerbelā seyrini her dervīşe āsān eyleyen
Sāye-veş düşmanların ḫāk ile yeksān eyleyen
Dem-be-dem baġrın ḳızılbaşuñ ḳara ḳan eyleyen
ᶜ Ālemüñ ṣāḥib-ḳırānı Ḫān Süleymān'dur gelen

Bir Ḫalīlu'llāhdur ḫalḳ-ı cihān mihmānıdur
ᶜ Āḳıbet ferzend-i İsmāᶜil anuñ ḳurbānıdur
Her seḥer zerrī ᶜ aṣā ile güneş derbānıdur
Şād olurlarsa n'ola ġāzīlerüñ sulṭānıdur
ᶜ Ālemüñ ṣāḥib-ḳırānı Ḫān Süleymān'dur gelen

Ṣāḥib-i seyf ü ḳalem şāh-ı ülü'l-elbāb olan
ᶜ Ālemi feṭḥ eylemekde mihr-i ᶜ ālem-tāb olan
Evliyāu'llāh içinde zübde-i aḳṭāb olan
Rūy-ı maᶜ nāda bu gün ser-leşker-i aṣḥāb olan
ᶜ Ālemüñ ṣāḥib-ḳırānı Ḫān Süleymān'dur gelen[1]

Devlet ü iḳbāl ü baḫt u nuṣrat-i Yezdān ile
Şevket-i dīn-i Resūl ü zīnet-i ᶜ unvān-ile
Leşker-i manṣūr ile ser-cümle-i erkān ile
Āfitāb-ı ᶜ ālem-ārā gibi ad u ṣan -ile
ᶜ Ālemüñ ṣāḥib-ḳırānı Ḫān Süleymān'dur gelen

1 Mehmed Çavuşoğlu neşrinde altıncı sırada yer almaktadır.

Ḫāk-i pāyına duᶜ ā-yı devletin irsāl idüñ[1]
Fürḳatinden aña her vecḥ ile ᶜarż-ı ḥāl idüñ
Oḳıyup **Yaḥyā** ḳulınuñ medḥini īṣāl idüñ
Yüz yire ḳoyup tażarruᶜ larla istiḳbāl idüñ
ᶜĀlemüñ ṣāḥib-ḳırānı Ḫān Süleymān'dur gelen[2]

Yahyâ Bey ayrıca Kânûnî'nin meşhur

Ḫalḳ içinde muᶜ teber bir nesne yok devlet gibi
Olmaya devlet cihānda bir nefes ṣıḥḥat gibi

beyti ile başlayan gazelini taʻşîr etmiştir. Bu şiiri de aşağıya alıyoruz:

Gazel-i Muhibbî taᶜ şîr-i Yaḥyā:

Ḫasta olmaḳ güş-māl-i Ḫażret-i ᶜİzzet gibi
Her kişinüñ yalımın alçaḳ ider ġurbet gibi
Degme bir kimse göre gelmez refāhiyyet gibi
Nāleler gūyā derāy-ı rıḥlet-i rāḥat gibi
Dār-ı dünyā cāy-ı fürḳat menzil-i miḥnet gibi
Devleti bir ālet-i hengāme-i zaḥmet gibi
Ṣaġlıġuñ bünyādı yoḳ āyīnede ṣūret gibi
Maṭlaᶜ ı şāh-ı cihānuñ maṣrıḳ-ı ḥikmet gibi
Ḫalḳ içinde muᶜ teber bir nesne yok devlet gibi
Olmaya devlet cihānda bir nefes ṣıḥḥat gibi

Yandur erbāb-ı ġurūrı ṣōfī-i ṣāfī-ṣıfat
Rāḥat olmaḳ ister iseñ meskenetde mesken et
Dīde gibi ṣevḳ-i rūḥāniyyeti başa ilet
Evliyānuñ ayaġı altı olur altı cihet
Māniᶜ -i işġāl-i Ḫaḳdur bezm-i ehl-i maᶜ ṣıyet
Her libās-ı ġafleti ḳılma ḥicāb-ı maġfiret
Tāriḳ-i dünyādadur sırr-ı sürūr-ı āḫiret
Gör ne dir şāh-ı vilāyet nūr-ı ᶜayn-ı maᶜ dilet
Ḳo bu ᶜayş u ᶜişreti çünkim fenādur ᶜāḳıbet
Yār-ı bāḳī ister iseñ olmaya ṭāᶜ at gibi

---

1 Bu bendin "Yüz yire ḳoyup tazarrularla istikbal idün" şeklindeki dördüncü dizesi Mehmed Çavuşoğlu neşrinde yoktur. Bend Fahir İz'den tamamlanmıştır. (Fahir İz; *Eski Türk Edebiyatında Nazım, I. Cilt,* İstanbul 1966, s. 464).

2 Mehmed Çavuşoğlu; *Yahyâ Bey - Dîvan (Tenkidli Basım),* İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, yayın No. 2233, İstanbul, 1977, s. 188-189.

Hem-dem olma ney gibi ehl-i hevāyı eyle red
ᶜ Aynı ile ḳıl ᶜ ibādet-ḫāneñi mā-beyne sed
Dāl-veş ḫālī degüldür secdeden ehl-i ḫıred
Pādişāha bendeye ḫayrātdur ḫayrü'l-veled
Saġ iken eyle murādātına muḥtācuñ meded
Ellere dest-i seḫāñ ile murād atını yed
Furṣatı fevt eylemekdür kār-ı bed efkār-ı bed
Cümleye bu seyyid-i ᶜ ālem sözi olur sened
Olsa ḳumlar saġışınca ᶜ ömrüñe ḥadd ü ᶜ aded
Gelmeye bu şīşe-i çarḫ içre bir sāᶜ at gibi

Gel der-i dervīşe var kim maᶜ rifet deryāsıdur
Cān ḳulaġına kelāmı dürr-i bī-hemtāsıdur
Maẓhar-ı envār-ı Ḥaḳ āyīne-i rūyāsıdur
Ḫānekāhında ḥaḳīḳat Ḳāfınuñ ᶜ Anḳāsıdur
Ḳāf gibi iᶜ tiḳāfı mescid-i aḳṣāsıdur
Göz göre ᶜ ayn-ı ḳanāᶜ at dīde-i bīnāsıdur
Göñlinüñ vīrānesinde kenz-i lā-yefnāsıdur
Vālī-i ālī maḳāli sözlerüñ evlāsıdur
Salṭanat didükleri ancaḳ cihān ġavġāsıdur
Olmaya baḫt u saᶜ ādet ᶜ ālem-i vaḥdet gibi

Medd-i bismillāh gibi eyle var Allāh'a yol
Ḳol ḳanad olsun saña ḫavf u recāsı saġ u sol
Māyil-i aṣl-ı uṣūl ol māyil-i aṣl-ı uṣūl
Lāyıḳ-ı vaṣl-ı ḥabīb it kendüñi ḳable'l-vuṣūl
Ḫāṭıruñı eyle vaḥdet-ḫāne-i rāy-ı Resūl
Maḳṣad-ı aḳṣāyı gözle menzil-i maḳṣūdı bul
Vāy eger dünyāña meşġūl eyler ise nefs-i ġūl
Olagör **Yaḥyā** gibi bir mürşid-i maᶜ ḳūle ḳul
Ger ḥużūr itmek dilerseñ ey Muḥibbī fāriġ ol
Var mıdur vaḥdet maḳāmı gūşe-i ᶜ uzlet gibi[1]

1 Mehmed Çavuşoğlu; *age*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, yayın No. 2233, İstanbul, 1977, s. 172-174.

Aynı matlalı şiiri başta devrin büyük şairi **Reîs-i Şâirân Bâkî** ve yine yukarıda dua-nâme yazdığını söylediğimiz **Aşkî** de tahmis etmiştir. Bu şiirler de sırasıyla şöyledir:

Taḫmis-i Ġazel-i Sulṭān Süleymān Ḫan[1]

1

Câme-i sıḥḥat Ḫudā'dan ḫalḳa bir ḫil[c] at gibi
Bir libās-ı fāḫir olmaz cisme ol kisvet gibi
Var-iken baḫt u sa[c] ādet ḳuvvet ü ḳudret gibi
Ḫalḳ içinde mu[c] teber bir nesne yoḳ devlet gibi
Olmaya devlet cihānda bir nefes ṣıḥḥat gibi

Ehl-i vaḥdet kā'inātuñ [c] āḳil ü dānāsıdur
Merd-i fārigˇ [c] ālemüñ mümtāz ü müsteṣnāsıdur
Gör ne dir ol kim sözi gūyā mesīḥ enfāsıdur
Salṭanat didükleri ancaḳ cihān ġavġāsıdur
Olmaya baḫt u sa[c] ādet dünyede vaḥdet gibi

Ṭā[c] at-i Ḫaḳ mūnis-i bezm-i beḳādur [c] āḳıbet
Ṣıḥḥat-i cān u beden senden cüdādur [c] āḳıbet
Bād-ı ṣarṣardur fenā [c] ālem hebādur [c] āḳıbet
Ḳo bu [c] ayş u [c] işreti çünkim fenādur [c] āḳıbet
Yār-i bāḳī ister iseñ olmaya ṭā[c] at gibi

[c] Ālemi gözden geçürseñ eyleseñ biñ yıl raṣad
Devr içinde ṭurmasañ görseñ hezārān nīk ü bed
Her ṭarafdan aḳsa dünyā mālı gelse lā-yu[c] ad
Olsa ḳumlar ṣaġışınca [c] ömrüñe ḥadd ü [c] aded
Gelmeye bu şīşe-i çarḫ içre bir sā[c] at gibi

Menzil-i āsāyiş-i [c] uḳbāya isterseñ vuṣūl
Ḫubb-i dünyādan ferāġat gibi olmaz ṭoġrı yol
Ṣād-mān erbāb-ı [c] uzletdür hemān **Bāḳī** melūl
Ger ḥużur itmek dilerseñ ey Muḥibbī fārigˇ ol
Olmaya vaḥdet maḳāmı gūṣe-i [c] uzlet gibi

---

1 Sabahattin Küçük; *Bâkî Dîvânı - Tenkitli Basım,* Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1994, s. 90-91.

2

Ẕāt-ı şeh cism-i cihānuñ rūḥıdur rāḥat gibi[1]
Olmasun bī-rūḥ ᶜālem cism-i bī-ṭāḳat gibi
İᶜtibār-ı devlet-i dünyā ḳurı ṣūret gibi
Ḫalḳ içinde muᶜteber bir nesne yoḳ devlet gibi
Olmaya devlet cihānda bir nefes ṣıḥḥat gibi

Cāy-i vaḥdet ehl-i ᶜışḳuñ künc-i istiġnāsıdur
Maḥzen-i dilde ḳanāᶜat genc-i lā-yüfnāsıdur
Ḥubb-ı dünyā cān u dil āyīnesinüñ pasıdur
Salṭanat didükleri ancaḳ cihān ġavġāsıdur
Olmaya baḫt ü saᶜādet dünyede vaḥdet gibi

Ṭāᶜate saᶜy it ki her varuñ hebādur ᶜāḳıbet
Her neşātuñ āḫiri renc ü ᶜanādur ᶜāḳıbet
Balına el sunma dünyānuñ belādur ᶜāḳıbet
Ḳo bu ᶜıyş u ᶜişreti çünkim fenādur ᶜāḳıbet
Yār-i bāḳī ister iseñ olmaya ṭāᶜat gibi

Olsa her sāᶜat dilüñde *ḳul hüvallāhü eḥad*
Ḳalbüñi eyler münevver nūr-ı *Allāhü'ṣ-ṣamed*
Çün aḳar şu gibi ᶜömrüñle geçer her nīk ü bed
Olsa ḳumlar ṣaġışınca ᶜömrüñe ḥadd ü ᶜaded
Gelmeye bu şīşe-i çarḫ içre bir sāᶜat gibi

ᶜ**Işḳiyā** ᶜuzletde ol maḳṣūda isterseñ vuṣūl
Çün ḳamu aᶜmālüñi yazar melekler ṣaġ u ṣol
Ḥaḳ buyurmış luṭf-i ṭabᶜından o şāh-ı pür-uṣūl
Ger ḥużur itmek dilerseñ iy Muḥibbī fāriġ ol
Olmaya vaḥdet maḳāmı güşe-i ᶜuzlet gibi

1 Süreyya Uzun; *age*, s. 245-246.

Bütün bunlara ilâve olarak gerek Aşkî gerekse Ubeydî Muhibbî'nin başka gazellerini de tahmis etmişlerdir. Bu tahmisleri de burada sırasıyla veriyoruz.

1

Ülfet-i ᶜışḳ eyleyen ünsiyyet-i cān istemez[1]
İltifāt-ı ḫalḳ u teklīfātı insān istemez
Terk ider cümle cihān mülkini ᶜunvān istemez
İḫtiyār-ı faḳr iden dergāh u eyvān istemez
Zād-ı ġamdan özge hergiz kendüye nān istemez

Eyleyenler gūşe-i faḳr u fenāyı iḫtiyār
Tāc-ı ḫurşīd ü felek taḫtında eylerler ḳarār
Māsivādur ᶜayna almazlar bu fānī kār u bār
Şol ki istiġnā serīrinde oturdı şāhvār
Ser-te-ser olmaġa heft iḳlīme sulṭān istemez

Nūr-ı Allāh ile çünkim mü'minüñ ḳalbi ṭolar
Feyż-i Ḥaḳ'dan tutar āfāḳı żiyāsı ser-te-ser
Sāyesinde mihr ü māh eyler temennā nūr u fer
Şuᶜ le-i āhı kimüñ kim ᶜāleme pertev sālar
Ẕerreye almaz güni ol māḥ-ı tābān istemez

Dāġlarla lālezār-ı sīnem olmış bāġ u rāġ
Cūybār-ı eşküm ol bāġ içre aḳar çaġ çaġ
N'ola gülzār-ı cihān seyrinden eylersem ferāġ
Sīnesine her ki kesdi naᶜ l ü yaḳdı tāze dāġ
Eylemez bāġa naẓar seyr-i gülistān istemez

Ḳılsalar kūyuñda cānā cism-i efgārum dü nīm
İşigüñden bir ḳadem gitmem yabana Ḥaḳ ᶜalīm
Çün buyurmış Ḥażret-i Sulṭān Süleymān bin Selīm
Ol ki ᶜışḳ ehlidür olur kūy-ı dilberde muḳīm
Eyleyüp dīvānelik ṭaġ u beyābān istemez

Dāġ-ı ġamdan özge ᶜışḳ ehline olmaz pīrehen
Meclis-i ᶜuşşāḳda bī-lafẓ u şavt olur suḫen
Bāb-ı Ḥaḳ'dan redd olınmaz kimse varur isteyen
Pādişāh-ı ᶜışḳ dergāhı açuḳ gelsün gelen
Menᶜ olınmaz hīç kes ᶜışḳ ehli derbān istemez

1 Süreyya Uzun; *age*, s. 242-244.

ᶜ **Işḳiyā** cām-ı ezeldür cānı bī-hūş eleyen
Yād ḳılmaz ᶜ ālemi kendin ferāmūş eyleyen
Ḳatreye ṣaymaz muḥīṭi ᶜ ışḳ ile cūş eyleyen
İy Muḥibbī yār elinden bir ḳadeḥ nūş eyleyen
Ḫızır elinden ger olursa āb-ı ḥayvān istemez

2

Bir dem elden komayup bir ruḫ-ı gül-nār etegin[1]
Ṭutagör āb-ı revān gibi çemenzār etegin
Ṭutma zāhid gibi zühdüñ hele zinhār etegin
Pend gūş itme dilā alma ele ᶜ ār etegin
Ḳo ne dirlerse disünler ṭutagör yār etegin

Rāh-ı ᶜ ışḳında nigāruñ şu ḳadar çekdüm elem
Ḳalmadı görmedügüm ġuṣṣa vü endūh-ı sitem
Ḳana ġarḳ olsa gözüm yaşı ᶜ aceb mi her dem
Baña her laḥẓa gelür derd ü belā ġuṣṣa vü ġam
Müşkil işdür kişi kim ṭuta sitemkār etegin

İtmege gülşen-i ᶜ ālemde dilā ᶜ ayş u ṭarāb
Bulmadum bir gül-i bī-ḫār idüp saᶜ y ü ṭaleb
Ben çeküp derd ü belā vü ġam u endūh [u] ṭaᶜ ab
Müddeᶜ ī dāmen-i dildāra irişse ne ᶜ aceb
Ḳanda bir gül açıla ṭuta anuñ ḫār etegin

Ġam-ı ebrūsı ile ḳaddüñ eger olsa hilāl
Ṭāḳatüñ ṭāḳ olup żaᶜ f seni itse ḫayāl
ᶜ Arż-ı ḥāl eylemege ḳalmasa güftāra mecāl
Ḫābda yāri görüp furṣat ile būsesin al
Uyanup ḫışma gelürse ḳoma inkār etegin

İy ᶜ **Ubeydī** dil-i pür ġamda ṣafā ḳalmadı hīç
Çekmedügüm bu cihān içre belā ḳalmadı hīç
Ol perī itmedügi cevr ü cefā ḳalmadı hīç
İy Muḥibbī benī ādemde vefā ḳalmadı hīç
Sen de Mecnūn-ṣıfat ṭut yüri ṭaġlar etegin

---

1 Ömer Arslan; *age*, s. 263-265.

3

Açılsa ḥoḳḳa-i yāḳūt ġonca müşk-bār olsa[1]
Gül-i laᶜlin tabaḳda ḫurda-i zer āşikār olsa
Müzeyyen bāġ-ı jāleler güherlerle nisār olsa
Zümürrüd naṭᶜ döşense zemīne nev-bahār olsa
Gülistān seyrine varsam bile ancaḳ nigār olsa

Olup gülşende ḳolında güllerin iki ḳucaġında
Nihāl-i gül ṭaḳınsa ġoncalar ṣolına ṣaġına
Bu ḥāli seyr idüp meyl itse diller dehr bāġına
Aḳup cūlar yüzin sürse dem-ā-dem serv ayaġına
Gül ile zeyn olup gülzār [u] bülbüller hezār olsa

Olup bir lebleri cām u ṣürāḥī gerdene ḳādir
Ṣafā kesb eylesem bezmümde olsa dā'imā ḥāżır
Emüp laᶜlini öpsem ruḫların ḳuçsam bilin vāfir
Neşāṭ esbābını cümle müheyyā itseler bir bir
Gehī nūş eylesem bāde gehī būs u kenār olsa

Ḫayāl-i nergisüñ cāy eyleyelden çeşm-i rūşende
Hevā-yı sünbülüñle cigerüm oldı perākende
Göñülden ṣad hezār efġān idüp bülbül-i gūyende
Disem dil derdini bir bir oturup şaḥn-ı gülşende
Derūn-ı dilde her ne var açılsa āşikār olsa

Gözüñ ṭusa eger bir serv-ḳāmet çeşm-i bādāmı
Ḳoyup zühdi ḳomasun bir dem elden cām-ı gül-fāmı
İnanamaz ᶜ **Ubeydī** gör ne dir ol şāh-ı İslāmī
Muḥibbī tevbeyi şırdı dem-ā-dem nūş idüp cāmı
Şu göñlümden geçen gibi baña bir gül-ᶜ iẕār olsa

Sonuç olarak belirtmek gerekirse Muhibbî şiir ve şairlerle ilgisini hiçbir zaman kesmez, hayatı boyunca onlarla iç içedir.

Bağdat seferinde bile Hayâlî ve başka şairlerle de beraber olduğu gibi, Fuzûlî ile de ilgilenen padişahtır. Kendisinin devrinin önde gelen birinci derecede şairi olduğunu da belirtmek gerekir. Zaten o, hem şiirin, hem şairlerin, hem de âlemin sultanıdır. Herkes onlara sığınır, onlardan bir şeyler ister. Devrin şairlerine göre Muhibbî, işlenmesi gereken ayrıca ele alacağımız önemli bir konudur.

---

1 Ömer Arslan; *age*, s. 265-266.

KAYNAKLAR

Âdile Sultan; *Dîvân-ı Muhibbî*, Matbaa-i Osmânî, İstanbul, 1308.

AK, Coşkun; *Muhibbî Dîvânı-İzahlı Metin*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987.

_____ ; *Muhibbî-Farsça Divan*, Nobel Yayınları, Ankara, 2006.

_____ ; "Süleyman I", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi,* 38. cilt, s. 62-75, İstanbul, 2010.

AKDOĞAN, Yaşar; *Ahmedî Dîvânı,* İstanbul, 1979.

ARSLAN, Ömer; *Ubeydî Dîvânı (Metin-İnceleme)*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2013.

AYVERDİ, İlhan; *Misalli Büyük Türkçe Sözlük,* cilt 1-3, İstanbul, 2005.

BANARLI, Nihad Sâmi; *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi,* I. cild, İstanbul, 1971.

ÇABUK, VAHİT; *Dîvân-ı Muhibbî (Kanunî Sultan Süleyman'ın Şiirleri)*, Tercüman 1001 Eser, 3 cilt, İstanbul, 1980.

ÇAĞBAYIR, Yaşar; *Ötüken Türkçe Sözlük*, Ötüken Yayınları, cilt 1-4, İstanbul, 2007.

ÇAVUŞOĞLU, Mehmed; *Yahyâ Bey-Dîvan (Tenkidli Basım)*, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1977.

ÇELEBİOĞLU, Âmil; *Kanûnî Sultân Süleymân Devri Türk Edebiyatı*, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1994.

ÇİFTÇİ, Cemil; *Maktul Şairler*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 1997.

ERASLAN, Kemal; *Hüseyn-i Baykara Dîvânı'ndan Seçmeler*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987.

ERCİLASUN, Ahmet B.; *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004.

ERGİN, Muharrem; *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1972.

_____; *Kadı Burhaneddin Dîvânı*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1980.

ERSOYLU, Halil; *Cem Sultan'ın Türkçe Dîvânı*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1989.

GÖKBİLGİN, M. Tayyib; "Süleyman I", *İslam Ansiklopedisi, 11*. cilt, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, s. 99-155, İstanbul, 1979.

HACIEMİNOĞLU, Necmettin; *Türk Dilinde Yapı Bakımından Fiiller*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1992.

İSEN, Mustafa - BİLKAN, Ali F.; *Sultan Şâirler*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1997.

İZ, Fahir; *Eski Türk Edebiyatında Nazım, I. cilt*, İstanbul, 1966.

Karahisarlı Mustafa b. Şemseddin; *Ahterî-i Kebîr*, İstanbul, 1324.

KARASOY, Yakup; *Şiban Han Dîvânı (İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1998.

KARATAY, Fehmi Edhem; *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu,* 2. cild, İstanbul, 1961.

KORKMAZ, Zeynep; *Sadrüddin Şeyhoğlu-Marzuban-nâme Tercümesi (İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)*, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara, 1973.

KÜÇÜK, Sabahattin; *Bâkî Dîvânı-Tenkitli Basım*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1994.

Muhibbî Dîvânı; Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine Kitaplığı, No. 1132 (H).

Muhibbî Dîvânı; İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, TY. No. 5467 (Ü1).

Muhibbî Dîvânı; İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, TY. No. 689 (Ü2).

Muhibbî Dîvânı; İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, TY. No. 1976 (Ü3).

Muhibbî Dîvânı; İstanbul Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi, No. 994 (A).

Muhibbî Dîvânı; Süleymaniye Kütüphanesi, Nuruosmaniye Bölümü, No. 3873 (NO).

Muhibbî Dîvânı; Millet Yazma Eser Kütüphanesi, Ali Emirî Bölümü, No. 392 (AE).

Muhibbî Dîvânı; Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, No. 3718, (BY).

Muhibbî Dîvânı; Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi, No. 2407 (M).

ÖZMEN, Mehmet; *Ahmed-i Dâ'î Divanı*, Türk Dil Kurumu Yayınları , 2 cilt, Ankara, 2001.

ŞÜKÜN, Ziyâ; *Gencîne-i Güftâr-Ferheng-i Ziyâ*, Millî Eğitim Bankanlığı Yayınları, 3 cilt, İstanbul, 1984.

Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü; cilt: I-VIII, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1963-1997.

TİMURTAŞ, Faruk K.; *Eski Türkiye Türkçesi, XV. Yüzyıl, Gramer-Metin-Sözlük*, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1977.

TUNÇ, Semra; "Muhibbî Divanı'nda Şair ve Şiir İle İlgili Değerlendirmeler",
Selçuk Üniversitesi, *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S. 7*, s. 265-284, Konya, 2000.

UZUN, Süreyya; *Üsküdarlı Aşkî Divanı ve XVI. Yüzyıl Osmanlı Hayatının Divandaki Yansımaları*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul, 2011.

YAVUZ, Kemal; *Şeyhoğlu-Kenzü'l-Küberâ ve Mehekkü'l-Ulemâ*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara,1991.

_____; "Süleyman Çelebi'nin Yaşadığı Zamanda Türk Edebiyatı", *Yazılışının 600. Yılında Bir Kutlu Doğum Şaheseri, Uluslararası Mevlid Sempozyumu, 16-17 Nisan, 2009*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2010.

_____; "Frengistan'da Ağlayan Bir Şair: Ölümünün 515. Yılında Cem Sultan", *İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, cilt 40*, s. 271-308, İstanbul, 2009.

_____; "XIV. Yüzyıl Türk Edebiyatına Genel Bir Bakış ve Bazı Dikkatler", Adıyaman Üniversitesi Ulusal Eski Türk Edebiyatı Sempozyumu, Adıyaman, 15-18 Mayıs 2009.

_____; *Fatih Döneminde Türk Dili ve Edebiyatı*, "Fatih ve Dönemi", Türk Kültürüne Hizmet Vakfı Yayını, İstanbul, 2004.

_____; *Âşıkpaşazâde, Tevârih-i Âl-i Osman (Osmanoğullarının Tarihi)*-(Yekta Saraç ile Birlikte), Koçbank Yayını, İstanbul, 2003.

YAVUZ, Orhan; *Anadolu Türkçesi İle Yapılan En Eski Tezkiretü'l-Evliyâ Tercümesi ve Dil Özellikleri (İnceleme-Gramer-Metin)*, Tablet Yayınları, Konya, 2006.

_____; *Kansu Gavrî'nin Türkçe Dîvânı*, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, No. 2, Konya, 2002.

YÜCEL, Bilal ; *Bâbür Dîvânı (Gramer-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 1995.

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا (آ)	a, ā	ش	ş
ا (أ)	a, e, ı, i, u, ü	ص	ṣ
ء	’	ض	ḍ, ż
ب	b, p	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	ᶜ
ث	s̱	غ	ġ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	ḳ
ح	ḥ	ك	k, g, ñ
خ	ḫ	ل	l
د	d	م	m
ذ	ẕ	ن	n
ر	r	و	v; o, ö, u, ü, ū
ز	z	ه	h; a, e
ژ	j	ي	y; ı, i, ī
س	s		

METİN

1*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün **3b**

1. Müddeᶜ ī sözin revā mıdur şehā gūş eylemek
ᶜ Āşıḳ-ı bī-zer ḫarīdüñi ferāmūş eylemek[1]

2. Bilini kuçmak anuñ mümkin degül illā kemer
Sāġar öper leblerin[2] ḳaṣd itse mey nūş eylemek

3. Gün yüzüñ göster vefā kıl ᶜ ahdüñe iy bī-vefā
Hīç düşer mi vaᶜ deyi terk eyleyüp uş eylemek

4. Söz geçer gevher velī ammā ki olmasa zeri
Şöyle bil mümkin degüldür anı der-gūş eylemek

5. Sāḳiyā sun leblerüñ cāmın Muḥibbī teşneye
Ger murād-ısa anı ānīde serḫoş eylemek **4a**

---

* H3b, Ü1-188a, Ü2-127a, AE141b

1 Mısra Ü1, Ü2 ve AE’de:
ᶜ Āşıḳ-ı üftādeñi böyle ferāmūş eylemek
şeklindedir.

2 sāġar öper leblerin: leblerin sāġar öper Ü1-188a, Ü2-127a, AE141b

2*

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

1. Nigehbānı olup ḥüsne iki çeşmi ġazanferdür
   Yāḫūd zülfi ṭılısm olmış o genc üstinde ejderdür

2. Umaram gözlerüm yaşı mürūr-ıla ide te’s̱īr
   Egerçi ḳalbini dirler nigāruñ ḳatı mermerdür

3. Şeb-i zülfinde çün gördüm cemāl-i şemᶜ-i ruḫsārı
   Yanan pervāne-veş evvel dutışan bāl-ıla perdür

4. ᶜİẕārı nārına düşmiş ġıdādur dāne-i ḫāli
   Yimez pervā ol āteşden göñül murġı semenderdür

5. Niçe yıldur ki ḫarc olur yolında ol cefākāruñ
   ᶜAceb bu kīse-i çeşmüm dükenmez sīm-ile zerdür

6. Kaçan çevgān ide zülfin süvār-ı esb-i nāz ola
   Muḥibbī ᶜışḳ meydānın ser-ā-ser top olan serdür **4b**

---

* H4a, Ü3-77b

ك*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Sāḳiyā nūş idelüm sun cāmı bayram irtesi
   Tā bula āvāre dil ārāmı bayram irtesi
2. Dāġuñı dām eyle ṣayd it eşk-i çeşmüñ dāne kıl
   Bir kebūter-sīne sīm-endāmı bayram irtesi
3. Jeng-i ġamdan çünki var āyīne-i dilde ġubār
   Ṣāf idüp elden düşürme cāmı bayram irtesi
4. Zāhidā var iç müṣelleṣ saña olmışdur ḥelāl
   Ehl-i ʿışḳ içsün şarāb-ı ḫāmı bayram irtesi
5. Bu Muḥibbī tevbe itmişdür meye ol vaḳt sır
   Sāḳī-i gül-ruḫ ide ibrāmı bayram irtesi

---

* H4b

4*

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

1. Dimeñ dīvāne Mecnūn’a muḥabbet mülki şāhıdur
   Yanınca ṭayr-ıla vaḥşī yürür cümle sipāhıdur
2. Dilā bu rūy-ı zerdümle niçe inkār idem ᶜ ışḳa
   Gözümüñ kanlu yaşıyla iki ḥāżır güvāhıdur
3. Bu çeşmüm kanlu yaşından cihān deryāya dönmişdür
   Yürür dil çıkmaz içinden sanasın anda māhīdür
4. Sorarsañ sīnem üstinde elifler çekdügüm bir bir
   Muḥabbet şehrine andan varılur togrı rāhıdur
5. Belā kuhsār[ı] olmışdur Muḥibbī kelle-i ᶜ uşşāḳ
   Görinen yir yir üstinde ġamāmı dūd-ı āhıdur **5a**

---

* H4b, Ü3-77bk

5*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Dilemem cānā ġamuñdan kurtıluban şād olam
   Bend-i zülfüñe esīrem istemem āzād olam

2. Tañ degüldür kūh-ı ġamda eylesem Ferhād’a ṭaᶜn
   Fenn-iᶜ ışḳı başa iltmiş ben de bir üstād olam

3. Meclis-i cānānede yā Rab olur mı kimᶜ aceb
   Ehl-iᶜ ışḳ añıldugınca ben de anda yād olam

4. Ger yaparsa bu yıkuk göñlüm evin bir seng-ile[1]
   Tā ḳıyāmet Kaᶜbe-iᶜ ulyā ḥaḳı ābād olam

5. İy Muḥibbī iletür kūyına ol vaḳtin ṣabā[2]
   Rāh-ı kūyında ġubār olup meger berbād olam

6. Serv mi ḳaddüñ ü ya ṭūbī vü yaᶜarᶜar didüm
   Didi saña ne biter ya serv ü ya şimşād olam **5b**

---

* H5a, Ü1-212b, Ü2-142b, A86b, AE159a
1 evin bir seng-ile: benüm ol seng-dil Ü1, Ü2, A, AE
2 vaḳtin ṣabā: demde beni Ü1

6*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilatün fā‘ilün

1. Bülbül-i cān meskeni bir gül-ᶜ iẕār olmak gerek
   Şevḳine bir gül-ruḫuñ dil murġı zār olmak gerek
2. Āh kılsam kanlu yaşum ẓāhir olsa tañ degül
   Kim şeb-i tār içre encüm āşikār olmak gerek
3. Gelse tīrüñ iy kemān ebrū bulur cānum feraḥ
   Sīnem içre her biri bir yādigār olmak gerek
4. Ḥüsnüñi kılmış iḥāṭa zülfüñi görüp didüm
   Kanda kim genc ola lā-büd anda mār olmak gerek
5. İy Muḥibbī ger dilerseñ şiᶜ rüñi rengīn ola
   Fikr ü ẕikrüñ her nefesde laᶜ l-i yār olmak gerek

---

* H5b, Ü1-195b, Ü2-132b, Ü3-140a, A65b, AE147b

7*

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Saña Şīrīn didi ben āşıḳa Ferhād ancaḳ
   Kūh-ı ġam kesmede bir nevᶜ de üstād ancak
2. Her ki ᶜāşıḳ geçe elbette o cān terkin urur
   Mezheb-i ᶜışḳ içinde bu da bir ad ancak **6a**
3. Yazsañ ᶜuşşāḳ[ı] bu ben ᶜāşıḳuñı yāda getür
   Dimesünler ser-i kūyuñda senüñ yād ancak
4. At cefā sengini sen karşu aña baş açayım
   Her ne senden gele anuñla göñül şād ancak
5. Dil-i vīrānede çünki bulınur genc-i viṣāl
   Aña vīrāne Muḥibbī dime ābād ancak

---

* H5b-6a, Ü1-183a, Ü2-123b, AE137b

8*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Vaᶜ de-i vuṣlat ümīẕiyle dil[i] ṣād eyleme
   Rāżıyam cevr [ü] cefā kıl tek beni yād eyleme
2. Bend-i zülfüñde göñül murġı esīrüñdür senüñ
   Raḥm idüp o[l] derdmende bir gün āzād eyleme
3. Çün ġam-ı dilber ḫarāb itdi göñül maᶜ mūresin
   Seng-i miḥnetle yapup bir daḫı ābād eyleme
4. ᶜIşḳ[ı] gel pervāneden ögren yanar āh eylemez
   Bülbül-i şūrīde gibi āh u feryād eyleme
5. Her ne kim yazduñ Muḥibbī uşbu sīneñ levḥine
   Sūzināk-ı āh-ıla yakup anı bād eyleme **6b**

---

* H6a

9*

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1. İy ḫ̆āce katı müşkil olur ᶜ ışḳ kitābı
   ᶜ Işḳ ehline keşf ola meger ko sen o bābı
2. Başum ki belā kūhıdur ᶜ aynum iki ᶜ aynı
   Dūd-ı dilüm ol ḳullenüñ üstinde sehābı
3. Ger bezm-i belā içre idem ḫūn-ı ciger nūş
   Yanumca bile nāle kılur sīne rebābı
4. Sīnemde gören şāh-ı ġamı ḫayme sanurlar
   Bu gözlerümüñ yaşı ile kanlu ḥabābı
5. Redd eyleme cānā kapuña gelse Muḥibbī
   Tuḥfe getürür çeşmi iki şīşe gülābı

---

* H6b

10*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Leblerüñ zikri nigārā sanma fikrümden çıkar
   Gün yüzüñ mihri ya bu[1] ḳalb-i sipihrümden çıkar

2. Dür dişüñ yādına talsam ger maᶜ ānī baḥrına
   Her ne cevher kim çıkarsam fikr-i bikrümden çıkar

3. Ya kaşuñdan tīr-i ġamzeñ gelse buña acıram
   Birisi sīnemde turmaz cümle ẓahrumdan çıkar **7a**

4. ᶜIşḳı cānum gibi saklarken olur ḫalḳa ᶜayān
   Āh bu ġammāzlık sırı cümle şiᶜrümden çıkar

5. Kūyına varsa Muḥibbī buyurur derbānına
   Bu gedāyı koma bir dem anı şehrümden çıkar

---

* H6b, Ü3-80ak
1 mihri ya bu: fikri yaḫūd Ü3

11*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Gözlerüm yaşı dem-ā-dem şehr-i göñlümden akar
   Nehr olup bir gün daşup ol şehr[i] ser-tā-ser yıkar

2. Gāh şem^{c} -i ḥüsnine yakar bu cān pervānesin
   Geh dil-i dīvāne boynına ser-i zülfin takar

3. Bir görürsin kūyuña varsam raḳīb-ile beni
   Hīç revā mıdur ki insān-ıla bir ola bakar

4. Cennet-i kūyuñı terk itmiş işitdüm müdde^{c} ī
   Şād olup göñlüm didi gitsün ko fī-nāri’s-saḳar

5. Şan ṭulū^{c} ider Muḥibbī gün bulur ^{c} ālem żiyā
   ^{c} İzz ü nāz-ıla kaçan ol meh sarāyından çıkar **7b**

---

* H7a, Ü1-72a, Ü2-45a, Ü3-70ak, AE53a

12*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Baña göstermez yüzin ol āfitāb üç günde bir
   Tañ degüldür gözlerüm görmezse ḫ̆āb üç günde bir
2. Çeşm-i maḫmūruñ içelden her dem ᶜāşıḳ kanını
   Eyledüm ben daḫı bu bagrum kebāb üç günde bir
3. Gönderüp ġam leşkerin geh çeşmüñüñ yagmacısın
   Göñlümüñ maᶜmūresin itdüñ ḫarāb üç günde bir
4. Ḫastayam żaᶜfum katı sordukça ḥālüm dāġ-ı ġam
   Penbe ile damzurur agzuma āb üç günde bir
5. Jeng-i ġamdan ṣāf isterseñ göñül āyīnesin
   Koma elden sen Muḥibbī iç şarāb üç günde bir

---

* H7b, Ü1-73a, Ü3-56ak

13*

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Heves-i zülfüñ ile sanma ki sevdā tükene
   Yāḫūd ᶜ ışḳuñla şehā sīnede ġavġā tükene

2. ᶜ Işḳ mīrāṣını yirsem ne ᶜ aceb Mecnūn'dan
   Sanmañ ol gitmek ile ᶜ āşıḳ-ı şeyḍā tükene

3. Kaçma ᶜ ömrüm gibi bir kerre cemālüñ göreyin
   Korkaram ᶜ ömr geçe hā dimeden hā tükene **8a**

4. Görürem zülfüñi misk ḫālüñi ᶜ anber yirine
   Ġam degül misk ü eger ᶜ anber-i sārā tükene

5. Gözlerüñ yaşını ḫarc eyle Muḥibbī yolına
   İy gözüm merdümi fikr eyleme deryā tükene

---

* H7b, Ü1-270b, Ü2-188b, Ü3-199ak, A123b, AE214b

14*

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Her kaçan ᶜāşıḳa feṯḥ ola muḥabbet kapusı
   Niçe yirden açıla üstine miḥnet kapusı
2. Sīneye gelse müjeñ tīri eyā kaşı kemān
   Anı ᶜışḳ ehli bilür cānına rāḥat kapusı
3. ᶜĀşıḳa cevr ü cefā eyleme raḥm eyle bugün
   Yarın üstüñe senüñ açıla raḥmet kapusı
4. Ol ṭabīb-i dil ölürsem de baña virmez cevāb
   Bagludur ben ḫastaya beñzer ki ṣıḥḥat kapusı
5. İy Muḥibbī ger melāmet itse zāhid ġam degül
   Çün ezel açılmadı ᶜuşşāḳa şöhret kapusı **8b**

---

* H8a

15*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘lün

1. Gönlümüñ vīrānesin ol şāh ābād istemez
   Hey ne ẓālimdür ki ẓulm[ı] ḫoş görür dād istemez
2. Mürdeler iḥyā ider laᶜ l-i lebüñ ᶜ Īsī gibi
   Līk ġamzeñ öldürür ᶜ uşşāḳ cellād istemez
3. Şemᶜ -i ḥüsne yanagör pervāne-veş āh eyleme
   ᶜ Āşıḳ-ı ṣābit-ḳadem ᶜ ışḳ içre feryād istemez
4. Aglayup āh eylesem gül gibi dilber şād olur
   Gülşen içre var mı gül bārān ile bād istemez
5. Bu Muḥibbī şīşe-i nāmūsı çalsa taşlara
   Dōstlar ᶜ ayb olmasun ᶜ ışḳ ehli çün ad istemez

---

* H8b

16*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Bu cefā cevr ü sitem iy seng-dil kim sende var
   Her ne kılursañ baña kıl kim taḥammül bende var
2. Leylī zülfüñi görelden dōstum mecnūnuñam
   Baġludur boynumda zencīr ayagumda künde var **9a**
3. Dāla dönse ḳāmetüm olsa [c] aceb midür dü-tā
   Taglar ṭāḳat getürmez bār-ı ġam arḳamda var[1]
4. Aglasam bülbül gibi kūyuñda tañ mı zār zār
   Bu benüm efġānuma gül gibi sende ḫande var
5. Kimden ögrendüñ nigārā bu göñüller almasın
   Soñra cevr-ile anı öldürme kanġı fende var
6. [c] Ālem içre senden özge pādişāhum yok benüm
   Līk kapuñda benüm tek niçe yüz biñ bende var
7. Ḥālüñi bilmez Muḥibbī dilberüñ nev-restedür
   Ol ḳamer yüzlüm benüm ancak çehārdeh sende var

---

* H8b, Ü3-78b

1 2 ve 3. beyitler Ü3'te bulunmamaktadır.

17*

Fā‘ilātün fā‘ilatün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Gülşen-i ḥüsnüñde cānā bülbül-i şūrīdeyin
   Zülfüñe dil baglamış Mecnūn-ı belā-kerdīdeyin
2. Ḫūb-rūlar cümle encüm sen ḳamer-rūsın begüm
   Saña beñzer görmedüm çok dil-rübālar dīdeyin **9b**
3. Servler çekdüm elifden güller itdüm dāġ-ıla
   Sīne bāġını temāşā kıla bu ümmīdeyin
4. Tāze sebz olsun diyü cānā cemālüñ gülşeni
   Raᶜ d-veş āh eyleyüp nīsān-i bārān-dīdeyin
5. Bī-sütūn’dan muḥkem iken iy Muḥibbī kūh-ı ġam
   Kūhkenlik sanᶜ atında ben daḫı verzīdeyin

---

* H9a

18*

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

1. Kaçan kim bād-ı āhumdan o zülf ᶜ anber-feşān ditrer
   Gidüp ᶜ aḳlum gelür ḥayret bu cismüm[1] içre cān ditrer
2. Eline ol kemān ebrū ḫadeng-i ġamzesin alsa
   Nişān itdükçe bu sīnem damarlar içre kan ditrer
3. Eger derd-ile āh itsem ruḫ-ı zerdüm görenler dir
   Ḫazān evrāḳına san kim dokınur bād revān ditrer
4. Güzellik burcına māhum ᶜ urūc itdüñse ẓulm itme
   Sakın ᶜ āşıḳlar āhından zemīn ü āsümān ditrer **10a**
5. Degül taḳrīr çün mümkin Muḥibbī cevri dildāruñ
   Kaçan taḳrīre ḳaṣd itsem dehān içre zebān ditrer

---

* H9b, Ü2-111
1 cismüm: cism Ü2

19[*]

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I

Gönlümi bend eyleyen zülfüñ de gördüm mū imiş[1]
Çeşmüñi Āhū sanurdum bilmedüm cāzū imiş
Leblerüñ dār-ı şifā ᶜ ışḳ ehli hep sayru imiş
Dōstum ḳısmet baña kaygu saña şādu imiş
Çāre ne rūz-ı ezelden başa bu yazu imiş

II

Kūhkenden bī-sütūn içinde sordum zaḥmetin
Didi miḥnet görmedüm ᶜ ışḳ-ıla dā’im rāḥatin
İy gönül terk eyleme gel ehl-i diller ṣoḥbetin
ᶜ Işḳ-ıla Ḳays’uñ eger ki bilselerdi ḥāletin
Aña mecnūn dimeyüp dirlerdi ol uslu imiş

1 Bu şiirin bendlerinin son iki mısraı A39b’de başlayan ve 40a’da devam eden bir gazelin beyitleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu da Muhibbî’nin kendi gazelini tahmis ettiğini göstermektedir.

III

Dehr bāġınuñ kaçan kim açılur raᶜ nā güli
Karşusında cemᶜ olur anuñ hezārān bülbüli **10b**
Vird idüp gördüm okur bu beyti bir ṣāḥib-dili
Didiler cevr ü cefāyı zehrden acı velī
Sor baña şehd ü şekerden lezzeti tatlu imiş

IV

Gün yüzine beñzemezken yüzini māh eyleme
Ṭāḳ-ı ebrūsın koyup sen secdeyi gāh eyleme
Gözle ᶜ ışḳuñ rāhını kendüñi gümrāh eyleme
Mest çeşmi ḫˇāba varmışken dilā āh eyleme
Key sakın bir fitnedür uyarma anı uyumış

V

Çün gereklü maᶜ nisidür sözüñi kıl muḫtaṣar
Dikmez anı bāġubān kim virmeye meyve şecer
Her kişi ḥālince komışdur bu dünyāda eṣer
Ḫusrevā gūş it Muḥibbī şiᶜ rine eyle naẓar
Naẓm ṭarzında Niẓāmī maᶜ nīde Ḫˇācū imiş **11a**

---

* H10a

20*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Sīnemüñ dāġın görenler gülsitānum var sanur
   Sulayın gözyaşıdur āb-ı revānum var sanur
2. Ḳaṭre ḳaṭre kanlu yaşuma naẓar kılan benüm
   Dürr ü gevherle tolu iki dükānum var sanur
3. Cān u dil çokdan senüñledür[1] neden ġam leşkeri
   Baña ḳaṣd eyler elümde māl u cānum var sanur
4. Gizlü rāzum āhum-ıla gözyaşı fāş itmede
   Daḫı bu dīvāne dil rāz-ı nihānum var sanur
5. İy kemān ebrū Muḥibbī cānı teslīm eyledi
   Bilmezem tīrüñ neden sīnemde cānum var sanur

---

* H11a, Ü1-73a, Ü3-56b

1 senüñledür: senüñ-durur Ü1, Ü3

21*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Ḥasretiyle dāġ-ı sīnem hem bu bagrum başludur
   Ger sorarsañ baḥra nisbet eşk-i çeşmüm yaşludur

2. Üstüme seng-i cefā şol deñlü yagdurdı nigār
   Varımaz oldum ser-i kūyına yollar taşludur **11b**

3. Tañ degüldür cānuma ger ḳaṣd iderse ġamzeler
   Zülfi kāfir çeşmi ḫūnī dilberüm ya kaşludur

4. Zülfine dil baglayup itme iñende iᶜ timād
   Kimse başa çıkmamış anuñla bir çok başludur

5. İy Muḥibbī key sakın dil virme dehre sanma genç
   Vesmelüdür gerçi kim ammā ki ġāyet yaşludur

---

* H11a, Ü3-82b

22*

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1. Āhū göziyle ya kaşı bir kaşa beñzemez
   Yazan anuñ naḳışını naḳḳāşa beñzemez

2. ᶜĀlem içinde başa varam dime ᶜışḳ-ıla
   Çıkar yürekde biñ ola baş başa beñzemez

3. Kirpük ucında her biri bir laᶜl-pāredür
   Gözümden akan ḫūn-ı ciger yaşa beñzemez

4. Āhum odından umar idüm eyleye eṣer
   Āhen gibi göñül katı[dur] taşa beñzemez

5. Oldı Muḥibbī ᶜışḳ-ıla rind ü melāmetī
   Sanmañ anuñ her işi[ni] ḳallāşa beñzemez **12a**

---

* H11b

23*

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1. Cān naḳdi ile gördi ki ben olmışam ḫarīd
   İtdi metāᶜ -ı būsesinüñ ḳıymetin mezīd
2. Cān terkin eylese reh-i ᶜ ışḳ içre tañ mıdur
   Her kim ki pīr-i ᶜ ışḳa[1] ola cān-ıla mürīd
3. Ṣūfī diler ki bula naᶜ īm bu riyā[2] ile
   ᶜ Āşıḳ kemāl-i luṭfına yāruñ ider ümīd
4. Sāḳī şarāb-ı ṣāfı getür cān[ı] tāze kıl
   Ko ḫalvetinde[3] ḫubb-ıla zāhid ola ḳadīḥ
5. ᶜ Işḳuñ Muḥibbī okıdı naḥv-ile ṣarfını
   Oldı göñül sūḫtesi bu fende müstaᶜ id

---

* H12a, Ü1-46a, Ü2-34b, Ü3-3ak, AE41b
1 kim ki pīr-i ışḳa: kimse ki pīr Ü1, Ü2, Ü3, AE
2 bu riyā: riyā Ü1, Ü2, Ü3, AE
3 ko ḫalvetinde: ḫalvetde kor Ü1, Ü2, Ü3, AE

24*

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1. Yāruñ cefā vü cevr[i] nedür kīnesi neden[1]
   Derdā dirīġ gitmeye mi kīnesinden
2. Urma göñül şīşesin iy dōst yirlere
   Sakın ki batar ayaguña ignesinden
3. Ol zülf-i misk-būyuñı gel boynuña bırak
   İy dōst hezār yig yaraşur ᶜ anberīnden
4. Laᶜ l-i lebüñ ḫayāline maḫzen-durur göñül
   Ḫarc eylerem gevher-i naẓm[ı] ol ḫazīneden
5. Varsa Muḥibbī kapuña cān tuḥfe iltür
   İtseñ ḳabūl n'ola bu kemter kemīneden **12b**

---

* H12a

1 Şiirin kafiye düzeni bozuktur.

25*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Dōstum görme tehī bu ᶜāşıḳuñ nem-dīdesin
   Ser-te-ser ġarḳ ola ᶜālem döke eşk-i dīdesin
2. Gülşen-i ḫüsninde yāruñ iy göñül bülbülleyin
   Nāle eyle ṣubḥ olınca sen de bir şūrīdesin
3. Çekerem cevr ü cefāñı bu ümīde dōstum
   Bir gün ola ḥālüme bakup baña raḥm idesin
4. Ḫāk-i pāyinden eṣer bulduñ mı iy bād-ı ṣabā
   Niçe yıllardur eser durmaz bu ᶜālem-dīdesin
5. Görmese cānā seni olmaz Muḥibbī’ye ḥayāt
   Anuñ-içün tende cān çeşmümde nūr-ı dīdesin

---

* H12b

26*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Ḫaṭṭı geldi dilberüñ kosun gerekse kazısın
   Men[c] olınmaz ser-nüvişt olmış başında[1] yazısın

2. Ẓāhir olsa ṭañ mıdur sīnemdeki esrār-ı [c] ışḳ
   Āhum-ıla iy sirişk çün [c] ışḳumuñ ġammāzısın **13a**

3. Ḫūblar şāhı geçer nite ki dilber ḥüsn-ile
   Sen de iy dīvāne dil [c] ışḳ ehlinüñ ser-bāzısın

4. Ṭu[c] me diyü cīfe-i dünyāya iy dil itme meyl
   Kim ḳanā[c] at Ḳāf’ınuñ [c] Anḳā’sı ya şahbāzısın

5. Kūy-ı dilberde raḳībi öldürüp bir ḍarb ile
   [c] Arşa asduñ tīġuñı bil iy Muḥibbī ġāzisin

---

* H12b, Ü1-242b, Ü2-164a, AE183b

1 olmış başında : āḫir göriser Ü1, Ü2, AE

27 *

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

1. Z[ā]hid senüñ tek uymazam efsāneden efsāneye
   Dil buldı çün maṭlūbını yiltme beni bīgāneye
2. Vaṣf-ı lebin mey işidüp ḫūmḫānede cūş eylemiş
   La^{c} lin meger öpmek diler girdügi bu peymāneye
3. Mecnūn dügüm tak boynuma leylī saçuñ zencīrini
   Mīraṣ-durur ṭavḳ-ı belā her kandasa dīvāneye
4. Dün gice şem^{c} -i ḥüsnine yandı kül oldı cān u dil
   Şimden girü ta^{c} līm idem yanmaklıgı pervāneye **13b**
5. Zülfindeki ḫālin görüp yine Muḥibbī murġ-ı dil
   Oldı giriftār-ı ḳafes ḳaṣd itdi beñzer dāneye

---

* H13a-b

28*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Şol ḳadar çekdüm belā deştinde ġam hicrānını
   Üns dutdı derde añmaz bu göñül dermānını
2. Mihrüñi sīnemde saklarsam ne tañ aġyārdan
   Kişi lā-büd sakınur şeyṭāndan īmānını
3. Ġuṣṣa-i Ferhād’[ı] ko efsāne Mecnūn ḳıṣṣası
   Ehl-i şevḳ olan okısun kendünüñ dīvānını
4. Ay u güni dartdılar geldi şehā ḥüsnüñ agır
   Anuñ içün gökde gördüm keffe-i mīzānını
5. Tīġ-ı ġamzeñ gördiler ᶜuşşāḳ[ı] her dem öldürür
   Her kişi tende emānet saklar oldı cānını
6. Kaᶜbe-i kūyuñda çün ᶜuşşāḳ[ı] ḳurbān eyledüñ
   Eski ᶜādetdür n’ola alnuña sürseñ kanını **14a**
7. Dilberüñ ḳaddi Muḥibbī serv ḫaddi gül yiter
   N’eylerem şimden girü ben gülşenüñ seyrānını

---

* H13b

29*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Çeşm-i giryānumla gönlüm ıżṭırāb üstindedür
   N’eylesün dil zevraḳı her demde āb üstindedür
2. Leblerüñ emsem disem ġamzeñ diler kanum döke
   Kan iderse tañ mı çeşmüñ çün şarāb üstindedür
3. Bāġ-ı ḥüsni üzre asmış zülfini perr-i ġurāb
   Bāġbān-ı çeşmi yatmış sanki ḫˇāb üstindedür
4. Sīne-i sūzānumı her kim göre sanur rebāb
   Eşk-i sürḫum tāra beñzer ol rebāb üstindedür
5. Dil diler dāyim Muḥibbī’den gözi mestāneler
   Serḫoşuñ meyl[i] bilürsiz kim kebāb üstindedür **14b**

---

* H14a

30*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Niçe bir hicrān şebinde çekeyim ġam tasasın
   Ya niçe bir içeyim derd-ile miḥnet kāsesin
2. Pāyına yüzler eger sürmek dilerseñ dilberi
   Bir ḳadem iy eşk-i çeşmüm yüzüm üzre basasın
3. Tolaşur her dem kemend-i zülfüñe dīvāne dil
   Kurtuluş yokdur meger zülfüñde anı asasın
4. Sırsa gönlüm şīşesin olmaz ᶜ aceb ol seng-dil
   Sıyagelmişdür ezel Leylī çü Mecnūn kāsesin
5. Dil nişān itmiş Muḥibbī atagör ġamz okların
   Olmaya kim usanup ya kaşlaruñı yasasın

---

* H14b

31*

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

1. Göz[üm] yaşı revān oldı görüp sen serv-i bālāyı
   Anuñçün ḫāk-i pāyuñda akar çaglayı çaglayı
2. Kitāb-ı ᶜ ışḳuñı başdan okudum ser-te-ser ezber
   Daḫı ögrenmedin varup muᶜ allimden elifbāyı **15a**
3. Görüp zülfüñ sevādını göñül sevdāya düşmişdür
   ᶜ Aceb mi baña dirlerse eger mecnūn-ı şeydāyī
4. Ṭulūᶜ itseñ seḥergehden dokunur şuᶜ leñ aġyāra
   Düşer mi saña hey āfet dine gün gibi hercāyī
5. Ġam-ı ḫālüñle iy dilber yanaldan āteş-i hicrüm
   Muḥibbī lāleye döndi ciger taglayı taglayı

---

* H14b

32*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Tīr-i ġamzeñle bu sīnem zaḫmnāk olmış yatur
   Dir gören meydān-ı ᶜ ışḳ içre helāk olmış yatur
2. Bunca istiġnā ile görmez misin şems-i felek
   Pāyuña yüzler sürüp yoluñda ḫāk olmış yatur
3. Şīr çeşmüñ pençesinde uşbu göñlüm merdümi
   Çāre yok hergiz ḫalāṣa çāk çāk olmış yatur
4. Bu ᶜ aceb bārān-ı eşküm ġarḳa virdi ᶜ ālemi
   Hīç teskīn olmadı dil sūznāk olmış yatur **15b**
5. Pūte-i hicrāna yakaldan Muḥibbī’yi nigār
   Ġıll ü ġışdan kurtılup zer gibi pāk olmış yatur

---

* H15a, Ü3-81b

٣٣*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Sīnem üzre görinen yir yir benüm ġam dāġıdur
   Gözlerümden yaş degül akan belā ırmagıdur
2. Ol ḳamer bedr oldı irişdi güzellik burcına
   Ger anuñ dīvānesi olsam [c] aceb mi çagıdur
3. Gül yüzinde diñ perīşān itmesün sünbül saçın
   Zāhid-i ṣad-sāl eger görürse [c] aḳlın dagıdur
4. Beñzedürler gerçi kim vaṣlın nebāt-ı sükkere
   Līk hicrān şerbetin içen[1] dimişler agıdur
5. Āsitānuñda sorarsañ bu Muḥibbī bendeñi
   Derdmendüñdür faḳīrüñ ayaguñ topragıdur

---

* H15b, Ü1-108a, Ü2-62b, Ü3-47bk, AE80b

1 İçen: gerçek Ü1, Ü2, Ü3, AE

34*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. ᶜĀşıḳuñ taglarca bagrı üzre başı var-ımış
İki ᶜaynından kesilmez kanlu yaşı var-ımış **16a**

2. Sevdügümden ġayrı n’itdüm baña ḫışm ider nigār
Dimedüm bir kez gözi üstinde kaşı var-ımış

3. Vādi-i ġāmda gören Mecnūn’ı ᶜüryān sanmasun
Eşk-i surḫ-ıla anuñ rengīn ḳumāşı var-ımış

4. Gün yüzini yaluñuz vardum temāşā itmege
Bilmedüm sāyem gibi ardumca nāşı var-ımış

5. Dün gice gördüm Muḥibbī şuᶜ le-i pervāneyi
Ḳaṣdı yanmakmış meger sandum savaşı var-ımış

---

* H15b, Ü1-165a, Ü2-99b, Ü3-121ak, A33b, AE121b

٣٥*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Cān cemālüñ şemᶜ ine yanmaga bir pervānedür
   Göreli zencīr-i zülfüñi göñül dīvānedür

2. Şol ḳadar naḳş eyledüm dilde ṣanemler naḳşını[1]
   Kim görürse ḫāne-i göñlüm sanur büt-ḫānedür

3. Şām-ı ḫaṭṭuñ leşker-i zülfüñ[2] livāsın kaldurup
   Yürüdi yir yir meger ḳaṣdı anuñ Īrān’adur **16b**

4. Terk idüp dünyāyı Mecnūn pā-bürehne oldugı
   Bil naṣīḥatdür saña ᶜ ālem soñu virānedür

5. Merd-i meydān ol Muḥibbī ᶜ ışḳ ara terk eyle cān
   Çün bilürsin merd olanuñ cünbişi merdānedür

---

* H16a, Ü1-108b, Ü2-63b, Ü3-46bk, AE81b
1 naḳşını: resmni Ü1, Ü2, AE
2 ḫaṭṭuñ leşker-i zülfün: ḫaṭṭuñda ser-i zülfüñ Ü1, Ü2, Ü3, AE

36*

Mef ʿūlü fāʿilātün mef ʿūlü fāʿilātün

1. Ḫaddüñi gördüm iy dōst bir tāze gülsitāndur
   Cān bülbüline zülfüñ üstinde āşiyāndur
2. Bir mūya nisbet itmek olur miyān-ı yārı
   Görseñ dehānın ammā bir noḳṭadan nişāndur
3. Leylī saçuñı cānā dak boynuma kemend it
   Mecnūnlıgum benüm çün dillerde dāsitāndur
4. Ya kaşlarıyla atsa ġamz okların[1] ᶜaceb mi
   Ṣaḥrā-yı sīnem üzre dil aña çün nişāndur
5. Kūyuñda bu Muḥibbī zārīlık itse tañ mı
   Gül şevḳıne çemende bülbül işi fiġāndur **17a**

---

* H16b, Ü1-108a, Ü2-63a, Ü3-47bk, AE80b

1 ġamz okların: ġamze okın Ü1, Ü2, Ü3, AE

37*

Fā‘ilātün mefā‘ilün fā‘ilün

1. Meh dime yüzi āfitāb oldı
   Bakdugumca gözüm pür āb oldı
2. Göz yaşı bezm-i ġamda oldı şarāb
   Döne döne ciger kebāb oldı
3. Cevrüñüñ faṣl [u] bābını yazdum
   Deftere sıgmadı kitāb oldı
4. Yıkdı dil ḫānesini leşker-i ġam
   Temelinden bile harāb oldı
5. İçdi çün la^{c} l-i lebüñ cür^{c} asını
   Şeyḫ iken bu Muḥibbī şāb oldı

---

* H17a

38*

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Sīnede ᶜ ışḳ[ı] ezel ben bilürem
   Her ne cevr itse güzel ben bilürem
2. Ġuṣṣa-i derd [ü] ġamı gel baña sor
   Bir bir idem anı ḥall ben bilürem
3. Ney gibi bezm içinde iñlemege
   Niçe taṣnīf-i ᶜ amel ben bilürem
4. Her ne cevr ü cefā gelür senden
   Cümlesin baña maḥal ben bilürem
5. Zülf[i] sevdāsı Muḥibbī yāruñ
   Didiler ṭūl-ı emel ben bilürem **17b**

---

* H17a

39*

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Seyr-i tenhā ider oldı yine cānān büyüdi
   Yüzini görmek olur çün meh-i tābān büyüdi
2. Ḥüsn bāġına irişdük yüzüñi ḫāk idegör
   Üstüñe sāye salar serv-i ḫırāmān büyüdi
3. Baḥr-ı ᶜ ışḳ içre bulup neşv ü nemā kanlu yaşum
   Ḳaᶜ r-ı deryādaki san niçe mercān büyüdi
4. Sırr-ı ᶜ ışḳı saklar iken sīnede fāş oldı āh
   Duydı ᶜ ālem ḫalḳı bu nāle-i efġān büyüdi
5. Laᶜ l[i] üzre iy Muḥibbī sāye-i ebrūsıdur
   Ḫaṭ diyü itdüñ ġalaṭ sanduñ cānān büyüdi

---

* H17b

40*

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Gözlerüm yaşını bu kanlu cigerden sorasın
   Bagrumuñ yaraların ġamze-i terden sorasın
2. Pūte-i hicre yanup dil niçe kal oldugını
   Bilmek isterseñ eger sīm-ile zerden sorasın **18a**
3. Ne ṭarīḳ ile ḳadeḥ bilsem öper la^{c} l-i lebin
   Kuçar ancak bilini anı kemerden sorasın
4. Kūh-ı ġamda başuma seng-i cefā yagdugını
   Ger murāduñsa dilā sen anı serden sorasın
5. Yollar üstinde Muḥibbī niçe ḫāk oldı yatur
   Kūyuña ileticek bād-ı seḥerden sorasın

---

* H17b

41*

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1. Cānā cefā vü cevrüñ-ile dil ḫoşın daḫı
   İçdüm şarāb-ı ᶜ ışḳı ezel serḫoşın daḫı
2. Yaluguz beni sanma ki yüzüñe ᶜ āşıḳam
   Bend ü belā vü zülf esīri kaşın daḫı
3. Dil ḫānesine gelse ġamuñ sāde sanmasun
   Yir yir bu eşk-i surḫ-ıla münaḳḳaşın daḫı
4. Cevr oklarıyla āh olalı toptolu yürek
   Her kim görürse beni sanur tīr-keşin daḫı
5. Sevdāyı zülf [ü] ḫāl-ile görseñ Muḥibbī'yi
   Mecnūn-ṣıfat ḥāl-i müşevveşin daḫı[1]

---

* H18a

1 Bu mısra'da vezin aksaması vardır.

42*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Yine baglandı bu gönlüm zülf-i ᶜanber-būlara
   Gözlerüm yaşı ᶜacebdür dönmez ise cūlara
2. Naḳd-i cān almak hünerdür ᶜışḳ elinden dōstlar
   Niçe dil virmek iñen āsāndur meh-rūlara
3. Ḥüsn genc[i] üzre itmişdür ser-i zülfin ṭılısm
   Ejdehādur her biri beñzer egerçi mūlara
4. Kaşı yayından kaçan ġamz okların atsa nigār
   Cān baña eydür ki ḳurbān olayın ebrūlara
5. Pārelense şāne-veş tañ mı Muḥibbī bu yürek
   El uzadur āh her dem şāne ol gīsūlara **19a**

---

* H18b

43*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Bir sehī serve gözüm yaşı akar
   Bildüm āḫir sedd-i müjgānum yıkar
2. Açılur göñlüm gözüm nergis gibi
   N’eylesün ol ḥüsn-i zībāya bakar
3. Zülfinüñ zencīrini almış ele
   Bu dil-i dīvāne boynına takar
4. Şem^{c} -i ḥüsne n’ola yaksam cān u dil
   Görse şem^{c} pervāne kendüzin yakar
5. Söz çerāġın rūşen itse tañ mıdur
   Çün Muḥibbī sūzı Ḫusrev’den yakar

---

* H19a

44*

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. İy göñül rāh-ı vefā üzre kaçan ḫāk olasın
   Umaram ki yücelüp ḳadr-ile eflāk olasın
2. İy felek sakın geçer durmaz tokuz kalkanuñı
   Āhum okından neden sen böyle bī-bāk olasın
3. ᶜ Arż kıl ḥālümi ol gül-ruḫa iy bād-ı ṣabā
   Uşbu yolda yaraşur çābük [ü] çālāk olasın
4. Fehm olınmaz iy göñül ince bili diḳḳat-ile
   Tutalum ki yire sen bir kılı idrāk olasın **19b**
5. Sebzezār oldı Muḥibbī vardugında ḫaṭṭ-ı yār
   İy gözüm merdümi şimden girü nemnāk olasın

---

* H19a

45*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Gülşen-i ḫüsnüñ yiter biz gülᶜ iẕārı n’eylerüz
   Zār kılsun cān u dil anda hezārı n’eylerüz
2. Añmazuz ḫāl ü ḫaṭuñ dāyim lebüñ ẕikr eylerüz
   İçerüz cām-ı şarābı biz ġubārı n’eylerüz
3. Yüzüñe “Ve’ş-şems” dinmiş alnuña “Ve’l-leyl” çün
   Ḫad ü zülfüñ var iken leyl ü nehārı n’eylerüz
4. Biz ḫarābāt ehliyüz mesken bize meyḫānedür
   Lā’übālī meşrebüz ᶜālemde ᶜārı n’eylerüz
5. İy Muḥibbī olmışuz ᶜālemde dīẕār ᶜāşıḳı
   Vuṣlata meyl eyleyüp būs-ı kenārı n’eylerüz **20a**

---

* H19b, Ü3-103bk

46*

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Her kaçan āteş-i ᶜışḳ[1] sīne-i ṣad-çāke düşer
   Korkaram āhum ile bir şerer eflāke düşer
2. Sensin ilten iy ṣabā yāre benüm peyġāmumı
   Yok bir kimesne sen çābük [ü] çālāke düşer
3. Kaᶜ be-kūyuñda didüm ᶜāşıḳı ḳurbān idegör
   Didi ġam çekme ne var bu ḳadar idrāke düşer
4. Koma elden iç şarāb tā bula ḳalbüñ ṣafā
   Jeng-i ġam yoḫsa gelür āyīne-i pāke düşer
5. Yār kūyında Muḥibbī müje cārūb idesin
   Anda su sepme hemān dīde-i nemnāke düşer

---

* H20a, Ü1-110b, Ü2-63b, Ü3-47bk, AE81a

1 her kaçan āteş-i ᶜışḳ: āteş-i ᶜışḳ kaçan Ü1, Ü2, Ü3, AE

47*

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Bāġ-ı ḥüsnüñde yüzüñ baña çü cennet gülidür
   Zār olup nāle kılan karşu bu cān bülbülidür
2. Zülf-i şeb-dīzi-ile koşdum yine gülgūn yaşumı[1]
   İşidelden berü kim lā[c] l-i lebüñ öñdülidür **20b**
3. Niçe yıl ḫarc iderem gevher-i eşki yolına
   Şükr lillāh ki daḫı kīse-i çeşmüm tolıdur
4. Şāh-ı ġam sīneme geldükçe hemen ṣadra geçer
   Lā-cerem yirini bilür kim ezelden ulıdur
5. Rāh-ı [c] ışḳ içre Muḥibbī n’ola terk eylese cān
   Dōstlar olmaz [c] aceb çünki muḥabbet yolıdur

---

* H20a, Ü1-111a, Ü2-63b, Ü3-46bk, AE81a

1 yine gülgūn yaşumı : bu yāşum gülgūnın Ü1, Ü2, Ü3, AE

48*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Māh-rūlar vaṣlına çün müşterī oldum yine
   Ḫarc idüp cān naḳdini dilden berī oldum yine
2. La^{c}l [u] yāḳūt ile zeyn itdüm gözüm dükkānını
   ^{c}Işḳ-ı şādī devletinde cevherī oldum yine
3. ^{c}Işḳ meydānında Mecnūn ile miḥnet okların
   Atışup birkaç ḳadem ben ileri oldum yine **21a**
4. Nūş kılsam kāse-i çeşmüm yine anı tolar
   Sanki cām-ı sāġar-ı İskenderī oldum yine
5. İy Muḥibbī göz yaşı iki ṭaraf zencīr olup
   Şāh-ı ^{c}ışḳuñ yidilür şīr-i neri oldum yine

---

* H20b

49*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Bī-vefā dildār sevmek hey ne müşkil kār imiş
   Kim giriftār-ı belā-yı ᶜ ışḳ ola nā-çār imiş

2. Yār sandum baña didüm sırr-ı ᶜ ışḳ[ı] göñlüme
   Anı iẓhār eyledi ol da baña[1] aġyār imiş

3. Ḫande eyler şemᶜ yansa her gice pervāneler
   Ben de yansam tañ mı yārum āteşīn ruḫsār imiş

4. Zār olur gülşende bülbül dem-be-dem gül şevḳıne
   Zār kılsun ᶜ āşıḳuñ çünki naṣīb[i] zār imiş

5. İşidürdüm māh-rūlar bī-vefā olur velī
   İy Muḥibbī her ne dirlerse biñ anca var imiş **21b**

---

* H21a, Ü1-160a, Ü2-99a, A34a, AE121a
1 ol da baña : bildüm o da Ü1, Ü2, A, AE

50*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Ṭabl-ı sīnem dögilür ᶜazm eyle meydān vaḳtıdur
   Zülf-ile çal başumuñ topını çevgān vaḳtıdur

2. Geldi dil dervāzeye[1] kūyuña şey-lillāh içün
   Vir ẕekāt-ı ḥüsnüñi menᶜ itme iḥsān vaḳtıdur[2]

3. Kaᶜ be’dür kūyuñ nigārā gelmişüz ḳurbān içün
   Dōstum itmez misin ᶜuşşāḳ[ı] ḳurbān vaḳtıdur

4. İy ṭabīb-i dil iriş kim kaldı cāndan bir ramaḳ
   Eyler-iseñ bu benüm derdüme dermān vaḳtıdur

5. Bu Muḥibbī eylemez sensüz gülistān seyrini
   Her ṭaraf güller açıldı gerçi seyrān vaḳtıdur

---

* H21b, Ü1-111a, Ü2-64a, Ü3-4ak, AE82a
1 dervāzeye: deryūzeye Ü1, Ü2, AE
2 Bu beyit Ü3’te bulunmamaktadır.

51*

Mef'ūlü fā'ilātün mef'ūlü fā'ilātün

1. Gitsün gümānum iy dōst gel eyle[1] bir tekellüm
   Gül gibi itdi ol dem nāz-ıla bir tebessüm

2. Öldükde aña varam iy bī-vefā dimişsin
   ᶜ Ahdüñe gel vefā kıl hicr-ile çün ben öldüm **22a**

3. Zülfüñ ḫayāli ile uyḫu kalur mı gözde
   Ṣaḥrā-yı sīnem üzre yir yir belürdi kejdüm

4. Ġamz okların atup yār almak dilerse cānuñ
   İrdüñ murāda iy dil itdi meger teraḥḥum

5. Gülzār-ı ḫüsne karşu bülbül gibi Muḥbbī
   Tā ṣubḥ olınca zār ol kıl dem-be-dem terennüm

---

* H21b, Ü1-216a, Ü2-161b, Ü3-187bk, AE168a

1 iy dōst gel eyle: eyle didükde Ü1, Ü2, Ü3, AE

52*

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1. Zülfeynüñi çöz āteş-i ḥüsn üzre ḫam olsun
   Gel anı bırak boynuma zencīr-i ġam olsun
2. Didüm ki göñül derdine iy dōst ne çāre
   Didi ki lebüm yarını gönderdüm em olsun
3. Külḫende ḫayālüñle olursam baña gülşen
   Sensüz ki giçe bir nefes ol dem ne dem olsun
4. Jeng oldı göñül āyīnesi al ele sāḳī
   Mey sun berü tā dāfi^{c} -i ḫüzn [ü] elem olsun
5. Sīneñ dögicek āh Muḥibbī koma elden
   ^{c} Uşşāḳ ara şu^{c} le-i āhuñ ^{c} alem olsun **22b**

---

* H22a

53*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Her kimüñ kim sīnesinde mihr-i cānān olmaya
   Ehl-i diller meclisinde adı ermān olmaya
2. Kāküli sevdāsına kim dil vire bir dilberüñ
   İñlemem ki ᶜ ākıbet göñül perīşān olmaya
3. Ger murāduñ cān ise alduñ ko cevri iy ṣanem
   Bu meṣeldür kimde kīn ola müselmān olmaya
4. Rūşen eyle dōstum gel göñlümüñ vīrānesin
   Senden özge çün felekde māh-ı tābān olmaya
5. Dem mi vardur ki Muḥibbī hicr içinde aglayup
   Kaynayup ḫūn-ı ciger bu göz yaşı kan olmaya

---

* H22b

54*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. İy ṣabā bu derdmendüñ ḥālini var yāra de
   Bulmadı hicrān şebinde derdine bir çāre de
2. Dil virelden zülfinüñ leylāsına Mecnūnlayın
   Vādī-yi ġamda yürür zencīr-ile āvāre de
3. Yaluñuz ġamzeñ degüldür eyleyen bagrum delik
   Bir baña tīġ-ı cefā kılur ciger ṣad pāre de **23a**
4. Bāġda serv-i sehī ḳaddüñ görüp ögünmesün
   Ḳudreti yokdur anuñ çün bir ḳadem reftāra de
5. Gülşen-i ḥüsnüñe karşu bu Muḥibbī tā seher
   Medḥüñ okur sanki bülbüldür gelür güftāra de

---

* H22b

55*

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1. Meyl-i ṭabᶜ ı çünki o serv-i revānadur
   Anuñ içün pāyına yaşum revānedür
2. Dür dişleri firāḳıyla sünbül saçın añup
   Āh eyledükçe yaş ki dökem dāne dānedür
3. Dāġ eylesem n'ola kolum zer kemer kılup
   Diler ki kuça ḳaşdı o nāzük miyānadur
4. Cān naḳdı-y-ıla ṭālib olup būse istedüm
   Didüm ki lebüñ öpmege cānā bahā nedür
5. Ya kaşlarıyla alsa ele ġamze okların
   Sīnem içinde konmış aña dil nişānedür
6. Binse semend-i nāza kaçan cilve eylese
   Dutar elinde zülfini san tāziyānedür
7. Zülfinde göñül bend-ile gör mübtelā yatur
   Kūy-ı Muḥibbī ᶜ āşıḳa bīmār-ḫānedür **23b**

---

* H23a

56*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Kūy-ı dildāra varup anlar ki derbān oldılar
   Ser-te-ser uşbu cihān mülkine sulṭān oldılar
2. Yine ᶜiyd oldı bezendi her ṭaraf cānāneler
   Sanasın kim her biri ḫu[r]şīd-i raḫşān oldılar
3. Zülfüñüñ çevgānını görse kaçan ᶜāşıḳlaruñ
   Başını top eyleyüp yoluñda ġalṭān oldılar
4. Ġam şebinde dōstlar eksük degül derd ü belā
   Ḫāne-i dilde gelüp her gice mihmān oldılar
5. İy Muḥibbī tañ degül gitmezse başından ḫumār
   Cām-ı ᶜışḳı nūş idüp anlar ki sekrān oldılar

---

* H23b, Ü1-111b, Ü2-64b, Ü3-4ak, AE82a

57*

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1. Vaṣlını heves eyledi ᶜazm ol ṭaraf eyler
   Cān naḳdin[i] bildüm yine bu dil telef eyler
2. Ney gibi kaçan nāle kıla bezm-i ġam içre
   Ḍarb itmek içün sīnesini anda def eyler
3. Varını n'ola çeşmüm eger dökse yolında
   Cūmerd zerin saklamayup tehī kef eyler
4. Meyl eyleme dünyā niᶜ me[t]ini görüp iy dil
   Ḥayvāndur özin beste-i kāh u ᶜalef eyler
5. Lüᵒ lüᵒ dişüñüñ ḥasreti ile bu Muḥibbī
   Dür kılsa gözi yaşını çeşmin ṣadef eyler

---

* H23b, Ü1-111b, Ü2-64b, Ü3-47ak, AE82b

58*

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Yüri dīvāne gönül kākül-i cānāna degin
   Yüri pervāne-ṣıfat āteş-i sūzāna degin

2. Zāhidā ḫalvete gir ᶜ ömri riyā ile geçür
   Gidelüm yār-ıla biz ṣaḥn-ı gülistāna degin

3. Berü sun sun berü sāḳī mey-i gül-reng[i] müdām
   İçelüm nūş idelüm tā tola paymāne degin **24b**

4. Dür dişi fikri ile yaşumı seylāb idüben
   Akıdup her ṭarafa varayım ᶜ ummāna degin

5. Bī-amān çeşm[i] Muḥibbī eline ḫançer alup
   Kırup ᶜ uşşāḳını boyınca girer kana degin

---

* H24a

59*

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün

1. Seḥāb-ı zülfini gün yüze perde
İdelden ugradum biñ dürlü derde

2. Melek misin perī yāḫūd ferişte
Bu ḥüsni görmedi kimse beşerde

3. Ḫaṭuñ yazu imiş başumda iy dōst
Yuyılmaz her ne kim yazıldı serde

4. Yaşum deryāya dil şaḥrāya düşdi
Ararsın dil-rübāyı baḥr ü berde

5. ᶜAceb mi dūd-ı dil çıksa depemden
Yanar çün āteş-i ᶜışḳuñ cigerde

6. Ata ya kaşlaruñ ġamz oklarını
Geçer sīne ḳarār itmez siperde

7. Muḥibbī ḫālüñe meyl itse tañ mı
Ezel gendüme meyl itmiş beşer de **25a**

---

* H24b

60*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Ġamzeler öldürdi gerçi itdi kan kan üstine
   Döndi la[c] lüñ zinde kıldı virdi cān cān üstine
2. Varmazam kūyūña yaşum baña virmez [hīç] geçid
   Āh seḥābı yagdurur bārān bārān üstine
3. Derd-ile hicrān şebinde aglasam müjgānuma
   Dāne dāne dizerem mercān mercān üstine
4. Pāyuña düşüp eger dāmānuñ öpsem yok dime
   Pādişāh olan ider iḥsān iḥsān üstine
5. Ka[c] be’dür kūyuñ sürün sürün gelür [c] āşıḳlaruñ
   Ḫayra gir eyle bugün ḳurbān ḳurbān üstine
6. Ay olur yıllar geçer görmem nigārā gün yüzüñ
   Gösterürsin baña sen hicrān hicrān üstine
7. Şevḳ-i ruḫsāruñla bülbül gibi her şeb tā seḥer
   Bu Muḥibbī eyledi efġān efġān üstine **25b**

---

* H25a

61*

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün

1. Perīsin bilmedüm yāḫūd ferişte
   Beni bī-ṭāḳat itdüñ bir görişte
2. Yüzüñe n’ola dirsem şāh-ı ḫāver
   Ezelden nūr-ıla olmış sirişte
3. Cefā tīġı elüñden gitmeyelden
   Olupdur uşbu bagrum rişte rişte
4. Naẓar kılmadı āh yalvarmayınca
   Var-ımış ḫāṣṣa bildüm yalvarışta
5. Metā^{c} -ı derdi alduñ naḳd-i cāna
   Muḥibbī assı itdüñ şimdi uşta

---

* H25b

62*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. İy mesīḥa-dem zülāl-i leblerüñ ser-çeşmedür
   Kim anuñ yanında Ḫızr’uñ suyı san bir eşmedür
2. Ḫaṭ degüldür leblerüñ üstinde yir yir görinen
   Mūrlar şekker hevāsı ile anda üşmedür
3. Yüzüm üzre umaram iy māh-rū kim basasın
   Ḫāk idüp cismüm reh-i kūyuñda ḳaṣdum düşmedür
4. Ḳāmet itse ol sehī servüm ḳıyāmetler kopar
   Ehl-i diller her ṭaraf āh eyleyüp yügrişmedür
5. İy Muḥibbī iḫtiyār-ı dil eger gitse ne tañ
   Dil-rübālar işi dāyim nāz-ıla kirişmedür **26a**

---

* H25b

63*

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1. Başumda hevā dilde elem dīdede nem var
   Pes devlet-i ᶜ ışḳuñda şehā baña ne ġam var
2. Ġam leşkeri cemᶜ oldı dögüp sīne-i ṭablum
   Dil feṭḥin ider öñce çeküp āhum ᶜ alem-vār
3. Ġamzeñ eger öldürse lebüñle yine dirgür
   İy ᶜ Īsī-ṣıfat mürdeler[e] sende çü dem var
4. Her kim ki şehā sunmaya fermānuña gerden
   Ḳaṭᶜ eyle anuñ başı[nı] tīġ-ıla ḳalem-vār
5. İḥrām geyüp gitdi bu niyyetle Muḥibbī
   Kūyuñı ṭavāf eyleye iy dōst Ḥarem-vār

---

* H26a, Ü1-73b, Ü3-70bk

64*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Żāyiᶜ itme iy dil-i şūrīde gel gül ṣoḥbetin
   Cān u dilden tā seḥer gūş eyle bülbül ṣoḥbetin

2. Seyr iderken ruḫlaruñ öpsem lebüñ ᶜayb olmasun
   Ehl-i diller mevsim-i gülde ider mül ṣoḥbetin **26b**

3. Rişte rişte kılmayınca şāne gibi bagruñı
   İdemezsin el sunup ol saçı sünbül ṣoḥbetin

4. Dakdı zülfinüñ kemendin boynuma dilber didüm
   Ölmeden itdüm bi-ḥamdi’llāh kākül ṣoḥbetin

5. İy Muḥibbī tīz geçer eyyām-ı gül bir haftadur
   Żāyiᶜ itme ᶜömr el virdükçe kıl gül ṣoḥbetin

---

* H26a

65*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Āhumuñ her dem hevāsı kūyuñ içre esmedür
   Līk çeşmüñ ḫışm idüp eydür ki bana esme dur
2. Göñlümi şeb-rū diyü zülf[i] şebinde bend idüp
   Ḳaṣdını bildüm anuñ zülfinde āḫir asmadur
3. Her kaçan alsa ele ya kaşlaruñ ġamz okların
   Sīneden anı geçür her biri san bir kesmedür
4. Ḥüsn eyvānında gördüm kaşları dīvān kurup
   Cemᶜ idüp ᶜuşşāḳını her yaña asma basmadur **27a**
5. Gāh cevr ü geh cefā gāh kirişme gāh nāz
   İy Muḥibbī dil-rübālar cünbiş[i] bu resmedür

---

* H26b

66*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Zemherīr i[r]di ne mümkin eylemek gül ṣoḥbetin
   Āteşi aña bedel kılmak gerek mül ṣoḥbetin
2. Meclis içre her ḳadeḥ san bir gül-i aḫmer-durur
   Bülbül olmışdur ṣürāḥī diñle ḳulḳul ṣoḥbetin
3. Tāz[e] dāġ-ıla sifāl-i sīnemi zeyn eyledüm
   Dōstlar eyleñ gelüp bir dem ḳaranfil ṣoḥbetin
4. Tag u ṣaḥrāya benefşe düşmişe Mecnūn-vār
   El mi virürdi aña her saçı sünbül ṣoḥbetin
5. İy Muḥibbī daᶜ vet itme meclise meh-rūlar[ı]
   İḫtiyār eyler m[i] hīç sulṭān olan kul ṣoḥbetin **27b**

---

* H27a

67 *

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün

1. Sitem tīġıyla kılduñ cān[ı] rişte
   Ne çāre başda imiş nüvişte
2. Gider mi başdan sevdā-yı zülfüñ
   Hevā toḫm[ı] olaldan dilde küşte
3. Şarāb[ı] zāhidā terk itmek olmaz
   Olupdur ṭīnüm anuñla sirişte
4. Viṣālüñ ārzū itmek ne mümkin
   Ben ādem oglanı sen ḫod ferişte
5. Ya serden geç Muḥibbī ya naẓardan
   Olur ᶜ āşıḳ olan elbette küşte

---

* H27b

68*

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün

1. Ne var şād [u] feraḥ hem-dem bizümle
   Degülse maḥrem oldı ġam bizümle

2. Vefāsın görmedümse n’ola yāruñ
   Cefā eksük degül epsem bizümle

3. Eger olmasa bu bārān-ı eşküm
   Yana āh odına ᶜ ālem bizümle

4. Ṣabā sünbül saçından bū getürse
   Olurdı bu cihān ḥurrem bizümle

5. Muḥibbī’den perī-veş kaçma didüm
   Enīs olmaz didi ādem bizümle **28a**

---

* H27b

69*

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

1. Atup zülfüñ kemendini düşürdüñ göñlümi bende
   Kapuñda umaram olam ki boynı baglu bir bende
2. Cefā vü cevr çekmekle benüm ḫod baña yitmişdür
   ᶜ Aceb n’itdüm saña iy ġam gelürsin bir yaña sen de
3. Döginüp seng-i miḥnetle anuñçün ḫāk-i rāh oldum
   Yüzüme basıcak pāyuñ diler öpmek bu efgende
4. Açıldı bāġ-ı sīnemde kızıl gül yirine dāġum
   Dil-i şeydā gibi bülbül gerekdür bes bu gülşende
5. Muḥibbī bād-ı āhuñla yaşuñ bārānını dök kim
   Görüp bu ḫālüñi dilber ide tā gül gibi ḫande

---

* H28a

70*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Zülf[i] sevdāsı getürdi başuma sevdā yine
   Ol Muġal-Çīn gözleri itdi göñül yagma yine **28b**
2. Zāhidā mu^{c} ciz degül mi zülfin ejder gösterüp
   Ḫaddi nūrı saña yitmez mi yed-i beyżā yine
3. Ḫaṭṭuñuñ isini ḫoş görsün lebüñ nūş isteyen
   Dūda lā-büd katlanur kim isteye ḥelvā yine
4. Şem^{c} her şeb kül ider yakup niçe pervāneler
   Bunca nā-ḥaḳ kan iderken yana bī-pervā yine
5. Bu Muḥibbī giceler tā ṣubḥ efġān eyleyüp
   Gülşen-i ḥüsnüñde oldı bülbül-i gūyā yine

---

* H28a

71*

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Mey içüp yine bu ġamgīn dilümi şād ideyin
   Anı bir laḥẓa hele ġuṣṣadan āzād ideyin
2. Seyl-i eşk n'ola göñül ḫānesin itdise ḫarāb
   Seng-i miḥnetle yine nev yapup ābād ideyin
3. Kūh-ı ġamda sen boyı serv [ü] lebi şīrīn içün
   Baş u cān terkin urup adumı Ferhād ideyin
4. Mübtelā-yı ᶜ ışḳ olaldan āh kim dil-ḫasteyem
   İy ṭabībüm dimedüñ bir kez anı yād ideyin
5. İy Muḥibbī ruḫları şevḳine her şeb-tā-seḥer
   Bülbül-i şūrīde-veş nāle [vü] feryād ideyin

---

* H28b

72*

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Bilmedi virdi göñül zülf-i dil-ārāmlara
   Dil-i āzādeyi düşürdi varup dāmlara

2. Bezm-i ġamda lebini yād idüben yine göñül
   Sāġar-ı çeşmini döndürdi tolu cāmlara

3. Naḳd-i cān-ıla alup vaṣlı metāᶜ ına ḫarīd
   Düşdi dīvāne göñül gör ṭamaᶜ -ı ḫāmlara

4. Künc-i mescid saña ṣūfī çü selāmet yiridür
   Ko ḫarābāt yirin[i] rind-ile bed-nāmlara

5. ᶜIşḳ bāġında Muḥibbī gibi bülbül yaraşur
   Okıya medḥ ü ṣenā serv-i gül-endāmlara **29b**

---

* H29a

73*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Gül yüzine dil virelden zār gördüm kendümi
   Derde bildüm çāre yok nā-çār gördüm kendümi
2. Zülfine dolaşdı gönlüm geldi sevdā başuma
   Ġam şebinde tā seḥer bīdār gördüm kendümi
3. Seyl-i eşküm yıkdugınca dem-be-dem dil ḫānesin
   Seng-i miḥnetle yapar mi[c] mār gördüm kendümi
4. Ger behişte zāhidā meyl itmesem [c] ayb eyleme
   Su gibi çün [c] āşıḳ-ı dīẕār gördüm kendümi
5. Şem[c] -veş tā ṣubḥ olınca giceler yaşlar döküp
   İy Muḥibbī [c] ışḳ-ıla pür nār gördüm kendümi

---

* H29b

74*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Ẕerre-veş her kim meẕellet topragında ḫāk ola
   Tañ degüldür gün gibi ger menzil[i] eflāk ola

2. Tīr-i müjgānuña karşu dil yine gögsin gerer
   Her ki ᶜāşıḳdur ezel dirler ki ol bī-bāk ola **30a**

3. Çeşmüme gel pā koyup ḫār-ı müjemden ġam yime
   Pāyuña itmez żarar yaşumla çün nemnāk ola

4. ᶜAḳreb-i zülfüñ egerçi zaḫm urdı cānuma
   İy ṭabīb-i dil ne ġam ger leblerüñ tiryāk ola

5. Bu Muḥibbī sīnesi oldı muḥabbetden şikāf
   Beñzer ol arża ḥarāretden ki yir yir çāk ola

---

* H29b

75*

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

1. Baña maḥbūb u meyden geç diyü zāhid ider pendi
   ᶜAceb mi lezzet-i ervāḥ[1] ki zīrā añlamaz kendi
2. Yine cān naḳdini virmek muḳarrerdür saña iy dil
   Ki zīrā bācsuz hergiz geçilmez ᶜışḳ dervendi
3. Erisün su olup bagrı zebāna bulmasun ḳud[r]et
   Şeker güftāruña her kim şehā teşbīh ide ḳandi
4. Ser-i kūyuñda kim görse baña dīvāne eydürler
   Anuñçün zülf-i zencīrüñ olupdur boynumuñ bendi
5. Muḥibbī ruḫlar u ḳaddin temāşā eyleyüp yāruñ
   Didi serv üzre gül bitmiş zihī ṣunᶜ -ı Ḫudāvendī **30b**

---

* H30a

1 lezzet-i ervāḥ: met.: lezzet-i rūḥ

76*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Zülfine dil bagladuñ çünki unıtduñ pendüñi
   Mübtelā-yı ᶜ ışḳ olup boynuñda ḫoş gör bendüñi

2. ᶜ Ahd idersin and içüp tā kılasın bir dem vefā
   İy cefā-ḫū niçe kez gördüm senüñ pür fendüñi

3. Dolaşup zülfine geldi başa çün sevdā-yı ᶜ ışḳ
   Ger helāk olsañ dilā kesme sakın peyvendüñi

4. Zāhidā bakduñ ḥaḳāretle yine ᶜ ışḳ ehline
   ᶜ Ucb idüp gördüñ tekebbürle i miskīn kendüñi

5. Bu Muḥibbī niçe meh-rūlar görüp iy māh-rū
   Bir senüñ tek ḥaḳ budur hīç görmedi mānendüñi

---

* H30b

77*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Çünki gördüm bir naẓar ol serv-ḳad meh-rūyı ben
İki gözümden revān itdüm akıtdum cūyı ben

2. Ele aldum pīç-e-pīç idüp kemend-i āhumı
Umaram ṣayd eyleyem ol gözleri āhūyı ben **31a**

3. Çeşm-i bīmārına duş oldı bu çeşmüm nāgehān
Görmesem olmaz ᶜ aceb şimden girü uyḫuyı ben

4. Mübtelā-yı derd-i ᶜ ışḳam iy ṭabīb-i dil meded
Leblerüñden ġayrı hergiz istemem dārūyı ben

5. İy Muḥibbī niçe mecnūn olmasun dīvāne dil
Zülfini zencīr ider gördüm çün ol gīsūyı ben

---

* H30b

78*

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1. Dīvāne kıldı zülf-i kemend-i dü-tā bizi
   Pervāne itdi yakdı ol āteş-liḳā bizi

2. Sevdā-yı zülf varını ᶜ ömrüñ yile virüp
   Başdan çıkarmaz ise ᶜ acebdür hevā bizi

3. Ṣabrum apardı ᶜ aḳlumı zülf itdi tārmār
   Dutdı cefā tīrine ol kaşı ya bizi[1]

4. Bezm-i ġam içre ᶜ āşıḳa eglence yok dime
   Dil nāle kılsa ney gibi egler ṣadā bizi

5. Umar Muḥibbī būs kıla pāy-ı dilberi
   Devrān yolında eyledi çün ḫāk-i pā bizi **31b**

---

* H31a

1 Mısranın vezninde aksama vardır.

79*

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Ḫāller meyl ider ol ᶜ ārıż-ı dil-cūya gelür
   Sanki Hindū beçeler teşne olup suya gelür
2. Gülşen-i ḥüsnüñe ugra[r]sa ṣabā sanma güẕāf
   Sünbülüñden ṣanemā almag-ıçun būya gelür
3. Geldi bu ᶜ āleme ḥüsniyle niçe Yūsuf-ı Mıṣr
   Görmedi kimse senüñ gibi terāzūya gelür
4. Gönderür seng-i cefā yār belā topragını
   Dil-i vīrānı sanur kim daḫı yapuya gelür
5. Sormaduñ iy dil ṭabīb[i] bu Muḥibbī ḫasteyi
   Niçe yıl derdini[1] ᶜ arż itmege kapuya gelür

---

* H31b, Ü3-97ak
1 derdini: ḥālini Ü3

80*

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘lün

1. Saçı zencīri boynumda benüm Mecnūn zamānumdur
   Görinen mūy-ı jūlīdem degül belki duḫānumdur

2. ᶜ Aceb mi dūd-ı āhumdan felek saḳfı siyāh olsa
   Baña göstermeyen gün āh meh-i nā-mihribānumdur **32a**

   Gözüm yaşı revān oldı yiñilmez her yaña akar
   Meger seyr eyleyen tenhā sehī serv-i revānumdur

4. Sakın bu āhum okından i çarḫ-ı keç dūn-perver
   Naẓar kıl ḳaddüme ol da benüm çāçī kemānumdur

5. Muḥibbī n’ola karşuñda iderse nāle vü efġān
   Velī şūrīde bülbüldür yüzüñ gül gülsitānumdur

---

* H31b

81*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. İy ṣabā bir dem tavaḳḳuf eyle gör bülbül ne dir
   Güş ider mi bu fiġānumı ḫaber vir gül ne dir

2. Pend idersin zāhidā maḥbūb u meyden geç diyü
   Līk bilmezsin derūn-ı sīnede göñül ne dir

3. İster-iseñ ger ferāmūş idesin dünyā[1] ġamın
   Bāde iç diñle ṣürāḥīden saña ḳulḳul ne dir

4. Dakdı boynuma kemend-i zülfini dilber didüm[2]
   Şāh fermānın ḳabūl itmekden özge kul ne dir

5. İy Muḥibbī bilmedi ᶜ ışḳ içre kimse ḥālüñi
   Derdüñi Mecnūn’a taḳrīr eyle bārī ol ne dir **32b**

---

* H32a, Ü1-75b, Ü3-73a
1 dünyā : devrān Ü1, Ü3
2 didüm: yine Ü1, Ü3

82*

Mef'ūlü fā'ilātün mef'ūlü fā'ilātün

1. Dāġ-ı elf-ile sīnem bebr ü pelenge beñzer
   Deryā-yı eşküm içre göñlüm nehenge beñzer
2. Ya kaşlaruñ kuraldan ḳurbānuñ oldum iy dōst
   Bu sīne oldı tīrkeş[1] ġamzeñ ḫadenge beñzer
3. [c] Aḳlumı alup evvel īmāna ḳaṣdı āḫir
   Zünnār-ı zülfüñ-ile çeşmüñ Fireng'e beñzer
4. Zāhid şarāb-ı nābuñ ẕemmine oldı meşġūl
   Keyfiyyetin ne bilsün sanur ki benge beñzer
5. Kim görse rūy-ı zerdüm sanur Muḥibbī şīrem
   Dāġumla kūh-ı ġamda dirler pelenge beñzer

---

* H32b, Ü1-48b, Ü2-38b, Ü3-76bk, AE46a

1 oldı tīrkeş: tīrkeşidür Ü1, Ü2, Ü3, AE

83*

Müstef'ilün fe'ūlün müstef'ilün fe'ūlün

1. Ol serv-ḳadde nāgāh bu dīde baḳadüşdi
   Eşküm revān gözümden pāyına akadüşdi
2. Kıldı zemīni derya yaşum yiñilmez oldı
   Āhum urūc idelden çarḫa tarrāḳa düşdi **33a**
3. Mescidde dün imāma uydum velī ne kıldum
   Hīç bilmedüm bu göñlüm ebrū-yı ṭāḳa düşdi
4. Zāhid saña sunıldı rūz-ı ezelde tiryāk
   Gülşende bāde içmek ehl-i meẕāḳa düşdi
5. Āh ol libās-ı zer-keş bindügi atı serkeş
   Baglandı tīr ü tīrkeş ᶜazm-i ᶜIraḳ'a düşdi
6. Efᶜī-yi zülfüñ iy dōst zaḫm ursa bana ġam mı
   Tiryāk-i laᶜlüñ emdüm cāna ifāḳa düşdi
7. Göz yaşların Muḥibbī dökseñ ᶜaceb degüldür
   Ol serv ḳadde nāgāh bu dīde bakadüşdi
8. Bir loḳma ile iy dil bir gūşe iḫtiyār it
   Görmez misin ki ᶜālem ḫalḳ[ı] nifāḳa düşdi **33b**

---

* H32b

84*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Geh elif gāh dāġ yakdum sīne-i efgāruma
   Āh resmin naḳş kıldum bu der ü dīvāruma
2. Çünki döndi ḳāmetüm eşküm olaldan tār aña
   İñlerem mıżrāb-ı ġam el sunsa ger evtāruma
3. Ḫūn-ı dilden rūy-ı zerdüme yine aḥvālümi
   Nāme yazdum peyk-i āhum ilete dildāruma
4. Çekeyim bülbül gibi ḫāruñ cefāsın dem-be-dem
   Ölür-isem itmeyem minnet varup aġyāruma
5. Hicr-ile oldı Muḥibbī key żaᶜ īf [ü] nā-tüvān
   İy ṭabīb-i dil meded kıl bu dil-i bīmāruma

---

* H33b

85*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Bilmezem ġamzeñ ne siḥr itdi ne kıldı āl aña
   Bir naẓarla cān u dil meyl eyledi fī’l-ḥāl aña
2. Yār tañ mıdur perī-veş olsa bu gözden nihān
   İki zülf[i] iki yañadan olupdur bāl aña
3. Dāġlar yakdum u hem çekdüm elifler yir yirin
   Sīnemüñ çākin görüp reşk ide her ābdāl aña **34a**
4. Yazayım bir bir kamu eşkümle dil aḥvālini
   Rūy-ı zerdüme bakup ma[c] lūm ola tā ḥāl aña
5. Ay olur āh gün geçer görmez Muḥibbī gün yüzüñ
   Ġam şebinde görinür her laḥẓa her dem sāl aña

---

* H33b

86*

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Ḥamdü-lillāh ki yine ṭālib-i cānānam ben
   Bende-i ᶜ ışḳ olalı ᶜ āleme sulṭānam ben
2. Bir ḳadeḥ meyle cihān müşkili ḥall oldı baña
   Her ne sorsañ baña sor mīr-i suḫendānam ben
3. Dāġlar lāle vü gül sīnede serv oldı elif
   Dōstum bir naẓar it niçe gülistānam ben
4. Ruḫlaruñ üzre yine zülf-i perīşān[uñ] görüp
   Āh sevdāya düşüp ḥāl-i perīşānam ben
5. Mest olur gāh Muḥibbī lebüñi ẕikr idicek
   Gāh ġubār-ı ḫaṭı fikrüñ ile ḥayrānam ben **34b**

---

* H34a

87*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Gönlümi dīvāne kıldı āh ol gīsū diyen
ᶜ Aḳlumı tārāca virdi ᶜ ārıż-ı gül-bū diyen

2. Tolu gördüm çün ezel bezminde ᶜ ışḳ peymānesin
Nūş idüp evvel ben oldum ᶜ ışḳuña yāhū diyen[1]

3. Öldürürsin niçe yüz biñ ᶜ āşıḳı bir ġamz-ıla
Ḫoş dimişdür dōstum saña kemān-ebrū diyen

4. Uyḫu gelmez gözüme görem seni tā ḫˇābda
Kanda gitmişdür ᶜ aceb bilsem kanı uyḫu diyen

5. İy Muḥibbī bu şeb-i hicre nihāyet[2] yog-ımış
Ḫānesinden hīç ṭulūᶜ itmez mi ol meh-rū diyen

---

* H34b, Ü3-183ak

1 Mısra Ü3’te:
Nūş idüp evvel ben idüm ışḳuña peymāne sen
şeklindedir.

2 şeb-i hicre nihāyet: şeb-i hicrāna ġāyet Ü3

88*

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. Muḥabbet bādesin içdüm yine ser-mest ü ḫoş ḥālem
   Tutuşdum āteş-i ᶜ ışḳa eridüm zer gibi kalam
2. Uyardum tekye-i ᶜ ışḳuñ söyinmişken çerāġını
   Gice gündüz ciger yagın yakar[1] anda bir abdālam **35a**
3. Yine bezm-i ġama kıldum gözümüñ kāsesin sāġar
   Dilā gel ṣoḥbet-i ḥāṣ it ki zīrā nāy-veş nālam
4. Meger cevr ü cefā destin dırāz itdi yine zülfüñ
   Ayakdan düşdüm anuñçün reh-i kūyuñda[2] pāmālam
5. Muḥibbī pāyına düşmek diler ḳaddin dü-tā kıldı
   Görenler yār ayagında sanalar[3] beni ḫalḫālam

---

* H34b, Ü3-166ak-180bk
1 yakar: akar H
2 kūyuñda : ışḳuñda Ü3
3 sanalar : sanurlar Ü3

89*

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü f ā'ilün

1. Var mı cihānda ᶜāşıḳ-ı şeydā benüm gibi
   Mecnūn daḫı olmadı rüsvā benüm gibi
2. Her kim ki naẓar eyleye ol zülf-i pür-ḫama
   Başından anuñ gitmeye sevdā benüm gibi
3. Ġam meclisinde dün gice nālem işitdi āh
   Tā ṣubḥ olınca iñledi gör nā benüm gibi
4. Ebrūlaruñı göreli iy kaşları kemān
   Ḳaddi bükildi oldı dü-tā ya benüm gibi
5. Gülzār-ı ḥüsne karşu Muḥibbī bulınmadı
   Zārlıḳ ider bülbül-i gūyā benüm gibi[1] **35b**

---

* H35a

1 Mısrada vezin aksamaktadır.

90*

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Cān diler şem^{c} -i ruḫa eyleye pervānalıgı
   Göstere yine göñül zülfine dīvānalıgı
2. Kim tutar tīr-i cefā karşusına sīne siper
   Āferīn olsun aña eyledi merdānalıgı
3. Vaṣl[ı] gencine anuñ bir gün irem diyü göñül
   İḫtiyār eyledi dehr içre bu vīrānalıgı
4. Yār yād eyleyüben sen beni yād eylemedüñ
   Niçe bir gösteresin sen bize bīgānalıgı
5. Zülfüñüñ bendine bend eyle Muḥibbī'yi didüm
   Didi şimden girü uslan koya dīvānalıgı

---

* H35b

91*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Virme dil sevdā-yı zülfe bu hevādan vāz gel
İy göñül ᶜ ālemde gel bu mācerādan vāz gel

2. ᶜ Āḳıbet eyler cefā tīrine cān u dil nişān
Hīç teraḥḥum eylemez ol kaşı yādan vāz gel **36a**

3. Gül gibi gūş eylemez bülbülleyin itseñ fiġān
Giceler tā ṣubḥ olınca āh u vādan vāz gel

4. ᶜ Āşıḳ olma key sakın olmaz Şifā Ḳānūn ile
Çünki ᶜ ışḳa mübtelā olduñ devādan vāz gel

5. Yüzine bakup Muḥibbī zülfine dil baglama
Derd-i serdür ḥāṣıluñ ak u karadan vāz gel

6. Çünki bu dünyā metāᶜ ıdur kamu ᶜ āriyyeti
Ādeme bir ḫırḳa bes tāc u ḳabādan vāz gel[1]

---

* H35b, Ü3-155ak

1 Bu beyit Ü3'te yoktur.

92*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fa‘ilün

1. Verd-i gülden tāzedür iy dōst ruḫsāruñ senüñ
   Serv pest itmiş durur gülşende reftāruñ senüñ
2. Ṣabrumı yagmaya virdi göñli bīmār eyledi
   Āh kıyın kıyın bakan şol çeşm-i bīmāruñ senüñ **36b**
3. Ḫāk-i pāyuña revān olmazdı iy serv-i revān
   Gözlerüm yaşı ger olmasa hevādāruñ senüñ
4. Sevdügüm seni günāh-ısa günāhum çok benüm
   Gel beni öldür benüm tek yok günehkāruñ senüñ
5. İy Muḥibbī lebleri ẕikrin mükerrer eyledüñ
   Anuñ-ıçun oldı şīrīn naẓm u eş^{c} āruñ senüñ

---

* H36a, Ü1-193a, Ü2-132a, Ü3-138ak, AE146b

93*

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1. Öpsem lebüñi disem o dem la^{c} lini dişler
   Nāz-ıla bana gösterür incü gibi dişler

2. Ṭāvūs-ṣıfat cilve kılup seyr-i çemen kıl
   Tā serv-i sehī ögrene senden salınışlar

3. Dil virme didüm zülfine gel pendümi gūş it
   Dīvāne göñül söz mi tutar bildügin işler **37a**

4. Ḳaddümi dü-tā eyleyüp āh okların atdum
   Rengīn yaşumı eyledüm ol yaya kirişler

5. Dil şīşesi bir daḫı Muḥibbī bütün olmaz
   Meh-rūlar anı seng-i cefā-y-ıla sımışlar

6. Başlar kesilür kan saçılur līk sorılmaz
   Bu nev^{c} e olur rāh-ı muḥabbetde çok işler

---

* H36b, Ü3-94b

94*

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

1. Benüm bu derdümi derde giriftār olmayan bilmez
   Derūnı āteş-i ᶜ ışḳa yanup nār olmayan bilmez
2. Bu göñlüm ḫānesin yıkduñ yine maᶜ mūr iden sensin
   Binā aḥvālini dirler ki miᶜ mār olmayan bilmez
3. Katıdur kaşlaruñ yāsı anı nā-ehle gel sunma
   Baña sun ḳıymetin ḳadrin kemāndār olmayan bilmez
4. Gözüñden sor dil ü cānum niçe bīmār-ı ᶜ ışḳ oldı
   Meṣeldür ḫasta aḥvālin ki bīmār olmayan bilmez
5. Muḥibbī evvel[i] ᶜ ışḳuñ egerçi görinür āsān
   Velī ġāyet soñı müşkil giriftār olmayan bilmez **37b**

---

* H37a

95*

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün

1. Felekdür āsitānuñ anda her şeb
   Görinür eşk-i çeşm mānend-i kevkeb
2. Güneş ruḫsāruña her kim bakarsa
   Mecāli kalmayup anı tutar teb
3. Vefādan ᶜ ārisin iy dōst ᶜ ārī
   Cihānda böyle mi olur güzel heb
4. Murādumdur dü ᶜ ālemde viṣālüñ
   Murādumı müyesser eyle yā Rab
5. Muḥibbī koma elden cām-ı ᶜ ışḳı
   Gerekmez rind olana illā meşreb

---

* H37b

96*

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün

1. Cihānuñ kanda bir raᶜ nā güli var
   Aña karşu hezārān bülbüli var
2. Muᶜ aṭṭardur yine ᶜ ālem dimāġı
   Ṣabānuñ yār zülfinde eli var
3. Ḳadehler meclis içre sanki güldür
   Ṣürāḥī bülbül olmış ḳulḳulı var
4. Anuñ gibi benüm yok pādişāhum
   Benüm tek niçe biñ biñ kem kulı var
5. Muḥibbī göz yaşın ḫarc itse tañ mı
   Metāᶜ -ı ġam gibi çün ḥāṣılı var **38a**

* H37b

97*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Genc-i ḥüsne kākülüñ olmış ṭılısm ejder gibi
   Bir dem üstinden anuñ ḫāli degül bekler gibi
2. Ḫāl ü zülf ceyş-i Ḥabeşdür ḳaṣd ider ruḫsāruña
   Bir yaña kāfir ḫatuñ şeb-ḫūn ider ᶜ asker gibi
3. Āh kılsam aglasam yaşum saña itmez eṣer
   Katı göñlüñ dōstum beñzer senüñ mermer gibi
4. ᶜ Işḳa düşdüm ġıll u ġışdan cānı pāk itdüm yine
   Pūte-i hicrān içinde ḫāliş oldum zer gibi
5. Merd-i meydān ol Muḥibbī olma dünyāya zebūn
   Māddeye dil virmeyüp olmak gerekdür ner gibi

---

* H38a, Ü1-294b, Ü2-194a, AE221a

98*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. İy göñül sevdā-yı zülfine hevādār it beni
   Giceler tā ṣubḥa dek ᶜ ışḳ-ıla bīdār it beni

2. Dil ṭabībi żaᶜ fdan gör ne gelüp tīmār ide
   Nāle kıl iy ḫasta dil anuñla iẓhār it beni **38b**

3. Naḳd-i cān-ıla metāᶜ -ı dehre olmam müşterī
   Dōstum göster yüzüñ aña ḫarīdār it beni

4. Sırr-ı ᶜ ışḳı çünki fāş itdi göñül Manṣūr-vār
   Dār-ı zülfüñde emān gül virme ber-dār it beni

5. Bu Muḥibbī’yi cemālüñ şemᶜ ine pervāne-veş
   Bāl ü per ancak degül küllī yakup nār it beni

---

* H38a

99*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Ehl-i diller bendi ol zülf-i siyeh pūşumdadur
   ᶜĀşıḳuñ āḫir helāki çeşmi ser-ḫōşumdadur

2. Ger kenāra gelmez-ise çāre ne ol serv-ḳad
   Ḳāniᶜ em dāyim ḫayāl[i] çünki[1] āġūşumdadur

3. Cām-ı ᶜışḳı nūş idüp cūş eylesem ᶜayb olmasun
   Bilmeyen bilsün bu ḥāletler benüm nūşumdadur

4. Ol saçı leylī görüp vādīde ben dīvānesin
   Didi zencīr-i belā bu zār-ı medhūşumdadur **39a**

5. İy Muḥibbī çenge döndi ḳāmetüm oldı dü-tā
   Anuñ-ıçun bār-ı ġam[2] her dem benüm dūşumdadur

---

* H38b, Ü1-57a, Ü2-38b, Ü3-53a, AE46a
1 ḫayāl[i] çünki: ḫayāl-i ḳaddi Ü1, Ü2, Ü3, AE
2 bār-ı ġam: nār-ı ġam Ü1, Ü2, Ü3, AE

100*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Var mıdur agzuñ didüm iy ġonca leb
   Bī-nişāndan gör nişān kıldum ṭaleb

2. Sünbülüñ[1] olalı sulṭān-ı Ḥabeş
   Mıṣr-ı ḥüsnüñ[2] ḫālidür şāh-ı ᶜArab

3. Kūyuña koma raḳīb-i kāfiri
   Cennete lāyıḳ degüldür Bū Leheb

4. Kevṣer ü ḥavrā murādı zāhidüñ
   Fikr-i ᶜāşıḳ şāhid ü mā-i ᶜineb

5. Ġam nedīm ü göz yaşı gülgūn şarāb
   İy Muḥibbī durma kıl ᶜiyş ü ṭarab **39b**

---

* H39a, Ü3-18a
1 sünbülüñ: kākülüñ Ü3
2 Mıṣr-ı ḥüsnüñ: mülk-i ḥüsnüñ Ü3

101*

Müstef'ilün fe'ūlün müstef'ilün fe'ūlün

1. ᶜĀrıż mıdur bu cānā ya āfitāb-ı raḫşān
   Sünbül midür ya kākül ya zülf-i ᶜanber-efşān

2. Miḥrāb-ı büt-perest mi tuġrā mı yoḫsa şāhī
   Yāḫud kemān-ı Rüstem ol ebruvān-ı fettān

3. Ya Türk [ü] ya Mogoldur yagma içinde māhir
   Kāfir mi çeşm ya mest-i ġāret-girān-ı īmān

4. Ol leb mi yāḫū müldür yāḫūd şārāb-ı kevṯer
   Yāḳūt ya ᶜaḳīḳ ü ya laᶜl yāḫū mercān

5. İçüp şārāb-ı ᶜışḳı ser-mest iken Muḥibbī
   Ḫaṭṭ-ı ġubāruñ añdı mest idi oldı ḥayrān

---

* H39b

102*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Herkese bulmaga ᶜ ömr-i cāvidān bir şey sebeb
   Ḫıẓr’a āb-ı ḥayāt u rinde āb-ı ᶜ ineb[1]
2. ᶜ Ārifüñ gülgün şarāb-ıla kızarmış çehresi
   Ḥab yimekden zāhidüñ beñzi sararmış ḫūşk-leb **40a**
3. Ol saçı leylā bu ben dīvāneye mecnūn dimiş
   Şādam ol günden berü kim baña ḫoş komış laḳab
4. Ṭāḳ-ı ebrūsın görüp kaldurma yirden başuñı
   ᶜ Işḳ kitābında yazılmış secde itmek müsteḥab
5. Yüz suāl itsem dönüp virmez baña bir kez cevāb
   Yok disem agzı Muḥibbī bu sözüm olmaz ᶜ aceb
6. Dōst vaşlından egerçi kimsene virmez nişān
   Cüst ü cūsın līk añsañ eylemez ehl-i ṭaleb

---

* H39b

1 Mısra‘da eksiklik vardır.

103*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Bin semend-i nāza eyle cilveler meydān senüñ
   Başumı top eyledüm[1] zülfüñi kıl çevgān senüñ

2. Gelmişem şey-lillāh içün tapuña dervāzeye
   Vir ẕekāt-ı ḥüsnüñi göster yüzüñ iḥsān senüñ

3. İy ṭabīb-i dil meded laᶜ l-i lebüñden bir cevāb
   Eytmez iseñ ölürem boynuña düşer kan senüñ **40b**

4. Kaᶜ be-i kūyuñda cemᶜ olan bugün ᶜ āşıḳları
   Ḫayra girseñ eyleseñ bir bir kamu ḳurbān senüñ

5. İy Muḥibbī ᶜ ışḳ ara tā kılmayınca terk-i ser
   Bellü bil girmez elüñe rāyegān cānān senüñ

---

* H40a, Ü1-201a, Ü2-134a, Ü3-141bk, A65a, AE149b
1 eyledüm: ideyim Ü1, Ü2, Ü3, A, AE

104*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Mī-küned ender zemāne her kesī çīzī ṭaleb[1]
   Zāhidān künc-i selāmet [c] āşıḳān rāh-ı ta[c] eb

2. Ṣad çü Yūsuf der-melāḥat bende-i ḥüsn-i tu şüd
   Key revā bāşed tu rā ger güfteem Yūsuf laḳab

3. Ne-tevāned derd-i mā fehm-āvered cüz ehl-i [c] ışḳ
   Tīre ter ez-rūz-i hicrān mā ne-bāşed hiç şeb

4. Ān ta[c] accüb nīst ez la[c] l-i tu ger yābem ḥayāt
   Bī-lebet yek laḥẓa yek dem zindeem īnest [c] aceb

5. Cevr-i yār u miḥnet u hicrān u ġam ez-mā me-purs
   Nīst [c] āşıḳ rā Muḥibbī resm-i pursīden sebeb **41a**

---

* H40b

1 1. Bu zamanda herkes bir şey talep ediyor; zâhidler bir selâmet köşesi, âşıklar ise meşakkat yolunu (talep etmekteler.)
2. Güzellikte yüz Yusuf sana köle olmuşken benim sana Yusuf lakabını vermem yakışık alır mı?
3. Aşk ehlinden başkası bizim derdimizi anlayamaz/idrak edemez. Bizim için hiçbir gece ayrılık günlerinden daha karanlık değildir.
4. Senin dudaklarından hayat devşirmemde şaşılacak bir şey yoktur. Şaşılacak şey senin dudağın olmaksızın bir an yaşıyor olmamdır.
5. Muhibbî! Sevgilinin cevrini, mihnetini, ayrılık acısını ve gamı bizden sorma, zira âşıklarda sebep sorma âdeti yoktur.

105*

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Yir yirin oldı çemende yine peydā lāle
   Eline aldı gelüp bāde-i ḫamrā lāle
2. Gūyiyā peyk-i beyābān olup şūrīde [dil]
   Tāc-ı gülgūn geyer başına raᶜnā lāle
3. Kırmızı pūş oluban almış ele laᶜl ḳadeḥ
   Sanki ḫūbān-ı Firenk'dür büt-i tersā lāle
4. Mest olup çāk-i girībān idüben tā dāmen
   Vālih ü ᶜāşıḳ u āşüfte vü rüsvā lāle
5. Sūz-ı eşᶜār-ı Muḥibbī'yi yazup ol varaḳa
   Ṣaḥn-ı gülşende yine eyledi inşā lāle

---

* H41a

106*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Rüstemāne yayını almış o çeşm-i ġamze-zen
   Her kime dogrutsa lā-büd ḳalbini eyler şiken
2. Aldı bu dilden ḳarārum eyledi Mecnūn-vār
   Çeşm ü ebrū-yı siyāh u zülf ol çāh-ı z̲aḳan **41b**
3. Cānda āteş oldı ten seng-i melāmetden kebūd
   Üstüẖ̆ānum her birisi oldı şemᶜ -i encümen
4. N’içün itmezsin gelüp iy dōst bir yirde ḳarār
   Ḫāne eyle gāh cān gāhī dil-i vīrān vaṭan
5. Okuduñ lü’lü’ dişinden iy Muḥibbī çün ḥadīṣ
   Anuñ içün oldı eşᶜ āruñ senüñ dürr-i ᶜ Aden

---

* H41a

107*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Gülşen içre ruḫlaruñ devrinde gül açılmasun
   Eşk-i çeşmüm var-iken bārān döküp saçılmasun
2. Sāġar-ı çeşmüñ düşürme elden iy dil nāle kıl
   Bezm-i ġamda ḫūn-ı dilden ġayrı mey içilmesün
3. Zülf-i şeb-dīz ile koşdum bu[1] yaşum gülgūnını
   İy gözüm ġayret senüñdür cehd kıl giçilmesün
4. Ehl-i ᶜ ışḳa iy felek ḫayyāṭı biçerseñ ḳabā
   Ġamdan özge ḫilᶜ at ü tāc u ḳabā biçilmesün **42a**
5. Bu Muḥibbī sūz-ı Ḫusrev’den yakar çünki çerāġ
   Ehl-i naẓmuñ arasında pes neden seçilmesün

---

* H41b, Ü3-182bk
1 bu: -Ü3

108*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Zülfüñe yüz virme cānā boynuña asılmasun
   Ḫāl-i Hindūñı sakın ḥüsnüñ görüp yakılmasun
2. Atagör ġamz oklarını dōstum iç ḳabżadan
   Aña ḳurbān olayım tek ya kaşuñ yasılmasun
3. Atalardan bu meṣeldür çün göze olmaz yasag
   Āfitāb-ı ḥüsnüñe neyçün senüñ yakılmasun
4. Geşt-gīr-i ᶜışḳ elinden Zāl u Rüstemler zebūn
   Dōstlar inṣāf idüñ bu dil niçe basılmasun
5. Dilemezse rūz-ı maḥşerde Muḥibbī destini
   Dāmeninde yāra diñ cevr ü cefāyı kılmasun **42b**

---

* H42a

109*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Sanma iy şeh kim kapuñda nāle vü feryād yok
   Hey ne ẓālimsin senüñ beñzer katuñda dād yok
2. Āh kim ḳaṣd eyledi kanum döke yok yirlere
   Neşterin almış ele çeşmüñ gibi faṣṣād [yok]
3. Ġonca mı var gülşen içinde şehā agzuñ gibi
   Būsitān-ı dehr ara ḳaddüñ gibi şimşād yok
4. Rāh-ı ᶜ ışḳa togrılup ᶜ azm eyleyüp kılsam sefer
   Ġamdan özge āh ol vādīde hergiz zād yok
5. ᶜ Ālemi gezdüm kamu ḫalḳı görüp şād [u] feraḥ
   Bu Muḥibbī gibi līk arada [hīç] nā-şād yok

---

* H42b

110*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Nāz-perverdüm benüm ḥüsn-ile gül-aḥmer geçer
   Kanumı dökmege līkin ġamzesi ḫançer geçer **43a**
2. Kim ki çeşmi sāġarından nūş ide ḫūn-ı ciger
   Devlet-i ᶜ ışḳuñda ol Dārā vü İskender geçer
3. Yüksek uçarsa hümā gibi ᶜ aceb midür nigār
   İki yañadan ser-i zülfeyni bāl ü per geçer
4. Gözlerüm yaşı yiñilmez oldı başdan aşdı āh
   Rūy-ı zerdüm kalmış ol ortada[1] nīlūfer geçer
5. Zülfi zencīrin anūnçün dakdı dilber boynuma
   Bu Muḥibbī’yi bilür ᶜ ışḳında şīr-i ner geçer

---

* H42b, Ü1-48b, Ü2-38b, Ü3-76bk, AE46a

1 ortada: arada Ü1, Ü2, Ü3, AE

111*

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Ġamzesi deldi geçer çatdı kaşın yār sıdı
   Ok atup yayını san yasdı kemāndār sıdı
2. İstemez bir kılı sındugını dil kākülinüñ
   Niçe kez gerçi diyem ṭurra-i ṭarrār sıdı **43b**
3. Deheninden bāña ᶜahd itmiş-iken būse nigār
   N'eyledüm ᶜahdi n'içün bozdı o ġaddār sıdı
4. Ser-i zülfinde görüp asılu dil şīşesini
   Uşadup anı cefā sengiyle dildār sıdı
5. Gördi ṣarrāf-ı cihān şiᶜr-i Muḥibbī'yi didi
   Ḳıymet-i cevher[i] bu naẓm-ı güher-bār sıdı

---

* H43a

112*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Bezm-i ġamda bir niçe derd[1] ehline hem-demlerüz
   Ol sebebden ṣoḥbet-i ḫāṣ eyledük bī-ġamlaruz

2. Ser-te-ser bu kā[ʾ] ināt[ı] almazuz bir ḥabbeye
   Ḳāf-ı istiġnāda biz [ᶜ] Anḳā-y-ıla maḥremlerüz

3. [ᶜ] Ālemi geşt eyleyüp geh gülşen içre cā kılup
   Rezm-ile İskender’üz bezm-ile gāhī Cemlerüz **44a**

4. Şāh-ı [ᶜ] ışḳa dil taḳarrüb buldugın gördi gözüm
   Didi terk itme bizi biz daḫı ṣāḥib-demlerüz

5. İy Muḥibbī [ᶜ] ālemüñ seyr ü temāşāsını ko
   Gel göñül seyrini kıl göz görmedük [ᶜ] ālemlerüz

---

* H43b, Ü1-138b, Ü2-90a, Ü3-107bk-114a, AE109a

1 derd: bezm Ü3-107bk

113*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Sāye saldı her ṭaraf çün servler āb üstine
   Vaḳtidür şeydā göñül gelseñ mey-i nāb üstine

2. Nev-bahār ile bezendi sebzezār oldı çemen
   Bu ṣafādan zer saçar mihr-i cihān-tāb üstine **44b**

3. Ala gözler şehr-i ḥüsne nāẓır olmışdur meger
   Tīġı elde yaslanur gelse kaçan ḫˇāb üstine

4. Leblerüñ emdükçe meyl eyler bu göñlüm ġabġaba
   Sīb ḫūb olur meze dirler mey-i nāb üstine

5. Bu Muḥibbī ḫāk-i pāyuñda müje cārūb ider
   Gözleri saḳḳā olup her dem döker āb üstine

---

* H44a

114*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Yir yirin cānā lebüñ üzre görinen mū mıdur
   Yoḫsa yañlış añladum ol sāye-i ebrū mıdur

2. Bilmedüm nergis midür ya fitne-i āḫir zamān
   Siḥr-ile yakduñ cihānı gözlerüñ cāẕū mıdur

3. Noḳṭa mıdur leb midür bu yoḫsa la[c] līn ḥoḳḳadur
   Diş midür pinhān olan ol ḥoḳḳada lü[ɔ] lü[ɔ] midür

4. Ḳāmet itseñ dōstum kopar ḳıyāmetler hemān
   Ehl-i diller çagrışup eydürler āh ol bu mıdur **45a**

5. Dil ṭabībidür[1] gelüp sormaz Muḥibbī ḫastayı
   Yoḫsa cevr itmek cefā aña[2] ezelden ḫū mıdur

---

* H44b, NO49a, Ü2-54a, Ü3-62ak, AE63b
1 dil ṭabībidür: ol ṭabīb-i cān NO, Ü2, Ü3, AE
2 cevr itmek cefā aña: aña cevr ü ẓulm itmek NO, Ü2, Ü3, AE

115*

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Zülf-i müşgīn kaçan ol ᶜ ārıż-ı zībāya düşer
   Göñül āşüfte olup soñucı sevdāya düşer
2. Arayup ġamzeñ okın sīnede buldı dil ü cān
   Birbirinden kapuşu āḫiri ġavġāya düşer
3. Zülfi zencīrin dakarsa n'ola boynuma nigār
   Gördi dīvāneligi bu dil-i şeydāya düşer
4. Gözlerüm baḥrına bak āh-ıla mevc urdı yine
   Korkaram zevraḳ-ı dil bād-ıla deryāya düşer
5. Kūyuña varsa Muḥibbī serv ḳaddüñ isteyü
   Göz yaşı gibi hemān görse seni pāya düşer **45b**

---

* H45a, Ü1-56b, Ü2-37b, Ü3-68a-76b, AE44a

116*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Niçe yıllardur didüm gönlümle ṣāḥib-ġamlaruz[1]
   Didi çeşmüm anuñ-ıçun biz de ġarḳ-ı demlerüz
2. Dōstum cevr [ü] cefādan sanma kim yüz döndürem
   Bu ṭarīḳ-ı ᶜ ışḳda ṣābit-ḳadem muḥkemlerüz
3. Baña beñzer key perīşān-ḥāl gördüm dil seni
   Zülf sevdāsına düşmiş ṭālib-i pür-ḫamlaruz
4. Gāh olur meyḫānelerde içerüz cām-ı şarāb
   Ḫānḳāh-ı ᶜ ışḳ içinde gāh olur Edhemlerüz
5. Tīġ-ı ġamzeñ didüm itdi sīnem içre dil şikāf
   Lebleri didi Muḥibbī ġam yime merhemlerüz

---

* H45b, Ü3-107b

1 ṣāḥib-ġamlaruz: ṣāḥib-demlerüz Ü3

117*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Āh olur karşumda ol dilber tırāş üç günde bir
   Tañ mıdur çıksa benüm bagrumda baş üç günde bir **46a**
2. Dutdı yaşum ᶜ ālemi eflāke çıkdı dūd-ı āh
   Gizlü rāzum anuñ-içün oldı fāş üç günde bir
3. Kirpügi ṣaflar düzüp durmaz dil alur perçemi
   Ḳalb-i ᶜ uşşāḳı sıyup eyler savaş üç günde bir
4. Eksük olmasun yaşum kim döküben ḫūn-ı ciger
   Geydürür bu egnüme gülgūn ḳumāş üç günde bir
5. Tāb-ı ḥüsninden Muḥibbī bir ḥarāret[1] bagladı
   Teb tutar gibi olur ṣāḥib-firāş üç günde bir

---

* H45b, Ü1-109b, Ü2-69a, Ü3-64bk, AE88a

1 ḥarāret: cerāḥat Ü3

118*

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün

1. Dehān[ı] mīme zülf[i] cīme beñzer
   Teni billūra yāḫūd sīme beñzer
2. Dutar cellād çeşmi tīġın ᶜüryān
   Öñinde ehl-i ᶜışḳ dū-nīme beñzer
3. Güzeller ṣayd olalı sīm ü zerle
   Yüzüm altuna yaşum sīme beñzer
4. Perīde görmedüm ḥūrīde hergiz
   Beşerde var mı eydüñ kime beñzer
5. Muḥibbī dād-ı Ḥaḳ’dur ᶜışḳ kitābı
   Okınmaz sanma sen taᶜlīme beñzer **46b**

---

* H46a

119*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Çīn-i zülfüñden meşām-ı cān alurken būy-ı müşg[1]
   Çīn ü Maçin ü Ḫoten’de yog-ıdı āhū-yı müşg
2. Key ḫaṭādur iy göñül bu ḫāl ü ᶜ anber var-iken
   Kim varup eyler Ḫıṭā mülkinde cüst ü cūy-ı müşg
3. Dōst vaṣlın isteyen ᶜ āşıḳ gerekdür post-pūş
   Nāfe tā sarılmayınca olmadı pehlū-yı müşg
4. Zülfüñi çok başlu cānā çeşmüñi ᶜ ayyār iden
   Ḥüsn Baġdād’ına ḫaṭṭuñ eyledi bārū-yı müşg
5. Maᶜ rifet būyın Muḥibbī āşikār itseñ ne tañ
   Siḥr idüp çün akıdur her dem devātuñ cūy-ı müşg

---

* H46b, Ü3-148bk

1 Ü3’te gazelin ilk beytinin redif kelimesi “misk” tir.

120*

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Cāmi[c] -i ḥüsnüñe miḥrāb şehā kaş olsun
   Dil ü cān ile aña secde kılan baş olsun

2. La[c] l beñzer dirilürmiş leb-i cān-perverüñe
   Kān içinde dilegüm budur anı daş olsun **47a**

3. Sırr-ı [c] ışḳı niçe bir saklayayım sīnede āh
   Eydeyim cümle cihān ḫalḳına ko fāş olsun

4. Sāġarı çeşm-ile sun ḫūn-ı ciger nūş idelüm
   Maṭbaḫ-ı ġamda dilā derd ü belā aş olsun

5. Uşbu şi[c] r-i ḥaseni ger işide[1] ehl-i ḫıred
   Diye taḥsīn Muḥibbī saña şābāş olsun

---

* H46b, Ü3-183ak

1 ger işide: işide ger Ü3

121*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Ṭāliᶜ ümdendür şikāyet kıldugum iy tünd-ḫū
   Yoḫsa senden görmedüm cevr ü cefādan ġayrı rū

2. Gördiler būy-ı vefā dünyāda yok[1] Ferhād [u] Ḳays
   Anuñ-ıçun gitdiler mülk-i ᶜ ademde arayu

3. Eksük olmasun yaşum her dem bu ben dil-ḫastenüñ
   Teşne görse damla damla damzurur agzuma su

4. Zülf-i müşg-efşān-ıla añduñ yine şekker lebin
   Lezzet alsa okıyan şiᶜ rüñde yāḫūd tañ mı bū

5. İy Ḫıṭā maḥbūbı sensüz sorma ḥālüm hicr ara
   Gözlerüm yaşına nisbet ḳaṭredür āb u umu[2] **47b**

6. Söylemez cānān Muḥibbī līk ammā dir ḫayāl
   Ṣad hezārān ṣubḥa dek eyler benümle güft ü gū

---

* H47a, Ü3-197ak

1 būy-ı vefā dünyāda yok: dünyāda yok būy-ı vefa Ü3

2 Bu beyit Ü3’te yoktur.

122*

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Başını kim ki ser-i zülf-ile sevdāya virür
   Cümle dil mülkini başdan başa yagmaya virür

2. Cū gibi her yaña olur gözinüñ yaşı revān
   Nāgehān göñlini kim serv-i dilārāya virür

3. Cān u dil naḳdin[i] virsem n’ola meygūn lebine
   ᶜ Ārifüñ her nesi var bāde-i ḥamrāya virür

4. Göreyim ḫāk-i meẕelletde anı ḫāk ola tīz
   Ayaġuñ tozını kim milket-i[1] Dārā’ya virür

5. Kanlu sudur beni aglatma Muḥibbī ḥaẕer it
   Cūş ider āh idicek ᶜ ālemi deryāya virür **48a**

---

* H47b, Ü1-112a, Ü2-69b, Ü3-67ak, AE87b

1 milket-i: nükte-i Ü1, Ü2, Ü3, AE

123*

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1. Faṣl-ı şitāda toñdı mı yagı benefşenüñ
   İrdi bahār olmadı çagı benefşenüñ
2. Yokdur mecāl[i] kaldura başın zeminden āh
   Hep ḫasta gibi yok yiri sagı benefşenüñ
3. Gezdüm kenār-ı gülşeni bir dāne görmedüm
   Bakmaz cihāna var mı ferāġı benefşenüñ
4. Sünbül saçına hīç ola mı an[ı] beñzedem
   Bāzār içinde bir pula bagı benefşenüñ
5. Sāḳī Muḥibbī teşneye gülgūn şārāb sun
   Yāḫūd getür var-ısa agı benefşenüñ **48b**

---

* H48a

124*

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

1. Tavaḳḳuf eyleme bir dem sen efġān eyle ben nāle
   Gel iy tā bezm-i miḥnetde çün olduñ vāḳıf aḥvāle
2. Açılup sīnem üstinde görinen dāġlar güldür
   Döker bu çeşm-i nemgīnüm gül üzre çın seḥer jāle
3. Girüp dil pūte-i hicr[e] yanaldan küllī pāk oldı
   Ki zīrā ḫāliṣ olmaz zer kaçan kim gelmeye kala
4. Lebüñde ḫaṭ mıdur yoḫsa görinen sāye-i ebrū
   Yāḫūd pāy-ı meges midür yapışupdur kalup bala
5. Muḥibbī zülfi tārına Ḥabeş mülki ṭufeyl olsun
   Bahā olmaya ḫāline ḫarāc-ı Hind ü Bengāl’e

---

* H48b

125*

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

1. Nigārā bāġ-ı ḥüsnüñde yüzüñ gülzāra beñzetdüm
   Aña karşu bu dil murġını murġ-ı zāra beñzetdüm **49a**
2. Anuñçün sırr-ı ᶜ ışḳuñı göñül Manṣūr’[ı] fāş itdi
   Ser-i zülfeynüñi gördüm ben anı dāra beñzetdüm
3. Lebüñ dār-ı şifāsından umanlar şerbet-i laᶜ lüñ
   Kamusı derdmend olmış yatur bīmāra beñzetdüm
4. Görelden ḳāmetüñ cānā anı teşbīḥ idüp serve
   Yaşum ol serv ayagında akan enhāra beñzetdüm
5. Muḥibbī ol elā gözler ider dil mülkini tārāc
   Anuñ yagmaçı çeşmini görüp Tātār’a beñzetdüm

---

* H48b-**49a**

126*

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Mu^{c} tedil oldı hevālar irişüp faṣl-ı baḥār
   Egnine aldı zümürrüd cāmesini kūhsār

2. Açılup güller müzeyyen oldı eṭrāf-ı çemen
   Raḳṣa girmiş servler durmaz aya[1] karsar çınār **49b**

3. Ebrler āh eyleyüp dökdükçe dem dem yaşlar
   Pāyına her bir şecer eyler gülüñ zerler niṣār

4. Kaynayup cūş eyledi ḫūn[ı] zemīnüñ mül gibi
   Ol sebebdendür görinür tag u ṣāḥrā lālezār

5. İy Muḥibbī uşbu demlerde didi ehl-i ḫıred
   Bādeyi elden düşürme turma mest ol gāh ḫumār[2]

---

* H49a, Ü1-114b, Ü3-60b, AE78a
1 durmaz aya H: met. hem ayasın Ü1, Ü3, AE
2 mest ol gāh ḫumār: turma kıl def-i ḫumār Ü1, Ü3, AE

127*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. N’eylerem evvel bahārı baña yārumdur gerek
   Ḳāmeti serv [ü] yüz[i] gül gülᶜ iẕārumdur gerek
2. Gülşen-i ḥüsnüñe karşu gice[ler] bülbülleyin
   İy yüzi gül tā seḥer bu āh u zārumdur gerek
3. Gözlerüñ yaşını iy dil dökme teskīn olmasun
   Sīnem içre āteş-i ᶜ ışḳ-ıla[1] nārumdur gerek
4. Çün göñül Manṣūr’ı fāş itdi muḥabbet sırrını
   Tā ki ber-dār ola anda zülfi dārumdur gerek **50a**
5. İy Muḥibbī bī-vefālar sevmeden gel fāriġ ol
   İki ᶜ ālemde saña perverdigārumdur gerek

---

* H49b, Ü193a, Ü2-132a, Ü3-138ak, AE147a

1 āteş-i ışḳ-ıla: sūziş-i ışḳ-ıla Ü1, Ü2, Ü3, AE

128*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Hīç revā mıdur dilā sen böyle cāy-ı ābda
ᶜÖmr[i] żāyiᶜ eyleyüp bir dem kalasın ḫ̆ābda

2. Āh kim deryā-yı eşkümde bu çeşmüm merdümi
Sanasın bir keştīdür durmaz döner girdābda

3. Āfitāb-ı ḥüsnüñe baksam gözüm pür āb olur
Dōstum bir ḥāṣṣadur bu mihr-i ᶜālem-tābda

4. Deyr-i ḥüsnüñde gören ya kaşlaruñ kec-rā didi
Egrilik olsa ᶜaceb mi kāfirī miḥrābda

5. İy Muḥibbī ᶜışḳ bir gevherdür eksük olmasun
Ḳıymetin bilür bunuñ yok kimse şeyḫ ü şābda **50b**

---

* H50a

129*

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Yār zülfini tarar rūyı[1] niḳāb-ıla geçer
   Görmezem gün yüzini sanki seḫāb-ıla geçer
2. Salma ferdāya bugün ᶜ arż-ı cemāl eyle baña
   Kim ire[r] yarına bu ᶜ ömr şitāb-ıla geçer
3. Derd-i ser başda añup ᶜ ārıżuñı yaş dökerem
   Anuñ içün ki ṣudāᶜ [uñ] derdi[2] gül-āb-ıla geçer
4. Sīḫe sançup çevürür göñlümi āh ġamzeleri
   Çeşmi mest oldugıçün bezm[i] kebāb-ıla geçer
5. Ḫˇāb-ı ġāfletden uyar çeşmi Muḥibbī naẓar it
   ᶜ Ömrden sayma sen ol ᶜ ömri ki ḫˇāb-ıla geçer

---

* H50b, Ü1-112a, Ü2-69b, Ü3-67ak, AE87b

1 zülfini tarar rūyı: zülfin tarayup yine Ü1, Ü2, Ü3, AE

2 anuñ içün ki ṣudā [uñ] derdi: çün ṣudāᶜ uñ żararı def-i Ü1, Ü2, Ü3, AE

130*

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün

1. Yine siḥr eyledi seḥḥāre zülfüñ
   Niçe dil bagladı bir tāra zülfüñ
2. Muᶜ aṭṭar eylegil dehrüñ dimāġın
   Ele al şāne ile dara zülfüñ **51a**
3. Disem ben çeşmüñe kāfir ᶜaceb mi
   İdüpdür biline zünnāra zülfüñ
4. Didiler ravżada ṭāvusa beñzer
   Salınsa her kaçan ruḫsāra zülfüñ
5. Asup dil şīşesin zülfe Muḥibbī
   Sıyup kıldı anı ṣad pāre zülfüñ

---

* H50b, Ü1-191a, Ü2-130b, Ü3-138a, AE145b

131*

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1. Ol serv-i sehī nāz-ıla bir kez salınaydı
   Yolına anuñ cān revān itmege yanaydı

2. Şīrīn lebüñe beñzemese zerrece iy dōst
   Bu ḥürmet ü bu ḳadri şekker kanda bulaydı

3. Ḥadden aşurup ẓulmı döker kanları çeşmüñ
   Bir pāre gel ol kāfir-i bed-mestüñe hey di

4. İḳrār kılur būseye dil virdüñ egerçi
   İnkāra gelür soñra sakın cānuñı pey di

5. Bülbül gibi şūrīde olup yine Muḥibbī
   Gül ruḫlaruñuñ vaṣfını ᶜ ālemlere yaydı **51b**

---

* H51a

132*

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1. Ādemlik eyle kaçma iñen iy perī-ṣıfat
   Ehl-i dilüz eyle bizümle muṣāḥabet

2. Ġamzeñ helāk itdügine acımazdum āh
   Şīrīn lebüñ ger eylese bir būsesin diyet

3. ᶜ Āşıḳa cefā [vü] cevr[i] bugün görmegil revā
   Ḥāline anuñ raḥm kıl[1] iy şāh-ı maᶜ delet

4. Ol serv pāyına[2] yine iy dīde merdümi
   Olsun revān yaşuña[3] gel eyle terbiyet

5. Gözyaşı ile oldı Muḥibbī kapuñda ḫāk
   Kāfir degülseñ eyle o miskīne merḥamet

---

* H51b, Ü1-30b, Ü2-22a, AE27b
1 ḥāline anuñ raḥm kıl: raḥm eyle ḥāline anuñ Ü1, Ü2, AE
2 payına: ayagına Ü1, Ü2, AE
3 olsun revān yaşuña: yaşuñ revāne olmaga Ü1, Ü2, AE

133*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Oturup taḫt-ı zümürrüdde olup sulṭān gül
   Cem[c] idüp cümle reyāḥīni kılur dīvān gül

2. Bülbül-i bī-çārenüñ kanını sürmiş alnına
   Ka[c] be-i gülşende beñzer eylemiş ḳurbān gül **52a**

3. Jāleler sanmañ seḥergeh bil ki bülbül yaşıdur
   Aglasa [c] āşıḳ olur ma[c] şūḳ-veş ḫandān gül

4. Mürdeler bū itdügince bulsalar[1] tañ mı ḥayāt
   Fi’l-meṣel olmış-durur san çeşme-i ḥayvān gül

5. Nāvek-i ḫārı görüp vehm eyleyüp almış ele
   Anuñ içün dutınur her bir yaña kalkan gül

6. Dōstum nāz-ıla gel bir laḥẓa gülşenden yaña
   Dökeyim ḥaḳḳa’l-ḳadem pāyuña bir dāmān gül

7. Ruḫlaruñ vaṣfın işitmiş eylemiş görmek heves
   Tag u ṣaḥrāda anuñçün oldı sergerdān gül

8. Vaḳt-i gülde cāme çāk terk eyler idüm [c] ārı ben
   Bilse idüm ki kalur bu nev[c] e cāvidān gül[2]

9. Ugradum bir [c] ārife gül mevsimin sordum didi
   İy Muḥibbī tīz geçer bir haftadur bir ān gül **52b**

---

* H51b, A76a
1 bulsalar: bulalar A
2 Bu beyit A’da yoktur.

134*

Mef'ūlü fā'ilātün mef'ūlü fā'ilātün

1. Gül mevsiminde iy dil ol gülᶜ izārı gözle
   Bülbül gibi hemīşe sen āh u zārı gözle
2. Düşürme ẓāhir elden gülgūn şarāb nūş it
   Maᶜ nā yüzinden ammā laᶜ l-i nigārı gözle
3. Yār itse vaṣla vaᶜ de getürme anı yāda
   Olmaz saña müyesser var intiẓārı gözle
4. Seng-i cefā atup yār başuñ şikest iderse
   Ser dönderüp kaçurma rıżā-ı yārı gözle
5. Zülf[i] şebine irdüñ şemᶜ -i cemāle karşu
   Pervāne-veş Muḥibbī yanmaga nārı gözle

---

* H52b

135*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Kim ḫayāl-i dilde bir[1] serv-i revānın gezdürür
   Pāyına lā-büd anuñ eşk-i revānın gezdürür

2. Kūh-ı dilde iñlesem dem dem çıkar āh-ı kebūd
   Bād-ıla san her ṭaraf taglar dumanın gezdürür **53a**

3. Gir ṣevāba Ka[c] be-i kūyuñda ḳurbān it beni
   Niçe yıllardur ki bu dil-ḫaste cānın gezdürür

4. Mū miyānından ḫaber yok ẕerre agzından nişān
   Ara yirde ehl-i [c] ışḳ ancak gümānın gezdürür

5. Bu Muḥibbī çeşm-i yāra niçe rehzen[2] dimesün
   Ġamzesi tīrin atar elde[3] kemānın gezdürür

---

* H52b, Ü1-112b, Ü2-69b, Ü3-67ak, AE88a
1 kim ḫayāl-i dilde bir: kim ki yanınca bile Ü1, Ü2, Ü3, AE
2 rehzen: remzin Ü1, Ü2, AE
3 elde: kaşı Ü1, Ü2, Ü3, AE

136*

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

1. Tenümde her kılum olsa benüm gūyā zebān yir yir
   Derūnum ḥālini itmek degül mümkin beyān yir yir

2. Başumda mūy-ı jūlīdem görüp sanmañ an[ı] mūlar
   Çıkar derd-ile āh itsem depemdendür[1] duḫān yir yir

3. Konup ṣaḥrā-yı sīnemde sipāh-ı ġam yakup[2] āteş
   Ocaklar yiridür kalmış degül dāġ-ı nihān yir yir

4. Seḥerde[n] derd-ile dilden yine göynüklü āh itdüm
   Şafaḳ sanmañ dutışmışdur kenār-ı āsümān yir yir **53b**

5. Leb-i la[c] lüñ firāḳıyla reh-i [c] ışḳuñda cān virsem
   Bite ḳabrümde ḫākümden emīr-i[3] [c] āşıḳān yir yir

6. Bükülüp ḳāmetüm āḫir belā bezminde çeng oldı
   Muḥibbī anuñ-ıçundur kılur her mū fiġān yir yir

---

* H53a, Ü1-110a, Ü2-70a, Ü3-67b, AE88b
1 depemdendür: depemden bu Ü1, Ü2, Ü3, AE
2 yakup: yakar Ü1, Ü2, Ü3, AE
3 ḫākümden emīr-i: ḫāküm üzre mīr-i Ü1, Ü2, Ü3, AE

137*

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. Dilā çün mevsim-i güldür mey-ālūd eyle dāmānı
   İçüp şevḳ-ile ser-mest ol çeküp çāk it girībānı
2. Düşürme bādeyi elden varup ṣaḥn-ı gülistāna
   Müheyyā ṣoḥbet esbābın kılup cem[c] eyle yārānı
3. Niyāz idüp akar sular meger dīdāra [c] āşıḳdur
   Öter şūrīde olmışdur seḥer diñleñ hezārānı
4. Seḥergeh jāleler asmış-durur güller kulagına
   Nesīm-i ṣubḥ-ıla oynar görüñ serv-i ḫırāmānı
5. Muḥibbī şāh-ı gül naṭ[c] -ı çemen üzre ḳarār itmiş
   Bu demler kim mey içmezse girān ola meger cānı **54a**
6. İdüp teslīm baña Ferhād u Mecnūn tekye-i [c] ışḳı
   Biri kūhsāra yüz dutdı biri varup beyābānı

---

* H53b

138*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Gülşenüñ ẕevḳ [u] ṣafāsı gül midür bülbül midür
   Derdlü[1] göñlümüñ devāsı gül midür bülbül midür
2. Ruḫlaruñ çok mübtelāsı iy güzel sordum saña
   Dimedüñ hey[2] kuçılası gül midür bülbül midür
3. Kimine nāz u ezel kimine virilmiş niyāz
   Yoḫsa ᶜ ışḳuñ ibtidāsı gül midür bülbül midür
4. Devr-i gül bir haftadur bülbül zamānı tīz geçer
   ᶜ Ālemüñ ᶜ ibret-nümāsı gül midür bülbül midür
5. İy Muḥibbī jeng-i ġam dutdı göñül mir’ātını
   Mül midür bilsem cilāsı gül midür bülbül midür **54b**

---

* H54a, Ü3-95bk
1 derdlü: ḫasta Ü3
2 dimedüñ hey: dimedi ki Ü3

139*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Görinen ḫāṭṭı mıdur yā fitne-i āḫir zamān
   Yāḫū kāfir leşkeridür ẓāhir olur nāgehān
2. Sāyesidür zülfinüñ yāḫūd zümürrüd rīzesi
   Yā sevād-ı müşgdür dökülmiş anda rāyegān
3. Getürür peyk-i ecel san baña rıḥlet nāmesin
   Her kaçan ẓāhir olur ḫaddinde ol ḫaṭṭ-ı nihān
4. Yā yazıldı ḥüsn-i evrāḳa ġubār-ı ḫaṭṭ-ıla
   Vefḳ idüp[1] esmā-i ḥüsnāyı olur ta[c] vīẕ-i cān
5. Metn-i ḥüsne yā yazılmış iy Muḥibbī ḫāşyedür
   Kim bunuñ ḫallinde [c] āciz fehm-i [c] aḳl-ı ḫurdedān

---

* H54b, Ü3-182bk
1 idüp: ider Ü3

140*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Gülşenüñ rengīn ḳumāşı gül midür bülbül midür
   Şīşelerle tolu yaşı gül midür bülbül midür
2. Sīnesi gül çāk ü gülşen içre bülbül derdnāk
   Dehr ile iden savaşı gül midür bülbül midür **55a**
3. Gizlü rāzum varmayınca gülşene fāş olmadı
   Eyleyen bu sırrı fāşı gül midür bülbül midür
4. Gülşene vardum ki tā tenhā seni ṣayd eyleyem
   Olan anda baña nāşī gül midür bülbül midür
5. İy Muḥibbī gülşenüñ gördüñ zümürrüd bisterin
   Salan anda bu firāşı gül midür bülbül midür

---

* H54b

141*

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1. Siḥr-ile atar çünki tīr ol ġamze-i cāẕū
   Gelse ne ᶜ aceb her yañadan naᶜ ra-i āh ū
2. Çeşmüñle dil-i gümşüdemi ḫālüñe sordum
   Biri kılup ebrūya işāret birisi gīsū
3. Ḥüsnüñe bahā olmaya Yūsuf gibi tartsañ
   Lāyıḳdur ola mihr-ile meh saña terāzū
4. Gülşende şecer var mı didüm ḳaddüñe mānend
   Serv üzre imiş murġ işidüp didi ki bu bu
5. Maᶜ nā gülini itdi çün iẓhār Muḥibbī
   İletdi seḥer yili anuñ būyını her sū **55b**

---

* H55a

142*

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün

1. İdüp tekmīl siḥri çeşm-i cāẕū
   İder gāh mār zülfin gāh cārū
2. Peşīmāndur meger ẓulmına zülfüñ
   Nedāmetden komışdur ser be-zānū
3. Gözüm yaşına ġarḳ nīlūfer oldum
   Anuñçün beñzüm oldı böyle saru
4. İşiddüm ḫāk-i pāyı baḫş olurmış
   İki çeşmümi ben kıldum terāzū
5. Muḥibbī gülşen-i ḥüsni görilmez
   Çekildi ḫaṭṭı oldı aña bārū

---

* H55b

143*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Yāra nāmuñ ne didüm didi meh-i tābāna sor
   Leblerin sordum didi var bu ḥadīṣi cāna sor
2. Bārī didüm vir ḫaber ḥoḳḳa dehānuñdan nişān
   Nāz-ıla güldi didi var ġonca-i ḫandāna sor
3. Kevkeb-i kūyuñda didüm bu serüm ġalṭān neden
   Eyledi zülfe işāret didi bu çevgāna sor
4. Ne sebebdendür didüm sīnemde biñ biñ[1] yaralar
   Didi ġamzem oklarından irişen peykāna sor
5. Ġāret iden göñlini kimdür Muḥibbī’nüñ didüm
   Ya[c] ni[2] bilmezsin didi ol çeşm-i bī-emāna[3] sor **56a**

---

* H55b, Ü3-80bk
1 biñ biñ: bunca Ü3
2 yani: çünki Ü3
3 çeşm-i bī-emāna: nergis-i fettāna Ü3

144*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Gice ol meh menzilinden çıkdı beñzer bī-niḳāb
   Sandılar cümle cihān ḫalḳ[ı] ki togdı āfitāb
2. Gelse ger ḫāl[i] ḫayāli çeşmüme uyḫu gider
   N’eylesün cāyı megesdür mümkin olmaz anda ḫˇāb
3. Çeşm-i maḫmūrı içelden mey yirine kanumı
   Sīne tennūrında itdüm ben daḫı bagrum kebāb
4. Sorma mey keyfiyyetin zāhid ne bilsün rinde sor
   Ābdan ġayrı şarābuñ lez̲z̲etin bilmez devāb
5. Gerçi kan içmek Muḥibbī ḥükm-i şer^{c} -ile ḫaṭā
   Lebüñ olmışdur ṣürāḥī ḫūnını içmek ṣavāb **56b**

---

* H56a

145*

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün

1. Lebüñe mül didüm zülfüñe ᶜ anber
   Dehānuñ ġoncadur yüzüñ gül-i ter

2. Görüp ruḫsāruñı bālā ḳadüñde
   Didi gül bitürür imiş[1] ṣanavber

3. Eger mescide varup ḳāmet itseñ
   Gele[2] her yañadan Allāhu ekber

4. Görüp zülf ü lebüñi secde itdüm
   Okudum āyet -i “Ve’l-leyl” ü “Kevṣer”

5. Muḥibbī uşbu şiᶜ r-i dil-pesendi
   Kılur kim okıya elbette ezber

---

* H56b, Ü1-112b, Ü2-70b, Ü3-67bk, AE89a

1 didi gül bitürür imiş: didüm kim gül bitürmişdür Ü1, Ü2, Ü3, AE

2 gele: kopar Ü1, Ü2, Ü3, AE

146*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Zülf-i pīç-ā-pīçini dilber bırakdı gūşına
   Āh kim şimden girü feryād girmez gūşına
2. Biñ süvāl itsem dönüp virmez baña bir kez cevāb
   Bulmadum bir çāre derdā ġonca-i ḫāmūşına
3. Meclis-i meydür lebinden būse itme iltimās
   Kan olur uyma sakın ol nergis-i serḫōşına
4. Zāhidüñ mescidde hāy [u] huyına kılma naẓar
   Var ḫarābāt ehlinüñ bak anda nūş-ā-nūşına **57a**
5. İy Muḥibbī kaldı ancak saña teslīm [ü] rıżā
   Ġamzelerden çeşm-i cellādı tīġ aldı dūşına

---

* H56b

147*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Gel muḥabbet şehrinüñ kıl bir naẓar yapusına
   Yüz sürüp müjgānı cārūb it dilā tapusına
2. Gider ᶜ aḳlum zülfini depretdügince bād-ı ṣūbḥ
   Beñzedür dil cilvesini gülşenüñ ṭāvusına
3. Nāṣihā pend eyleme kūyında ger pā-māl olam
   ᶜ Āşıḳ olanlar bilürsin bakmaz nāmūsına
4. ᶜ Ālemi ᶜ ışḳı tutar başdan başa ṣıyt u ṣadā
   Ṭurra-i ġam her kaçan degse bu sīnem kūsına
5. Bilmek isterseñ eger cānā derūnum nālişin
   Āteş-i ᶜ ışḳ içre bak bu göñlümüñ ḳaḳnūsına
6. Merve ḥaḳḳıyçun Ṣafā’dan cān ḳurbān eyleye
   Ger irişürse Muḥibbī Kaᶜ be’-i kapusına **57b**

---

* H57a

148*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Gülşenüñ her gūşesin dutdı ṣadāsı bülbülüñ
   ᶜ Āşıḳ-ı şūrīdedür gitmez hevāsı bülbülüñ
2. Devr-i gül mümted olup irem viṣāline diyü
   Giceler tā ṣubḥa dek budur duᶜ āsı bülbülüñ[1]
3. Geh Hicāzı seyr ider gāhī Nevāda Rāstı
   Çep degül gūyendedür[2] ḫoşdur edāsı bülbülüñ
4. Gülşene[3] geldügi emridür reyāḥin şāhınuñ
   Tā ki ḥaḳḳında ola medḥ ü ṣenāsı bülbülüñ
5. Almaz idi bāġ ara her bir şecerden ol ḫarāc
   Ger ezelden olmasa idi livāsı bülbülüñ
6. Her neye mālik ise gül pāyına itdi niṣār
   Görinürde kaldı ancak bir ᶜ abāsı bülbülüñ
7. İy Muḥibbī bir vefāsuz yār sevmişdür meger
   Eksük olmaz dāyimā derd ü belāsı bülbülüñ **58a**

---

* H57b, A68b
1 Bu beyit A’da yoktur.
2 gūyendedür: gūyende A
3 gülşene: başına A

149*

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün

1. Dilā dil baglamak her işe olmaz
   Muḥabbet gibi hergiz pīşe olmaz
2. Gider mi zülfinüñ sevdāsı serden
   Dükenmez böyle bir endīşe olmaz
3. Bakuñ bu dāġuma kūh-ı ġam içre
   Benüm gibi peleng-i mīşe olmaz
4. Ciger ḫūnını saklamaga iy dil
   Gözümden ġayrı aña şīşe olmaz
5. Muḥibbī kesmege bu sīne kūhın
   Elüñde ġamdan özge tīşe olmaz

---

* H58a, Ü1-149b, Ü2-81b, Ü3-110a, NO50a, AE99a

150*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. İstesem būse lebinden baña düşnāmum virür
   Gör ne cān-perver-durur her dem-be-dem kāmum virür

2. Anuñ içün cān-ber-efşān eyledüm ben her ṭaraf
   Her yañadan kim gelürse aña peyġāmum virür

3. Hey ne sāḥirdür dehānından kaçan nuḳl istesem
   Beste eyler leblerin nāz-ile bādāmum virür **58b**

4. Mest kıl iy muġbeçe didüm ki huşyār olmayam[1]
   Gösterüp la[c] l-i lebin didi ki bu cāmum virür

5. Bu Muḥibbī zülfinüñ zencīrine bend olalı
   [c] Işḳ ara her kim göre mecnūn diyü nāmum virür

---

* H58a, Ü1-110a, Ü2-70b, Ü3-67b, AE88b

1 didüm ki huşyār olmayam: huşyār olmayam didüm Ü1, Ü2, Ü3, AE

151*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Geçdi ᶜ ömrüm āh kim mihr ü vefāyı görmedüm
   Niçe yıldur ḫasta dil yatur[1] devāyı görmedüm

2. Bend-i zülfüñde niçe biñ var didüm şeydā senüñ
   Didi ḥaḳḳā bir senüñ tek mübtelāyı görmedüm

3. Zinde eyler bir cevāb ile göñüller mürdesin
   Dōstum laᶜ lüñ gibi dār-ı şifāyı görmedüm

4. İbtidā-yı ᶜ ışḳdan virür bulınur çok ḫaber
   Līk ānuñ var diyenden intihāyı görmedüm

5. Tañ degül geçse Muḥibbī sīneden müjgān-ı dōst
   Kaşları gibi anuñ ben[2] saḫt yayı görmedüm **59a**

---

* H58b, Ü1-216a, Ü2-161a, Ü3-187bk, AE167b
1 ḫasta dil yatur: ḫasta-ḥāl oldum Ü1, Ü2, Ü3, AE
2 anuñ ben: ben anuñ Ü1, Ü2, Ü3, AE

152*

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Cān-ıla bir sanemüñ ᶜ ışḳına çün pā-bendem
   Baña düşnām-ı duᶜ ā gelse ġamı ḫursendem
2. ᶜ Āşıḳ olmañ olanuñ derd ü belāsı çok olur
   Dōstlar ḥālüme kim baksa aña ben pendem
3. Tekye-i ᶜ ışḳ[uñ] çerāgını uyarsam ne ᶜ aceb
   Çünki Mecnūn’a çıkar silsilemüz ferzendem
4. Kapuña geldi göñül sā’ilini eyleme red
   Vir baña ḥüsn zekātını ki ḥācetmendem
5. ᶜ Āşıḳ-ı pāk-naẓar olsa Muḥibbī’ye ne ᶜ ayb
   Bu hüner bes ki ne ṣūfī vü ne dānişmendem

---

* H59a, Ü3-174ak

153*

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün

1. Yüzine ben ḳamer didüm ne dirsiz
   Lebine gül-şeker didüm ne dirsiz
2. Yürür āzāde iken ᶜ ışḳa düşdüm
   Kılayım terk-i ser didüm ne dirsiz
3. Gerekdür sırr-ı ᶜ ışḳ ġāyetde pinhān
   Aluñ benden ḫaber didüm ne dirsiz
4. Niṣār eylemek içün pāy-ı yāra
   Yaşuma sīm ü zer didüm ne dirsiz
5. Muḥib pervāne-veş ol şemᶜ -i ḥüsne
   Yakayım bāl ü per didüm ne dirsiz **59b**

---

* H59a

154*

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün

1. Şu kim ᶜ ışḳ āteşine cān eridür
   Ḥaḳīḳat dirler aña ᶜ ışḳ[1] eridür
2. Muḥabbet ehlinüñ ḥālini zāhid
   Ne bilsün sanur anı serserīdür
3. Kaçarlar olmayup insāna mūnis
   ᶜ Aceb mi māh-rūlar çün perīdür
4. Niḳābını kaçan keşf ide dildār
   Gören sanur ki şems-i ḫāverīdür
5. Alurlar naḳd-i cāna ġam metāᶜ ın
   Şular kim ᶜ ışḳa dilden müşterīdür
6. Yüzüme yaşuma bakdı didi yār
   Yoluma ḫarc içün sīm ü zeridür
7. Nedür ḫaṭṭuñ didüm didi Muḥibbī
   Senüñ bu seyyiᵓ ātuñ defteridür

---

* H59b, Ü1-95a, Ü2-37a, Ü3-52a, AE44b

1 ᶜ ışḳ: cān Ü1, Ü2, Ü3, AE

155 *

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Ḥāşa-lillāh devr-i gülde oturup mestūr olam
   Nūş idüp saḥn-ı çemende bādeyi mesrūr olam

2. ᶜ Ārıż[ı] gül bir lebi meygūn nigāruñ yādına
   Giceler mest ü ḫarāb olup seḥer maḫmūr olam

3. Bezm-i ḥüsnüñde cemālüñ şemᶜ ine iy muġbeçe
   Yanuban pervāne gibi külli anda nūr[1] olam **60a**

4. Bāde içse dil olur elbette cürme muᶜ terif
   Zāhidā sanma senüñ tek fiᶜ lüme maġrūr olam

5. Ol güneş yüzlüm neden bilmez Muḥibbī z̲erresin
   Mihri ile gün gibi ᶜ ālemlere meşhūr olam

---

* H59b, A94a
1 nūr: mūm A

156*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Ḫastayuz kūyuñda yıllardur ki miḥnet beklerüz
   İy ṭabīb-i dil lebüñden ya^{c} nī şerbet beklerüz
2. Vādī-i deşt-i ġamuñ āvāre bir mecnūnıyuz
   Tā ölince anda biz rāh-ı muḥabbet beklerüz
3. Göreli zülfüñde ḥüsnüñ şem^{c} ine pervāne-veş
   Cān u dilden yanmaga iy māh nevbet beklerüz
4. Āteş-i hicre yanar dil korkaram āh itmege
   Āşikār ola diyü ^{c} ışḳuñı ġayret beklerüz **60b**
5. Bezm-i ġamda iy Muḥibbī Vāmıḳ u Ferhād [u] Ḳays
   Geçdi anlar mest olup biz daḫı ṣoḥbet beklerüz

---

* H60a

157*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Zāhidā sanma senüñ tek biz selāmet beklerüz
   Çün[1] ḫarābāt ehliyüz dāyim melāmet beklerüz
2. Yimezüz dünyā ġamın meyl itmezüz hem çü meges
   Ḳāf-ı istiġnāda ᶜ Anḳā-veş ḳanāᶜ at beklerüz
3. Yol ḫaṭar dervend-i ᶜ ışḳuñ diyü āgāh eylerüz
   Sīne-i ṭablı dögüp olmışdur ādet beklerüz
4. Göreli ol serv-ḳaddi cāmiᶜ -i ḥüsn içre āh
   Ḳāmet ide diyü nāgāh biz iḳāmet beklerüz
5. Leşker-i eşk[i] çeküp āhuñ livāsın kaldurup
   İy Muḥibbī şāh-ı ᶜ ışḳ olduk vilāyet beklerüz **61a**
6. Ḫāk-i pāyüñle pür itdüm yine çeşmüm şīşesin[2]
   Hey ḳıyāmet ḳāmet it vaḳt oldı sāᶜ at beklerüz

---

* H60b, Ü1-148b, Ü2-93a, AE112a
1 çün: biz Ü1, Ü2, AE
2 itdüm yine çeşmüm şişesin: itdük şīşe-i çeşmi henūz Ü1, Ü2, AE

158*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Getürür[1] peyk-i muḥabbet mihnet ü ġamden ḫaber
   Mübtelā-yı ᶜ ışḳ hergiz istemez emden ḫaber

2. Virmezem ᶜ ālemlere ᶜ ışḳ ile olan bir demüm
   Vireyim her kim ki gūş eylerse ol demden ḫaber

3. Leblerin ẕikr eyle añma ᶜ aḳreb-i zülfini ko
   Var-iken laᶜ l-i müferraḥ virmegil semden ḫaber

4. Āh kim işitmedüm ben mū miyānından nişān[2]
   Görmedüm virür bana bir kimse ol femden ḫaber

5. Olmış-ıdı bu Muḥibbī ᶜ ışḳuñ ile āşinā
   Yog-ıdı bu nüh felek küllī[3] ᶜ ālemden ḫaber **62b**

---

* H61a, Ü1-109a, Ü2-64a, Ü3-46bk, AE81b
1 getürür: irgürür Ü1, Ü2, Ü3, AE
2 nişān: ḫaber Ü1, Ü2, Ü3, AE
3 bu nüh felek küllī: hergiz bu eflāk-ile Ü1, Ü2, Ü3, AE

159*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. ᶜĀşıḳ idüm yog-iken hergiz muḥabbetden ḫaber
   Mübtelā-yı derd-idüm yog-ıdı miḥnetden ḫaber
2. Sāyesinde ḫoş geçerdüm ben o serv-i ḳāmetüñ
   Almamışdı hīç kes ṭūbī vü cennetden ḫaber
3. Ugradum Mecnūn’a sordum ḥālini didüm didi[1]
   ᶜIşḳ bir ḥāletdür olmaz anda rāḥatdan ḫaber
4. İy hümā ḳaṣdum budur āḫir seni itdüm şikār
   Gönlümüñ bāzıyla var çün bunda himmetden ḫaber
5. İy Muḥibbī hicr ara gördüm niçe biñ ᶜāşıḳı
   Ḥasrete ḳāniᶜ yok anlar içre vuṣlatdan ḫaber

---

* H62b, Ü1-113a, Ü2-70b, Ü3-67bk, AE89a

1 didüm didi: ol dem didi Ü1, Ü2, Ü3, AE

160*

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1. Her kim ki göre seyr ider ol serv-i ḫırāmı
   Göz yaşını yolına revān ide tamāmī

2. Miḥrāb kaşı ṭāḳına dil secde iderken
   Çeşmini görüp didi ki serḫoşdur imāmı **63a**

3. Dil ḳāfilesin rāh-ı muḥabbetde güm itdüm
   Reh-zenliḳ idelden berü ol çeşm-i ḫarāmī

4. Ferhād-ṣıfat kūh-ı belā içre serin terk
   Her kim ki kıla añıla ᶜuşşāḳ ara nāmı

5. Zülfini ele aldı kemend eyledi geh çīn
   Dil murġını avlamaga kurdı yine dāmı

6. Kūyuñda ruḫuñ şevḳıne kim cān vire cānā
   Ol demde hemān dār-ı selām ola maḳāmı

7. Şīrīn lebüñüñ ẕikrini tekrār Muḥibbī
   Kıldugı içün ḳand ü nebāt oldı kelāmı

---

* H62b

161*

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1. Dil dutdı vaṭan zülf-i girih-gīr arasında
   Dīvāneye ḫoşdur dura zencīr arasında
2. İy kaş[ı] kemān çeşmüñi müjgānuñ içinde
   Gören didi āhūyı görüñ tīr arasında **63b**
3. Sulṭān-ı ġamuñ bir yaña bir yaña şeh-i ᶜ ışḳ
   Dil şehri ḫarāb oldı iki mīr a[ra]sında
4. Çeşmüñ var iken kim irişe genc-i viṣāle
   Yol bulma aña müşkil olur şīr arasında
5. Gün ᶜ ārıżına māniᶜ olur āh-ı Muḥibbī
   Görmem yüzini kaldum ebed hīr arasında

---

* H63a

162*

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün

1. Ḥayāl-i zülf-ile her[1] gice ġamnāk
   Olayım gün yüzüñ göster feraḥnāk

2. Uşanmaz [c] aḳreb-i zülfüñ görüp dil
   Bilür la[c] l-i lebüñdür tolu tiryāk

3. Dile sulṭān-ı ġam geldükçe çeşmüm
   Sular[2] müjgānum eyler yolların pāk

4. Umaram basasın bir kez yüzüme
   Anuñçün rāhuñ üzre olmışam ḫāk

5. Gice ẕikr itse dür dişüñ Muḥibbī
   Saçar başına gevher ol dem eflāk **64a**

---

* H63b, Ü1-195b, Ü2-134a, Ü3-141a, AE149a
1 her: dil Ü1, Ü2, Ü3, AE
2 sular: tolar Ü3, H

163*

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fā'ilün

1. Nāzüklig-ile göñlümüz alan degül misin
   Āh ol cefā sen cevr-i firāvān degül misin

2. Bir ġamze ile fitne ṣalup ḫalḳ-ı ᶜāleme
   Bir şīve ile āfet-i devrān degül misin

3. Bu göz yaşını cevrine eyleyen revān
   Bāġ-ı cihānda serv-i ḫırāmān degül misin

4. Dil-ḫaste olam virmeyesin baña bir cevāb
   İyᶜ Īsī-nefes derdüme dermān degül misin

5. Alduñ Muḥibbī göñlini īmāna ḳaṣd idüp
   Zülfüñe uyup yoḫsa müselmān degül misin **64b**

---

* H64a

164*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Āh kim derdā n’idem[1] eksük degül pāy-ı elem[2]
   Anuñ içün ġālī olmaz tā seḥer bu gözde nem
2. Niçe taḥrīr eyleyem derd-i dilüm aḥvālini
   Yazmak itsem yanuma düşüp bile aglar ḳalem
3. Dōstlar cemᶜ eyledüm bir yire eşküm ᶜ askerin
   Şāh-ı ġam kaldurdı āhdan ejdehā-peyker ᶜ alem
4. Ḫasta oldum istemem hergiz eṭibbādan ᶜ ilāc
   Derd[i] sen virdüñ devā senden İlāhī isterem
5. Kıl Muḥammed ḥürmetine yā İlāhe’l-ᶜ ālemīn
   Bu Muḥibbī’ye ᶜ īnāyet ṣıḥḥate bassun ḳadem **65a**

---

* H64b, A94b
1 derdā n’idem: ben ḫastaya A
2 pāy-ı elem: derd ü elem A

165*

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1. Tolaşdı yine dil saçınuñ silsilesine
   Başındaki sevdā komaz iltür anı sine
2. Ol servüñ evvel pāyına cān u dil akıtdum
   Ardınca revān oldı yaşum da bilesine
3. Yagdurmasa bārānını bir laḥẓa bu çeşmüm
   Küllī bu cihān yana eger āh ide sīne
4. Güş eylemedüñ pendümi ḥālüñ beter olsun
   Kaç kerre didüm ugrama ᶜ ışḳuñ yöresine
5. Mecnūn-ṣıfat ᶜ ışḳ-ıla dilden dile düşdi
   Dil baglayalı leylī saçı silsilesine
6. Ḫışm eyler ise ġam yime iy dil yine oḫşar
   Efendi olan kakır u oḫşar kölesine
7. Cevrüñle eger cān vire yoluñda Muḥibbī
   Terk eylemeye ᶜ ışḳuñı ilte bile sine **65b**

---

* H65a

166*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Çün felek taḫtına geçdi ḫusrev ü ḫāver güneş
   Ḳaṣdı bu ide sipāh-ı encümi çāker güneş
2. Gice işitmiş meger eflāke meh şāh oldugın
   Nūrdan leşker çeküp kuşandı tīġ-ı zer güneş
3. Oldı şīrāne bu çarḫ-ı esb-i gerdūna[1] süvār
   Ol sebebden başına urındı zer miġfer güneş
4. Taña kaldı ferri gitdi meh görüp bu heybeti
   Yüriyüp tutdı cihān mülkini ser-tā-ser güneş
5. Çarḫ tennūrında māhuñ yüregi yanmış iken
   Germ idüp daḫı beter anı oda yakar güneş
6. Murġ-ı vaḫşī gibi siñdi her ṭaraf seyyāreler
   Ṣubḥ-dem şahbāz-veş çün açdı bāl ü per güneş
7. İy Muḥibbī bu ne ḥikmetdür ki bir yirde ḳarār
   İtmeyüp ᶜ ālem duraldan berü devr eyler güneş **66a**

---

* H65b, Ü1-164b, Ü2-99b, Ü3-121a, A31a, AE121a

1 çarḫ-ı esb-i gerdūna: esb-i çarḫ-ı gerdūna Ü1, Ü2, Ü3, AE, A

167*

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1. Kim zülfe naẓar eyleye[1] cān u dil içinde
   Sanur ki megesdür ki kalupdur kıl içinde
2. Boynuna dakaldan berü zülfeynüñi bu dil
   Zencīr ile mecnūna dönüpdür il içinde
3. La[c] lüñ ṭama[c] ı āh zenaḫdāna düşürdi
   Kaldum meded eyvāh Çeh-i Bābil içinde
4. Gözüm yaşı tuġyān ider iy Yūsuf-ı Mışrī
   Raḥm eyle baña yoḫsa kalursın Nīl içinde
5. Derdüñi devā diyü ḳabūl itdi Muḥibbī
   Bu re'yi kılur kimse mi var [c] āḳil içinde **66b**

---

* H66a, Ü1-282a, Ü2-184a, A118b, AE208b

1 eyleye: eylese Ü1, Ü2, Ü3, A, AE

168*

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün

1. Yüzin gösterdi göñlüm ḫurrem itdi
   Dönüp zülfiyle ütüp pür ġam itdi
2. Niçe el uzadayım genc-i ḥüsne
   Saçın siḥr-ile iki erḳam itdi
3. Dehānı ḳāmeti çeşmin yañagın
   Cihānda medḥ iden ḫoş ᶜ ālem itdi
4. Cefā sengiyle miḥnet topragından
   Muḥabbet ḫānesin dil muḥkem itdi
5. Muḥibbī giceler tā ṣubḥ olınca
   Firāḳıyla gözi yaşın dem itdi

---

* H66b

169*

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1. Mihrüñ vaṭan iy dōst dutaldan dil içinde
   Rūşen görinür gün gibi ᶜ ışḳum il içinde
2. Tīmār-ı ġamı vireliden şāh-ı muḥabbet
   Göz yaşlarını itdüm anuñ ḥāṣıl içinde
3. Āhum bulutı yagmurını dökeli gözden
   Ġarḳ eyledi bu cismümi kaldum sil içinde
4. Laᶜ l-i lebüñüñ yādına āşüfte göñül āh
   Meyḫānelere[1] düşdi yatur kanzil içinde **67a**
5. Deryūze idegeldi yüzüñ[2] göre Muḥibbī
   Maḥrūm anı eyleme gel sāyil içinde

---

* H66b, Ü1-281b, Ü2-183b, A119a, AE208b
1 meyḫānelere: meyḫānelerde Ü1, Ü2, A, AE
2 yüzün: yüzin Ü1, Ü2, AE

170*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Dün gice çün muṣḥaf-ı ḥüsnüñ açup fāl eyledüm
   Cīm-i zülfüñ geldi anı devlete dāl eyledüm

2. Tekye-i ᶜışḳa girüp yidüm ġamuñ esrārını
   Bir ḳalender meşrebem kendümi abdāl eyledüm

3. Pūte-i hicr[1] içre yakdum nār-ı ᶜışḳa cān u dil
   Ġıll-u-ġışdan küllī cismüm zer gibi ḳāl eyledüm

4. Yanmasun sūz-ı dilümden elde diyü nāmeyi
   Ter idüp yaşumla andan yāra irsāl eyledüm

5. Ola mı[2] ṣayyād çeşminden göñül murġı ḫalāṣ
   Dām-ı zülfinde Muḥibbī ḳaṣd çün ḫāl[3] eyledüm **68a**

---

* H67a, Ü1-223b, Ü2-157b, Ü3-164b, AE181a

1 pūte-i hicr: pūte-i ᶜışḳ Ü1, Ü2, Ü3, AE

2 ola mı: olmadı Ü3

3 ḳaṣd çün ḫāl: niyet-i ḫāl

171*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Gönlüm aldı āl-ıla bir şūḫ u[1] şeng
   İtdi rüsvā komadı nām-ıla neng
2. N’ola zülfüñ ḫayāli gelse göze
   Nīl içinde bulınur çünki neheng
3. Zülfine ḫışm iderse[2] tañ mı gözi
   Ceng ider ebrū[3] kaçan görse peleng
4. Agzı içün dil-ile cān çekişür[4]
   Bilmedüm yok yirlere nedür bu ceng
5. Fikr idelden dehānı var mı[5] diyü
   Oldı bu[6] [c] ālem Muḥibbī gözine[7] teng

---

* H68a, Ü1-191b, Ü2-130b, Ü3-138a, AE146a
1 şūḫ u: -H
2 iderse: eylese Ü1, Ü2, Ü3, AE
3 ebrū: āhū Ü1, Ü2, Ü3, AE
4 dil-ile cān çekişür: ceng ider cān-ıla dil Ü1, Ü2, Ü3, AE
5 dehānı var mı: agzı var mıdur Ü1, Ü2, Ü3, AE
6 bu: -H
7 gözine: baña Ü1, Ü2, Ü3, AE

172*

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1. Ol çeşm-i siyeh zülf-i perīşān arasında
   Nergis gibidür ki bite reyḥān arasında
2. Zülfine dolaşan dil[i] kor çāh-ı zenaḫda
   Kalur ebed ol bend-ile zindān arasında
3. Ġamzeñ okı cā itdügi bu cānum içinde
   Yazılur elif kanda ise cān arasında
4. Bu naẓm-ı dürer-bār[ı] okursa n'ola dilber
   Lü'lü' yaraşur laᶜ l-i Bedaḫşān arasında
5. Pāyına revān eyle Muḥibbī yine yaşuñ
   Ḳaddi gibi serv olmaya bustān arasında **68b**

---

* H68a

173*

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1. İy gül yañaguñ ol gül-i ḫandānuma beñzer
   İy serv boyuñ serv-i ḫırāmānuma beñzer
2. Cān virmeyicek yüsr-ile girmez leb-i dilber
   El-ḥaḳ bu daḫı çeşme-i ḥayvānuma beñzer
3. Cānum n'ola virsem saña iy rūḥ-ı revānum
   Gūr-ı ġamda baña hemān cānuma beñzer
4. Murġ-ı seḥerüñ nāleleri nālemi oḫşār
   Çarḫ-ı felegüñ nālişi efġānuma beñzer
5. Dünyā kime mihr itdi saña ide Muḥibbī
   Cevr-ile cefā kılmada cānānuma beñzer

---

* H68b

174*

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1. La[c] lüñ var-iken ġayrı baña cām gerekmez
   Örtme yüzüñi zülfüñ-ile şām gerekmez

2. [c] Āşıḳ mı dinür yanmayıcak āteş-i hicre
   [c] Işḳ ehli olan puḫte gerek ḫām gerekmez

3. Serden[1] sakınan rāh-ı muḥabbetde ne ister
   [c] Işḳuñ yolına kılmasun[2] iḳdām gerekmez **69a**

4. Nāmūs nedür [c] āşıḳ anı eylemez idrāk
   Nite ki[3] ḫarābāt erine nām gerekmez

5. Ölince yüri yārı ṭaleb eyle Muḥibbī
   [c] Āşıḳ olana dünyede ārām gerekmez

---

* H68b, Ü1-149a, Ü2-81b, Ü3-110ak, AE98b
1 serden: başın Ü1, Ü2, Ü3, AE
2 kılmasun: n'eylesün Ü3
3 ki: -H

175*

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1. Kūyına ṣabā ugradugına[1] nişān gerek
   Budur ki nişān ḫāk-i deri armagan gerek

2. ᶜ Işḳuñ sarāyı yücedür aña çıkılmaga
   Derd ü belā vü miḥnet ü ġam nerdübān gerek

3. Zülfini kosa ᶜ ārıżı üzre ᶜ aceb degül
   Her kanda ki genc ola aña pāsbān gerek

4. Ol serv ḳaddi bāġ-ı ḥüsnde görüp gözüm
   Didi ki yaşum pāyına anuñ revān gerek

5. Görmez Muḥibbī laᶜ lüñi cānā neden didüm
   Cān görinür mi didi ki[2] gözden nihān gerek **69b**

---

* H69a, Ü1-200b, Ü2-133a, Ü3-140ak, A64a, AE148a

1 ṣabā ugradugına: ugradısa ṣabādan Ü1, Ü2, Ü3, A, AE

2 cān görinür mi didi ki: didi ki cān görine mi Ü1, Ü2, Ü3, A, AE

176*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Yog-ıdı ᶜ ālemde hīç mihr ü muḥabbetden nişān
   Olmış-ıdum bu cihānda ᶜ ışḳ-ıla ben dāsitān

2. Bī-sütūn adın daḫı işitmemişdi kūh-ken
   Ben belā kūhında Ferhād idüm iy şīrīn-zebān

3. Konmamışken daḫı Ḳays’uñ başına sevdā-yı ᶜ ışḳ
   Yapmış-ıdı murġ-ı gam[1] başumda benüm āşiyān

4. Yücedür ḳaṣr-ı muḥabbet[2] çıkmaga imkān yok
   Olmayıcak miḥnet ü derd ü belādan nerdübān

5. İy Muḥibbī ᶜ ışḳ ara terk olmayınca[3] cān u ser
   Vuṣlat-ı cānān muḳarrer girmez ele rāyegān

---

* H69b, Ü3-182ak
1 ġam: dil Ü3
2 ḳaṣr-ı muḥabbet: baḫr-ı muḥabbet Ü3
3 olmayınca: itmeyince Ü3

177*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Sīnem üzre dāġ-ıla biñ dīde peydā eylesem
   Gülşen-i ḥüsnüñi doyınca temāşā eylesem

2. Āteş-i ᶜ ışḳa yakup cān u dili pervāne-veş
   İñlesem[1] bezm-i ġam içre göñlümi nā[2] eylesem

3. Başuma gelse ser-i zülfiyle sevdālar yine
   ᶜ Āleme Mecnūnlayın kendümi rüsvā eylesem

4. İy felek durmaz geçer sakın tokuz kalkanuñı
   Āhum oklarına bu ḳaddüm büküp ya eylesem

5. İy Muḥibbī ol gülüñ medḥin[i] sen bülbül gibi
   İdemezsin biñ zebānum olsa gūyā eylesem[3]

6. Gül ruḫı şevḳıne yāruñ giceler tā ṣubḥa dek
   Bülbül-i cānı Muḥibbī anda gūyā eylesem

---

* H69b, Ü3-174b
1 iñlesem: iñleyem Ü3
2 nā: nāy Ü3
3 Bu beyit Ü3’te yoktur.

178*

Fā‘ilātün mefā‘īlün fā‘ilün

1. Cevri iden baña ol şūḥumdur
   Ḳalbüm içre velī ki rūḥumdur
2. Baḥr-i eşk içre sefīne-i dil
   Seyr ider keştī-yi Nūḥ’umdur
3. ᶜ Aynum olalı iki ᶜ ayn-ı revān
   Görinen ser degül belā kūhumdur
4. Şerḥa şerḥa cigerle derd-i dili
   Şerḥ iden sīne-i mecrūḥumdur
5. Bezm-i ġamda Muḥibbī ḫūn-ı ciger
   İçerem giceler ġabūḳumdur **70b**

---

* H70a

179*

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1. Her dem seḥāb-ı āh-ıla bārān olan yaşum
   Baḥr-ı ġam içre niçe[1] mercān olan yaşum

2. Lüʾlü dişi firāḳıyla dürler[2] döken gözüm
   Meygūn lebi ḫayāli ile pür[3] kan olan yaşum

3. Dökse saçılsa hergiz aña kimse lā dimez
   Şāh-ı muḥabbet emriyle tūfān olan yaşum

4. Ḳaddi ḫayāl[i] gelse dile cūlar akıdup
   Āḫir yolında cemᶜ olup ᶜ ummān olan yaşum

5. ᶜ Işḳ āteşi ola ki[4] bir dem sükūn ide
   Aksun Muḥibbī derdüme dermān olan yaşum

---

* H70b, Ü1-219a, Ü2-147b, Ü3-162a, A87b, AE169a
1 niçe: incü A
2 firāḳıyla dürler: firāḳı-y-ıla dür Ü1, Ü2, Ü3, A, AE
3 pür: -Ü1, -Ü2, -Ü3, -A, -AE
4 ᶜ ışḳ āteşi ola ki: ola ki ᶜ ışḳ āteşi Ü1, Ü2, Ü3, A, AE

180*

Mef'ūlü fā'ilātün mef'ūlü fā'ilātün
(Müstef'ilün fe'ūlün müstef'ilün fe'ūlün)

1. Binüp semend-i nāza zülfin idüp kemendi
   Ben mübtelā-yı ᶜ ışḳuñ boynına dakdı bendi

2. Dil naḳdini yoluñda ḫarc itdi bilüñ cānda
   Bī-çāre derdmend āh yār olasını sandı **71a**

3. Zülfüñ şebinde cānā şemᶜ -i ruḫuñ görelden
   Pervāne gibi göñlüm dutışdı oda yandı

4. İdem vefā diyüp āh dönüp cefā kılursın
   Korkmaz mısın Ḫudā'dan yok yire içüp andı

5. Yaşın revāne kıldı gülzār-ı ḥüsn içinden
   Tā ki Muḥibbī gördi sen serv-ḳad bülendi

---

* H70b

181*

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1. Kim virdi göñül cān [u] ruḫ-ı yāra tayandı
   Pervāne gibi yansa ne tañ nāra tayandı
2. Maḫmūr olalı nāz-ıla bīmār idi çeşmi
   Nūş eyleyeli kanumı bir pāre tayandı
3. Ḫāl-i siyehi meyl ḫam-ı zülfine eyler
   Kāfir gibi gör ḫāç-ıla zünnāra tayandı
4. Dil kaçdı görüp ġamzelerin zülfine düşdi
   Görüñ eceli yolı varup dāra tayandı
5. Zülfine göñül virme Muḥibbī ḥaẕer eyle
   Elbette ziyān eyler o kim māra tayandı **71b**

---

* H71a

182*

Müstef'ilün fe'ūlün müstef'ilün fe'ūlün

1. Kılmaz baña naẓar āh bir tünd-ḫūyı sevdüm
   Tīġ-i sitem elinde bir ceng-cūyı sevdüm
2. Mecnūn'dan olsa tañ mı derdüm benüm ziyāde
   Ol leylī zülfe bakdı ben müşg-būyı sevdüm
3. Sīnemde serv elifdür dāġum baña gül oldı
   Gördüm o serv-ḳaddi gül gibi rūyı sevdüm
4. ᶜ Aynuma z̲erre kuḥli ekmeñ baña gerekmez
   Gözüm açup yumınca ol ḫāk-i kūyı sevdüm
5. Dil derdine Muḥibbī gördüm devā bulınmaz
   Nūş itmege anuñçün cām-ı sebūyı sevdüm

---

* H71b, Ü1-223b, Ü2-158a, Ü3-163a, AE181a

183*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Sırr-ı ᶜışḳ[ı] kim bilürdi nāle taḳrīr itmese
   Ṣafḥa-i ruḫsāruma yā eşk taḥrīr itmese **72a**
2. Bulur idüm genc-i ḥüsnine nigāruñ dest-res
   Zülfini mār eyleyüp çeşmin eger şīr itmese
3. Bezm-i ġamda kim dir-idi Ḳays’a sulṭān-ı ᶜışḳ
   Bādesin göz yaşı sazın ṣavt-ı zencīr itmese
4. Var ḫumārum serde olmazdum ṣudāᶜ dan ben ḫalāṣ
   Pīr-i meyḫāne eger cām-ıla tedbīr itmese
5. Yanmaz idi dōstlar her gice bu ḳandīl-i çarḫ
   Bu Muḥibbī sūz-ı dilden āh-ı şebgīr itmese

---

* H71b

184*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Dün ḫayāl-i yār-ıla bir bunca rāzum var-ıdı
   Baña bir nāz eylese biñ biñ niyāzum var-ıdı
2. Ka[c] be-i ḥüsninde görüp kaşları miḥrābını
   Ḳıblegāh-ı dil idinmişdüm namāzum var-ıdı
3. Derd-i dil aḥvālini bir bir zebān-ı ḥāl-ile
   Nāle adlu şerḥ ider göynüklü sazum var-ıdı **72b**
4. Āteş-i [c] ışḳıyla yanar olup aña dil fitīl
   Bezm-i ġamda şem[c] -veş sūz u güdāzum var-ıdı
5. Geh firāḳ-ı şerḥ-i ġam gāh Muḥibbī iştiyāḳ
   Dün ḫayāl-i yār-ıla bir niçe rāzum var-ıdı

---

* H72a

185*

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

I

Sanmañuz mihr ü vefāyı kılmagı ḫānum[1] sever
Līk cevr-ile cefā ġāyet[2] de cānānum sever
Giryesin ben bülbülüñ ol verd-i ḫandānum sever
Yakmaga pervānesin şem[c] -i şebistānum sever
[c] Āşıḳam her ne gelür andan baña cānum sever

II

Yaraşur saña dilā ney gibi nālān[3] eylemek
Bezm-i ġamda sāġarı çeşmüñ[4] tolu kan eylemek
Nār-ı [c] ışḳ-ıla yakup bagrumı biryān eylemek
Ka[c] be-i kūyına varup cānı ḳurbān eylemek
Kara yire karmaga çün ki benüm kanum sever

---

1 ḫanum: cānum Ü1, AE
2 cevr-ile cefā ġāyet: cevri ẓulm-ıla ġāyet Ü1, AE
3 nālān: efġān Ü1, AE
4 sāġarı çeşmüñ: sāġar-ı çeşmüm Ü1, AE

III

Görmezem gün yüzüñi iy māh-ı tābānum benüm
Ṣubḥa dek yılduz sayar bu çeşm-i giryānum benüm
Göklere peyveste olsa tañ mı efġānum benüm
Ḫālī olmaz derd [ü] ġam bekler alup[1] yanum benüm
Kime dād idem meded kim ẓulm[ı] sulṭānum sever **73a**

IV

Derd-i dil aḥvālini yazdum yine cānānuma
Geçdi hicrān ḫançeri bir yandan bir yanuma
Nev-civānsın göz göre girme didüm gel kanuma
Ġam şebinde derd-ile miḥnet gelürler yanuma
Anuñ-ıçun eksük olmaz her biri yanum sever

V

[c] Ārıżuñ üzre görinen ḫāller fülfül gibi
Salınur iki ṭaraf kāküllerüñ sünbül gibi
Gülşen-i ḥüsnüñde açılmış ruḫuñdur gül gibi
Ṣubḥ olınca iy Muḥibbī iñle sen bülbül gibi
Ol gül-endāmum benüm çün āh u efġānum sever

---

1 alup: gelüp Ü1, AE

186*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Ol kemān ebrū kaçan kim nāz-ıla çeşmin süzer
   Sīnede durmaz ḫadeng-i ġamzesi eyler güẕer
2. Māyil olur gözlerüm yaşına ol anuñçün nigār[1]
   Ol cefā-ḫū şöyle beñzer anda sīm ü zer süzer
3. Her yaña başın açar dīvāneler boynın sunar
   El uzadup her kaçan zencīr-i zülfini çözer
4. Ṣafḥa-i ruḫsārum üzre eşk-i çeşmüm kātibi
   Ḫūn-ı dilden bu derūnum ḥālini durmaz yazar
5. Bu Muḥibbī dişleri vaṣfın kaçan naẓm[2] eylese
   İşiden cān riştesi üzre sanur dürler yazar **73b**

---

* H72b, Ü1-312b, AE232a
* H73a, Ü3-66bk
1 anuñçün nigār: ol serv-i revān Ü3
2 naẓm: medḥ Ü3

187*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Niçe bir zencīr-i zülfine göñül dīvānesin
   Niçe bir şem^{c} -i cemāle per yakar[l] pervānesin
2. Niçe bir bezm-i ġam içre giceler tā ṣubḥa dek
   Niçe bir yaşlar döküp şem^{c} e müşābih yanasın
3. Niçe bir idüp ḥavāle üstüme ġam leşkerin
   Niçe bir vīrān idesin uşbu göñlüm ḫānesin
4. Niçe bir bülbül gibi feryād idüp gül şevḳıne
   Niçe bir şūrīdelik vaḳt oldı kim uslanasın
5. Niçe bir ġaflet Muḥibbī aç göz uyḫudan uyan
   Çün bilürsin kim içer her kes ecel peymānesin

---

* H73b, Ü3-183ak

1 cemāle per yakar: cemāline yanar Ü3

188*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Dāfiᶜ -i ġamdur dilā nūş eyle cāmı iç şen ol
   Ger keder var-ısa dilde anı ṣāf it rūşen ol **74a**
2. İç kızarsun dōstum gülgūn yañaguñ gülleri
   Bezm-i meydür iy lebi ġonca açılup gülşen ol
3. Ṣoḥbet-i ḫāṣ idelüm yol bulmasun anda raḳīb
   Bir ṣurāḥī bir ḳadeḥ bir ben olayın bir sen ol
4. Māniᶜ olup ger gire vuṣlat deminde araya
   Çek girībān tā-be-dāmen çāk idüp pīrāhen ol
5. Çünki ᶜ ālem mülkine bir kimse mālik olmadı
   Bī-vefā dünyāya dil virme Muḥibbī sen sen ol

---

* H73b, Ü1-202b, Ü2-138a, Ü3-159a, AE154a

189*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Var mıdur bilsem ḫaber nā-mihribānumdan benüm
   Yandı bagrum hicr ara dāġ-ı nihānumdan benüm

2. Ḳabrüm üzre göresiz ger bite ḫūnīn lāleler
   Dāġ[ı] bagrumdan nişāndur rengi kanumdan benüm

3. Çār ebrū tīri bir sīmīn-beden maḥbūb iken
   Gelmedi pehlūya[1] derdā çıkdı yanumdan benüm **74b**

4. İy ṣabā āvāre göñlüm kanda gitdi bilmezem
   Bir ḫaber vir Tañrıçün[2] ol nā-tüvānumdan benüm

5. İy Muḥibbī gülşen-i ḫüsninde yāruñ ṣubḥa dek
   Uyımaz bülbül gibi kimse fiġānumdan benüm

---

* H74a, Ü1-229a, Ü2-153a, Ü3-190b, AE175a
1 pehlūya: pehlūma
2 vir Tañrıçün: Tañrı içün Ü1, Ü2, Ü3, AE

190*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Bir ᶜaceb dīvāneyem başumdaki sevdā içün
   Zülfini zencīr idüñ boynuma ben şeydā içün
2. Genc-i ḥüsnine ser-i zülfin ṭılısm itmiş nigār
   Çāresüz kaldum ne çāre āh ol ejderhā içün
3. Ben der-i meyḫānede dīz̲āra ᶜ āşıḳ olmışam
   Mescide ṣūfī gelür ancak kurı ġavġā içün
4. Umaram ġamz okların[ı] ata her dem sīneme
   Anuñ içün dil nişān itdüm o kaş[ı] ya içün
5. İy Muḥibbī serv ḳaddin görse gülşende çınār
   El duᶜ āya kaldurur ol ḳāmet-i bālā içün **75b**

---

* H74b

191*

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1. Gülşende diñ ol serv-i ḫırāmāna salınsun
   Āhum yiline karşu ko her yana salınsun
2. Mey nūş idüben başa külāhın koya kec-rev
   Rindāne geyüp nāz-ıla mestāne salınsun
3. Bend olsa göñül zülfine kor çāh-ı ẕeḳanda
   Kalsun dir ebed bend-ile zindāna salınsun
4. Tīr-i müjeñe s[ī]nesini dil siper itsün
   Meydāna girüp ʿışḳ-ıla merdāne salınsun
5. Çün dürr-i yetīm oldı yine naẓm-ı Muḥibbī
   Cānā anı dak gūşuña yek-dāne salınsun

---

* H75b

192*

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Ġamzelerden yine tīr aldı nigārum eline
   Kaşı yayına koyup ola ki bagrum deline

2. Dergehinde niçe yıldur baña göstermedi yüz
   Naẓar itmez n'ideyim āh naẓar ben kulına **76a**

3. Ser-i kūyında gözüm yaşı bitürdi gül-i ter
   Diye taḥsīn maḥalleñ gören āb u giline

4. Niçeye dek çekelüm bād-ıla deryā ġamını
   Deli göñlüm baña uy[1] gel gidelüm Rūm iline

5. İy Muḥibbī ser-i zülfine niçe ḳıymet olur
   Virilür mülk-i cihān çünki bahā bir kılına

---

* H75b

1 uy: met.: eyü

193*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Bū getürdüñ būy-ı zülfinden ṣabā gerçek misin
   Yoluña olsun hezārān cān fedā gerçek misin
2. Mürde idüm bir ḫaberle tāze cān virdüñ baña
   Eyledüñ bu ḫasta gönlüme devā gerçek misin **76b**
3. İy kaşı ya sīnem içre gönderüp ġamz okların
   [c] Āḳıbet kıldı benüm ḳalbümde cā gerçek misin
4. Bezm-i ġamda iñlesem bu nāleme āheng içün
   Baña uyduñ giceler tā ṣubḥ nā gerçek misin
5. Pīrehensüz kuçmışam ol māh[ı] didüm dil didi
   Belk[i] düşüñdür Muḥibbī ḫayr ola gerçek misin

---

* H76a

194*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. ᶜĀşıḳam ᶜışḳ içre Mecnūn çünki aḳrānum-durur
   Söylenen dillerde tāze şimdi destānum-durur

2. Ben gedāyı pādişāh-ı ᶜālem eylerdi eger
   Dise dilber kūyum içre baña der-bānum-durur

3. Ḫāk-i pāyuña yüz uran iy boyı servüm benüm
   Ḥasretüñden cū[1] olan bu çeşm-i giryānum-durur

4. İy kaşı ya atadur ġamz okların iç ḳabżadan
   Sīnede dildür nişāne bil ki bu cānum-durur

5. İy Muḥibbī ister-iseñ dişleri mānend-i dür
   Gözlerüm yaşına dal ol baḥr-ı ᶜummānum-durur **77a**

---

* H76b, Ü1-85b, Ü2-45b, Ü3-70ak, AE53b

1 cū: cūy Ü1, Ü2, Ü3, AE

195*

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Umar idüm ki benüm derdüme dermān olasın
   Ne bileydüm ki seni āfet-i devrān olasın
2. Müjesi tīrile sīnem siperin deldi didi
   Saña kim didi kaşum yayına ḳurbān olasın
3. Gözlerüm yaşı olursa n’ola pāyuña revān
   Karşuma serv-i sehī gibi ḫırāmān olasın
4. Ḥüsne māġrūr oluban ᶜ āşıḳa cevr itmegi ko
   Bir işi işleme kim soñra peşīmān olasın
5. Göñlin alınca Muḥibbī’ye vefā gösterüp āh
   Pes neden soñra dönüp cevr[i] firāvān olasın

---

* H77a

196*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. ᶜIşḳuñ-ıla bu dil-i pür-derdi bīmār añladum
İtmeyesin gibi bu derdüme tīmār añladum **77b**

2. Gül yüzüñ şevḳıne cānā bu dil-i şūrīdeyi
Giceler tā ṣubḥa dek bülbül gibi zār añladum

3. Bulmadum bir çāre çāre çāre çāre vaṣluña
ᶜĀḳıbet bu yolda ben kendümi nā-çār añladum

4. Yañılup göstermedüñ bir gün baña mihrüñ yüzin
Sende yok bildüm teraḥḥum iy cefākār añladum

5. Niçe bulam genc-i ḥüsnüñe senüñ ben dest-res
Görinen zülfeynüñi iki ṭaraf mār añladum

6. Āh u efġānum dirīġā eylemez hergiz eṣer
Saña āhen-dil didüm anuñçün iy yār añladum

7. Fāriġ-iken geldi nāgeh başuma sevdā-yı ᶜışḳ
Giñ cihānı iy Muḥibbī başuma dar añladum **78a**

---

* H77a, Ü1-219b, Ü2-149a, AE171a

197*

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1. Ġamz oklarıyla sīne vü dil şerḥa yaradur
   Bagrumı eger[1] sorar iseñ pāre pāredür

2. Var mı cihānda ḫūb[2] görüp virmeye göñül
   Eger var-ise göñl[i] anuñ seng-i ḫāredür

3. Hicrān şebinde gerçi göñül bī-ḳarār olur
   Cānā senüñ-ile [c] ahd velī[3] ber-ḳarāredur[4]

4. Kim [c] āşıḳ ola derdine dermāna çāre yok
   Dermāna çāre olmaya derde ne çāredür

5. Gerçi ma[c] ānī gevheri bir gizlü genc olur
   Līk[5] Muḥibbī ehline ol āşikāredür

---

* H78a, Ü3-66ak
1 eger: gör ki Ü3
2 ḫūb: çün Ü3
3 [c] ahd veli: kul dili
4 ber-ḳarāredur: bī- ḳarāradur Ü3
5 līk: līkin Ü3

198*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Sırr-ı ᶜ ışḳ[ı] sor baña ᶜ allāmeler ḥall eylemez
   Kim görüpdür bu cihānda ola düşvār iş geñez **78b**

2. Saña ger ḥūr [u] perī dirsem olur bu söz ḫaṭā
   Zīra kim ehl-i baṣīret anlara ādem dimez

3. Ger dehān olsa lebüñde beñzedürdüm ġoncaya
   Agzuña kim beñzedür ġonca güler hīç söylemez

4. Ko uzansun şāne eyle zülfüñe ᶜ ömrümdür ol
   ᶜ Ömrinüñ uzunlıgın bir kimse var mı istemez

5. Maṭbaḥ-ı ġamda Muḥibbī giceler tā ṣubḥa dek
   Miḥnet ü derd ü belādan ġayrı bir nesne yimez **79a**

---

* H78a

199*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Ger fedā cānān yolında cān olursa çok mıdur
   Başa devletdür kanı imkān olursa çok mıdur

2. ᶜĀşıḳ-ı bī-dil yolında[1] terk ider biñ[2] ᶜaḳl u dil
   Zülfinüñ ḳaṣdı eger īmān olursa çok mıdur

3. Ben ṣürāḥī gibi pāyuñda[3] senüñ baş indürem[4]
   Sāḳiyā senden ḳadeḥ iḥsān olursa çok mıdur

4. Kim severse ẓulm idersin öldürürsin cevr-ile
   Günde kapuñda eger[5] biñ kan olursa çok mıdur

5. Sen güzeller şāhını her[6] dem-be-dem çün medḥ ider
   Bu Muḥibbī şiᶜr ara Selmān olursa çok mıdur **79b**

---

* H79a, Ü3-66a
1 yolında: yoluñda Ü3
2 ider biñ: iderse Ü3
3 pāyuñda: yanuñda Ü3
4 indürem: egdürem Ü3
5 eger: senüñ Ü3
6 şāhını her: pādişāhın Ü3

200*

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1. Her kişiye kim ugraya göñlüm ḫaber ister
   Cānā seni çün[1] cān u göñülden sever ister
2. Ay alnuñ ile[2] gün yüzüñe her kim naẓar ide[3]
   Sanma ki [4]cihān içre o şems ü ḳamer ister
3. Şem[c] -i ruḫunuñ şevḳine cān u dilüm iy dōst
   Pervāne-ṣıfat yakmak içün bāl ü per ister
4. Emdür lebüñüñ şehdi[5] bu dil-ḫasteye didüm
   Güldi didi gör ḫāṭırı gül-be-şeker ister
5. Sīret gözedüp ṣūrete bakmadı Muḥibbī
   Ṣāḥib-naẓar olan kişi lā-büd hüner ister **80a**

---

* H79b, Ü3-92bk
1 seni çün: çü seni Ü3
2 alnuñ ile: alnuña vü Ü3
3 ide: itse
4 ki: -Ü3
5 lebüñüñ şehdi: lebüñi şimdi Ü3

201*

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün

1. Kemend-i zülfinüñ müşgīn teli var
   Göñülden baglu anda biñ deli var

2. Ḫaber sorma dehānından ḥabībüñ
   Ne aña yok dinür ne ḫod beli var

3. Beni aglatma gel cānum[1] ḥaẕer kıl
   Bulanuk kan-ıla çeşmüm sili var

4. Olam Ḳanber gibi öñce piyāde
   Süvār olsa ḳaçan dilber ᶜ Alī-vār

5. Kuçam dirsin[2] miyānını Muḥibbī
   İşitdüñ mi anuñ sen hīç beli var

6. Çıkar dürler maᶜ ānī maḫzeninden
   Getür taḥrīre disünler eli var[3] **80b**

---

* H80a, Ü3-77a
1 cānum: ḫānum Ü3
2 dirsin: dirseñ Ü3
3 Bu beyit Ü3'te yoktur.

202*

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü fāʿilün

1. Cānāne kaçan[1] ġamzelerin mest-i ḫ̆āb ider
   Her bir naẓarda cānuma yüz biñ ᶜ itāb ider

2. Assı ziyān gözede sermāyesin virüp
   ᶜ Ömrini anuñ kimdür ᶜ ömrden ḥiṣāb ider

3. Gül mevsiminde sāḳī elinden ḳadeḥ suna[r]
   Nūş ide anı zehr ise kim ictināb ider

4. ᶜ Işḳ āteşine yandugumı ancak ol[2] bilür
   ᶜ Işḳuñ odına cān u göñül kim kebāb ider

5. Olsañ Muḥibbī derd-ile ger isteseñ cevāb
   Ol dil ṭabīb[i] sanma ki saña cevāb ider **81a**

---

* H80b, Ü3-77a
1 cānāne kaçan: cānān kaçan ki Ü3
2 ol: o Ü3

203*

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1. Cānān vücūd[ı] şīr ü şekerden sirişte dür
   Ḥūrī midür bilsem[1] [c] aceb ya firişte dür

2. Çeşm[i] eline yayını almış kemīn ider
   Cān ḳaṣdına okını gezler kirişte dür

3. Fettāne çeşm[i] fitneleri uyarup yürür
   Sāḥir göz-ile ġamzesi[2] her gün bir işte dür[3]

4. [c] Āşıḳ müdām[4] kūy-ı dil-ārāyı gözedür
   Ṣūfī gibi sanma ki göñül bihişte dür

5. Bakma Muḥibbī ḫūba dilerseñ selāmeti
   Zīrā ki meyl kişide evvel görişte dür **81b**

---

* H81a, Ü1-62b, Ü3-77a
1 bilsem: cemāli
2 ġamzesi: ġamzeleri Ü1, Ü3
3 bir işte dür: işte dür Ü1, Ü3
4 müdām: hemīşe Ü1, Ü3

204*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Murġ-ı dil ḳaṣd itdi indi dāne-i ḫāl üstine
   Zülfi agın çekdi çeşmi düşdi fī’l-ḥāl üstine
2. Lebleri üzre görinen sāye-i ebrū mıdur
   Ḫaṭ degül pāy-ı meges kalmış meger bal üstine
3. Lāle ḫaddüñ üzre cānā cā-be-cā ḫaṭṭ-ı siyāh
   İbrişimden san ḥayāl işi-durur al üstine
4. Bir ḳadeḥ mey saña bu ᶜālemde bir şāhid yiter
   Ḫōce-i dünyā gibi kef geçmegil māl üstine
5. Baḥr-i eşkümde Muḥibbī uşbu cān-ı nātüvān
   Ġarḳ olam diyü gelür cismümdeki ṣāl üstine **82a**

---

* H81b

205*

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1. Meydāna girüp ᶜışḳ-ıla her kim hüner ister
   Cān-ıla cefā tīrine sīne[1] siper ister
2. Bakmadı yüzüm zerdine yaşum güherine
   Meh-rūları bildüm ki hemān sīm ü zer ister
3. Çevgān-ı ser-i zülfine el urdı ḥabībüm
   Top itmege bī-çāre göñül aña ser ister
4. Dil kişverine leşker-i ġam toldı ser-ā-ser
   Ḫoş geldi meger dutmaga anda maḳar ister
5. Kim toḫm-ı ġamı sīnesine saça Muḥibbī
   Āhı bulutından aña yaşın maṭar ister

---

* H82a, Ü1-85b, Ü2-45b, Ü3-70b, AE53b

1 sīne: sīnem Ü1, Ü2, Ü3, AE

206*

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

1. Gözüñ şahbāz[ı] ṣayd itdi göñül murġı düşüp Çīne
   Saçuñ dāmına bend oldı olaldan beñlerüñ çīne **82b**
2. Şehā zülfüñ ᶜ iḳābından dil ü cānum ḫalāṣ olmaz
   Esīr olmış kebūterdür sanasın dest-i lāçine
3. Salını zülfine taᶜ ẓīm iderse tañ mıdur çeşmi
   Ġarāmet mi olur gebre sücūd eylerse ḫāçına
4. Döküle niçe bī-diller ayaklarda ola pā-māl
   Elini uzadup dilber ide ger şāne saçına
5. Muḥibbī kalmaya hergiz revācı misk-i āhūnuñ
   İletse būyı zülfinden ṣabā ger Çīn’e Māçīn’e

---

* H82a

207*

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

1. Çözüp zülfin yüzine indi düşdi
   Bulıtdur gün yüzine indi düşdi
2. Gören ḫaddinde ol ḫāl-i siyāhı
   Didi san Rūm iline Hindī düşdi **83a**
3. Görüp ṭūbā boyını serv [ü] ᶜarᶜar
   İkisi reşk odından sındı düşdi
4. Felek ḫayyāt-ı ḥüsni ḫilᶜatini
   Görüp hayrān elinden sındı düşdi
5. Neye aglar düşelden ᶜışḳa gönlüm
   Meṣeldür aglamaz çün kendi düşdi
6. Cemāli şemᶜine pervāne gibi
   Muḥibbī cān u dilden yandı düşdi

---

* H82b

208*

Müstef'ilün fe'ūlün müstef'ilün fe'ūlün
(Mef'ūlü fā'ilātün mef'ūlü fā'ilātün)

1. ᶜIşḳuñ iderse rūşen sīnemdeki çerāġı
Söyinmesün ebed ol nite ki er çerāġı

2. Teng oldı ḫāne-i dil göster yüzüñi māhum
Vīrānelerde çün şeb yakar ḳamer çerāġı **83b**

3. Bezm-i belā içinde dil āteşin gören dir
Olmış fitīl[i] ġamla dāġ-ı ciger çerāġı

4. Āhum duḫān[ı] düpdüz çarḫuñ yüzini dutdı
Görinmez ise tañ mı göklerde zer çerāġı

5. Her kim Muḥibbī gördi bu şiᶜ r-i sūznāki
Dir Ḫusreve irişmiş andan yakar çerāġı

---

* H83a

209*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Gönlini ᶜāşıḳlaruñ ol çeşm ü zülf-i ḫam[1] kapar
   Hey ne sāḥirdür gözüñ siḥr eyleyüp ādem kapar
2. Ġam degüldür gözleri bīmār iderse gönlümi
   Leblerinden bir cevāb alsam bu cānum em kapar
3. Bakamaz oldum güneş ruḫsārına dildāruñ āh
   Her kaçan baksam naẓar kılsam bu çeşmüm nem kapar **84a**
4. Geh seḥāb-ı zülf[i] māniᶜ yüzine gāhī sirişk
   Uşbu maᶜ nīden dil-i bīçāre her dem ġam kapar
5. İy Muḥibbī key naẓar kıl uşbu ᶜ ayyār felek
   Gāh tāc-ı Ḫusrev ü gāhī külāh-ı Cem kapar

---

* H83b, Ü3-66bk

1 çeşm ü zülf-i ḫam: çeşm-i zülf-i ḫam Ü3

210*

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1. Gerdūn gibi meyli o māḥuñ çü dūnadur
   Cevr ü cefā vü şīveleri gūne gūnedür
2. Çeşmi eline kurulı ya kaşların dutup
   Atsa ḫadeng-i ġamzesi ṣāfī derūnadur
3. Ol lāle ḫadüñ ḥüsn-i bahār yanında āh
   Neşv [ü] nemā-yı bāġ-ı irem bir numūnedür
4. Ugrama sakın eşküme iy dil sanup geçid
   Ādemler alıcı bulanuk kanlu Tuna'dur
5. Bezm-i ġam içre nālelerüm nāyı pest idüp
   Şimdi Muḥibbī ḳaṣdı[1] hemān erġanūnadur **84b**

---

* H84a, Ü3-66ak

1 şimdi Muḥibbī ḳaṣdı: ḳaṣd-ı Muḥibbī şimdi Ü3

211*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Ẓāhirā baksañ egerçi berr ü baḥruñ şāhıyam
   Bir ulu dergāhuñ ammā ben ġubār-ı rāhıyam
2. Deşt-i ᶜ ışḳa şīr olup kūh-ı belā içre peleng
   Ḥīleger sanmañ ki dehrüñ zāhid-i rūbāhıyam
3. Sīne eflākinde eşküm olalı encüm miṣāl
   Penbe-i dāġum görenler dirse tañ mı māhīyam
4. Hīç kes deryā-yı ᶜ ışḳuñ bulmadılar ᶜ umḳını
   Ben irişdüm bana sor ol baḥr içinde māhīyem
5. Ger muḥabbet sırrını sorsañ saña şerḥ eyleyem
   Ḥamdü-lillāh ki ṭarīḳ-i ᶜ ışḳdan āgāhīyem[1]
6. İy Muḥibbī āhuñ ile yile virdüñ ᶜ ālemi
   Bilmedüñ mi ḫırmen-i ġam içre miḥnetgāhıyam **85a**

---

* H84b, Ü3-172ak

1 Bu beyit Ü3'te yoktur.

212*

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1. Cān-ıla göñül[1] ᶜ ışḳuñ elinde girevdedür
   Zülfüñ hevāsı çünki ezel başa sevdedür

2. Deşt-i belāda kim göre senden cüḏā beni
   Cānından ayrudur ki yatur kurı gövdedür

3. Sāḳī şarāb-ı köhneyi ko tāzesin getür
   Bilmez misin ki lezzet-i dünyāyı nevdedür

4. Muṭrib terāne[2] başla göñül ḥüseynī[3] nüvaḫt kıl
   Zīrā ki göñül çokdan[4] evvel pīşrevdedür

5. Var mı cihānda bir saña beñzer Muḥibbī rind
   Cānı şarābḫānede vü [hem] cism[i] evdedür **85b**

---

* H85a, Ü3-91bk
1 gönül: göñlüm Ü3
2 terāne: nevāya Ü3
3 ḥüseynī: göñül gel
4 göñül çokdan: çokdan göñül Ü3

213*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Ol Ḫıṭā maḥbūbı gör kim[1] ṭurrasın çīn gösterür
   Noḳṭa-i ḫālī ile gül üzre[2] pür çīn gösterür
2. Deyr içinde zülfini zünnār idüp ol muġbeçe
   Baña sundukda ḳadeḥ üstinde ḫāçın gösterür
3. Hey ne sāḥirdür gözi ol dilber-i Keşmīrī kim
   Zülfinüñ her bir kılında Rūm ilin Çīn gösterür
4. Bu kebūter göñlümi alup yine minḳārına
   Hīç ḫalāṣa yir mi var çeşmini[3] Lāçīn gösterür
5. İy Muḥibbī niçe olmasun perīşān bu göñül
   Şānesin elden komayup baña saçın gösterür **86a**

---

* H85b, Ü3-66b
1 gör kim: gördüm Ü3
2 üzre: içre Ü3
3 var çeşmini: vardur çeşmi Ü3

214*

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün

1. Bakarsañ gerçi bagrum kanıdur ᶜ ışḳ
   Velī bu derdümüñ dermānıdur ᶜ ışḳ
2. Sorarsañ kişver-i dildür ḫarābe
   ᶜ Aceb kılma anuñ sulṭānıdur ᶜ ışḳ
3. Yaşum her ḳaṭresi bir pāre-i laᶜl
   Anuñçün kim bu sīnem kānıdur ᶜ ışḳ
4. Ezelden tā ebed gitmez göñülden
   Sanurlar bilmeyenler ānīdür ᶜ ışḳ
5. Muḥibbī nūş idüp cām-ı muḥabbet
   Dimiş sermest cānlar cānıdur ᶜ ışḳ **86b**

---

* H86a, A53b

215*

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1. Göster yüzüñi alnuñı şems ḳamer olsun
   Emsün lebüñüñ yarı deñizler şeker olsun
2. Cānum bile yoluñda senüñ dil nedür iy dōst
   Tek gūşe-i çeşmüñle baña bir naẓar olsun
3. At ġamze okın sīneme dilden öte geçsün
   Delsün cigerüm ġamzeler[üñ] reh-güzer olsun
4. Sen serv-i sehī gibi salın nāz-ıla her sū
   Ben āh ideyin karşuña ko bir eṣer olsun
5. Her kim ki ırar ᶜ āşıḳ[ı] dilber kapusından
   Budur dilegün anı ki ol derbeder olsun
6. Cān naḳdini yolında Muḥibbī ide īṯār
   Ol yār gelür diyü baña tek ḫaber olsun **87a**

---

* H86b

216*

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Görmege gelmedi ben[1] ẖastayı birkaç gicedür
   Dimedi derd ü belām-ıla o miskīn niçedür
2. Ortada ᶜ ışḳa esīr sanmañ olam ben yaluñuz
   Miḥnet ü derd ü muḥabbet kamu uçdan ucadur
3. Bu güni ẖoş görelüm irte günüñ issisi[2] var
   Kalmadı kalmayısar kimseneye gün gicedür
4. Kanlu yaş dökdügümi sorma gözinden ne bilür
   Anı sor ẖūnī gözi göz göre kanum içedur
5. Ḳaṣd[ı] budur ki Muḥibbī ire ṭūbā boyuña
   Himmeti ᶜ ışḳ erinüñ gözle[3] felekden yücedür **87b**

---

* H87a, Ü3-66b
1 ben: bu Ü3
2 issisi: ṣāḥibi Ü3
3 gözle: gör ki Ü3

217*

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fā'ilün

1. Her kim güzelüñ aldanur evvel vefāsına
   Lāyıḳdur anuñ ugraya āḫir cefāsına
2. Ḳavlüm budur ki eylemişem göñlüm ile ᶜahd
   Meyl eylemeyem illā ḫūbuñ müntehāsına
3. Sāḳī piyāle sun berü peymāne dolmadan
   Nūş eyleyelüm ᶜışḳ-ıla yāruñ ṣafāsına
4. Baksañ cihāna göz[e] gelür cām u bādedür
   Aldanmaz anuñ merd olan āb u hevāsına
5. Cānā Muḥibbī leblerüñe teşne olmadan
   İḥsān idegör būseñi dut kan bahāsına **88a**

---

* H87b

218*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Asmadın ḳandīl-i zerrīni felekler bāmına
   Ḫilᶜ at-i sebzi agaçlar almadın endāmına
2. Ben ezel bezminde içmişdüm muḥabbet cāmını
   Mest olup ᶜ ışḳ ile cānum irmiş idi kāmına
3. Zülf[i] zencīrinde bend idi göñül dīvānesi
   Düşmedin Mecnūn-ı bī-dil Leyli zülf[i] dāmına
4. Kūhkenlik eyler idüm ben belā kūhında āh
   Bī-sütūn’ı kesmedin Ferhād Şīrīn nāmına
5. İy göñül kim ᶜ āşıḳı menᶜ ider-ise bādeden
   Bāda virür ᶜ aḳl[ı] güş itme kelām-ı ḫāmına
6. Niçe yıldur bu Muḥibbī rūze-i hicrüñ dutup
   Ḥamdü-lillāh kim irişdi vaṣluñuñ bayramına **88b**

---

* H88a

219*

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1. Gönlüme didüm ᶜāşıḳam ᶜışḳuñ ᶜilācı ne
   Eydür baña ki olmaya çāre ᶜilācına
2. ᶜĀşıḳ oldur ki sevdüginüñ ḫāk-i pāyını
   Görürse virmeye dünyā ḫarācına
3. Dilber ḫayāl[i] ile iden gice gündüz ᶜiyş
   Uşbu cihānda ḳayd nedür iḥtiyācına
4. Ger şāh iseñ de vaḳtüñi ḫoş gör geçer nefes
   Aldanma sakın salṭanatuñ taḫt u tācına
5. Her kim Muḥibbī cām içe ol münkir olmayup
   Olur muḳırr od-ıla su imtizācına

---

* H88b

220*

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Derd-i ser geldi ḫumār-ıla seḥer iy sāḳī
Sun berü var-ısa ger giceki meyden bāḳī **89a**

2. Bādeye telḫ dime sun berü şīrīn içelüm
Yāduña nūş idelüm sun tolusın saġrāḳı

3. Gir göñül Kaᶜ besine tā ki ṣafā kesb idesin
Görmek isterseñ eger ṭāyife-i ᶜ uşşāḳı

4. İçerüz bādeyi līk muᶜ terifüz cürmümüze
Ḥamdü-lillāh degülüz ṣūfī gibi tiryāḳi

5. İy Muḥibbī içüben mest-i ḫarābāt[ī] olup
Topdolu eyleyelüm naᶜ ra ile āfāḳı

---

* H88b

221*

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Sāḳīya bāde getür [c] iyş[i] müdām eyleyelüm
   Gülşen içine varup bāġ[ı] maḳām eyleyelüm **89b**

   İçüben boş[1] idelüm uşbu[2] felek küplerini[3]
   Dehr[4] meyḫānesine süciyi vām eyleyelüm

3. Zühre'yi muṭrib-i meclis idelüm meclise gel
   Ḳameri bende vü ḫurşīdi ġulām eyleyelüm

4. Bu göñül murġını ger diler-iseñ ṣayd idesin
   Ḫālüñi dāne düzet[5] zülfüñi dām eyleyelüm

5. Gel Muḥibbī idelüm meclise meh-rūları cem[c]
   Ṣoḥbeti ya[c] nī bugün dār-ı selām eyleyelüm

---

* H89a, Ü1-228b, Ü2-152b, Ü3-188b, AE175a
1 boş: nūş Ü1, Ü2, Ü3, AE
2 uşbu: devr-i Ü1, Ü2, Ü3, AE
3 küplerini: ḫumlarını Ü1, Ü2, Ü3, AE
4 dehr: deyr Ü1, Ü3, AE
5 düzet: düzüp Ü1, Ü2, Ü3, AE

222*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Āb-ı ḥayvān dir naṣīb olsa kim emse ol lebi **90a**
   Tā ḳıyāmet zinde ola nitekim Ḫıżr nebī
2. ᶜIşḳ bir meşrebdür anı ṣūfī idrāk eylemez
   Zīra kim ᶜāşıḳ degüldür yokdur anuñ meşrebi
3. İçerem cām-ı şarābı tā irince cān lebe
   Sāḳiyā sun destüme sen sāġar-ı leb-ber-lebi
4. Her kimüñ alnı ḳamer gün yüzlü bir maḥbūb[ı] var
   Gündüzi Nevrūz olup Ḳadr olsa tañ mı her şebi
5. Cürᶜa-i cāmuñ Muḥibbī içdi ko öpsün lebüñ
   Nuḳl içün mey-ḫōra lāzımdur şekerlü leblebi

---

* H89b

223*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Ḥamdü-lillāh ᶜāşıḳam ᶜālemde ḫoş-ḥālem bugün
   Āteş-i ᶜışḳa yanaldan zer gibi kalam bugün **90b**
2. Sanmañuz ṣūfī yazupdur bir ḳalender meşrebem
   Tekye-i ᶜışḳuñ tırāşı bil ki abdālam bugün
3. Sīnede gören elifler dir ki ᶜışḳuñ bebridür
   Ya peleng-i mīşedür dāġ-ıla pür-ḫālem bugün
4. Taḥta-i sīnemde dökdüm çünki eşküm noḳṭasın
   Kāyinātuñ ḫālini bilmekde remmālem bugün
5. Ḫāricīler üstine dest-i ḳażādan bir okam
   Rāfiżīler ḳaṣdına şemşīr-i ḳattālem bugün
6. Yimezem dünyā ġamın ben ḥˇāce-i dünyā gibi
   İy Muḥibbī anuñ içün fāriġu’l-bālem bugün **91a**

---

* H90a

224*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Niçe bir ẕikr eyleyüp laᶜ l-i lebüñ sekrān olam
   Niçe bir[1] esrār-ı ḫaṭṭuñ fikr[2] idüp ḥayrān olam

2. Eyleme ᶜ ışḳuñ beyābānında sergerdān beni
   Kaᶜ be’dür kūyuñ şehā ben isterem ḳurbān olam

3. Bulmışam göñlüm ḫarābında viṣālüñ gencini
   N’eylerem maᶜ mūrlık şimden girü vīrān olam

4. Ḥüsn gülzārında tek sen ḫande eyle gül gibi
   Karşuña ben ebr-veş yaşlar döküp bārān olam

5. İy Muḥibbī bezm-i ġamda ḫūn-ı dil nūş eyleyüp
   Yaraşur tā ṣūbḥ olınca ney gibi nālān olam **91b**

---

* H91a, Ü1-226b, Ü2-151a, Ü3-189ak, AE173b
1 niçe bir: ya niçe Ü1, Ü2, Ü3, AE
2 fikr: ẕikr

225*

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Virmedin[1] ġam bu göñül kişverini bāde[2] getür
   Sāḳiyā cānuñ içün ehl-i dili yāda[3] getür

2. N'ideyin dōst diyüp iñleyüp[4] ḳumrı gibi
   Nāle kıl gülşen[e] var bülbüli feryāda getür

3. Dimezem[5] cevr ü cefā eyleme yā eyle vefā
   Rāżıyam[6] her ne kılursañ bizi tek yāda getür

4. Zāhidā ister iseñ pīr-i muġāndan ḳadeḥi
   Rehn içün ḫırḳa vü tesbīḥ ile seccāde getür

5. Kāha dönmiş cismüñi ġam ḫırmeninde āh-ıla[7]
   İy Muḥibbī götürüp yirden anı bāde getür

---

* H91b, Ü3-66ak
1 virmedin: yıkmadan Ü3
2 bāde: yāda Ü3
3 dili yāda: dile bāde Ü3
4 iñleyüp: iñledüben
5 dimezem: dimezüz Ü3
6 rāżıyam: rāżıyuz Ü3
7 Mısra Ü3'te:
Kāha dönmiş tenümi āh-ıla ġam deştinde
şeklindedir.

226*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Câme-i sebz-ile bir şīrīn zebānum var benüm
   Var mıdur agzı diyü lîkin gümānum var benüm **92a**
2. Gör o ẓālim kanumı dökdi dönüp inkār ider
   Bakadursañ[1] ḫançeri agzında[2] kanum var benüm
3. Her ne deñlü ḳaṣruñ iy meh-rū felekden yücedür
   Çıkmaga āhum kemendiyle fiġānum var benüm
4. Hafta olur görmezem gün yüzini aylar geçer
   Āh kim bir mihri yok nā-mihribānum var benüm
5. İy Muḥibbī sīne ṣaḥrāsında gel kıl dil nişān
   Çün atar ġamz okların[3] kaş[ı] kemānum var benüm

---

* H91b, Ü1-227b, Ü2-152a, AE174a
1 Bakadursan: bakatursun Ü1, Ü2, AE
2 agzında: yüzinde Ü1, Ü2, AE
3 ġamz okların: ġamze okın Ü1, Ü2, AE

227*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Gülşen-i ḥüsnüñ gören firdevs-i aᶜ lādan geçer
   Cürᶜ a-i laᶜ lüñ içen cām-ı muṣaffādan geçer
2. Sīm-i eşk-ile ḫarīd olan metāᶜ -ı vaṣluña
   Virür ol cān naḳdini āḫir bu dünyādan geçer **92b**
3. Serverā ḳaddüñ görüp derd-ile ger āh eylesem
   Eşk-i çeşmüm cūş idüp emvāc-ı deryādan geçer
4. Daş işigüñ bekleyüp her gün yüzin sürer güneş
   Ferr ü şevketle egerçi çarḫ-ı mīnādan geçer
5. Bilsem āhum[1] n’içün itmez göñline yāruñ eṣer
   Dirler elmās ey[2] Muḥibbī seng-i ḫārādan geçer

---

* H92a, Ü3-66bk
1 āhum: eşküm Ü3
2 ey: -H

228*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. ᶜ Ārıżuña kim naẓar ide gül-i terden geçer
   Laᶜ l-i nābuñı soran[1] ol ḳand [ü] şekkerden geçer

2. Rīsmān-ı zülfe[2] el ur eyleyüp cānbāzlık [3]
   Gāh olur kim[4] iḫtiyār-ıla kişi serden geçer

3. Kaş[ı] yayından iren tīre niçe döysün yürek
   Mūma dönmiş nerm olupdur ol ḫō mermerden geçer[5] **93a**

4. Maġzını itdi yine dehrüñ[6] muᶜ aṭṭar bū ile
   Kim nesīm-i ṣūbḥ beñzer kūy-ı dilberden geçer

5. Gevher-i naẓmın Muḥibbī’nüñ bugün gūş eyleyen[7]
   Fi’l-ḥaḳīḳa ehl-ise ol laᶜ l cevherden geçer

---

* H92b, Ü1-80a, Ü2-49a, Ü3-59a, AE58a
1 nābuñı soran: nābuñ kim sorarsa Ü1, Ü2, Ü3, AE
2 zülfe: zülfine Ü1, Ü2, Ü3, AE
3 eyleyüp cānbāzlık: dilā cānbāz-ısañ Ü1, Ü2, Ü3, AE
4 gāh olur kim: kim bu yolda Ü1, Ü2, Ü3, AE
5 Dize Ü1, Ü2, Ü3 ve AE’de:
Mūma dönmişdür yürek ol tīr mermerden geçer
şeklindedir.
6 maġzını itdi yine dehrüñ: eyledi dehrüñ dimāġını
7 gūş eyleyen: gūşa alan Ü1, Ü2, Ü3, AE

229*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Bāġ-ı ḥüsnüñe gözüm yaşını bārān eylesem
   Gül yüzüñe karşu bülbül gibi efġān eylesem
2. Geh lebüñ ẕikr eyleyüp mest eylesem bu göñlümi
   Geh ḫayāl-i ḫaṭṭuñ ile cānı ḫayrān eylesem
3. Dāġlardan sīnem üzre dīdeler peydā idüp
   Gice gündüz gülşen-i ḥüsnüñi seyrān eylesem
4. Kanumı mestāne çeşmüñ içdügince iy ṣanem
   Mā-ḥażar bu bagrumı ben saña biryān eylesem **93b**
5. Bir saçı leylāya bend idüp dil-i dīvāneyi
   İy Muḥibbī ᶜ ışḳ ara Mecnūn’a aḳrān eylesem

---

* H93a, Ü1-228a, Ü2-152a, Ü3-188b, AE174b

230*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Gerçi kim cānā kapuñdan uşbu bendeñ dūrdur
   Sīnede līk ḫayālüñle göñül mesrūrdur

2. ᶜ Ārıżuñ içre niçedür didüm iy meh-rū ḫaṭuñ
   Güldi didi kaplu kāfūra duᶜ ā-yi nūrdur

3. Ġoncanuñ pāyına īṣār itmege iy gülᶜ iẕār
   Kīse-i surḫı içinde zerleri mestūrdur

4. Kaş[ı] yayı saḫtdur çekmez anı Rüstem daḫı
   El urup n’eylersin iy dil yok yire bir zūrdur

5. Lebleri[1] üzre görinen ḫaṭ degül itme gümān
   Bil muḥaḳḳaḳ şehd ü şekker üzre üşmiş mūrdur **94a**

6. Agzına şebnem seḥergeh nergisüñ su dökdügi
   Lāle ile gice mey içmiş bu ki maḫmūrdur

7. Bezm ara tā ṣubḥ olınca iy Muḥibbī nāle kıl
   Çalınur mıżrāb-ı ġamla çün göñül ṭanbūrdur

---

* H93b, Ü3-84b
1 lebleri: ruḫları Ü3

231*

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Ḳāmet-i servüñi kim göre didi gül götürür
   Gül ruḫuñ buña ᶜ aceb deste-i sünbül götürür
2. İdelüm cevre taḥammül elümüzden ne gelür
   Şāh olan ẓulm idicek lā-büd anı kul götürür
3. Yaralar ursa ne ġam sen gül içün baña raḳīb
   Bu meṣeldür ki diken zaḫmını bülbül götürür **94b**
4. Zülfi ucını alur agzına mest olsa nigār
   Defᶜ -i būy-ı mey içün yaᶜ nī ḳaranfil götürür
5. Gāh olur çeşmi Muḥibbī eline tīġın alur
   Geh döner ḳatlüm içün ḫançer-i Kābil götürür

---

* H94a, Ü3-82bk

232*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Ḥamdü-lillāh gün gibi çün ṣāfdur āyīnemüz
   Ol sebebden kimseye bir z̲erre yokdur kīnemüz

2. İy göñül gülzāra varma gel temāşā it bugün
   Servler yir yir elif dāġıyla gülşen sīnemüz

3. Şāh-ı ᶜ ışḳuñ devletinde sanmañ eşke mālikem
   Laᶜ l ü gevherle tolu dildür bizüm gencīnemüz

4. Gel şikest itme cefā sengiyle cānā göñlümi[1]
   Bir daḫı olmaz bütün ger sınsa bu āb-gīnemüz **95a**

5. İy Muḥibbī ġaflet itme aç göz uyḫudan uyan
   Durmadan dirmekdedür murġ-ı ecel çün çīnemüz[2]

---

* H94b, Ü1-145b, Ü2-88a, Ü3-112bk, AE106b
1 göñlümi: göñlümüz Ü1, Ü2, Ü3, AE
2 çīnemüz: dānemüz Ü2

233*

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Rāstī ḳāmetüñi gördüm eyā serv-i revān
   Pāyuña gözlerümüñ yaşı revān oldı revān **95b**
2. Salınup gülşene gel bendeñ ola serv-i sehī
   Cilveler eyle görüp reşk ide ṭāvūs-ı cinān
3. Leblerüñ mey yirine içdügine kanumuzı
   Bize şāhid mi degül uşbu dehānuñdaki kan
4. Nāvek-i tīr-i ḳaża mı ki ᶜaceb şol müjeler
   Kim gözi yumup açınca baña virmedi amān
5. Ārzū itme viṣālin iy Muḥibbī fāriġ ol
   Sen gedāsın bir ḳalender ol ḫo sulṭān-ı cihān

---

* H95a

234*

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1. Her kim ki bugün rāh-ı muḥabbetde virür baş
   ᶜ Işḳ ehli olan cān-ıla eydür aña şābāş
2. Sen serv-i sehī ḳaddi arar āb-ı revāndur
   Bu çeşme-i çeşmümden akar anuñ içün yaş **96a**
3. Deyr içre egerçi yazılur ṣuret-i dil-keş
   Teşbīh idemez ṣūretüñe[1] naḳşını naḳḳāş
4. Şol deñlü yagar seng-i cefā kūyına varsam
   Başum biñ eger olsa olur cümlesi ḫaşḫāş
5. Mümkin mi saña raḥm gele yār dilinden
   Dünyāda Muḥibbī kişiye raḥm ide mi daş

---

* H95b, Ü1-164b, Ü2-99b, Ü3-121a, A31b, AE121b

1 ṣūretüñe: ṣūretgeh-i Ü1, Ü2, Ü3, A, AE

235*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Akdı yaşum su gibi bir serv boylu serkeşe
   Anuñ içün ᶜ ālemi ġarḳ eyledi başdan başa

2. ᶜ Āşıḳ oldum gitdi göñlüm bir yaña ben bir yaña
   Küymez imiş ᶜ ışḳ vādīsinde yoldaş yoldaşa **96b**

3. Bir lebi şīrīn firāḳından belā kūhında āh
   Urmışam Ferhād-veş başumı ben daşdan daşa

4. Sīnede bagrum delinsün atagör ġamz okların
   Ġam degül ᶜ āşıḳlaruñ ölürse sen çok çok yaşa

5. Rāżıyam öldür beni kanum ḥelāl olsun saña
   Başumı yirden götür tek bagla anı tirkeşe

6. Bilmez idüm ᶜ ışḳ ben āsān sanurdum dōstlar
   Şimdi bildüm key katı düşvār imiş geldi başa

7. Mey yirine göz göre ko kanuñı içsün senüñ
   Niye uyarduñ Muḥibbī sen o çeşm[i] serḫoşa **97a**

---

* H96a

236*

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Kanumı mey yirine ol göz[i] mestāne çeker
   Dili tennūra koyup bagrumı biryāna çeker

2. Cān pīşkeş[1] iledür kūyına varsa bu göñül
   San cerād ayagını mūr Süleymān'a çeker

3. Dil lebüñ yādına alsa ele iy piste-dehān
   Bir nefesde pür ider sāġārı rindāne çeker

4. Şāẕumāndur irişen vuşlat-ı rūze ne bilür
   Şeb-i hicrānda şu kim ḥasret-i cānāne çeker

5. Çeşm-i ṣayyād[ı] yine eyledi çün zülfini[2] dām
   Murġ-ı dil ṣaydına ḫālin döküben dāne çeker

6. Ne ḳadar cevr ü cefā eyler ise dil götürür
   Mest üştür gibidür bārını merdāne çeker

7. Eşk-i çeşmüme Muḥibbī n'ola meyl itse nigār
   Her ne deñlü ki su var cümlesi [c] ummāna çeker **97b**

---

* H97a, Ü1-81b, Ü2-51b, Ü3-51ak, AE60a
1 cān pīşkeş: pīşkeş-i cān Ü1, Ü2, Ü3, AE
2 çün zülfini: çīn-i zülfi Ü1, Ü2, Ü3, AE

237*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Āh bir dilber ġamından uşbu[1] göñlüm ḫastadur
   Ol sebebden dūd-ı āhum göklere peyvestedür

2. ᶜ Ārıżı añılsa gül gülşende olur şermsār
   Lebleri ẕikrin işitmiş ġoncalar dem-bestedür

3. Daḫı göñlüm ḫānesini yapmadan döner yıkar
   Ṭıfldur bāzīçe eyler sevdügüm nev-restedür

4. Raᶜd gibi bu felek gūşını güm güm gümledür
   Nālesin ᶜāşıḳlaruñ sanmañ ki siz āhestedür

5. Gevher-i eşk[i] Muḥibbī’den ḳabūl it ḫusrevā
   Pāyuña īṯār içün bir tuḥfe-i şāyestedür[2] **98a**

---

* H97b, Ü1-77b, Ü2-46a, Ü3-58ak, AE55a
1 uşbu: yine Ü1, Ü2, Ü3, AE
2 şāyestedür: nev-restedür Ü1, Ü2, Ü3, AE

238*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Bir perī peyker ḳamer-ruḫsār sevdüm tāzece
   Bir lebi şīrīn şeker-güftār sevdüm tāzece
2. Bülbül-i şūrīdeyem feryād u efġān eylerem
   Bir yüzi gül ġonca-leb gülzār sevdüm tāzece
3. La^{c} l-i şīrīnine dil virdüm düşüp kūh-ı ġama
   Kesmege Ferhād-veş kūhsār sevdüm tāzece
4. Ḫāk-i miḥnetle cefā sengiyle dil vīrānesin
   Ola kim ma^{c} mūr ide mi^{c} mār sevdüm tāzece
5. Sīnede durmaz Muḥibbī ġamzesi eyler güẕer
   Bir kaşı ya kirpügi ok yār sevdüm tāzece **98b**

---

* H98a

239*

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1. Görmem n'ideyin yüzini ger şems [ü] ḳamerse
   Emmem baña ne lebleri ger şehd ü şekerse
2. Bir kerre anuñ būyı irişmedi meşāma
   Andan baña ne fāyide ḫaddi gül-i terse
3. Fāş itdi cihān ḫalḳına çün sırrumı yaşum
   Gözden bırakam yirlere ger sīm [ile] zerse
4. Cān terkini kim ura irer būseme dimiş
   Biñ cān virelüm cān-ıla diñ aña satarsa
5. Bilürdi derūnumda Muḥibbī ki neler var
   Gönderse eger ġamzelerin sīnemi yarsa **99a**

* H98b

240*

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün

1. Göñül fikr itdi zülfüñ dāma düşdi
   Lebüñ ẕikr itdi cānum cāma düşdi
2. Göñül şekker lebüñ cān zülfüñ ister
   Biri Mıṣr’a birisi Şām’a düşdi
3. Sunıldı zāhide künc-i selāmet
   Melāmet ᶜ āşıḳ-ı bed-nāma düşdi
4. Yürür āzāde dil kılmazken ārām
   Sevüp bir serv dil ārāma düşdi
5. Belā vü derd ü miḥnet ġam şebinde
   Başuma üşdiler hengāma düşdi
6. İdelden gözleri mestānelıḳlar
   Kaşı birbirine ikrāma düşdi
7. Muḥibbī uşbu şiᶜ r-i sūzināki
   Yazarken yandı nāme ḫāme düşdi **99b**

---

* H99a

241*

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1. N'içün yüzine gün dimeyem ẕerre femidür
   Üstinde anuñ māh-ı nev ebrū-yı ḫamıdur
2. Cān-ıla ṭavāf eyleyem Merve ḥaḳıyçün
   Kūyı çü ṣafā ehline Kaᶜ be Ḥarem'idür
3. Şāh oldı göñül mülk-i ġama leşker-i eşki
   Her yaña ki ᶜazm eyleye āhı ᶜalemidür
4. Ḥālümi benüm sorma ki ġāyet de mükedder
   Raḥm eyler-iseñ vaḳtıdur iy dōst demidür
5. Pāyuña revān itmege sen serv Muḥibbī
   Gözinden akan yaş yirine bil ki demidür **100a**

---

* H99b, Ü1-78a, Ü2-46b, Ü3-57bk, AE55a

242*

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1. Kim gördi şehā la^{c} l-i lebüñ üzreki ḫālüñ
   Didi geh geh san[1] kondı meges üstine baluñ

2. Raḥm eylemedi ḥālüme sengīn-dil imiş āh
   Bir kez yañılup dimedi miskīn niçe ḥālüñ

3. Öldürdi meded eylemez ise beni çeşmüñ
   Mīm dehenüñle görinen şol iki dāluñ

4. İşitdi meger zülf[i] hevāsında yilerken[2]
   Ṣaḥrā-yı Ḫoten'de göbegi düşdi ġazāluñ

5. Maḥşerde Muḥibbī umaram ide şefā^{c} at
   Cān u dil ile bendesiyem çünki ben Āluñ **100b**

---

* H100a, Ü3-146ak
1 i geh geh san: didi ki sakın Ü3
2 yilerken: yilersin Ü3

243*

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. İstemem mihr idesin yāḫū vefā ikide bir
   Güzel oldur ki ide cevr ü cefā ikide bir

2. ᶜ Āşıḳ olduñ çün anuñ ḫaddine sünbül saçına
   Nāleler eyle[1] dilā ṣubḥ u mesā ikide bir

3. İy ṭabīb sanma ᶜ ilāc ola göñül ḫastasına
   İdeyim dime bu derdüme devā ikide bir

4. Bezm-i ġamda içeyim ḫūn-ı ciger yāduña ben
   Gülşen içinde sen iç cām[ı] şehā ikide bir

5. Almazam olmayıcak būse elüñden cāmı
   Ṣāḳiyā ṣāġarı gel sunma bana ikide bir*[2]

6. Bāġ-ı ḥüsnüñde alur būseñi nāzüklik-ile
   Salınur boynuña ol zülf-i dü-tā ikide bir*

7. Pāk idüp göñül hevesden iy Muḥibbī geçegör
   Dil olur çünki naẓargāh-ı Ḫudā ikide bir **101a**

---

* H100b, Ü1-113a, Ü2-56b, Ü3-48ak, AE66a
1 eyle: eyler Ü1, Ü2, Ü3, AE
2 * işaretli beyitler Ü3'te yoktur.

244*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Câme-i zer-beft-ile dün ol nigārı görmişem
   Serv gibi salınurken ben o yārı görmişem
2. Gülşen-i ḥüsnüñde cānā giceler bülbülleyin[1]
   Ṣubḥ olınca anda niçe āh u zārı görmişem
3. Baḥr-ı ᶜ ışḳa bād-ı āhumla bu göñlüm zevraḳın
   Salalıdan dōstlar sanmañ kenārı görmişem
4. Didi cevr itdüm cefā kıldum daḫı uslanmaduñ
   Her ne didüñ ḥāḳ buyurduñ didüm ārı görmişem
5. İy Muḥibbī ġıll u ġışdan niçesi kal olmayam
   Pūte-i hicr içre ben zer gibi nārı görmişem **101b**

---

* H101a, Ü1-228b, Ü2-152b, Ü3-188ak, AE175a

1 bülbülleyin: bülbül-ṣıfat Ü1, Ü2, Ü3, AE

245*

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün

1. Olur dil şād irişse pāy-ı būsa
   Sanasın mālik olur taḫt-ı Rūs’a

2. Gören ḫāl-i siyāhın ᶜ ārızında
   Ki dir ᶜ āc üzre beñzer abonūsa

3. Dokındı güm güm öter tası çarḫuñ
   Meger ġam ṭurrası sīnemde kūsa

4. Kaçan dem dem çıkar dilden şerer āh
   Başumda beñzer ol tāc-ı ḫorūsa

5. Muḥibbī bīvedür dünyā ᶜ acūze[1]
   Sakın aldanma sanup nev ᶜ arūsa

6. Benī aşfer ḫaṭuñ İslāma ḳaşdın
   İşi[t]dük ᶜ azm itdük Engürūs’a **102a**

---

* H101b, Ü1-279a, Ü2-182a, AE205b

1 dünyā acūze: dünyāya bakma Ü1, Ü2, AE

246*

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Her kaçan ġamze okın sīneme cānān getürür
   Ḥaḳ budur kim bu benüm derdüme dermān getürür

2. Görse ᶜ ābid[1] saçınuñ küfrini zünnār idine
   Gebr eger baksa yüzi nūrına īmān getürür

3. Bezm-i ḥüsninde kaçan zülf[i] gelür ᶜ ārıżına
   Meclise ziynet içün sünbül [ü] reyḥān getürür

4. Ḫıżr eger arayarak buldı ise āb-ı ḥayāt
   Pīr-i meyḫāne keremden anı her an getürür

5. İy Muḥibbī bu gözüm merdümi ġavvāṣ gibi
   Taluban baḥr-ı ġama dürr-ile mercān getürür **102b**

---

* H102a, Ü3-88bk

1 ᶜ ābid: zāhid Ü3

247*

Mef'ūlü fā'ilātün mef'ūlü fā'ilātün

1. Ah eylesem ᶜaceb mi gül yüzlü yāra karşu
   Bülbül fiġānlar eyler evvel bahāra karşu[1]
2. Deryā-yı eşk[e] düşdi emvāc başdan aşdı
   Āhum yili eselden āh ol bihāra karşu
3. Ṣāf itmeyince ḳalbüñ girmez elüñe maṭlūb
   Su gibi ṣāf-dil ol [sen] ak ol dīdāra karşu
4. Kūyına varsa göñlüm olmak diler melāmet
   Varur mı ᶜ āşıḳ olan hīç [i]ᶜ tibāra karşu
5. Görüp cemāl-i şemᶜ üñ pervāne-veş Muḥibbī
   Zülfüñ şebinde her dem yanar o nāra karşu

---

* H102b

1 Bu beyit, A113a'daki bir gazelin de ilk beyti olarak karşımıza çıkmaktadır.

248*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Salınan boynuñda zülfüñ sanma āhumdur benüm
   ᶜ Ārıżuñda ḫaṭ degül baḫt-ı siyāhumdur benüm **103a**
2. Seni sevdügüm günāḥ ise günāhum ḥadd[i] yok
   Bakmaduguñ yüzüme bildüm günāhumdur benüm
3. Şāh-ı ᶜ ışḳ oldum yine āhum livāsın kaldurup
   Seyl-i eşküm al bayraklu sipāhumdur benüm
4. Cevr iderse ḥükm anuñdur mihr iderse luṭf anuñ
   Emri cārī bir kulam ol pādişāhumdur benüm
5. Ṭaḳ-ı ebrūsın görüp kaldurma başı secdeden
   Ḳıble ḥaḳḳı iy Muḥibbī secdegāhumdur benüm

---

* H102b

249*

Fā‘ilatün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Eylesün mecnūn ᶜ ışḳum zülfini zencīrler
   Yaraşur ᶜ ādet-durur çün[1] bend içinde şīrler
2. Virdi dil mülkin ḫarāba şimdi ḳaṣdı cānadur
   Çeşm-i kāfir eylemiş müjgānların şemşīrler **103b**
3. İy kaşı ya atagör iç ḳabżadan ġamz okların
   Sīnemi delsün varup bagrumda itsün yirler
4. Durma agla iy gözüm ola ki[2] dilber raḥm ide
   Senge çün bārān ider geçse zamān te’ṣīrler
5. Baş çatar kaşuñla çeşmüñ[3] bu Muḥibbī ḳatline
   Anı hicrüñ öldürür ḫācet degül tedbīrler

---

* H103a, Ü3-74a
1 ādet-durur çün: ādetdür olur
2 ki: kim Ü3
3 kaşuñla çeşmüñ: çeşmüñle kaşuñ Ü3

250*

Fā‘ilatün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Mışr-ı ḥüsn içre seni görsem eyā Yūsuf cemīl
   Tañ degüldür gözlerüm yaşına dinse ᶜayn-ı Nīl

2. Çok görür kūyına varsam müddeᶜī ben ᶜāşıḳı
   Dilegüm budur Ḫudā’dan çekile gözine mīl

3. Cevrüñ-ile gel beni aglatma[1] ḥadden geçdi āh
   İsteyen luṭfuñ ile raḥm idüp yaşumı sil

4. Kapuña tuḥfe getürdüm cān[ı] iy ḥūrī-liḳā
   Bī-bahādur ger ḳabūl it görinür gerçi[2] ḳalīl **104a**

5. Tekye-i ᶜışḳuñ çerāġı yagı bagrum yagıdur
   Ol çerāġa eylemişdür bu Muḥibbī dil fitīl

---

* H103b, Ü3-155bk
1 ağlatma: öldürme Ü3
2 görinür gerçi: gerçi görinür Ü3

251*

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Ẕikr kıl la[c] l-i lebüñ eyle bu ġamgīn dili şād
   Zülfine bagla göñül tā bulasın [c] ömr-i ziyād

2. Ser-i zülf[i] güc-ile çeldi[1] lebinden dilümi
   Elümüzden ne gelür nic’ idelüm güce ne dād[2]

3. Düşüp ayaklara pā-māl ola niçe dil ü cān
   Ger perīşān ide ol zülf-i girih-gīrini bād

4. Döymeye ġamzeleri tīrine sīnem siperi
   Her kaçan vire kaşı yayına ol çeşmi küşād

5. Yād ider her nefes alsa bu Muḥibbī lebüñi
   Dōstlık ḥaḳḳı mıdur itmeyesin sen anı yād **104b**

---

* H104a, Ü1-42a, Ü2-31b, Ü3-33b, AE38a
1 çeldi: çekdi Ü1, Ü2, Ü3, AE
2 dād: ad Ü1, Ü2, Ü3, AE

252*

Fā‘ilatün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Câme-i sebz ile geydi tāc-ı gevher-bār gül
   Gülşen içre oldı ezhāra bugün serdār gül

2. Naḳş-ı Çīn itdi yine bāġı ser-ā-ser Mānī-var
   Yazdı yapraklar Ḫaṭā Rūmī olup zerkār gül

3. Nergis zerrīn legende şebnem ile yur yüzin
   Her kaçan kim ḫˇābdan olsa seḥer bīdār gül

4. Bülbülüñ tā kılmayınca yaşını āb-ı revān
   Burḳa[c] ın keşf eyleyüp göstermedi dīdār gül

5. Ġonca eṭfāline gūyā gülsitān ta[c] līm ider
   Būsitān gāh ögredür geh maḫzenü’l-esrār gül

6. İtmedi dehrüñ dimāġını hevā [c] anber-şemim
   Açılup bū virmeyince[1] nāfe-i tātār gül

7. İy Muḥibbī göz açup her kes temāşā eylesün
   Oldı bu[2] vech-ile manẓūr-ı üli’l-ebṣār gül **105a**

---

* H104b, Ü3-153b
1 açılup bū virmeyince: açılur tā olmayınca Ü3
2 bu: çün bir Ü3

253*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Jeng-i ġamda dil kalurdı ger mey-i nāb olmasa
   Kim görürdi gün yüzin mihr-i cihān-tāb olmasa
2. Gülşen-i ḫüsnüñ nigārā olmaz idi tāze sebz
   Her ṭarafdan gözlerüm bārān[ı] seylāb olmasa
3. Kim bilürdi ᶜ ışḳumı ᶜ ālemde olurdı nihān
   Dīdeler kūzekler ü bu sīne dōlāb olmasa
4. Düşde gördüm diyü iñlerdüm dil-i āvāreyi
   Ġam şebinde āh çeşmüm ġarḳa-i āb olmasa
5. Virmek olurdı dehānından Muḥibbī bir nişān
   Āb-ı ḥayvān ger bu ᶜ ālem içre nā-yāb olmasa **105b**

---

* H105a

254*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. ᶜIşḳ vādīsinde göñlüm gāh[1] sergerdān olur
   Geh görüp zencīr-i zülfüñ bendine fermān olur

2. Ş’ol esīr-i ᶜışḳ olan abdāla bak gel ḫusrevā
   Baş açuk[2] serverlik iden ᶜāleme sulṭān olur

3. Çarḫ tennūrına āhum bir ḥarāret virdi kim
   Māh-ı nev anı bişüp māhī gibi biryān olur

4. İrişüp cānān viṣāline[3] bulur maṭlūbını
   Ten libāsından şu cān kim soyınup ᶜüryān olur

5. ᶜIşḳ cāmından Muḥibbī kime olmışdur naṣīb
   Bulmaz ol hüşyārlık tā ḥaşre dek sekrān olur **106a**

---

* H105b, Ü3-74a
1 gāh: zār u Ü3
2 açuḳ: açup Ü3
3 viṣāline: vaṣlına Ü3

255*

Fā‘ilatün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Ḥamdü-lillāh tāze bitürdi yine gülzār gül
   ᶜ Andelīb-i ḫastaya tā göstere dīdār gül
2. El salar dir durmadan ᶜ irfāna gülşende çınār
   Furṣatı fevt itmeñüz virmez şecer her bār gül
3. Ġonca gibi bagrı pür-ḫūn ḫār elinden bülbülüñ
   Salınur bād-ı ṣabā ile güler oynar gül
4. Çeng-ile ᶜ ūda ᶜ amel[1] virdi mey-i engūr-ıla
   Eyledi zühd ü ṣalāḥı cümle tārumār gül
5. Bī-vefādur dehrden umma Muḥibbī sen vefā
   Hīç işitdüñ mi bunı gülşende vire bār gül **106b**

---

* H106a, Ü3-153ak

1 ᶜ amel: ḫalel Ü3

256*

Fā‘ilatün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Bāġ u rāġı zeyn idüp her cāyı gül
   Ḫūb idi ger olmasa hercāyī gül

2. Derd-ile iñledügi budur hezār
   Ḫār elinde[1] pāredür a[c] żā-yı gül

3. Bülbülüñ āhı yilinden her seḥer
   Serv gibi salınur ra[c] nā-yı gül

4. Sararup ḫaddüm[2] gibi nesrīn ola
   Ger göre ol [c] ārıż-ı ḫamrā-yı gül

5. Ḫoş gör eyyāmı Muḥibbī yār-ıla
   Tīz geçer çün mevsim-i ṣahbā-yı gül

6. Bu ḳadar raġbet mi bulurdı eger
   Ger zamān[ı] olmasa bir ay gül[3] **107a**

---

* H106b, Ü3-153a
1 elinde: elinden Ü3
2 ḫaddüm: ḳaddüm Ü3
3 Bu beyit Ü3’te yoktur.

257*

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fā'ilün

1. Mescidde eger görse mü'ezzin o ḳāmeti
   Kendin yitüre añmaya hergiz o ḳāmeti
2. Yoldan çıkaran ādemi ḫūblar selāmıdur
   İy dil selāma bakma dilerseñ selāmeti
3. Zāhid ko bizi sen yüri sag u selāmet ol
   ᶜĀşıḳ hemīşe ister ola ol melāmeti
4. ᶜĀşıḳ mıdur ki döndere ser tīġ-ı ᶜışḳdan
   Olmaz bu belde hergiz anuñ istiḳāmeti
5. Virme Muḥibbī ᶜışḳ-ı mecāzīye dil sakın
   Bak cān gözile görinür āḫir nedāmeti **107b**

---

* H107a

258*

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1. Sāḳī müdām sun berü sun rāḥatü'l-ḳulūb
   Nūş eyleyelüm itmeden ᶜ ömrüñ güni ġurūb

2. Gül mevsiminde tevbe'i dil tārumār ider
   Meclisde eger sāḳī ola bir nigār-ı ḫūb

3. Zülfini kaçan elde o çevgāna beñzede
   Meydān içinde başı dilā eyle sen de top

4. Didi cefā vü cevrüm-ile niçe[1] niçesin
   Didüm o bana mihr gelür gördüm anı köp

5. Yaş dök Muḥibbī şām u seḥer āh u nāle kıl
   ᶜ Afv eyleye günāhuñı tā Ġāfirü'z-zünūb **108a**

---

* H107b, Ü3-17a
1 niçe: yine Ü3

259*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Kanda kim dehrüñ açılmış bir gül-i raᶜ nāsı var
   Aña karşu ṣad hezārān bülbül-i şeydāsı var
2. Kanġı dil sevdā idinmişdür ser-i zülfüñ şehā
   Anı bī-ḳayd ṣanma[1] ᶜ ālemce anuñ ġavġāsı var
3. Şemᶜ güler şād olur[2] yandugına pervānenüñ
   Cān virürse ger hezār sanmañ gülüñ pervāsı var
4. Zāhidüñ fikrinde cennet kūy-ı dilber ᶜ āşıḳuñ
   Bir degüldür herkesüñ başında bir sevdāsı var
5. Devr-i güldür ṣāfi mey iç tā bula ḳalbüñ ṣafā
   Jeng-i ġamla iy Muḥibbī çünki göñlüñ pası var **108b**

---

* H108a, Ü1-81a, Ü2-40a, Ü3-69ak, AE47b
1 anı bī-ḳayd ṣanma: sanma bī-ḳayd anı Ü1, Ü2, Ü3, AE
2 güler şād olur: şād olur güler Ü1, Ü2, Ü3, AE

260*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Sāḳiyā defᶜ -i ḫumār itsün şarāb eglenmesün
   Derd-i serden var bu dilde ıżṭırāb eglenmesün

2. Żerre gibi muntaẓır dīdārına ᶜ āşıḳları
   Ṣubḥ-dem itsün ṭulūᶜ ol āfitāb eglenmesün

3. Göz yaşı bezm-i belāda tār sīnem sazına
   Nāle kılsun ġam kemānıyla[1] rebāb eglenmesün

4. Teşne oldum leblerine dōstlar[2] żaᶜ fum katı
   Ol ṭabībe diñ meded virsün cevāb eglenmesün

5. Çün Muḥibbī bulınur vīrānede genc-i viṣāl
   Ko göñül maᶜ mūresi olsun ḫarāb eglenmesün **109a**

---

* H108b, Ü1-261b, Ü2-168a, Ü3-194bk, A98a, AE188a
1 kemānıyla Ü3: kemānçeyle Ü1, Ü2, A, AE
2 dōstlar: derd-ile Ü1, Ü2, Ü3, A, AE

261*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Gözlerüm gözeklerinden bir dem āb eglenmesün
İñlesün derd-ile dil olsun dolāb eglenmesün

2. Mey yirine içdi çün mestāne çeşmi kanumı
Mā-ḥażar kılsun bu dil bagrın kebāb eglenmesün

3. Rūşen itsün[1] ġam şebinde külbe-i vīrānumuz
Eydüñüz ol māh togsun māhitāb eglenmesün

4. Ka[c] be’dür kūyı gelür [c] uşşāḳ ḳurbān olmaga
Ḫayrı te’hīr añmasun[2] kılsun şitāb eglenmesün

5. Minber-i [c] ışḳ üzre okurken muḥabbet ḫuṭbesin
Diñlesün gelsün ṣalādur şeyḫ ü şāb eglenmesün

6. Cür[c] a-i cāmı Muḥibbī çün naṣīb-i ḫāk imiş
Cān u serden geç ko cism olsun türāb eglenmesün

7. Her sözüñde niçe ma[c] nā var nihān u [c] āşikār
Ehl-i diller yazsa āteşler kitāb eglenmesün **109b**

---

* H109a, Ü3-184bk
1 itsün: olsun Ü3
2 añmasun: itmesün Ü3

262*

Mefā‘īlün mefā‘īlün fā‘ilün

1. Gerekdür iñleyüp olmak[1] seḥer dōst
   Ola kim raḥm kıla bir naẓar dōst

2. Düriş ḫayr it ki tā ḫayr-ıla aduñ
   Añıla olma sakın şūr u şer dōst

3. Yiter ᶜuşşāḳa yaşı rūy-ı zerdi
   Ki bunlar içre olmaz sīm ü zer dōst

4. Baña sor yārdan ġayrı ḫaber yok
   Benüm ḥālümden ammā bī-ḫaber dōst

5. Gözüñ yaşı gibi bir mā-i cārī
   Muḥibbī adına dirler apar dōst **110a**

---

* H109b, Ü1-26a, Ü2-19a, Ü3-21b, AE24a
1 olmak: dimek Ü1, Ü2, Ü3, AE

263*

Fā‘ilatün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Sīneme seng-i cefā sanmañ ki miḥnet arturur
   Bil ki her geldükçe göñlümde muḥabbet arturur
2. Eksük itme nāvek-i ġamzeñ nigārā sīneden
   Ol baña zaḥmet degüldür bil ki rāḥat arturur
3. Ḫāk olursam da yolında sāye salmaz üstüme
   Gün-be-gün cevri[1] baña ol serv-ḳāmet arturur
4. Gülşene gel cām-ı mey iç ṣūfī perhīz eyleme[2]
   Her ne deñlü kişi perhīz itse ᶜ illet arturur
5. ᶜ İzzet idüp baş kor-ısam tañ mı pīr-i meygede[3]
   Her ayak kim suna nūş itdükçe ḥürmet arturur
6. İy Muḥibbī ᶜ ışḳdan ᶜ ışḳ-ı ḥaḳīḳīdür murād
   Ger mecāzī olsa āḫir ol nedāmet arturur **110b**

---

* H110a, Ü1-105a
1 gün-be-gün cevri: dem-be-dem cevrin Ü1
2 ṣūfī perhīz eyleme: zāhidā perhīzi ko Ü1
3 pīr-i mey-gede: ser-i mey-gede Ü1

264*

Mef'ūlü mefā"īlü mefā'īlü fe'ūlün

1. Bir serv-ḳad ü lāle-ḫad ü[1] sīm bedendür
   Bülbüllerini iñledici ġonca dehendür

2. Bülbül yiridür nāle iy[2] eflāke çıkarsa
   Her kanda ki gül bite anuñ yārı dikendür

3. Didüm dil-i dīvāneye āḫir olıcak cā
   Zencīr-i ser-i zülf[i] ile çāh-ı ẕeḳandur

4. Terk eyle kamu fikri hemān saña gereklü
   Bir yār-ı perī-çehre mey ü[3] āb [u] çemendür

5. Kimüñ yolına cān u seri virdi Muḥibbī
   Māḥmūd[4] ṣıfat [c] Īsī-nefes ḫūyı[5] ḥasendür **111a**

---

* H110b, Ü3-65a
1 lāle-ḫad ü: lāle-ruḫ Ü3
2 nāle iy: nālesi Ü3
3 mey ü: vü mey Ü3
4 Māḥmūd: Mecnūn Ü3
5 ḫūyı: ḫulḳı Ü3

265*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Ḫızr suyın ister iseñ istegil meyḫāneden
   Çıkma bir dem ṭālib iseñ gence sen vīrāneden
2. Her kişiyi söyledür ᶜ aḳluñ mihengi bādedür
   ᶜ Ahd ü peymān gözleyen alsun ḫaber peymāneden
3. Şemᶜ -veş karşuñda yandugum saña maᶜ lūm iken
   Ḥālümi sormak ne ḥācetdür varup pervāneden
4. Tekye kılsun bu riyā ile ko zāhid zühdine
   Ḥāşa kim nevmīz olam ben vūslat-ı cānāneden
5. Zülf[i] çevgānına top eyle Muḥibbī başuñı
   Dogıcak lā-büd kişi merdāne gerek āneden **111b**

---

* H111a

266*

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1. Senden cefā vü cevri göre dil vefā sanur
   Her ne gelürse ᶜ āşıḳa anı ᶜ aṭā sanur

2. ᶜ Anber saçuñı ᶜ ārıżuñ üstinde iy ṣanem
   Her kim görse zülfüñi misk-i Ḫıṭā sanur

3. Minnet mi ide kuḥl-i Ṣıfāhān'a z̲errece
   İzüñ tozını çeşmine kim tūtiyā sanur

4. ᶜ Işḳuñ ṣafāsı niçedür ᶜ āşıḳ bilür hemān
   Bī-derd olan anı ne bilsün belā[1] sanur

5. Ḥadden geçürme nāz[ı] Muḥibbī'ye sevdügüm
   Korkum budur ki seni gören bī-vefā sanur **112a**

---

* H111b, Ü1-106b, Ü3-43a
1 belā: devā Ü3

267*

Fā‘ilatün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. İy saçı sünbül lebi ġonca yañagı verd-i ter
   Bāġ-ı ḥüsnüñde olupdur gözlerüm yaşı maṭar
2. Āteş-i ruḫsāruñ üzre ol muᶜ anber ḫāller
   Micmer-i yāḳūt içinde müşg-ile ᶜ anber yakar
3. Cām-ı laᶜ lin nūş ider bāġ içre her dem lāleler
   Nergis-i şehlā elinde sāġar-ı zerrīn dutar
4. Mevsim-i güldür[1] mey ile tāze kıl dil mürdesin
   Çün bilürsin gülşen içinde biten lā-büd yiter
5. İy Muḥibbī kim alur gül defterinden bir sabaḳ
   Bülbül-i gūyā olur bu ᶜ ilm aña ḥikmet yiter **112b**

---

* H112a, Ü3-88bk
1 güldür: gülde Ü3

268*

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Ḫūblar gerçi cihān içre fırāvān añılur
   Līk ol āfet-i cān-serv[er]-i ḫūbān añılur
2. Leblerinden alıcak ṣāf cevāb cān sevinür
   Anuñ içün ki bu dil derdine dermān añılur
3. Kanda kim zülfin añup leblerinüñ ẕikrin idem
   Bir uzun ḳıṣṣa olur hem şekeristān añılur
4. Ko yoluñda öleyim ben daḫı bir ad ideyim
   Çün gider her kişi ammā ad-ıla san añılur
5. Bu Muḥibbī gibi bir bülbül güle zār olmadı
   Gülşen içinde niçe niçe hezārān añılur **113a**

---

* H112b

269*

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1. Sāḳī piyāle al elüñe çünki gün geçer
   Bārī ṣafā vü ẕevḳ idelüm [c] ömr çün geçer
2. [Sen] koma ṭarf-ı meygedeyi elden iy göñül
   Bu sāġar ile saña çün ol rehnümūn geçer
3. Bülbül terānesin gūşa getür gülşene varup
   Her kim ki bile kuş dilini zū-fünūn geçer
4. Mekr-i cihāna bak ki füsūn u fesānedür
   Aldanma [bu] fesāne kılmayuban[1] hep füsūn geçer
5. Muṭrib nevāda perdeñi uydur Muḥibbī'ye
   Deyr-i cihānda iñlese dil erġanūn geçer **113b**

---

* H113a, Ü3-86ak

1 fesāne kılmayuban: fesāneye çün Ü3

270*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Mescidi āteş kılam āh eylemekden iy ḥabīb
   Minber üzre okıya ger āyet-i ḥüsnüñ ḫaṭīb
2. Leblerüñ ẕikr eylesem cānā gözüñ ḫışm itmesün
   N’eylesün mey-ḫoredür[1] iy pādişāhum bu ġarīb
3. Zülf-i müşg[2] gīsūña dokındı meger bād-ı seḥer
   Kıldı bu ᶜ ālem dimāġını muᶜ aṭṭar cümle ṭīb
4. Ḫaddüñüñ[3] dün ẕikrin itdüm gülşen içre ḫusrevā
   Şāḫ-ı gülden yire düşdi vālih oldı ᶜ andelīb
5. İy Muḥibbī çāre yok bīmār-ı ᶜ ışḳa bilmiş ol
   Dutmasun nabżuñ gelüp yok yire bī-çāre ṭabīb

---

* H113b, Ü1-24a, Ü2-11a, Ü3-15a, AE14b
1 mey-ḫoredür: maḫmūrdur Ü1, Ü2, Ü3, AE
2 zülf-i müşg: anberīn Ü1, Ü2, Ü3, AE
3 ḫaddüñüñ: ḫaṭṭuñuñ Ü2

271*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Gül[1] yüzüñ şevḳine her kim zār u giryān olmaya
   Dilegüm budur anı ᶜālemde şādān olmaya **114a**
2. Gitmedi zülfüñ ḫayāl[i] kılca yādumdan benüm
   İy saçı sünbül göñül neyçün perīşān olmaya
3. İy kemān ebrū alaldan tīr-i ġamzeñ destüñe
   Sīnem içre dem mi vardur zaḫm-ı peykān olmaya
4. Bāġ ara ger ᶜārıżūñ[2] ẕikr itseler iy ġōnca-fem
   Kala mı gülşende gül çāk-i girībān olmaya
5. Bu Muḥibbī her zamān zülfüñ zenaḫdanuñ diler
   Pes anuñ yiri n’içün bend-ile zindān olmaya

---

* H113b, Ü1-8a, Ü2-9b, Ü3-7bk, AE8b
1 gül: gün Ü1, Ü2, Ü3, AE
2 ger ārıżūñ: gül ᶜārıżuñ Ü1, Ü2, Ü3, AE

272*

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün

1. Cihān içün dimişler çünki ḥādiṯ
   Bulınsa tañ mıdur bunda ḥavādiṯ

2. Saçı ẓālim ḥabībüñ çeşm[i] āfet
   Olur her birisi fitneye[1] bā[c] iṯ **114b**

3. Kapuñdan beni dūr itmek murādı
   Raḳībe dir-isem ben tañ mı ḥāriṯ

4. Baña degdi belā vü derd ü miḥnet[2]
   Olaldan dōstlar Mecnūn’a vāriṯ

5. Gerekdür gülşen içre cāy-i ḫālī
   Muḥibbī yār ola olmaya ṣāliṯ

---

* H114a, Ü1-35b, Ü2-26b, Ü3-28a, AE32a

1 olur her birisi fitneye: olurlar fitneye her biri Ü1, Ü2, Ü3, AE

2 belā vü derd ü miḥnet: belā vü miḥnet ü ġam Ü1, Ü2, Ü3, AE

273*

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Ne ᶜaceb ḫūn-ıla āġūste[1] olursa dilümüz
   ᶜIşḳ suyı-y-ıla muḫammerdür ezelden gilümüz
2. İtmedüm ben reh-i ᶜışḳ içre ṭarīḳı ḫāṣıl
   Nāgeh şedd-i kūy-ı ḫarāba[2] bizüm menzilümüz **115a**
3. Müşkilüm çok benüm iy zühre-cebīn[3] sāḳī
   Cām-ı laᶜ lüñle meger ḥall ola bu müşkilümüz
4. Dehenüñ fikri-y- ile ince bilüñ ẕikri-y-ile
   ᶜAḳlumuz teng olup kalmadı hergiz bilümüz
5. Togrılup vādī-i ᶜışḳ içre Muḥibbī gidicek
   Mesken-i ḳāfile-sālār ola maḥmilümüz

---

* H114b, Ü1-137b, Ü2-84b, Ü3-105ak, AE102b

1 āġūste: āġışte Ü1, Ü2, Ü3, AE

2 nāgeh şedd-i kūy-ı ḫarāba: olmasa kūy-ı ḫarābāt Ü1, Ü2, AE: oldı tā ḳūy-ı ḫarābāt Ü3

3 zühre-cebīn: zühre-cebīnüm Ü1, Ü2, Ü3, AE

274*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. ᶜĀşıḳam vuṣlat deminde cüst ü çālāk olmışam
   Ez-girībān tābe-dāmen pīrehen çāk olmışam
2. Bāda virür ḥüsn gibi ᶜuşşāḳı ᶜışḳun ṣarṣarı
   Anuñ içün deşt-i ġamda ben de ḥāşāk olmışam
3. Şehr-i ᶜışḳuñ āb u gil ḥācet diyü taᶜmīrine
   Āb idüp çeşmümi küllī cism-ile ḫāk olmışam **115b**
4. Noḳṭa agzından virüp kılca miyānınd[an] ḫaber
   Ḥamdü-lillāh ᶜışḳ içinde ehl-i idrāk olmışam
5. Tā ki yakdum pūte-i hicre Muḥibbī cān u dil
   Ġıll ü ġışdan zer gibi kāl olmışam pāk olmışam

---

* H115a

275*

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Niçe bir derd ü ġam u miḥnet-i gerdūn olasın
   Bihter oldur ki mey-i ṭālib-i gülgūn olasın
2. Nūş-ı cām ile göñül āyīnesin eyle ṣafā
   Ne revādur ki ᶜabeş yirlere maḥzūn olasın
3. Cām-ı Cem olmayıcak genc-i Ferīdūn nedür
   Dutalum devlet-i Cemşīd [ü] Ferīdūn olasın
4. Zülf[i] zencīrini boynuma n'içün dakmaya yār
   Ser-i kūyında dilā sen daḫı mecnūn olasın
5. İremezsin ol boyı servüñ Muḥibbī pāyına
   Rāh-ı ᶜışḳında eger eşk-ile Ceyḥūn olasın **116a**

---

* H115b

276*

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1. Pīr-i muġāna virmem ezelden ḥavāledür
   Ḳısmet bu yolda destüme gülgūn piyāledür
2. Bülbül çemende sanma ki dāyim sür[ū]d ider
   Gül şevḳile bilüñ işi āh u nāledür
3. ᶜIşḳ nüktesini okıdı gülşende ᶜandelīb
   Evrāḳ-ı gül sanki öñinde risāledür
4. Dāġ-ı dilümle yansa vücūdum ᶜaceb midür
   ᶜIşḳ āteşiyle sīnede ol dāġ lāledür
5. Devrān içinde kim göre ẓulmı Muḥibbiyā
   Varsun muġān-ı deyre ki dār-ı ᶜadāledür **116b**

---

* H116a

277*

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Niçe bir derd ü ġam u miḥnet-i gerdūn olasın[1]
   Bihter oldur ki mey-i ṭālib-i gülgūn olasın
2. Nūş-ı cām ile göñül āyīnesin eyle ṣafā
   Ne revādur ki ᶜabeş yirlere maḥzūn olasın
3. Cām-ı Cem olmayıcak genc-i Ferīdūn nedür
   Dutalum devlet-i Cemşīd [ü] Ferīdūn olasın
4. Zülf[i] zencīrini boynuma n'içün dakmaya yār
   Ser-i kūyında dilā sen daḫı mecnūn olasın
5. Ol boyı servüñ Muḥibbī iremezsin pāyına
   Rāh-ı ᶜışḳında eger eşk-ile Ceyḥūn olasın

---

* H116b

1 Bu gazel 115b sayfasında da yer almakta olup, gazelin ilk mısraının altında "tekerrürdür" ibaresi bulunmaktadır.

Ferd

278*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Cān u dil kūyında cism andan nişānumdur benüm
Murġ pervāz eylemiş san āşiyānumdur benüm **117a**

---

* H116b

279*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Mevsim-i gülde kimüñ destinde gülgūn cāmı var
   Şād dutsun göñlini gül gibi ḫoş eyyāmı var
2. Murġ-ı dil meyl itmesün ḫālin görüp[1] kılsun ḥaẕer
   Çeşm-i ṣayyād[ı] elinde zülfi gibi dāmı var
3. Vuṣlatuñ şehdin gören añsun firāḳuñ zehrini
   Rūz-ı rūşen kim ola lā-büd soñında şāmı var
4. Kim hevā-yı zülfini başında sevdā eyledi
   Vādi-i ᶜ ışḳ içre anuñ sanmañuz ārāmı var
5. Zāhidüñ maḳṣūd[ı] cennet ᶜ āşıḳuñ dīdār-ı yār
   İy Muḥibbī herkesüñ göñlinde başka kāmı var **117b**

---

* H117a, Ü1-110b, Ü2-63a, Ü3-47b, AE80b

1 meyl itmesün ḫālin görüp: ḫālin görüp meyl itmesün Ü1, Ü2, Ü3, AE

280*

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Rāh-ı ᶜ ışḳuñda görüp ᶜ āşıḳı yoldan çıkasın
   Bir bu ki kana girüp bir bu ki kuldan çıkasın
2. Dōstum girmeyesin ele elüñden bu gelür
   İllā bu gelmez elüñden ki göñülden çıkasın
3. Varuñı ḫarc idegör yolına cānānelerüñ
   Ele girmezse daḫı akça vü puldan çıkasın
4. Zülf[i] zencīrine düşdüñse ḫalāṣ istemegil
   Bu delülikle dilā niçesi ġuldan [çıkasın]
5. Ḫūblık resm[i] budur eyle Muḥibbī'ye cefā
   Bu degül mihr ü vefā kılup uṣūlden çıkasın **118a**

* H117b, Ü1-261b, Ü2-168a, A98b, AE188a

281*

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Muṭribā nāle ile meclise gel nāyı getür
   Sāḳiyā sun berü ol cām-ı muṣaffāy[ı] getür
2. İy ṣabā müşg-ile[1] ᶜanber kokusından ne biter
   Getürürseñ baña ol zülf-i semensāy[ı] getür
3. Bagla zencīr-i ser-i zülfine dīvāne dili
   Yaᶜ nī Mecnūn-ṣıfat başuña sevdāy[ı] getür
4. Bādeyi rinde virüp ᶜāşıḳa maᶜ şūḳ etegin
   Ṣūfiye zerḳ-ı riyā zāhide taḳvāy[ı][2] getür
5. İy Muḥibbī giceler meclisi zeyn itmeg-içün
   Sāġar u bāde vü şemᶜ ü gül-i ḥamrāy[ı] getür **118b**

---

* H118a, Ü3-80b
1 müşg-ile: misk-ile Ü3
2 taḳvāy[ı]: fetvāyı Ü3

282*

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün

1. Göñül hicr-ile olmış zār u meḥcūr
   Dil ez-men dūr u men ez-dilsitān dūr
2. Diledi cānum itdüm aña īṣār
   Eger küstāḫam el-me’mūr u maᶜ ẕūr
3. İçen mey buldı ᶜ ömr-i cāvidānī
   Meger āb-ı ḥayātest āb-ı engūr
4. Getür iy muġbeçe cām[ı] muġāna
   Ki ender deyr ne-tevān būd mestūr
5. Virür nāṣiḥ şarāb u ᶜ ışḳa tevbe
   Muḥibbī ᶜ āşıḳ in gerden çi maḳdūr

---

* H118b, Ü3-80b

283*

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün

1. Bulınur çün hevā-yı zülf serde
   Beni ugradur ol biñ dürlü derde

2. Melek midür perī yāḫūd ferişte
   Bu ḥüsni görmedi kimse beşerde

3. Göñülde gāh çeşmümde ḫayāli
   Bulam diyü araram baḥr ü berde

4. Baña raḥm eyle āhumdan ḥaẕer kıl[1]
   Ġarībüñ āhı kalmaz çünki yirde

5. Muḥibbī gün yüzine karşu āhı
   Sakın kılma olur yüzine perde **119a**

---

* H118b

1 Bu gazelin son iki beyti 119a varağının sonuna yazılmıştır.

284*

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün

1. Ḫaṭuñ itdi Ḫıṭā mülkini tārāc
   Yidi kişverden aldı beñlerüñ bāc
2. Yüzüñ “Ve’ş-şems” alınuñ “Ve’ḍ-ḍuḥā”dur
   ᶜ Aceb mi zülfüñ olsa leyl-i miᶜ rāc
3. Olur ḳadri anuñ eflāke hem-ser
   Ġubār-ı[1] ḫāk-i pāyüñ kim ide tāc
4. Çıkardı Ādem’i cennetden İblīs
   Raḳīb itdi beni kūyından iḫrāc
5. Vefā umma Muḥibbī bī-vefādan
   Sakın dünyāya aldanma gözüñ aç **119b**

---

* H119a, Ü1-37a, Ü2-27a, Ü3-29ak, AE32b

1 ġubār-ı: başına Ü1, Ü2, Ü3, AE

285*

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Kim der-i cānāndan ide iᶜ tikāf
   Menzili cennetdür anuñ bī-ḫilāf
2. Yār agyāra uya korkum budur
   Yā İlāhī “neccinā mimmā neḫāf”
3. Yakamazsın bāl ü per pervāne-veş
   Bülbülā ancak hemān var sende lāf
4. Korkıtur nār-ıla her dem ᶜ āşıḳı
   Sanki zāhid kendü olmışdur muᶜ āf
5. İy Muḥibbī gözle istiġnā yüzin
   Nite kim gözler anı ᶜ Anḳā-yı Ḳāf

---

* H119b, Ü1-176a, Ü2-107b, Ü3-129a, AE131a

286*

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1. İy ruḫları gül ḳāmet[i] ᶜ arᶜ ar bili ince
   İy gözleri nergis saçı sünbül lebi ġonca **120a**
2. Bülbül yiridür āhı eflāke çıkarsa
   Gül kim açıla ḫārı görür ol bilesince
3. Göz yaşını tār eyleyüben nāleler itdüm
   Bezm-i eleme olalı bu sīne kemençe
4. Çekdümse ne ġam derd ü belā ile meşaḳḳat
   Şükrüm bu ki irdüm soñucı bir ulu gence
5. Bī-fikr ü te'emmül didi bu şiᶜ ri Muḥibbī
   Bilmek dileyen ḥālini ursun buña pençe
6. Kızdurma yüzüñ ᶜ ār sakın ol edeb üzre
   Tā def gibi dokınmaya yüzüñe dapança

---

* H119b

287*

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün

1. Dilā ṣabr it cefā vü cevr ü rence
   Ümīẕüñ dut iresin vaṣl-ı gence
2. ᶜIrāḳ’[ı] geşt kıldum Rūm[’ı] gezdüm
   Gözüm dutmadı bir meh-rūyı sence
3. Belā-keş añlaruz Mecnūn [u] Ferhād
   Velī her birisi çekmedi bence
4. Muḳarrer öldürürsin beni āḫir
   Göreyim bāri gel seni doyınca
5. Miyānın kuçmak istersin Muḥibbī
   Kuçılur mı olıcak kıldan ince

---

* H120a

ŞİİR DİZİNİ

A **Sayfa No:**

Hīç revā mıdur dilā sen böyle cāy-ı ābda 187
Ol çeşm-i siyeh zülf-i perīşān arasında..... 231
Dil dutdı vaṭan zülf-i girih-gīr arasında..... 220
Ẕerre-veş her kim meẕellet topragında ḫāk ola 133
Geh elif gāh dāġ yakdum sīne-i efgāruma 143
Bilmezem ġamzeñ ne siḥr itdi ne kıldı āl aña 144
Asmadın ḳandīl-i zerrīni felekler bāmına..... 278
Her kim güzelüñ aldanur evvel vefasına 277
Gel muḥabbet şehrinüñ kıl bir naẓar yapusına 206
Zülf-i pīç-ā-pīçini dilber bırakdı gūşına 205
Bilmedi virdi göñül zülf-i dil-ārāmlara 131
Yine baglandı bu göñlüm zülf-i ᶜanber-būlara 101
Jeng-i ġamda dil kalurdı ger mey-i nāb olmasa 313
Olur dil şād irişse pāy-ı būsa 305
Gül yüzüñ şevḳine her kim zār u giryān olmaya 331
Her kimüñ kim sīnesinde mihr-i cānān olmaya 112

B

Gice ol meh menzilinden çıkdı beñzer bī-niḳāb 203
Felekdür āsitānuñ anda her şeb 154
Var mıdur agzuñ didüm iy ġonca leb 159
Mī-küned ender zemāne her kesī çīzī ṭaleb 163
Herkese bulmaga ᶜömr-i cāvidān bir şey sebeb 161
Mescidi āteş kılam āh eylemekden iy ḥabīb 330
Sāḳī müdām sun berü sun rāḥatü'l-ḳulūb 318

C

Ḫaṭuñ itdi Ḫıṭā mülkini tārāc 344

D

Ẕikr kıl laᶜl-i lebüñ eyle bu ġamgīn dili şād..... 311
Cān naḳdi ile gördi ki ben olmışam ḫarīd 82

E

Bir perī peyker ḳamer-ruḫsār sevdüm tazece 298
Dilā ṣabr it cefā vü cevr ü rence 347
İy ruḫları gül ḳāmet[i] ᶜarᶜar bili ince 346
İy ṣabā bu derdmendüñ ḥālini var yāra de 113

Atup zülfüñ kemendini düşürdüñ göñlümi bende *128*
Kim zülfe naẓar eyleye cān u dil içinde *226*
Mihrüñ vaṭan iy dōst dutaldan dil içinde *228*
Bulınur çün hevā-yı zülf serde *343*
Seḥāb-ı zülfini gün yüze perde *118*
Yir yirin oldı çemende yine peydā lāle *164*
Tavaḳḳuf eyleme bir dem sen efġān eyle ben nale *183*
Ne var şād [u] feraḥ hem-dem bizümle *127*
Gül mevsiminde iy dil ol gülᶜizārı gözle *193*
Vaᶜde-i vuṣlat ümīẕiyle dil[i] şād eyleme *66*
Heves-i zülfüñ ile sanma ki sevdā tükene *71*
Göñlüme didüm ᶜāşıḳam ᶜışḳuñ ᶜilācı ne *279*
Gözüñ şahbāz[ı] ṣayd itdi göñül murġı düşüp Çīne *266*
Ġamzelerden yine tīr aldı nigārum eline *252*
Tolaşdı yine dil saçınuñ silsilesine *224*
Sāye saldı her ṭaraf çün servler āb üstine *172*
Murġ-ı dil ḳaṣd itdi indi dāne-i ḫāl üstine *264*
Ġamzeler öldürdi gerçi itdi kan kan üstine *119*
Zülf[i] sevdāsı getürdi başuma sevdā yine *129*
Māh-rūlar vaṣlına çün müşterī oldum yine *107*
Sırr-ı ᶜışḳ[ı] kim bilürdi nāle taḳrīr itmese *242*
Görmem n'ideyin yüzini ger şems [ü] ḳamerse *299*
Akdı yaşum su gibi bir serv boylu serkeşe *295*
Perīsin bilmedüm yāḫūd ferişte *120*
Sitem tīġıyla kılduñ cān[ı] rişte *126*
Z[ā]hid senüñ tek uymazam efsāneden efsaneye *86*

F

Kim der-i cānāndan ide iᶜtikāf *345*

G

Göñlüm aldı āl-ıla bir şūḫ u şeng *230*
Çīn-i zülfüñden meşām-ı cān alurken būy-ı müşg *178*

I

İy ḫᵛāce katı müşkil olur ᶜışḳ kitabı *67*
Dün ḫayāl-i yār-ıla bir bunca rāzum var-ıdı *243*
Ġamzesi deldi geçer çatdı kaşın yār sıdı *170*
Meh dime yüzi āfitāb oldı *96*
Kim virdi göñül cān [u] ruḫ-ı yāra tayandı *240*
Ol serv-i sehī nāz-ıla bir kez salınaydı *190*

ᶜIşḳuñ iderse rūşen sīnemdeki çerāġı *268*
Cān diler şemᶜ-i ruḥa eyleye pervānalıgı *149*
Cānā cefā vü cevrüñ-ile dil ḫoşın daḫı *100*
Her kim ki göre seyr ider ol serv-i ḫırāmı *219*
Dilā çün mevsim-i güldür mey-ālūd eyle dāmānı *196*
Şol ḳadar çekdüm belā deştinde ġam hicranını *87*
Her kaçan ᶜāşıḳa fetḥ ola muḥabbet kapusı *72*
Göz[üm] yaşı revān oldı görüp sen serv-i bālāyı *90*

İ

Āb-ı ḥayvān dir naşīb olsa kim emse ol lebi *282*
Var mı cihānda ᶜāşıḳ-ı şeydā benüm gibi *148*
Genc-i ḥüsne kākülüñ olmış ṭılısm ejder gibi *156*
Binüp semend-i nāza zülfin idüp kemendi *239*
Baña maḥbūb u meyden geç diyü zāhid ider pendi *134*
Ol serv-ḳadde nāgāh bu dīde baḳadüşdi *142*
Göñül fikr itdi zülfüñ dāma düşdi *300*
Çözüp zülfin yüzine indi düşdi *267*
Yüzin gösterdi göñlüm ḫurrem itdi *227*
Seyr-i tenhā ider oldı yine cānān büyüdi *98*
Derd-i ser geldi ḫumār-ıla seḥer iy sāḳī *280*
Gül yüzine dil virelden zār gördüm kendümi *132*
İy göñül sevdā-yı zülfine hevādār it beni *157*
Zülfine dil bagladuñ çünki unıtduñ pendüñi *135*
Sāḳiyā nūş idelüm sun cāmı bayram irtesi *61*
Mescidde eger görse mü'ezzin o ḳāmeti *317*
Dīvāne kıldı zülf-i kemend-i dü-tā bizi *137*

K

Ḫayāl-i zülf-ile her gice ġamnāk *221*
Saña Şīrīn didi ben ᶜāşıḳa Ferhād ancaḳ *65*
Müddeᶜī sözin revā mıdur şehā gūş eylemek *59*
Bülbül-i cān meskeni bir gül-ᶜiẕār olmak gerek *64*
Kūyına ṣabā ugradugına nişān gerek *234*
N'eylerem evvel bahārı baña yārumdur gerek *186*
Sanma iy şeh kim kapuñda nāle vü feryād yok *168*
Bakarsañ gerçi bagrum kanıdur ᶜışḳ *274*

L

Virme dil sevdā-yı zülfe bu hevādan vāz gel *150*
Mışr-ı ḥüsn içre seni görsem eyā Yūsuf cemil *310*

Dāfiᶜ-i ġamdur dilā nūş eyle cāmı iç şen ol 248
Bāġ u rāġı zeyn idüp her cāyı gül 316
Oturup taḫt-ı zümürrüdde olup sulṭān gül 192
Cāme-i sebz ile geydi tāc-ı gevher-bār gül 312
Ḥamdü-lillāh tāze bitürdi yine gülzār gül 315

M

Dilemem cānā ġamuñdan kurtıluban şād olam 63
Niçe bir ẕikr eyleyüp laᶜl-i lebüñ sekrān olam 284
Ḥāşa-lillāh devr-i gülde oturup mestūr olam 214
ᶜĀşıḳam vuṣlat deminde cüst ü çālāk olmışam 334
Ẓāhirā baksañ egerçi berr ü baḥruñ şāhıyam 271
Cān-ıla bir sanemüñ ᶜışḳına çün pā-bendem 211
Muḥabbet bādesin içdüm yine ser-mest ü ḫoş ḥālem 147
Āh kim derdā n'idem eksük degül pāy-ı elem 223
Sīnede ᶜışḳ[ı] ezel ben bilürem 97
Sīnem üzre dāġ-ıla biñ dīde peydā eylesem 236
Bāġ-ı ḥüsnüñe gözüm yaşını bārān eylesem 289
Cāme-i zer-beft-ile dün ol nigārı görmişem 304
ᶜIşḳuñ-ıla bu dil-i pür-derdi bīmār añladum 256
Her dem seḥāb-ı āh-ıla bārān olan yaşum 238
Dün gice çün muṣḥaf-ı ḥüsnüñ açup fāl eyledüm 229
Geçdi ᶜömrüm āh kim mihr ü vefāyı görmedüm 210
Nigārā bāġ-ı ḥüsnüñde yüzüñ gülzāra beñzetdüm 184
Kılmaz baña naẓar āh bir tünd-ḫūyı sevdüm 241
Sāḳīya bāde getür ᶜiyş[i] müdām eyleyelüm 281
Var mıdur bilsem ḫaber nā-mihribānumdan benüm 249
Cāme-i sebz-ile bir şīrīn zebānum var benüm 286
Salınan boynuñda zülfüñ sanma āhumdur benüm 308
Cān u dil kūyında cism andan nişānumdur benüm 338
Gitsün gümānum iy dōst gel eyle bir tekellüm 110

N

Görinen ḫāṭṭı mıdur yā fitne-i āḫir zaman 198
ᶜĀrıż mıdur bu cānā ya āfitāb-ı raḫşān 160
Yog-ıdı ᶜālemde hīç mihr ü muḥabbetden nişan 235
Rāstī ḳāmetüñi gördüm eyā serv-i revan 293
Çünki gördüm bir naẓar ol serv-ḳad meh-rūyı ben 136
Ḥamdü-lillāh ki yine ṭālib-i cānānam ben 145
Ḫıżr suyın ister iseñ istegil meyḫāneden 325
Yāruñ cefā vü cevr[i] nedür kīnesi neden 83

Rüstemāne yayını almış o çeşm-i ġamze-zen 165
Gönlümi dīvāne kıldı āh ol gīsū diyen 146
Rāh-ı ᶜışḳuñda görüp ᶜāşıḳı yoldan çıkasın 340
İy gönül rāh-ı vefā üzre kaçan ḫāk olasın 103
Umar idüm ki benüm derdüme dermān olasın 255
Niçe bir derd ü ġam u miḥnet-i gerdūn olasın 337
Niçe bir hicrān şebinde çekeyim ġam tasasın 89
Gözlerüm yaşını bu kanlu cigerden sorasın 99
Ḫaṭṭı geldi dilberüñ kosun gerekse kazısın 85
Yüri dīvāne göñül kākül-i cānāna değin 117
Dōstum görme tehī bu ᶜāşıḳuñ nem-dīdesin 84
Niçe bir zencīr-i zülfine göñül divanesin 247
Bū getürdüñ būy-ı zülfinden ṣabā gerçek misin 253
Nāzüklig-ile göñlümüz alan degül misin 222
Żāyiᶜ itme iy dil-i şūrīde gel gül ṣoḥbetin 123
Zemherīr i[r]di ne mümkin eylemek gül ṣoḥbetin 125
Mey içüp yine bu ġamgīn dilümi şād ideyin 130
Gülşen-i ḥüsnüñde cānā bülbül-i şūrīdeyin 75
Gülşen içre ruḫlaruñ devrinde gül açılmasun 166
Zülfüñe yüz virme cānā boynuña asılmasun 167
Zülfeynüñi çöz āteş-i ḥüsn üzre ḫam olsun 111
Göster yüzüñi alnuñı şems ḳamer olsun 275
Cāmiᶜ-i ḥüsnüñe miḥrāb şehā kaş olsun 179
Gülşende diñ ol serv-i ḫırāmāna salınsun 251
Bir ᶜaceb dīvāneyem başumdaki sevdā içün 250
Yine siḥr eyledi seḥḥāre zülfüñ 189
Ḥamdü-lillāh ᶜāşıḳam ᶜālemde ḫoş-ḥālem bugün 283
Kim gördi şehā laᶜl-i lebüñ üzreki ḫālüñ 302
Gülşenüñ her gūşesin dutdı ṣadāsı bülbülün 207
Bin semend-i nāza eyle cilveler meydān senüñ 162
Verd-i gülden tāzedür iy dōst ruḫsāruñ senüñ 151
Faṣl-ı şitāda toñdı mı yagı benefşenüñ 182
Gözlerüm gözeklerinden bir dem āb eglenmesün 321
Sāḳiyā defᶜ-i ḫumār itsün şarāb eglenmesün 320

R

Muᶜtedil oldı hevālar irişüp faṣl-ı baḥār..... 185
Leblerüñ zikri nigārā sanma fikrümden çıkar 68
Bir sehī serve gözüm yaşı akar 102
Gözlerüm yaşı dem-ā-dem şehr-i göñlümden akar 69
Kūy-ı dildāra varup anlar ki derbān oldılar 115

Gönlini ᶜāşıḳlaruñ ol çeşm ü zülf-i ḫam kapar 269
İy saçı sünbül lebi ġonca yañagı verd-i ter 327
Bu cefā cevr ü sitem iy seng-dil kim sende var 74
Mevsim-i gülde kimüñ destinde gülgūn cāmı var 339
Kanda kim dehrüñ açılmış bir gül-i raᶜnāsı var 319
Kemend-i zülfinüñ müşgīn teli var 261
Cihānuñ kanda bir raᶜnā güli var 155
Başumda hevā dilde elem dīdede nem var 122
Getürür peyk-i muḥabbet mihnet ü ġamden ḫaber 217
ᶜĀşıḳ idüm yog-iken hergiz muḥabbetden ḫaber 218
Lebüñe mül didüm zülfüñe ᶜanber 204
Yār zülfini tarar rūyı niḳāb-ıla geçer 188
Gülşen-i ḥüsnüñ gören firdevs-i aᶜlādan geçer 287
ᶜĀrıżuña kim naẓar ide gül-i terden geçer 288
Sāḳī piyāle al elüñe çünki gün geçer 329
Nāz-perverdüm benüm ḥüsn-ile gül-aḥmer geçer 169
Cānāne kaçan ġamzelerin mest-i ḫ̆āb ider 262
Kanumı mey yirine ol göz[i] mestāne çeker 296
Eylesün mecnūn ᶜışḳum zülfini zencīrler 309
Öpsem lebüñi disem o dem laᶜlini dişler 152
Vaṣlını heves eyledi ᶜazm ol ṭaraf eyler 116
Kaçan kim bād-ı āhumdan o zülf ᶜanber-feşān ditrer 76
Zülf-i müşgīn kaçan ol ᶜārıż-ı zībāya düşer 174
Her kaçan āteş-i ᶜışḳ sīne-i ṣad-çāke düşer 105
Her kişiye kim ugraya gönlüm ḫaber ister 260
Meydāna girüp ᶜışḳ-ıla her kim hüner ister 265
Sanmañuz mihr ü vefāyı kılmagı ḫānum sever 244
İy gül yañaguñ ol gül-i ḫandānuma benzer 232
Dāġ-ı elf-ile sīnem bebr ü pelenge benzer 141
Dehān[ı] mīme zülf[i] cīme benzer 177
Ol kemān ebrū kaçan kim nāz-ıla çeşmin süzer 246
İstemem mihr idesin yāḫū vefā ikide bir 303
Baña göstermez yüzin ol āfitāb üç günde bir 70
Āh olur karşumda ol dilber tırāş üç günde bir 176
İy ṣabā bir dem tavaḳḳuf eyle gör bülbül ne dir 140
Tenümde her kılum olsa benüm gūyā zebān yir yir 195
Yāra nāmuñ ne didüm didi meh-i tābāna sor 202
Ehl-i diller bendi ol zülf-i siyeh pūşumdadur 158
Sīnem üzre görinen yir yir benüm ġam dāġıdur 92
Dimeñ dīvāne Mecnūn'a muḥabbet mülki şāhıdur 62

Ger fedā cānān yolında cān olursa çok mıdur *259*
Yir yirin cānā lebüñ üzre görinen mū mıdur *173*
Ṭabl-ı sīnem dögilür ᶜazm eyle meydān vaḳtıdur *109*
Cevri iden baña ol şūḥumdur *237*
Saçı zencīri boynumda benüm Mecnūn zamānumdur *139*
Göñül hicr-ile olmış zār u meḥcūr *342*
Ḫaddüñi gördüm iy dōst bir tāze gülsitāndur *95*
Gerçi kim cānā kapuñdan uşbu bendeñ dūrdur *290*
Ḥasretiyle dāġ-ı sīnem hem bu bagrum başludur *80*
Ḫūblar gerçi cihān içre firāvān añılur *328*
ᶜIşḳ vādīsinde göñlüm gāh sergerdān olur *314*
Senden cefā vü cevri göre dil vefā sanur..... *326*
Sīnemüñ dāġın görenler gülsitānum var sanur *79*
ᶜĀşıḳam ᶜışḳ içre Mecnūn çünki aḳrānum-durur *254*
Sīneme seng-i cefā sanmañ ki miḥnet arturur *323*
Tīr-i ġamzeñle bu sīnem zaḫmnāk olmış yatur *91*
Meyl-i ṭabᶜı çünki o serv-i revānadur *114*
Gerdūn gibi meyli o māḥuñ çü dūnadur *270*
Ġamz oklarıyla sīne vü dil şerḥa yaradur *257*
Āh bir dilber ġamından uşbu göñlüm ḫastadur *297*
Görmege gelmedi ben ḫastayı birkaç gicedür *276*
Çeşm-i giryānumla göñlüm ıżṭırāb üstindedür *88*
Cān-ıla göñül ᶜışḳuñ elinde girevdedür *272*
Pīr-i muġāna virmem ezelden ḫavāledür *336*
Āhumuñ her dem hevāsı kūyuñ içre esmedür *124*
İy mesīḥa-dem zülāl-i leblerüñ ser-çeşmedür *121*
Cān cemālüñ şemᶜine yanmaga bir pervānedür *94*
Cānān vücūd[ı] şīr ü şekerden sirişte dür *263*
Bāġ-ı ḥüsnüñde yüzüñ baña çü cennet gülidür *106*
N'içün yüzine gün dimeyem ẕerre femidür *301*
Gülşenüñ ẕevḳ [u] ṣafāsı gül midür bülbül midür *197*
Gülşenüñ rengīn ḳumāşı gül midür bülbül midür *199*
Şu kim ᶜışḳ āteşine cān eridür *213*
Bir serv-ḳad ü lāle-ḫad ü sīm bedendür *324*
Nigehbānı olup ḥüsne iki çeşmi ġazanferdür *60*
Ḫāller meyl ider ol ᶜārıż-ı dil-cūya gelür *138*
Ol Ḫıṭā maḥbūbı gör kim ṭurrasın çīn gösterür *273*
Başını kim ki ser-i zülf-ile sevdāya virür *181*
İstesem būse lebinden baña düşnāmum virür *209*
Kim ḫayāl-i dilde bir serv-i revānın gezdürür *194*

Her kaçan ġamze okın sīneme cānān getürür 306
Ḳāmet-i servüñi kim göre didi gül götürür 291
Virmedin ġam bu göñül kişverini bāde getür 285
Muṭribā nāle ile meclise gel nāyı getür 341

S

Cihān içün dimişler çünki ḥādiṯ 332

Ş

Her kim ki bugün rāh-ı muḥabbetde virür baş 294
Çün felek taḫtına geçdi ḫusrev ü ḫāver güneş 225
ᶜĀşıḳuñ taglarca bagrı üzre başı var-ımış 93
Bī-vefā dildār sevmek hey ne müşkil kār imiş 108
Göñlümi bend eyleyen zülfüñ de gördüm mū imiş 77

T

Ādemlik eyle kaçma iñen iy perī-ṣıfat 191
Gerekdür iñleyüp olmak seḥer-dōst 322

U

Siḥr-ile atar çünki tīr ol ġamze-i cāẕū 200
İdüp tekmīl siḥri çeşm-i cāẕū 201
Ṭāliᶜ ümdendür şikāyet kıldugum iy tünd-ḫū 180
Ah eylesem ᶜaceb mi gül yüzlü yāra karşu 307

Z

Dilā dil baglamak her işe olmaz 208
Göñlümüñ vīrānesin ol şāh ābād istemez 73
Āhū göziyle ya kaşı bir kaşa benzemez 81
Laᶜlüñ var-iken ġayrı bana cām gerekmez 233
Benüm bu derdümi derde giriftār olmayan bilmez 153
Sırr-ı ᶜışḳ[1] sor bana ᶜallāmeler ḥall eylemez 258
Yüzine ben ḳamer didüm ne dirsiz 212
Niçe yıllardur didüm göñlümle ṣāḥib-ġamlaruz 175
Bezm-i ġamda bir niçe derd ehline hem-demlerüz 171
Ḥamdü-lillāh gün gibi çün ṣāfdur āyīnemüz 292
Ne ᶜaceb ḫūn-ıla āġūste olursa dilümüz 333
Ḫastayuz kūyuñda yıllardur ki miḥnet beklerüz 215
Zāhidā sanma senüñ tek biz selāmet beklerüz 216
Gülşen-i ḥüsnüñ yiter biz gülᶜ iẕārı n'eylerüz 104

KÂNÛNÎ SULTAN SÜLEYMAN'IN OSMANLI ARŞİV KAYITLARINDAKİ EL YAZISININ DÎVÂN NÜSHASINDAKİ HATLA KARŞILAŞTIRILMASI

Kânûnî Sultan Süleyman'ın bir vakfiye için
"Vakfiye mûcebince 'amel olunup kimesne dahl eylemeye" şeklindeki fermanı.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Evkaf Vakfiye Tasnifi, 12/12, 17 Şubat 1569.

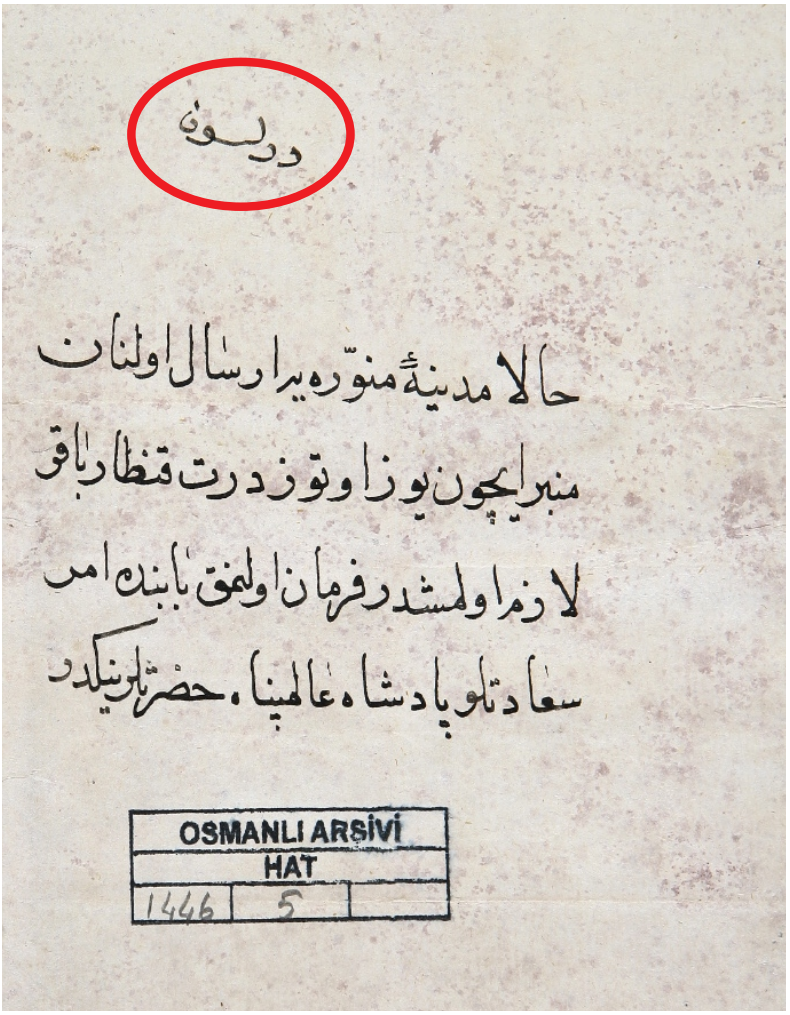

Kânûnî Sultan Süleyman'ın Medine-i Münevvere'ye gönderilen minber için ihtiyaç duyulan bakır için *"virülsün"* şeklindeki fermanı.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Hatt-ı Hümayun Tasnifi, 1446/5, 7 Eylül 1566.

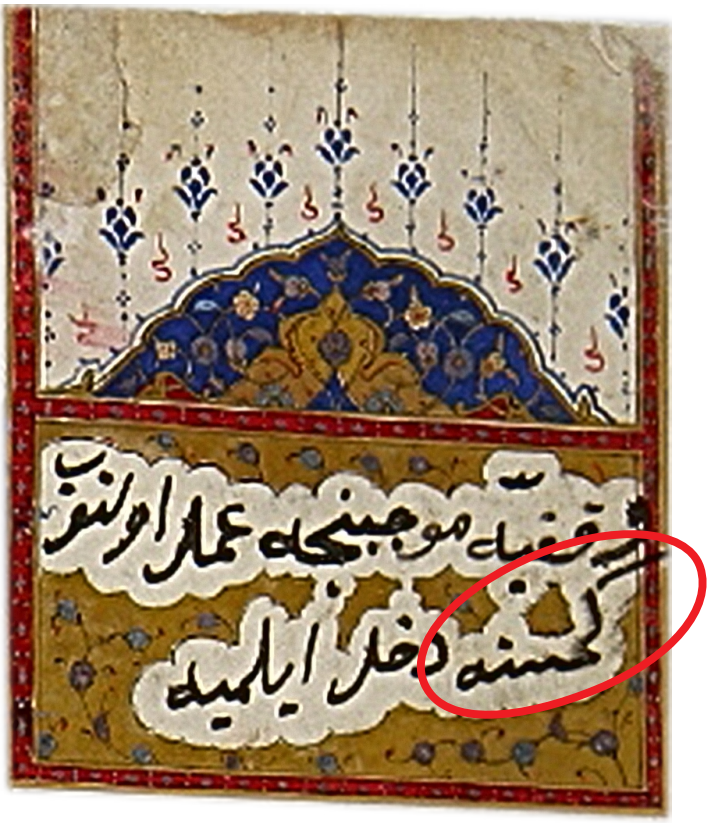

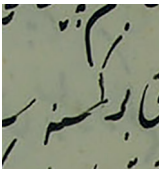

Dîvân Nüshası 20a
kimesne

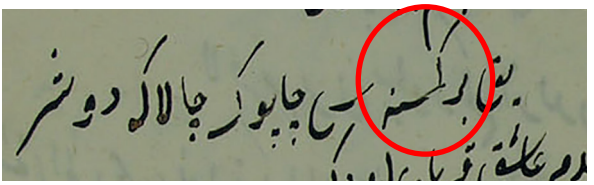

20a kimesne

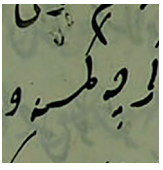

Dîvân Nüshası 40a
kimesne

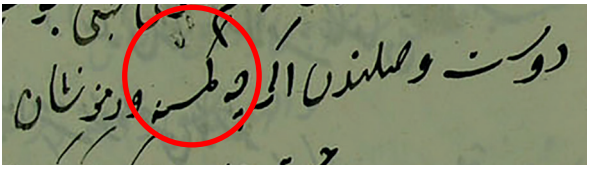

40a kimesne

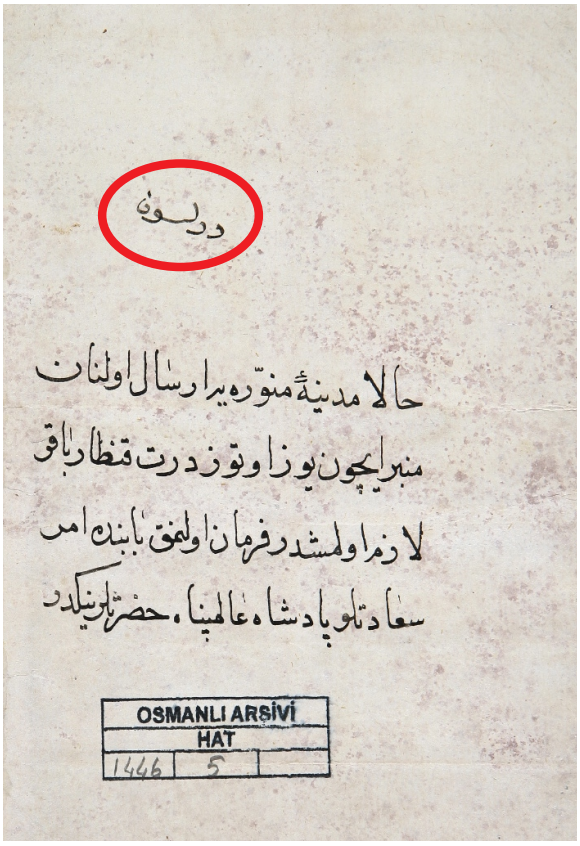

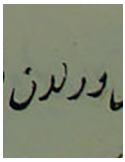

Dîvân Nüshası 22b
virelden

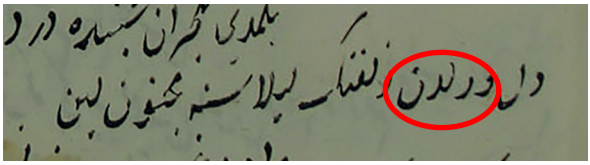

22b virelden

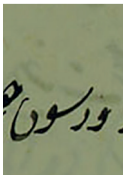

Dîvân Nüshası 108b
virsün

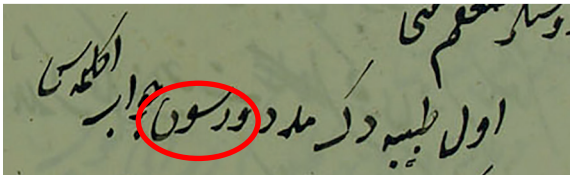

108b virsün

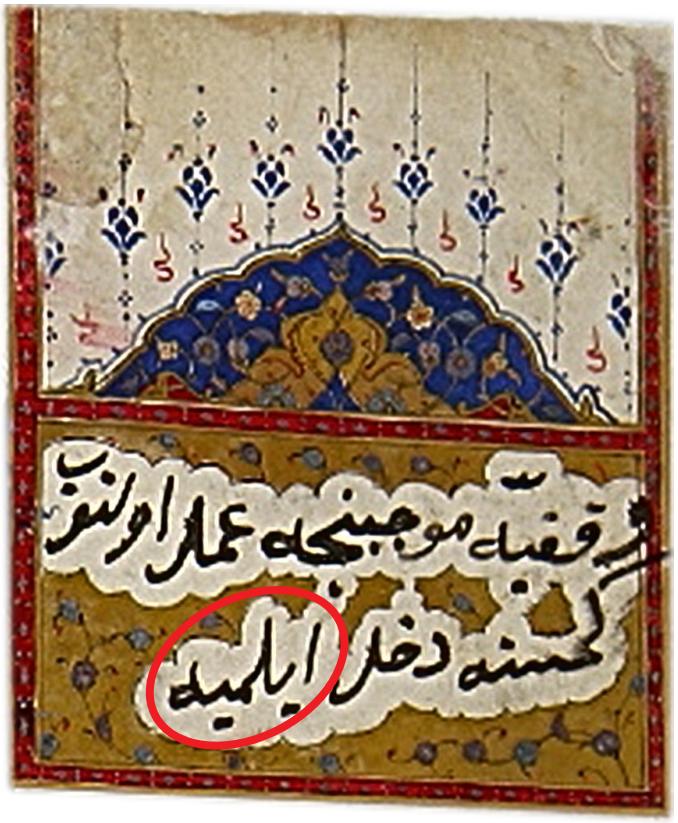

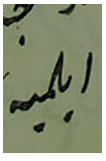

Dîvân Nüshası 65a
eylemeye

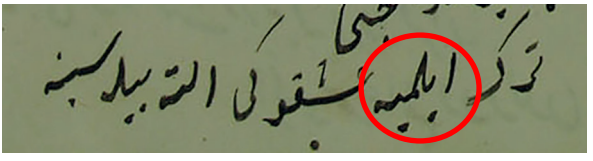

65a eylemeye

Dîvân Nüshası 87b
eylemeyem

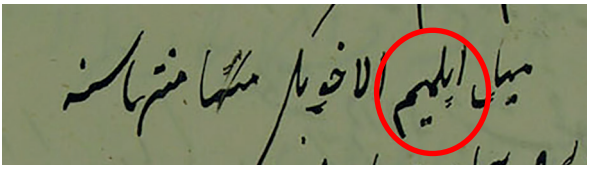

87b eylemeyem

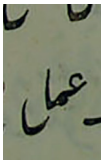

Dîvân Nüshası 17a
ʿamel

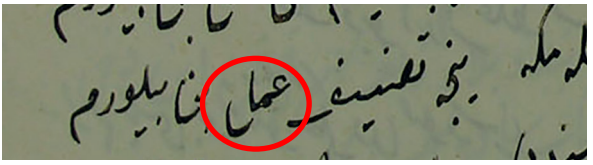

17a ʿamel

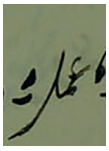

Dîvân Nüshası 106a
ʿamel

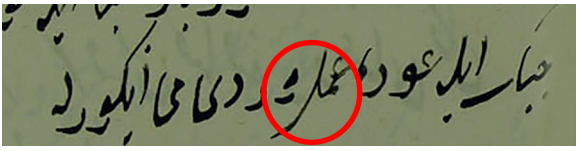

106a ʿamel

MUHİBBÎ DÎVÂNI
KENDİ HATTIYLA

KÂNÛNÎ SULTAN SÜLEYMAN

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi,
Hazine Kitaplığı, No. 1132.

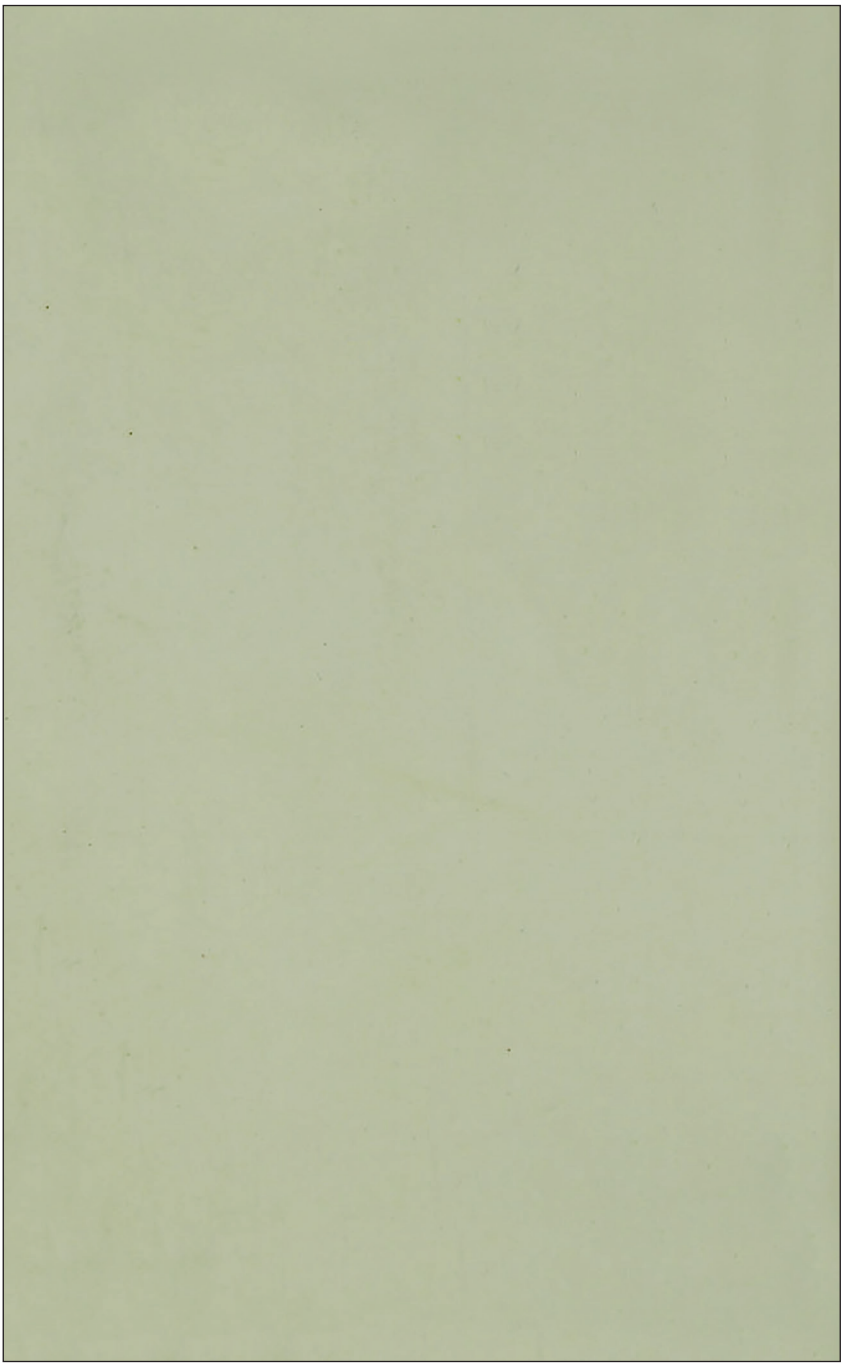

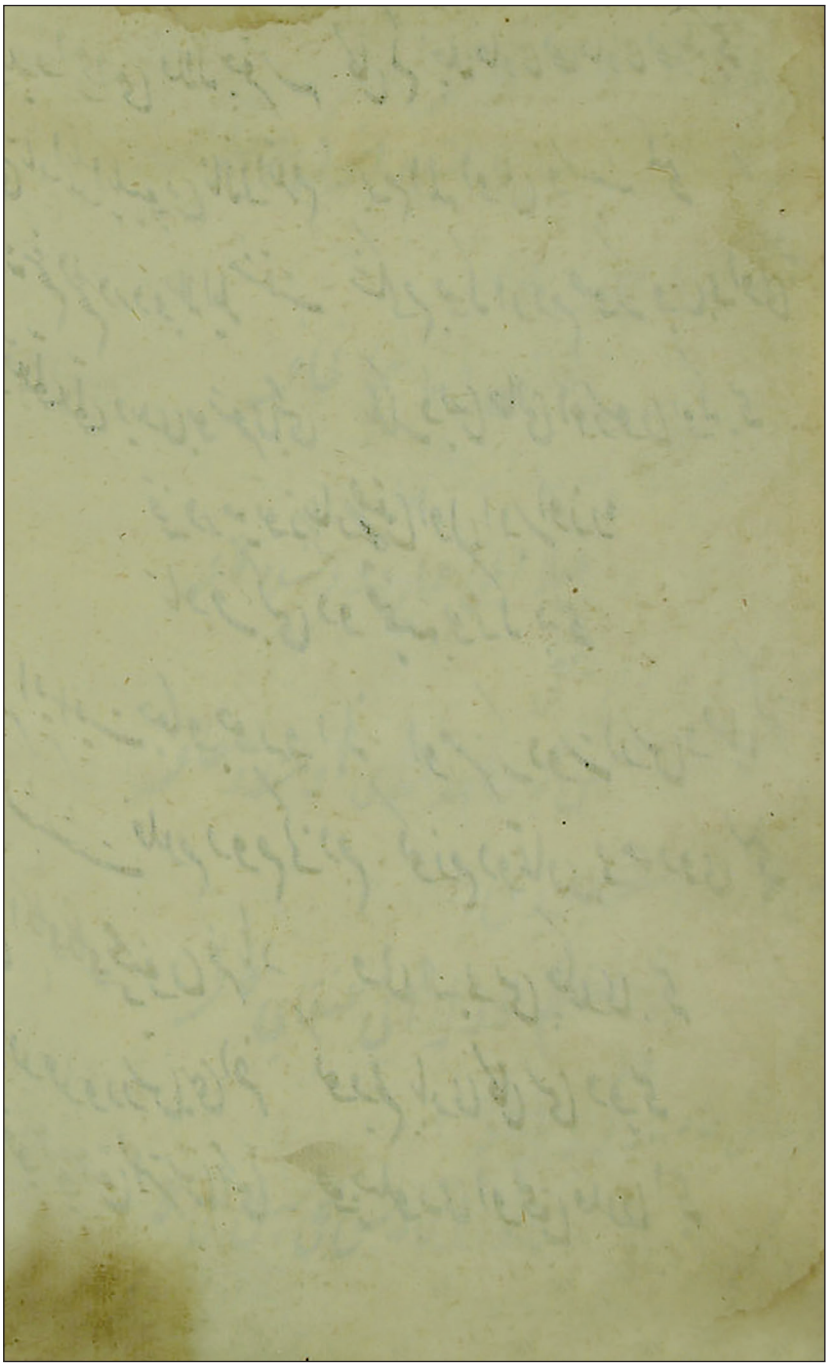

120

بلبل یریدر امی افلاکه چقرسه کل کم اچله خاری کورر اول بیله سنجه

کوز یاشی تار ایلیوب نالهلر اتدم بزم المه اوللی بو سینه کمنجه

چکدم سه نه غم درد و بلا ایله مشقت شکرم بوکه اردم صوک اوجی بر اولی کنجه

بی فکر و تعلّی دیدی بو شعری مجسی بلمک دلین حالنی اورسون بوکه پنجه

وتأمل

قز درمه یوزر عار صقن اول ادب اوزره

تا دف کبی دو قنمیه یوزکه دبنجه

دلا صبر ایت جفا و جور و رنجه اومیزک دوت ارسن وصل کنجه

عراقی کشت قلدم روم کزدم کوزم دوتمادی برمه روی سنجه

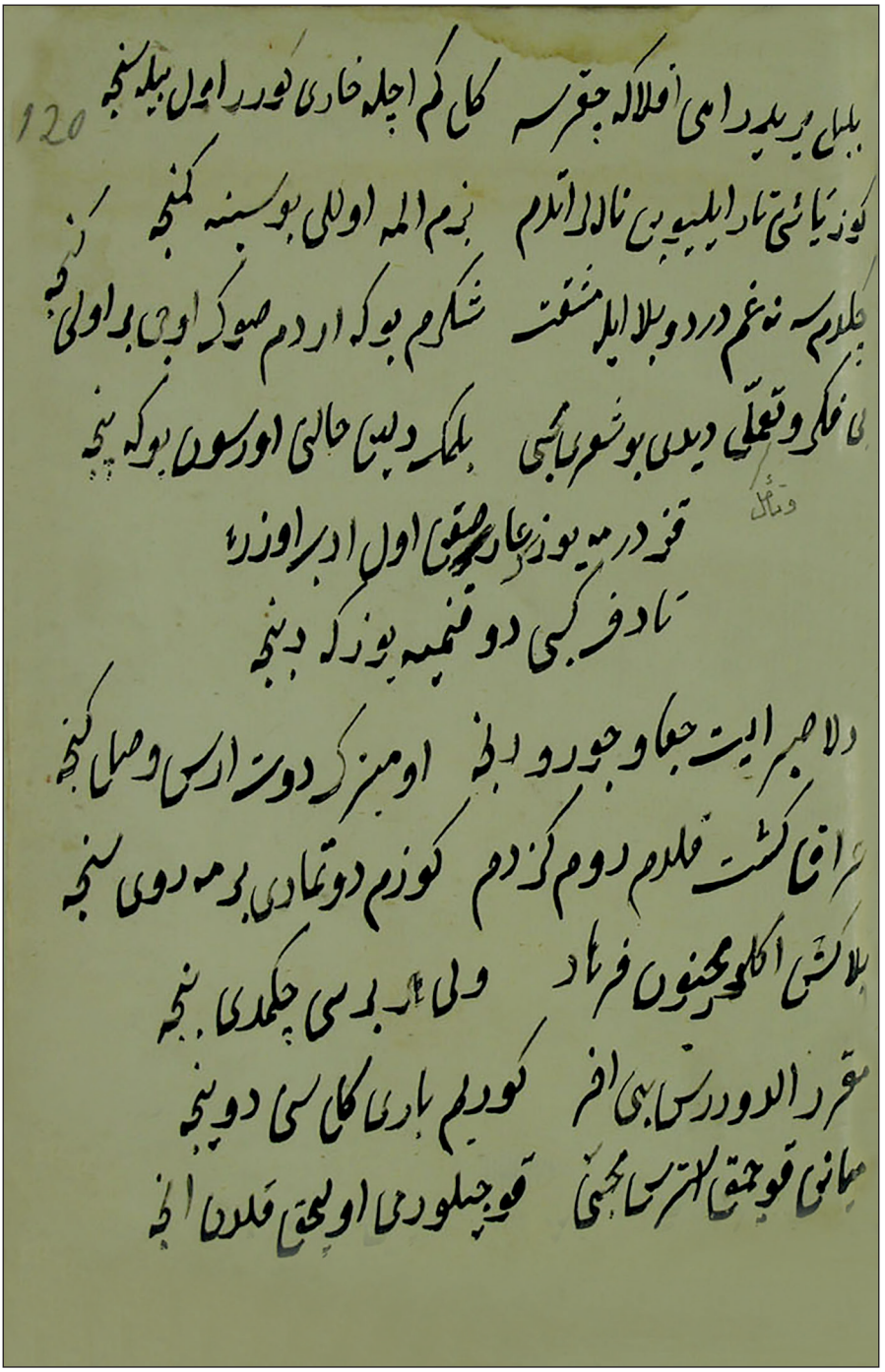

بلاکش اکلور مجنون فرهاد ولی هر برسی چکمدی بنجه

مقرر الدوررسن بی اخر کوریم باری کل سی دوینجه

میانی قوجمق استرسن مجنی قوجیلوری اولیجق قلدن انجه

[120a]

کم دری جانانده ایده اعتکاف
منزل جنتدر انوک بی خلاف

یار اغیار اویه فورقم بودر
یا الهی نجنا مما نخاف

یقمو یقه مؤس بال و پر پروانه وش
بلبلا انجق همان ورسنده لاف

قور قتور ناله هر دم عشقی
صن که زاهد کندی اولمشدر معاف

ای محبی کوزله استغنا یوزن
نته کم کوزلر انی عنقای قاف

یارلری

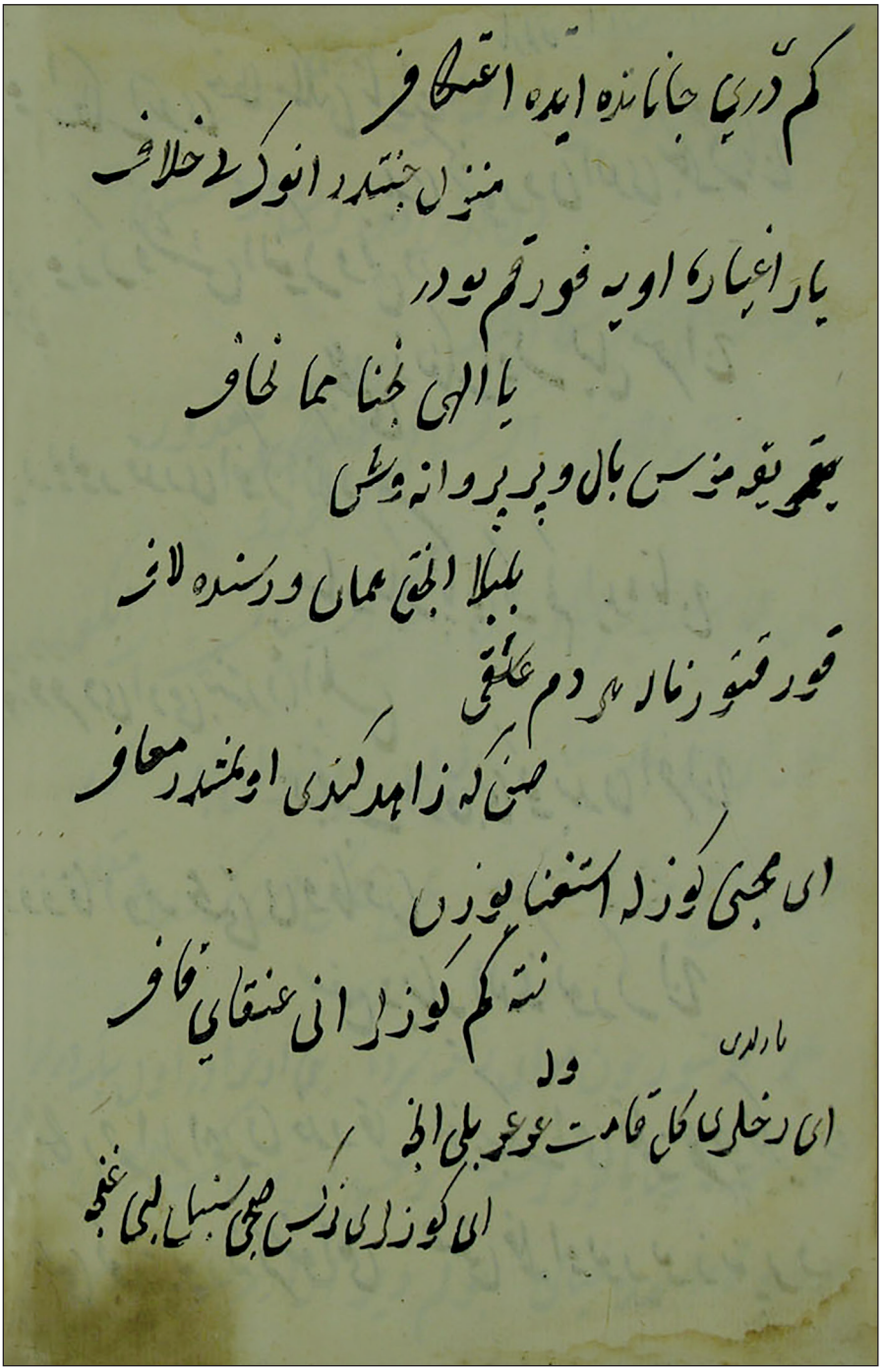

وله

ای رخلری کل قامت عرعر بلی انجه
ای کوزلری نرکس صبحی سنبل لبی غنچه

[119b]

مارلدن

119

خطا ایتدی خطا ملکنی تاراج

بلدی کنوردن الدی بلکه دباج

یوزک وشمس الندی کوزوفنی در

عجبمی زلفک اولسه لیال معراج

او یوز تلدری انوکرا انلاک بیمی

غبار خاک پایوکر کم ایده تاج

جو دری ادی جنتده ز ابلیسا

رقیب ایتدی بحی کوینیدن اخراج

وفا ادمه بحیتی بی وفادن

صفو دنیایه الانه کوزک اج

بحی رحم ایله احمدن خلدر تعال عزیز بسبک ایی تعلیم علم عزیزیکه یرده

بحی کون یوزنه قرشوایی صقی علمه اویور یوزنه پرده

بازلدی

رباعی

کوکلم هجر ایله اولمشدی زار و مهجور

دل از می دور و من ازدستان دور

~~دیله دی جانم آلدم سکا ایثار~~

دیله دی جانم آلدم اکا ایثار اگر کسانم ... معذور

لطامورو

اچسی می بولدی عمر جاودانی مگر آب حیاتست آب انگور

کتور ای مغبچه جام مغانه که اندر دیر تقوا آن بود مستور

ویرر ناصح نزار عشقه توبه محبی عاشق ایمی کردن به مقدر

وله بارلدی

بولنور چون هوای زلف سرده بی اوغرادی اول بهار دریوده

ملک مسندر بو یا خود فرشته بو حسنی کورمدی کمسه بشرده

کوکلده کاه چشمه خیالی بدولم دیو آرام نظر و پرده

118

نازلندی

مطربا ناز ایله مجلس گلزاری گتور

ساقیا صون بر اول جام مصفای گتور

ای صبا مشکله عنبر قوقو سنبلن نه بتر

گیت دردسار بکا اول زلف سمن سای گتور

بغله زنجیر بهاری زلفنه دیوانه دلی

یعنی مجنون صفت باشوکه سودای گتور

باده رنده ویر عاشقه معشوقی اکلی

صوفیه ذوق ریا زاهده تقوای گتور

ای مجنی بیگی مجلس زیبا اتمک ایچون

ساغر و باده و شمع و گل حمرای گتور

[118a]

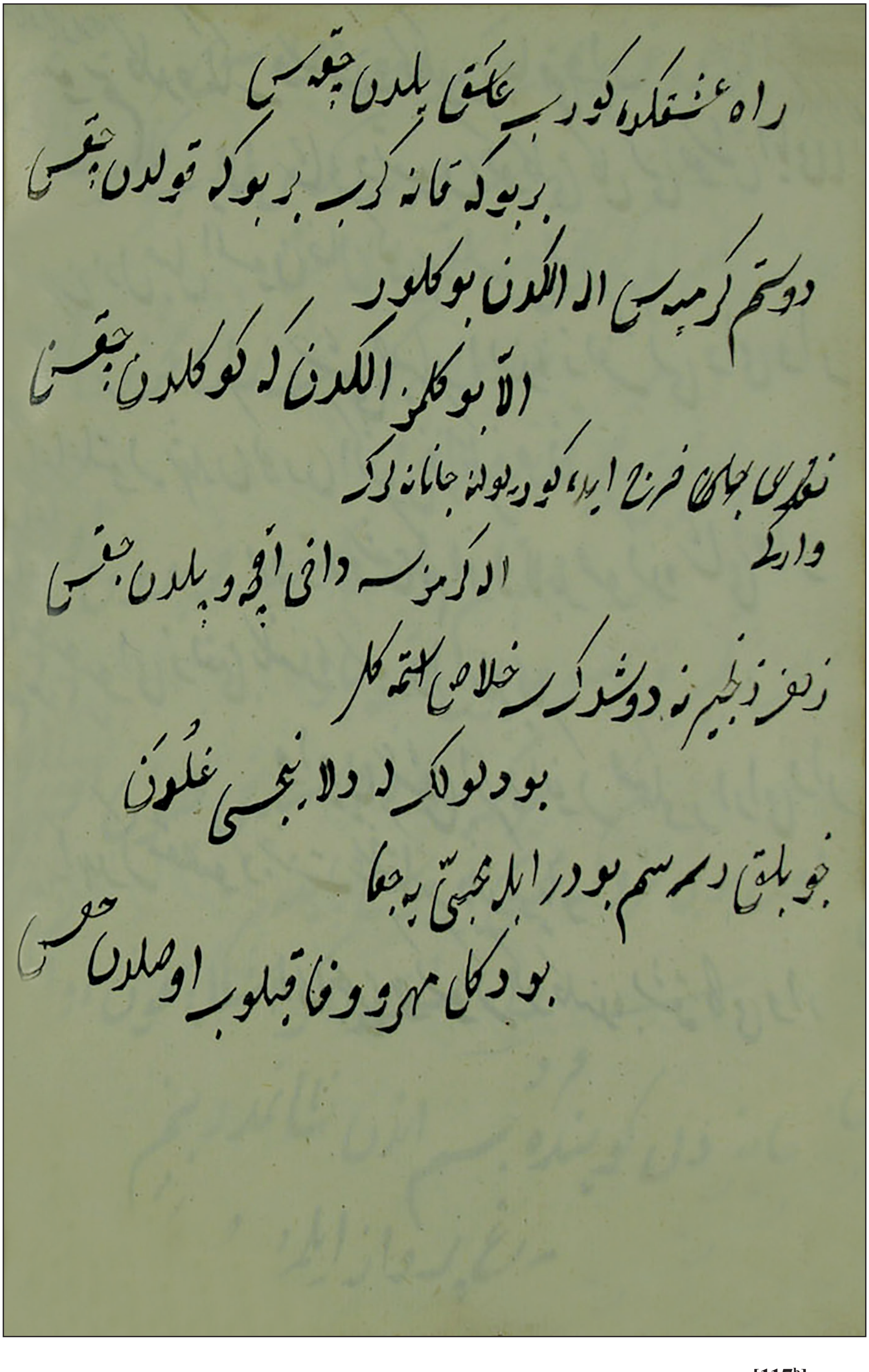
راه عشقده کوردم بر عاشق بیلدن چیقه سی
بر بوده قانه کرب بر بوده قولدن چیقسی
دوستم کرمه سی اول الکدن بو کلودر
الا بو کلمز الکدن ده کوکلدن چیقسی
نعل ایله جانی فرح ایلر کوردیلنه جانانه لیک
وارکی
اول کرمزسه داغی آقچه و بیلدن چیقسی
زلف زنجیرنه دوشدکر خلاص استه کلر
بو دلو کلرده دلا نجی غلون
جو بلق دمرسم بو درابلر نجیسی به جفا
بو دکل مهر و وفا قیلوب اوصلدن چیقسی

117

یارلده

موسم گلده کمک دستنده گلگون جامی وار
شاد دتسون کوکلنی گل کسی خوش ایامی وار

مرغ دل میل اتمسون خالی کوربر قلسون حضر
چشمی صیاد الندہ زلف کسی دامی وار

وصلتوک شهدن کورن اکشون فراقک زهرنی
روز روشن کم اوله لابد صوکنده شامی وار

کم هوای زلفنی باشنده سودا ایلدی
وادیی عشق ایچره انوک صنمکوز ارامی وار

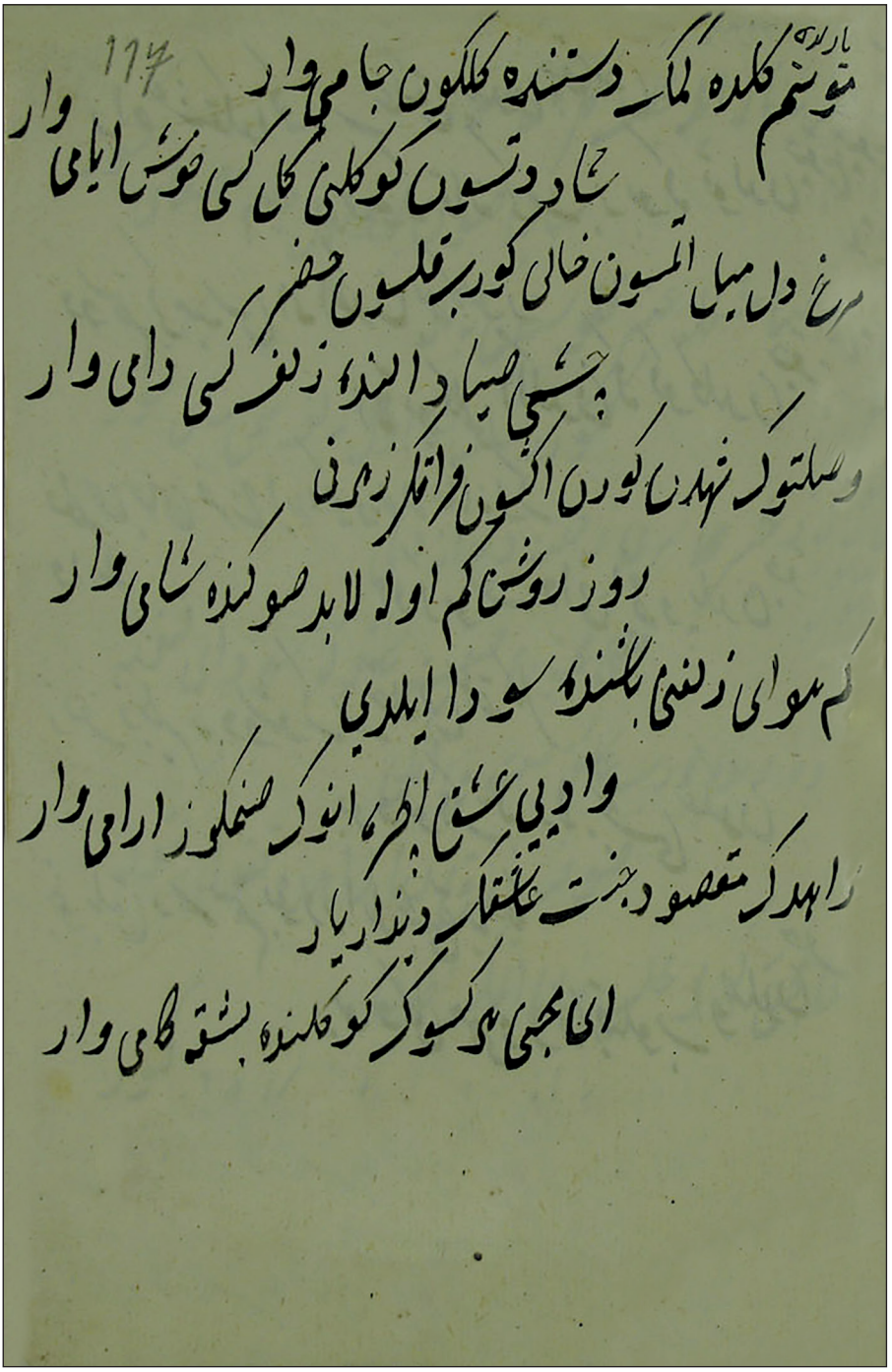

زاهدک مقصود جنت عاشقک دیدار یار
ای محبی هر کسوک کوکلنده بشقه کامی وار

[117a]

نیجه بر درد و غم و محنت گردون اوله‌سن
تکرردر
بهتر اولدر که می طالب گلگون اوله‌سن

نوش جام ایله کوکل آینه‌سن ایله صفا
نه روادر که عبث برلره مخزون اوله‌سن

جام جم اولمیجق گنج فریدون نه در
دوتلم دولت جمشید فریدون اوله‌سن

زلف زنجیرنی بینومه نیچون دقمیه یار
سر کوینده دلا سندخی مجنون اوله‌سن

اول بویی سروک محبتی ایرمزسن پاینه
راه عشقنده اگر اشکله جیحون اوله‌سن

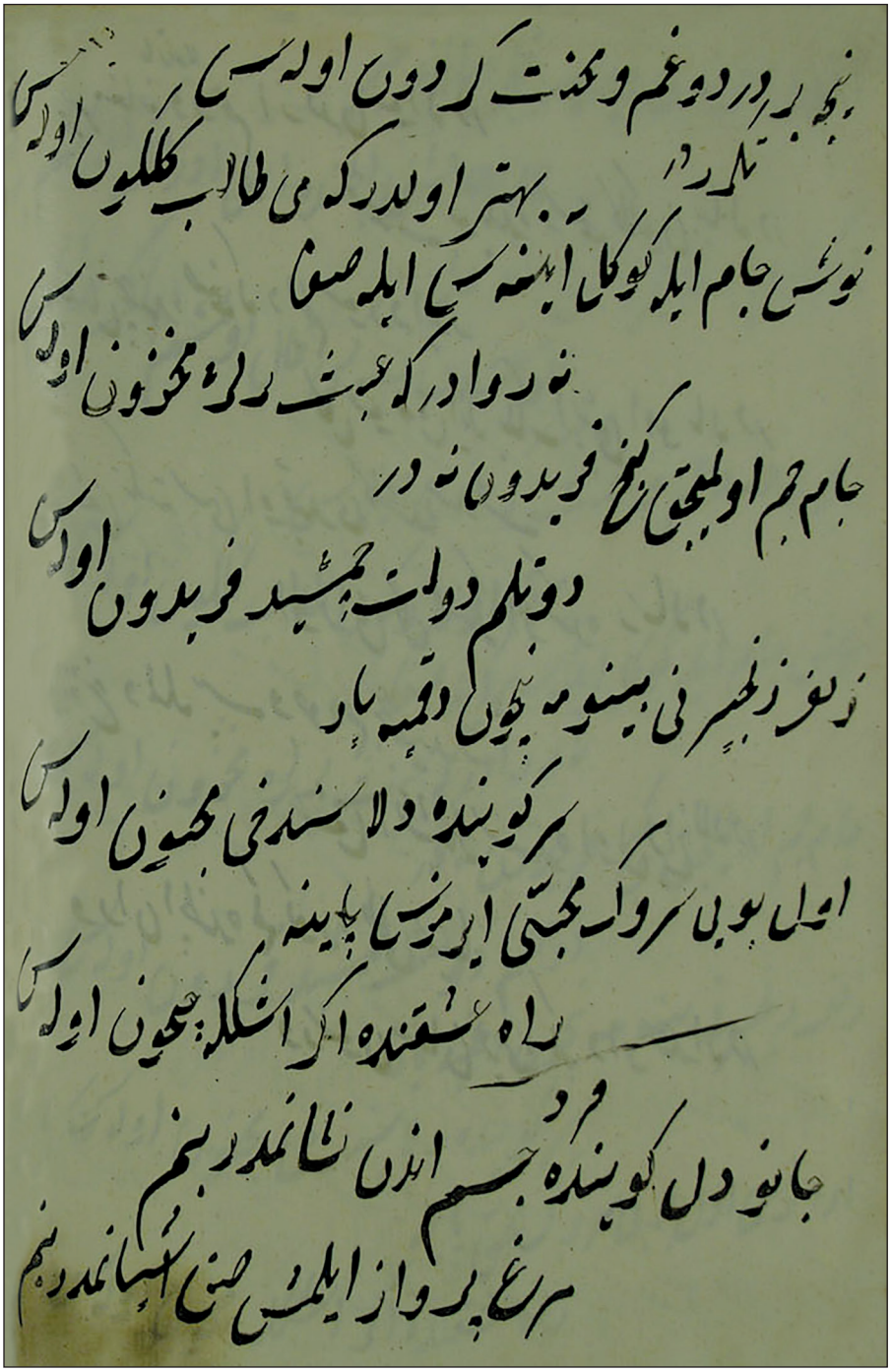

فرد

جانو دل کوینده جسم اندن نشانمدر بنم
مرغ پرواز ایلمش صنی آشیانمدر بنم

[116b]

116

بازلدی

پیر مغانه ورمم ازلدن حواله در

قسمت بویلده دستمه گلگون پیاله در

بلبل چمنده صنمه که دایم سورد ایدر

گل شوق ایله بلک ایشی اهو ناله در

عشق نکته سی او قیدی گلشنده عندلیب

اوراق گل صنکه اوکنده رساله در

داغ دلمله بنه وجودم عجمیدر

عشق اتشیله سینده اول داغ لاله در

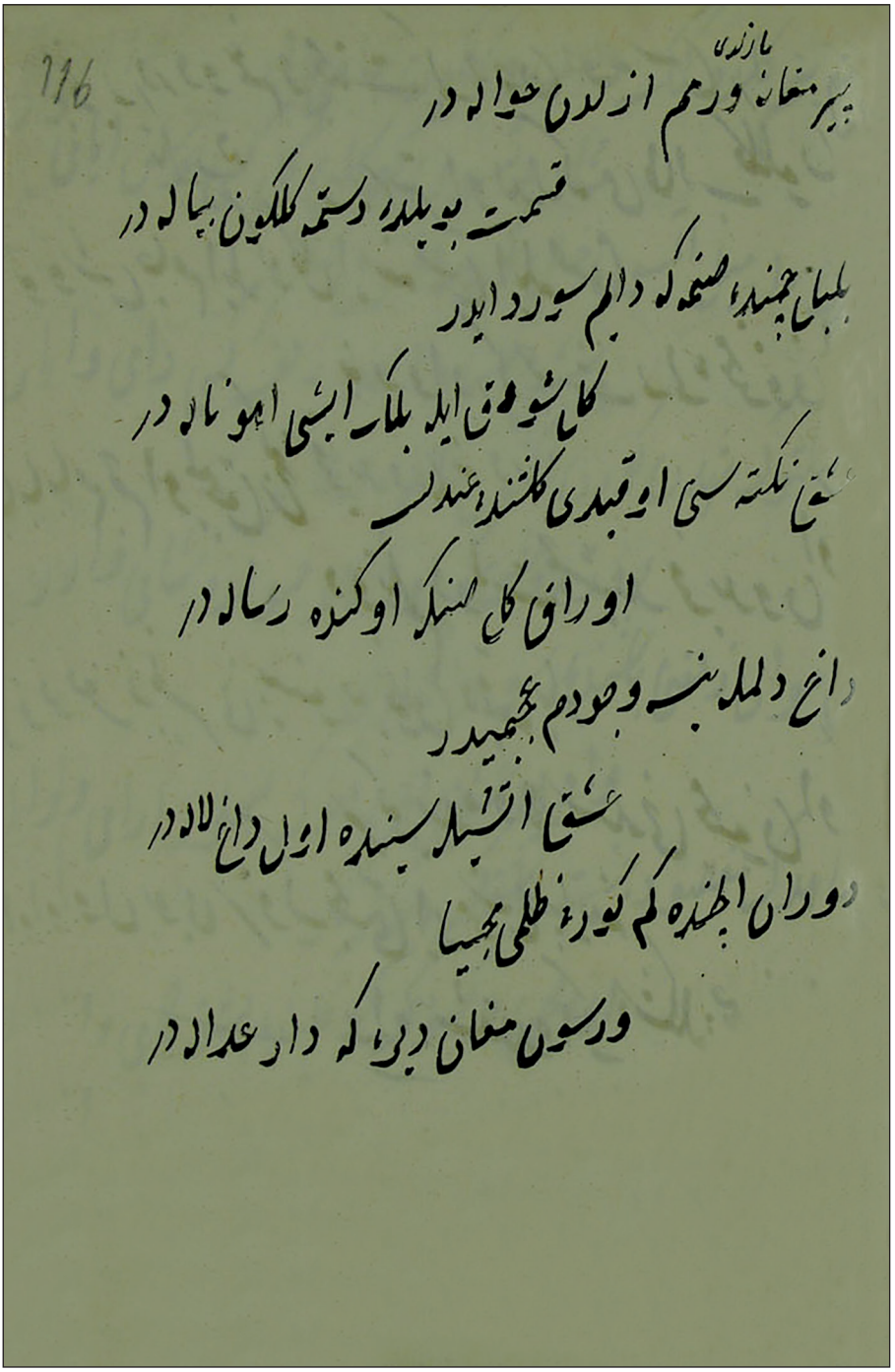

دوران ایچنده کم کوره ظلمی مجیبا

ورسون مغان دیره که دار عداله در

[116a]

نقط اغزندن ویرپ قلجه میانند حبر
حمد الله عشق ایچنده اهل ادراک اولمشم
تا که یقدم بوتهٔ هجره محبی جانو دل
غلوغشدن زر کبی قال اولمشم پاک اولمشم

وله

نیجه بر درد غم و محنت گردون اولسه
بهتر اولدر که می طالب گلگون اولسه
نوش جام ایله کوکل اینه سن ایله صفا
نه روادر که عبث یرلره مخزون اولسه
جام جم اولمیجق گنج فریدون نه در
دوتلم دولت جمشید فریدون اولسه
زلف زنجیرنی بینومه نیچون دقمیه یار
سر کوینده دلا سندخی مجنون اولسه
ارمزسن اول بویلا سروک محبی پاینه
راه عشقنده اگر اشکله جیحون اولسه

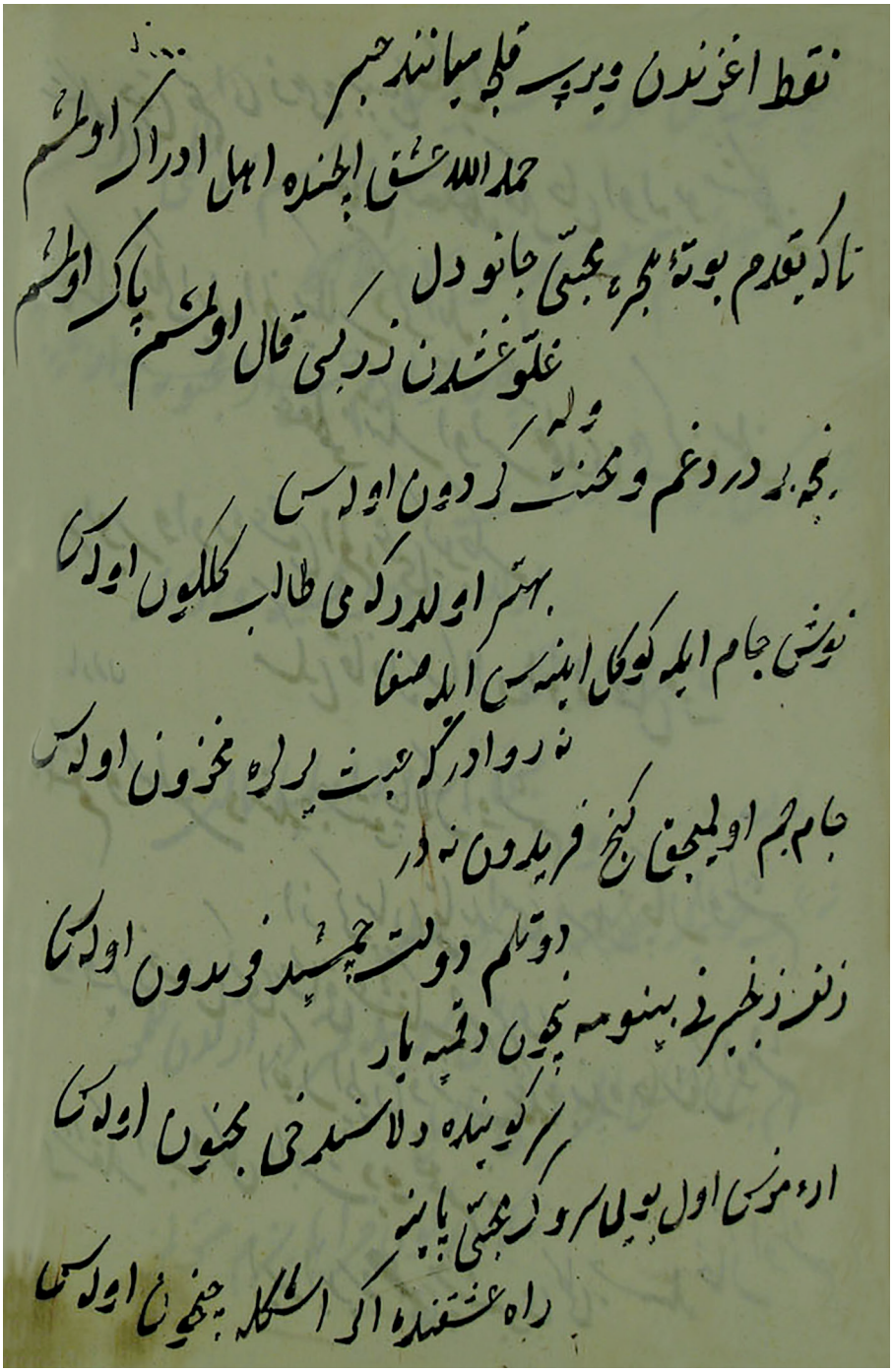

[115b]

115

مشکلم چیقا بنم ای زهرهٔ جبین ساقی
جام لعلکله مکر حل اوله بو مشکلمز

دهنک فکر ایله انجه بیلک ذکر ایله
عقلمز تنک اولب قلمدی هرکز بیلمز

طغریوب وادیهٔ عشق ایچره محنی کیدجک
مسکن قافله سالار اوله محملمز

مارلدی

عاشقم وصلت دمنده جستو چالاک اولمشم
از گریبان تا بدامن پیرهن چاک اولمشم

باده ویر رخسا کبی عشاقی عشقک صرصری
انوک ایچون دشت غمده بنده حاشاک اولمشم

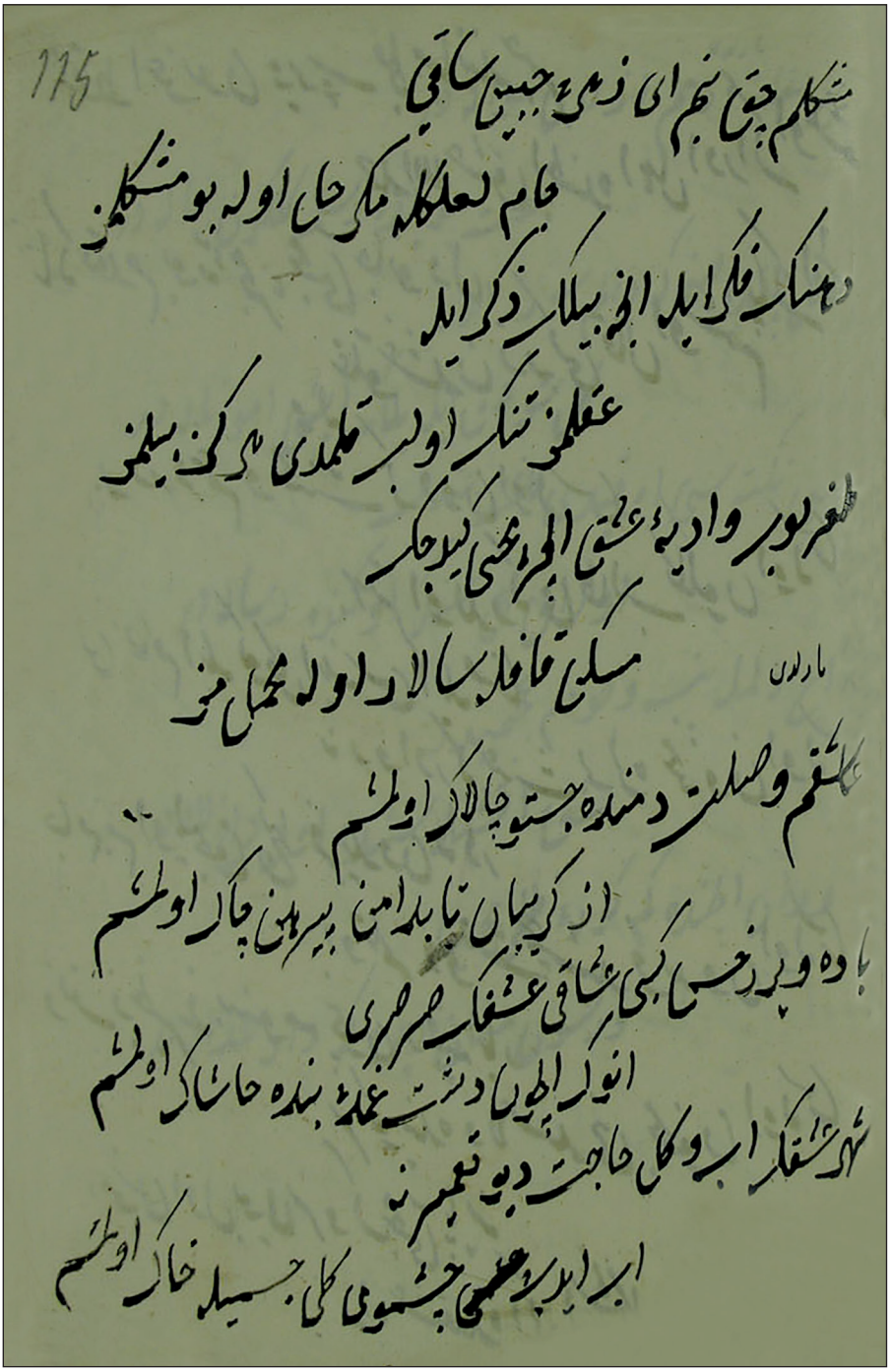

شهر عشقک اب و گل حاجت دیو تعمیر نه
اب ایدب چشمومی گلی جسمیله خاک اولمشم

[115a]

قپکدن بنی دور اتمک مرادی
رقیبه دیرسم بن طلکمی حارث

~~قبول اتسم نه اتدم نمو دردو بلا اکا~~

~~چون اولدم عشق ارا مجنونه وارث~~

بکا دکدی بلا او دردو محنت
اوللدن دوستلر مجنونه وارث

کرکدر کلسن الجزء جای خالی
محبی یار اولا اولمیا ثالث

یارلدی

وله

نه عجب خونیله اغوسته اولورسه دلمز
عشق صوییله محمر در ازلدن کلمز

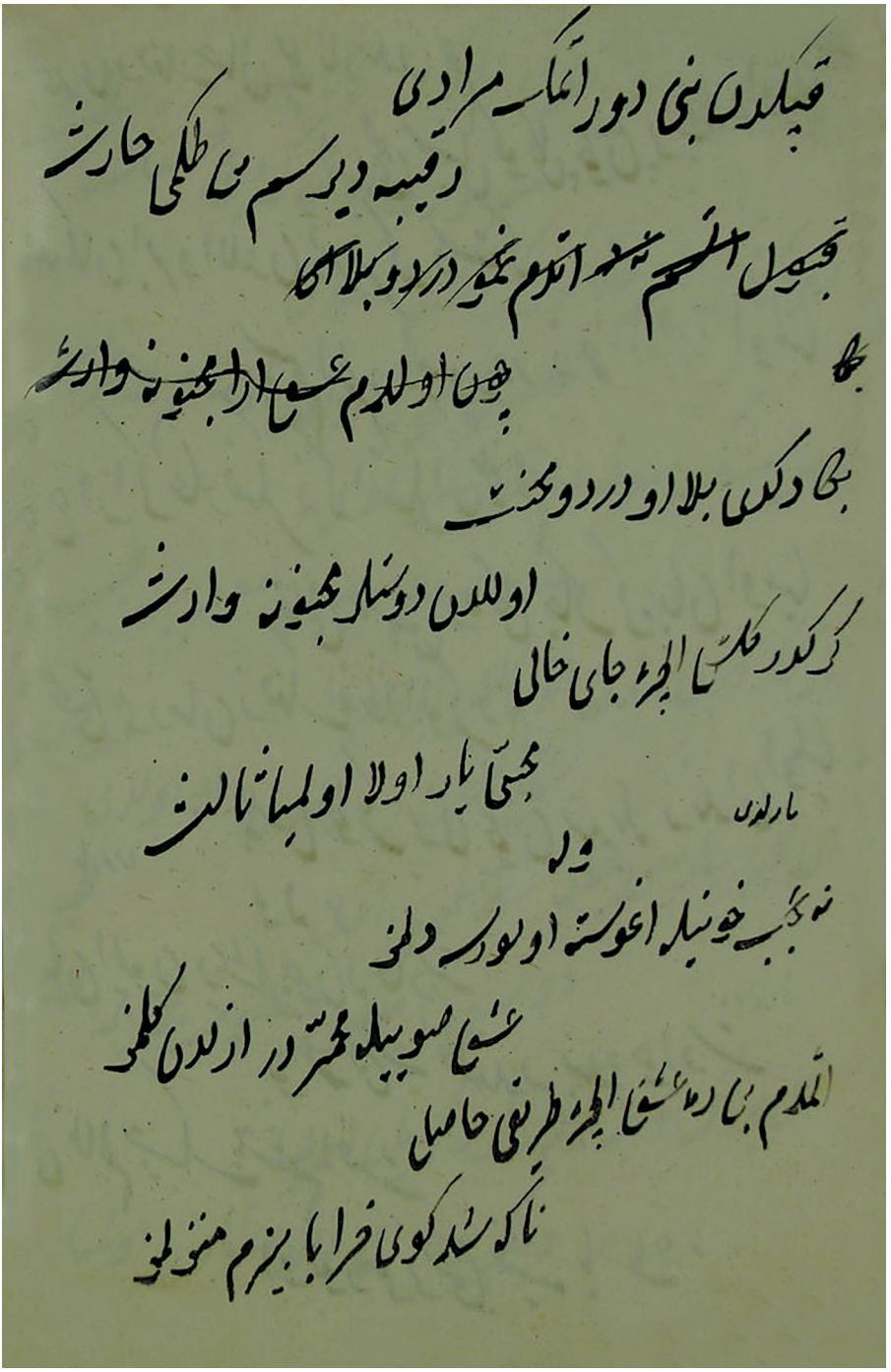

اتمدم بن ره عشق الجزء طریقی حاصل
تا که شد کوی خرابا بیزم منزلمز

[114b]

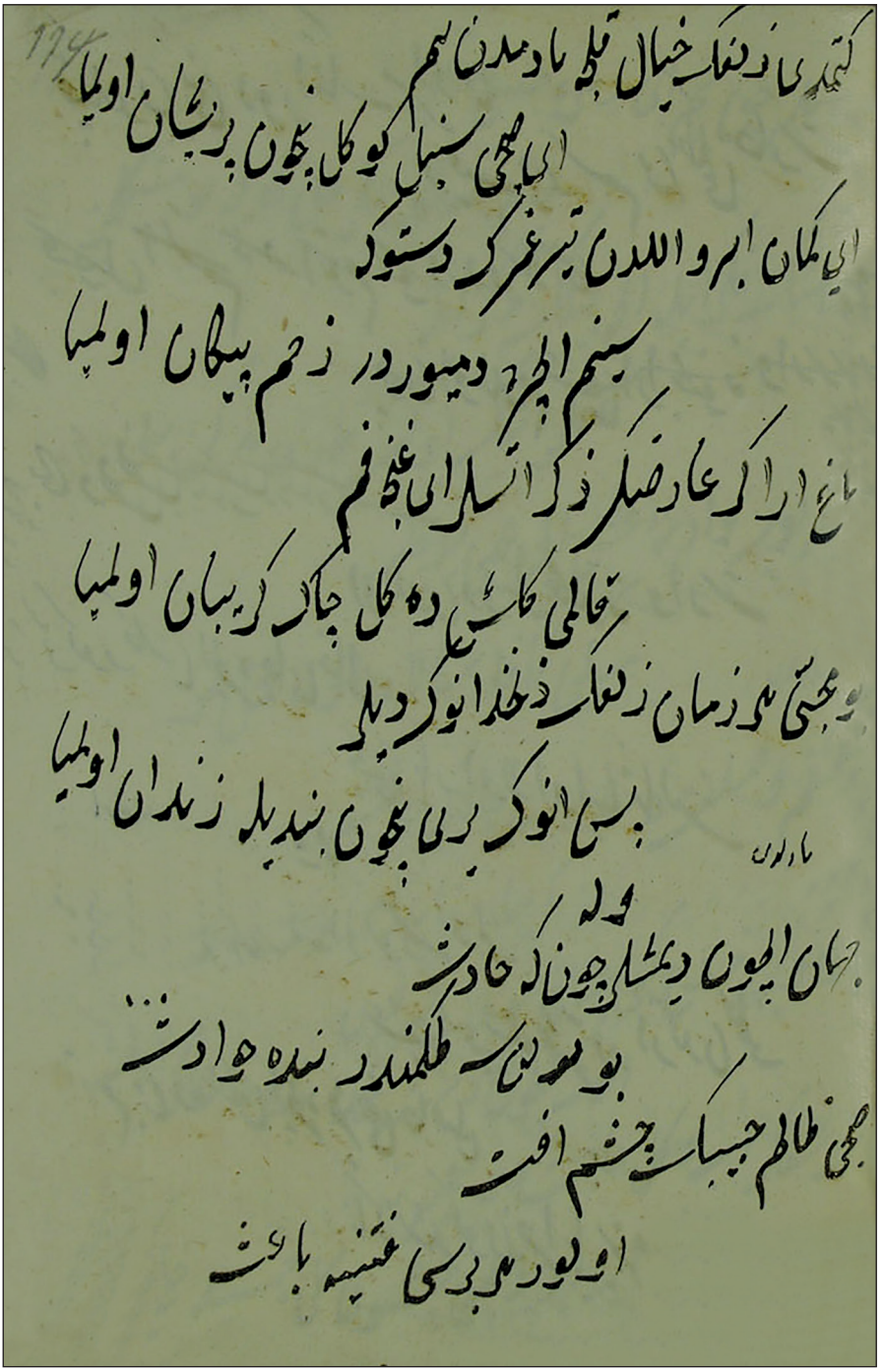

[114a]

بارلری

مسجدی آتش قیلم آه ایلمکدن ای حبیب
منبر اوزره اوقیه کر ایتی حسنک خطیب

لبلرک ذکر ایلسم جانا کوزک خشم اتمسون
نیلسون میخوره در ای پادشاهم بو غریب

زلف مشک کیسوکه دوقندی مکر باد سحر
قلدی بو عالم دماغنی معطرینه طیب

خدکک دون ذکرن اتدم کلشن ایچره حسروا
شاخ کلدن یره دشدی واله اولدی عندلیب

ای محبی چاره یق بیمار عشقه بلمش اول
دوتمسون بتضوک کلوسیق یره می چاره طبیب

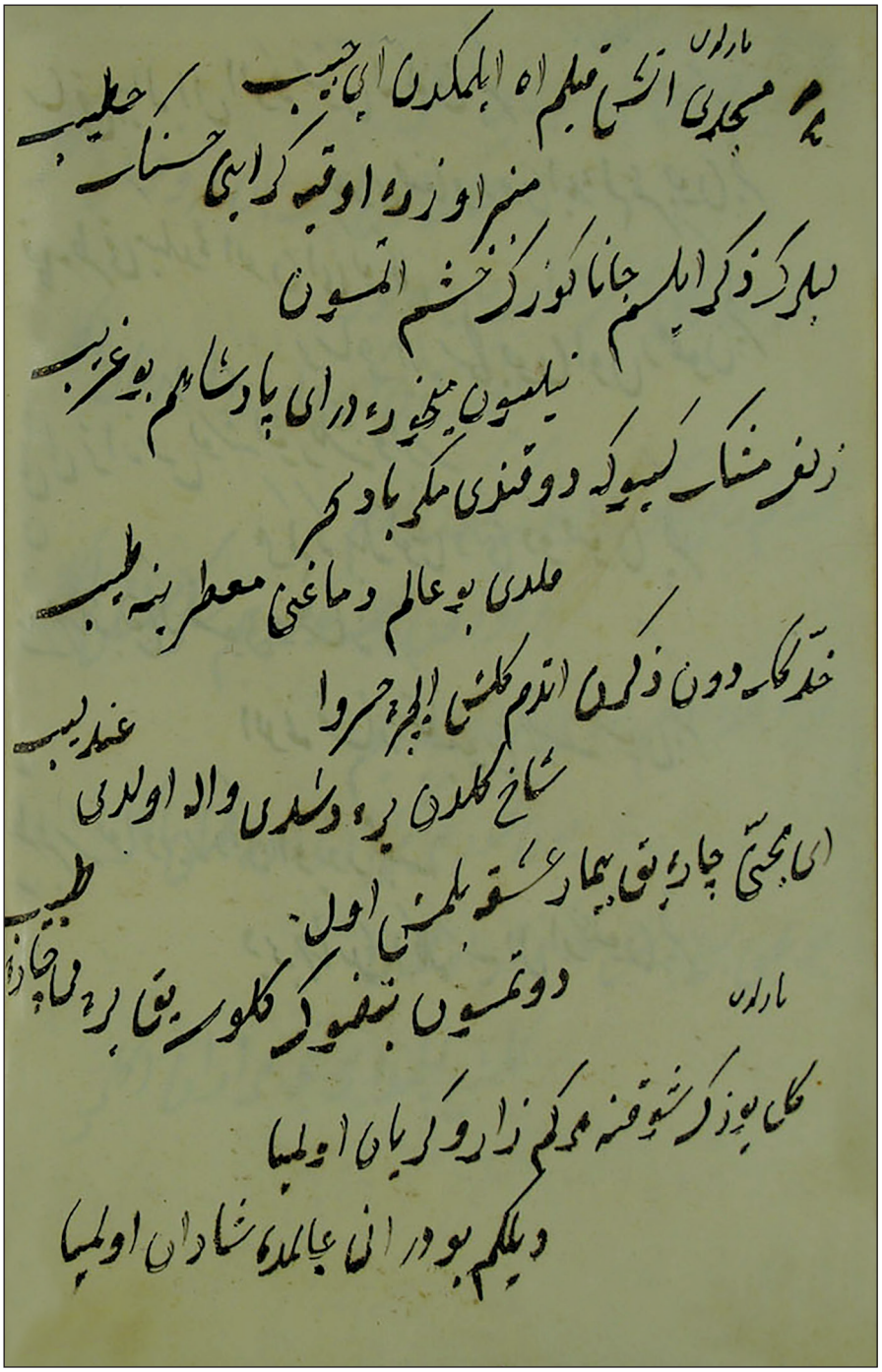

بارلری

کل یوزک شوقنه هرکم زار و کریان اولمیا
دیلکم بو درانی عالمده شادان اولمیا

[113b]

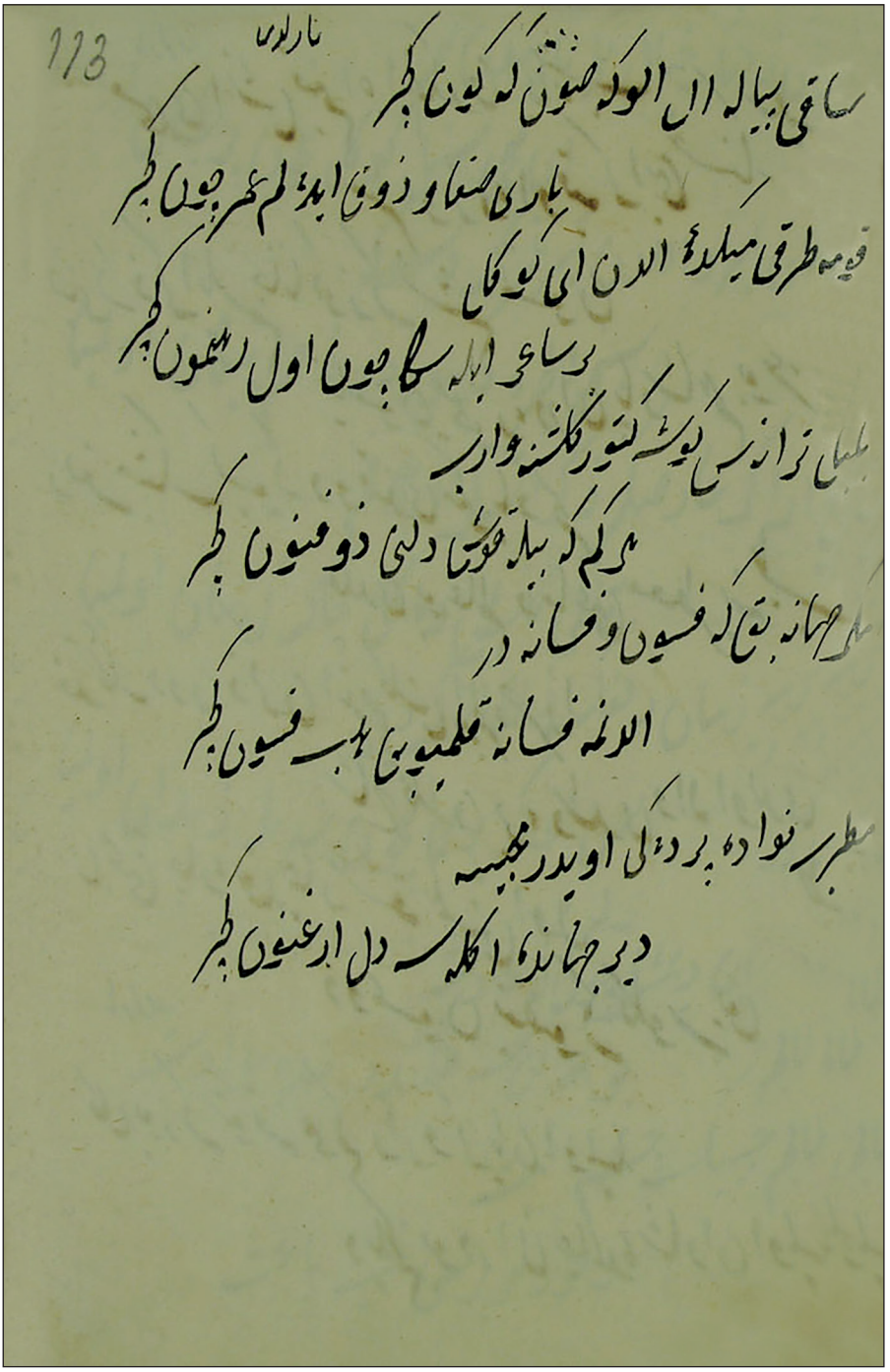

113

نازلدی

ساقی پیاله ال الوکه صون که کون کچر
باری صفا و ذوق ایدهلم عمر چون کچر

قومه طرقی میکدهٔ الدن ای کوکل
بر ساغر ایله سکا چون اول رهنمون کچر

بلبل ترانه سی کوشه کتور کلشنه وارب
هر کم که بیله قوشا دلنی ذو فنون کچر

مکر جهانه بق که فسون و فسانه در
الانمه فسانه قلمیوبن هب فسون کچر

مطرب نواده پردهٔ کی اویدر مجیسه
دیر جهانده اکله سه دل ارغنون کچر

[113a]

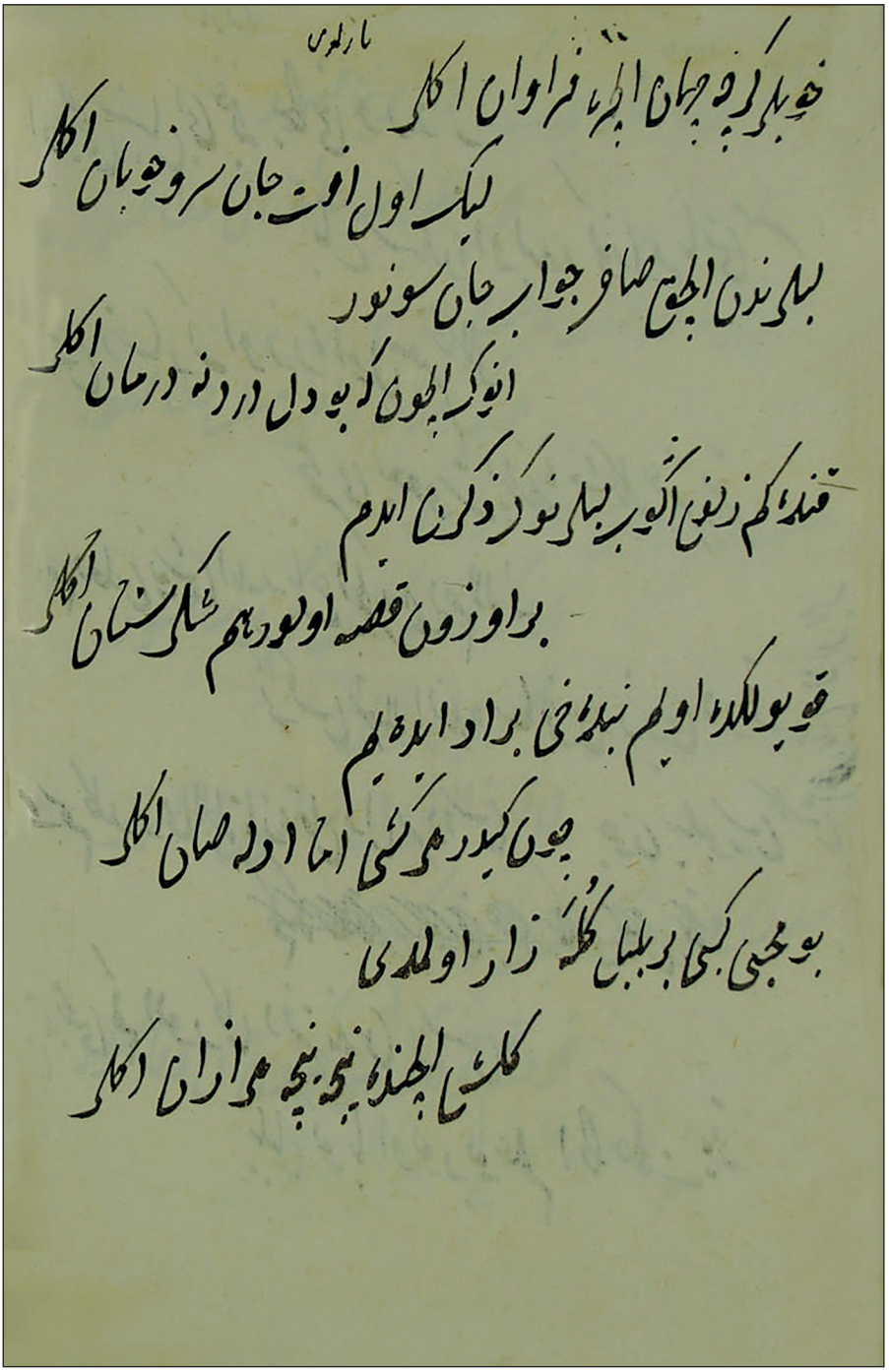

نازلوی

خوبلر کرچه جهان ایچره فراوان اکلر
لیک اول آفت جان سرو خوبان اکلر

لبلرندن ایچق صافی جواب جان سونور
انوک ایچون که بو دل دردنه درمان اکلر

قنده کم زلفن اکوب لبلرنوک ذکرن ایدم
بر اوزون قصه اولور هم شکرستان اکلر

قویولکده اولم بنده خی براد ایده یم
چون کیدر هر کشی اما ادله صان اکلر

بو محبی کبی بر بلبل کله زار اولمدی
کلشن ایچنده نیجه نیجه هزاران اکلر

[112b]

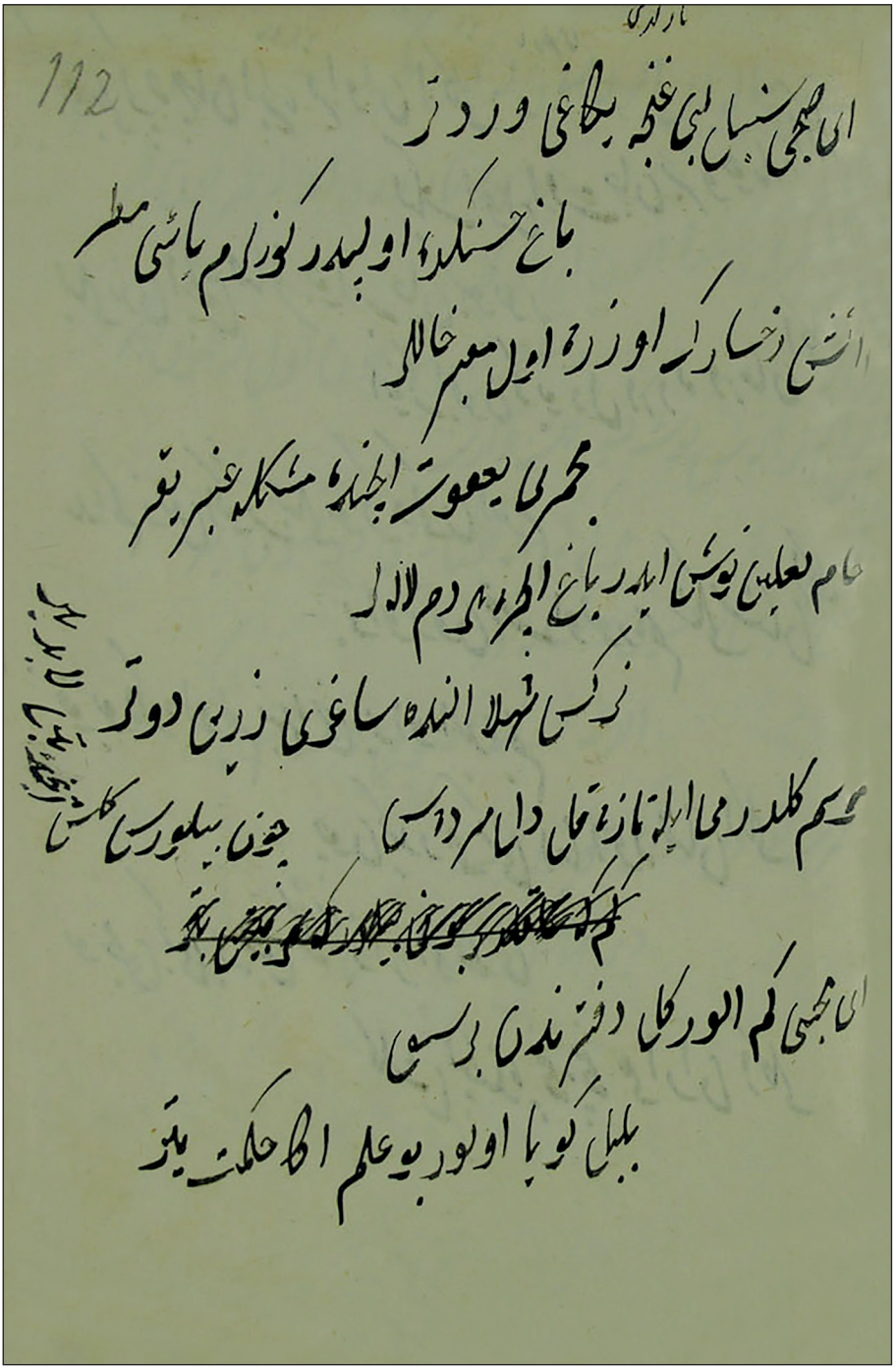

112

ای صبحی سنبل لبی غنچه یکاغی وردتر

باغ حسنکده اولیدر کوزلرم یائی مطر

آتش رخسارک اوزره اول معبر خاللر

مجمری یعقوت ایچنده مشکله عنبر یقر

جام لعلین نوش ایدر باغ ایچره هر دم لاله لر

نرکس شهلا النده ساغری زرین دوتر

موسم کلدرمی ایله تازه قل دل مرده سن

چون بیلورسن کلشن ایچنده بتن لابدیر

ای محبی کم الور کل دفترندن برسق

بلبل کویا اولور بو علم اکا حکمت یتر

[112a]

بارده

سندن جفا و جور کوره دل وفا صنور

هر نه کلورسه عاشقه انی عطا صنور

عنبر صچوکی عارضک اوستنده ای صنم

هر کم کورسه زلفکی مسک خطا صنور

منت می ایده کهل صفاهانه زره

ازک توزنی چشمنه کم توتیا صنور

عشقک صفاسی نیجه در عاشق بیلور همان

بی درد اولی ان نه بلسون بلا صنور

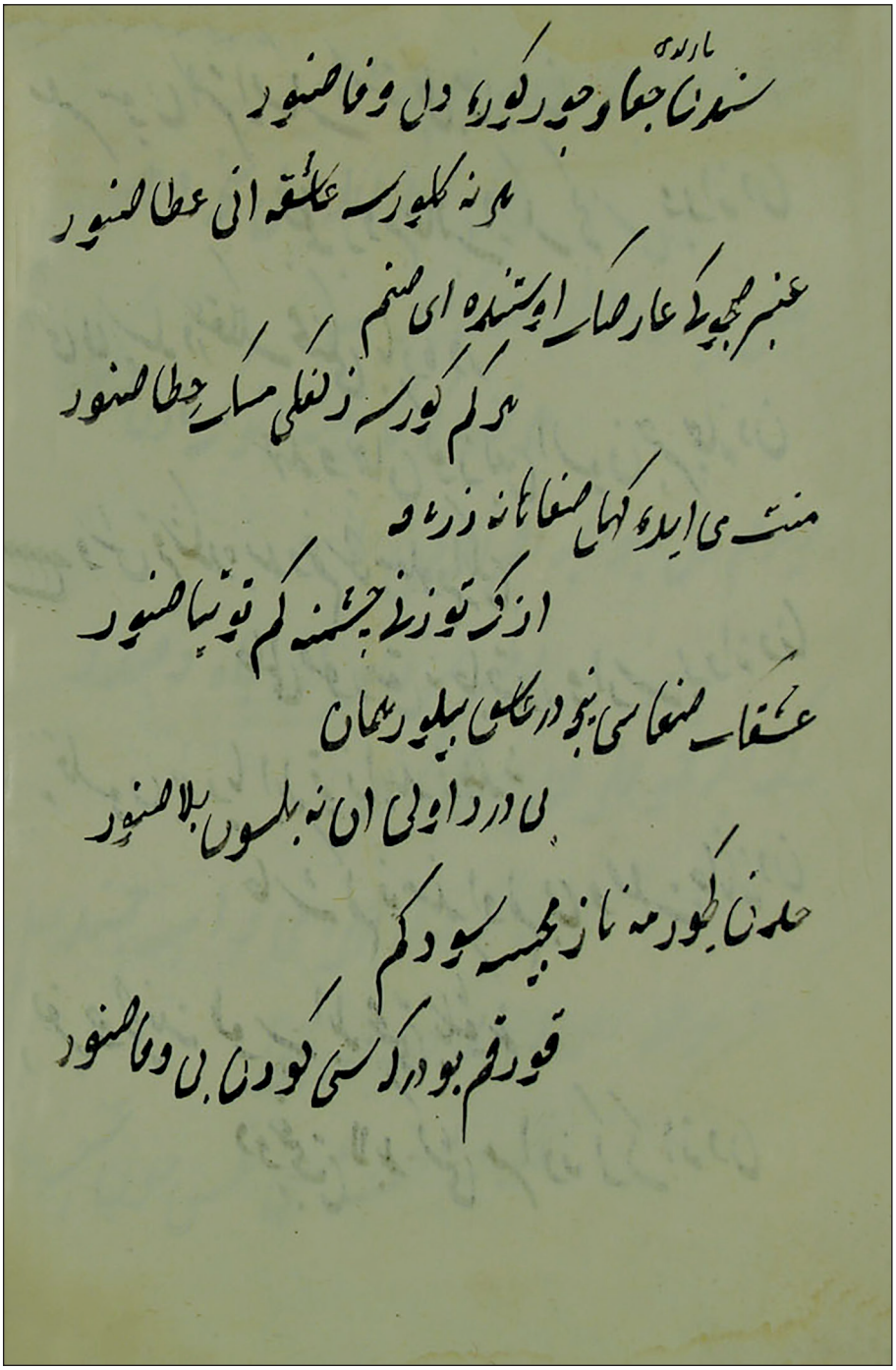

حدن کچورمه ناز مجیسه سود کم

قورقم بو درکه سی کودن بی وفا صنور

[111b]

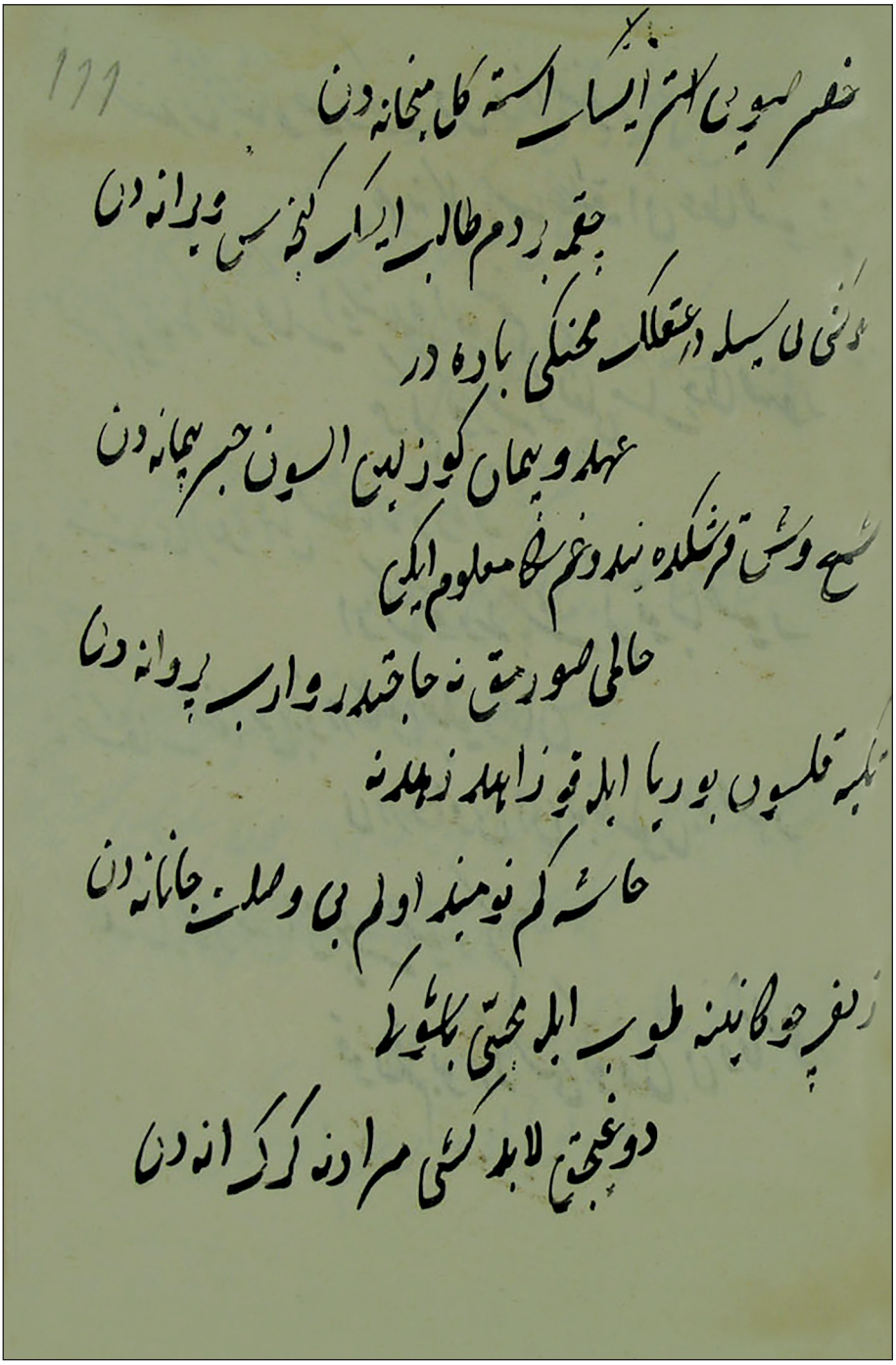

111

خضر صویی استر ایسک استه کل میخانه دن
چقمه بردم طالب ایسک کنجه سن ویرانه دن

کرکنی بی سیله در عقلک محنکی باده در
عهد و پیمان کوزلین السون خبر پیمانه دن

شمع وش قرشکده بند و غم سکا معلوم ایکن
حالمی صورمق نه حاجتدر وارب پروانه دن

تکیه قلسون بوریا ایله قو زاهد زهدنه
حاشه کم نومید اولم بی وصلت جانانه دن

زلف چوکانینه طوب ایله محبی باشوکی
دوغیجق لابد کشی مرادنه کرک انه دن

[111a]

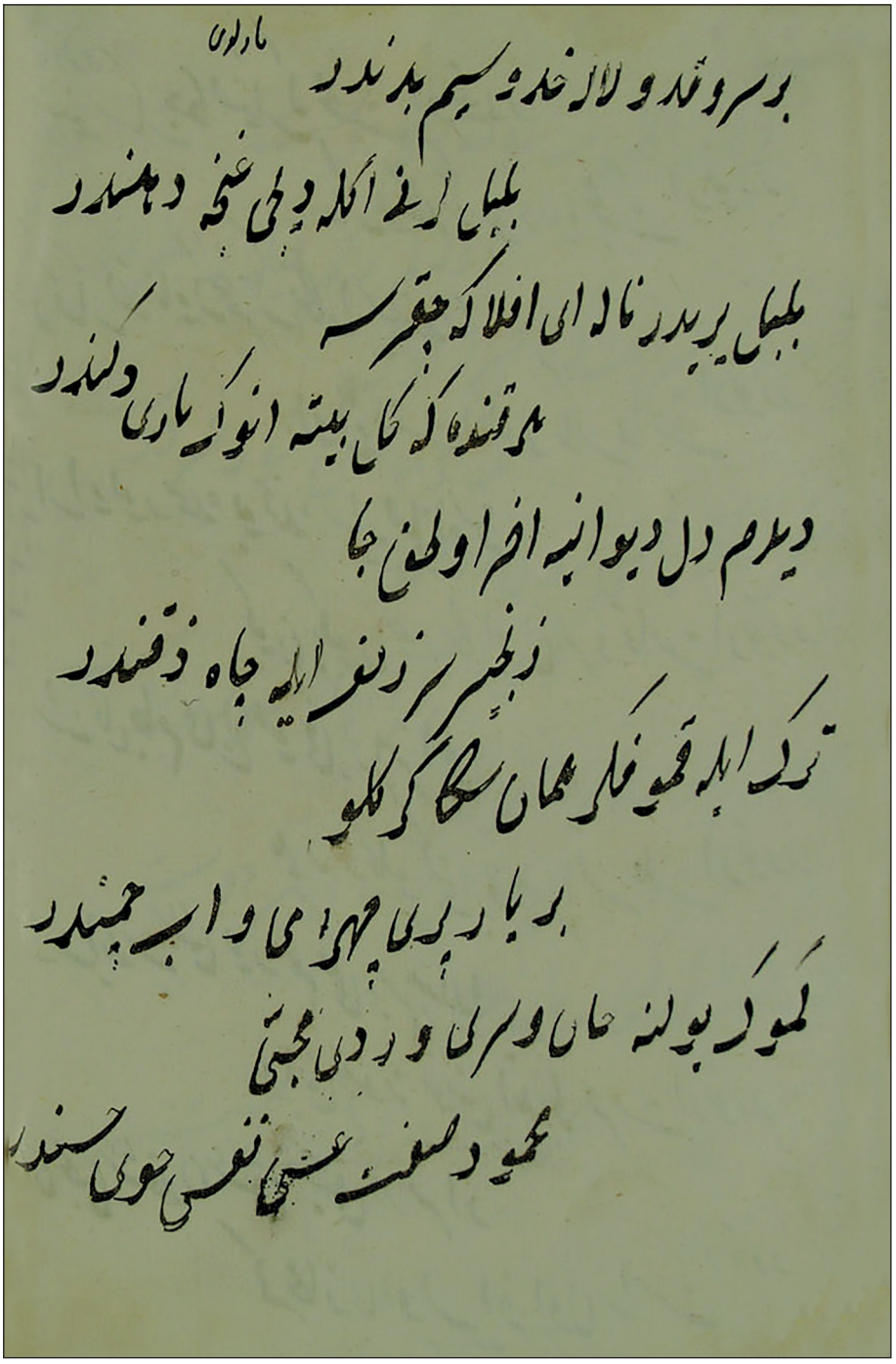

[110b]

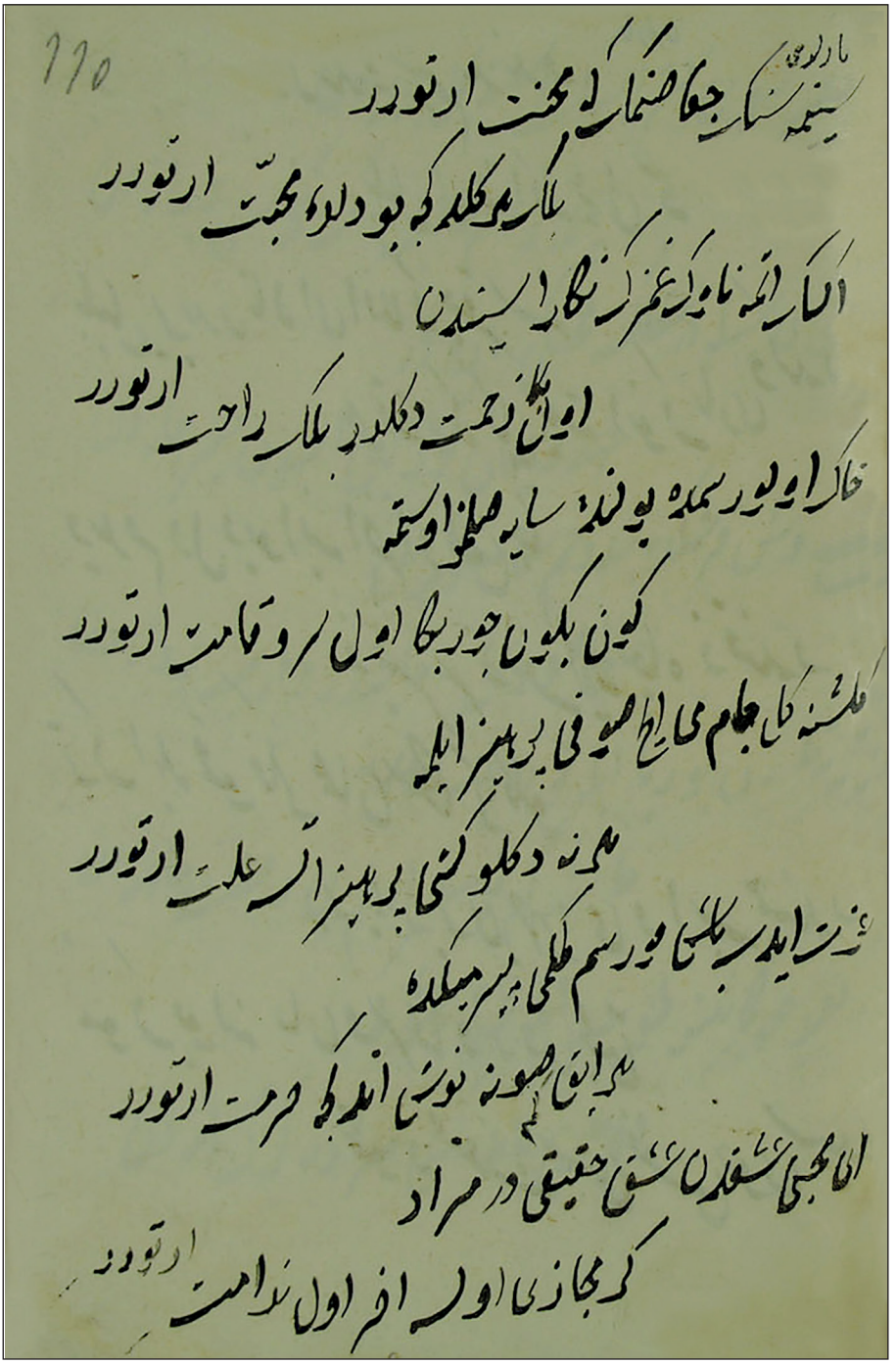

[110a]

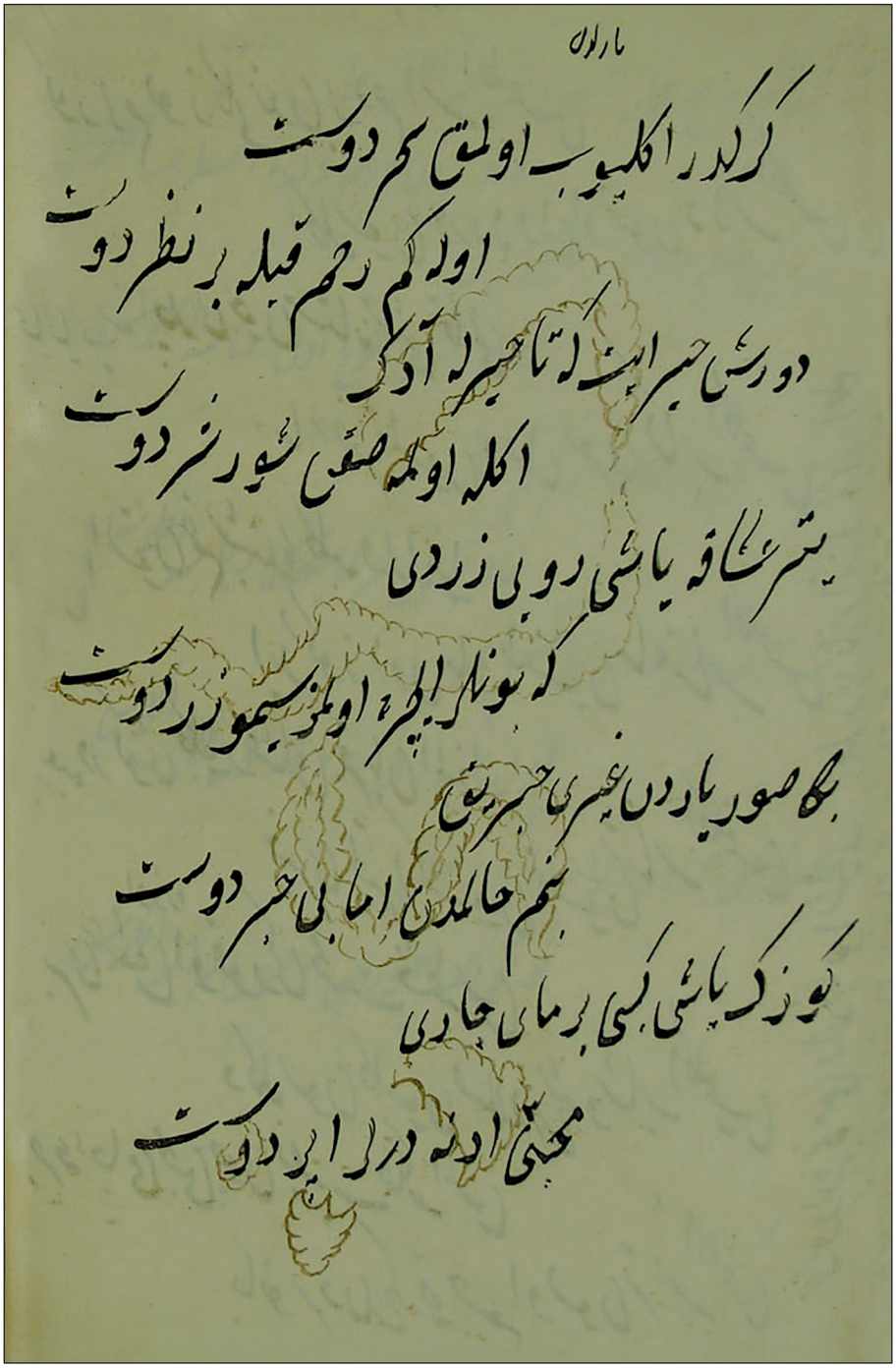

یارلول

کرکدر اکلیوب اولمق سحر دوست
اوله کم رحم قیله بر نظر دوست

دورش حیرایت که تا حیرله آدک
اکله اولمه صقن شور شر دوست

یتر عشاقه یاشی روی زردی
که بونلر ایچره اولمز سیمو زر دوست

بکا صور یاردن غیری حبریق
بنم حالمدن اما بی خبر دوست

کوزک یاشی کبی برمای جاری
محبتی ادنه درلر ایر دوست

[109b]

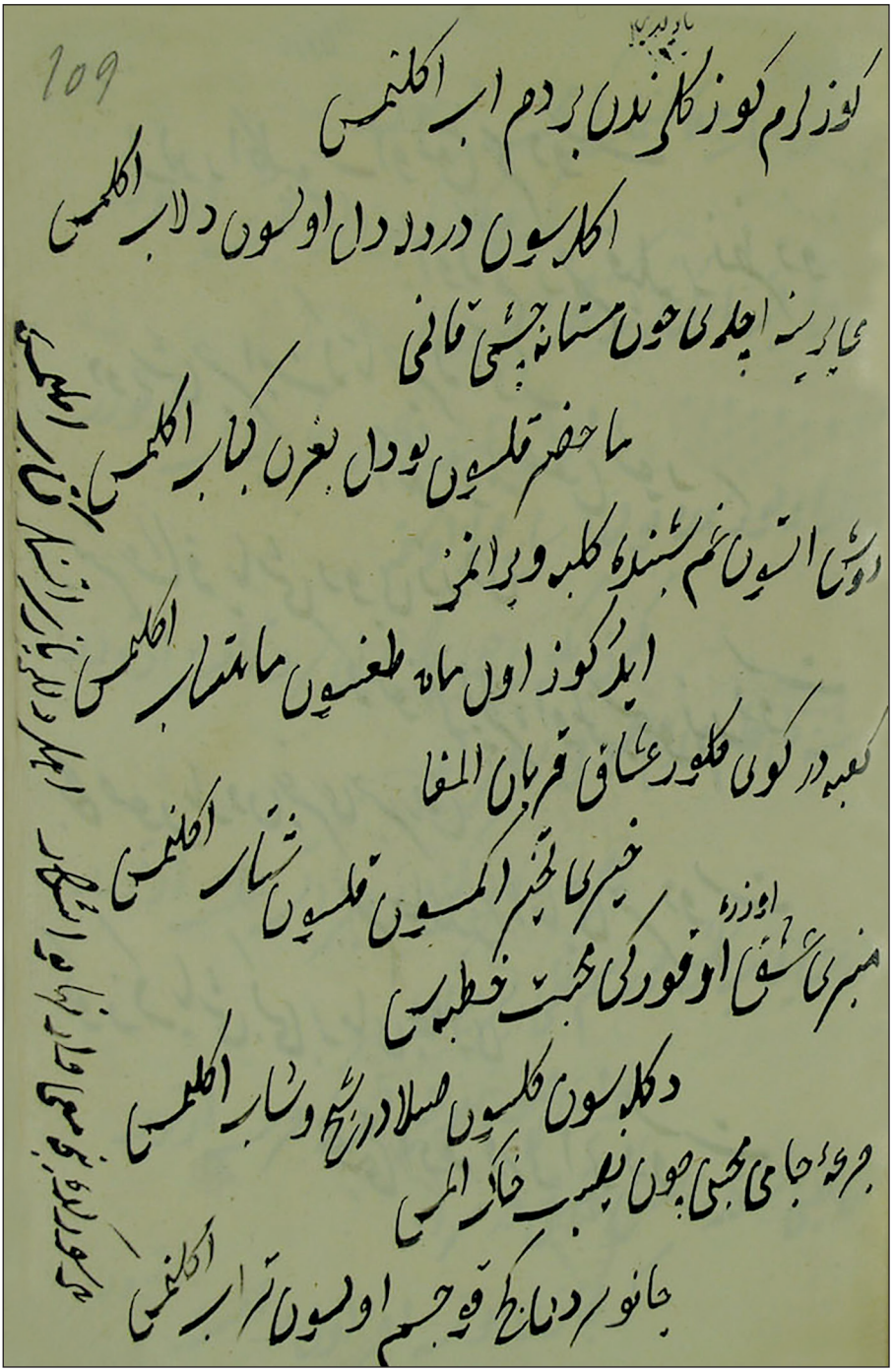

109

کوزلرم کوز کلی ندن بر دم اب اکلنمس

اکلسون درد دل اولسون دلاب اکلنمس

عیاریسنه اچلدی چون مستانه چشمی قانمی

ما حضر قلسون بو دل بغرن کباب اکلنمس

دوش اتسون غم شبنده کلبه ویرانمز

ایدر کوز اول ماه طغسون ماهتاب اکلنمس

کعبه در کوی کلور عشاق قربان المفا

خیری تخیر اکمسون قلسون شتاب اکلنمس

منبری عشق اوزره اوقورکی محبت خطبه سی

دکلسون کلسون صلا در شیخ و شاب اکلنمس

جرعه جامی محبی چون نصیب خاک المس

جانور دنانج قو جسم اولسون تراب اکلنمس

[109a]

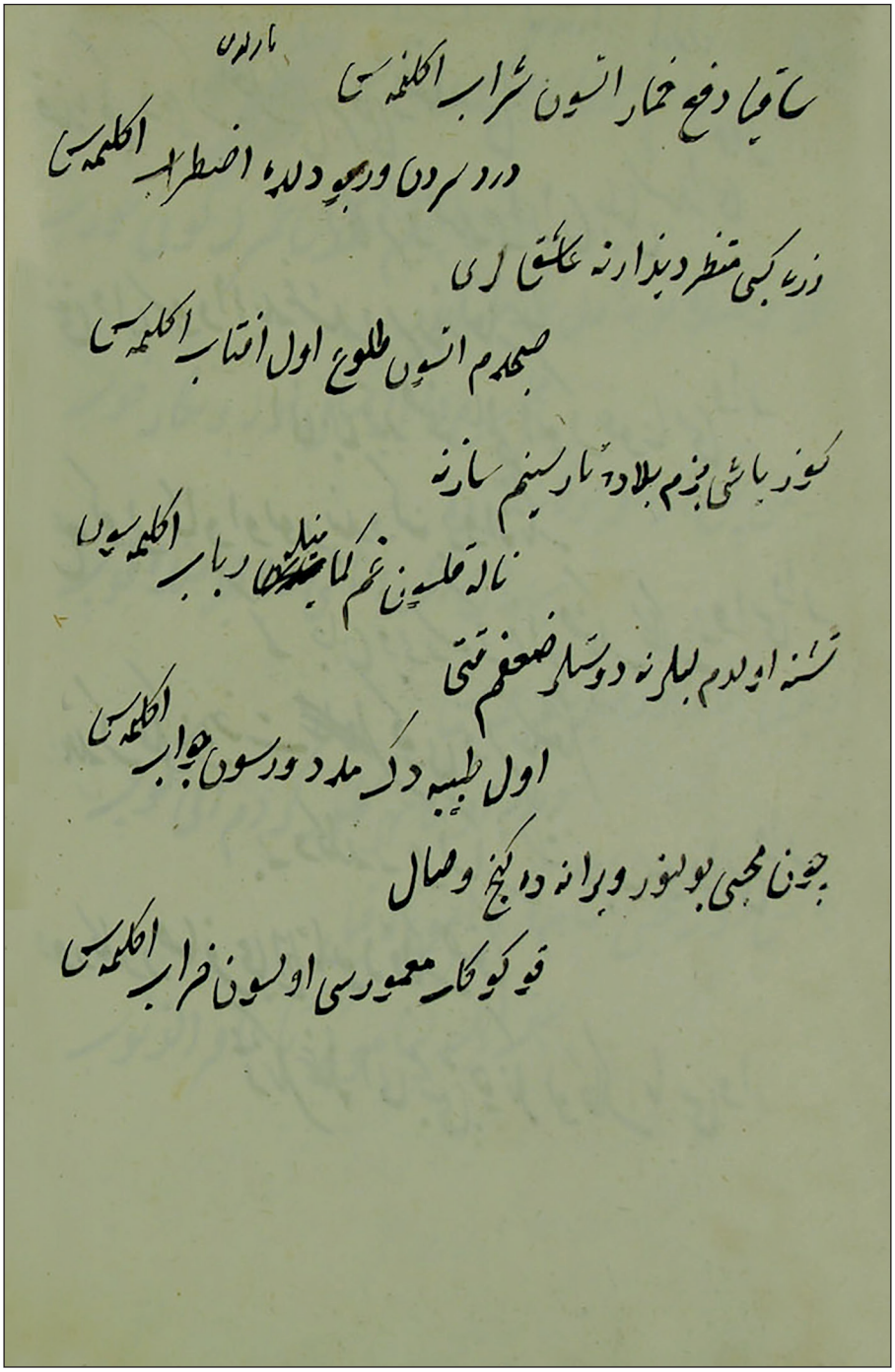

[108b]

108

قنده کم دهرک اچلمش بر کلی رعناسی وار
اکا قرشو صد هزاران بلبل شیداسی وار

قنغی دل سودا ایدنمشدر سری زلفک شها
انی بی قید صنمه عالمجه انوک غوغاسی وار

شمع کوی شاد اولور بندوکنه پروانه نک
کر جان ویررسه کر هزار صنمک کلک پرواسی وار

زاهدک فکرنده جنت ~~[illegible]~~ کوی دلبر عاشقک
بر دکلدر هر کسک باشنده بر سوداسی وار

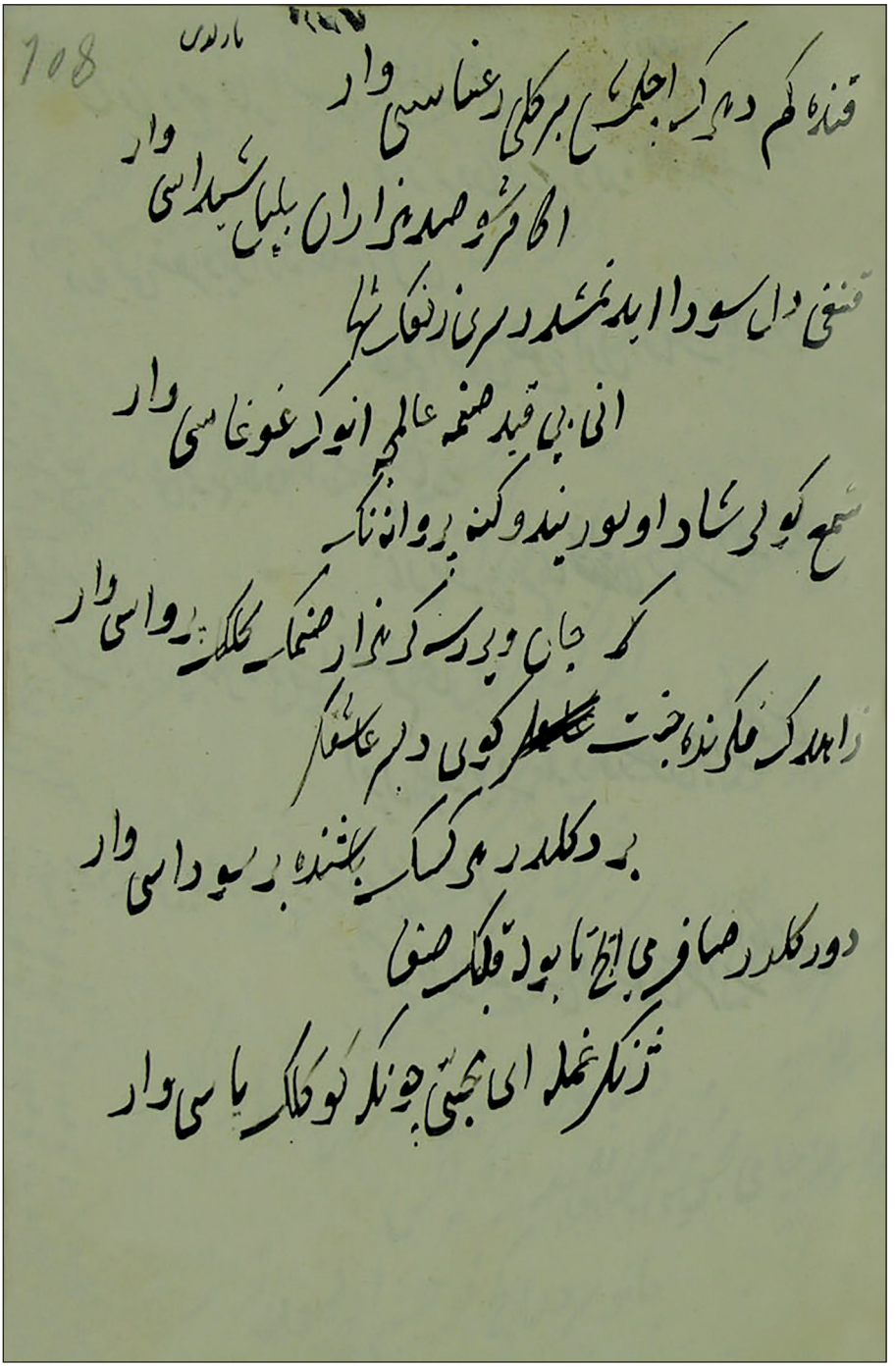

دور کلدر صاف می ایچ تا بوله قلبک صفا
ژنکر غمله ای محبتی چونکه کوکلک یاسی وار

[108a]

ساقی مدام صون بر و صون راحت القلوب

نوش ایلیلم اتمدن عمرک کونی غورب

کل موسمنده توبهٔ دل تار مار ایدر

مجلس ده اکر ساقی اوله بر نکار خوب

زلفنی قچن الده او چوکانه بکزده

میدان الحیده باشی دلا ایله سنده طوب

دیدی جفا و جور میله بنجه بنجه سن

دیدم او بکا مهر کلور کردم ای کوب

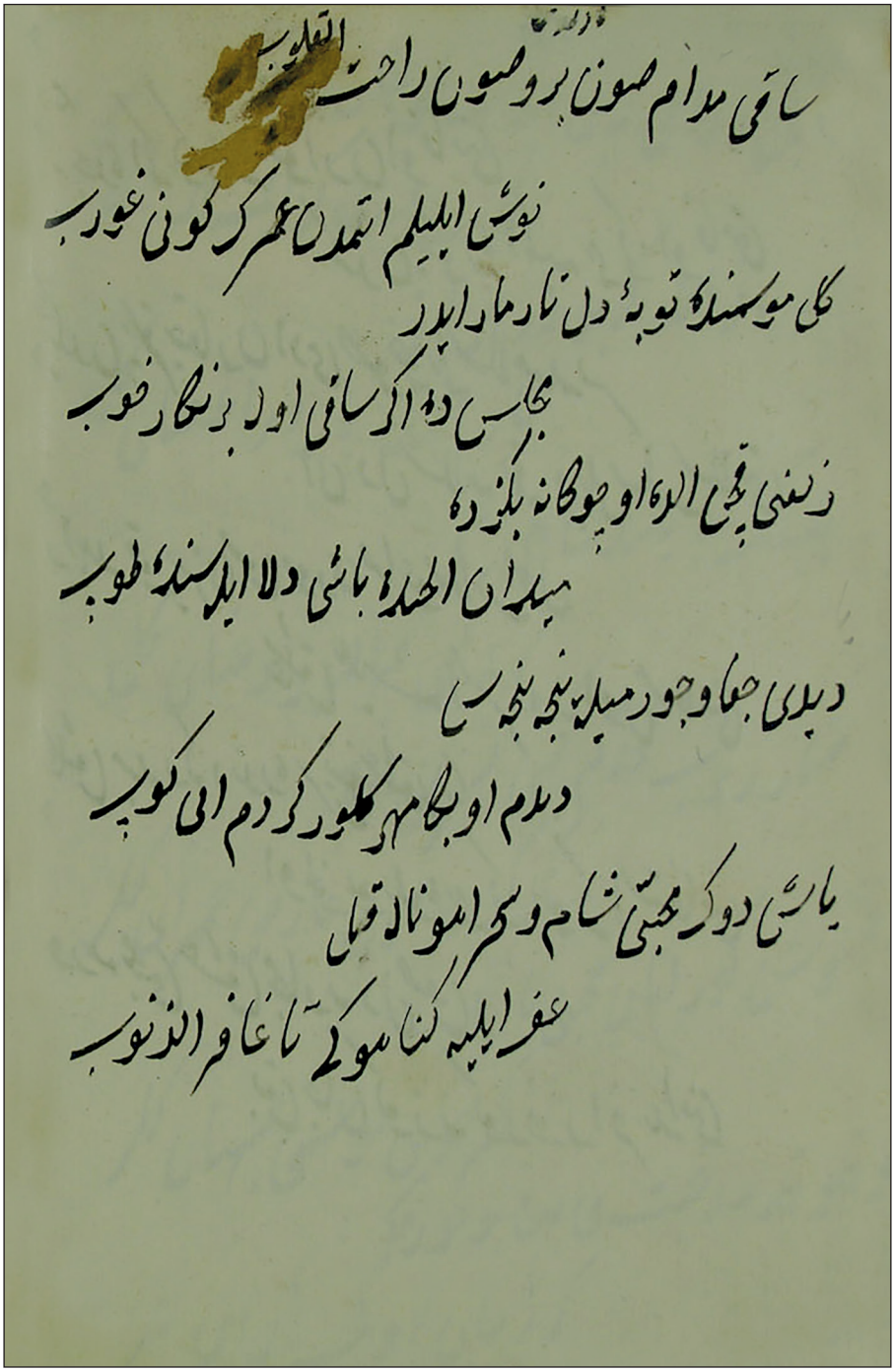

یاش دوک محبّی شام و سحر اهو ناله قیل

عف ایلیه کناهوکی تا غافر الذنوب

[107b]

107

یازلدی

مسجده اگر کورسه موازن اوقامتی
کندن یتوره اکمیه هرگز اوقامتی

یلدن بچقر چقارن ادمی صوخوبلر سلامیدر
ای دل سلامه بقمه دیلرسک سلامتی

زاهد قوبیزی سن بودی صاغو سلامت اول
عاشق هلمیشه استر اوله اول مسلامتی

عاشق میدرکه دندره سر تیغ عشقدن
اولمز بو بلده هرگز انوکه استقامتی

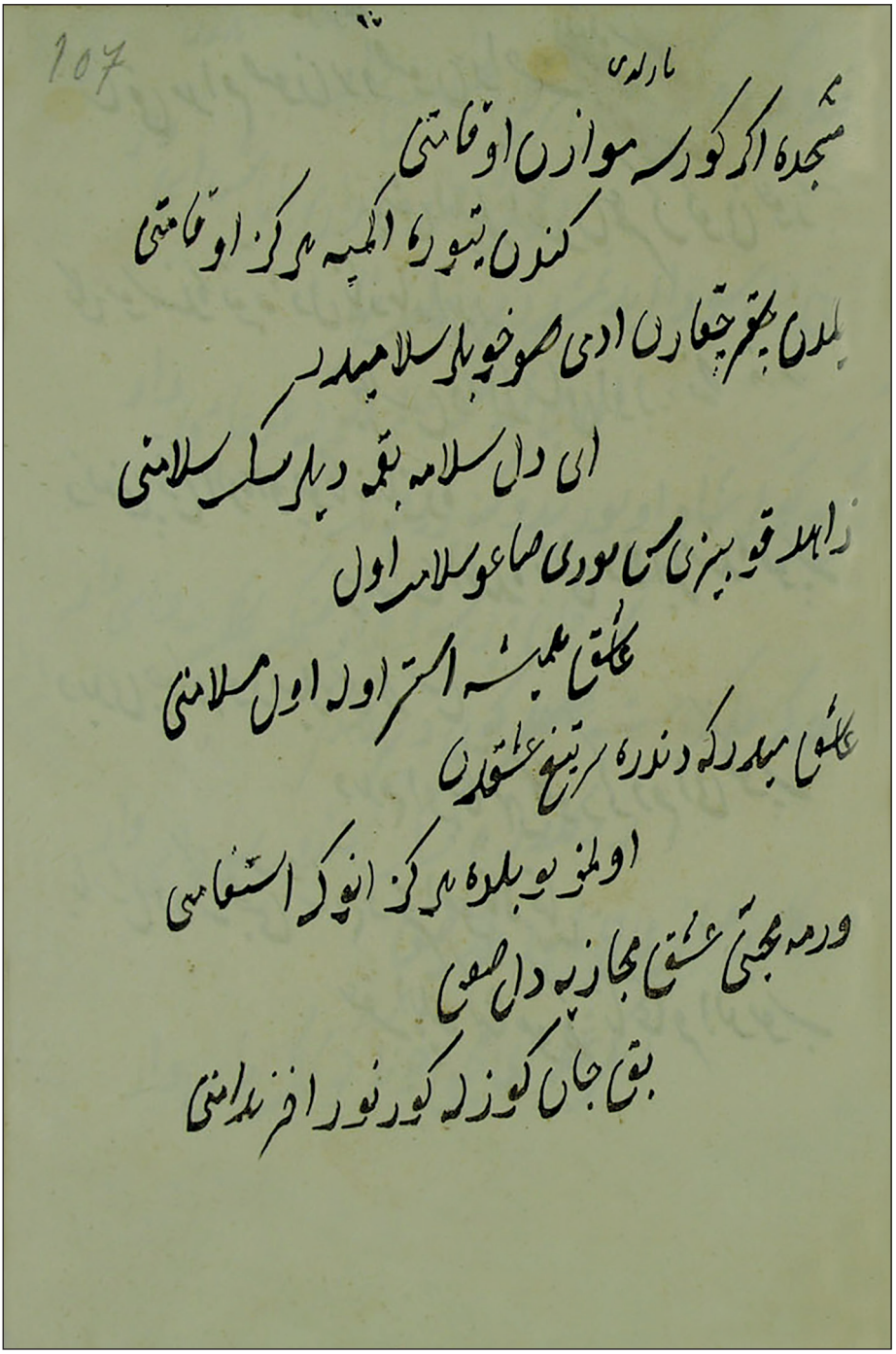

ورمه محبتی عشق مجازیه دل صفی
بق جان کوزله کورنور اخر ندامتی

[107a]

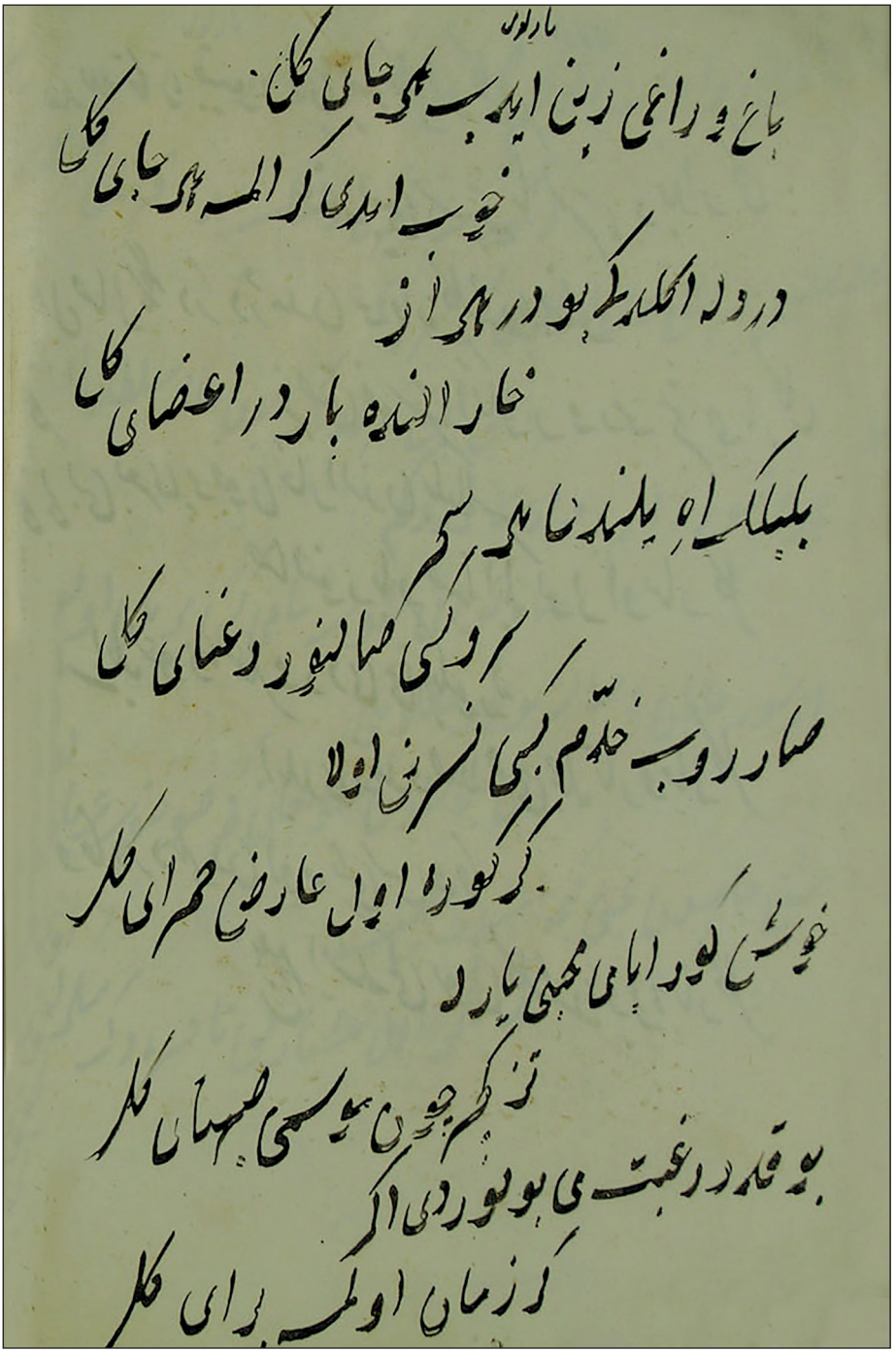

[106b]

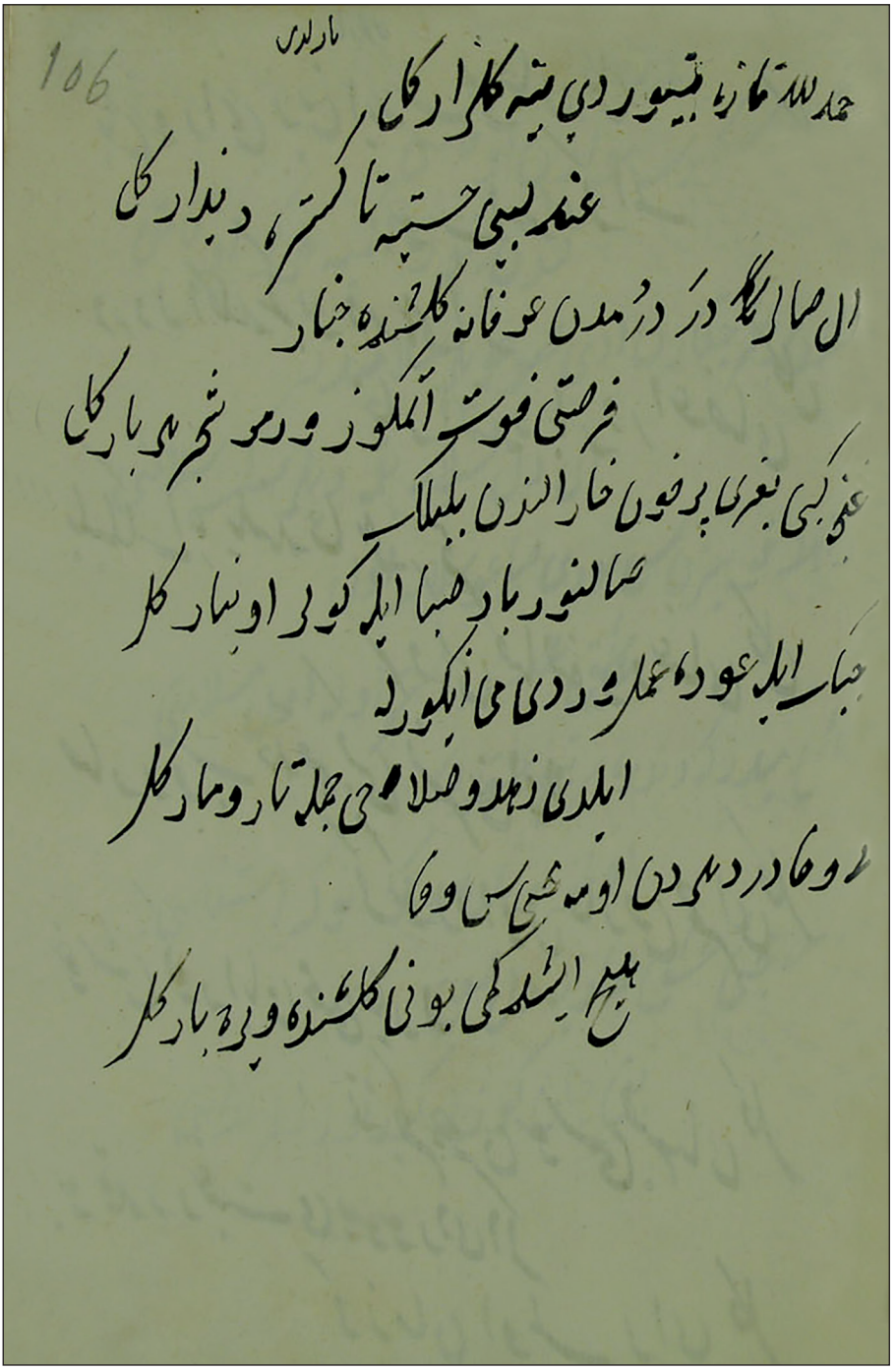

106

[106a]

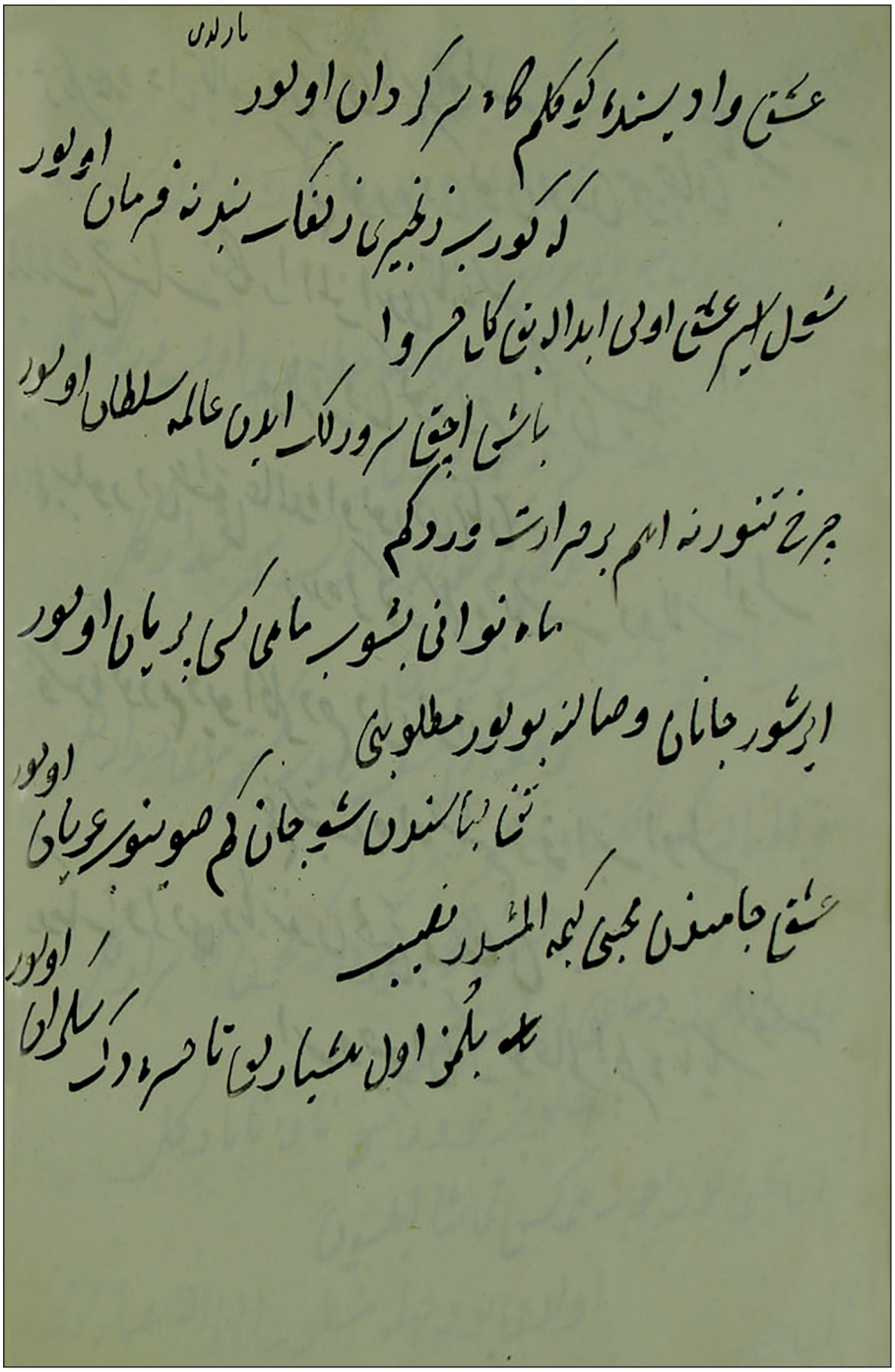

[105b]

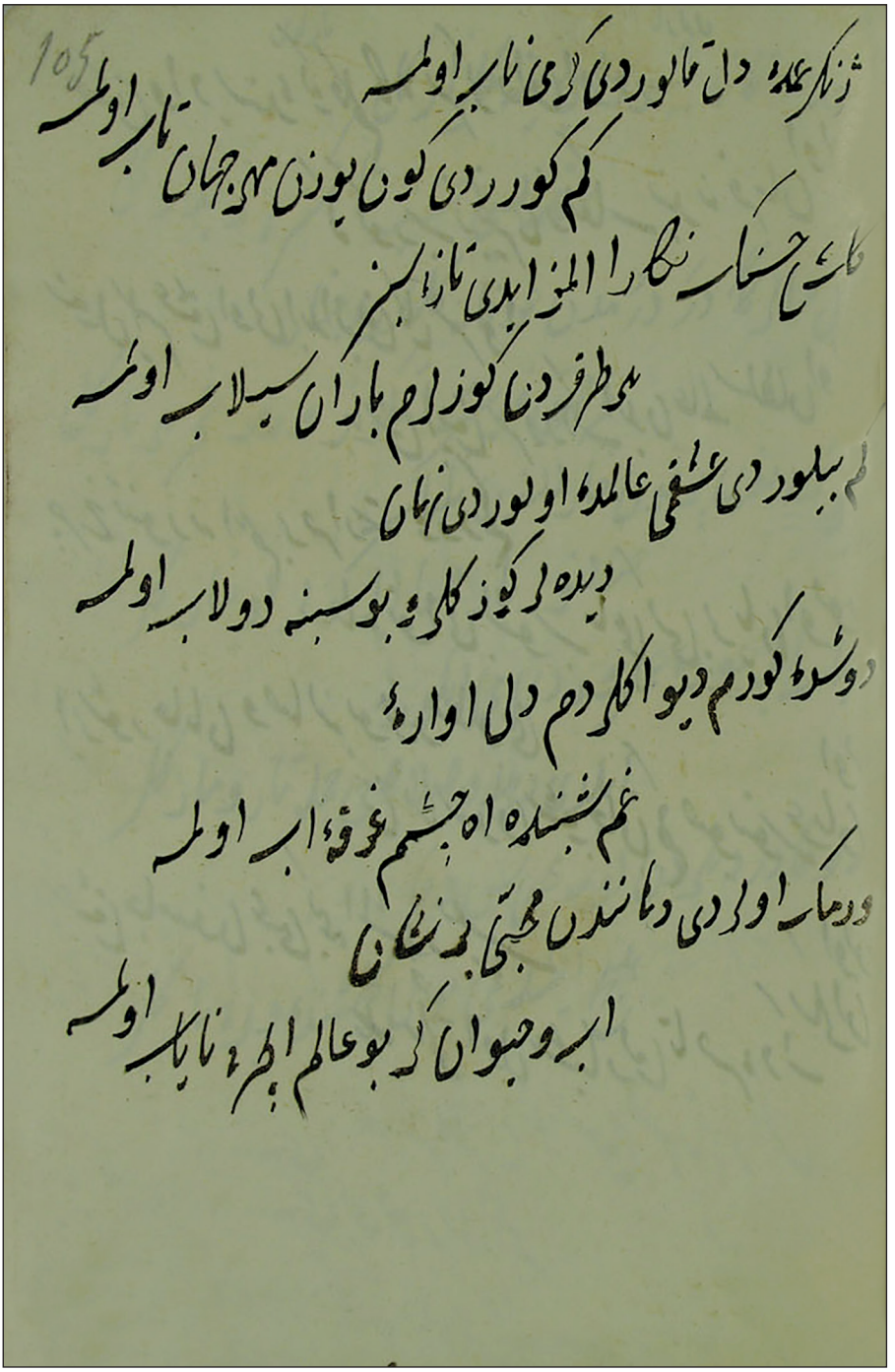

105

ژنکر عمده دل قالوردی کرمی ناب اولمسه
کم کورردی کون یوزن مهر جهان تاب اولمسه

کلشن حسنک نکارا المز ایدی تازه سبز
هر طرفدن کوزلرم باران سیلاب اولمسه

کم بیلوردی عشقمی عالمده اولوردی نهان
دیده لر کوزکلره بو سینه دولاب اولمسه

دوشده کورم دیو اکلردم دلی اواره
غم شبنمده اه چشم غرقه آب اولمسه

ورمک اولردی دهانندن محبی بر نشان
آب و حیوان کر بو عالم ایچره نایاب اولمسه

[105a]

جامهٔ سبز ایله کیدی تاج گوهر بار گل
گلشن الجزا اولدی ازهاره بو کون سردار گل

نقش چین اندی ینه باغ سراسر مانی وار
بزدی پیرقلر خطا روی اولوب زرکار گل

ترکسی زرین لکنده شبنم ایله یوریوزن
هر قچن کم خوابدن اول سحر بیدار گل

بلبلک تا قلمینجه یاشی اب و روان
برقعه این کشف ایلوب گسترمدی دیدار گل

غنچه اطفالنه گویا گلستان تعلیم ایدر
بوستان گاه اوکردرکه مخزن الاسرار گل

اتمدی دهرک دماغنی هوا عنبر شمیم
اچلوب بو ورمینجه نافهٔ تاتار گل

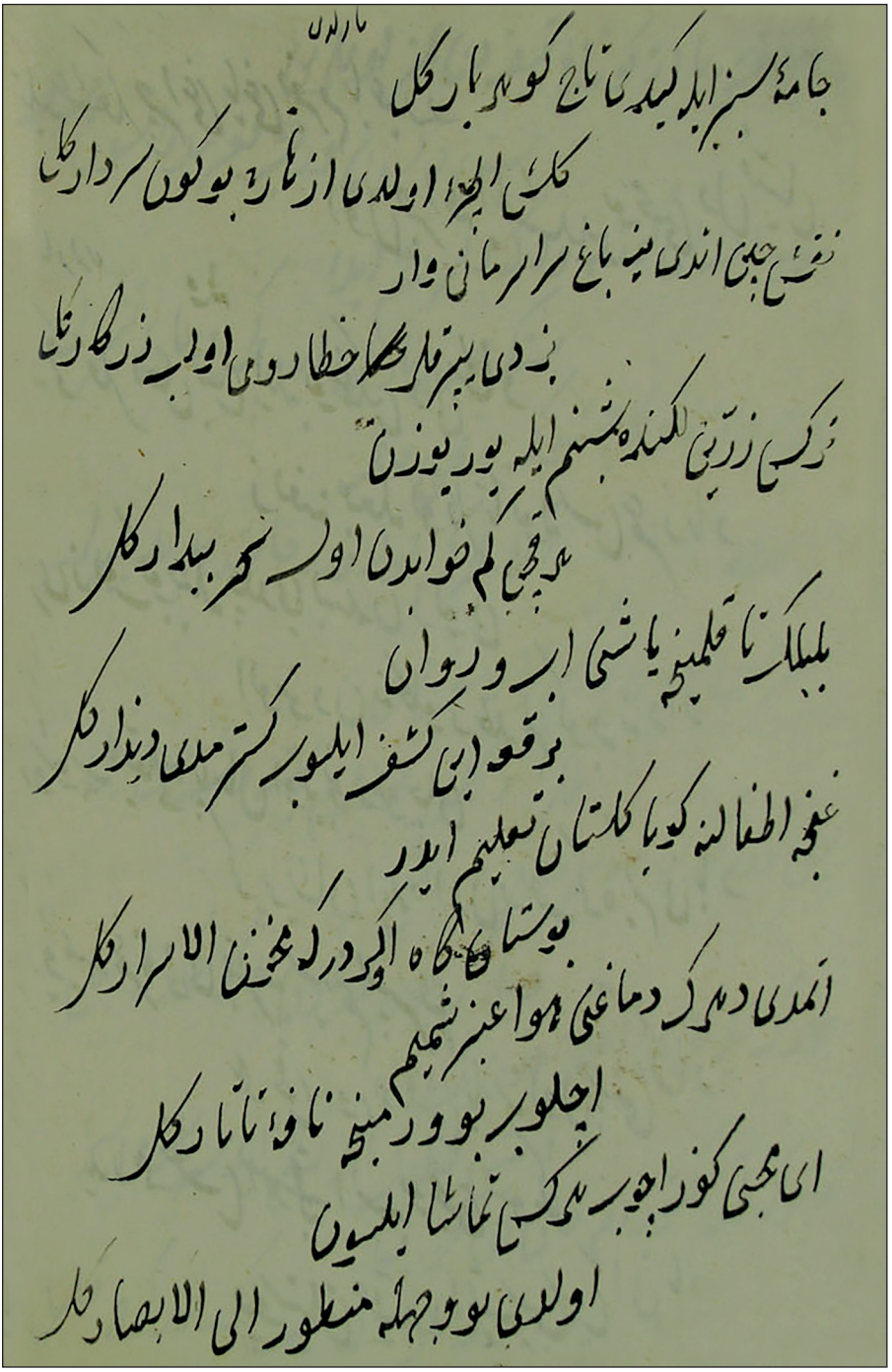

ای محبی کوز اچوب هر کس تماشا ایلسون
اولدی بو وجهله منظور الی الابصار گل

[104b]

104

تکیه عشقک چراغی یاغی بغرم یاغیدر

اول چراغه ایلمشدر بو مجنی دل فتیل

یارلدی

وله

ذکر قل لعل لبن ایله بو غمکن دلی شاد

زلفنه بغله کوکل تا بوله سن عمر زیاد

سری زلف کوچیله چلدی لبندن دلومی

الومزدن نه کلور بخدلم کوجه نه داد

دوشوب ایتلی پامال اولدیغی دلو جان

کر پریشان ایده اول زلف کره کیرنی باد

دویمیه غمزه لری تیر نه سینم سپری

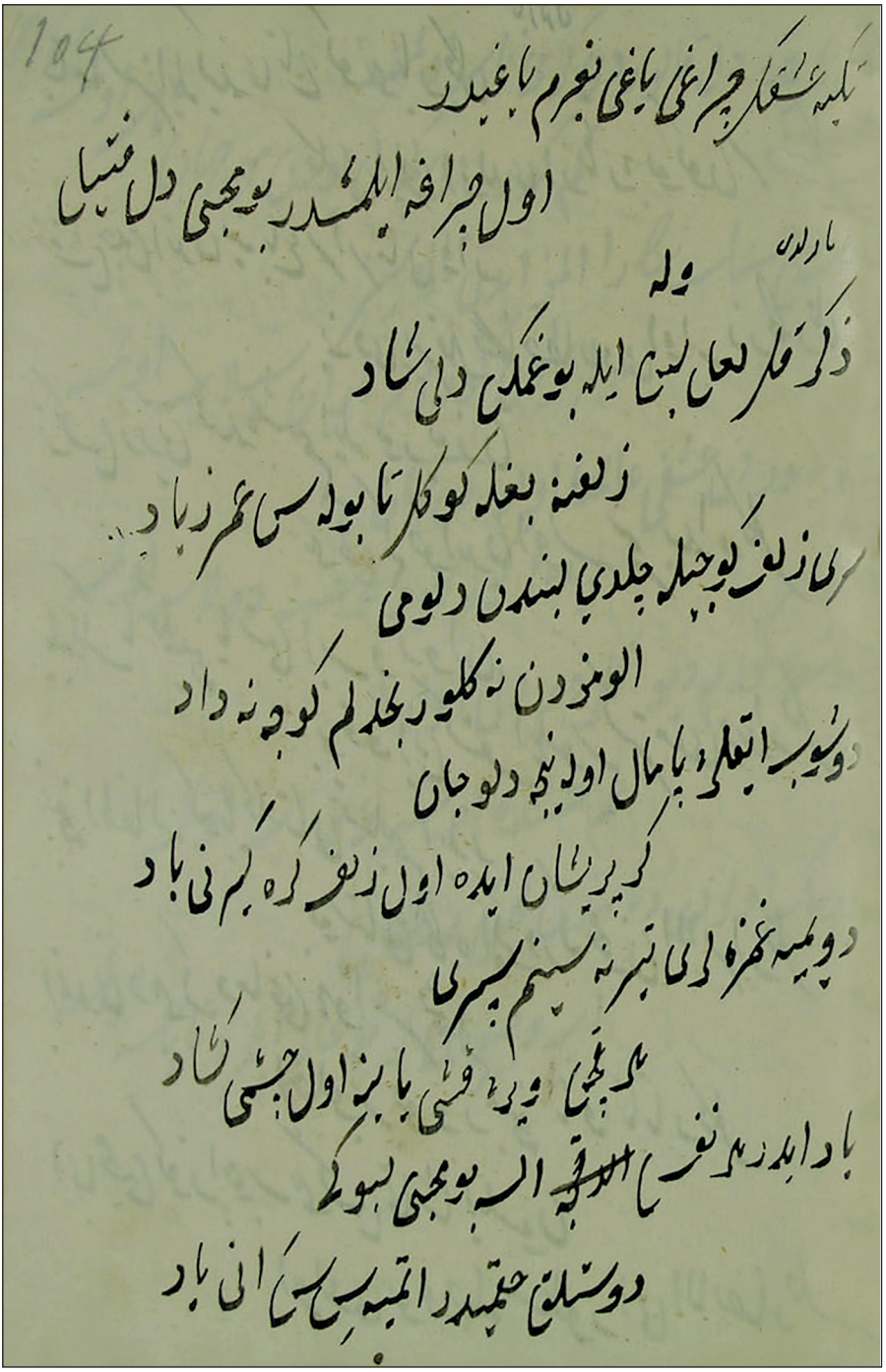

هر قچن ویره قشی یاینه اول چشمی کشاد

یاد ایدر هر نفس ~~الدقچه~~ السه بو مجنی لبوکی

دوستلق حقیدر اتمیه سن سن انی یاد

[104a]

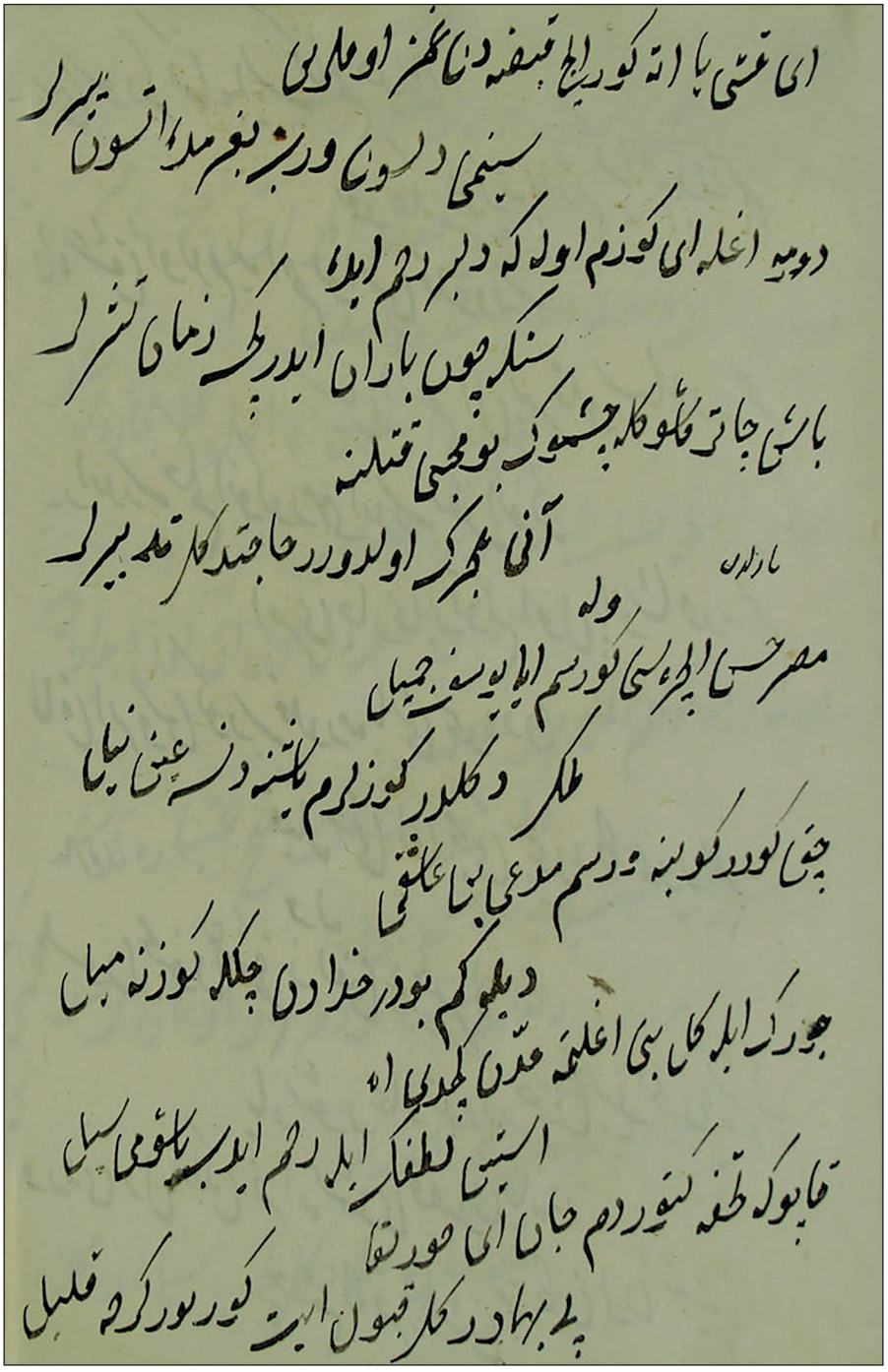

[103ᵇ]

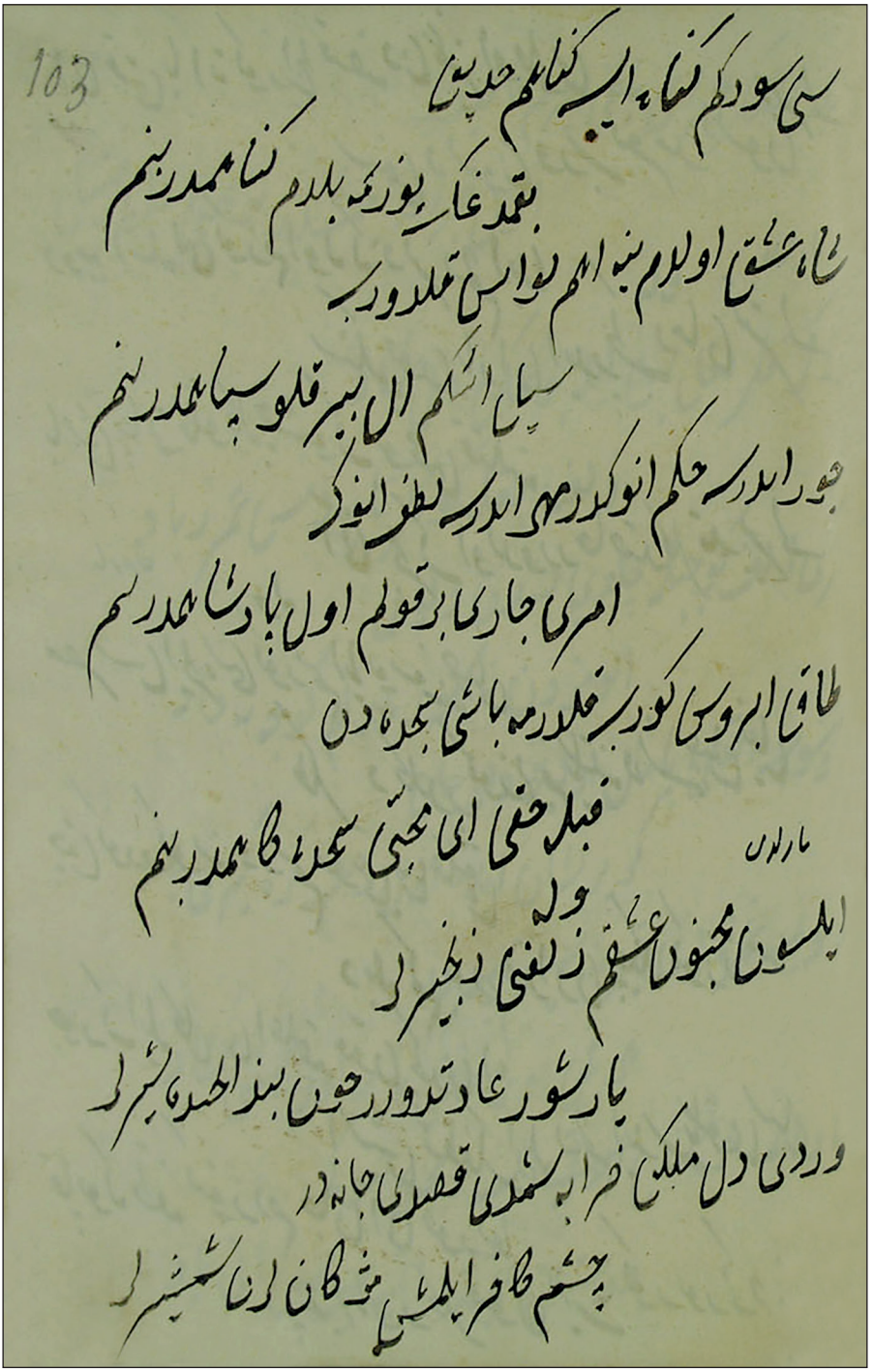

103

سی سودکم گناه ایسه گناهم حدیق
بقمدغک یوزیمه بلدم گناهمدر بنم
شاه عشق اولدم بنه اهم نواس قلدورب
سیل اشکم ال بیر قلو سپاهمدر بنم
جور ایدرسه حکم انوکدر مهر ایدرسه لطف انوک
امری جاری بر قولم اول پادشاهمدر بنم
طاق ابروسی کورب قلدرمه باشی سجده دن
قبله حقی ای محبی سجده گاهمدر بنم
مارلدن
وله
ایلسون مجنون عشقم زلفنی زنجیرلر
یار شور عادتدورر چون بند الحیده شیرلر
وردی دل ملکی خرابه شمدی قصدی جانه در
چشم کافر ایلمش مژگانلرن شمشیرلر

[103a]

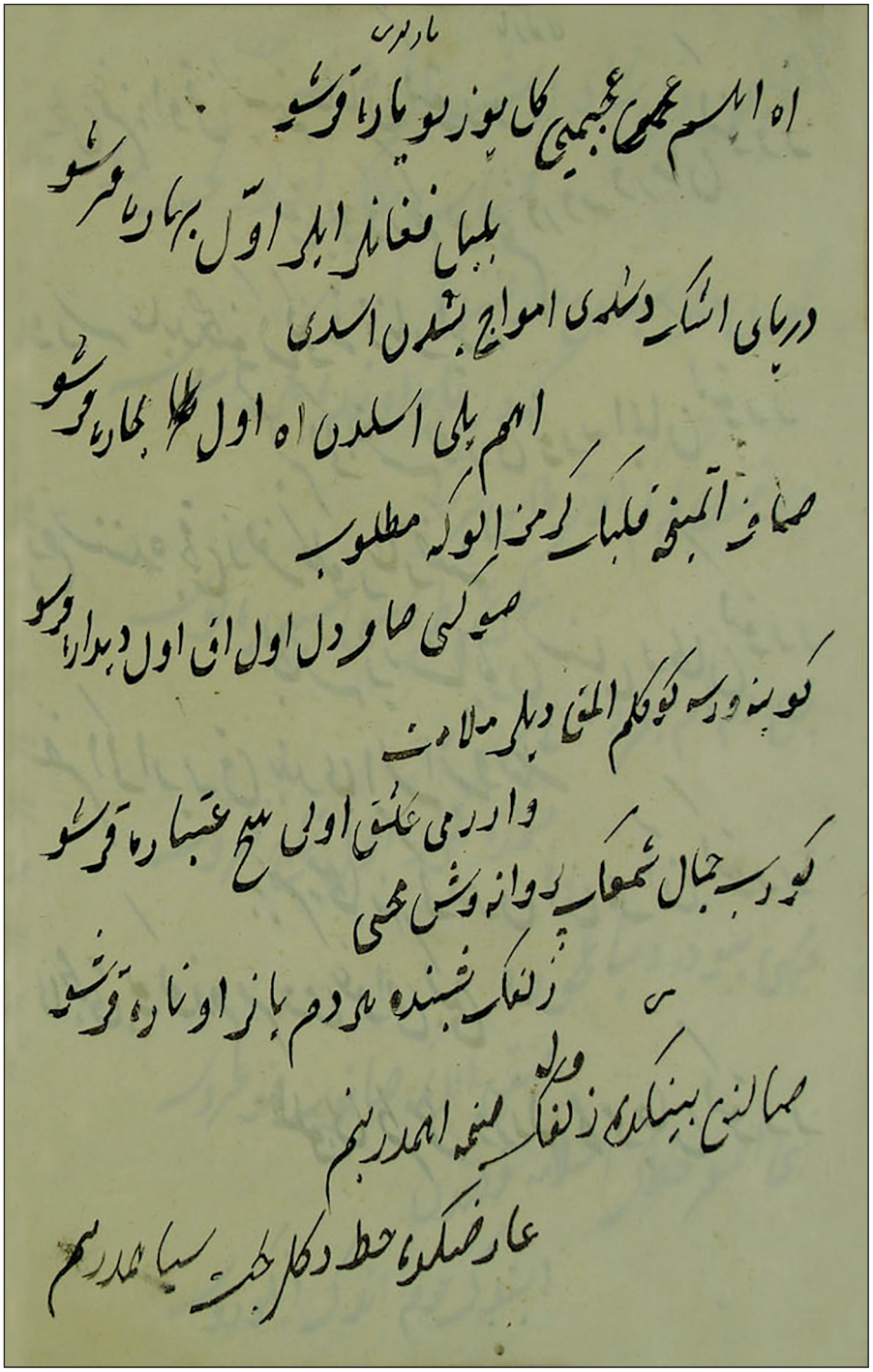

[102ᵇ]

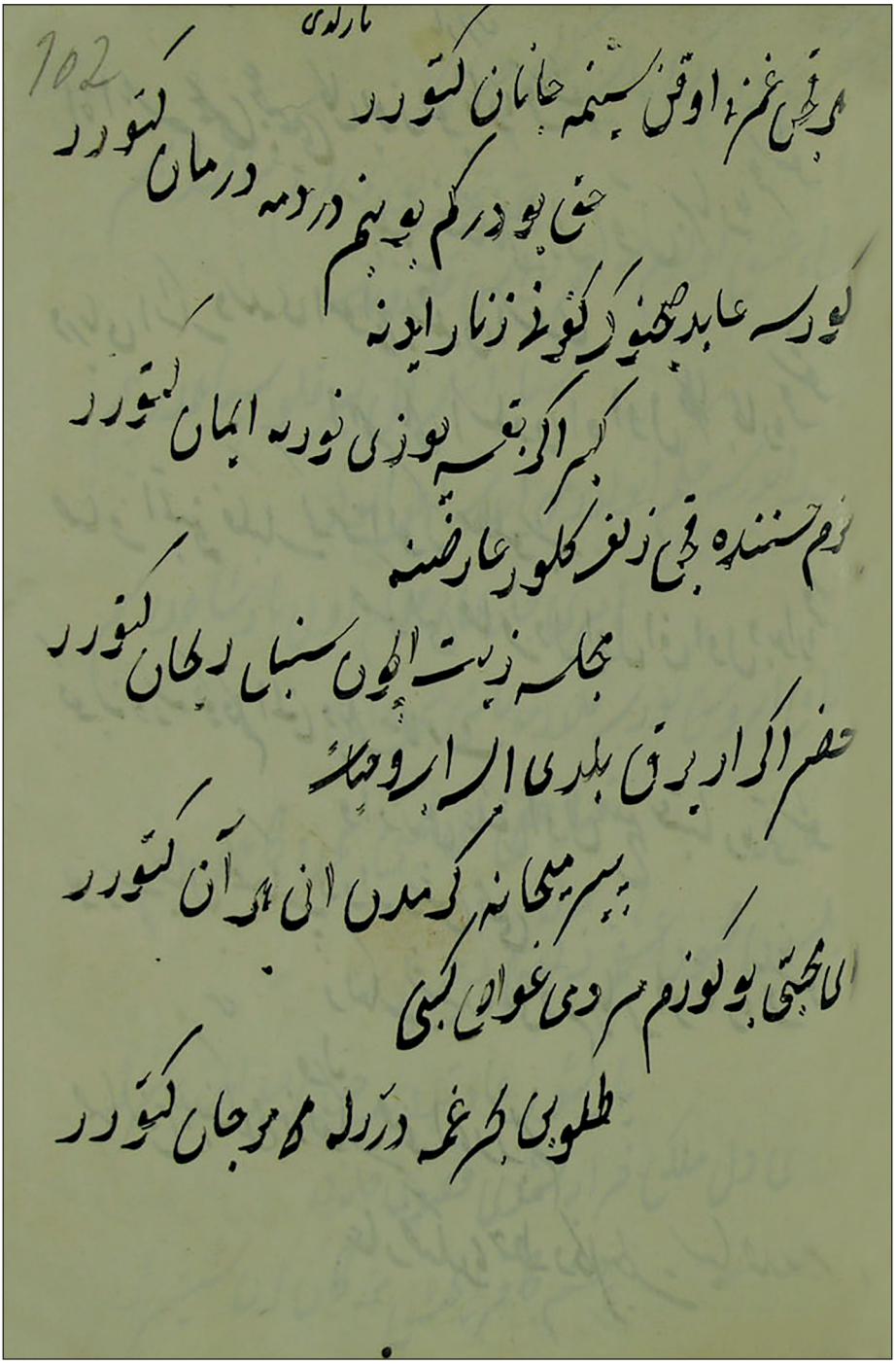

[102ª]

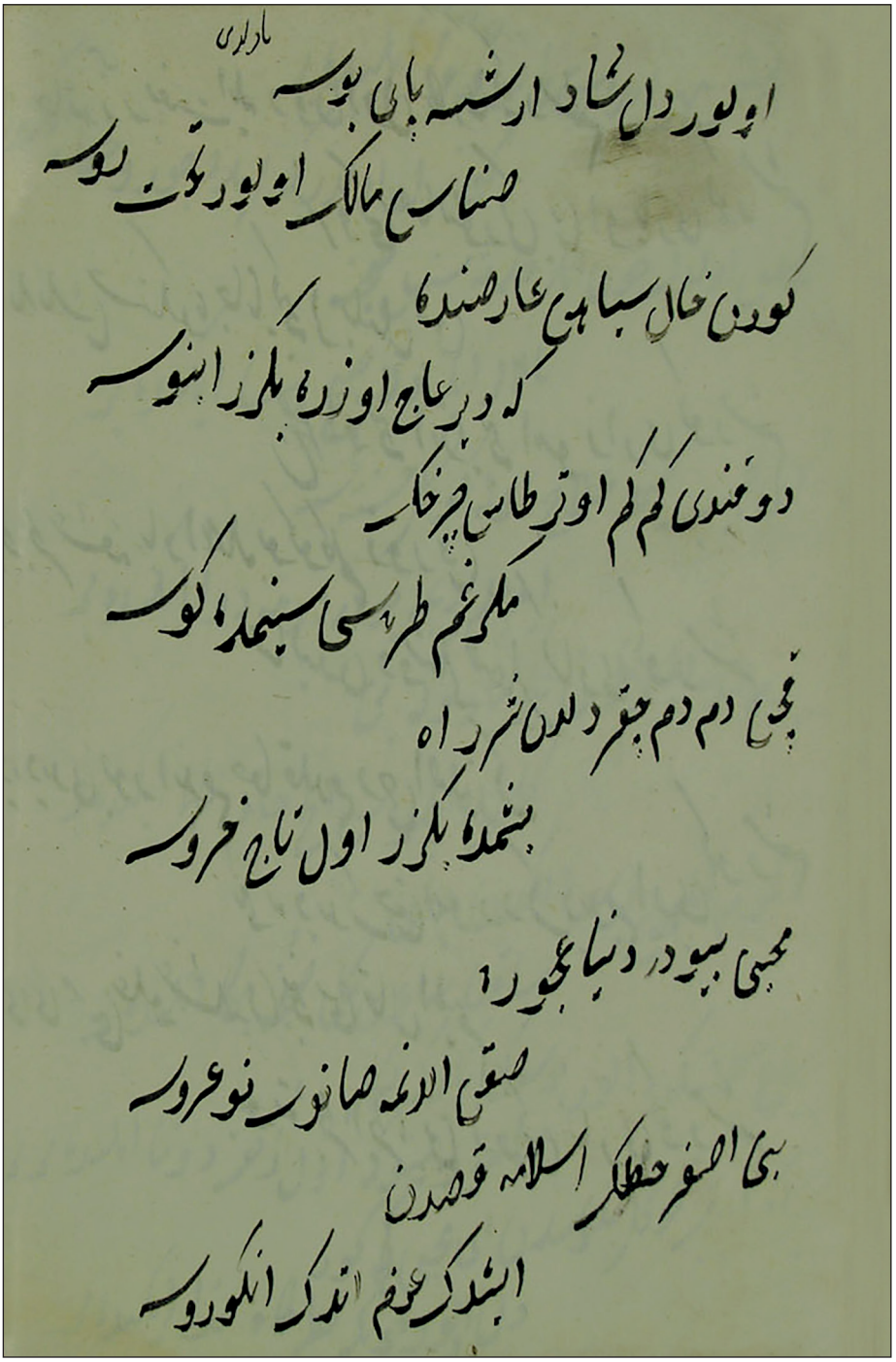

یادلری

اولور دل شاد ارشسه پای بوسه
صناسی مالک اولور تخت روسه

کوردن خال سیاهی عارضنده
که دیر عاج اوزره بکزر اینوسه

دوقندی کم کم اوتر طاس چرخک
مکر غم طرهسی سینمده کوسه

قچن دم دم چقر دلدن شرر آه
یشمده بکزر اول تاج خروسه

محبی بیوده دنیا عجوزه
صقن الدنمه صانوب نوعروسه

بنی اصغر خطک اسلامه قصدن
ایشدک عزم اتدک انکوروسه

[101b]

101

جامۂ زر بفت ایله دون اول نگاری گورمشم
سرو کبی صالنورکن بن او یاری گورمشم

گلشن حسنکده جانا گیجه لر بلبل بکی
صبح اولنجه انده بنجه اه و زاری گورمشم

بر شکوفه باد اهماله بو گوکلم زورقی
ساحلدن دوشلی صفحک نگاری گورمشم

دیدی جور ایتدم جفا قلدم دخی اصلمدی کر
بن نه دیدک حق بیلور دک دیدم اری گورمشم

ای محبی غلو غلمدن بنجه سی تمال المیم
بو وقته بحر اطرابی زر کبی نادی گورمشم

استمم مهر ایدەسن یا خوی وفا ایلیدەبر
کوزل اولدرکه ایدە جور و جفا ایلیدەبر

عاشق اولدک چون انک حدنه سنبل صبحنه
نالالر ایله دلا صبح و مسا ایلیدەبر

ای طبیب صنمه علاج اوله کوکل خسته سنه
ایدەلم دیمه بو درد دومه دوا ایلیدەبر

بزم غمده الچیم خون جکر یادوکه بن
کلشن الچیدەسن اخ خام شها ایلیدەبر

المزم المیجق بوسه الکدن جامی
ساقیا ساغری کل صنمه بکا ایلیدەبر

باغ حسنکده الور بوسه کی نازک نکله
صالنور بینوکه اول زلف دوتا ایلیدەبر

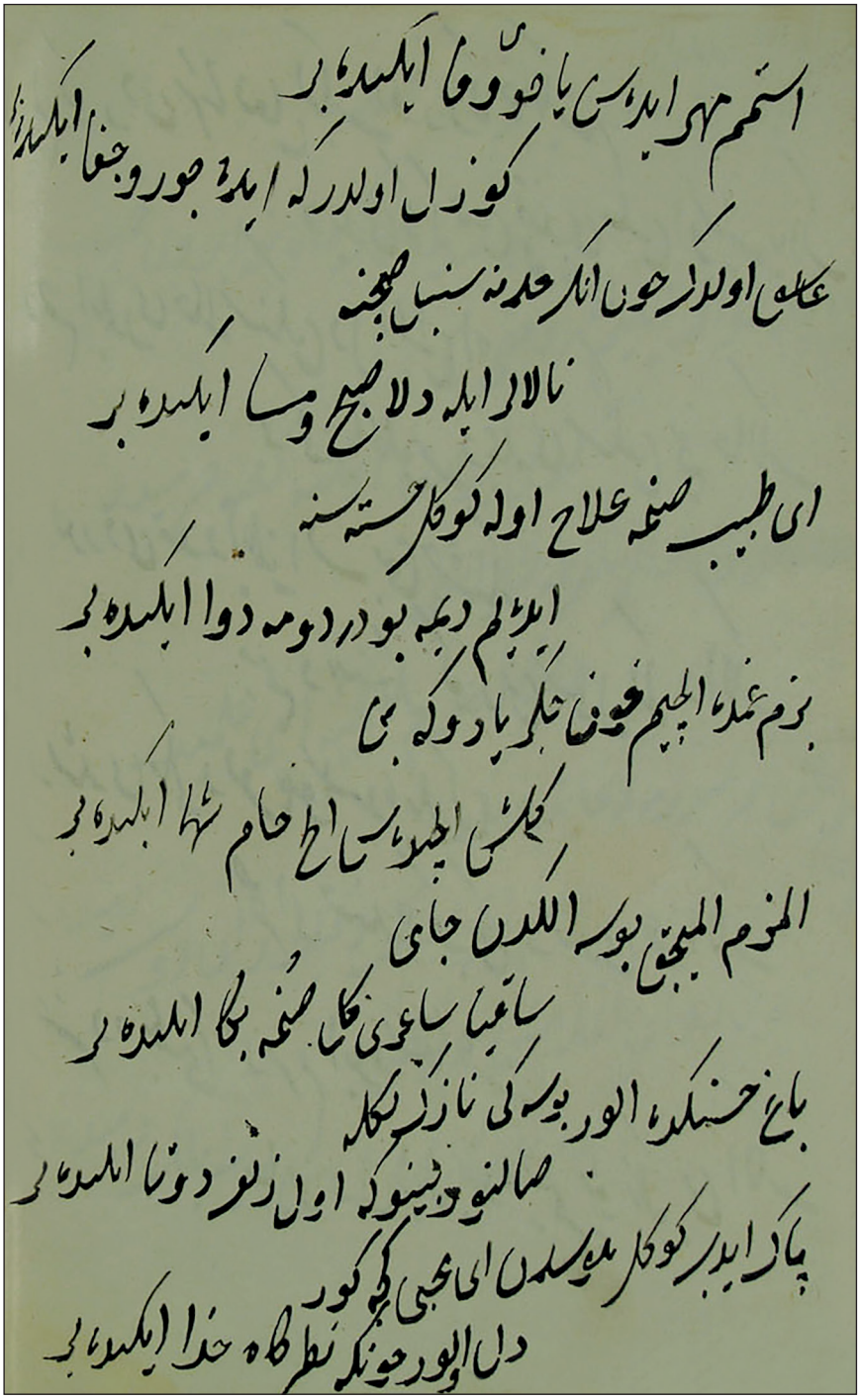

پاک ایدر کوکل بدوسدن ای محبی کچه کور
دل اولور چونکه نظرکاه خدا ایلیدەبر

[100b]

مارلدر

700

کمکیم وردی ترحم لعل لبک اوزره خالک

دیدی که حسن قندی قوندی ملکی اوستنه بالک

رحم ایلمدی حالمه سنکی دل ایمش آه

برکز باکلوب دیمدی مسکین بنجه خالک

اولدردی مدد ایلمز ایسه بنی چشمک

میم دهنکله کورنی سؤال اکر دالک

ایشدی ملک زلفک هواسنده یلدرکی

صحرای ختنده کوبکی دشدی غزالک

محشرده بجستی اوسرم ایله شفاعت

جانی دل ایله بنده سیم چونکه بلالک

[100a]

بارلدی

نیچون یوزنه کون دیمیم زره خمیدر

اوستنده انوک ماه نو ابروی خمیدر

جانیله طواف ایلیم مرو حقیچون

کویی چو صفا اهلنه کعبه حرمیدر

شاه اولدی کوکل ملک غمه لشکر اشکی

هر یکا که عزم ایلیه اهی علمیدر

حالمی بنم صورمه که غایتده مکدر

رحم ایلر اسک وقتیدر ای دوست دمیدر

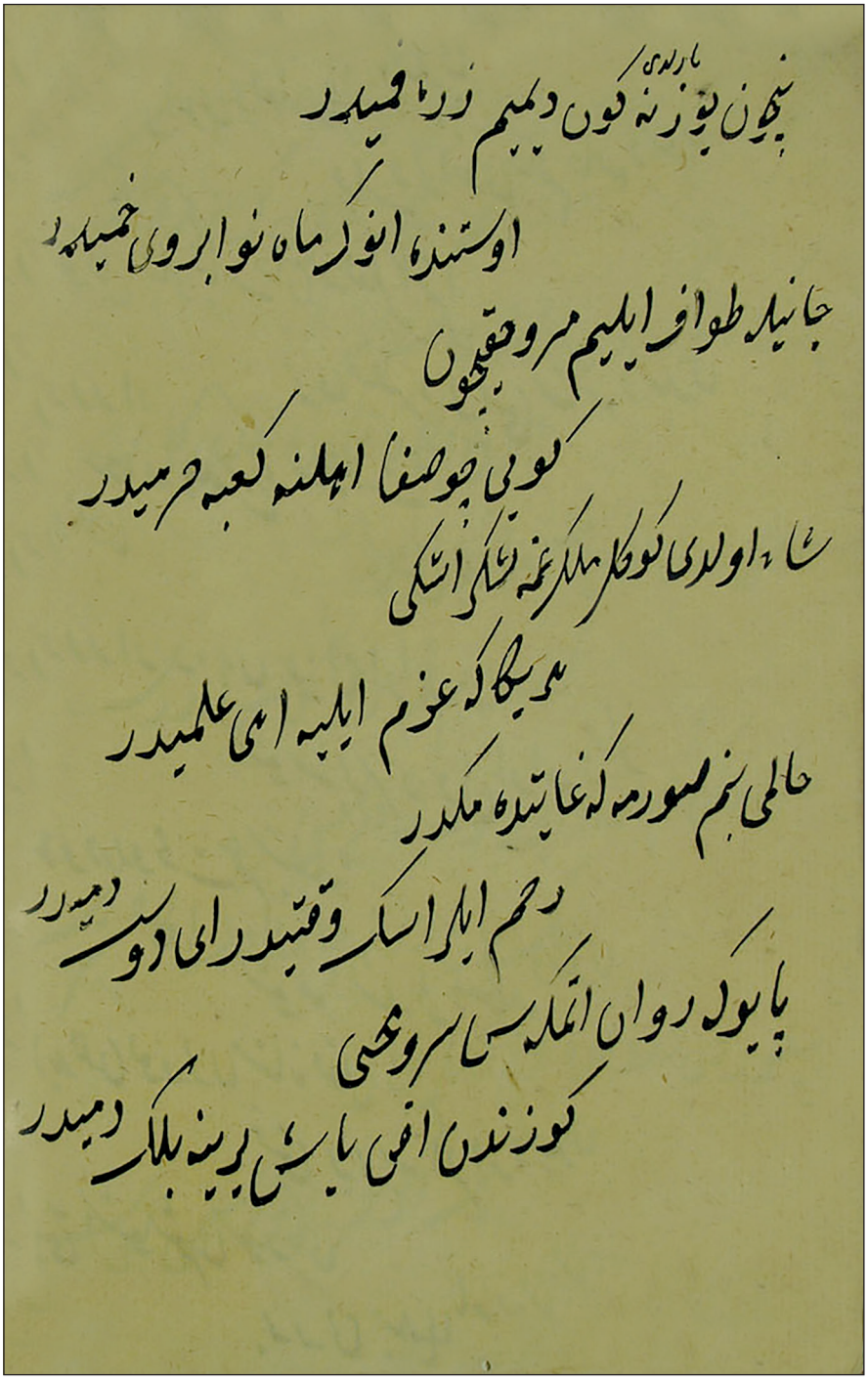

پایوکه روان اتمکه سن سرو محبی

کوزندن اقن یاش یرینه بلک دمیدر

[99b]

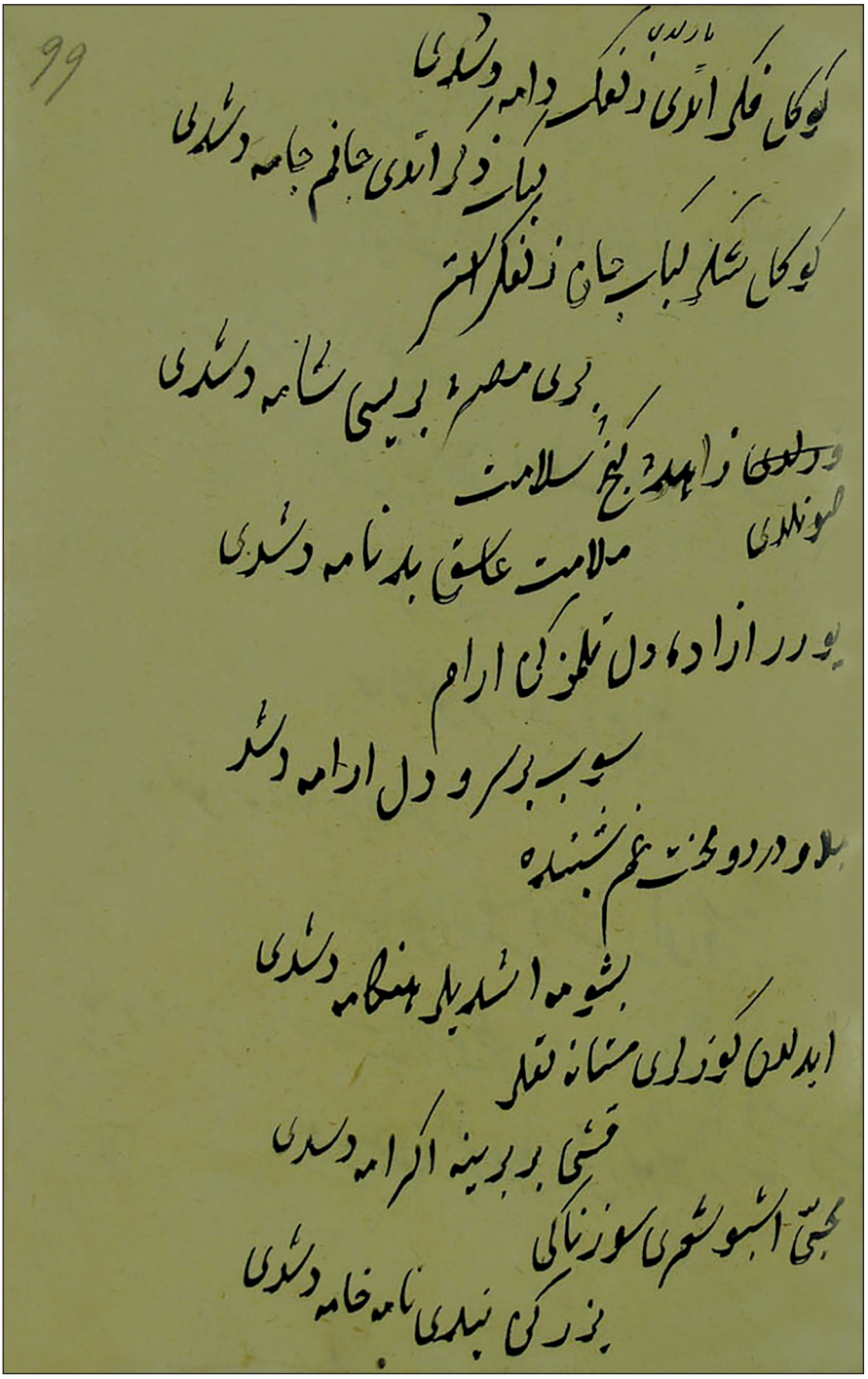

99

یارلدی

کوکل فکر ایتدی زلفک دامه دشدی
لبک ذکر ایتدی جانم جامه دشدی

کوکل شکر لبک جان زلفک استر
بری مصره بریسی شامه دشدی

~~ولدی~~ زاهده کنج سلامت
صونلدی
ملامت عاشق بدنامه دشدی

یورر آزاده دل تلمزکن آرام
سوب بر سرو دل آرامه دشد

بلا و درد و محنت غم شبنده
بشومه اشدیلر هنگامه دشدی

ایدلدن کوزلری مستانه نقلر
قشی بر برینه اکرامه دشدی

محبی اشبو شعری سوزناکی
یزرکن نیلدی نامه خامه دشدی

[99a]

کورمم ندین یوزنی کرشمش قمرسه
امم بکانه لبلری کر شهد و شکرسه

برکره انوک بوی ارشمدی مشامه
ایدن بکانه فایده خدی کل ترسه

فاش اتدی جهان خلقنه چون سرمی باشم
کوزدن برقم یرلره کر سیمو له زرسه

جان ترکینی کم اوده ایرر بوسه مه درمس
بیک جان ورلم جانیله دک اکا صترسه

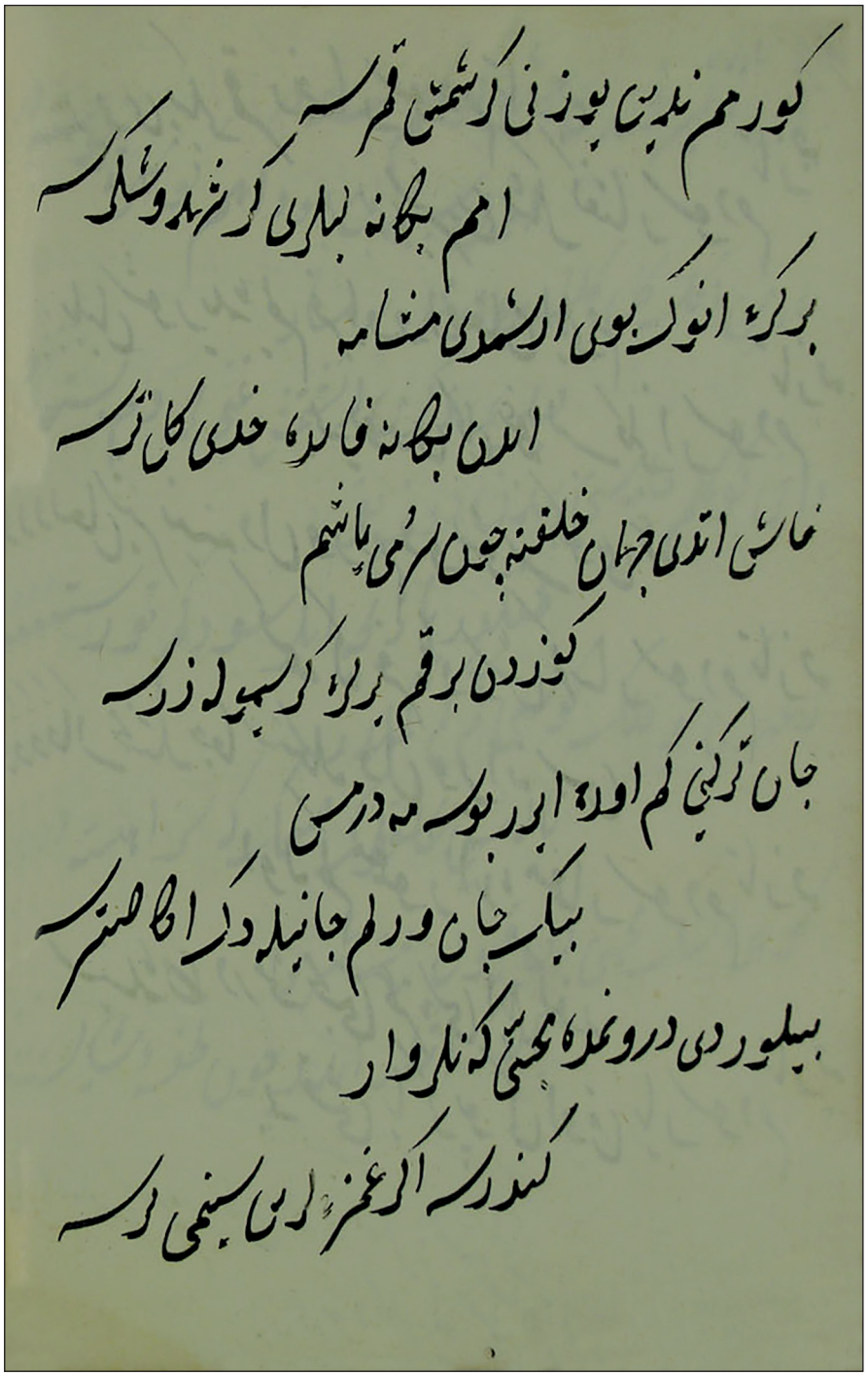

بیلوردی درونمده محبی که نلر وار
کندرسه اکر غمزه لرین سینمی یرسه

[98b]

98

بر پری پیکر قمر رخسار سودم تازه

بر لبی شیرین شکر گفتار سودم تازه

بلبل شوریده یم فریاد و افغان ایلرم

بر یوزی گل غنچه لب گلزار سودم تازه

لعل شیرینه دل ویردم دوشوب کوهی غمه

کیمسه که فرهاد وش کهسار سودم تازه

خاک محنتده جفا سنکله دل ویرانه سی

اوله لم معمور ایله معمار سودم تازه

سینه یی ایتدی درمنه مجتبی غمزه سی ایلر گذر

بر غشّی پا کپوکی اوق یار سودم تازه

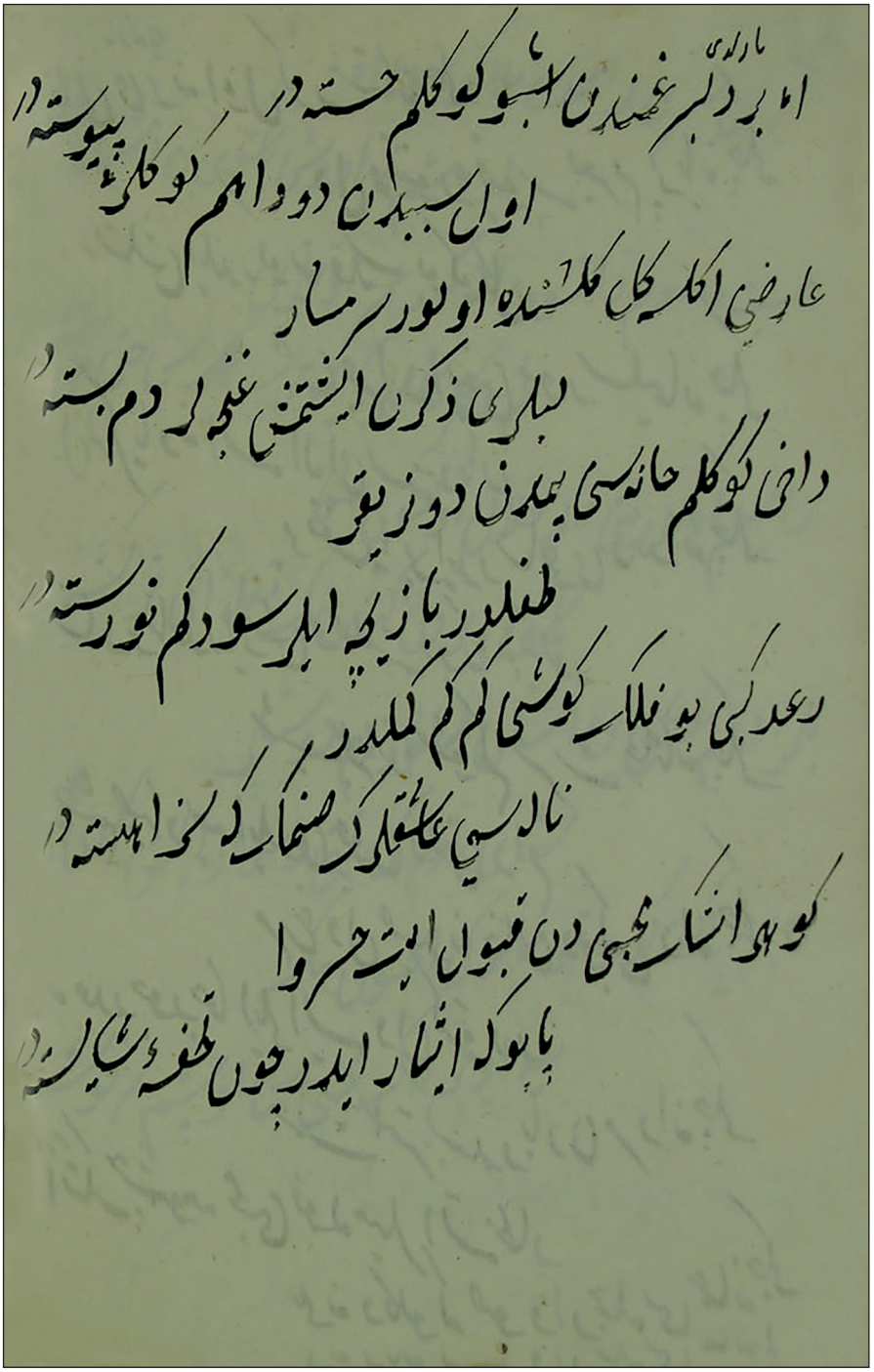

[97b]

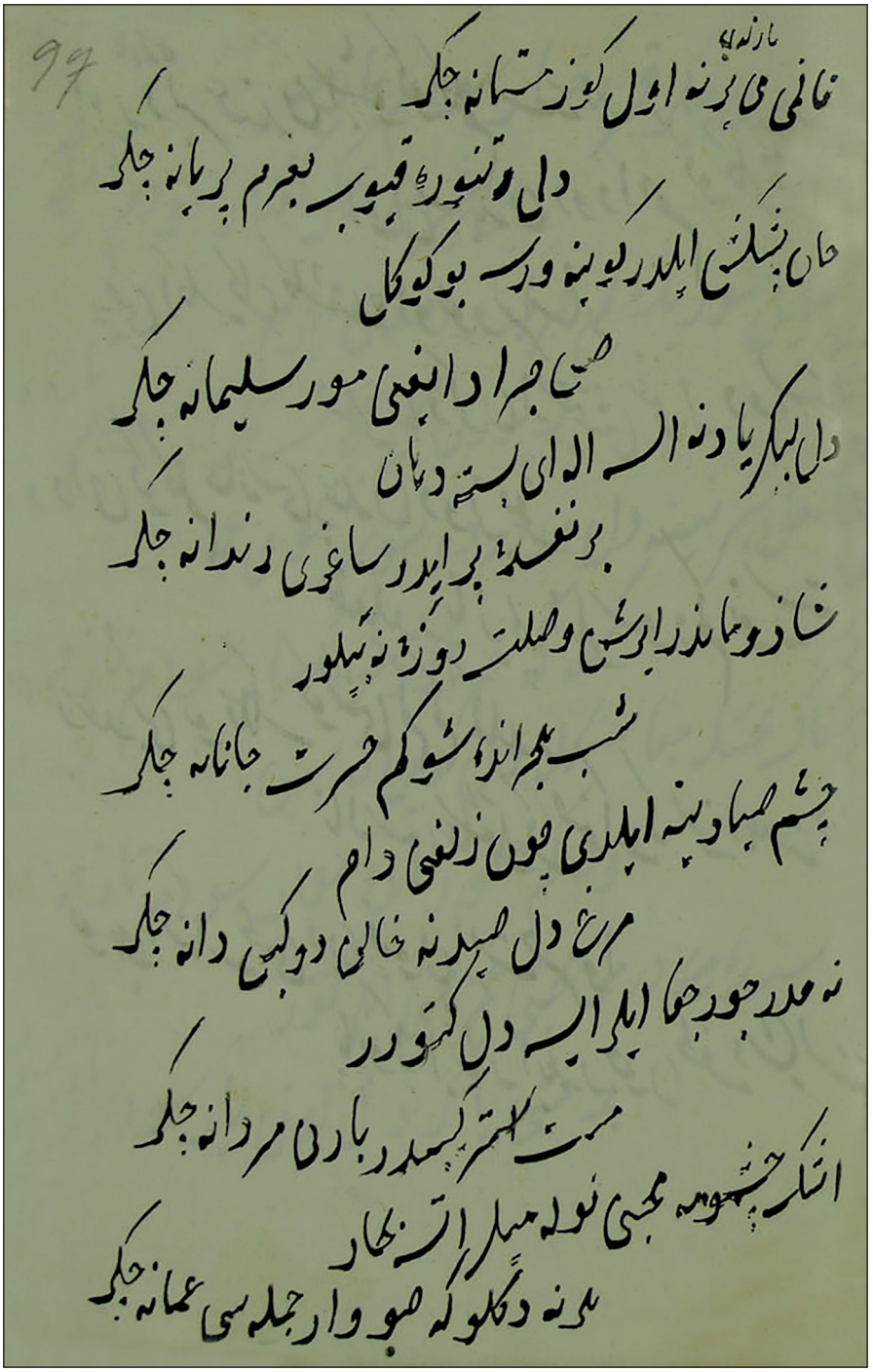

[97a]

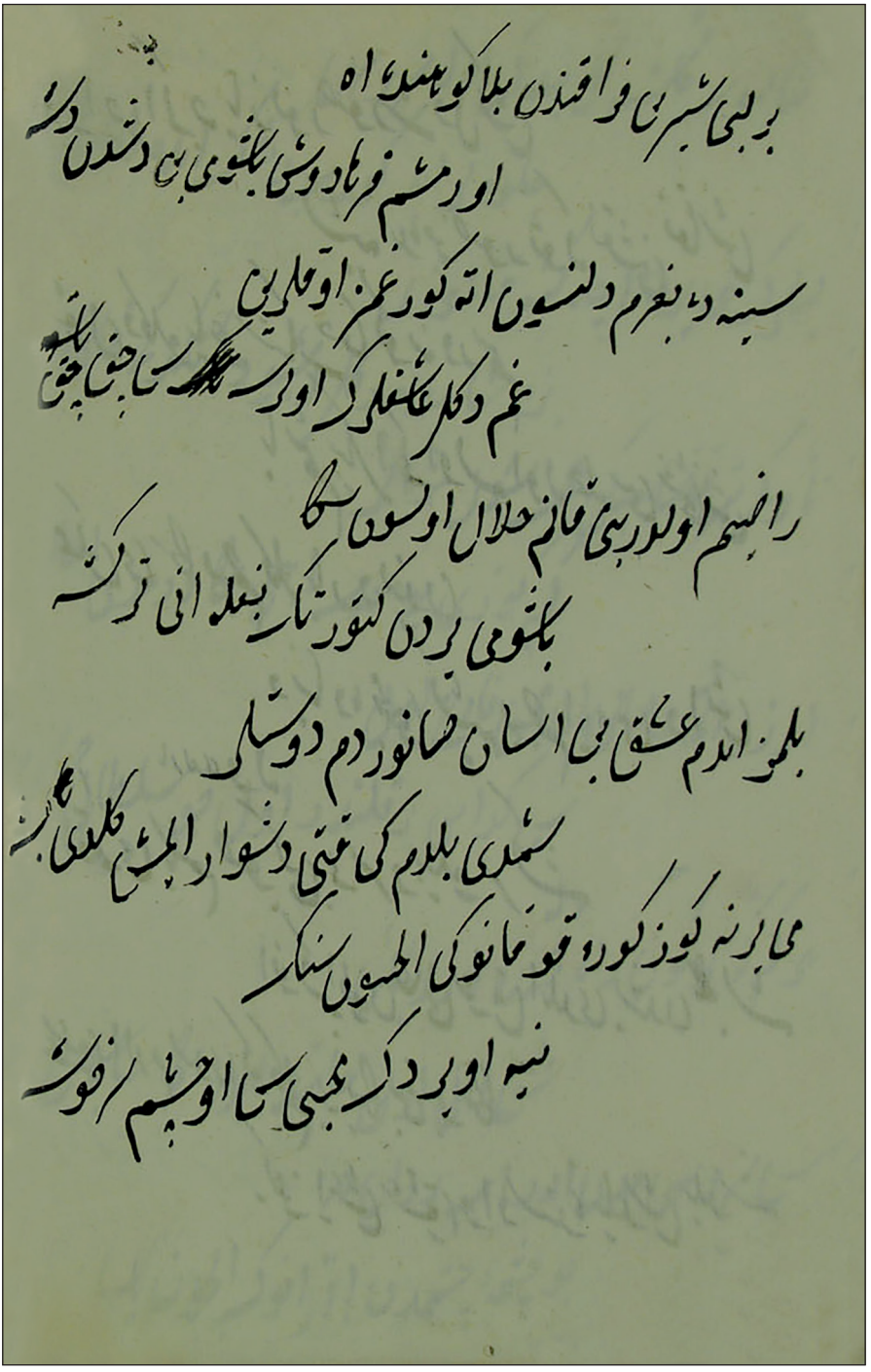

[96b]

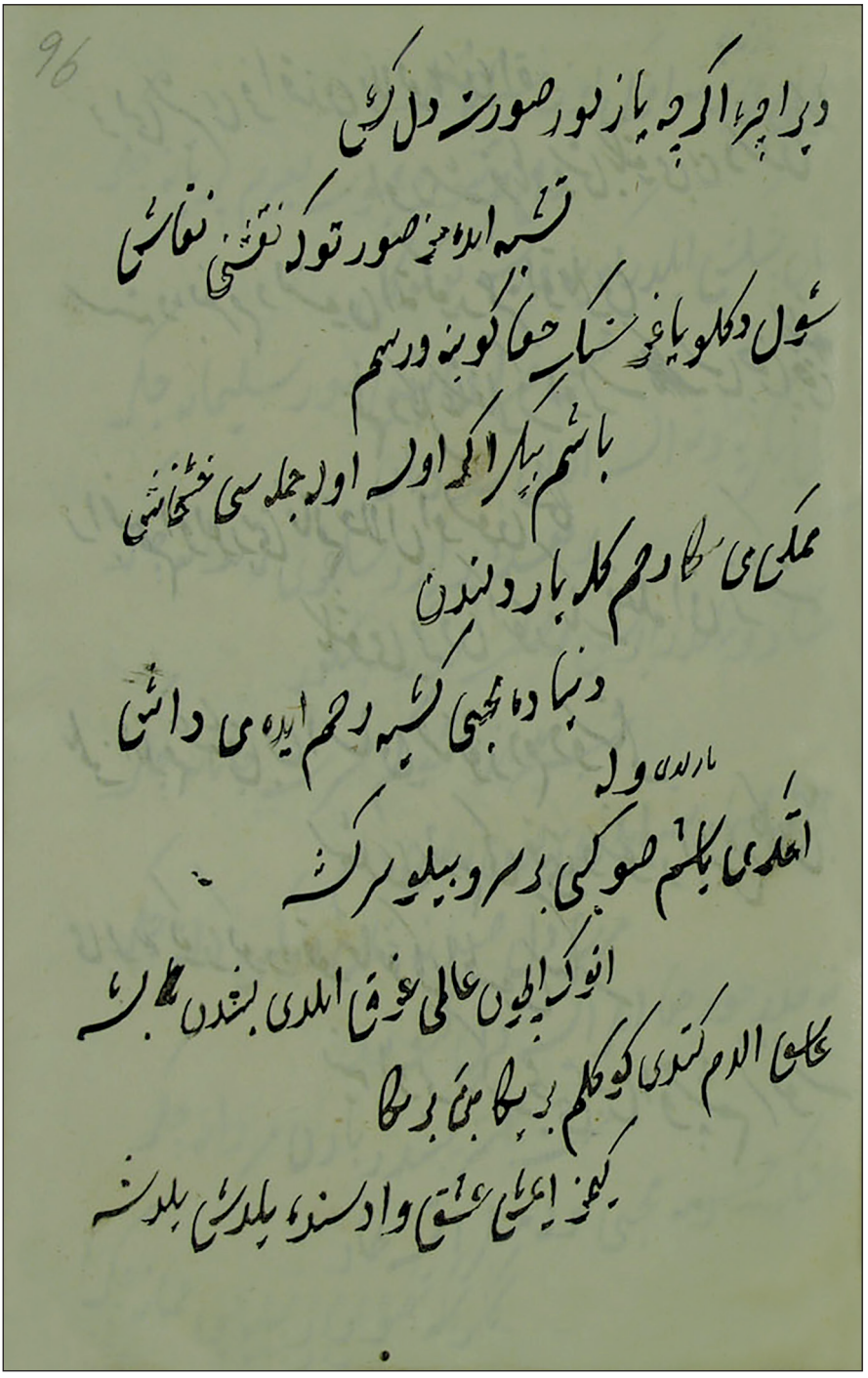

96

دیر اچره اگرچه یاز بور صورت دل کش
تشبیه ایده مز صورتوکه نقشنی نقاش
شول دکلو یاغرسنک جفا کوینه ورسم
باشم بیکر اکر اوله اوله جمله سی خشخاش
ممکن می سکا رحم کله یار دلندن
دنیاده مجهی کشیه رحم ایده می داش
یارلدی وله
اتدی یاشم صو کبی بر سرو بیلو سرکشه
انوک ایچون عالمی غرق ایلدی بشدن بشه
عاشق الدم کتدی کوکلم بریکا بن بریکا
کیمز ایمش عشق وادسنده یلدش یلدشه

[96a]

صالنوب گلشنه گل بندک اوله سرو سهی
جلوه‌لر ایله گوروب رشک ایده طاوس جنان

لبلرک می یرنه اچدکنه قالموزی
بزه شاهد مدکلر اشبو دهانکدکی قان

ناوکی تیر قضا میکی عجب شول مژه‌لر
کم گوزی یوموب اچنجه بکا ورمدی امان

ارزو اتمه وصالی ای محبی فارغ اول
سن گدا سن بر قلندر اول خو سلطان جهان

وله

هر کم که بو کون راه محبتده ویرر باش
عشق اهلی اولی جانیله ایدر اکا سا باش

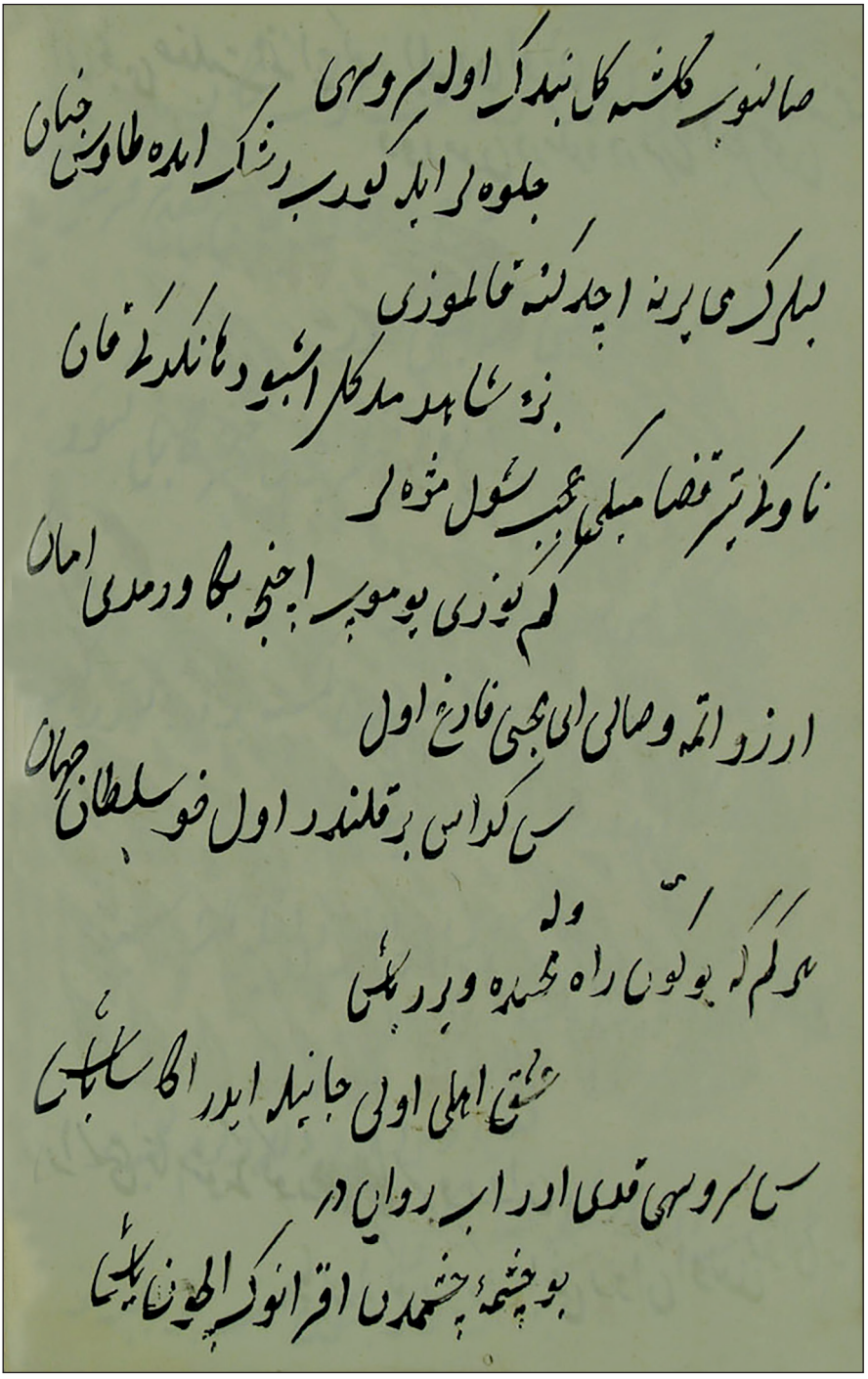

سن سرو سهی قدی ادر اب روان در
بو چشمهٔ چشمدن اقرانوک الچون یاش

[95b]

95
ای مجبی غفلت اتمه اچ کوزلرکدن اویان
چشمه میز
دورمه دن درمکده درمرغ اجل چون
راستی تماشوکه کوردم ایلار ور روان
پایه ده کوزلمک باشی روان اولمالی روان

[95a]

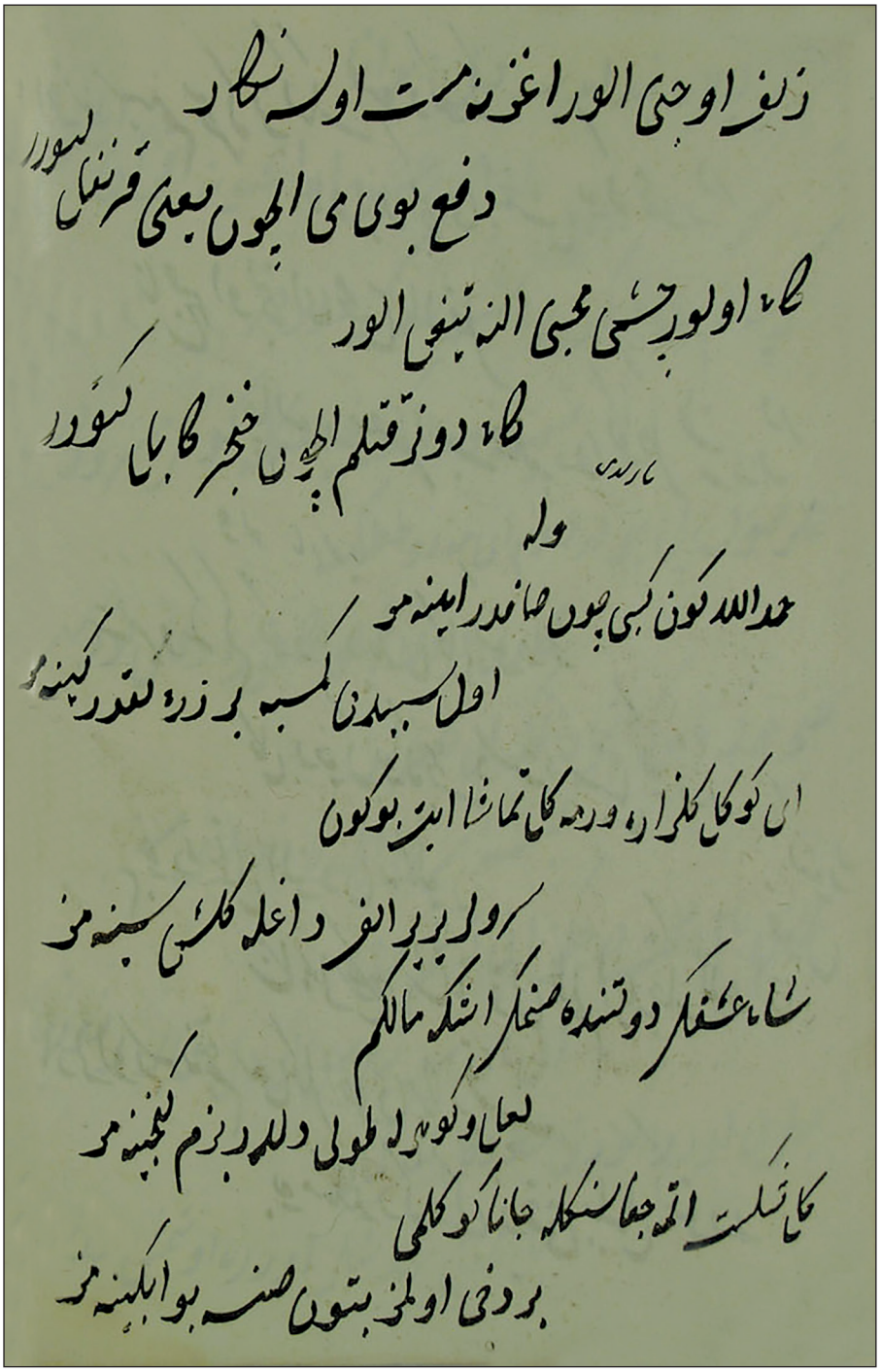

[94b]

94

اغزنه شبنم سحرکه نرکسک صودکدکی

لاله ایله کیجه می ایچمش بوکه مخموردر

بزم ارا تا صبح اولنجه ای محبی ناله قل

چالنور مضراب غمله چون کوکل طنبوردر

وله

قامت سروکه کم کوره دیدی کل کتورر

کل رخوک بوکه عجب دستهٔ سنبل کوترر

ایدلم جوره تحمل المزدن نه کلور

شاهلر کیج شاه اولی ظلم ایدجک لابد انی قول کتورر

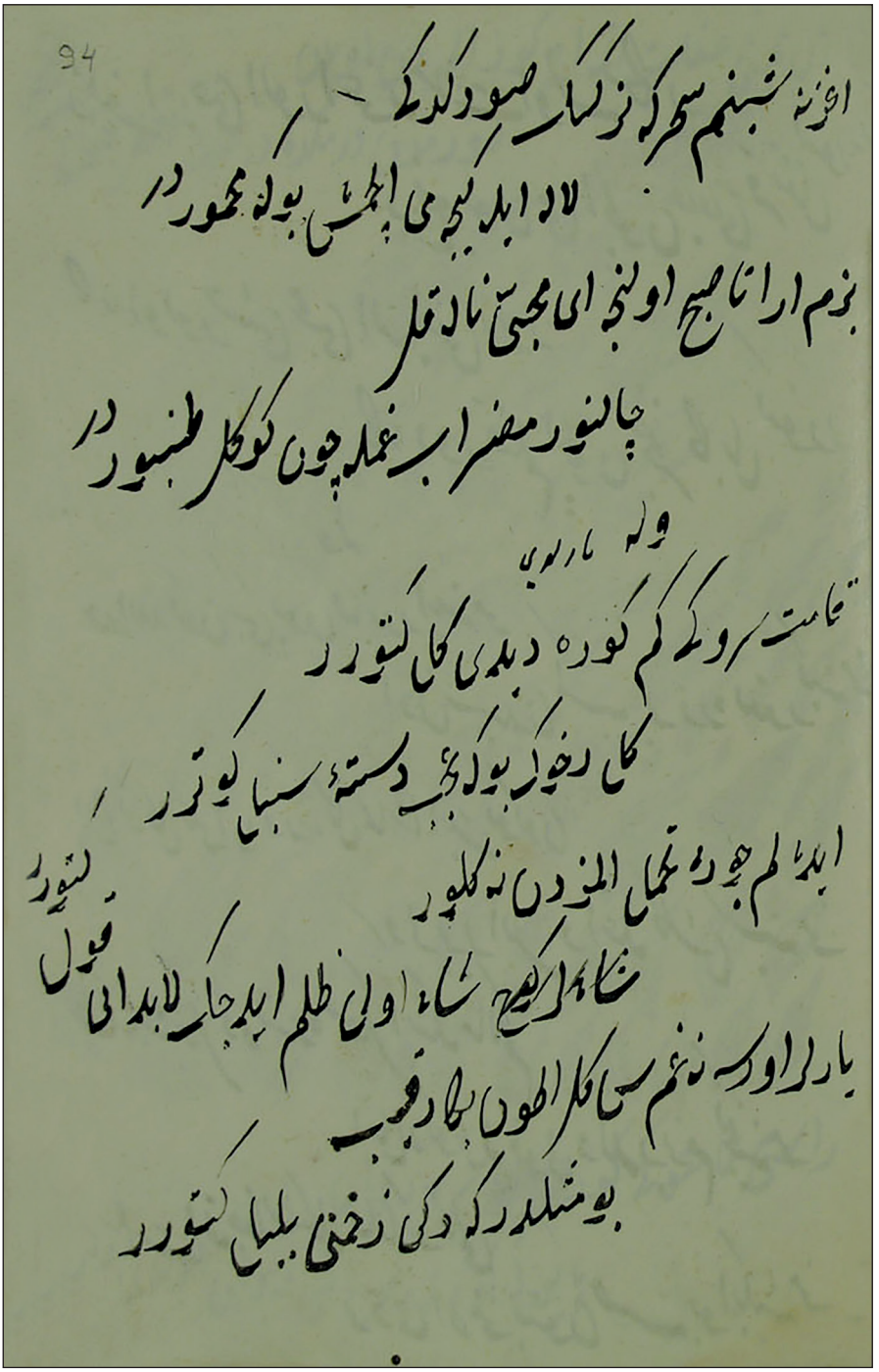

یارلر اورسه نه غم سن کل الحون بکا رقیب

بو مثلدر که دکی زخمنی بلبل کتورر

[94a]

بر سحی لیلایه بند ایدب دل دیوانهٔ
ای محبی عشق ارا مجنونه اقران ایلسم

کرچه کم جانا قپکدن اشبو بندک دوردر
سینه ده لیک خیالکله کوکل مسروردر

عارضوک ایچره نیجه در دیدم ای مه رو خطک
کلدی دیدی قپلو کافوره دعای نوردر

غنچه نوک پایوکه ایثار اتمکه ای کلعذار
کیسهٔ سرخی ایچنده زرلری مستوردر

کاش یابی سخت در چکمز انی رستم دخی
ال اوردب نیلرسه ای دل یقایره بر زوردر

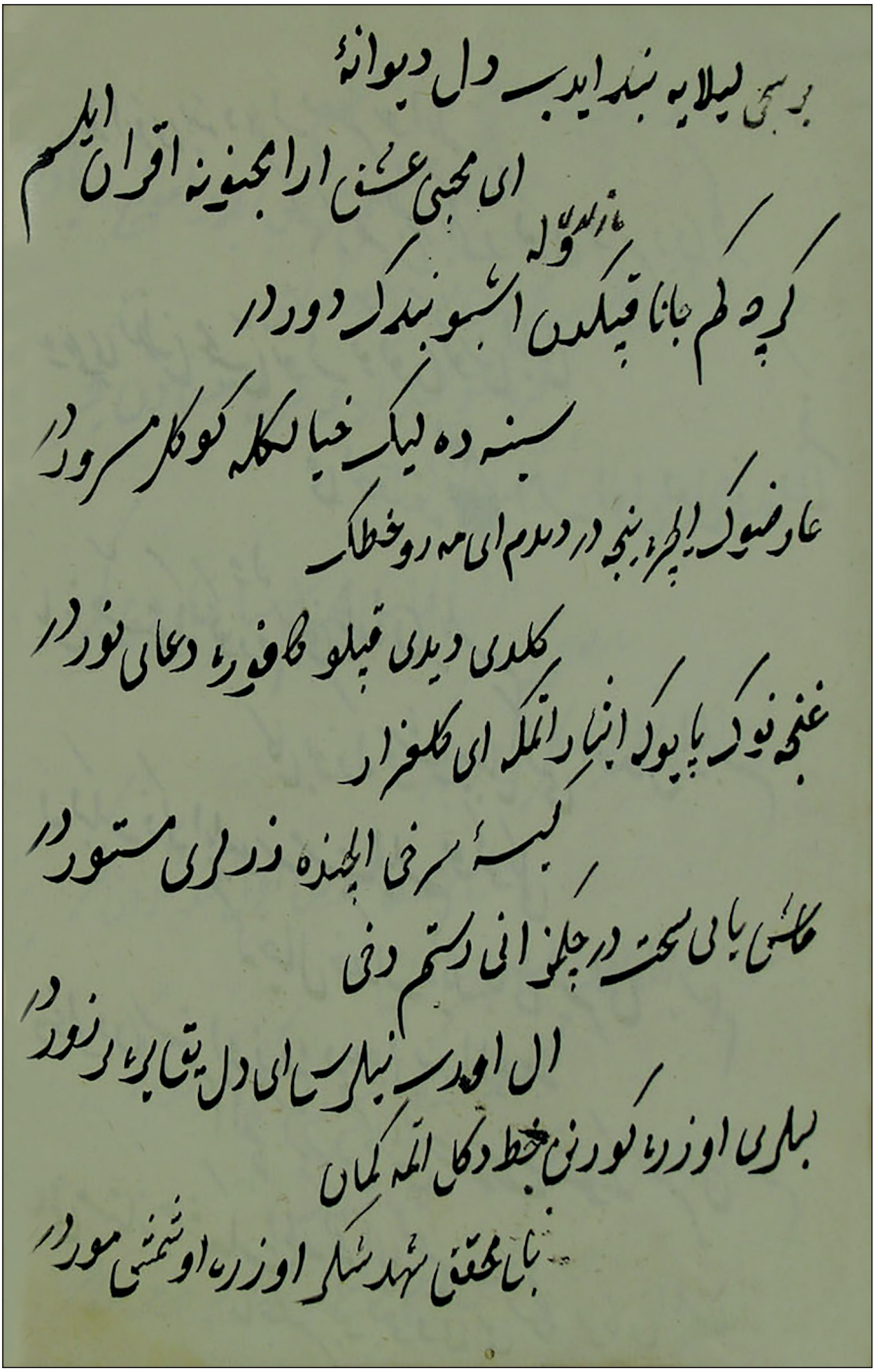

بیلری اوزره کورنن خط دکل اتمه کمان
بل محقق شهد شکر اوزره اوشمش موردر

[93b]

93

مغزنی اتدی ینه دهرک معطر بو ایله
کم نسیم صبح بکزر کویی دلبردن کچر
کوهری یا نظمنی مجسّی نوک بو کون کوش ایلین
فی الحقیقه اهلی ایسه اول لعل جوهردن کچر

وله

باغ حسنوکه کوزم یاشنی باران ایلسم
کل یوزکه قرشو بلبل کسی افغان ایلسم
که لبک ذکر ایلیوب مست ایلسم بو کوکلمی
که خیال خطک ایله جانی حیران ایلسم
دغلردن سینم اوزره دیده لر پیدا ایدب
کیجه کیندز کلشن حسنوکی سران ایلسم
قانمی مستانه چشمک ایچدکنجه ای صنم
ما خضر بو بغرومی بن سکا بریان ایلسم

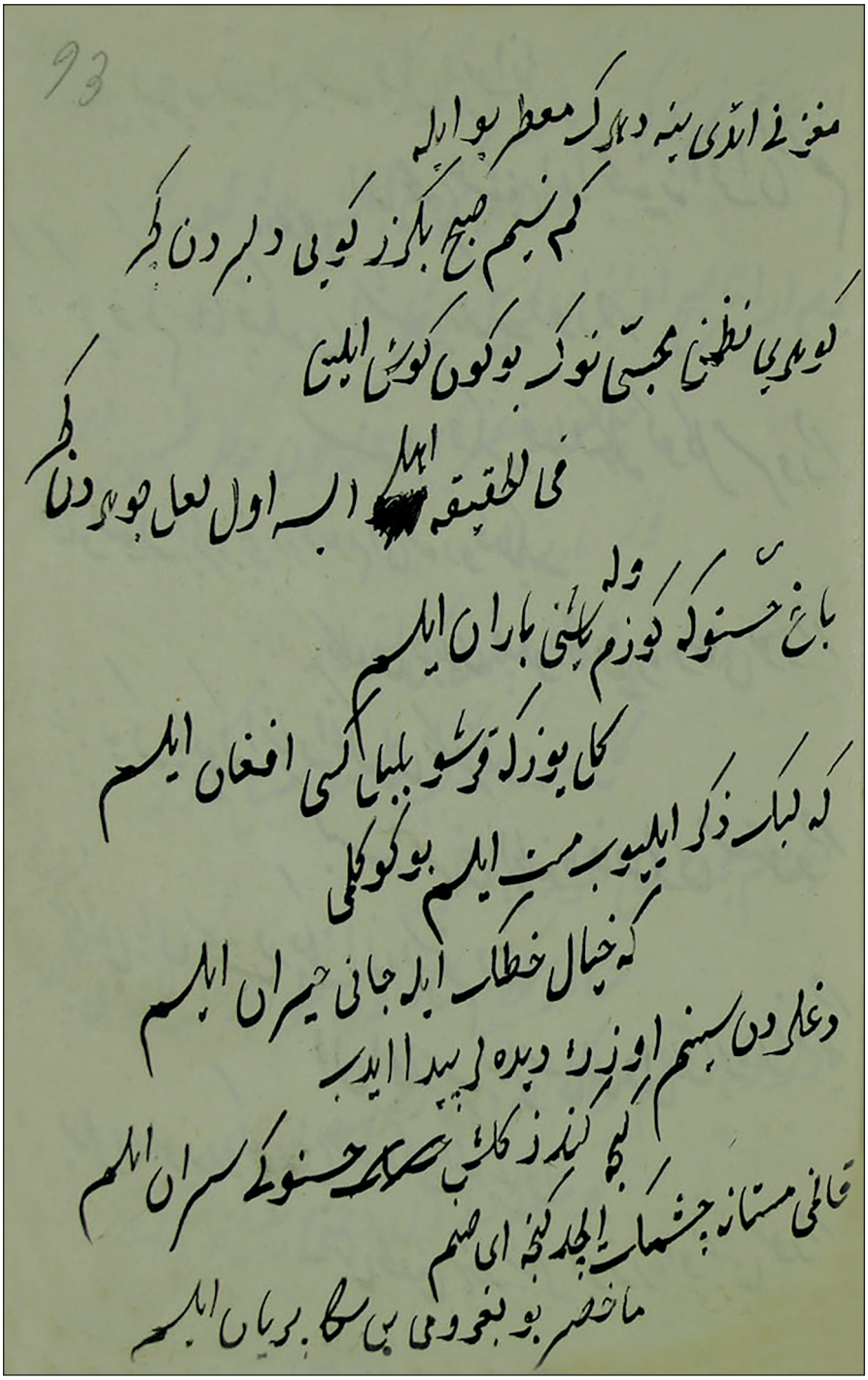

[93a]

سرو را قدک کوروب دردیله کراه ایلسم
اشک چشمم جوش ایدر امواج دریادن کچر

داش ایشکک بکلیوب هر کون یوزن سودر کونش
فروشوکتله اکرچه چرخ مینادن کچر

بلسم اهم نیچون اتمز کوکلنه یارک اثر
درلر الماس محبتی سنک خاردن کچر

یارلری وله
عارضوکه کم نظر ایلا کل تردن کچر

لعل نابوکی صودن اول قند شکردن کچر

ریسمان زلفه ال اور ایلیوب جنبادیق
کاه اولور کم اختیارله کشی سردن کچر

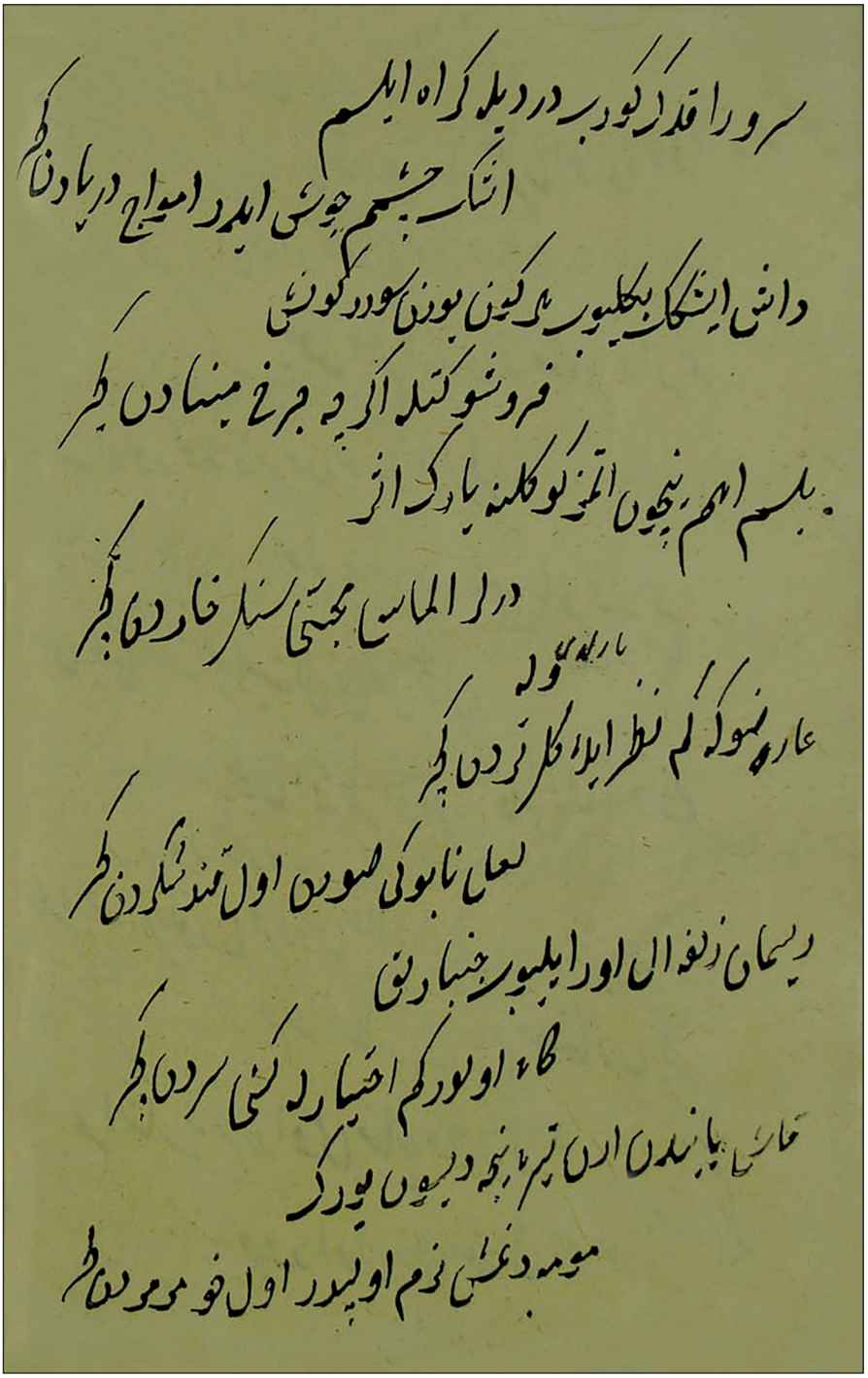

قاش یانندن ارن تیره نیجه دیسون یورک
مومه دغش نرم اولیدر اول خو مرمردن کچر

92

گورا او ظالم قاتلی دکلدی دوبدوز انکار ایلدر

بقه دورسك خنجرڭ اغوشنده قانم وار بنم

بی نه دکلی قصرڭ ای مه‌رو فلکلردن یوجه‌در

چقمه اهم کمندی ایله فغانم وار بنم

هفته اولور گورمزم گون یوزڭی ایلر کچر

اه کم بر مهی یوق نا مهربانم وار بنم

ای محبتی سینه صحراسنده کلی تمام دل نشان

چون اتم غمزه اوقلرین تماشی کمانم وار بنم

وله یاربیدی

کلشن عشقڭ گوریدن فردوسی علادن کچر

جرعه لعلڭ ایچن جام مصفادن کچر

سیم اشکڭ ایله خریدار اولی متاع وصلوکه

ویرر اول جان نقدنی اخر بو دنیادن کچر .

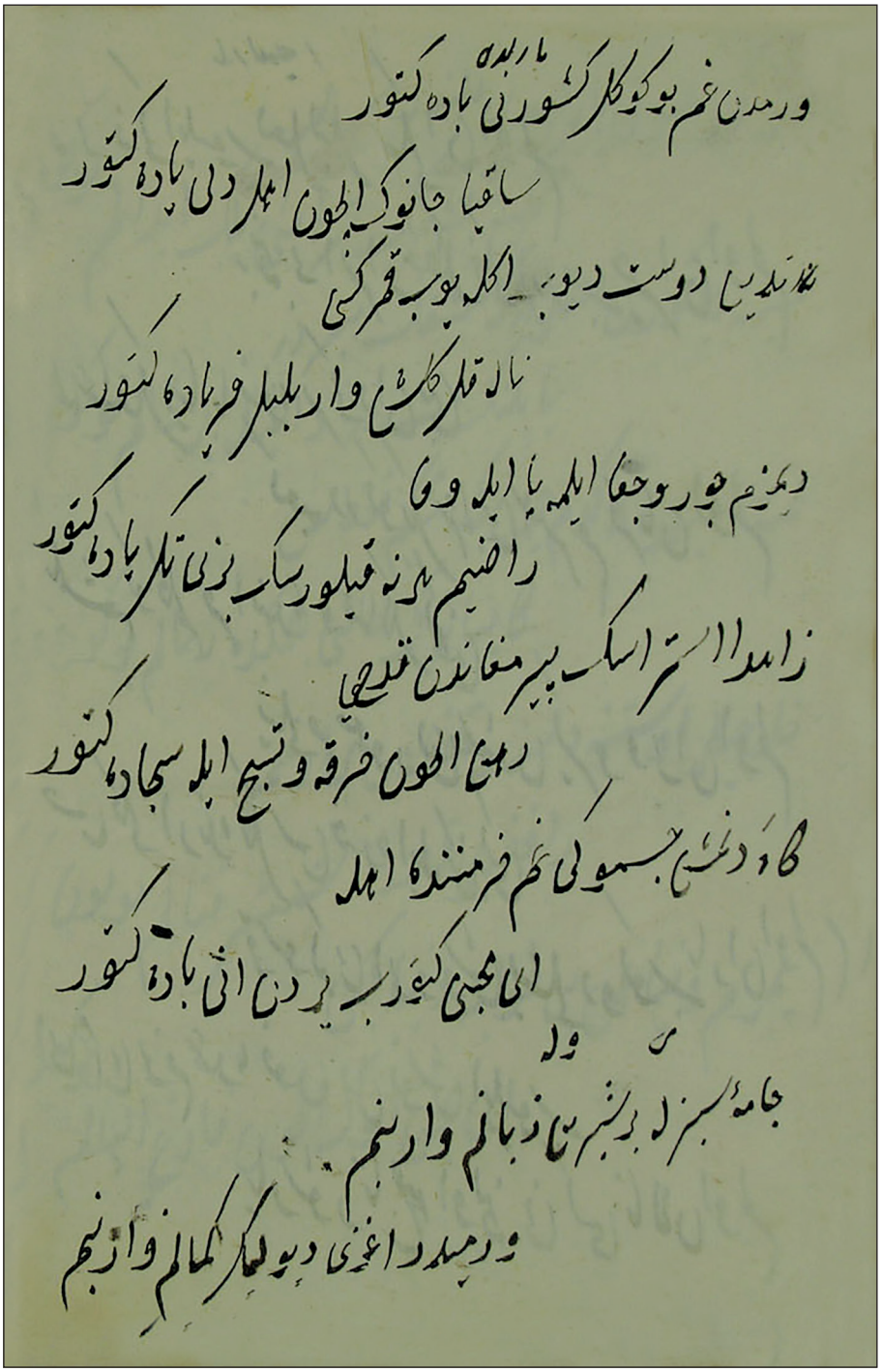

[91ᵇ]

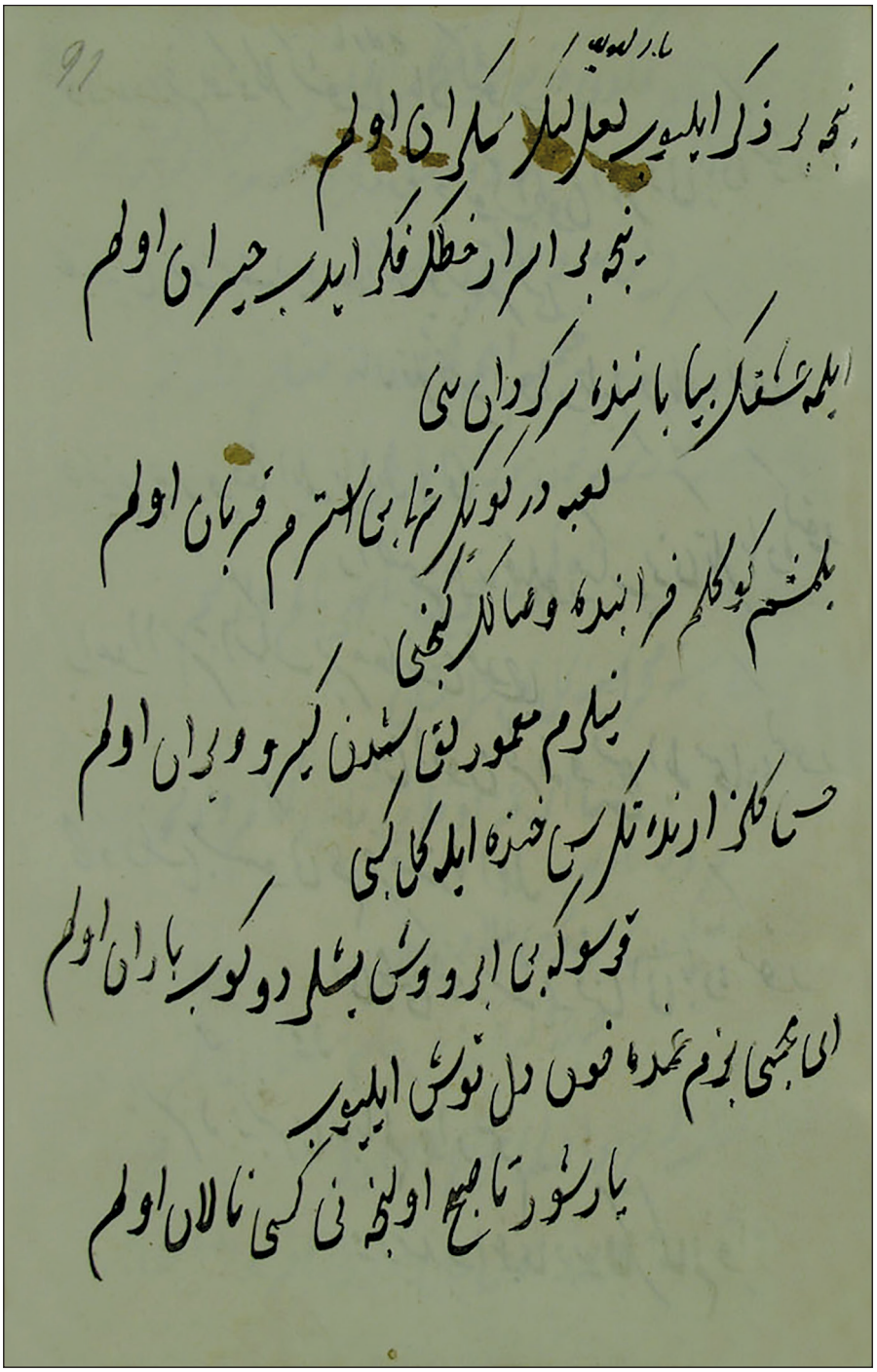

91

بار الهیه

نیجه بر ذکر ایلیوب لعل لبک سکران اولم

نیجه بر اسرار خطک فکر ایدوب حیران اولم

ایلمه عشقک بیابانده سرگردان بنی

کعبه در کوینک شرابی استرم قربان اولم

بلمشم کوکلم فرابنده وصالک کنجنی

نیلرم معمورلق شدن کیرو ویران اولم

حسن کلزارنده تک سن خنده ایله کل کبی

قوسوکه بن ابرو وش یشلر دوکوب باران اولم

ای مجسی بزم غمده خون دل نوش ایلیوب

یار شور تا صبح اولنجه نی کسی نالان اولم

[91a]

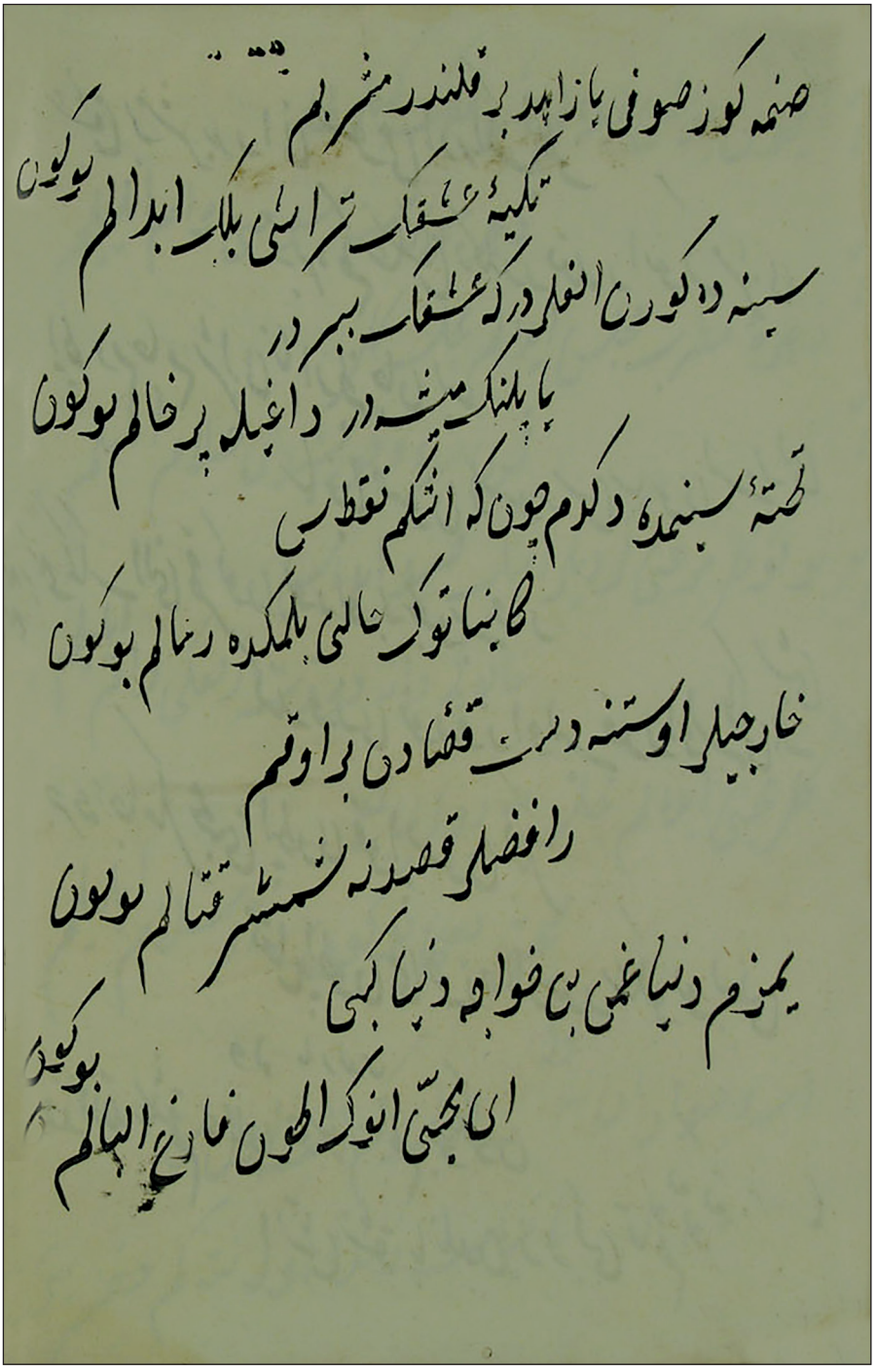

صنمه کوز صوفی یا زاهد بر قلندر مشربم
تکیهٔ عشقک تراشی بلک ابدالم بوکون

سینه ده کورن الغلر در که عشقک ببر در
یا پلنک میشه در داغیله پر خالم بوکون

تختهٔ سینمده دکدم چون که اشکم نقطه‌سی
کاینا توک حالی بلمکده رعالم بوکون

خارجیلر اوستنه دست قضادن بر اوقم
رافضیلر قصدنه شمشیر قتالم بوکون

یمزم دنیا غمی بن خواجه دنیا کبی
ای محبی انوک الطون فارغ البالم بوکون

[90b]

90

عشقا بر مشربدر انی صوفی ادراک ایلمز

زیره کم عاشق دکلدر یقدر انوک مشربی

ایچه دم جام شرابی تا ارنجه جان لبه

ساقیا صون دستومه سن ساغری لب بر لبی

هر کمک النی قمر کون یوزلو بر محبوب وار

کندوزی نوروز اولب قدر اولسه ملکمی هر شبی

جرعهٔ جامک محبنی ایچدی قوا پسون لبک

نقل ایچون می خوره لازمدر شکولو لبلبی

وله مارلدی

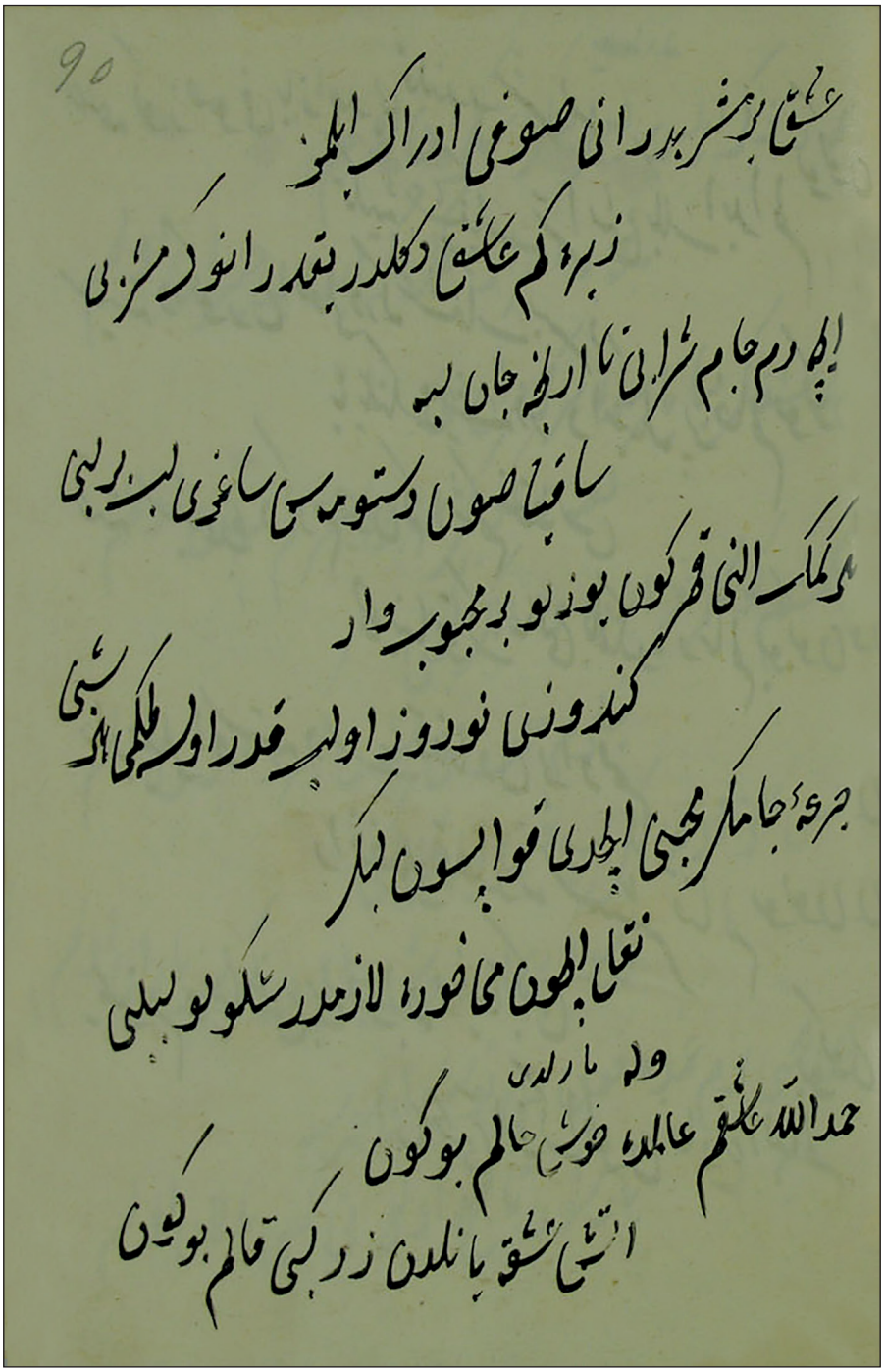

حمد الله عاشقم عالمده خوش حالم بوکون

آتش عشقه یانلدن زر کبی قالم بوکون

[90a]

ایچوین بوش ایدەلم اشبو فلک کیلرنی
دهر میخانه سنه سوچیی وام ایلیلم

زهرهٔ مطرب مجلس ایدەلم مجلسه کل
قمری بنده و خورشیدی غلام ایلیلم

بو کوکل مرغنی کردیلر اسک صید ایدەسن
خالوکی دانه دوزت زلفکی دام ایلیلم

کل محبی ایدەلم مجلسه مه رولری جمع
صحبتی یعنی بوکون دار سلام ایلیلم

وله

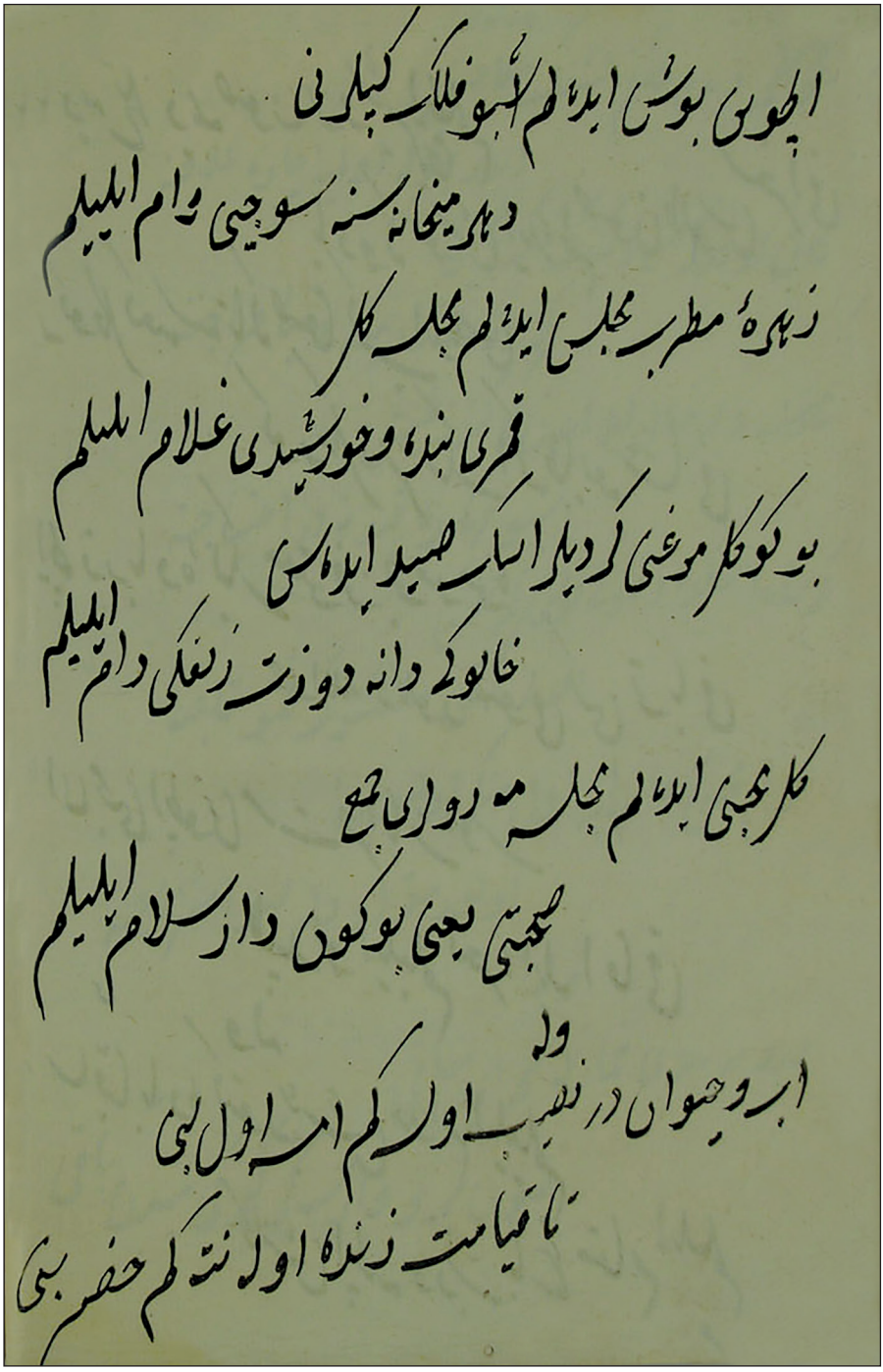

اب و حیوان در نصیب اولسه کم امسه اول بنی
تا قیامت زنده اوله نته کم خضر بنی

[89b]

89

بادۀ تلخ دیمه صوڭ بر روشن ایچه‌لم

بادۀ نوش ایده‌لم صوڭ طاوس سغراقی

گر یوکلر کعبه سنه تا که صفا کسب ایده کاس

گورمک استرسک اگر طایفۀ عشاقی

ایله زر بادۀ لبک معترف جرمومزه

حمد الله دکلوز صوفی کبی تریاقی

ای محبی الچوبی مست خرابات اولی

طیلدیو ایلیلم نعره ایله آفاقی

وله

ساقیا بادۀ کتور عشرت مدام ایلیلم

گلشن الچنه ور باغ مقام ایلیلم

یارلدی

کوکلمه دیدم عاشقم عشقک علاجنه

ایدر بکا که اولمیه چاره علاجنه

عاشق اودرکه سودکنوک خاک پایینی

کرورسه ورمیه دنیا خراجنه

یارک دلبر خیال ایله ایدن کیجه کندز عیش

اشبو جهانده قیدنه در احتیاجنه

کر شاه اسکدر وقتوکی خوش کورنش

الدنمه صقن سلطنتوک تختو تاجنه

هرکم محبتی جام ایچه اول منکر اولمیوب

اولور مقر اودله صو امتزاجنه

وله

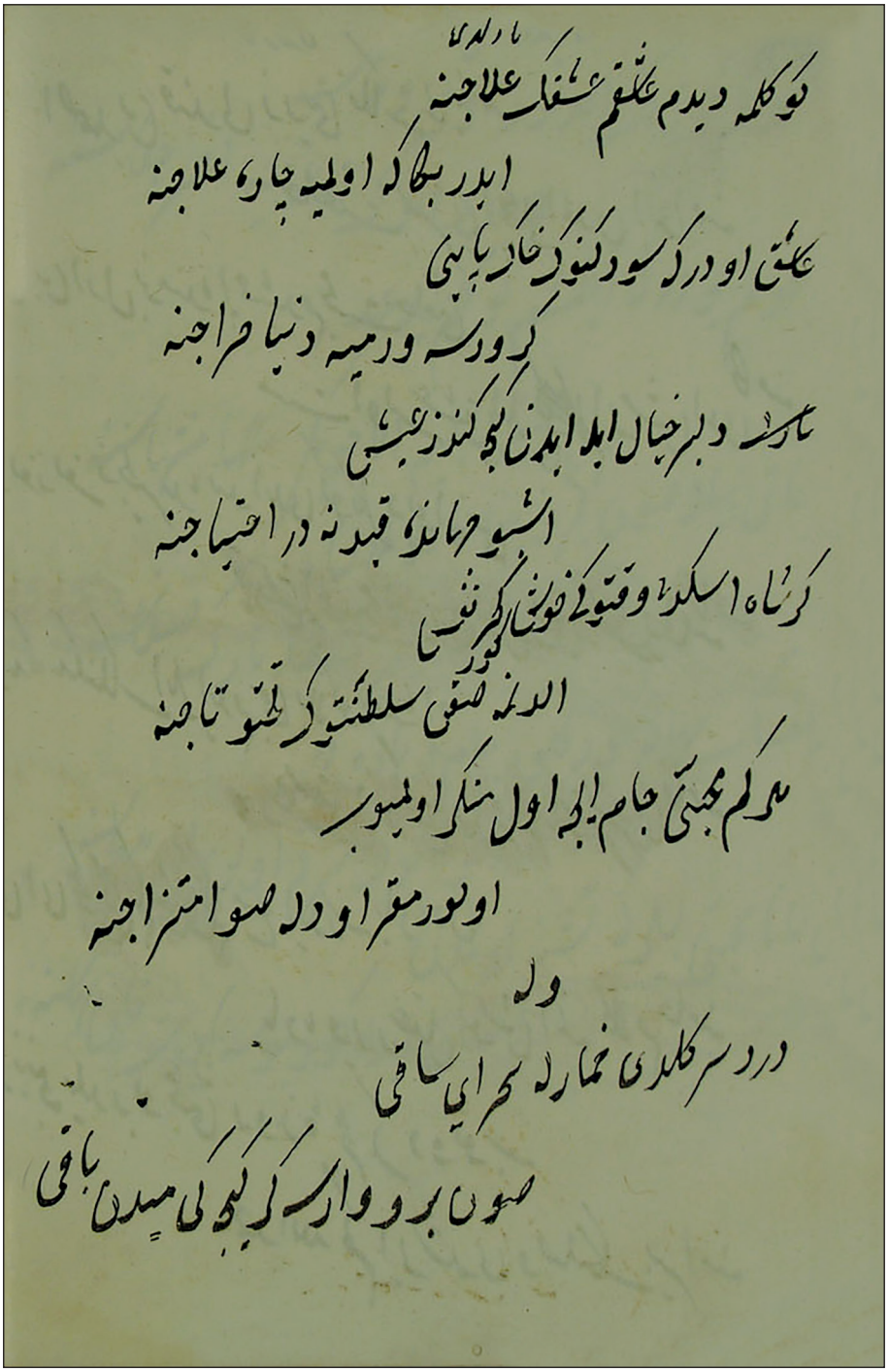

دردسر کلدی خمارله سحر ای ساقی

صون برو وارسه کر کیجه کی میدن باقی

[88b]

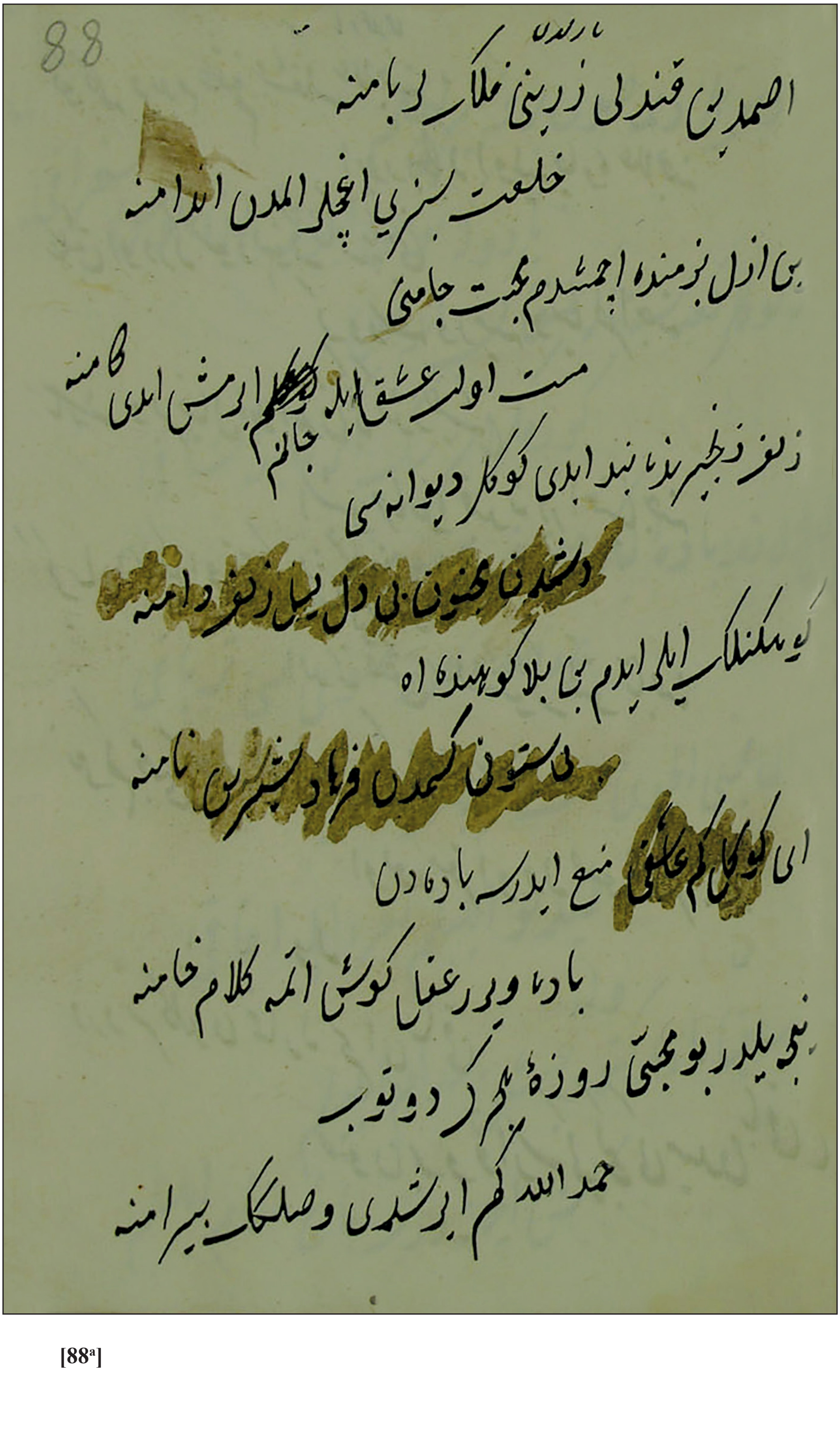

88

اصمدین قندلی زربنی ملک ربامنه

خلعت سبزی اگچلی المدن اندامنه

بن ازل بزمنده ایچمشدم محبت جامنی

مست اولب عشق ایله جانم ایرمشی ابدی کامنه

زلف زنجیرندنا بند ابدی کوکل دیوانه سی

دشتدن مجنون بی دل ییلار زلف دامنه

که یکلنلک ایلی ایدم بن بلا کوهنده آه

بیستون کیمدن فرهاد نشترس نامنه

ای کوکل کم عاشقی منع ایدرسه باده دن

باده ویر رعنا کوشی اتمه کلام خامنه

نیچه یلدر بو مجنی روزه بیکر دوتوب

حمد الله کم ایرشدی وصلتک بیرامنه

[88a]

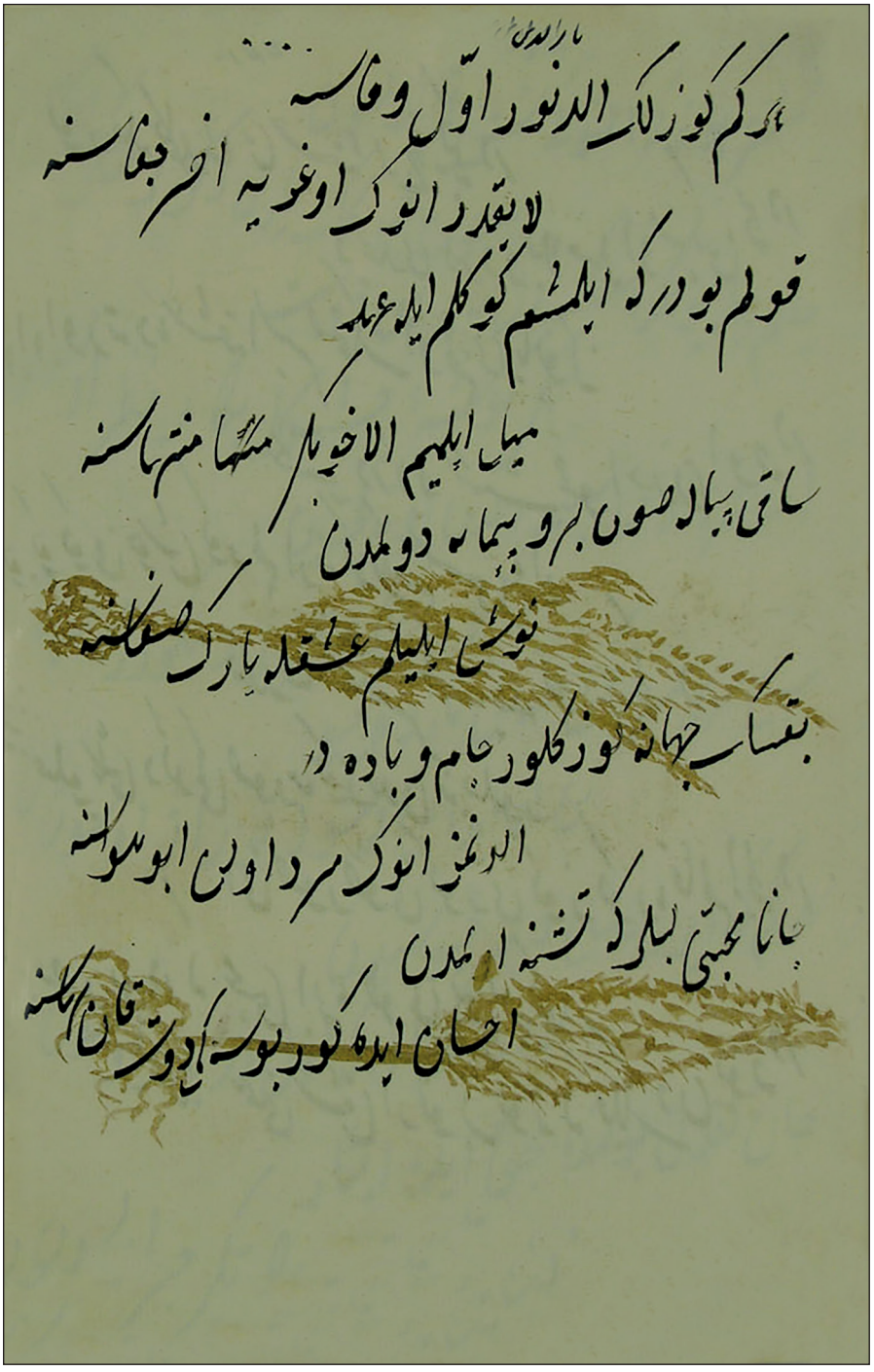

[87ᵇ]

87

بارلدی

کورمکله کلمدی مانی حسته بر تجربه در

دیمدی درد و بلا میلا اوسکیس بچه در

اورته‌ده عشقه البسر صنماک اولمزیدی یابوک

بختیور درد و محبت قموا جدن اوده در

بوکونی جوش کورلم ارته کونک کسی وار

قلمدی قلمیسر کمسنه کون کجه در

قلبیکی دکلکی صورمه کوزنده نه بیلور

انی صورضونی کوزی کوز کوره قالم ایچه در

قصد بو درکه محبتی ایده طوی بو یوک

همتی عشق ارنوک کوزده ملاکدی بو ده در

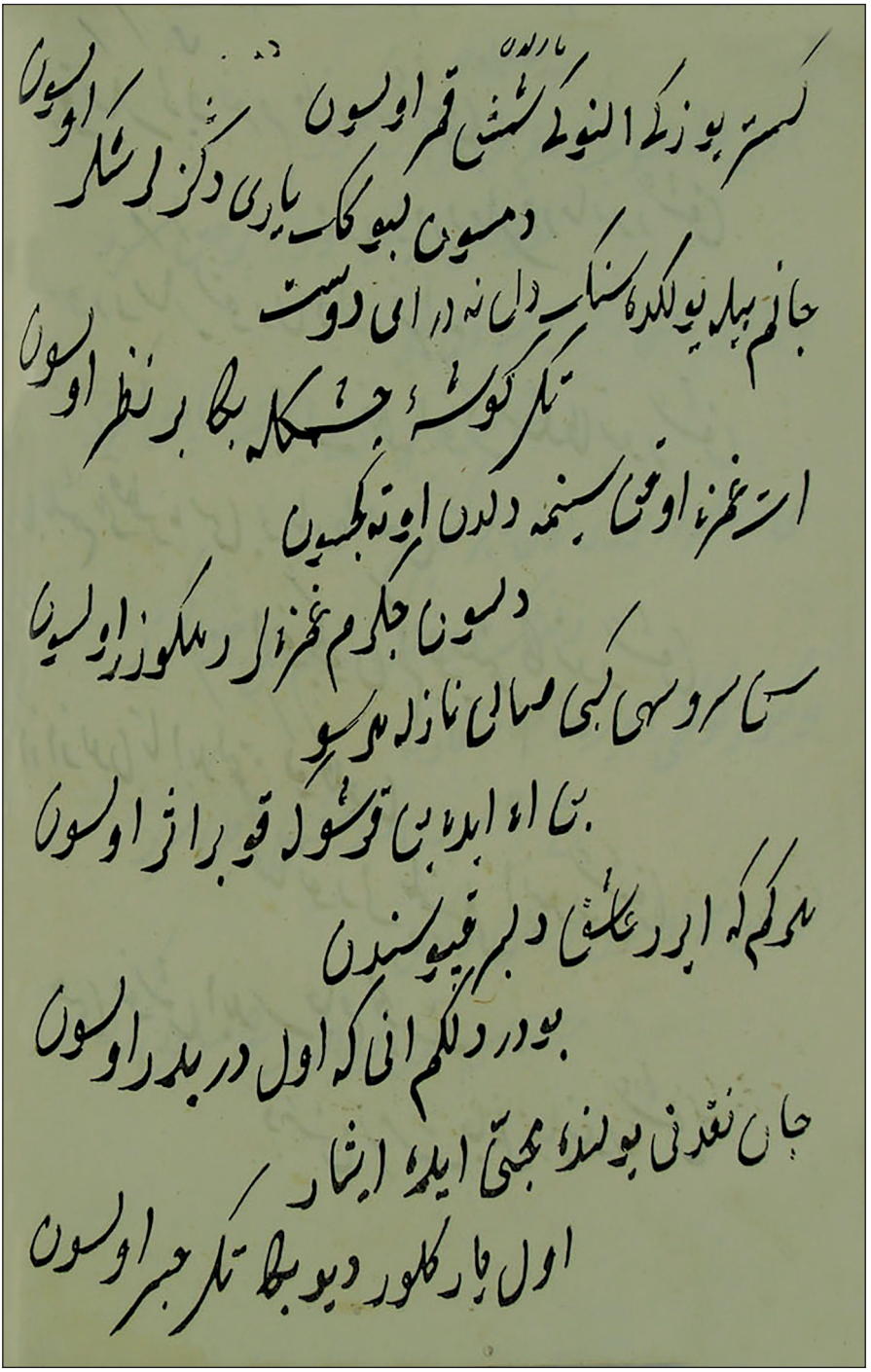

[86ᵇ]

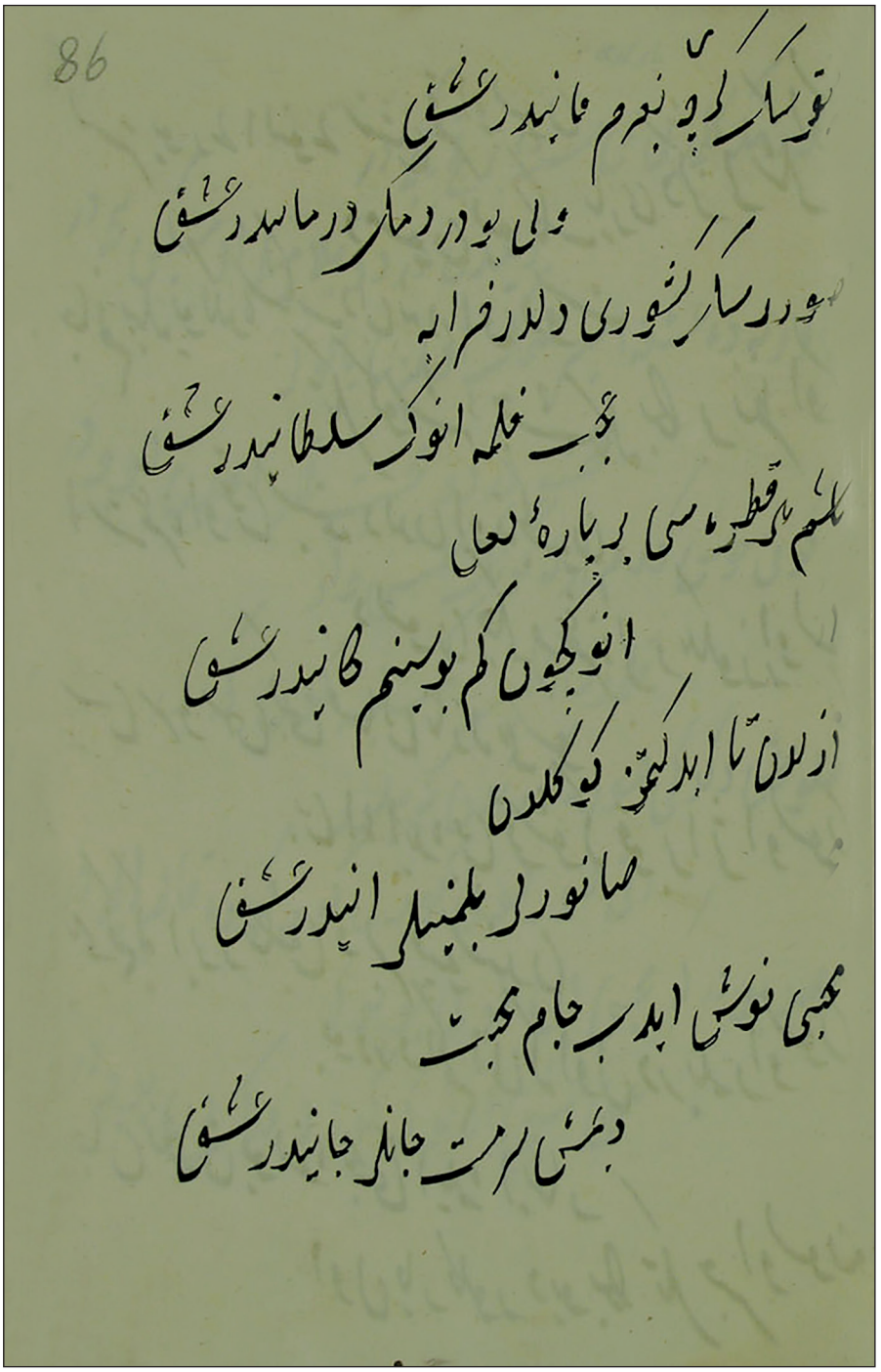

[86ª]

وله

اول خطا محبوب کورکم طره‌سی چین کستر

نقطهٔ خال ایله کل اوزره پرچین کستر

دیر الچنده زلفنی زنار ایدر اول مغبچه

بکا صوندقچه قدح اوستنه حاچین کزر

بلی نه ساحر در کوزی اول دلبر کشمیرکم

زلفنک بیچ بر قلنده روم ایلی چین کزر

بو کبوتر کوکلی الور بینه بکا منقارنه

هیچ خلاصه یری وار چشمی لاچین کزر

ای محبی نیچه اولمسون پریشان بو کوکل

شانه‌سی الدن قومایوب بکا ساچین کزر

85

~~زلفکا هواسی بلکه ازل چون که سوده در~~

یار بیلیر

جانیله گوکلم عشقکا الست الندهٔ گروده در

زلفکا هواسی چونکه ازل بلکه سوده در

دشت بلاده گم گوره سندن جدا بنی

جاندن ایره وردکه یاتور قوی گوده در

ساقی شراب کهنه قو تازه سن گتور

بلمزمیسن که لذت دنیا نوده در

سطر ترانه بشله حسینی نواخت قل

زیرا که گوکلم چیقدی اول پیشروده در

وردی جهانه بو سکا بلکه زمجیت رند

جانی شراب خانه‌ده جسم اوده در

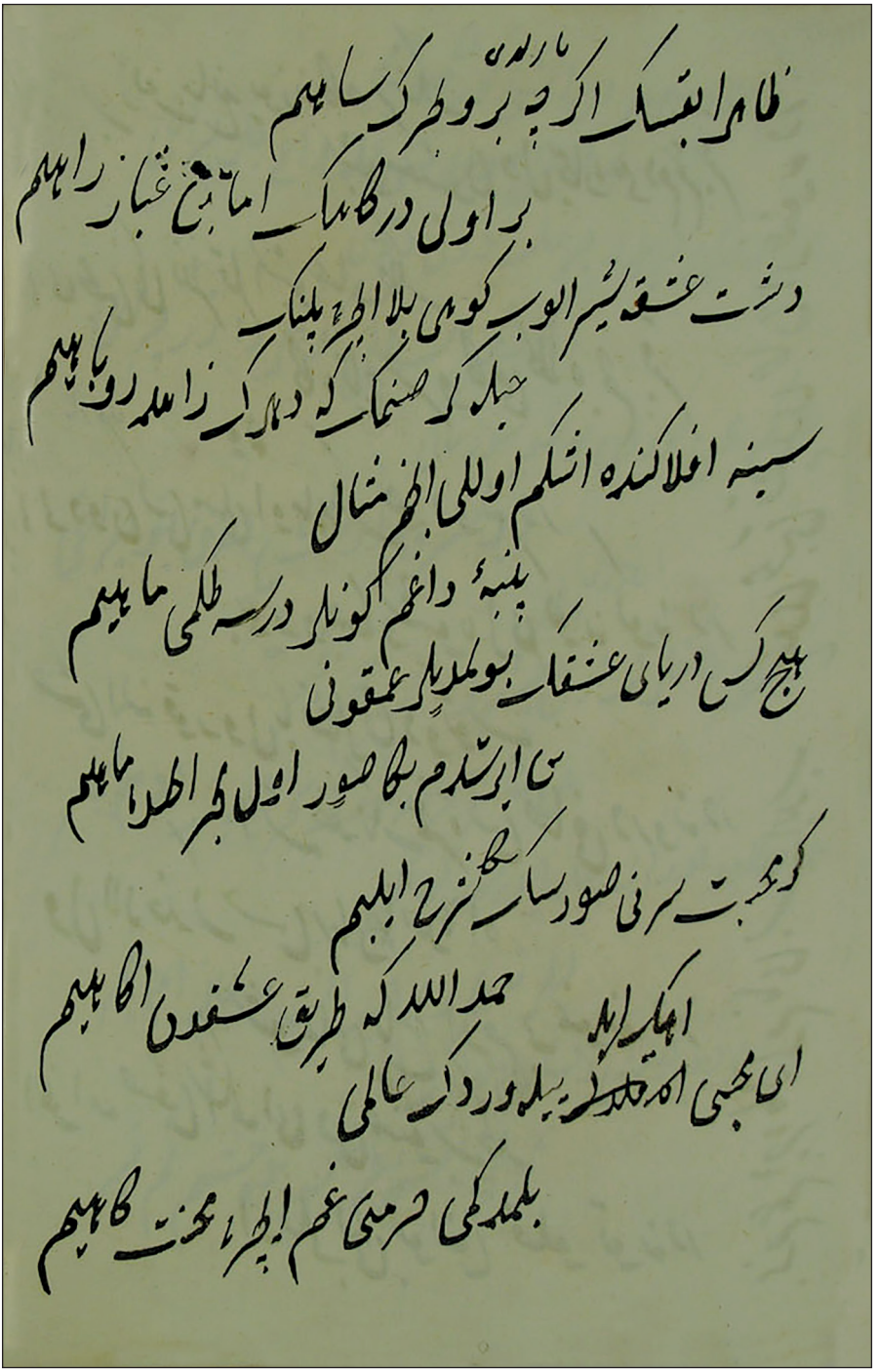

[84ᵇ]

84

که سحاب زلف مانع یوزنه گاه سرشک

اشبو معنیدن دل بیچاره یه دم غم یغر

ای محبی کی نظر قیل اشبو عیار فلک

گاه تاج خسرو گاهی کلاه جم قلر

وله یازلدی

گردون کبی میلی او ماهک جفا دونه در

جور و جفا و شیوه‌ای لایق کورنه در

چشمی الله قورولی یا قشلرن دوتوب

اتمه خدنگ غمزه‌سی صافی درونه در

اول لاله‌خد که حسن بهار پانزده اه

شه نمای باغ ارم بر نمونه در

اغیار ایله صحبتی اکلمه ای دل صنوبر کبی

آدملر الی بولنغ قتلمه توزنه در

[illegible]

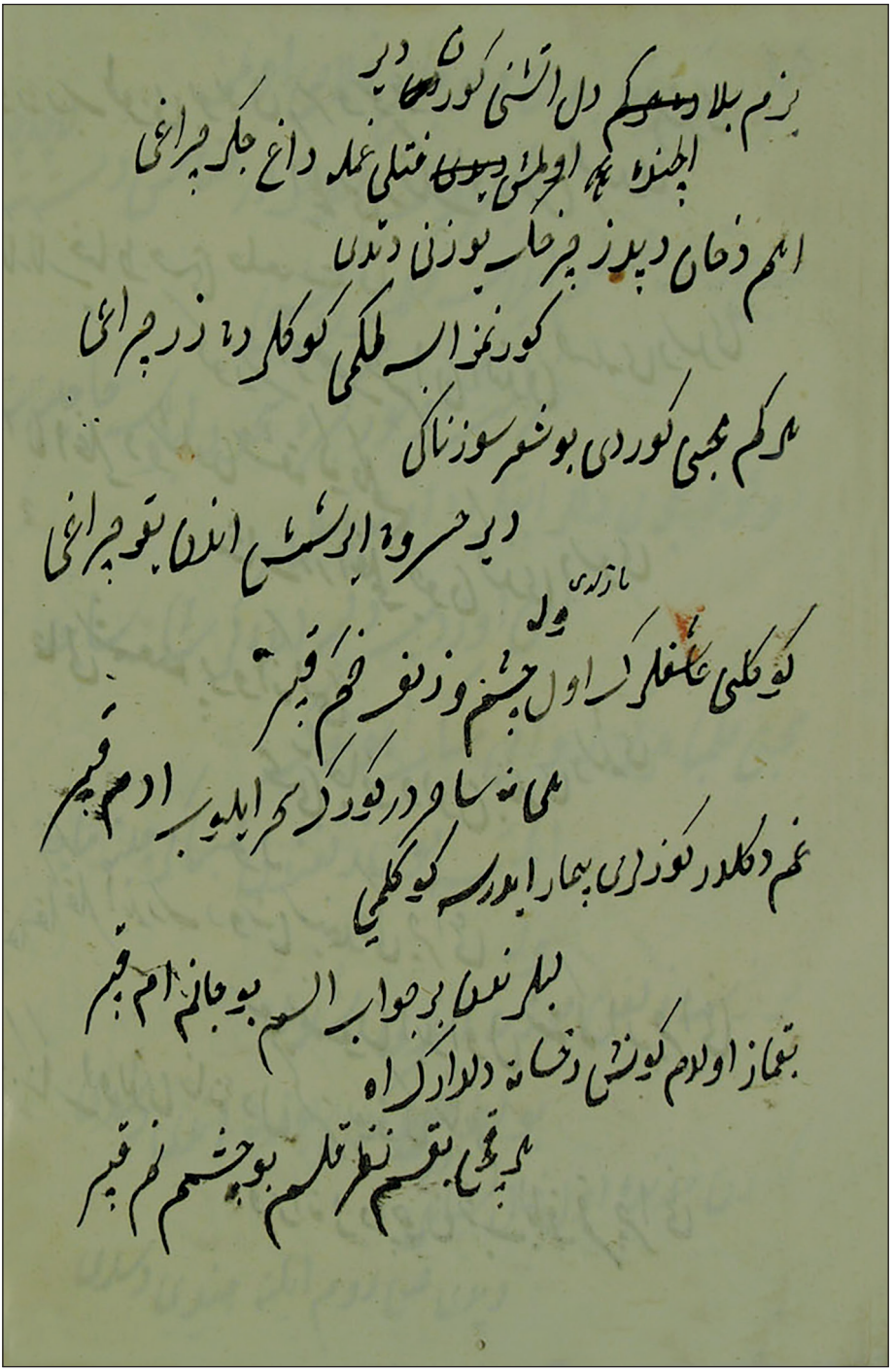

[83ᵇ]

83

گوروب طوطی بویونی سرو عرعر دلشدی
ایلدی سار رنگک اودنن صیندی
فلک خیاطی حسنک خلعتنی
گوروب اولدی حیران الندن صالدی دسلی
بیا اغلی دوشلدن عشقه کیر گلم
مثال در اغلمی چون کلدی دسلی
جمالی شمعنه پروانه کبی
محبتی جانو دلدن بیلدی دلشدی

وله

عشقک ابدرس روشن سینه‌ده کی چراغی
شمع یمویا ابد اول نته کر ار چراغی
تنار اولدی خانهٔ دل گستر یوزکی ماهم
ویرانه لرده چون شب یاقر قمر چراغی

[83ª]

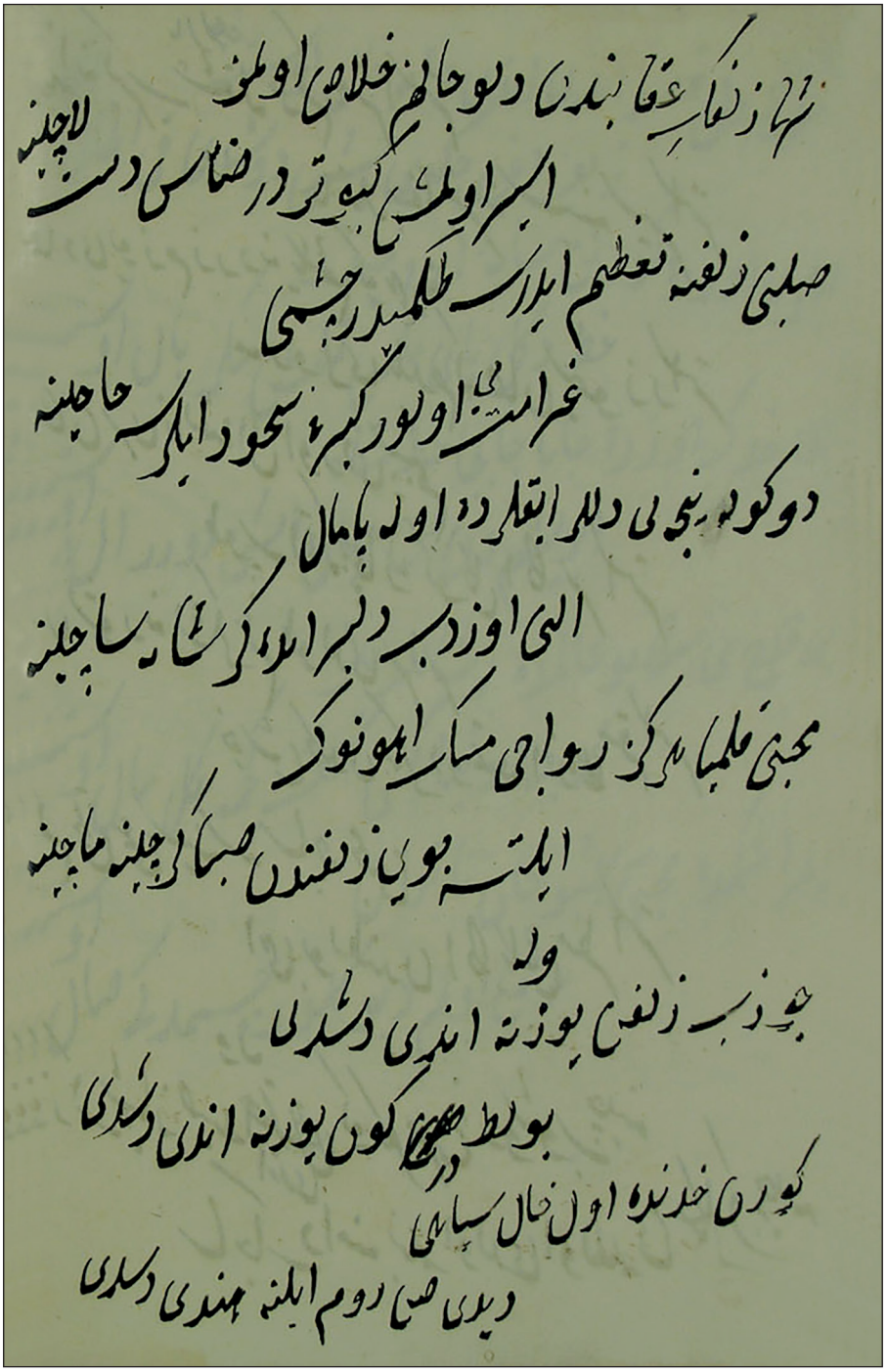

[82ᵇ]

82

یار

میدانه کیرب عشقله کم هنر استر

جانیلا جفانیر نه سینه سپر استر

یقمادی بو زم زردنه یلکم کوهرنه

مه رولری بلدم که همان سیم و زر استر

چوکان سری زلفنه ال اوردی جبینم

ملوپ اتمکه بیچاره کوکل اکا سر استر

دل شورنه لشکر غم ملولدی سراسر

خوش کلدی مکر دو تمعه انداکا مقر استر

کم تحفی عمی سیزسنه ساجد بجی

اهی بو سطندن الکا یلکای مطر استر

ولد

کوزکر شهباز صید اتقای کوکل مرغ دو شوب چلنه

ساجات دامنه نیلمه ولدی اوللمه نا بکار چلنه

مرغ دل قصد اتدی اندی دانه خال اوستنه
زلف اغی چکدی چشمی دوشدی فی الحال اوستنه

لبلری اوزره کورنن سایهٔ ابرومیدر
خط دکل پای مکس قلمش مکر بال اوستنه

لاله خدک اوزره جانا جابجا خط سیاه
ابریشم دن صن خیال ایشی دورر ال اوستنه

بر قدح می سکا بو عالمده بر شاهد یتر
خوجهٔ دنیا کبی کف کچمه کل مال اوستنه

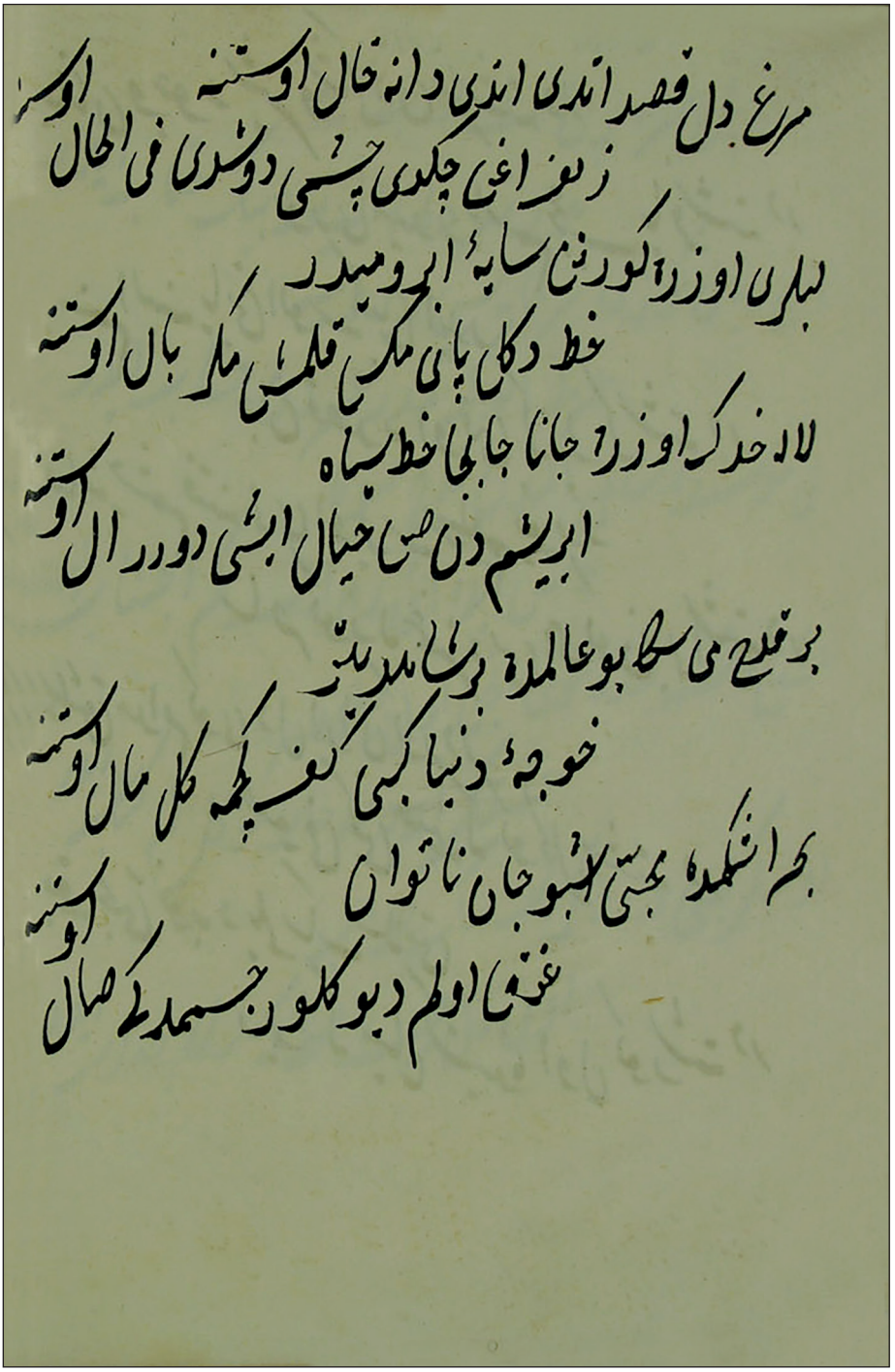

بحر اشکمده محبی اشبو جان ناتوان
غرق اولم دیو کلور جسمدکی صال اوستنه

[81b]

81

جانان وجود شیر و شکردن سرشته در
حوری میدر بلسم عجب یا فرشته در
چشم البنه یانی الوب کمین ایدر
جان قصدنه اوقنی کزلر کرشته در
فتانه چشم فتنه لری اویرب یورر
ساحر کوزله غمزه سی هر کون براشته در
عاشق مدام کوی دل ارایی کوزدر
صوفی کبی صنمه که کوکل بهشته در
بقمه محبی خوبه دیلرسک سلامتی
زیرا که میل کشیده اول کورشته در

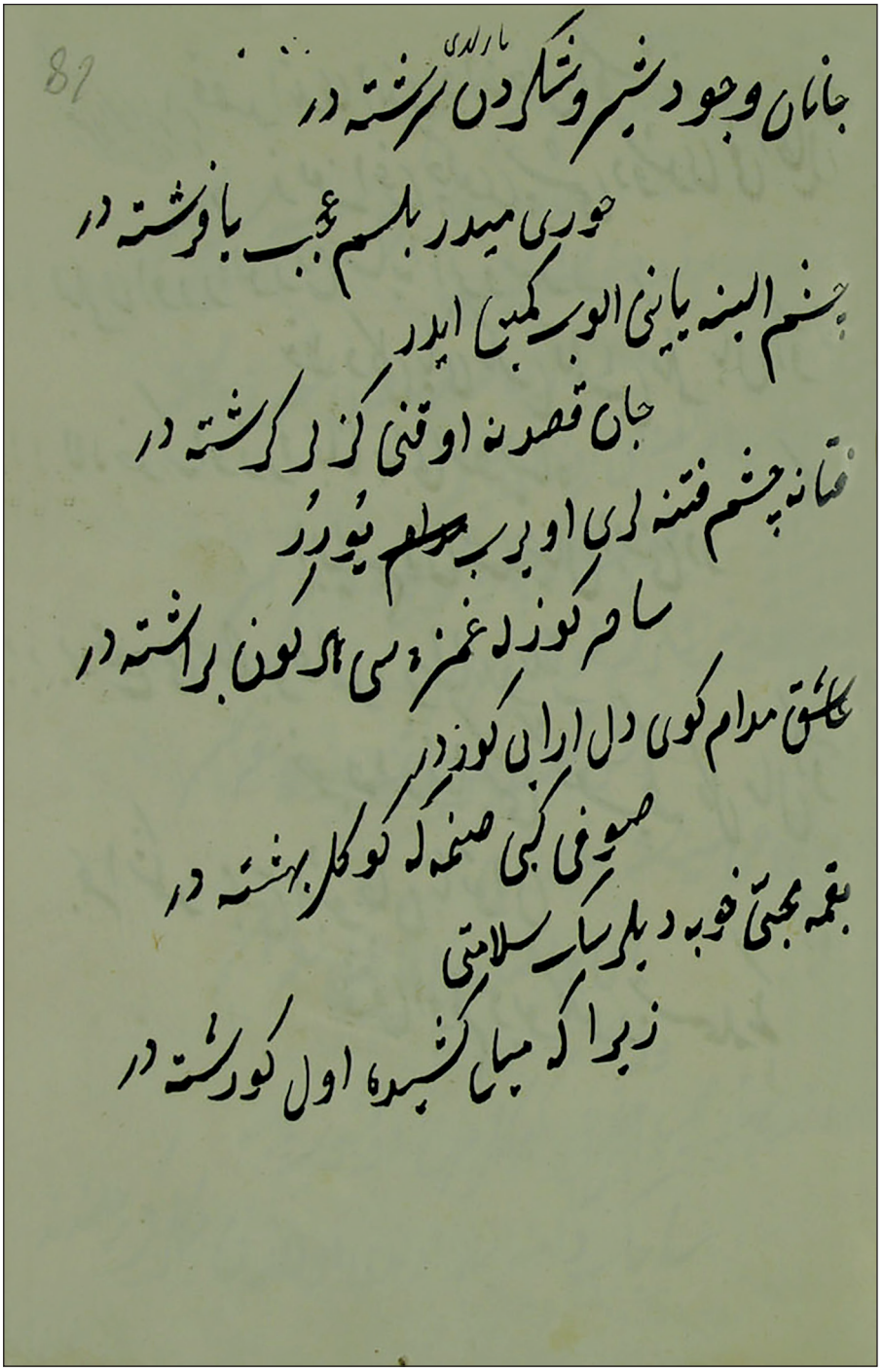

[81a]

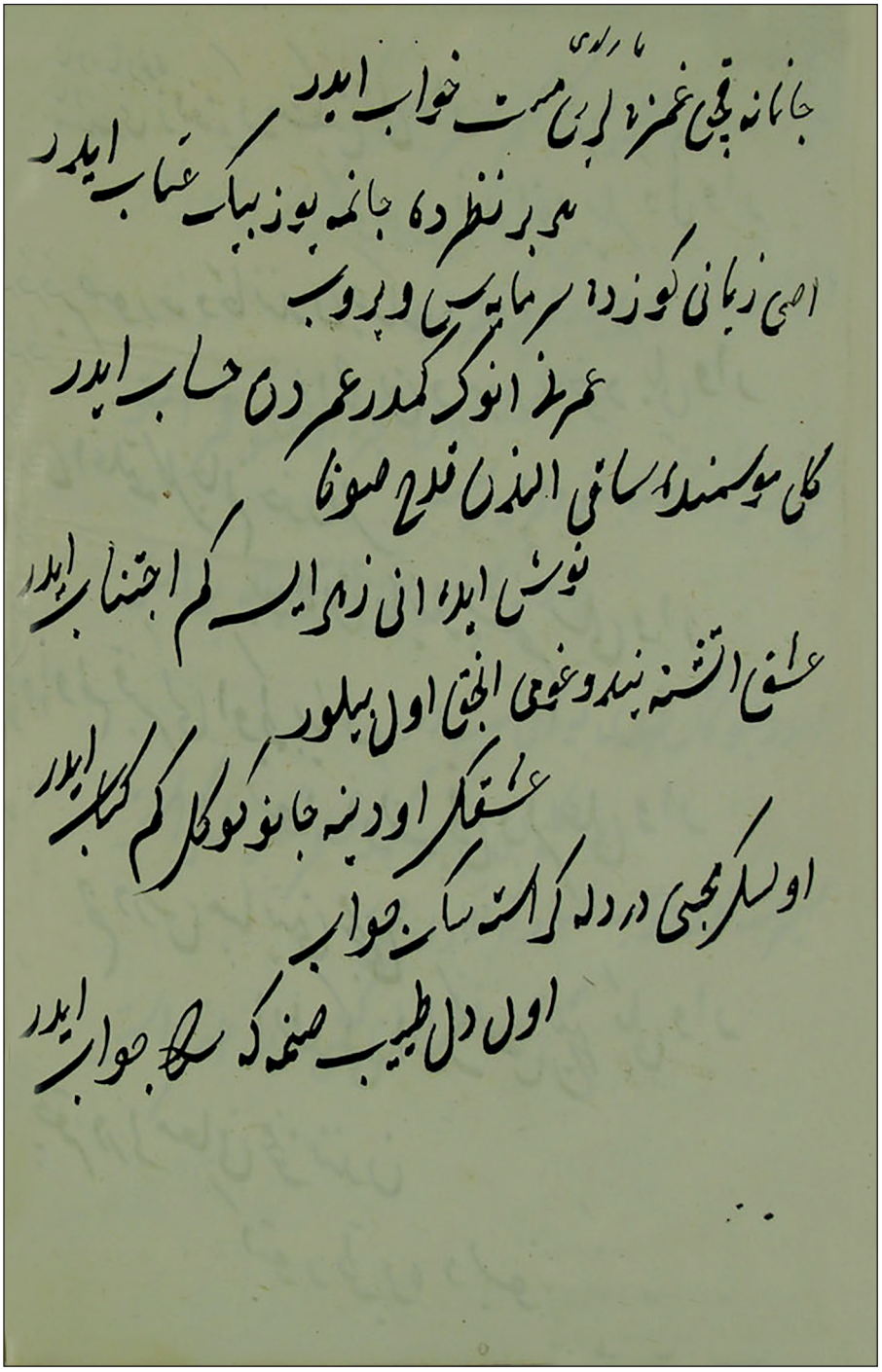

[80b]

80

ماردی

کمندی زلفنوک مشکین تلی وار
کوکلدن بغلو انده بیک دلی وار

خبر صورمه دخانندن جسک
نه اکا یق دیسور نه خود بکلی وار

بنی اغلتمه کل جانم حذر قل
بو لانق قانیله چشم سلی وار

اولم قنبرکی اوکجه پیاده
سوار اولسه قچی دلبر علی وار

قوجم درس مبانینی محبی
ایشلدکمی انوک سن هیچ بکلی وار

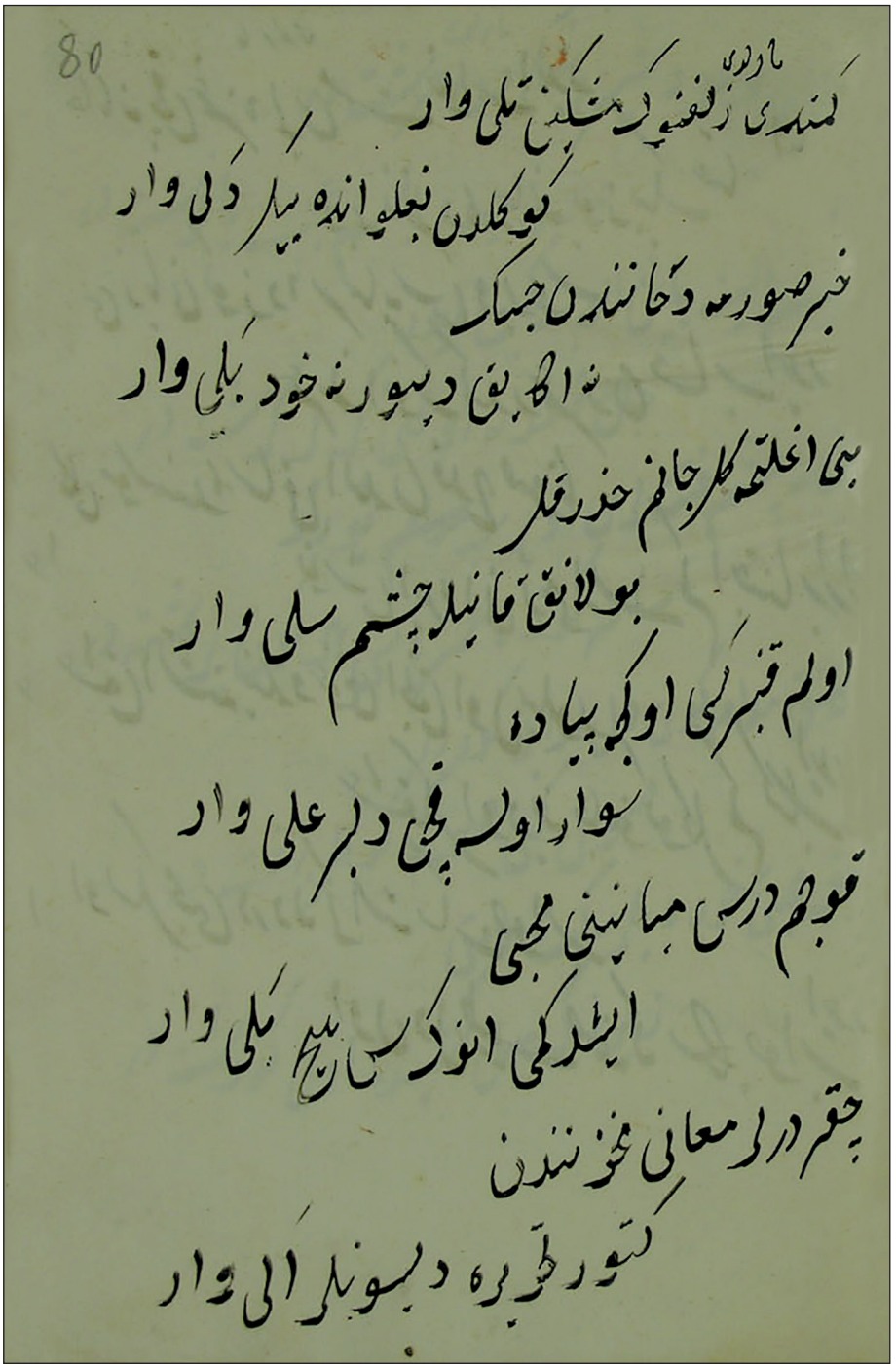

چقر درلی معانی مخزنندن
کتور تحریره دیسونلر الی وار

[80a]

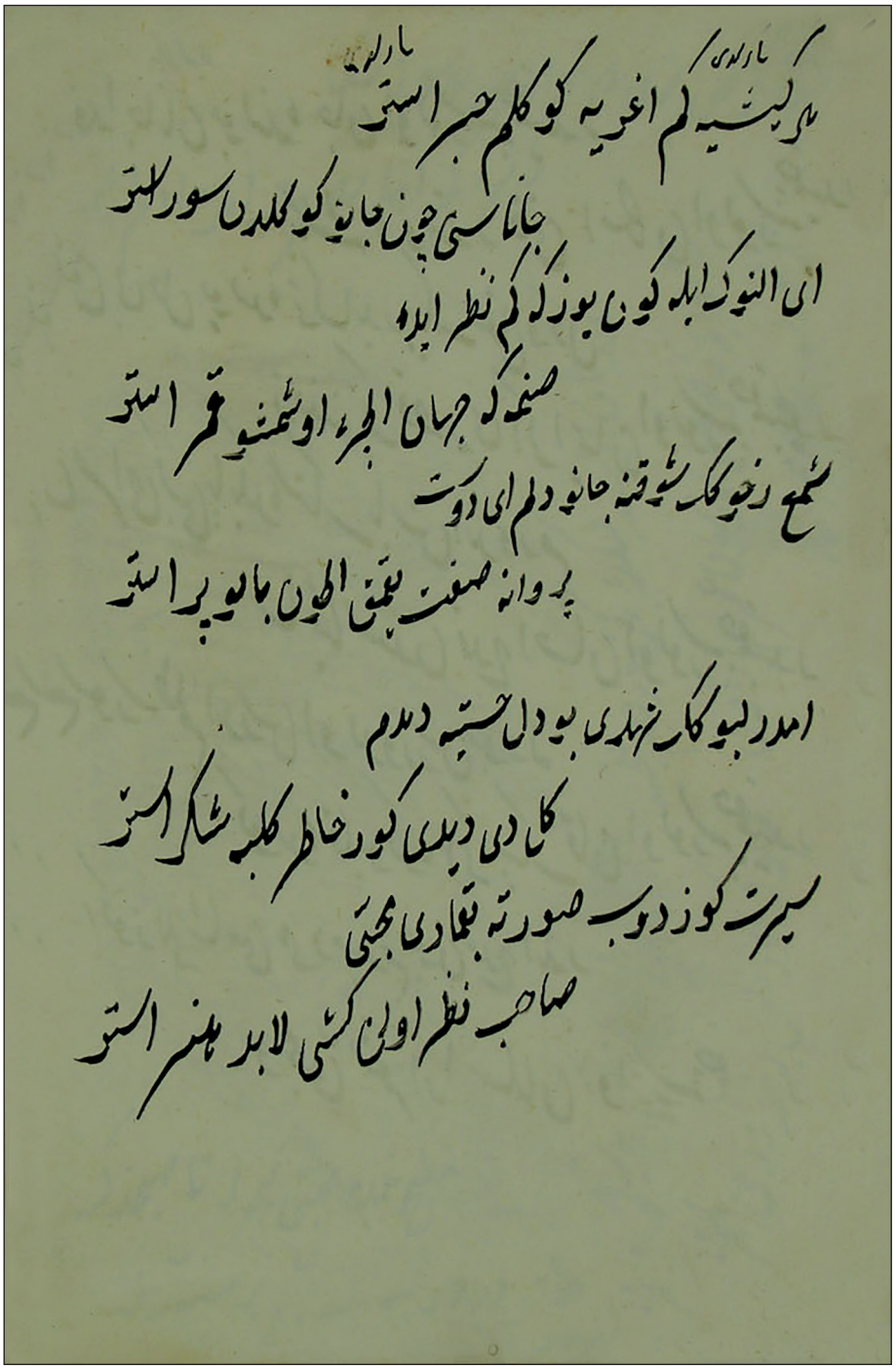

هر کیشیه کم اغریه کوکلم خبر استر
جاناسی چون جانو کوکلدن سور استر
ای النوک ایله کون یوزکه کم نظر ایده
صنمکه جهان الجرء اوشمشو قمر استر
شمع رخوکک شوقنه جانو دلم ای دوست
پروانه صفت یقمق الحون بانو پر استر
امدر لبوکک شهدی بو دل خسته دیدم
کل دی دیدی کور خاطر کلبه شکر استر
سیرت کوزدوب صورته بقمادی محبتی
صاحب نظر اولن کشی لابد هنر استر

[79b]

79

یارلری

کر فدا جانان یولنده جان اولورسه چقمیدر

باشه دولتدر غنی املاک اولورسه چقمیدر

عاشق بیدل یولنده ترک ایدر بیک عقل ودل

زینتنه کر قصدی اکر ایمان اولورسه چقمیدر

بن صراحی کبی پایکده سنک باشی اندورم

ساقیا سندن قدح احسان اولورسه چقمیدر

کم سورر ظلم ایدرسن اولدوررسن جورله

کونده قاپوکده اکر بیک قان اولورسه چقمیدر

سن کوزللر شاهیسی هر دمبدم چمن مدح ایلدر

بو مجبی شعرا سلمان اولورسه چقمیدر

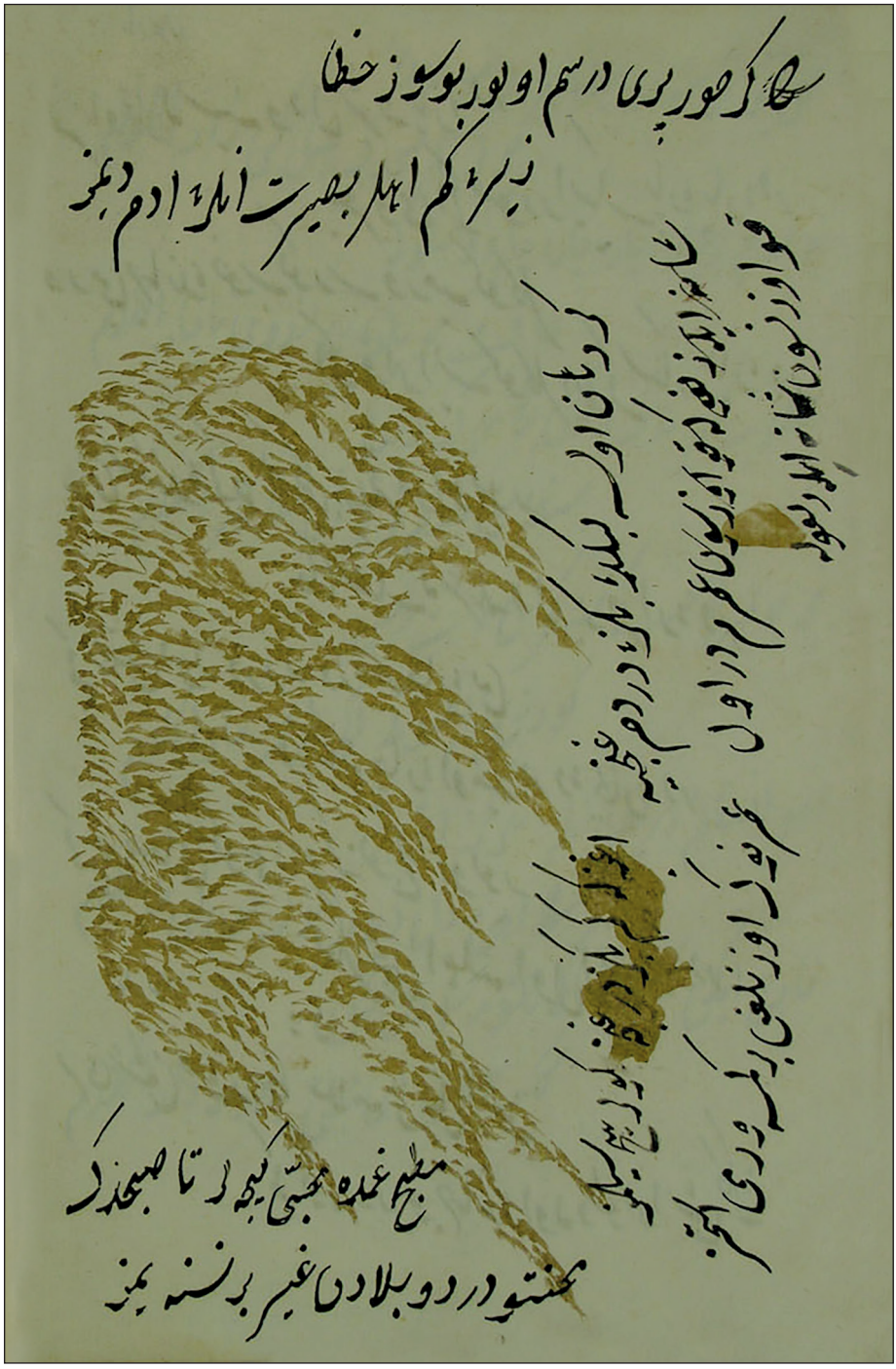

[78b]

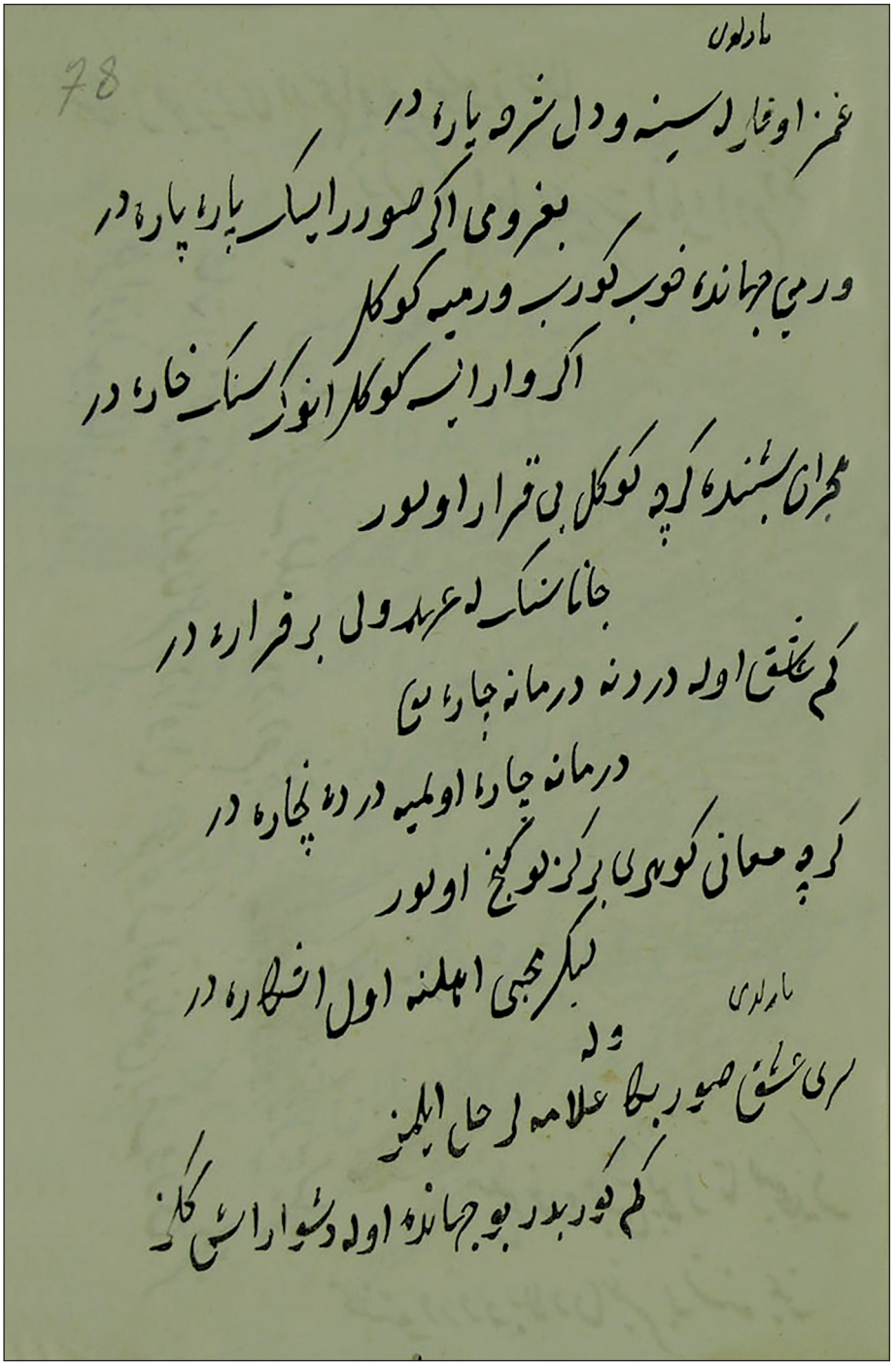

مادلوی

78

غمزه اوقلر له سینه و دل شرحه پاره در
بغرومی اگر صورر ایسک پاره پاره در
ورمی جهانده خوب کورب ورمیه کوکل
اگر وار ایسه کوکل انوک سنک خاره در
هجران بشنده کرچه کوکل بی قرار اولور
جانا سنک له عهد ولی بر قراره در
کم عشق اوله دردنه درمانه چاره یق
درمانه چاره اولمیه درده نچاره در
کرچه معانی کوهری بر کز بو کنج اولور
لیکن محبی اهلنه اول اشکاره در

مادلوی

وله

سری عشق صوربکا علامه لر حل ایلمز
کم کوربدر بو جهانده اوله دشوار اش کلز

[78a]

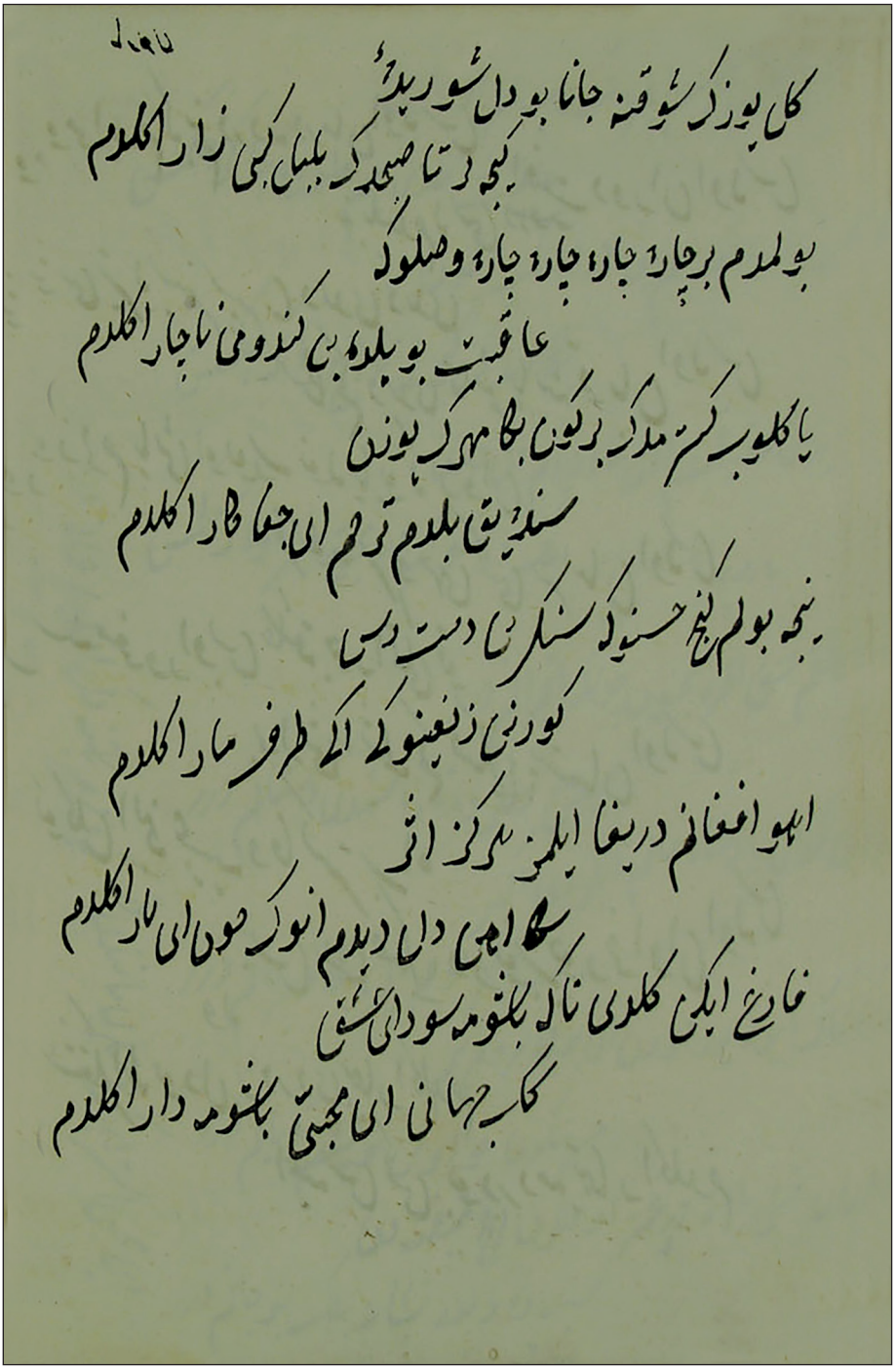

77

اومو ایدم که بنم دردمه درمان اوله سی

نه بیلیدم کسی آفت دوران اوله سی

مژه سی تیر دیسینم سپرن دلدی دلدی

شکم دلدی قاشم یاینه قربان اوله سی

گوزلرم یاشی اولورسه نوله یایوک روان

قرشوسنه سرو سهی کسی خرامان اوله سی

سنه مغرور اولیس عشقه جور اتملک قنده

بر ایشی اتمه کم صکره پشیمان اوله سی

گوکلی النجه یحییه و خاکستر بر اه

بس نه صکره دونوب جور فراوان اوله سی

وله

عشقک ایله بو دل پر دردی بیمار اکلدم

البته سن کسی بو دردمه تیمار اکلدم

ای قشی یاسینم الچره کندرب غمز اوقلرین
عاقبت قلدی بنم قلبمده جا کر چکمسن

بزم غمده اکله سم بو نالمه اهنک الچون
بکا ایدک کیجه لر تا صبح ناکر چکمسن

پیرهن سوز قچمشم اول ماه دیدم دل دیدی
بلک دوشوک در محبتی حیر اولا کر چکمسن

ساز اری

ولہ

عاشقم عشق الچره مجنون چونکه اقرانم درر
سیلنن دللرده تازه شمدی دستانم درر

بن کدای پادشاه عالم ایلردی اکر
دیسه دلبر کویم الچره بکا دربانم درر

خاک پایوکه یوز اورن ای بویی سروم بنم
حسرتکدن جو اولن بو چشم کریانم درر

ای قشی یا اته درغمز اوقللرن ایچ قبضه دن
سینه ده دلدر نشانه بلک بو جانم درر

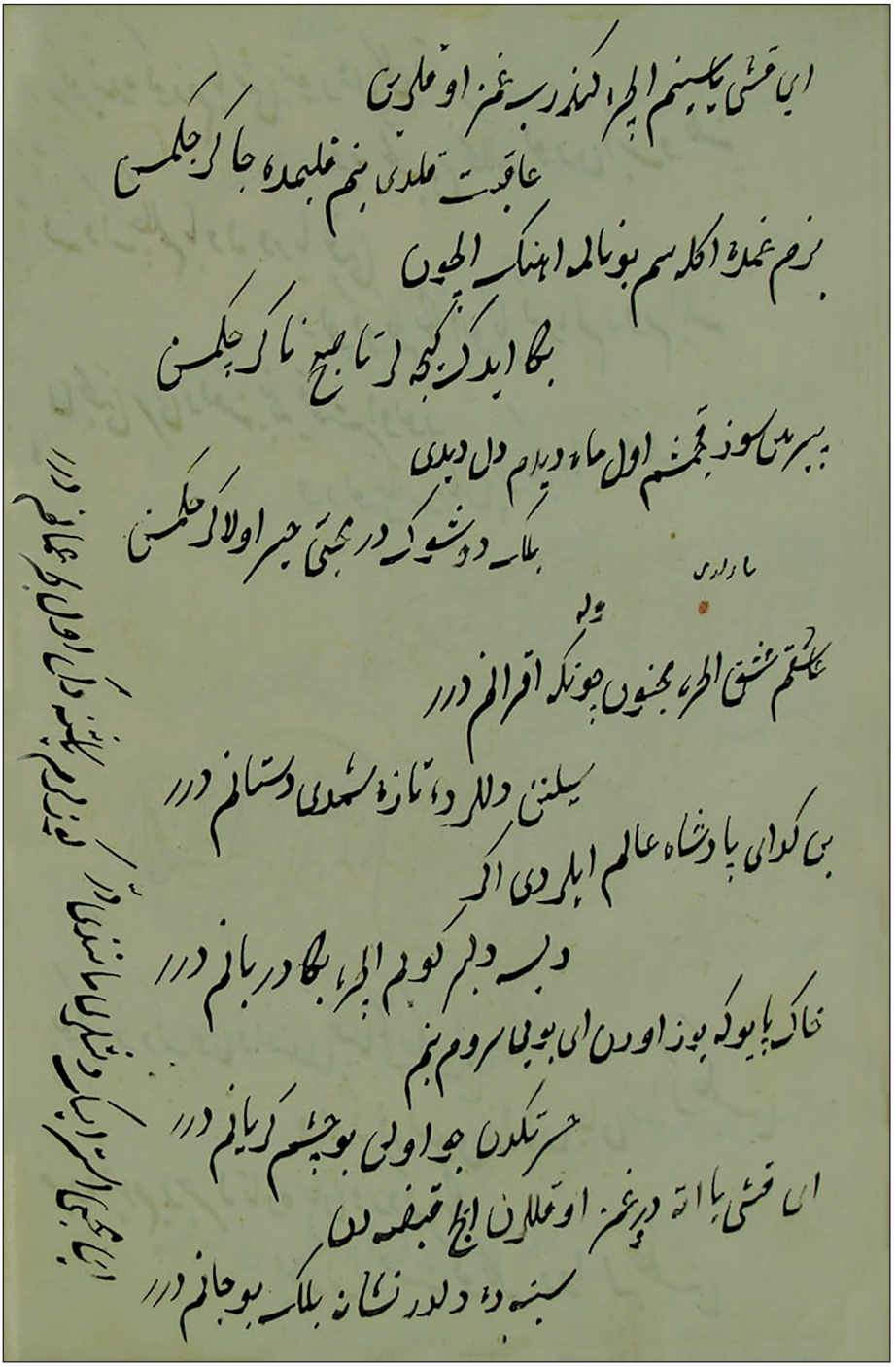

ای محبی استرایسک دشلری مانندی در کوزلرم یاشنه دک اول بحر عمانم درر

[76b]

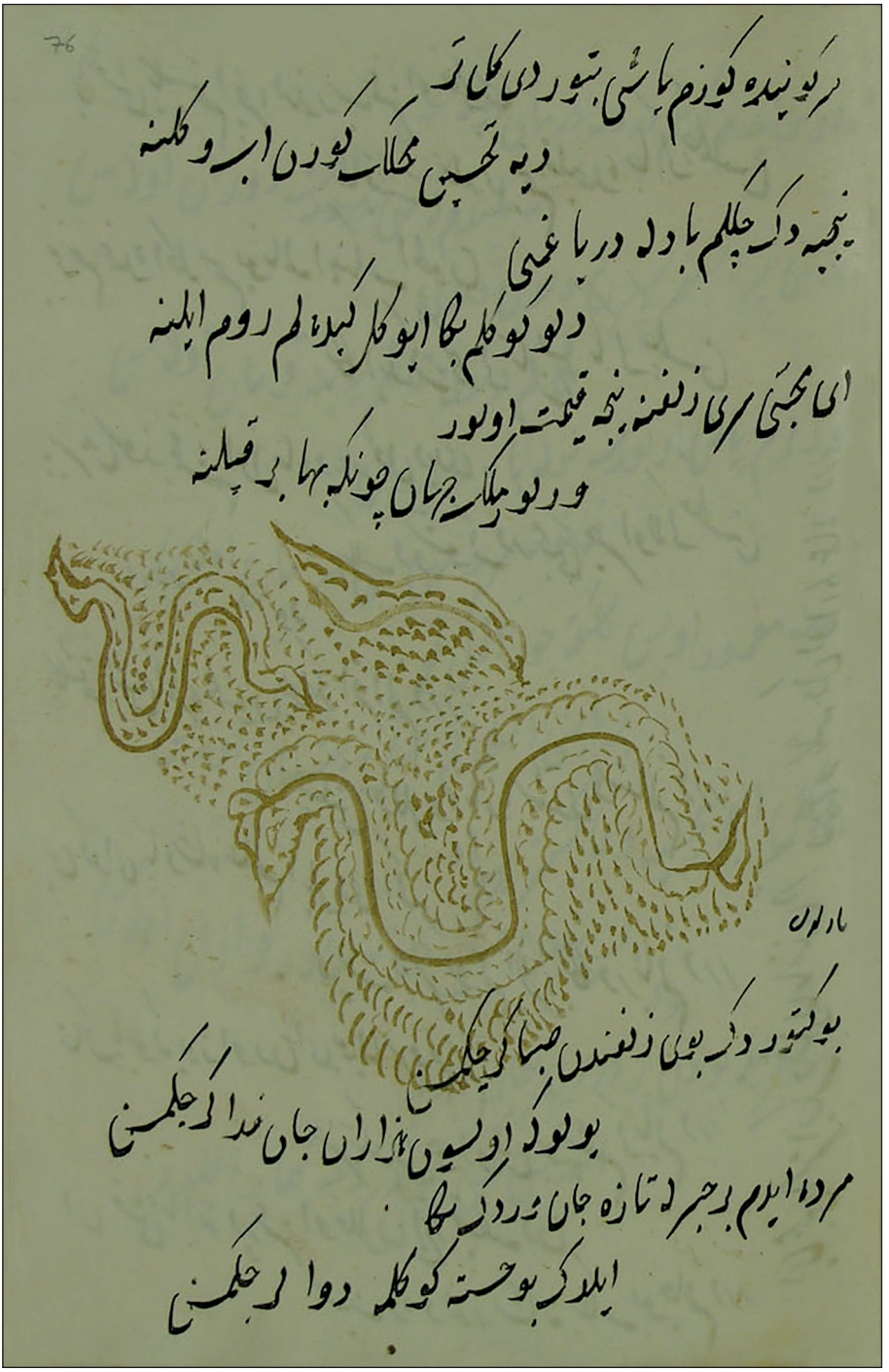

[76a]

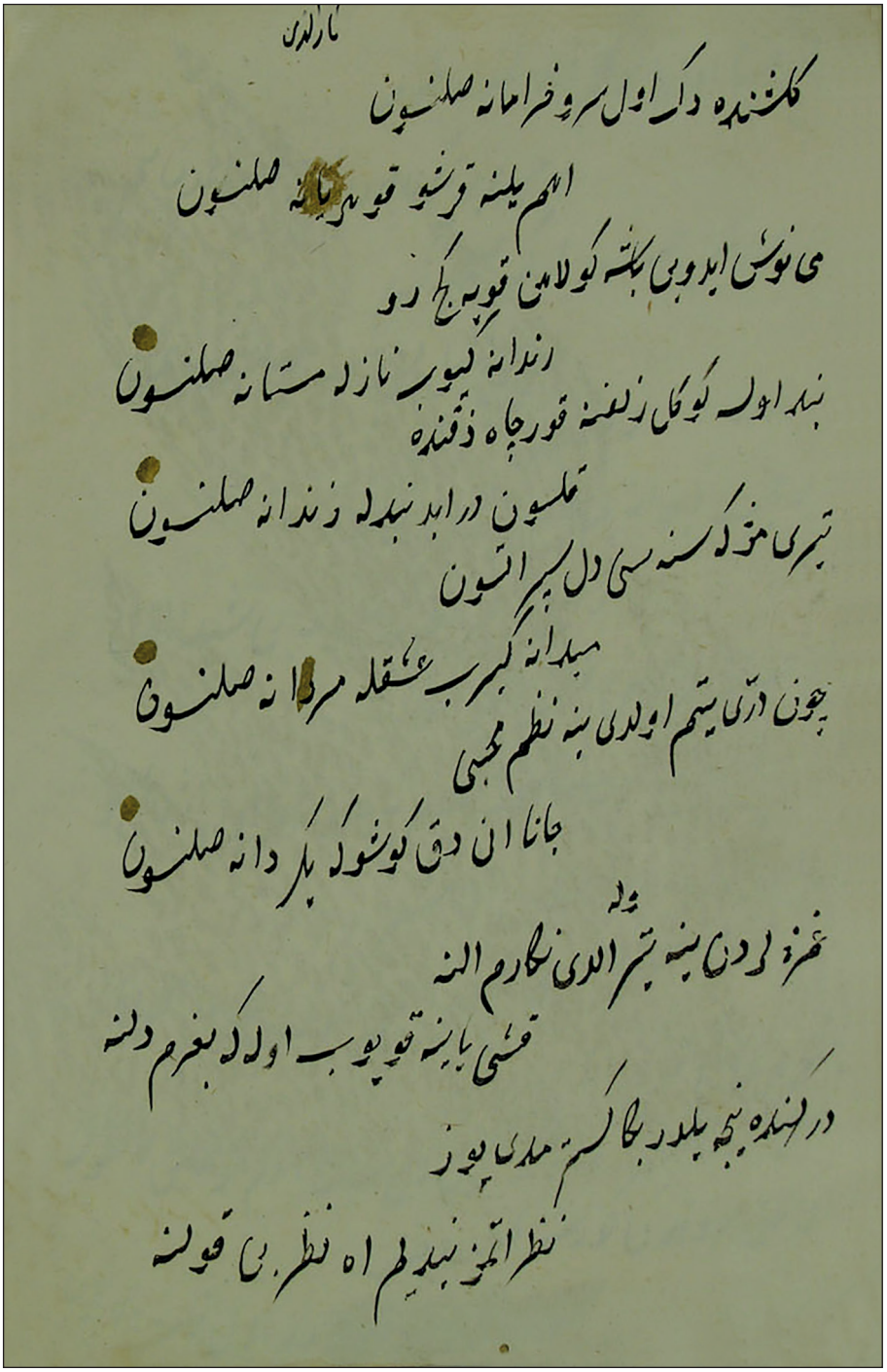

[75b]

[75ª]

ای صبا اوارہ کوکلم قنده کندی بلمزم
بر جبر و بر تکری چون اول ناتوانمدن بنم
ای محبی کلشن حسننده یارک صبحدک
اویمز بلبل کبی کمسه فغانمدن بنم

یاولدی

وله

بر عجب دیوانه یم بلمشده کی سودا ایچون
زلفنی زنجیر ایدک بینومه بن شیدا ایچون
کنج حسننه سر زلفن طلسم اتمش نکار
چاره سوز قلدم نه چاره اه اول اژدها ایچون
بن دری میخانه ده دیداره عاشق اولمشم
مسجده صوفی کلور انجق قوری غوغا ایچون
امرم غمز اوقلرین اته هر دم سینمه
انوک ایچون دل نشان اتدم اوقاش یا ایچون
ای محبی سرو قدن کورسه کلشنده چنار
ال دعایه قلدورر اول قامت بالا ایچون

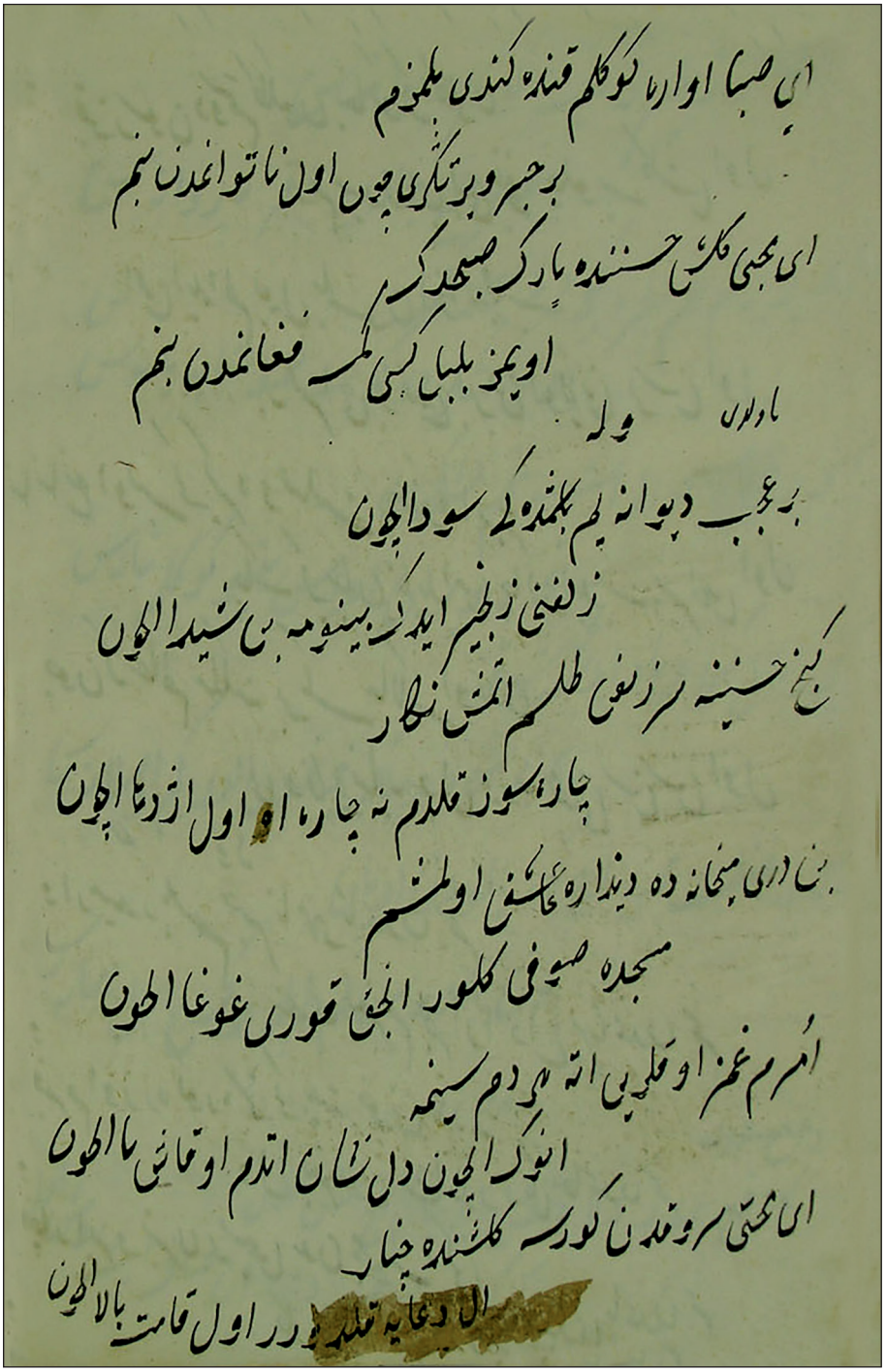

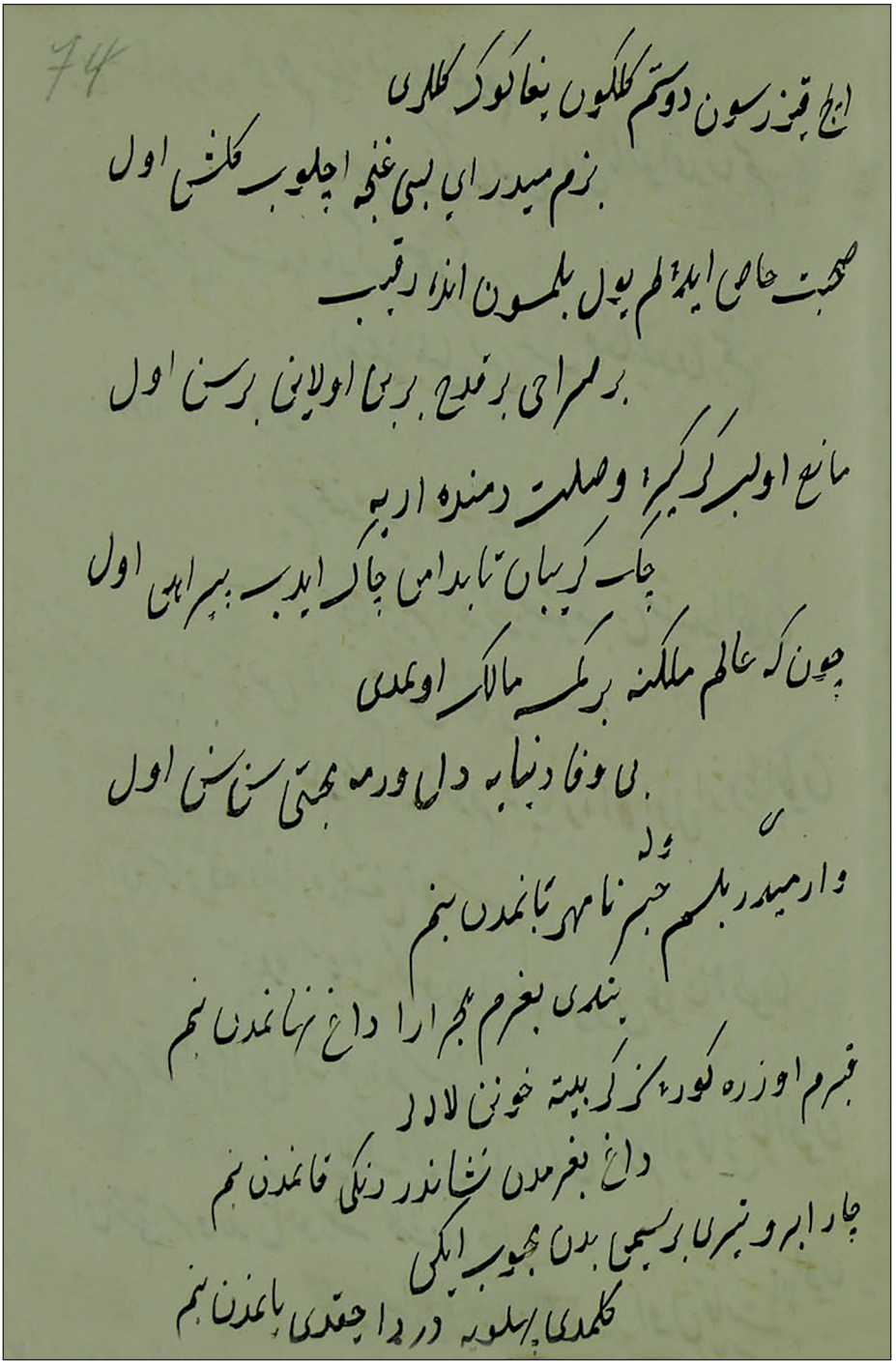

74

ایچ قیزرسون دوستم کلکون یغاکوک کللری
بزم میدر ای بسی غنچه اچلوب کلشن اول

صحبت خاص ایدهلم یول بلمسون انده رقیب
بر صراحی بر قدح بر بن اولاین بر سن اول

مانع اولب کر کیره وصلت دمنده اریه
چاک کریبان تا بدامن چاک ایدب پیراهن اول

چون که عالم ملکنه بر کمسه مالک اولمدی
بی وفا دنیایه دل ورمه محبتی سن سن اول

وله

وارمیدر بلسم خبر نامهربانمدن بنم
یتدی بغرم هجرارا داغ نهانمدن بنم

قبرم اوزره کورهسز کر بیته خونن لاله لر
داغ بغرمدن نشاندر رنکی قانمدن بنم

چار ابرو تیری بر سیمین بدن محبوب ایکن
کلمدی پهلویه دردا چقدی یانمدن بنم

[74a]

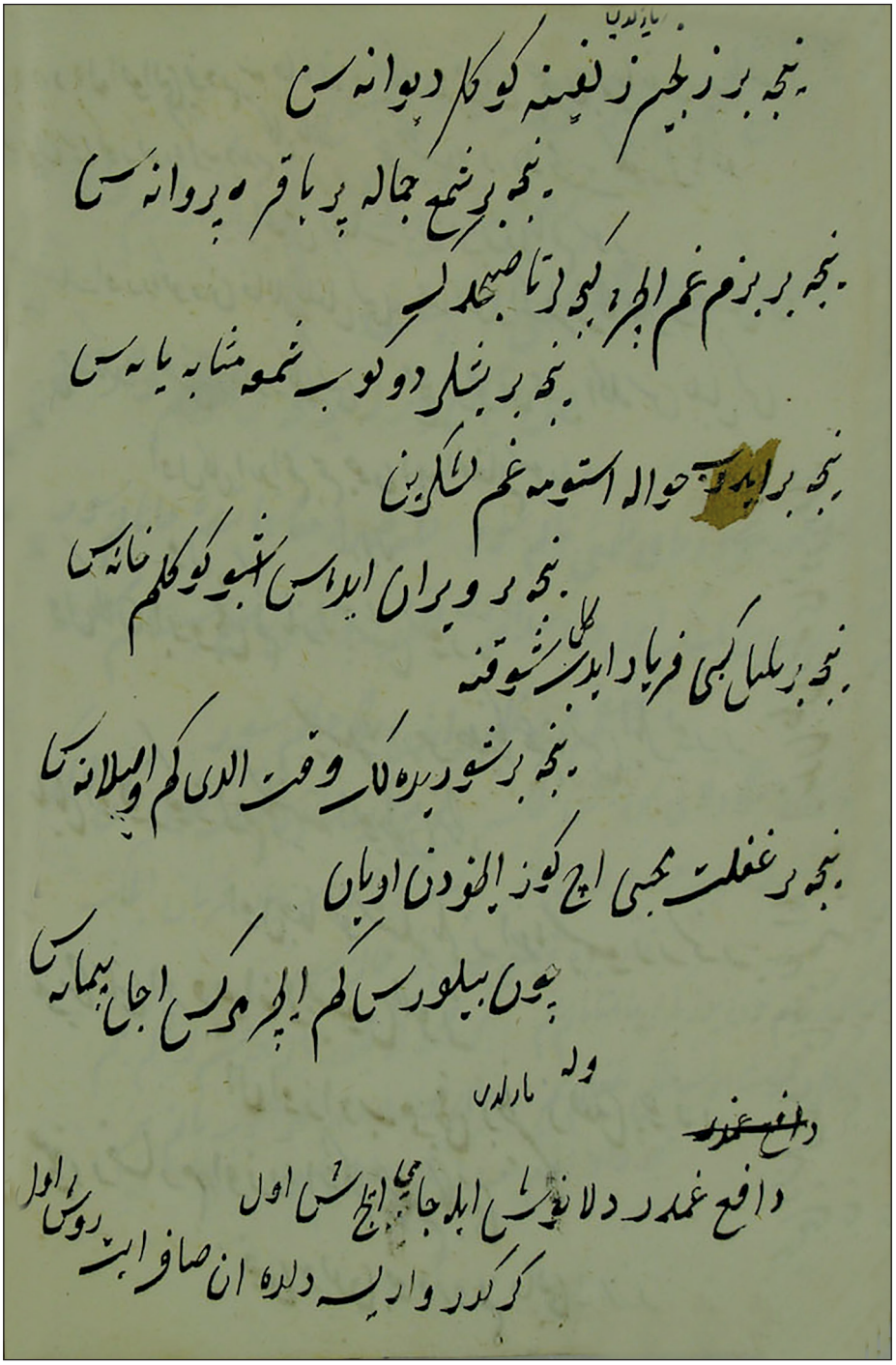

[73b]

73

درد دل احوالنی یزدم بنه جانانمه کچدی هجران خنجری بریاندن بریانمه

نوجوان سن کوز کوره کرمه دیدم کل قانمه غم شبنده دردله محنت کلورلر یانمه

انوکر ایچون اکسک اولمز هر بری بانم سور

عارضک اوزره کورنن خاللر فلفل کبی صالنور اکی طرف کاکللرک سنبل کبی

کلشن حسنکده اچلمش رخکدر کل کبی صبح اولنجه ای محبی اکله سن بلبل کبی

اول کل اندامم بنم چون اهو افغانم سور

ولـه

اول کمان ابروجی کم نازله چشمن سوزر

سینده درمز حدیکی غمزه سی ایلر کوزر

مایل اولور کوزلرم باشینه انوکچون نکار

اول جفا خوشیله بکزر انده سیموزر سوزر

هر یکا باشن اچر دیوانه لر بینون صونر

ال اوزادب هر قچن زنجیر زلفین چوزر

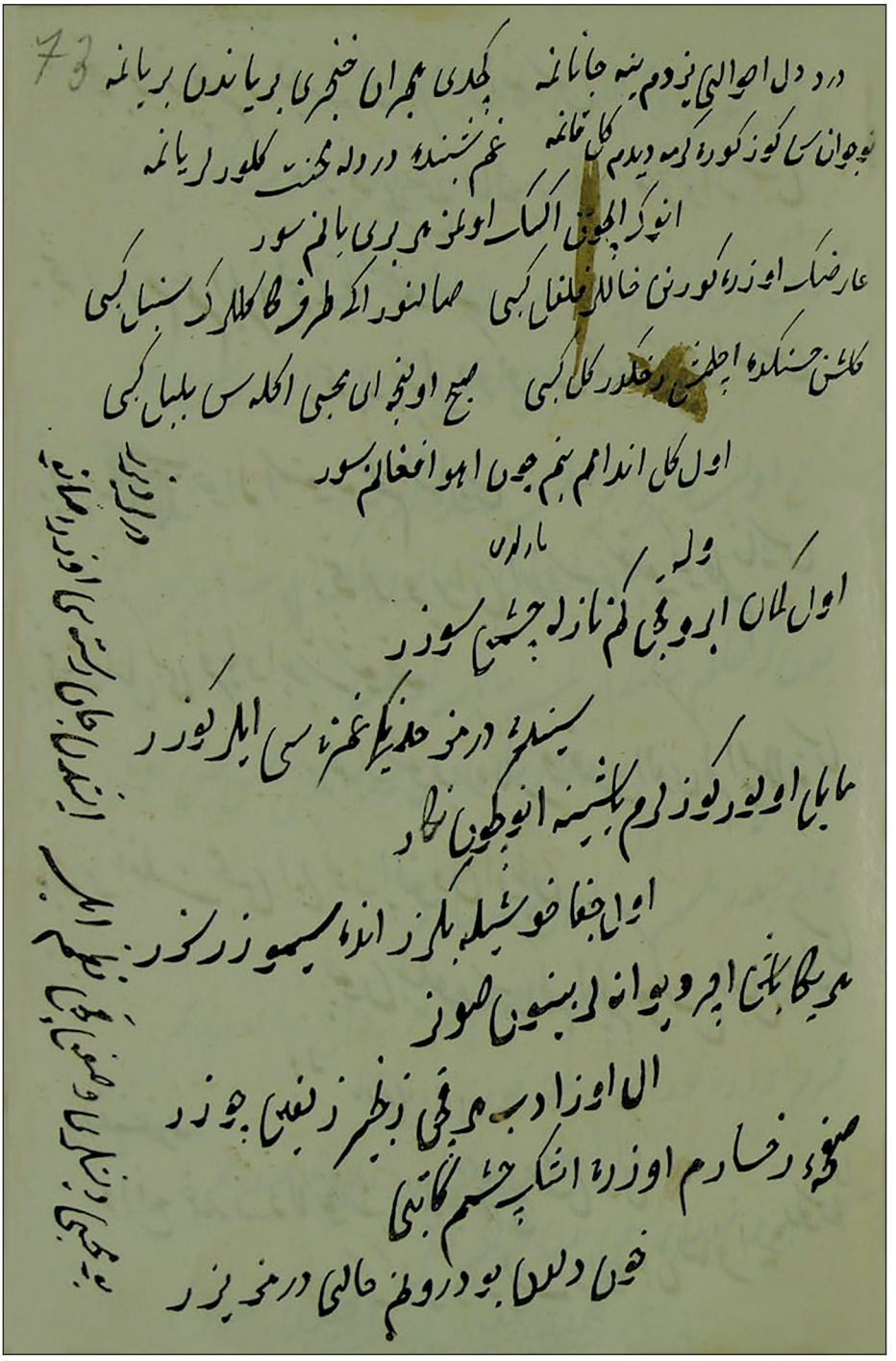

صفحهٔ رخسارم اوزره اشک چشم کاتبی

خون دلدن بو درونم حالی درمز یزر

بو محبی دینلری وصفن قچن نظم ایلسه ایتدن جان رسته سی اوزره صانور

درلر دیزر

[73a]

اتش عشقیله یانز اولب اکا دل فتیل
بزم غمده شمع وش سوز و گدازم واردی
که فراق شرح غم کاه محبی اشتیاق
دن خیال یارله برینجه رازم واردی

یارلدی

وله

صنمه کوز مهر و وفایی قلمغی خانم سور لیک جورله جفا غایتده جانانم سور
گریه سی بی بلبلک اول ورد خندانم سور یقمغه پروانه سی شمع شبستانم سور
عاشقم هر نه کلور اندن بکا جانم سور
یار شور سکا دلانی کبی نالان ایلمک بزم غمده ساغری چشمک طولی قان ایلمک
نار عشقیله یاقوب بغروکی پریان ایلمک کعبهٔ کوینه وارب جان قربان ایلمک
قاره یره قرمغه چونکی بنم فانم سور
کورمزم کون یوزکی ای ماهتابانم بنم کیجه صبحدک یلدز صابر بو چشم گریانم بنم
کوکلی پیوسته اولسه طلکی افغانم بنم خالی اولمز دردغم بکلر اولوب بانم بنم
کعبه داد ایدم مددکم ظلم سلطانم سور

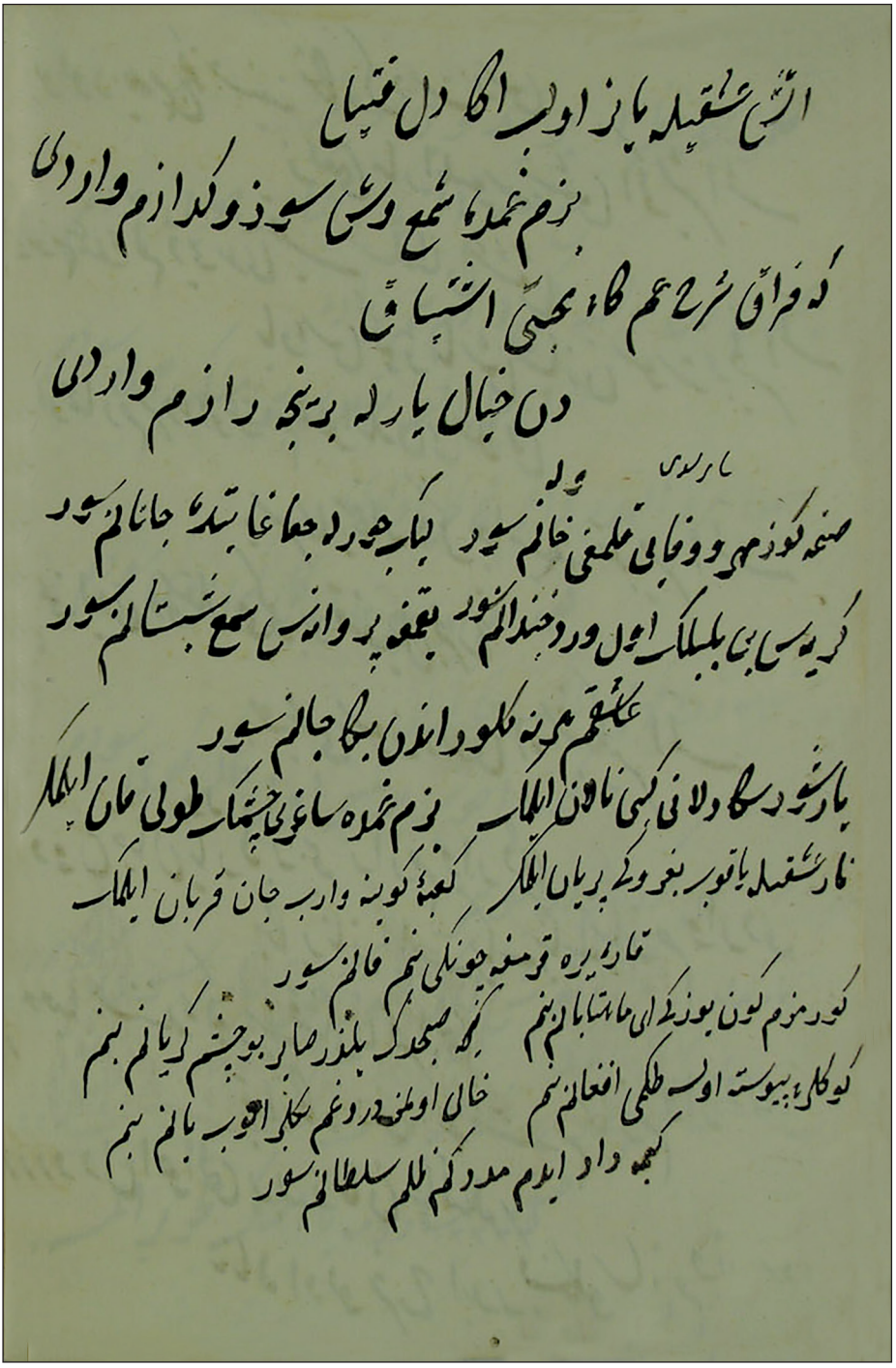

[72b]

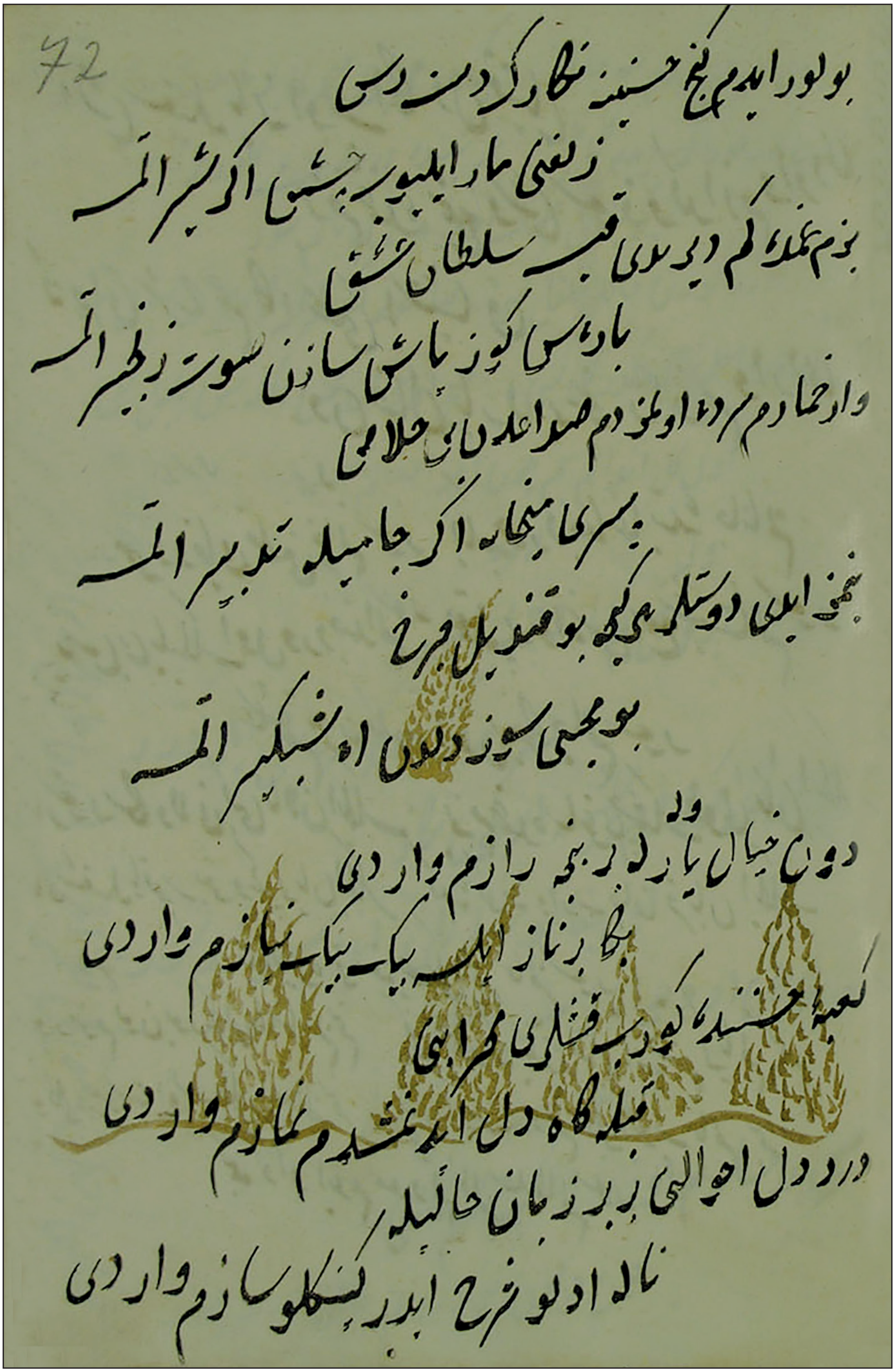

72

بولور ایدم کنج حسنده نگارک دهنسی
زلفی مار ایلیوب چشمی اگر تسخیر المسه

بزم غمده کم دیدی بنی قیب سلطان عشقا
باده سی کوز یاشی سازی سوزش زنجیر المسه

وار خمار دم سرده اولمزدم صداعدن ای جلامی
پیر میخانه اگر جامیله تدبیر المسه

بنمله ایلی دوستلر ای که بو قندیل چرخ
بو مجلسی سوز دلدن اه شبکیر المسه

وله

دون خیال یارده بر نیچه رازم واردی
بنگا بر ناز ایله بیک بیک نیازم واردی

کعبهٔ عشقنده که دیر قبلی نام ابی
قبله گاه دل ایدن عشقم نمازم واردی

درد دل احوالنی بر بر زبان حالیله
ناله ادلو شرح ایدر کنکلو سازم واردی

[72ª]

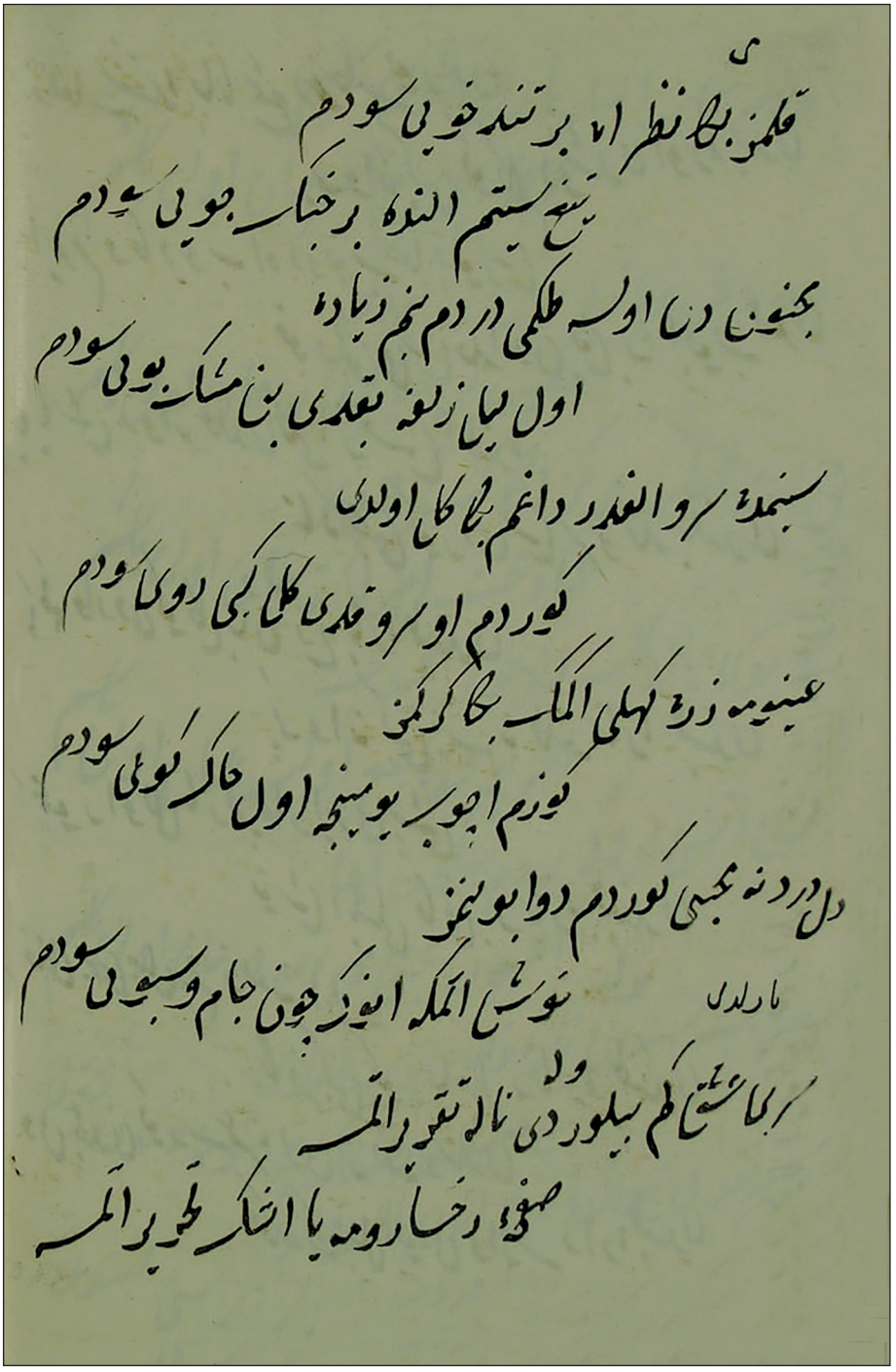

[71b]

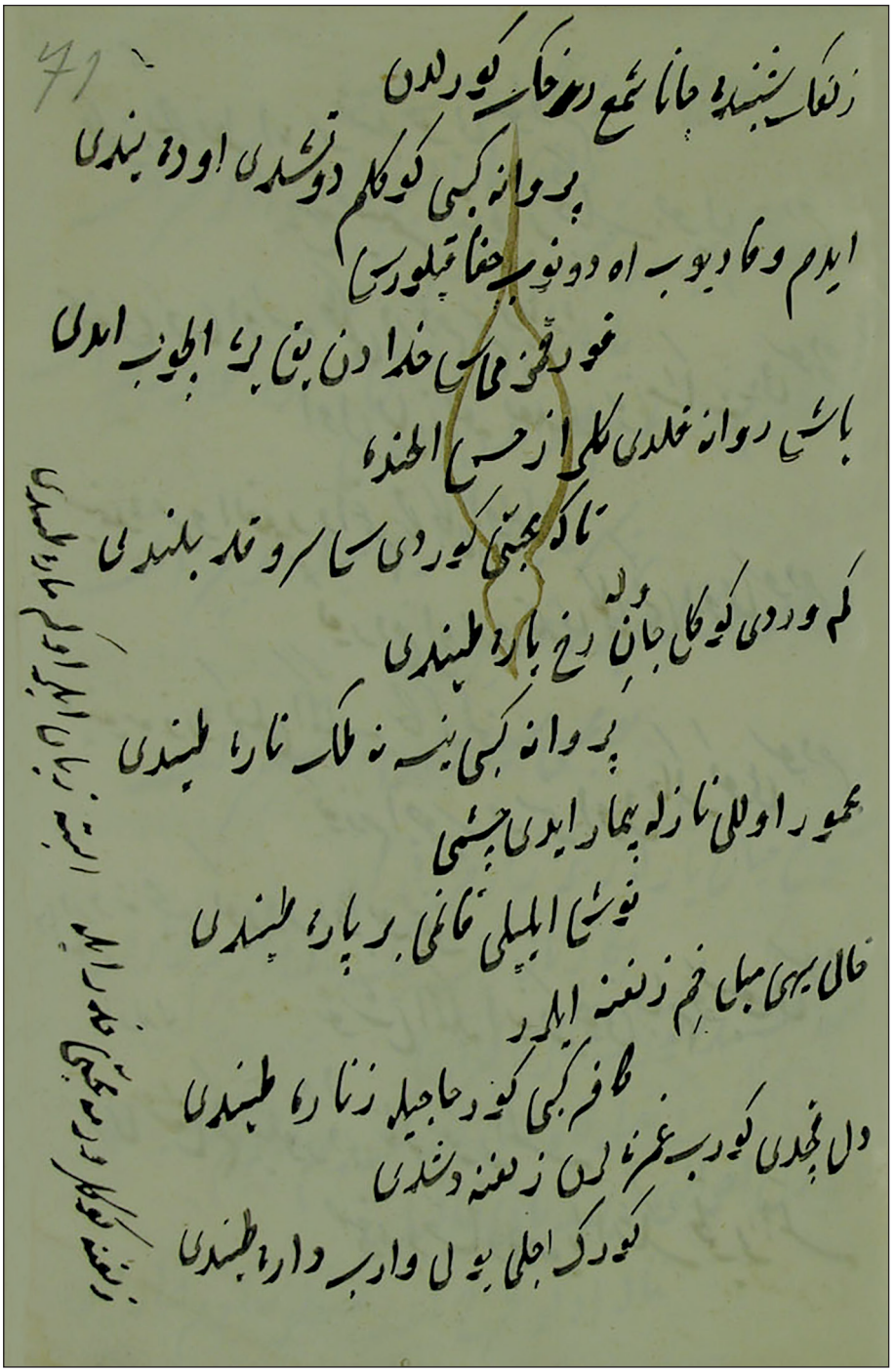

71

زلفک شبنده جانا شمع رخک کورلدن
پروانه کبی کوکلم دوتشدی اوده یندی
ایدم وفا دیوب اه دونوب جفا قیلورسن
غور قمزمی سن خدادن یق یره ایچوب ایدی
باشی روانه قلدی کلی از حسن الحنده
تا که محبتی کوردی سن سرو قد بلندی
کم وردی کوکل جانی وله رخ یاره طیندی
پروانه کبی ینه نه ملک ناره طیندی
مخمور اوللی نازله بیمار ایدی چشمی
نوش ایلیلی قانمی بر پاره طیندی
خالی یهی میل خم زلفنه ایلر
کافر کبی کوز حاجیله زناره طیندی
دل قچدی کورب غمزه لرن زلفنه دشدی
کورک اجلی یول وارب داره طیندی

زلفنه کوکلم ورمه محبتی خدر ایله
البته زیان ایلر اوکم ماره طیندی

[71a]

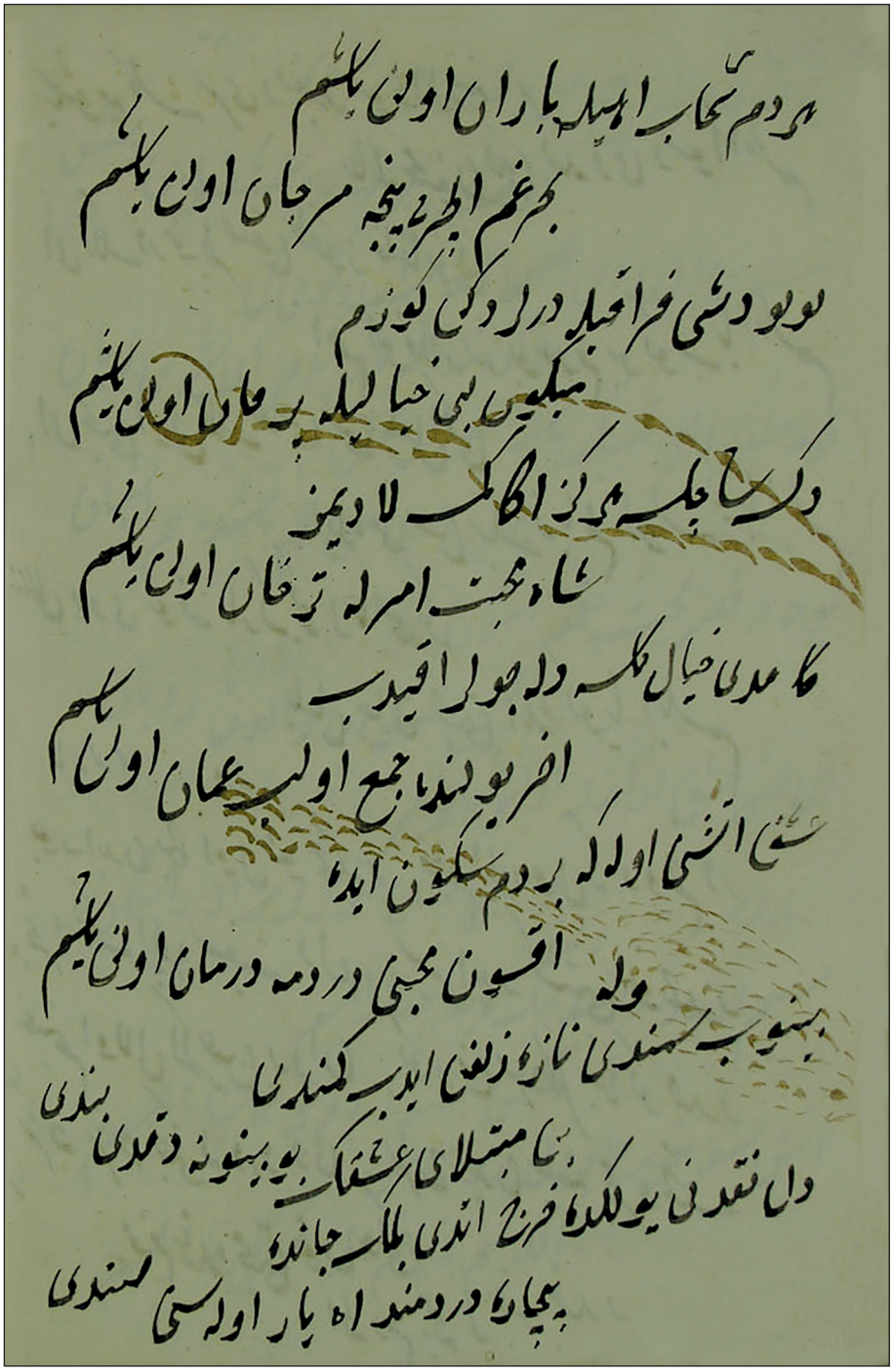

[70ᵇ]

70

باشومه کلسه سری زلفیله سودالرینه
عالمه مجنون لبن کندومی رسوا ایلسم

ای فلک درمز کچر صقن طقوز قلقانوکی
اهم اوقلارینه بو قدم بو کوب یا ایلسم

ای محبی اول کلک مدحیسن بلبل کبی
ایده مزسن بیک زبانم اولسه کویا ایلسم

کل روحی شوقنه یارک کیجه لر تا صبحدک
بلبل جانی محبی انده کویا ایلسم

یارلره

وله

جور ایدن بکا اول شوخمدر قلبم ایچره ولی که روحم در
بحر اشک ایچره سفینه دل سیر ایدر کشتی نوحمدر
عینم اولالی کی عین روان کورنن سردکل بلا کوهمدر
شرده شرده جکرله درد دلی شرح ایدن سینه مجروحمدر
بزم غمده محبی خون جکر
الحه دم کیجه لر غبوقمدر

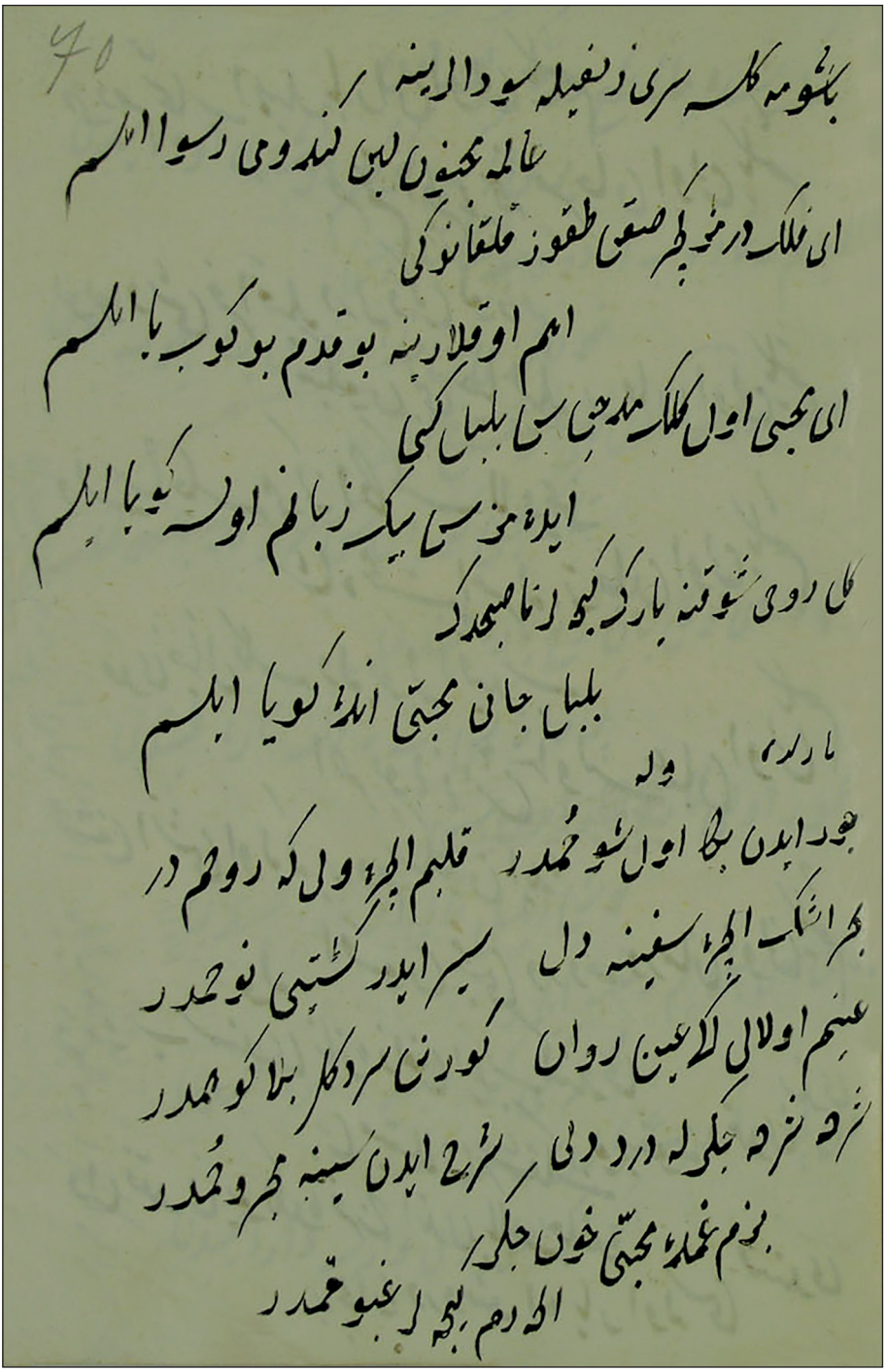

[70a]

یارلدی

یوغیدی عالمده هیچ مهر و محبتدن نشان
اولمشیدم بو جهانده عشقیله بن دستان

بیستون ادن دخی استمه مشدی کوهی کن
بن بلا کوهنده فرهاد ایدم ای شیرین زبان

قونمه مشکن داخی قیسک باشنه سودای عشق
بیمش ایدی مرغ غم باشمده بنم آشیان

یوجه در قصر محبت چقمغه امکان یقا
المیحق محنتو درد و بلادن نردبان

ای محبّی عشق ارا ترک اولمینجه جانور
وصلتی جانان مقرر کرمزاله رایگان

یارلدی

وله

سینم اوزره داغیله بیک دیده پیدا ایلسم
کلشن حسنوکی دوینجه تماشا ایلسم

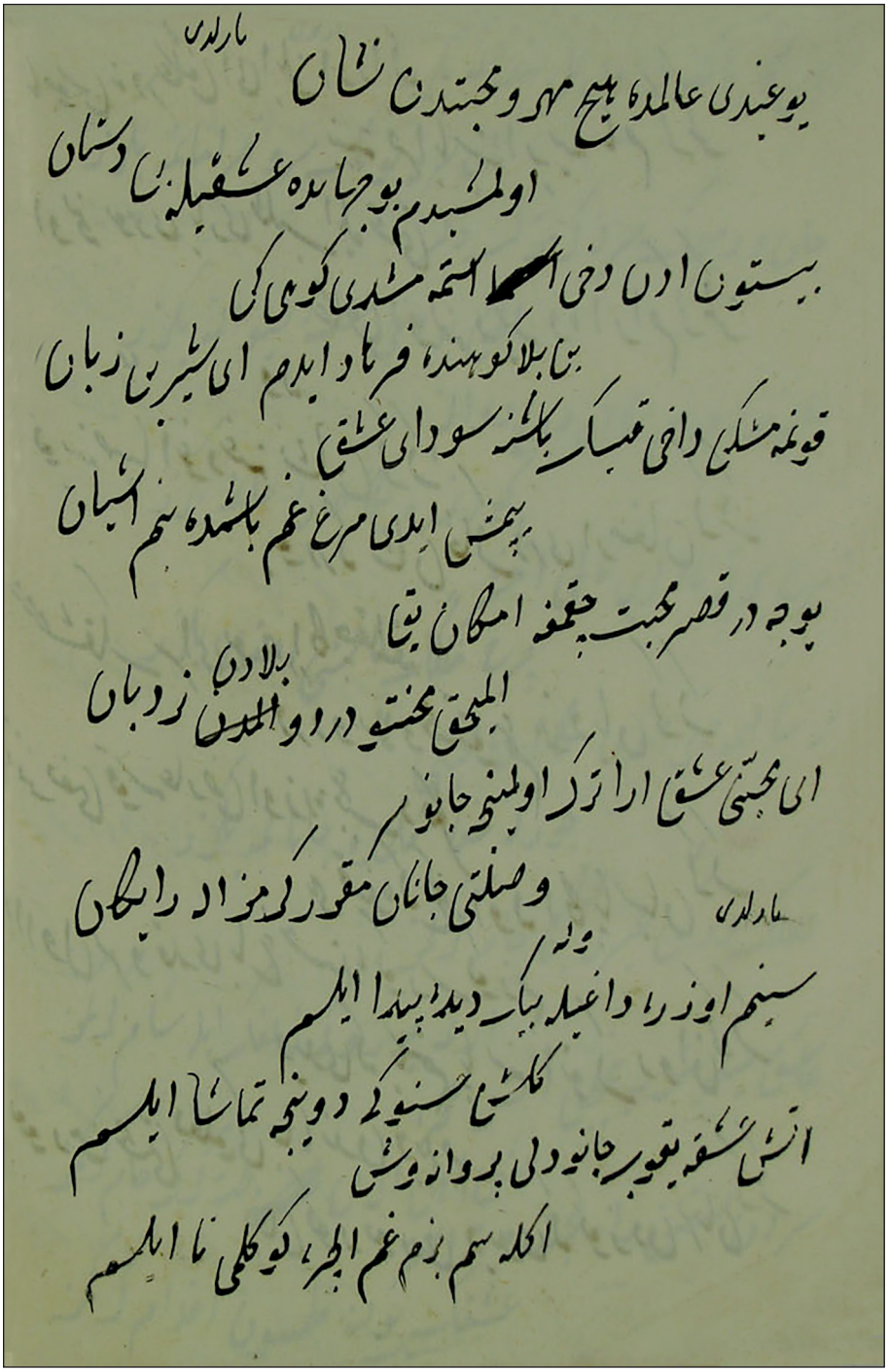

آتش عشقه یقوب جانو دلی پروانه وش
اکله سم بزم غم الچره کوکلمی نا ایلسم

[69b]

69

نامحرمسن نه در عشقک انی ایلمز ادراک
بنده خرابات اربابنه نام گرکمز

اونجه یوزی یاری طلب ایله محبتی
عاشق اولنه دنیده ده آرام گرکمز

وله

گوینه صبا اوغودغنه نشان گرکر
بو درد نشان خاک دری ارمغان گرکر

عشاقک سرای بودر اکا چیقلمغه
درد و بلا و محنت و غم نردبان گرکر

زلفی قوسه عارضی اوزره عجب دگل
هر قنده که گنج اوله اکا پاسبان گرکر

اول سرو قدی باغ حسنده گوردی گوزم
دیدی که باشم پابنه انوک روان گرکر

گوردم محبتی لعلوکی جانانندن دیدم
جان گورنور گورمی دیدی که گوزدن نهان گرکر

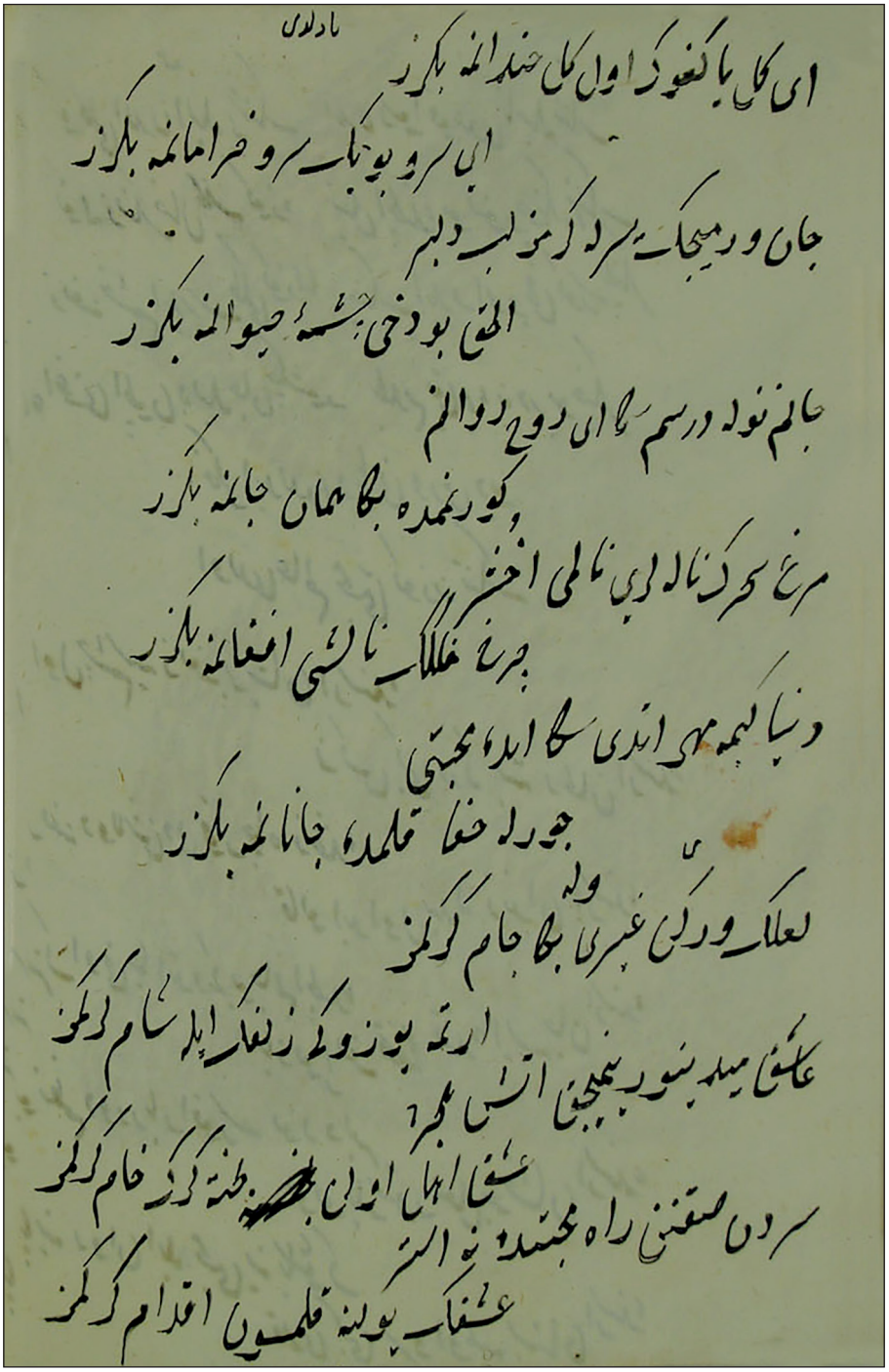

یادلری

ای گل یا کفوک اول گل خندانمه بکزر
ای سرو بویک سرو خرامانمه بکزر

جان ورمیجک سرله کرمز لب دلبر
الحق بو دخی چشمهٔ حیوانمه بکزر

جانم نوله درسم سکا ای روح روانم
کورنمده بکا همان جانمه بکزر

مرغ سحرک ناله لری نالمی اخشر
چرخ فلکک نالشی افغانمه بکزر

دنیا کیمه مهر ایتدی سکا ایده محبتی
جور له جفا قلمده جانانمه بکزر

وله

لعلک ورکن غیری بکا جام کرکمز
ارتمه یوزوکی زلفک ایله شام کرکمز

عاشق میدینور نیمیجق آتش هجره
عشق اهل اولن [illegible] طنه کرک خام کرکمز

سردن صقنن راه محبتده نه استر
عشقک یولنه قلمسون اقدام کرکمز

[68b]

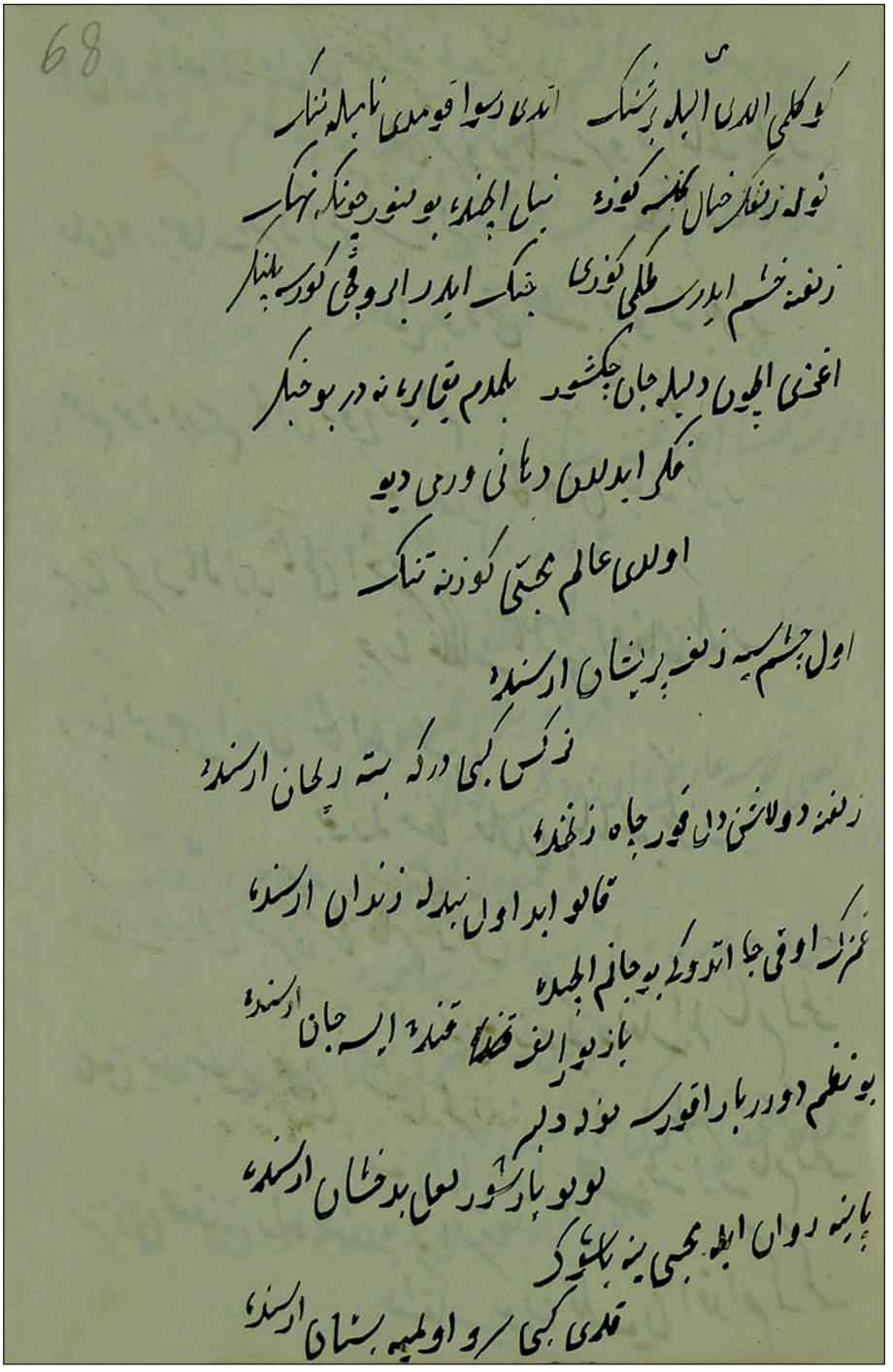

[68ª]

[67^{b}]

67

دریوزه ایده کلدی یوزک کوره مجبی
محروم انی ایلمه کل سائل ایچنده

وله

دون کیجه چون مصحف حسنک اچوب فال ایلدم
جیم زلفک کلدی انی دولته دال ایلدم
تکیه عشقه کیرب یدم غمک اسرارنی
بر قلندر مشربم کندومی ابدال ایلدم
بوته مجرا ایچره یقدم نار عشقه جانو دل
غلوغشدن کل جسم زرکبی قال ایلدم
نیمسون سوز دلمدن الده دیو نامه
تر ایدب یاشمله اندن یاره ارسال ایلدم
اولمی صیاد چشمندن کوکل مرغ خلاص
دام زلفنده مجبی قصد چون خال ایلدم

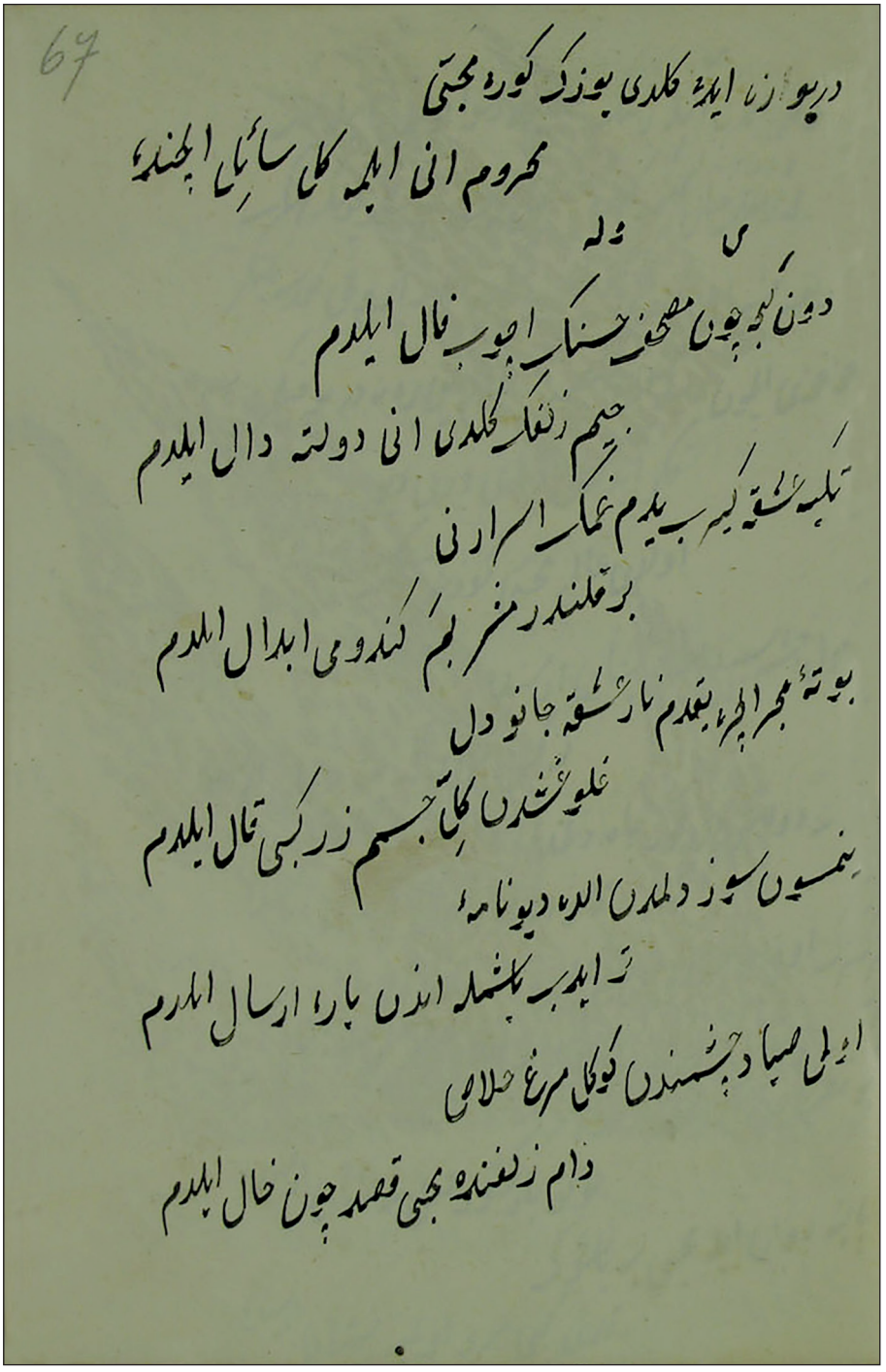

[67a]

یوزن کستردی کوکلم خرم اتدی دونوب زلفیله اوتوب پرغم اتدی

نیجه ال اوردایم کنج حسنه سچین سحرله اکی ارقم اتدی

دهانی قامتی چشمی یغاکن جهانده مدح ایدن خوش عالم اتدی

جفاسنکله محنت طپرغندن محبت خانه‌سی دل محکم اتدیم

محبتی کیجه‌لر تا صبح اولنجه

فراقیله کوزی یاش دم اتدی

مهرک وطن ای دوست دوتلدن دل الچنده

روشن کورنور کون کبی عشقم ال الچنده

تیمار غمی ورلیدن شاه محبت

کوزیشلرنی اتدم انوک حاصل الچنده

اهم بلطی یغمورنی دوکلی کوزدن

غرق ایلدی بو جسومی قلدم سیل الچنده

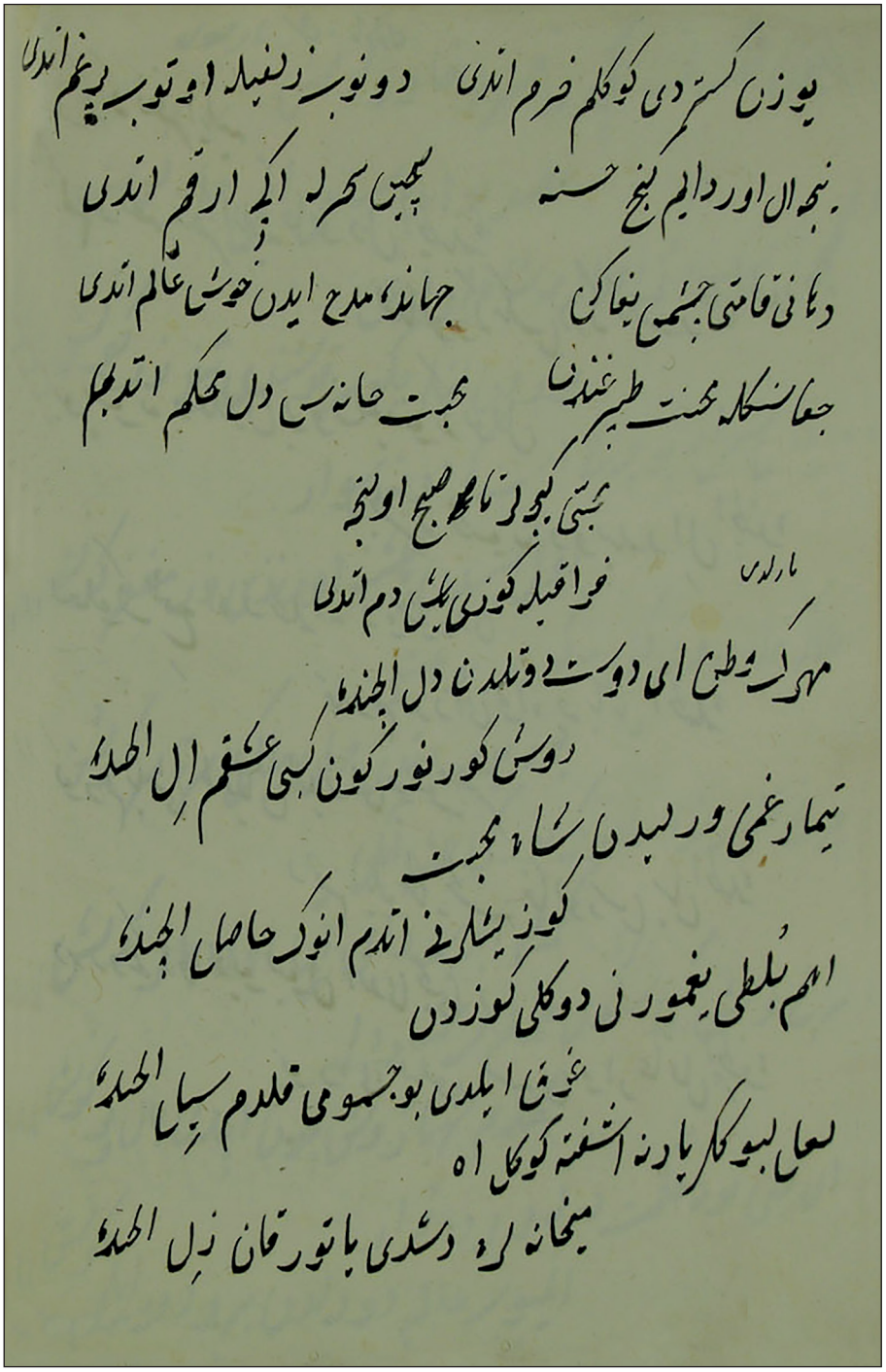

لعل لبوکک یادنه اشفته کوکل اه

میخانه‌لره دشدی یاتور قان زل الچنده

[66b]

66

ه. ۹ مارت

هرکمه نظر ایلیه

کم دفعه نظر ایلیه جانبوه دل الجنمه
صبا نورکه مکس درکه قلیدر قال الحلده

بو یشوینه دغلدن بر وز لفینوکه بو دل
زنجیرله مجنونه دونیدر ال الجنده

لعلوکه طمع اه زنخدانه دوشوردی
قلدم مدد ای واه چه بابل الحلده

کوزدم باشی طغیان ایلدر ای یوسف مصر
رحم ایله بکا یلخه قالورسن نیل الحلده

دردوکه دوا دیو قبول ایلدی مجنی
بو ردی بی قبلور لمه می وار عاقل الجنده

یار لوی

چون فلک تختنه کچدی خسرو خاور کونش
قصد بو ایده سپاهی انجمی چاکر کونش

کیجه اشتمش ملکی افلاله مه شاه اولدغن
نوردن لشکر چکوب قوشندی تیغ زر کونش

اولدی شیرانه بو چرخ اسب گردونه سوار
اول سببدن باشنه اورندی زر مغفر کونش

طاکه قلدی فری کندی مه کوروب بو هیبتی
یوریوب دتدی جهان ملکنی سرتاسر کونش

چرخ تنورنده ماهوک بورکی بنمش ایکن
کرم ایدوب داخی آنی اوده یاقر کونش

مرغ وحشی کبی سکدی هر طرف سیاره لر
سجدم شهباز وش چون اچدی بال و پر کونش

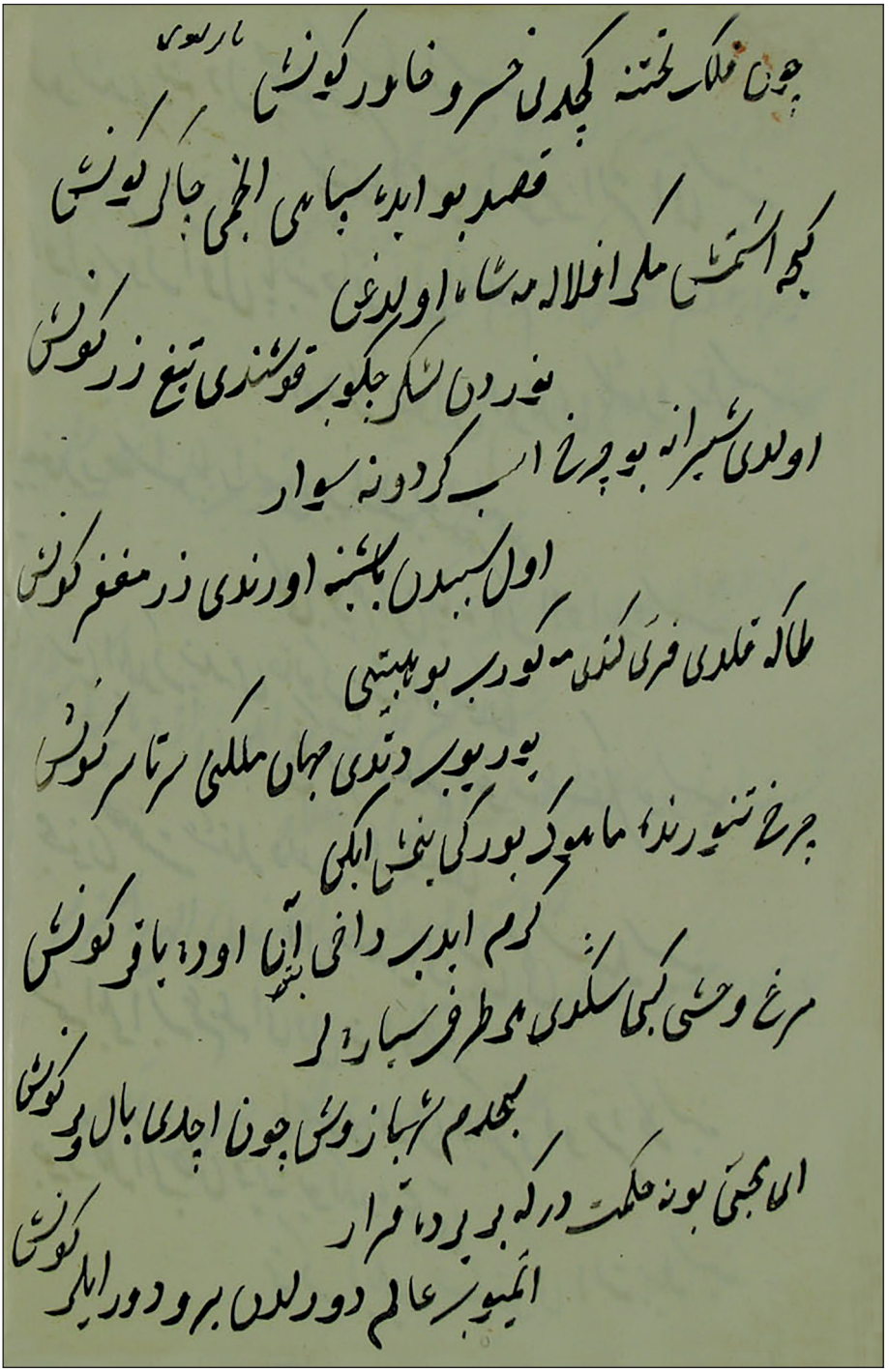

ای محبی بونه حکمت درکه بر یرده قرار
ایتمیوب عالم دورلدن برو دور ایلر کونش

65

ملولشدی بنه دل چیچوک سلسله سنبه

باشنده کی سودا قومز الدن انی سنبه

اول روز اول پاینه جانو دل اقندم

اردنجه روان اولدی باشنده بیله سنبه

یغدرمه باراننی بر لحظه بو چشم

کلی بو جهان یانه اگر اه ایده سنبه

نوش ایلمدکنیدمی جاوک بتده اوسن

نجه کره دیدم اغرمه عشاقک یورسنبه

بجنونی صنعت عشقله دلدن دله دشدی

دل بغله یالی لبانجی سلسله سنبه

خشم ایلمه ابر غمنه ای دل بنه اوخشی

اغنلی اوئی تاکیرو اوخش کله سنبه

جور کله اگر جان ویره بولکده هچتی

ترک ایلمیه عشقوی البته بیله سنبه

[65ᵃ]

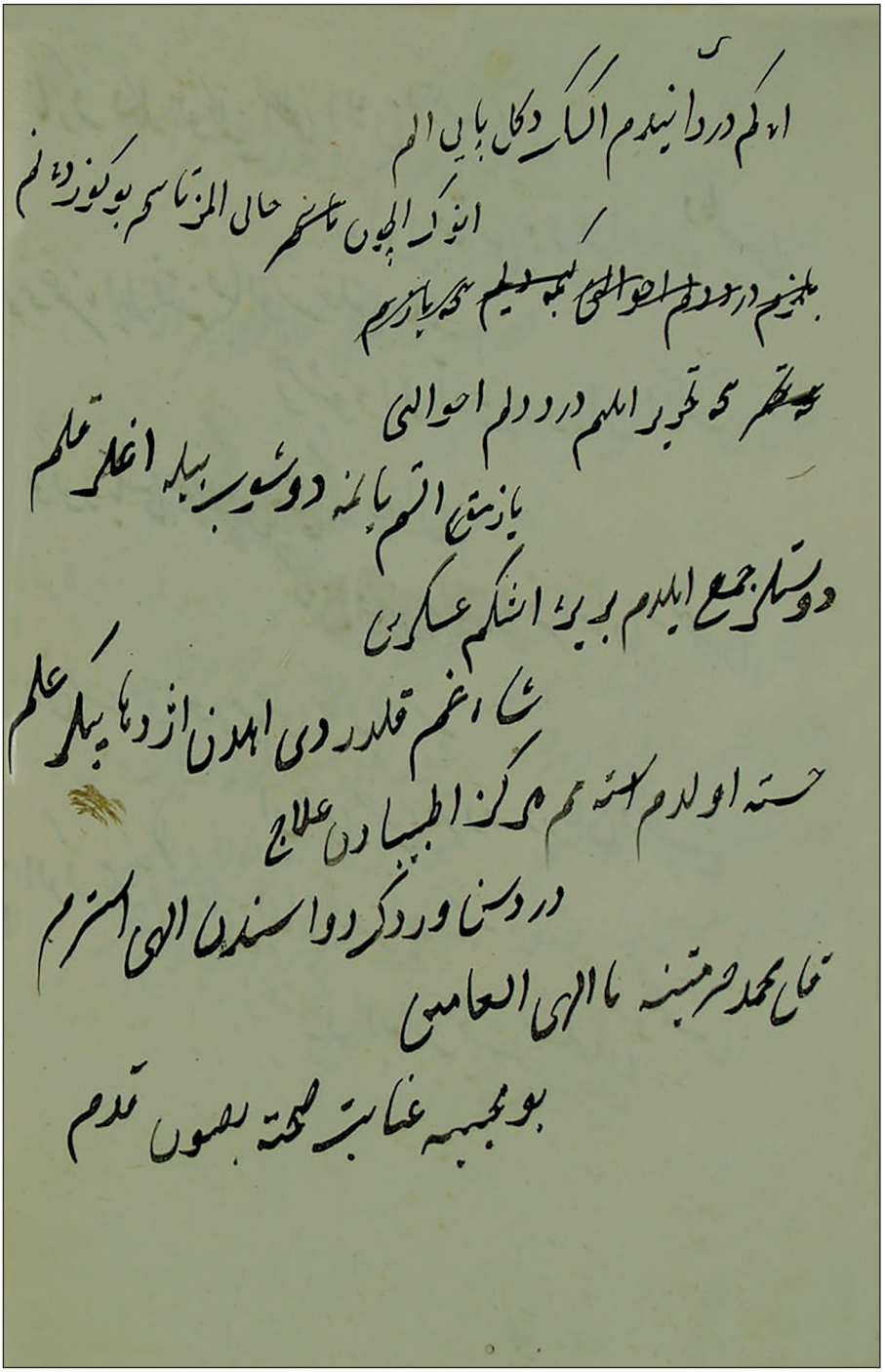

[64ᵇ]

64

نازکلکله کوکلمزی آکلنمز آلان دکلمی
اه اول جفاسی جهده فراوان دکلمی
بر غمزه ایله فتنه صالوب خلق عالمه
بر شیوه ایله آفت دوران دکلمی
بو یوز بکشی جبهده [illegible] ایلمی دوان
[illegible] باغ جهانده سرو خرامان دکلمی
دل خسته اولم ویرمیه‌سی بکا بر جواب
ای عیسی نفسی دردمه درمان دکلمی
الدرمجتی کوکلی ایمانه قصد ایدوب
زنعوکه ایوب لطفه مسلمان دکلمی

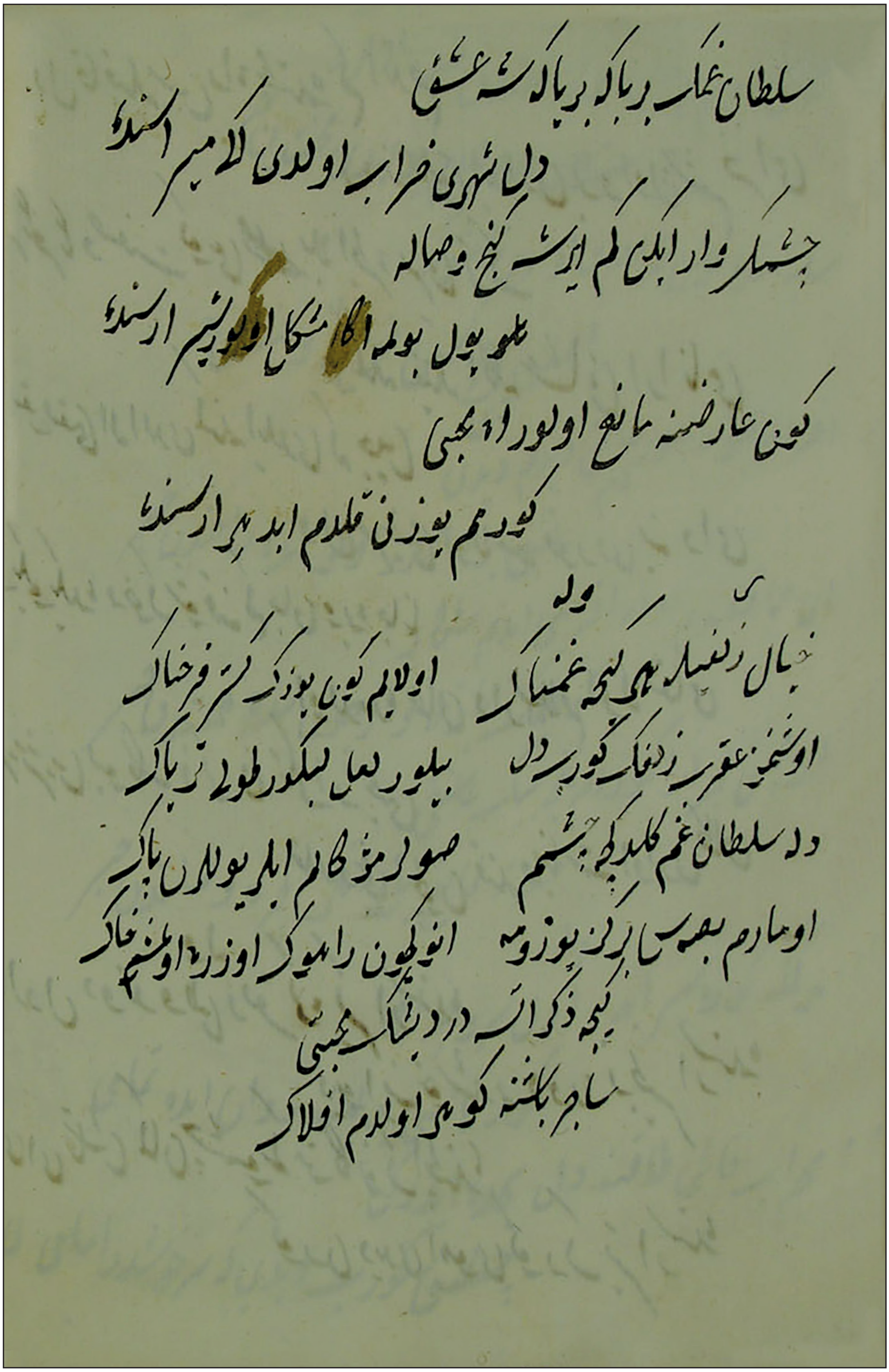
سلطان غمك بر باكه بر پادشه عشق
دل شهری خراب اولدی لکا میر السنده
چشمك وارا بلی کم ایرشه گنج وصاله
بلمو یول بولمه انکا مشکل اوکوشیم ارسنده
کونی عارضنه مانع اولور اه محبی
کوردم یوزنی کلام ابد هر ارسنده
ولە
غبار زلفنك هر بیچه غمناك اولایم کوی یوزك کت فرخناك
اوشنه عقرب زلفك کورسه دل بیلور لعل لبکدر طوتی تریاك
ده سلطان غم کلدکده چشمم صورمش کلام ایلر یوللرن پاك
اومادم بعه سایر بر یوزومه انوکون راهوکز اوزره اولشم خاك
بیچه ذکر ایت درد بنك محبی
ساجر بکنته کوهی اولام افلاك

[63b]

63

دل قافیله‌سی راه محبتده کم اتدم
ره زنلق ایدلدن برو اول چشم خرامی

فرهاد صفت کوهی بلا ایچره سرین ترک
هر کمکه قیله اکله عشاق ارا نامی

زلفنی اله الدی کمند ایلدی که چین
دل مرغینی اولامغه فوردی بنه دامی

کویکده دخوک شوقنه کم جان ویره جانا
اولدمده همان دار سلام اوله مقامی

شیرین لبوکک ذکرنی تکرار محبی
قلدوغی ایچون قند و نبات اولدی کلامی

وله

دل دوتدوطن زلف کره کیر ارسنده
دیوانه خوشدر دوره زنجیر ارسنده

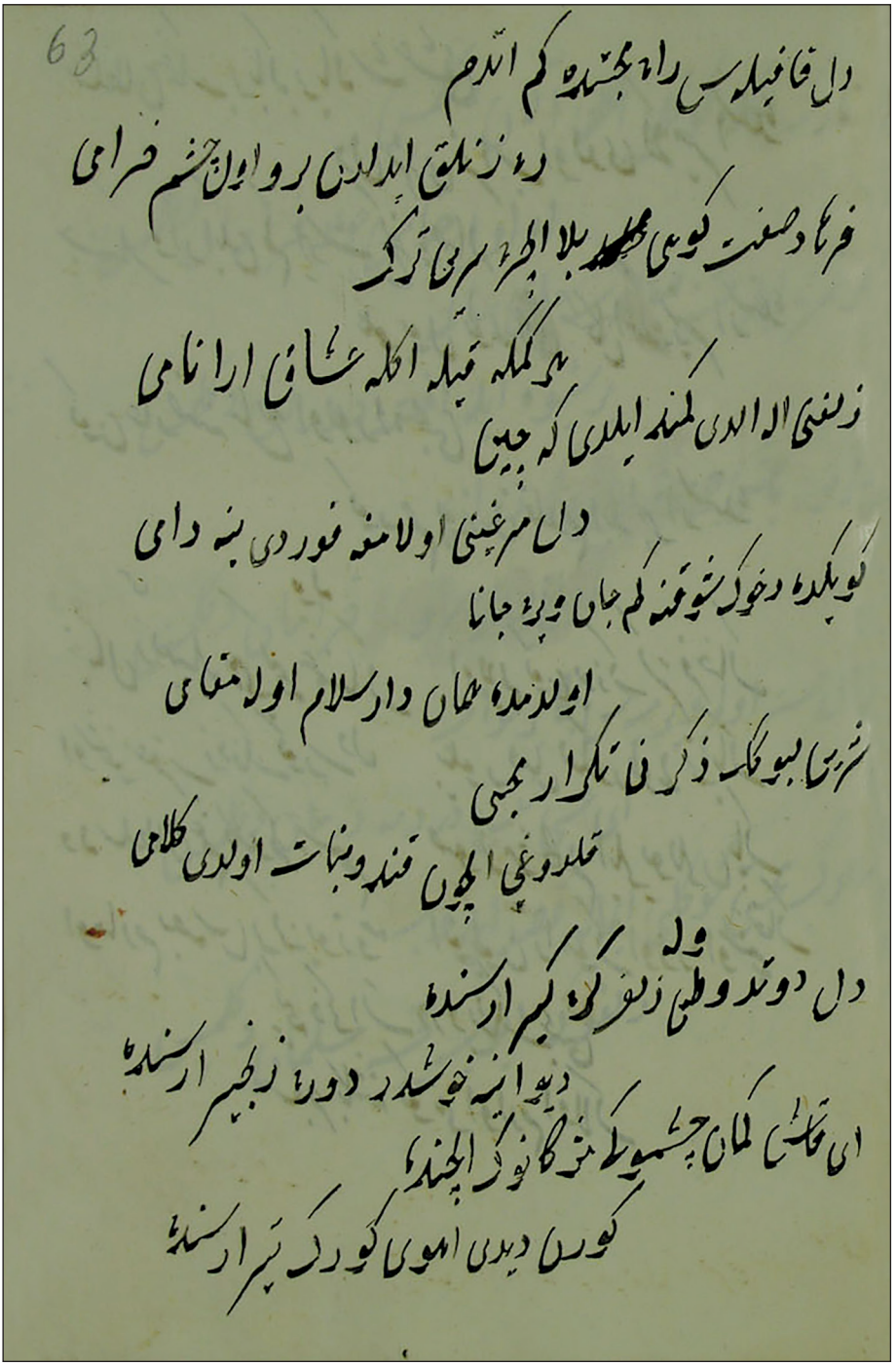

ای قاش کمان چشموکی مژکانوک ایچنده
کورن دیدی اهوی کورک تیر ارسنده

[63a]

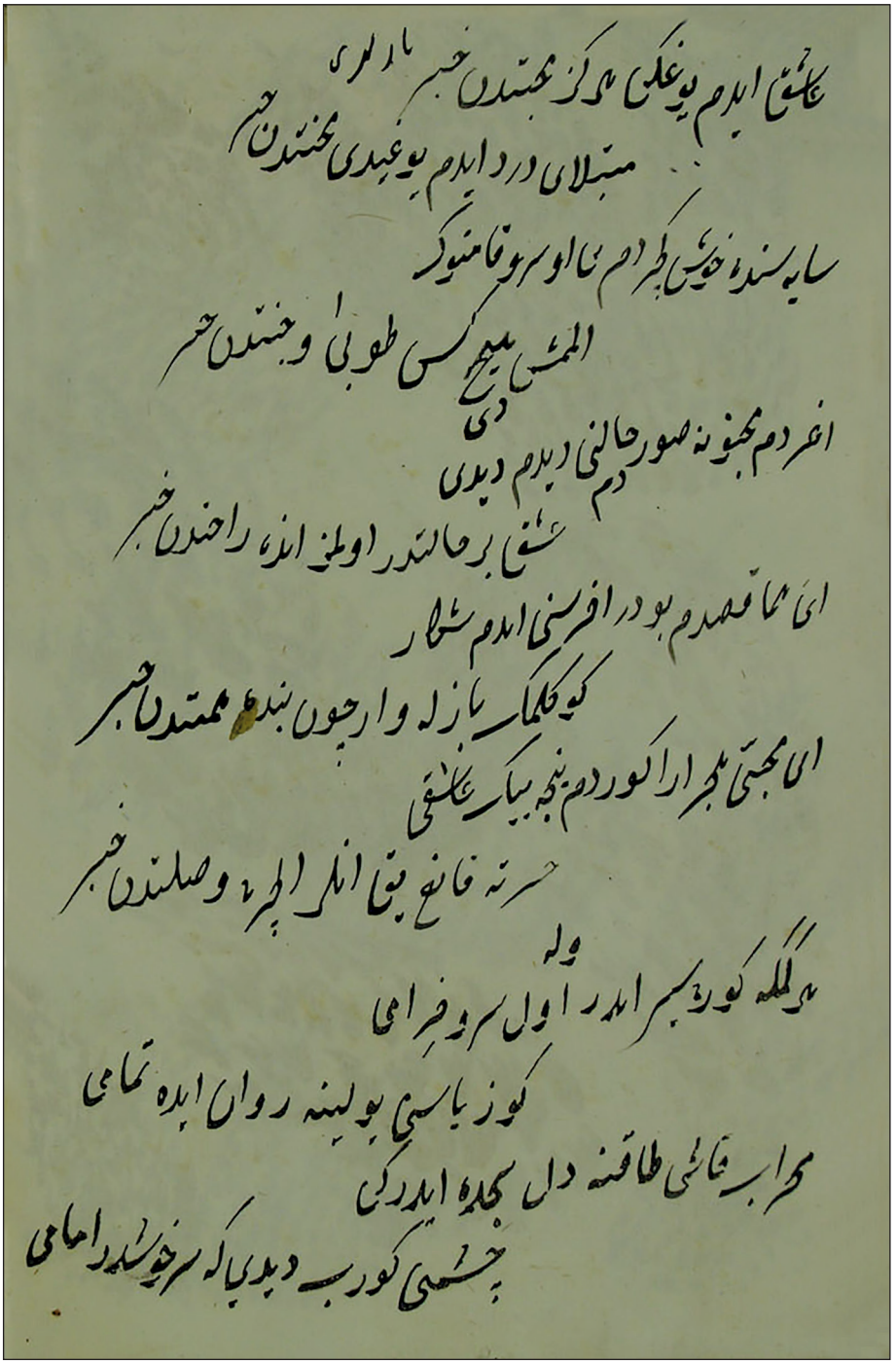

[62ᵇ]

[62ª]

[61^{b}]

61

خاک پایوکله پر ایدم بنه چشمم شیشه سی

ساعت بکلرر

هی قیامت قامت ایت وقت اولدی

یادلری

وله

کتورر پیک محبت مختنو غمدن خبر

مبتلای عشق هرکز استمز امدن خبر

ویرمزم عالملره عشق ایله اولی بردمم

ویرلم هرکمکه کوش ایلرسه اولدمدن خبر

بلبلرین ذکر ایله اکمه عقرب زلفنی قو

وارکنی لعل مفرح ورمه کل سمدن خبر

اکلم ایشدمدم بن مومیا بندن نشان

کورمدم ویرور بکا بولمسه اول فمدن خبر

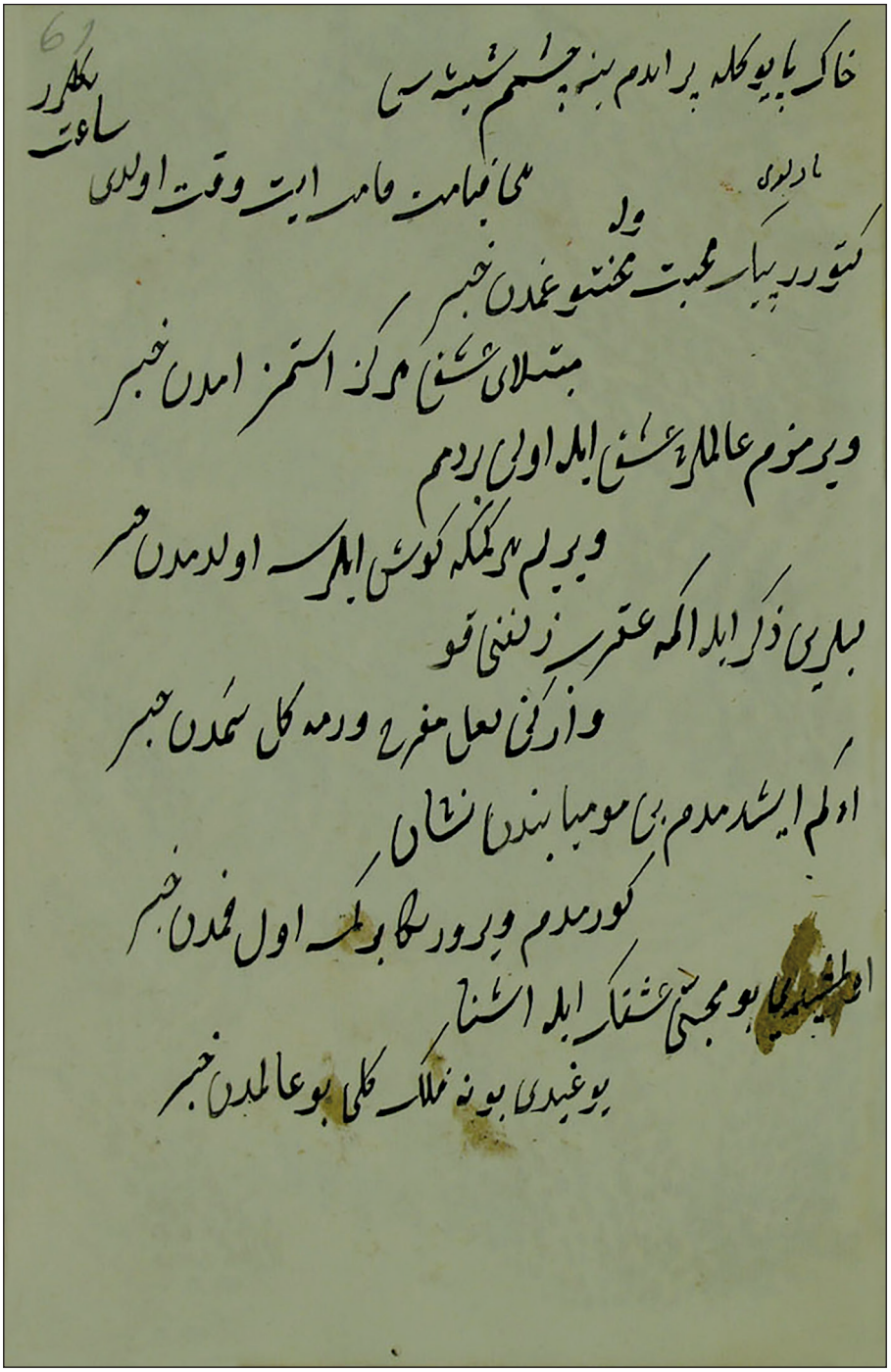

اولمشیدی بو محبتی عشقک ایله اشنا

یوغیدی بو نه فلک کلی بو عالمدن خبر

[61a]

بزم غمده ای محبی وامقو فرهاد قیس
کچدی انلر مست اولب بز داخی صحبت بکلرر

وله

زاهدا صنمه سنکرتک بز سلامت بکلرز
چون خرابات اهلیوز دایم ملامت بکلرر

یمزوز دنیا غمی میل اتمزز همچو مکس
قاف استغناده عنقا وش قناعت بکلرز

یول خطر دروندی عشقک دیو اکاه ایلرز
سینهٔ طبل دوکوب اولمشدر آدت بکلرر

کورلی اول سرو قدی جامعی حسن الچره اه
قامت ایده دیو ناکاه بز اقامت بکلرر

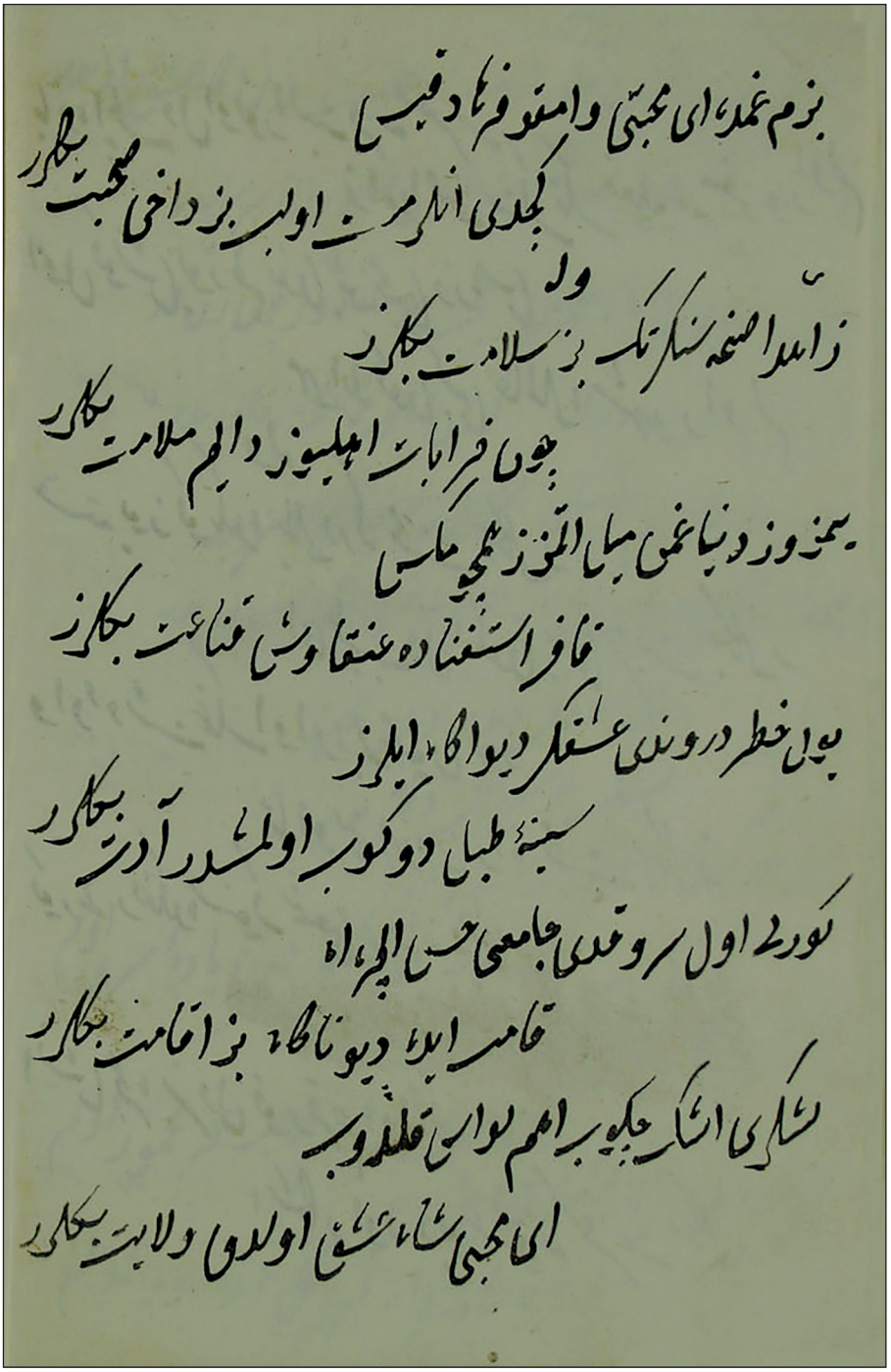

لشکری اشک چکوب اهم لواسی قلدوب
ای محبی شاه عشق اولدق ولایت بکلرر

[60b]

60

باده ایچه دل او بور البته جرمه معترف
زاهدا صنمه سنک تک فعلومه مغرور اولم

اول کونش یوزلم ندا بلمز محبتی ذره سی
مهر ایله کون کبی عالمده مشهور اولم

وله

خسته یوز کوبکلره بللی درکه محنت بکلر
ای طبیب دل بکلدن یعنی شربت بکلر

وادی دشت غمک اواره بر مجنونی یوز
تا او بنجه انده بن راه محبت بکلر

کوره دیلکلره خسنوک شمعی پروانه وش
جانیه دلدن شمعا ای ماه نوبت بکلر

انشا عجز بنز دل عقو رقم اه اتمکه
انکار اوله دیو عشقکه غیرت بکلر

شوکم عشق آتشینه جان اریدر حقیقت درلر اکا عشق اریدر

محبت اهلنک حالنی زاهد نه بلسون صانورانی سر ایدر

مه چهره لر اولمیوب انسانه مونس عجب می ماه رولر چون پری در

نقابینی قچن کشف ایده دلدار کورن صانورکه شمس خاوریدر

الورلر نقد جانه غم متاعن شولرکم عشقه دلدن مشتریدر

یوزومه یاشومه بقدی دیدی یار یولومه خرج ایچون سیمو زریدر

بوسیه انک ندر خطک دیدم دیدی محبتی
سنک بوسیاتک دفتریدر

حاشا لله دور کلده اوتورب مستور اولم
بالله نوش ایدب صحن چمنده باده سرو اولم

عارض کل بر لبی کلمیکون نکارک یادنه
کیجه لر مست و خراب اولب سحر مخمور اولم

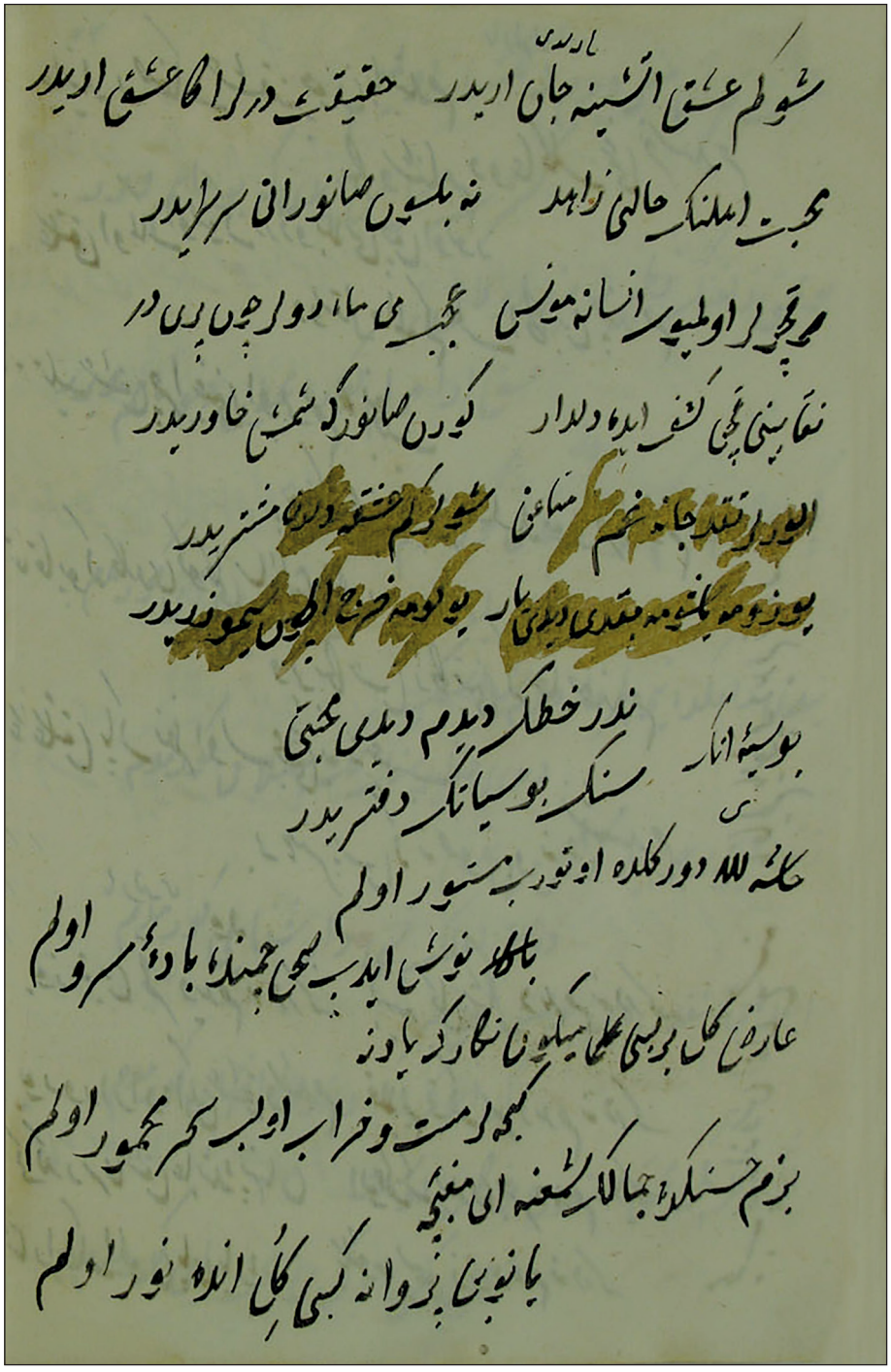

بزم حسنکده جمالک شمعنه ای مغبچه
یانوبن پروانه کبی کل انده نور اولم

[59b]

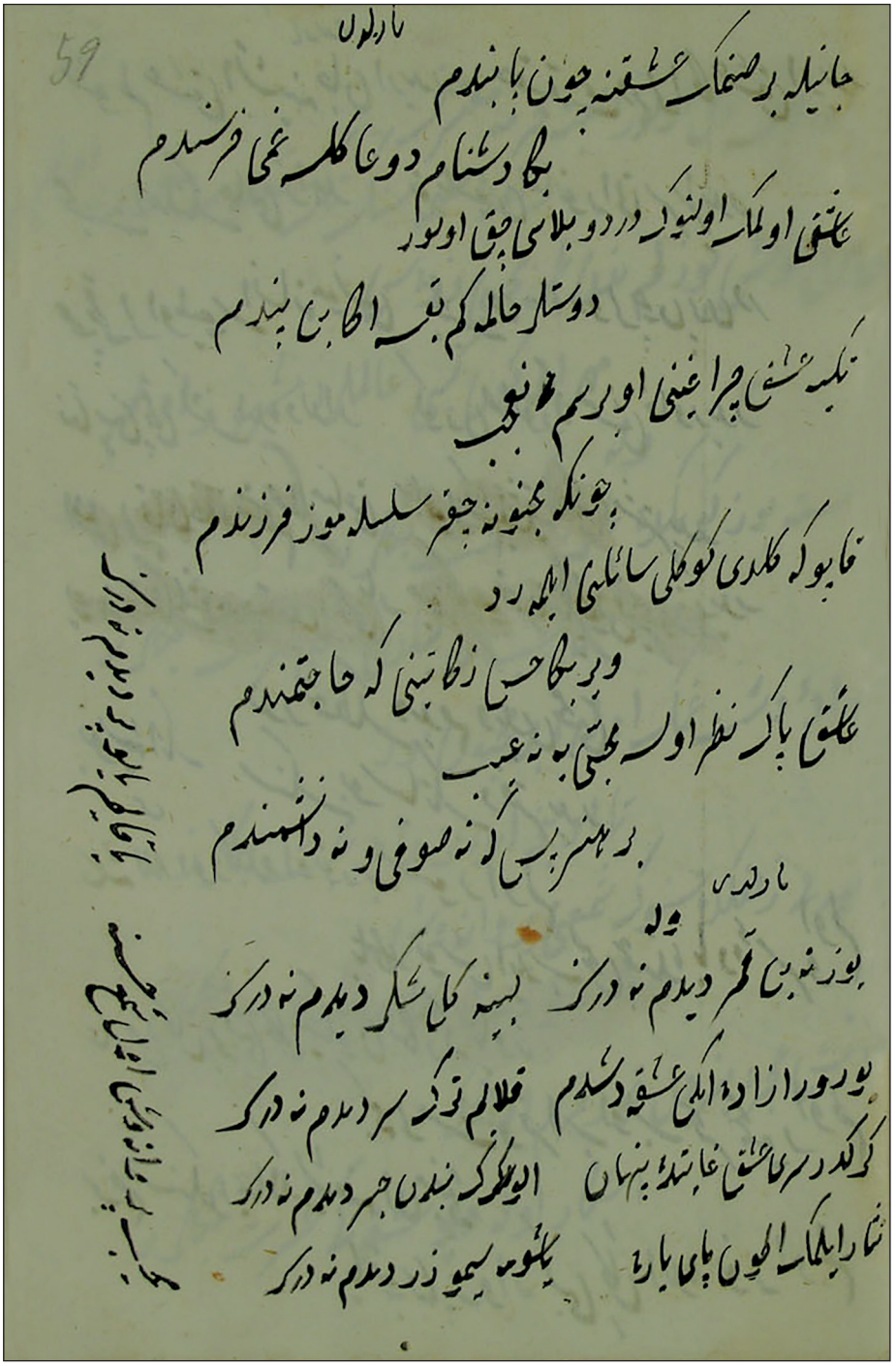

[59a]

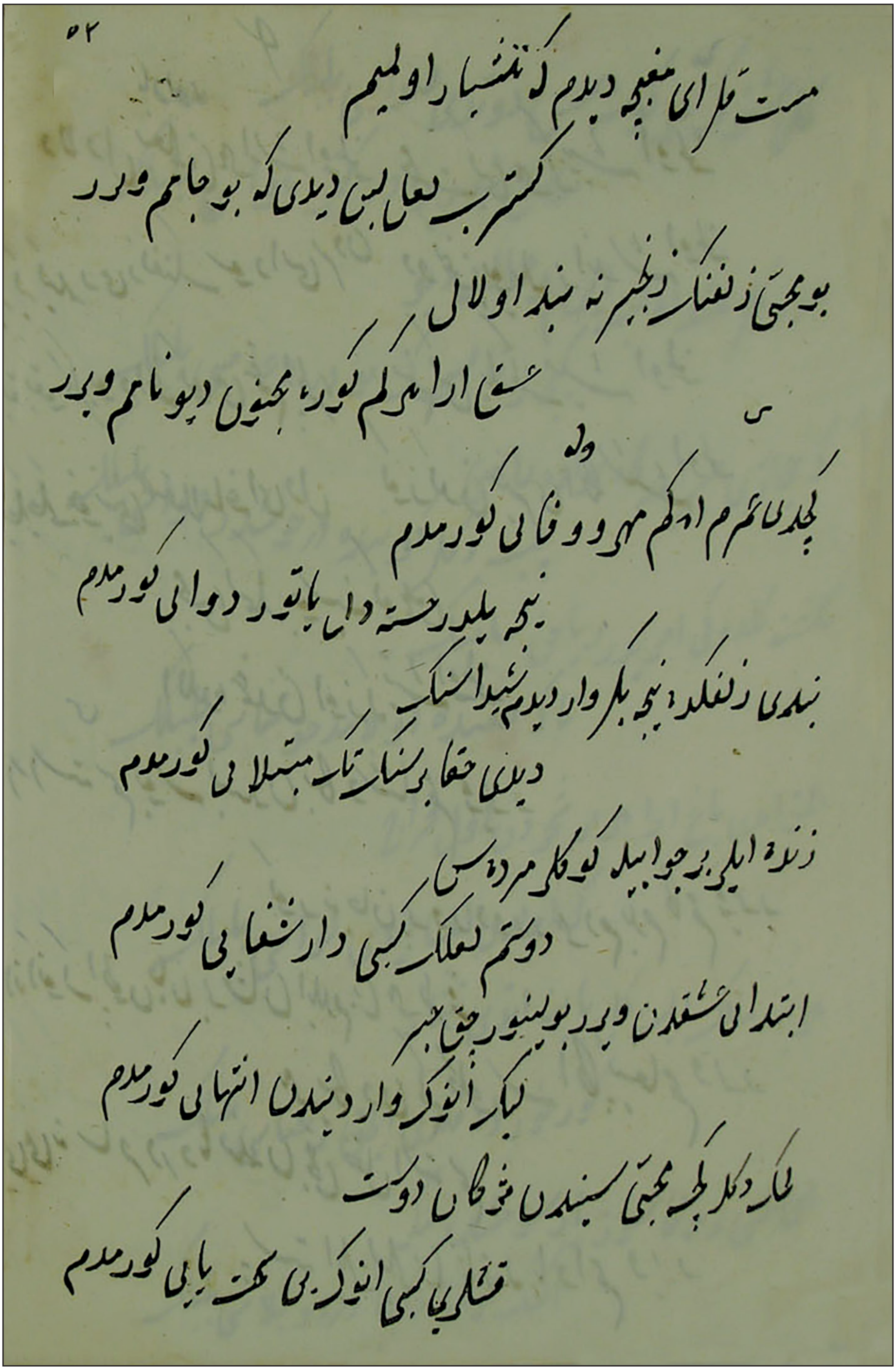

٥٢

مست قلدی ای مغبچه دیدم که تا هشیار اولمیم
گستروب لعل لبن دیدی که بو جامم ویرر

بو محبی زلفنک زنجیرینه بند اولالی
عشق ارا اهلم کوره مجنون دیو نامم ویرر

کیجه لی تا عمرم ادکم مهر و وفا کورمدم
نیجه بیلدر خسته دل باتور دوا کورمدم

تبدی زلفکده نیجه بک وار دیدم شیدا سنک
دیلبرا جفا یری سنک تک مبتلا کورمدم

زنده ایلر بر جوابیله کوکلی مرده سی
دوستم لعلک کبی دار شفا کورمدم

ابتدای عشقدن ویرر بو بینوا رحقا خبر
لیک انوک وار دیندن انتهای کورمدم

لیک دکل لیک محبی سنیدن قنده کالا دوست
قتلی یلیا کبی انوک بی نهایت بای کورمدم

58

بارلوی

دلا دل بغلمق هر ایشه اولمز محبت کبی هرکز پیشه اولمز

کیدرمی زلفنک سوداسی سردن دوکنمز بویله بر اندیشه اولمز

بقوکلر بو داغمه کوهی غم ایچره بنم کبی پلنک میشه اولمز

جکر خونینی صقلاماغه ای دل کوزکدن غیری اکا شیشه اولمز

محبی کسمکه بو سینه کوهن

الکده غمدن اوزکه تیشه اولمز

استه سم بوسه لبندن بکا دشنامم ویرر

کورنه جان پرور دورر هر دم بدم کامم ویرر

انوک ایچون جان برفشان ایلدم بن هر طرف

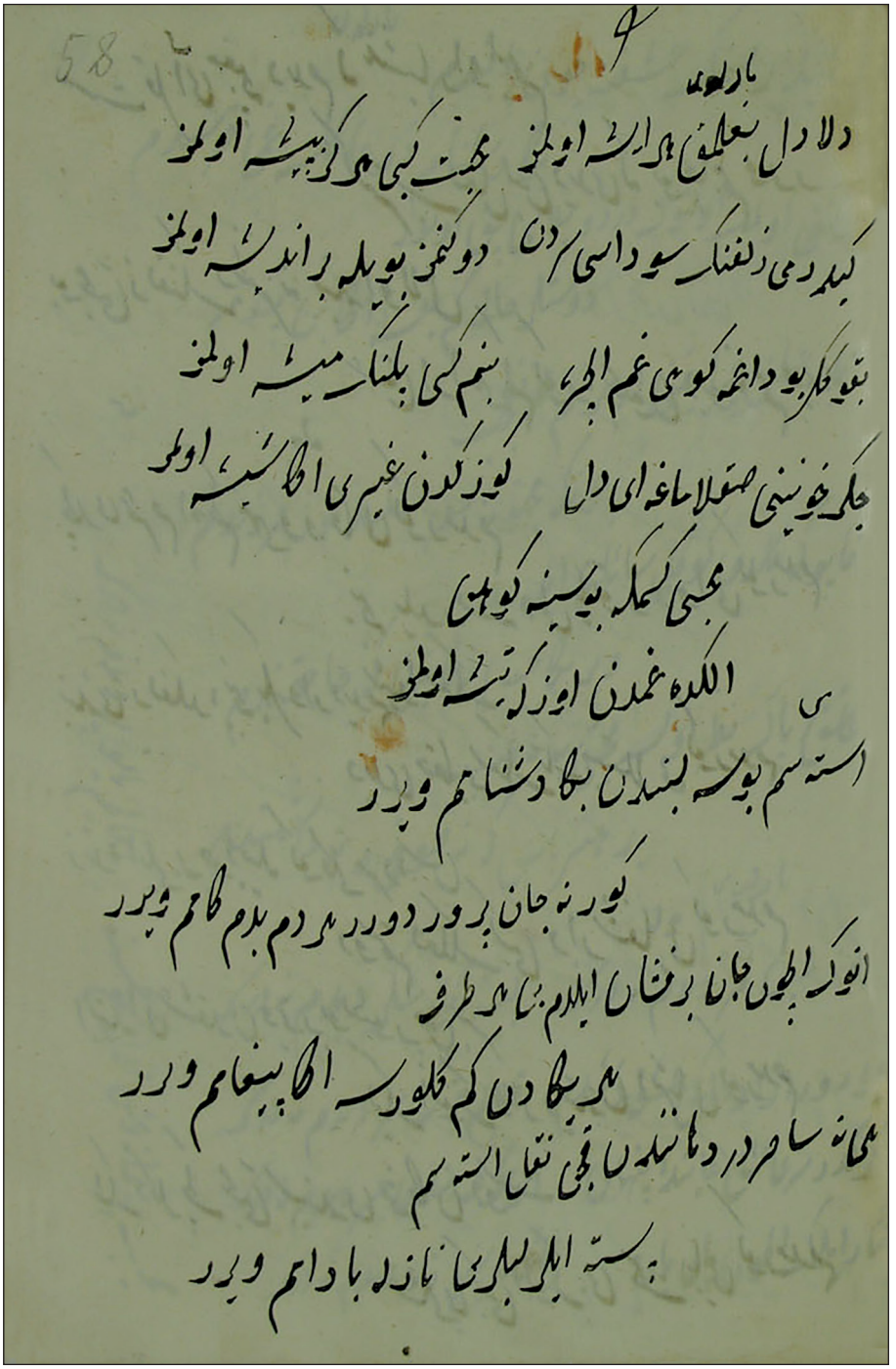

هر یکادن کم کلورسه اکا پیغامم ویرر

همانه ساحر در دهانندن قچن نقل استه سم

پسته ایلر لبلری نازله بادامم ویرر

[58a]

گل شنوک هر گوشه‌سی دوتدی صداسی بلبلک
عاشق شوریده‌در کتمز هواسی بلبلک

دور گل ممتد اولب ایرم وصالینه دیو
گیجه‌لر تا صبحدک بو در دعاسی بلبلک

که حجازی سیر ایدر گاه نواده راستی
چپ دگل گوینده در خوشدر اداسی بلبلک

گلشنه گلدوکی امریدر ریاض ساهنک
تا که حقنده اولامدحو ثناسی بلبلک

المز ایدی باغ ارا هر بر شجردن اول فراج
گر ازلدن المسا ایدی لواسی بلبلک

هر نیه مالک ایسه گل پاینه اتدی نثار
گورنورده قلدی انجق بر عباسی بلبلک

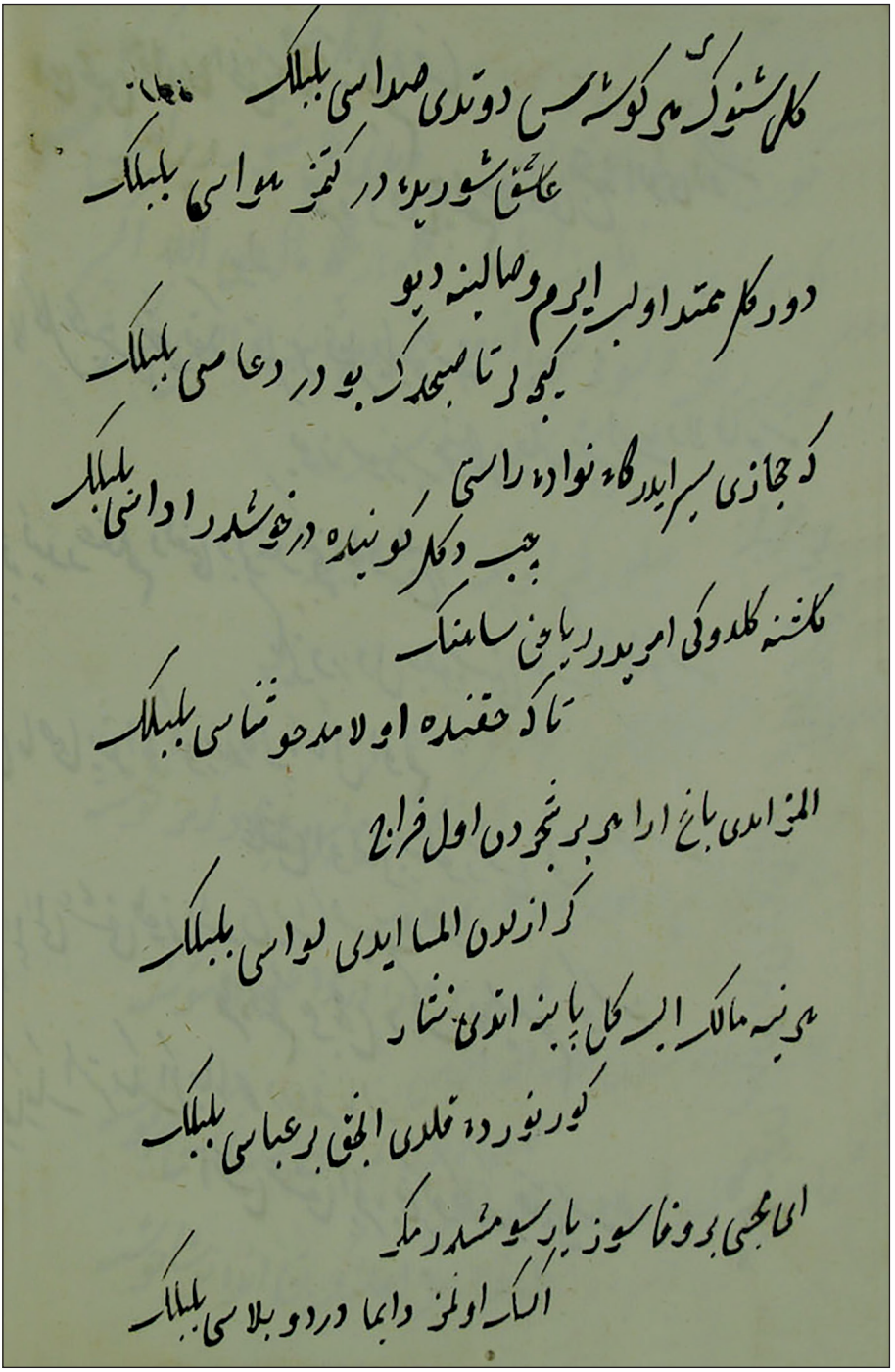

ای محبی بر وفاسوز یار سومشدر مگر
اکسک اولمز دایما دردو بلاسی بلبلک

[57b]

57

انا مجنی ملکی ما الحق بکا تسلیم رضا

غمزه‌لی دلربا چشم جلادی تیغ الای دوشنه

وله

کل نکهت شهی نوکر تمل بر نظر یا بوسنه

یوز سوور مژکان جادوس ایت دلا طابوسنه

کیلدر عقلم ذقنی دیر ... باد صبح

بکزر دل جلوه‌سنی کلشنک طاوسنه

ناصحا پند ایله کوینده کیا مائل اولم

عاشق اولنلر بیلورسی ... ناموسنه

عالمی عشقی طوتی بشلدی ... صحبت وصلا

طره غم ... دک بوسنم کوسنه

بلمک استرسک اکر جانا سو درونم نالشی

اتش عشقا الدیا ... بو کلمک قفنوسنه

[illegible]

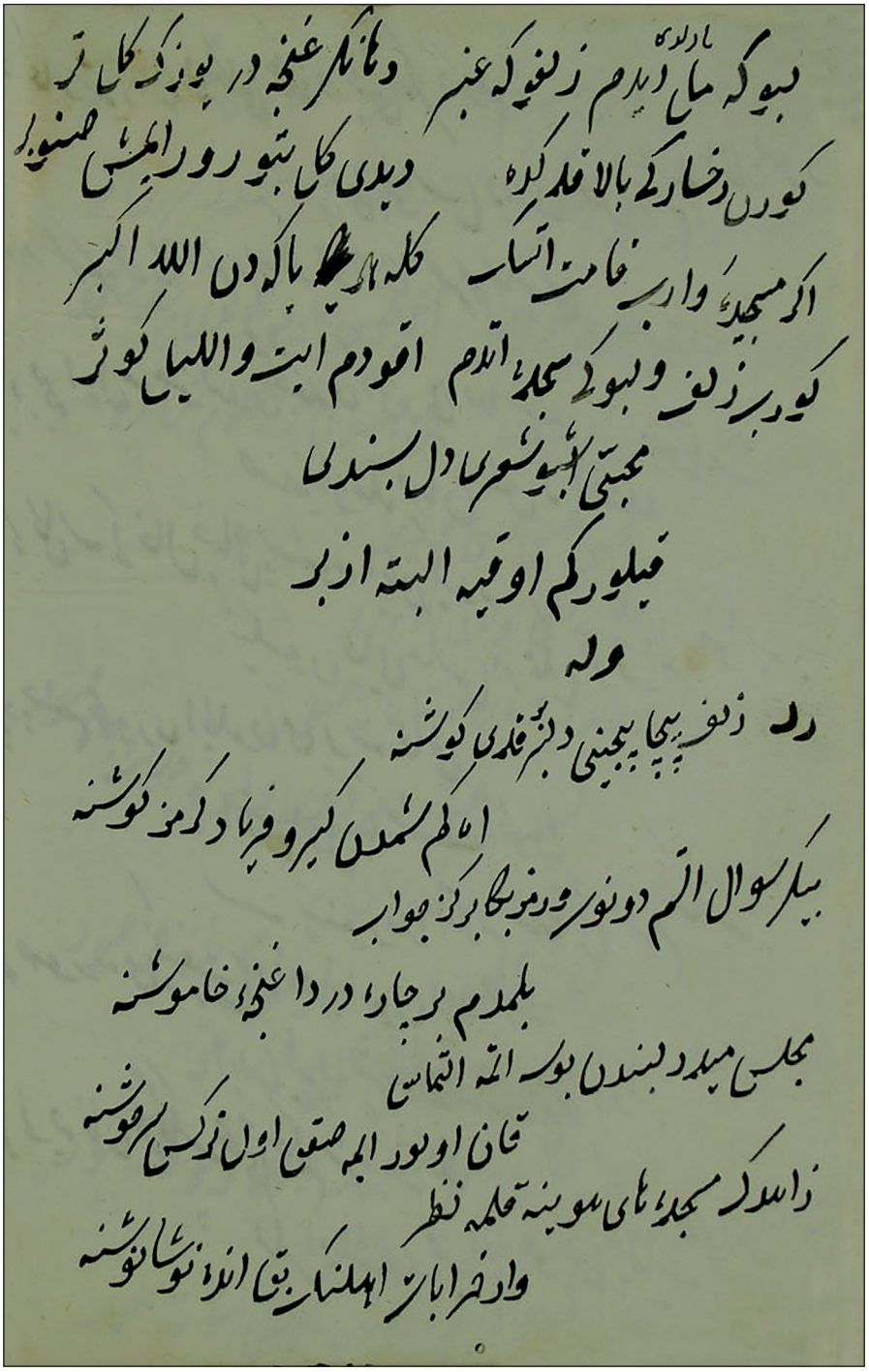

بیوکه مال دیدم زلفوکه عنبر دهانکز غنچه در یوزک کل تر

کورن رخسارکی بالا قلدکده دیدی کل بتور ورایمش صنوبر

اکر مسجده وارب قامت اتسک کله هر یاکه دن الله اکبر

کورب زلف و لبوکی سجده اتدم اقودم ایت واللیل کوثر

محبی ایشبو شعری دل بسندی

قیلورکم اوقیه البته ازبر

وله

رد زلف پیچا پیچینی دلبر قلدی کوشنه

اه کم شمدن کیرو فریاد کرمز کوشنه

بیکر سوال اتم دونوب ورمز بکا برکز جواب

بلمدم بر چاره دردا غنچه خاموشنه

مجلس میدر لبندن بوسه اتمه التماس

قان اولور ایمه صقن اول نرکس سرخوشنه

زاهدک مسجده های هوینه قلمه نظر

وار خرابات اهلنک بق انده نوشانوشنه

[56b]

56

غارت ایدن کوکلمی کلدر محبتی نکر دیدم

یعنی بلمزسن دیدی اول چشم بی امانه صورد

دیمیشم خورده دیدم جانم اولدی صبرم جالمه نکا

بنجه اول مه منزلندن چقدی باکه زربی نقاب

صندیلر جمله جهان خلقی که طغدی آفتاب

کلدی که خال خیالی چشمه الطف کیدر

نیلسون جانی ملکی در مملکی اولمز انده خواب

چشم مخموری الیلدی می بربنه غالبی

~~اتدم اول بادام الحق~~

سینه تنوره دندن اتدم نیده خی بغرم کباب

صورمه می کیفیتی زاهد نیلسون دنیا صورد

ابدی غیرینا شراب ورددی بلمز دواب

کرچه فانی ایچمک محبت حکم شرعیله خط

لیک اولمشدر صراحی خونینی ایچمک صواب

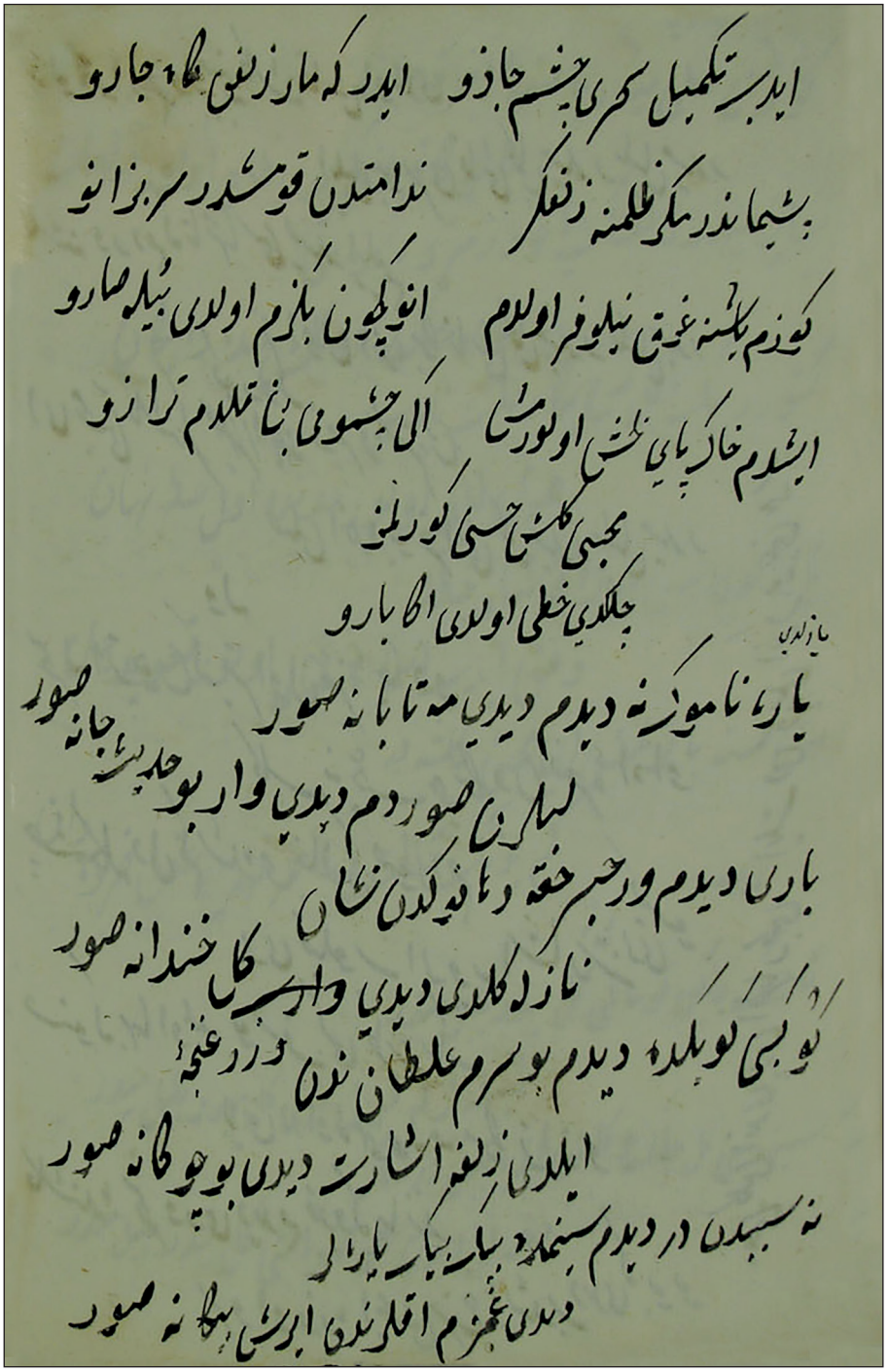

[55b]

55

کز لوکارازم ورمینجه کلشنه قاشی اولمدی
ایلین بو سری قاشی کل میدر بلبل میدر
کلشنه وردم که تا تنهاسنی صید ایلیم
اولی انده بکا ناشی کل میدر بلبل میدر
ای مجنی کلشنک کوردکز زمرد پسترین
صلی انده بو فراشی کل میدر بلبل میدر

وله

سحرله اتر چون که تیر اول غمزهٔ جادو
کلسه نه عجب هر یکادن نعرهٔ اداو
چشمکله دل کم شده می خالو که صوردم
بری قیلوب ابرویه اشارت بری کیسو
حسنوکه بها اولمیه یوسف کبی طرت سک
لایق در اوله مهر له مه سکا ترازو
کلشنده شجر ورمی دیدم قدوکه مانند
سرو او زره ایمش مرغ ایشدب دیدی که بو بو

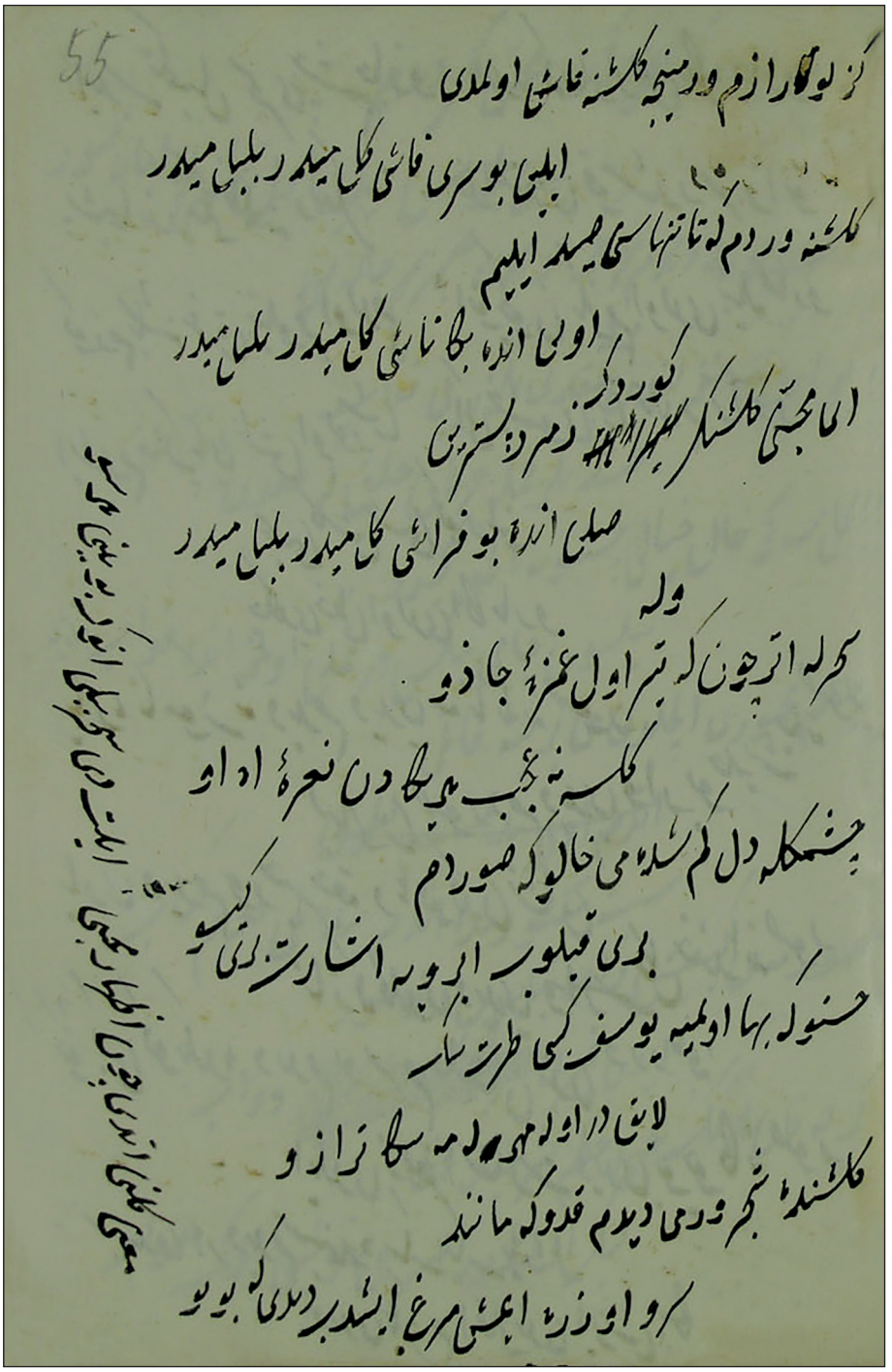

معنی کلنی اندی چون اظهار محبی ایلت دی سحر بیلی انوک بو بینی هر سو

[55a]

یازلدی

کورن خطی میدر یا فتنهٔ آخر زمان
یا خو کافر لشکریدر ظاهر اولور ناگهان
سایه سیدر زلفنک یا خود زمرّد ریزه سی
یا سواد مشکدر دوکلمش انده رایگان
کتورر پیک اجل صن بکا رحلت نامه سن
هر قچن ظاهر اولور خدنده اول خط نهان
یازلدی حسن اوراقه غبار خطله
وفق ایدب اسماء حسنای اولور تعویذ جان
متن حسنه یازلمش ای محبّی حاشه در
کم بونک حللنده عاجز فهم عقل خرده دان

یازلدی

وله

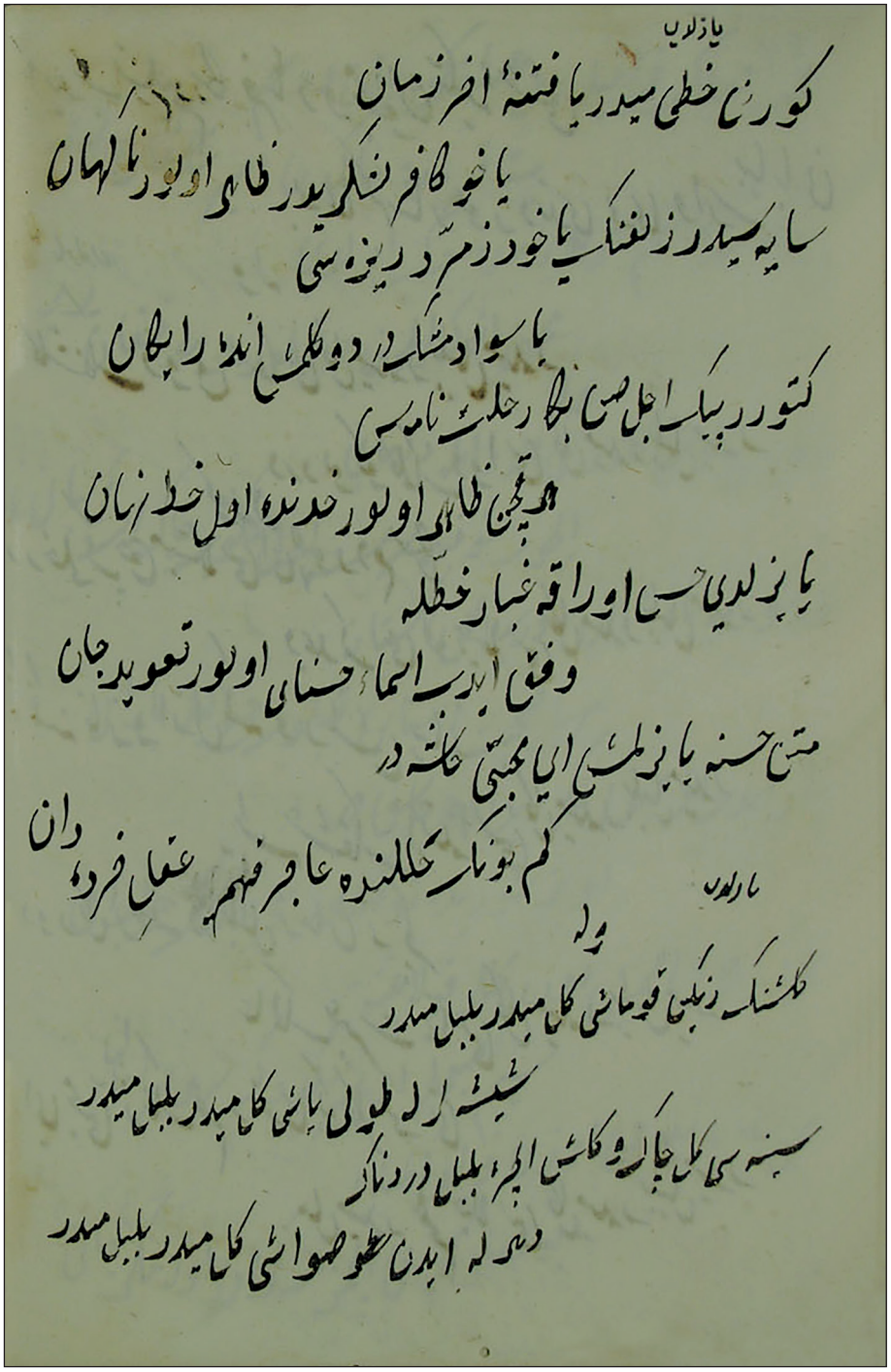

کلشنک رنکین قوماشی کل میدر بلبل میدر
شیشه لر له طولی یاشی کل میدر بلبل میدر
سینه سی کل چاک و کلشن ایچره بلبل دردناک
دهر له ایدن طوصواشی کل میدر بلبل میدر

[54b]

54

ایدب تسلیم بکا فرهاد و مجنون تکیهٔ عشق
بوی کهسار یوز دتدی بوکا وارب بیابانی

مارلون

ولـه

گلشنک ذوق صفاسی گل میدر بلبل میدر
دردیوکو کلمک دواسی گل میدر بلبل میدر

کوزدن

رخلرک هیچ مبتلاسی ای صوردم سکا
دیملرکم بو قوجیلاسی گل میدر بلبل میدر

گلمنه نازه وارز گلمنه ورلکی نیاز
یلله عشقک ابتداسی گل میدر بلبل میدر

دورگل برهفته در بلبل زمان تز گچر
عالمک عبرت نماسی گل میدر بلبل میدر

ای مجنی ذنک غم دتدی کوکلمه اتی
سانا میدر بلم جلاسی گل میدر بلبل میدر

بسی لعلک فراقیله رهی عشقکده جان ورسم
بته قبرمده خاکمدن امیر عاشقان یرر
بو کوکلب قامتم اخر بلا بزمنده جنک اولدی
محبی انوک ایچون در قیلور هر موفغان یرر

وله

دلا چون موسمی کلدر می الود ایله دامانی
ایچوب شوقیله سرمست اول چکوب چاک ایت کریبانی
دوشورمه بادهٔ الدن ورب صحن کلستانه
مهیا صحبت اسبابن قیلوب جمع ایله یارانی
نیاز ایدب اقر صولر مکر دیداره عاشق در
اوتر شوریده اولمشدر سحر دکلک هزارانی
سحرکه ژاله لر اصمش دورر کللر قولاغنه
نسیم صبحله اوینر کورک سرو خرامانی
محبی شاه کل نطع چمن اوزره قرار اتمش
بو دملر کم می ایچمز کران اوله مکر جانی

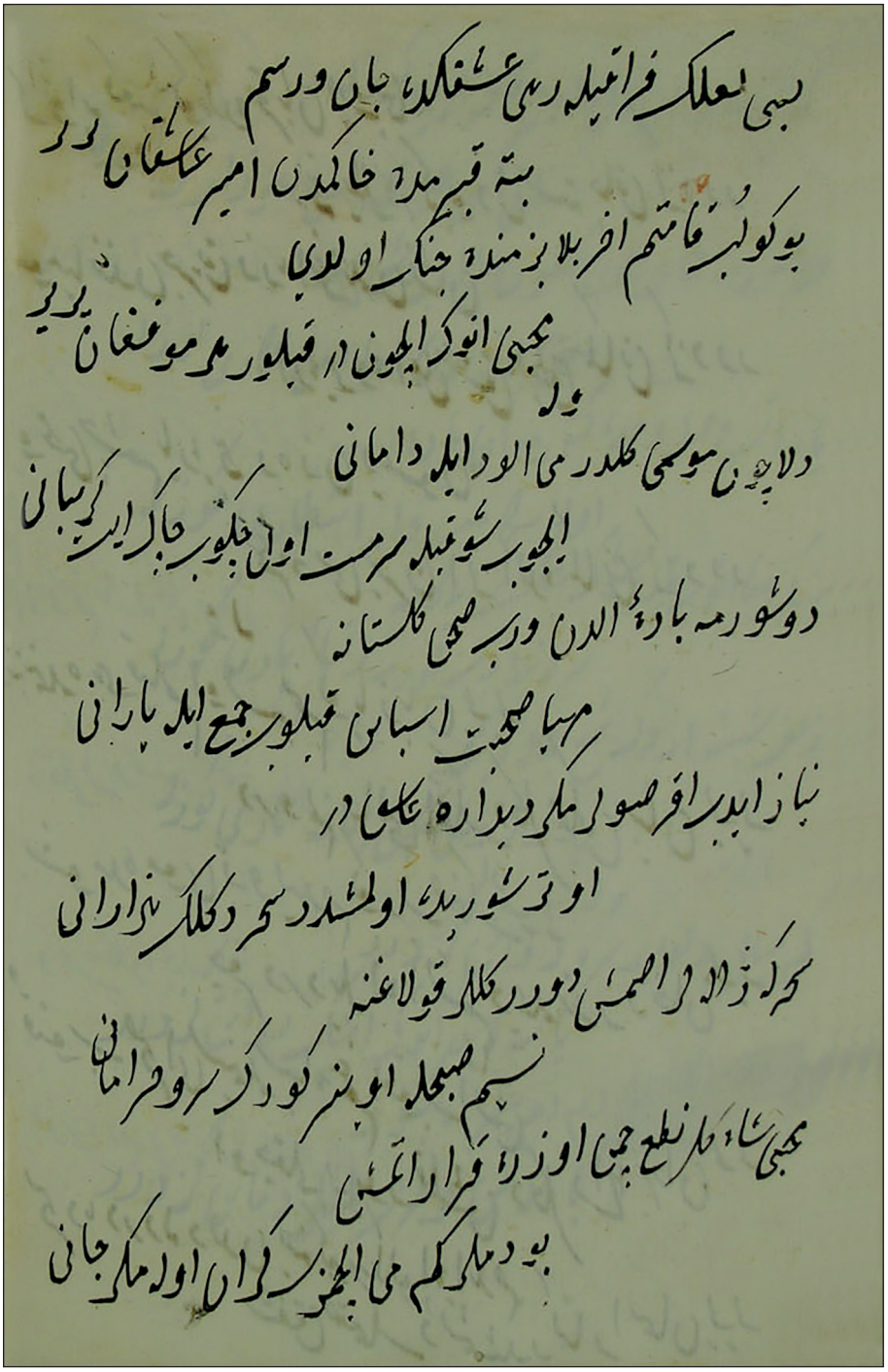

53

کر ثوابه کعبه کویکده قربان ایت بنی
نیجه یللردر که بو دل خسته جانی کزدرر

مومیانندن حبریق زره اغزندن نشان
اره یرده اهل عشق انجق کمانی کزدرر

بو محبی چشم یاره نیجه ره زن دیمسون
غمزه سی تیرن اتر الده کمانی کزدرر

وله

تنمده بر قیلم اولسه بنم کویا زبان یریر
درونم حالنی اتمک دکل ممکن بیان یریر

بشومده موی ژولیدم کورب صنمک ان مولر
چقر دردیله اه اتسم دیمدندر دخان یریر

قتوب صحرای سینمده سپاه غم یقوب اتش
اوچقلر یریدر قلمش دکل داغ نهان یریر

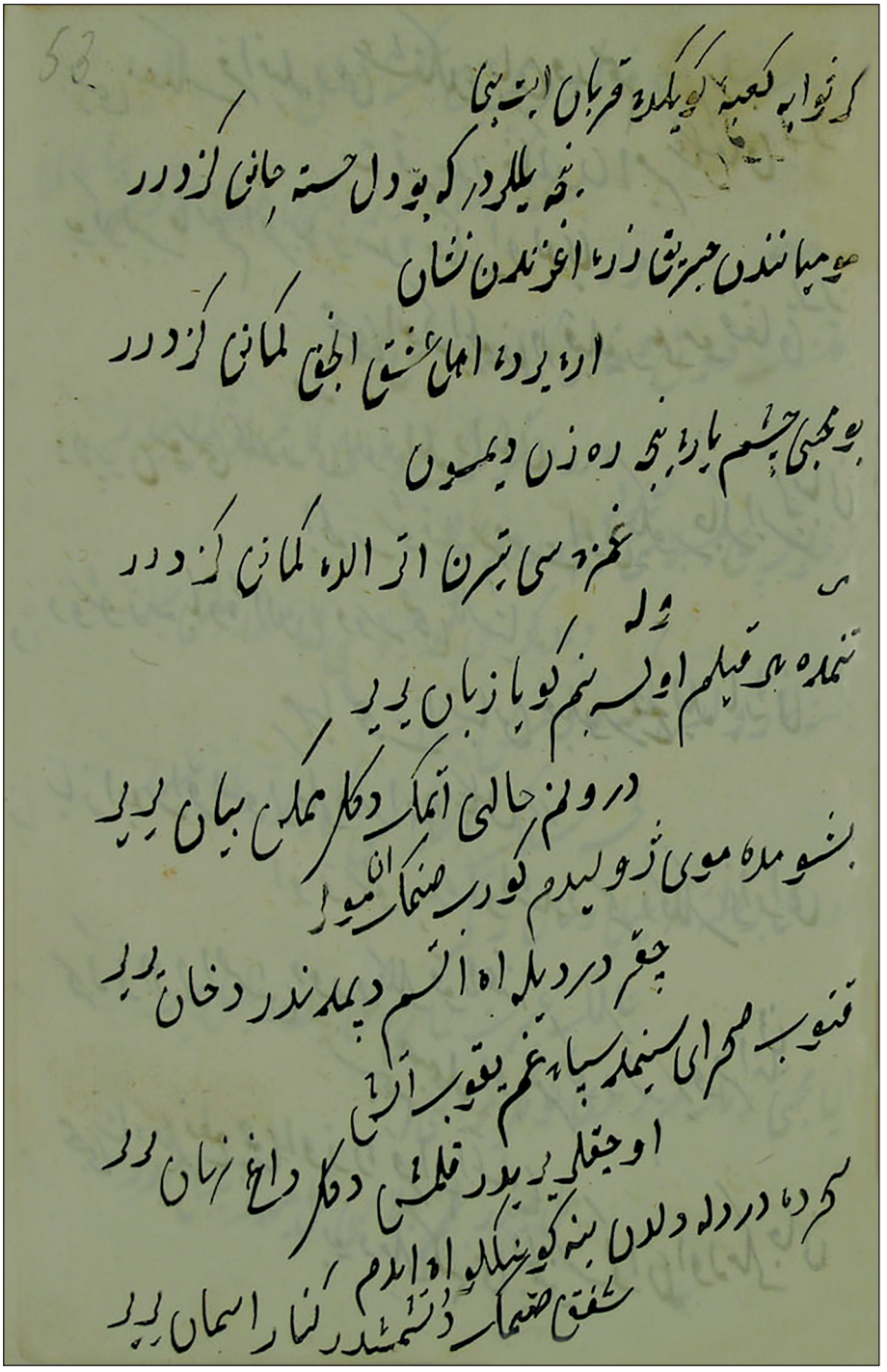

سحرده دردله دلدن بنه کوینکلو اه ایدم
شفق صنمک دتشمشدر کنار اسمان یریر

[53a]

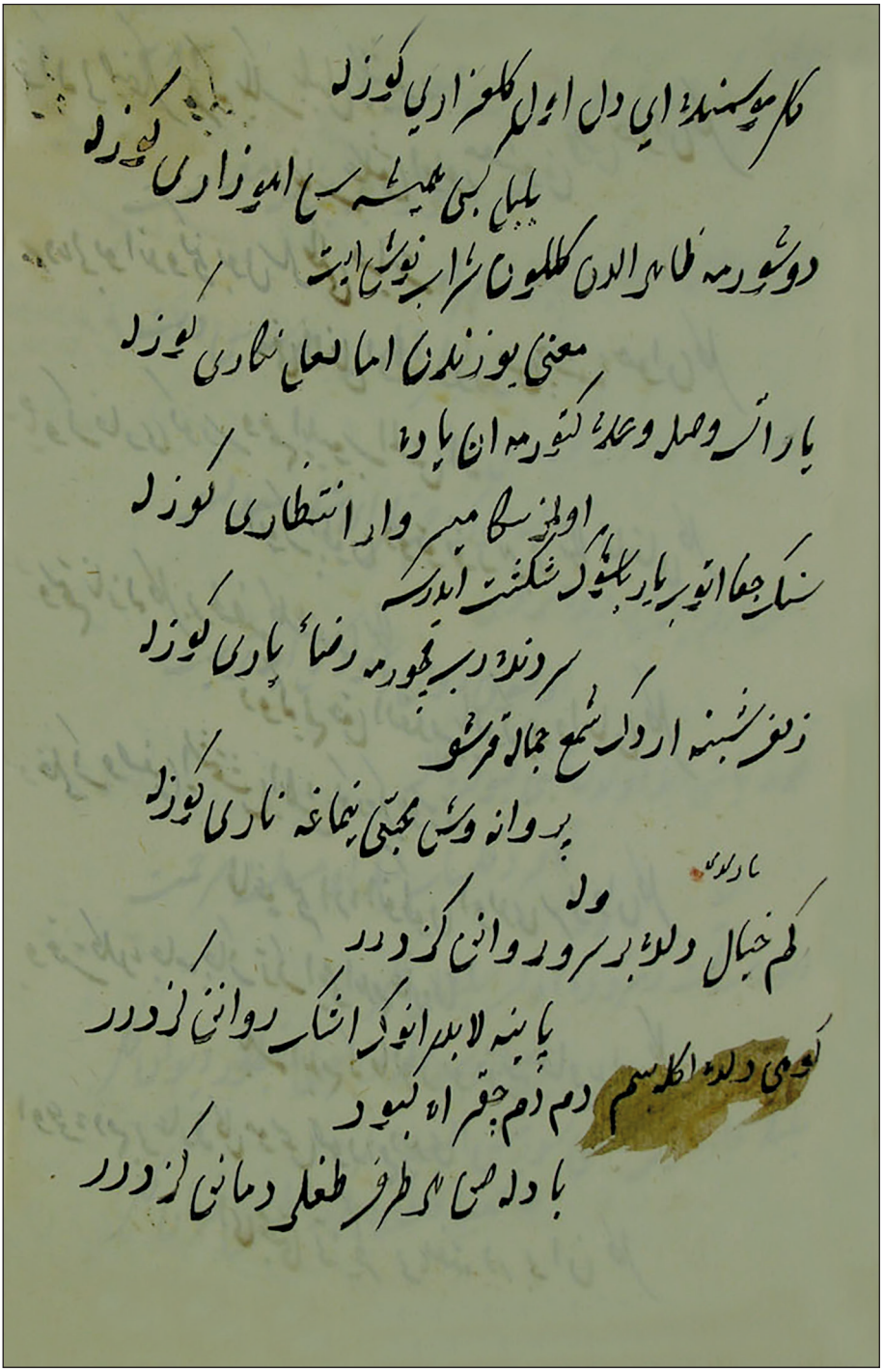

کل موسمنده ای دل اول گلعذاری کوزله
بلبل کبی همیشه سن اهوزاری کوزله

دوشورمه ظاهر الدن کللون شراب نوش ایت
معنی یوزندن اما لعل نگاری کوزله

یار اتسه وصل وعده کتورمه ان یاده
اولمز سکا میسر وار انتظاری کوزله

سنک جفا اتوب یار باشوک شکست ایدرسه
سردنده رب قچورمه رضای یاری کوزله

زلف شبنه اردک شمع جماله قرشو
پروانه وش محبتی نیماغه ناری کوزله

وله

کم خیال دلده بر سرو روانن کزدرر
پاینه لابدر انوک اشک روانن کزدرر

کوهی دلده اکله بسم دم دم چقر اه کبود
باد له صن هر طرف طغلی دمانن کزدرر

[52b]

52

زاله‌لر صنمک نیجه‌کی بلک بلبل یاشیدر
اغلب عاشق اولور معشوق وش خندان کل

مرده‌لر بو اندوکنجه بول سلر طلمی حیات
فی المثل اولمشدور رصف چشمهٔ حیوان کل

ناوک خاری کورب وهم ایلیوب المش اله
انوک ایچون دوتونور هر بریکا قلقان کل

دوستم نازله کل بر لحظه کلشندن یکا
دوکه‌یم حق القدم پایوکه بر دامان کل

دخلرک وصفن ایشتمش ایلمش کورمک هوس
طاغو صحراده انوکچون اولدی سرکردان کل

وقت کلدی جامه چاک ترک ایلر ایدم عاریی
بلسه ایدم که قالور بو نوعه جاویدان کل

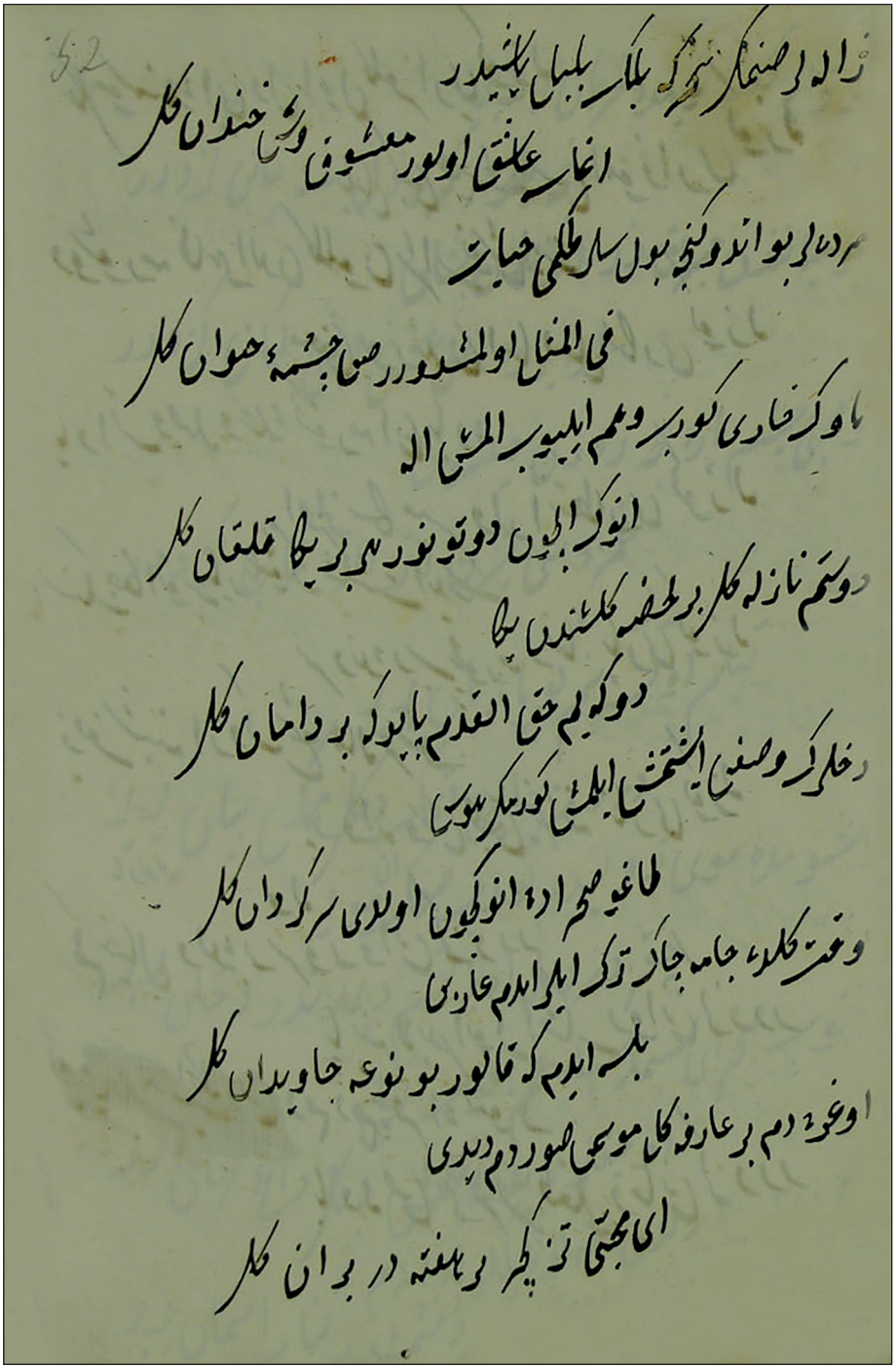

اوغره دم بر عارفه کل موسمی صوردم دیدی
ای محبتی تز کچر بر هفته در بر ان کل

[52a]

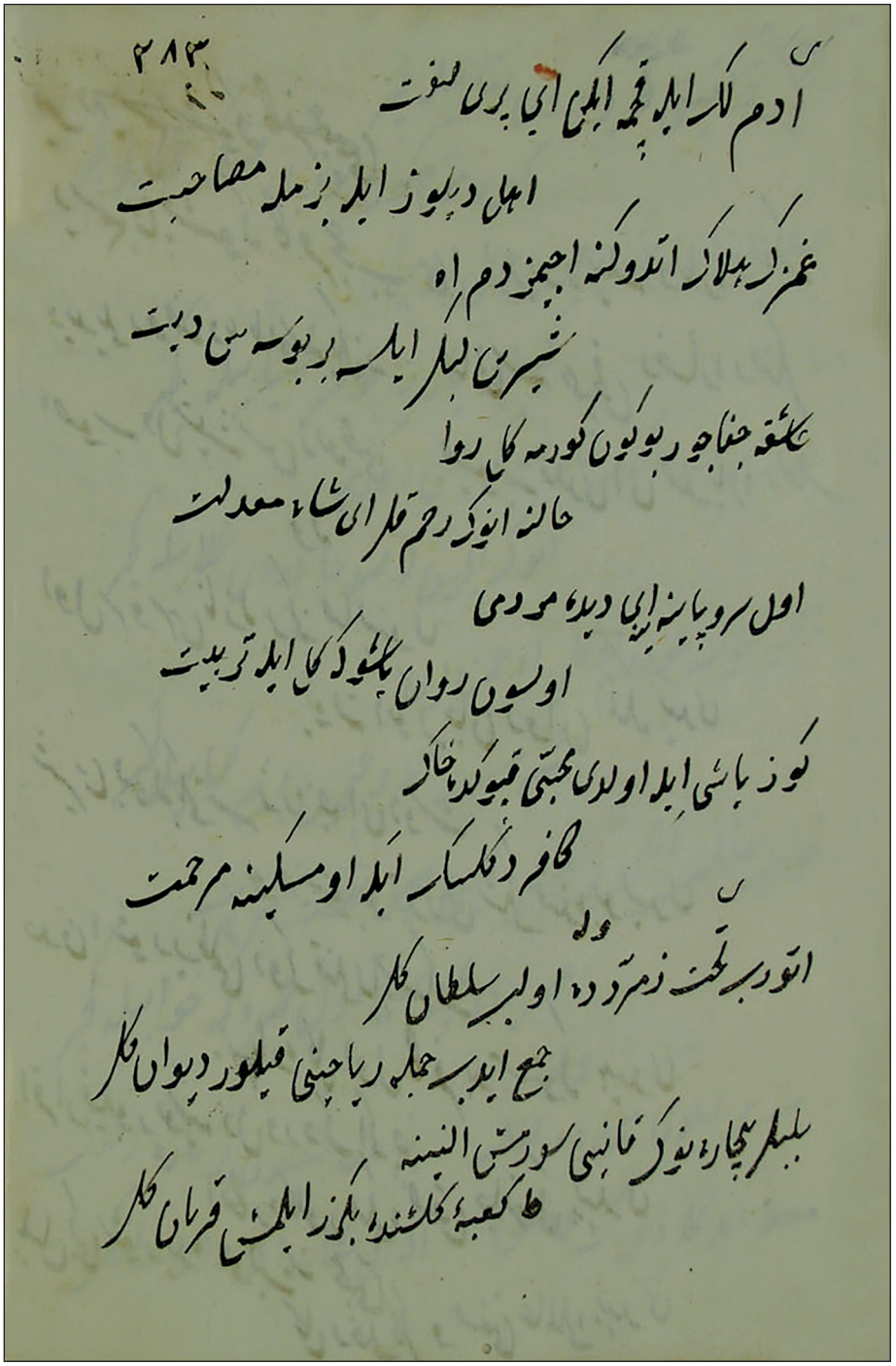

[51b]

51

~~دیر دریسم چشموکه کافر عجبمی~~

دیسم بنا چشموکه کافر عجب می ایدیدر بیلنه زناره زلفک

دیدیلر روضه ده طاوسه بکزر صالیسه هر قچن رخساره زلفک

اصوب دل شیشه سن زلفه محبی صیوب قلدی انی صد پاره زلفک

وله

اول سرو سهی نازله برکز صالیندی

یولنه انوک جان روان اتمکه نیدی

شیرین لبوکه بکزمسه زره جه ای دوست

بو حرمتو بو قدری شکر قنده بولیدی

حدن اشوریر ظلمی دوکر قنلری چشمک

بر پاره کل اول کافر بدمستوکه هیدی

اقرار قیلور بوسیه دل وردک اکرچه

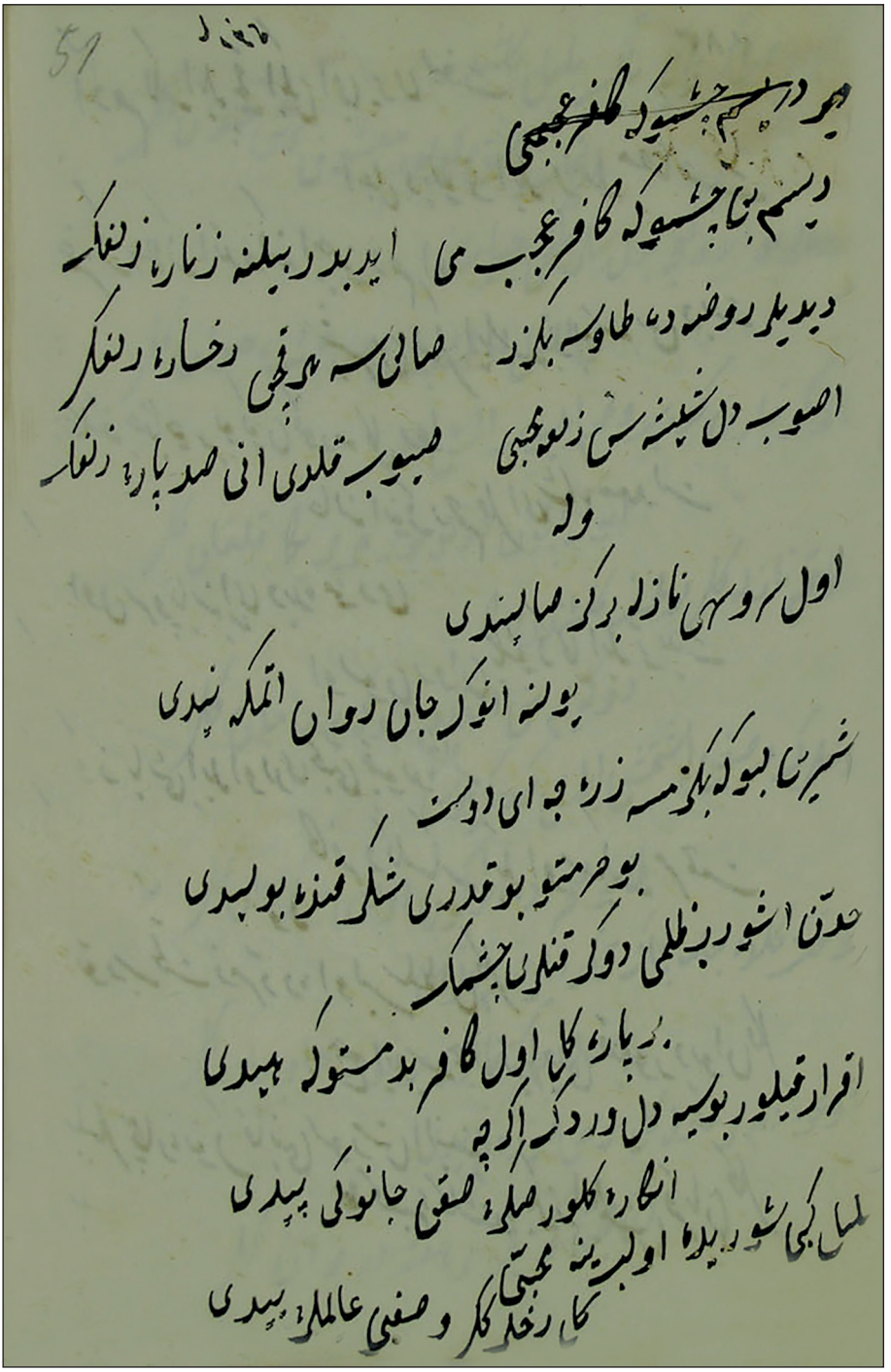

انکاره کلور صکره صقن جانوکی پیدی

لعل کبی شوریده اولبرینه محبی

کل رخلرکک وصفی عالملره پیدی

[51a]

یار زلفینی طرر روی نقابیله کچر
کورمزم کون بوزنی صنکه سحابیله کچر

صلمه فردایه بو کون عرض جمال ایله بکا
کم ایره یارنه بو عمر شتابیله کچر

درد سر بشده اکوب عارضوکی یاش دوکرم
انوک ایچون که صدعا دردی کلابیله کچر

شیخه صنجوب جودر کوکلمی اه غمزه لری
چشم مست الدوغیچون بزم کبابیله کچر

خواب غفلت دیکا اویر چشمی محبی ~~ایت~~ ~~خضر~~ نظر ایت
عمردن صیمه سن اول عمره که خوابیله کچر

وله

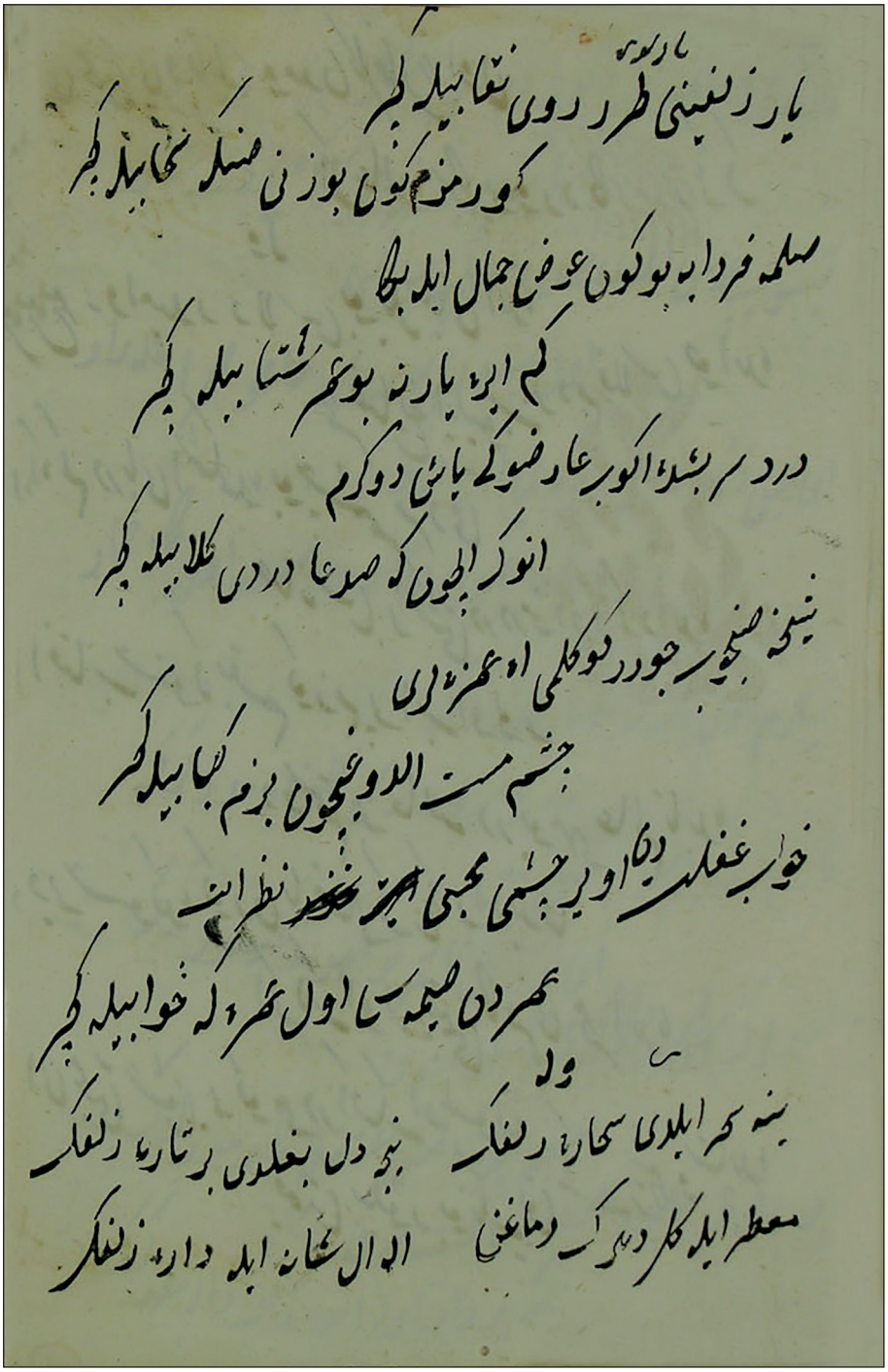

ینه سحر ایلدی سحاره زلفک نیجه دل بغلدی بر تاره زلفک
معطر ایله کل دهرک دماغن اله ال شانه ایله داره زلفک

[50b]

50

ای مجنی بی وفالره ویرمدن کوکل فارغ اول
کیم عالمده سکا پروردکار مددر کر

ولە

هیچ روا امیدلر دلاسی بو بیل جای ایدر
غم ضایع ایلیوب بر دم قلاسی چو ایده

ادکلم دریای اشکمده بو چشم مردمی
صانەسا بر کشتی در درمنده دوز کردابده

آفتاب حسنوکه بقسم کوزم پر آب اولور
دوشتم بر حالە در بو مهر عالمتابده

دیر حسنوکده کورن یا غشلک کرنج رادیدی
اکر کلر اول مجنی کافر باهر ابده

ای مجنی عشقن بر کوهر دراسکار اولمسون
قیمتن بیلور بونک یوقلمه شیخ و شابده

ابرولر اه ایلیوب دکدکجه دم دم یاشلر
پاینه هر بر شجر ایلر کلک زرلر نثار

قینوب جوش ایلدی خون زمینک مل کبی
اول سببدن کورنور طاغو صحرا لاله زار

ای محبی اشبو دملرده دیدی اهل خرد
بادهٔ الدن دوشورمه مست اول کاه خمار

وله

نیلرم اول بهاری بکا یارمدر کرک
قامت سرو یوزکل کلعذارمدر کرک

کلشن حسنوکه قرشو کیجه بلبل لیبن
ای یوزکل تا سحر بو اهو زارمدر کرک

کوزلرک پاشنی ای دل دکمه تسکین اولمسون
سینم الچره اتش عشقله نارمدر کرک

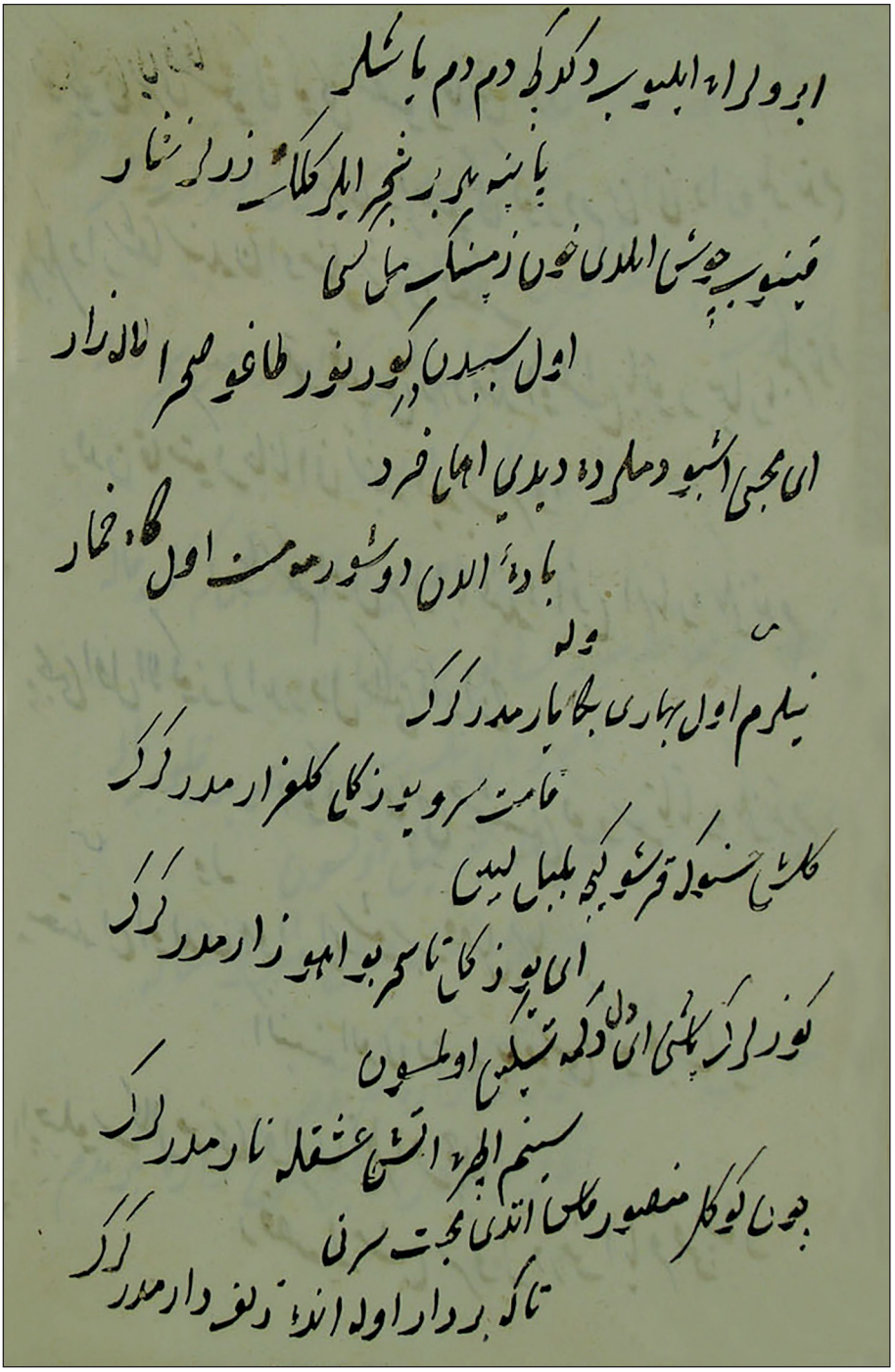

چون کوکل منصور کلسن اتدی محبت سرنی
تا که بر دار اوله انده زلف دارمدر کرک

[49b]

49

ایدوب چون سرّ عشقنی کوکلی منصور فاش ایتدی
سرِ زلفینی کوردم بن انی داره بلمزیدم

لبلر دار شکرستاندن او منکلی شربتی لعلک
تمرقه سی دردمند اولمش بایتور بیماره بلمزیدم

کوزلدن قامتوکز جانا انی تشبیه ایدر سروه
یانشم اول سروا یا غنچه اغز اظهاره بلمزیدم

بچی اول الا کوزلر ایدر دل ملکنی تاراج
انی کر یغماچی چشمنی کورب تاتاره بلمزیدم

وله

معتدل اولدی هوا ایرشوب فصل بهار
اکنینه الدی زمرد جامه سی کوهسار

اچلوب کللر منور اولدی اطراف چمن
رقصه کلمشی سرولر درخوا اپاقوجنار

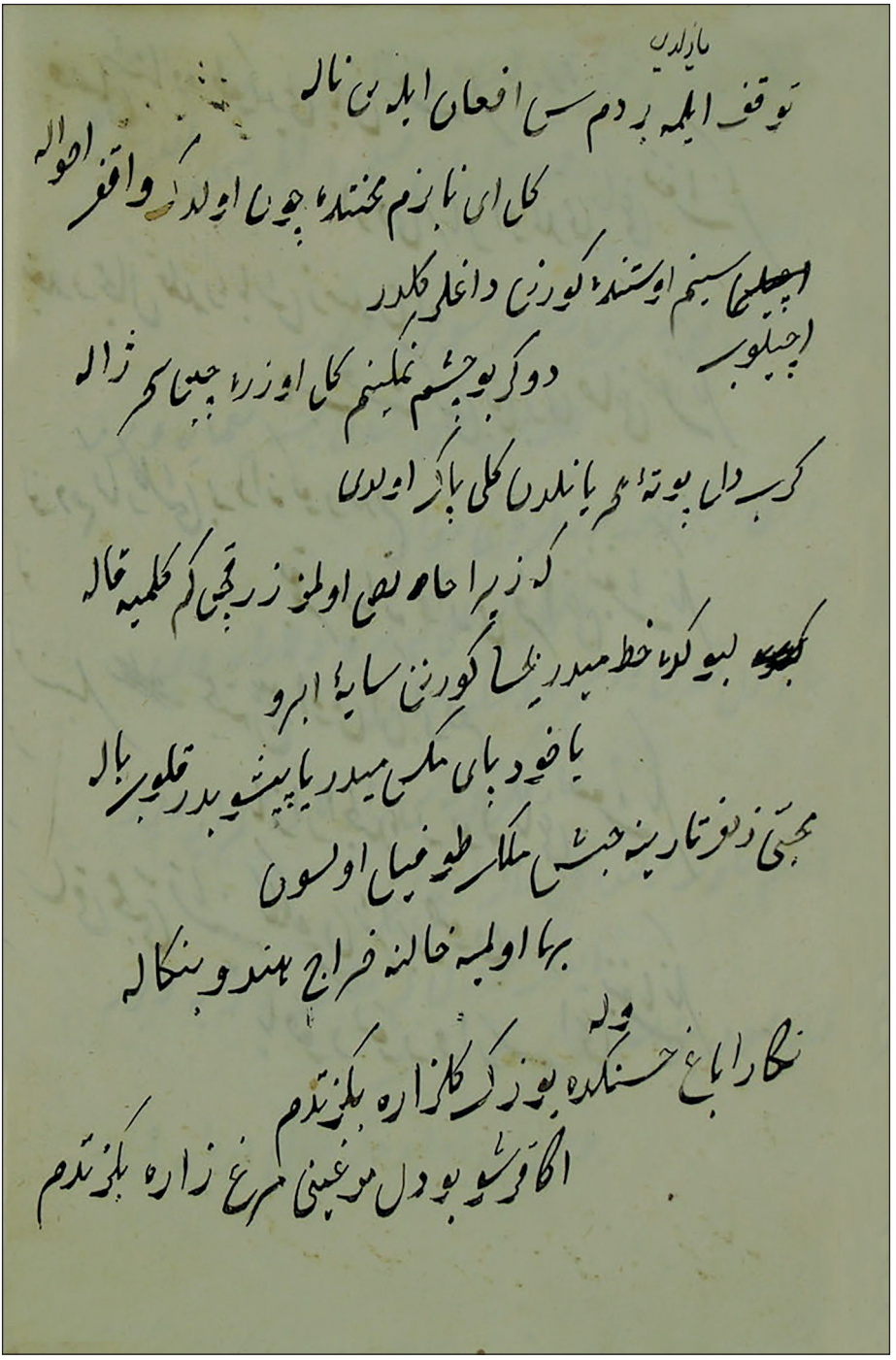

[48b]

48

فصل بهارده طرح ایدیلمی باغی بنفشه زارلک

اردی بهار اولمدی چاغی بنفشه زارلک

یلدر مجال علمدری باشی زمیندن آه

نابحسته کبی بقابری حیائی بنفشه زارلک

کوردم کنار کلشنی بر دانه کوردم مدام

بعض جهانه واری فراغی بنفشه زارلک

سنبل [illegible] سجنده هیچ اولمی ان بلمزدم

بازار اجنده بر یوده باغی بنفشه زارلک

ساقی محبتی تاشنیه کلکلی شراب صوین

یا خود کتور وار اغی بنفشه زارلک

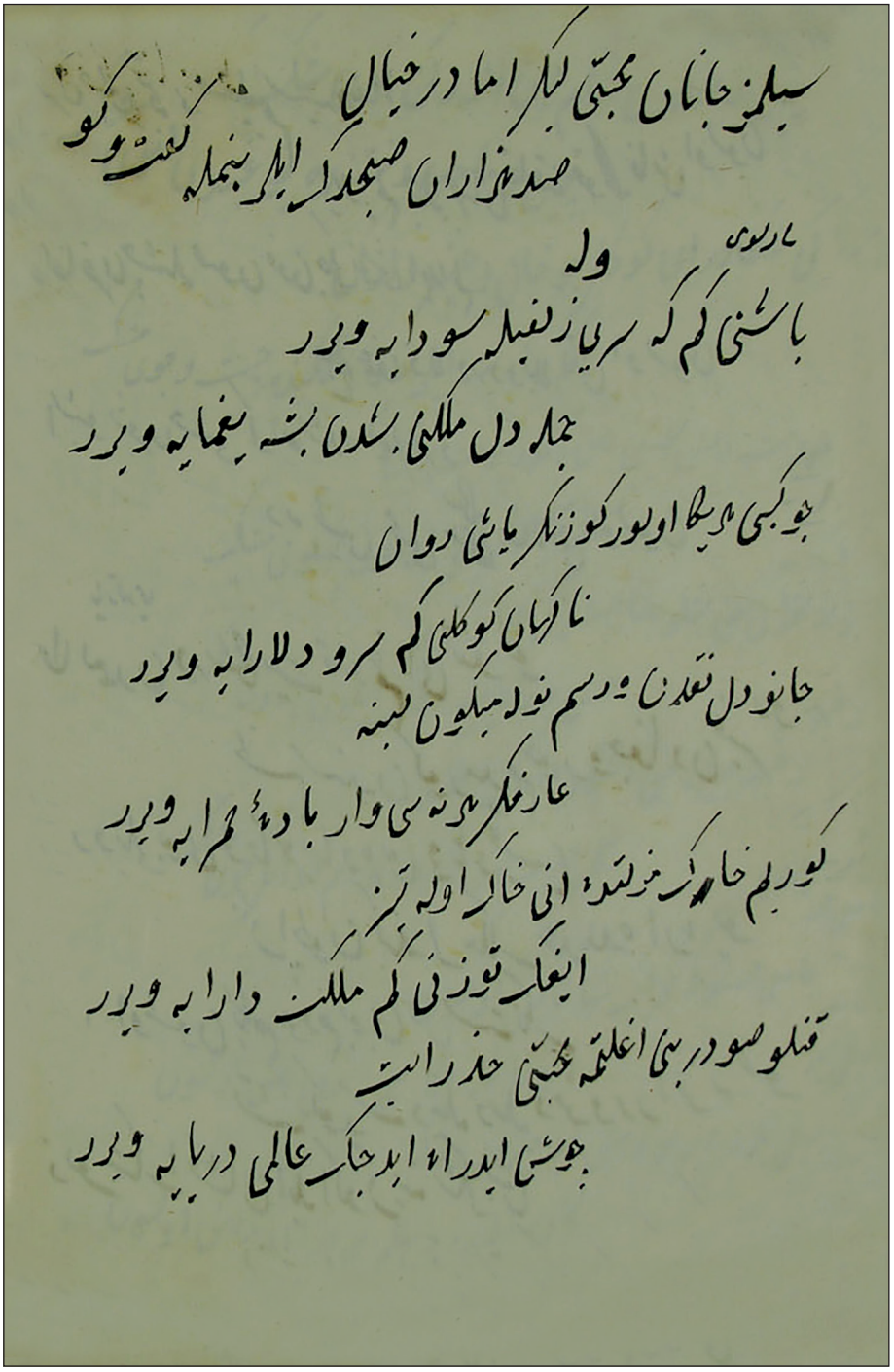

[47b]

47

سرّ عشقی نیجه بر صقلیم سینه ده آه

ایده‌یم جمله جهان خلقنه فاش اولسون

ساغریم چشمده صون خون جگر نوش ایده‌لم

مطبخ غمزه دلا درد و بلا آشی اولسون

الشبو نوری حسنی کرای شیده اهل فرد

دبه تحسین عجبی سابانشی اولسون

یازلدی

وله

طالعمدن در شکایت ایلدم ای تندخو

یخه سندن کورمدم جور و جفادن غیر رو

کوردیلر بوی وفا دنیاده یوق دی یاد قیس

انوز اچون کتدلر ملک عدمده ارار بو

اکلسن اولسون یاکم بردم بو بن دل خسته نک

تشنه کورسه دمادم دمادم زور اغزنه صو

دنوشکار افشان ابد الا کدینه تشکی ایسا

زنت اله اوقیسی شعر کده یا خود طکلی بو

[illegible]

[illegible]

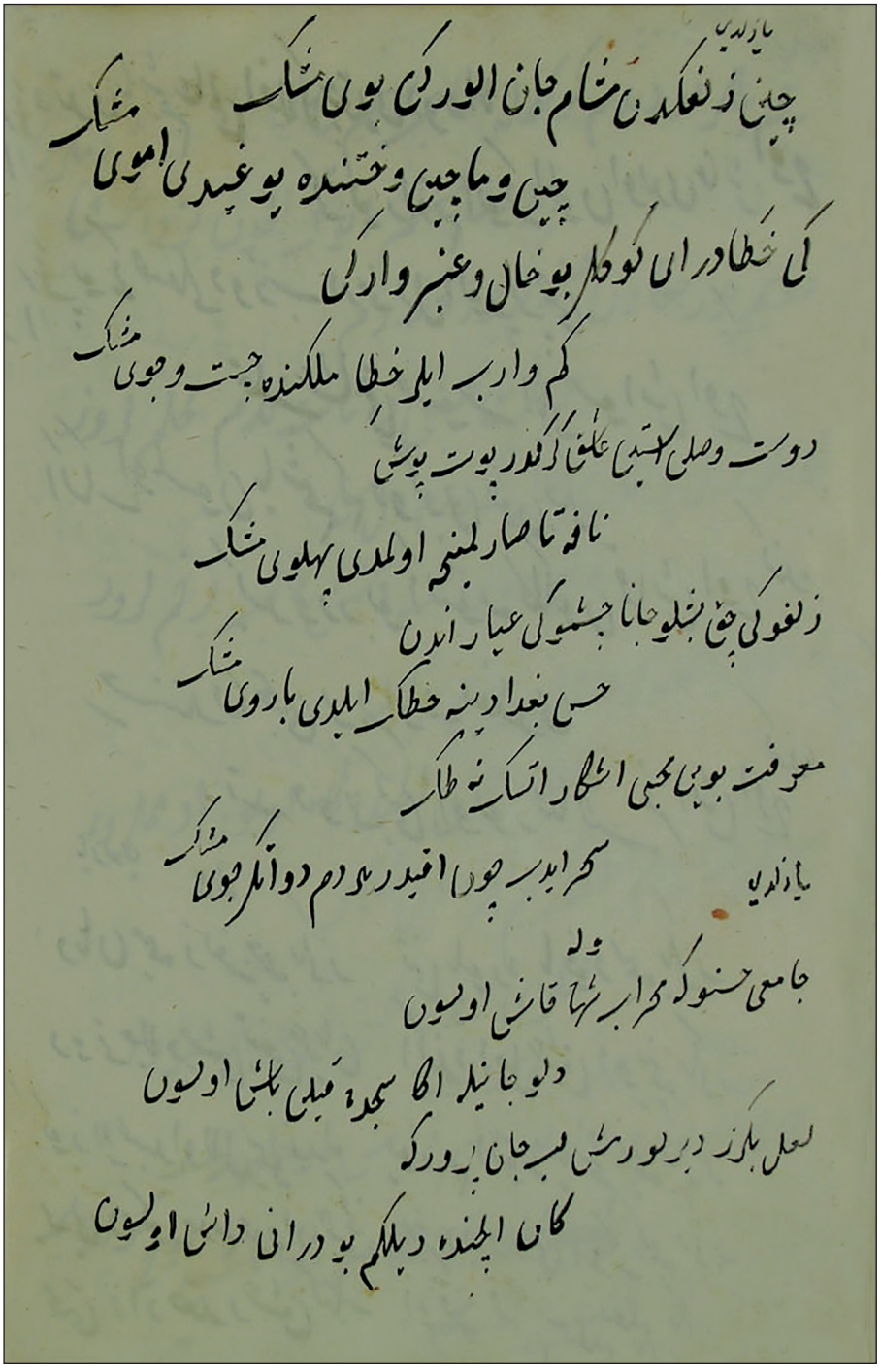

[46b]

46

دتدی یاشم عالمی افلاکه چقدی دوداه
کز لو رازم انوک الطون اولدی فاش اوح

کر پوکی صنعلی دوزب درمز دل الور پرچمی
قلب عشاقی صبوب ایلر سواش اوح کندیابر

اکسک اولمسون یاشم کم دوکوبن خون جکر
کیدورر بو اکنومه کلکون قماش اوح کندیابر

تاب حسنندن محبی بر حرارت بغلدی
تب دوتر کبی اولور صاحب فراش اوح کندیابر

یازلدی

وله

دهان میمه زلف جیمه بکزر — تنی بلوره یاخود سیمه بکزر
دوتر جلاد چشمی تیغی عریان — اوکنده اهل عشق دونیمه بکزر
کوزلر صیدا اولالی سیمو زرله — یوزم التونه یاشم سیمه بکزر
یری ده کورمدم صورادهکز — بشرده ورمی ایدک کیمه بکزر
محبی داد حقدر عشق کباب — اوقنمز صنمه سن تعلیمه بکزر

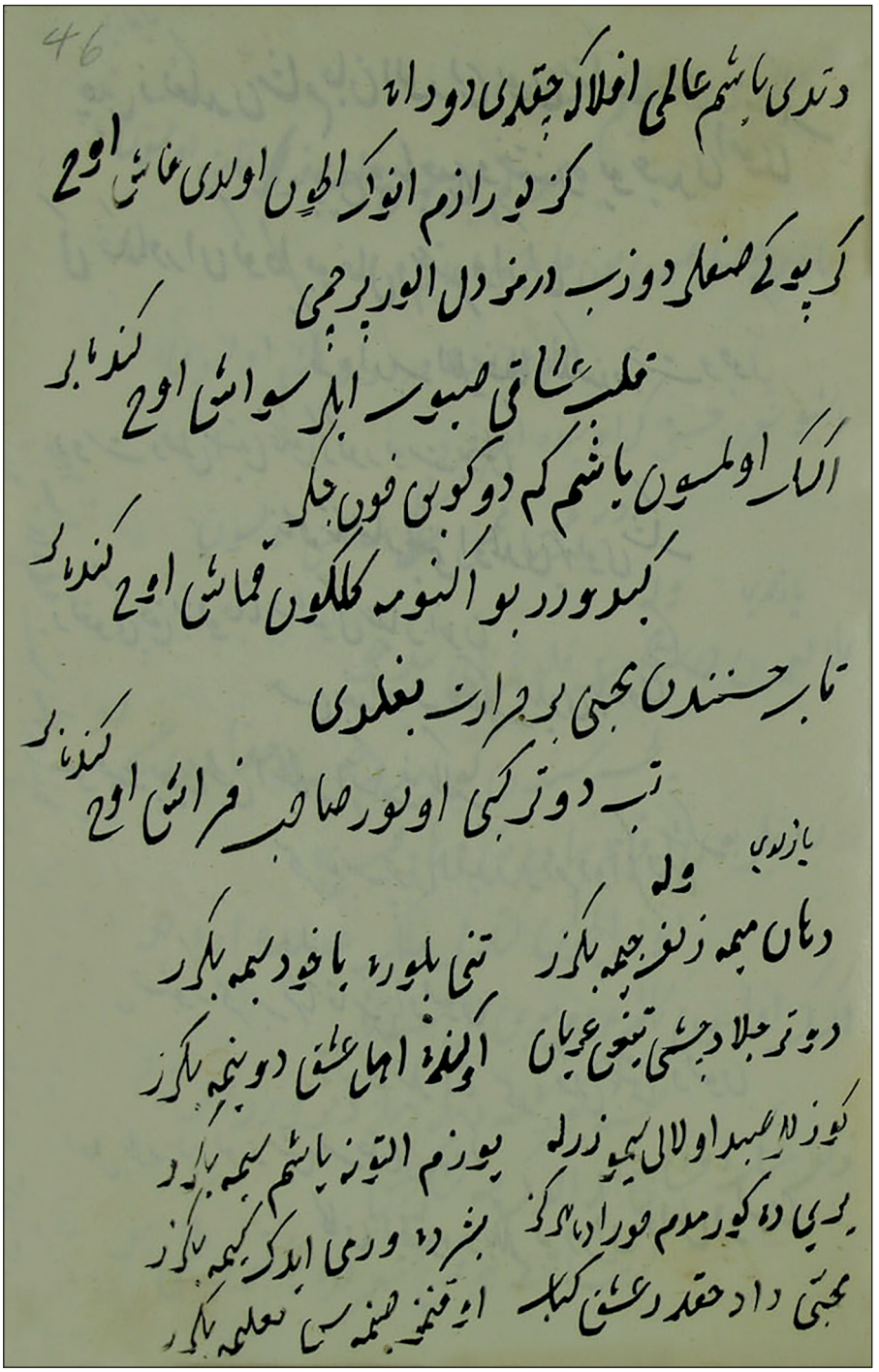

[46a]

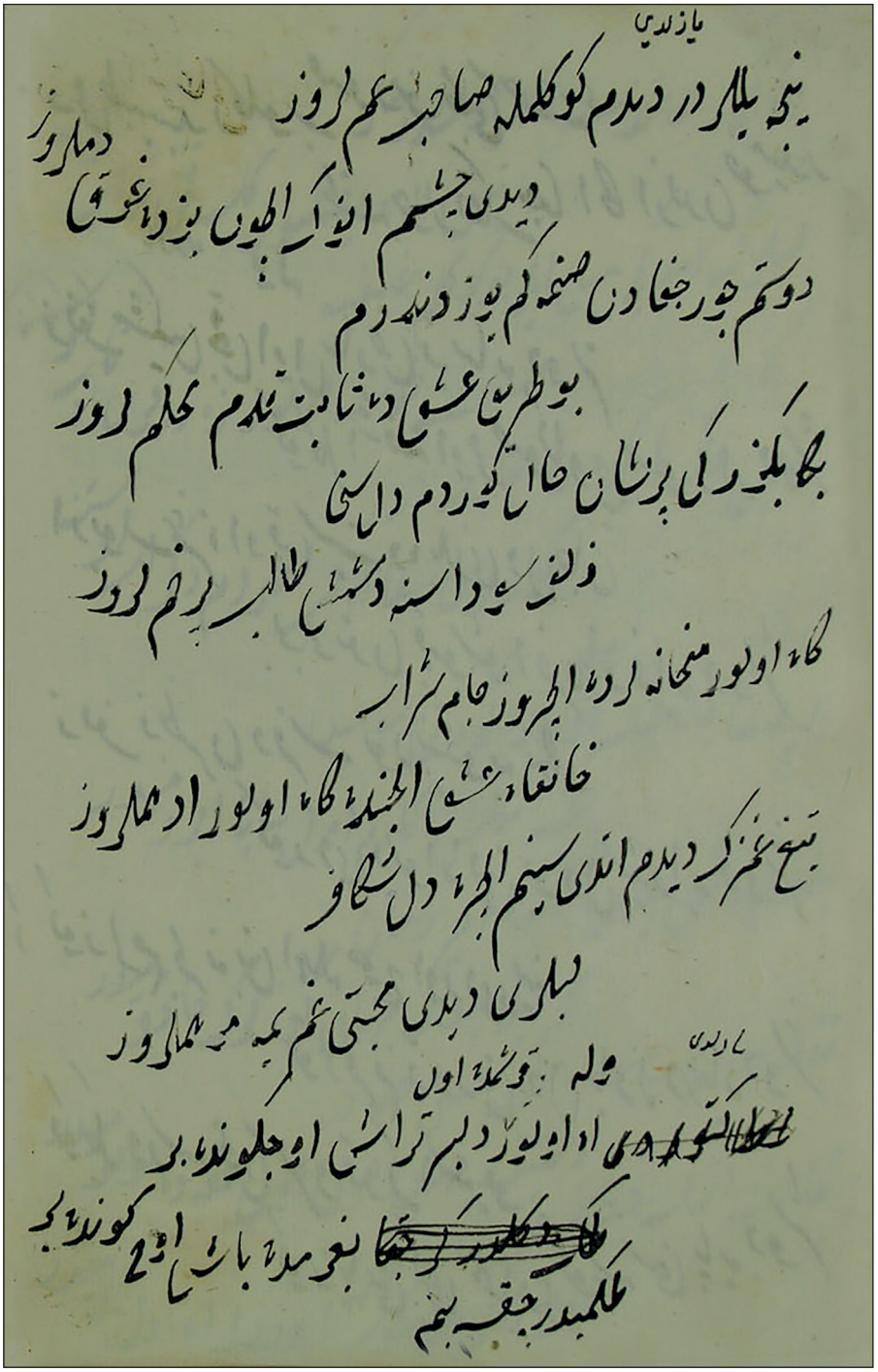

یازلدی

نیجه یللر در دیدم کوکلمله صاحب غم لروز

دیدی چشم انوک ایچون بزده غرق دملروز

دوستم جور جفادن صنمه کم یوز دندرم

بو طریق عشقده ثابت قدم محکم لروز

بکا بکزرکی پریشان حال کوردم دلسنی

زلف سودا سنه دشمن طالب پرخم لروز

کاه اولور میخانه لرده ایچروز جام شراب

خانقاه عشق ایچنده کاه اولور ادهملروز

تیغ غمزک دیدم اندی سینم ایچره دل شکاف

لبلری دیدی محبتی غم یمه مرهملروز

یازلدی

وله : قوشمده اول

~~[illegible]~~ اه اولور دلبر تراش اوجلونده بر

~~[illegible]~~ بغرمده باش اوچ کونده بر

ملکمیدر چقسه بنم

[45b]

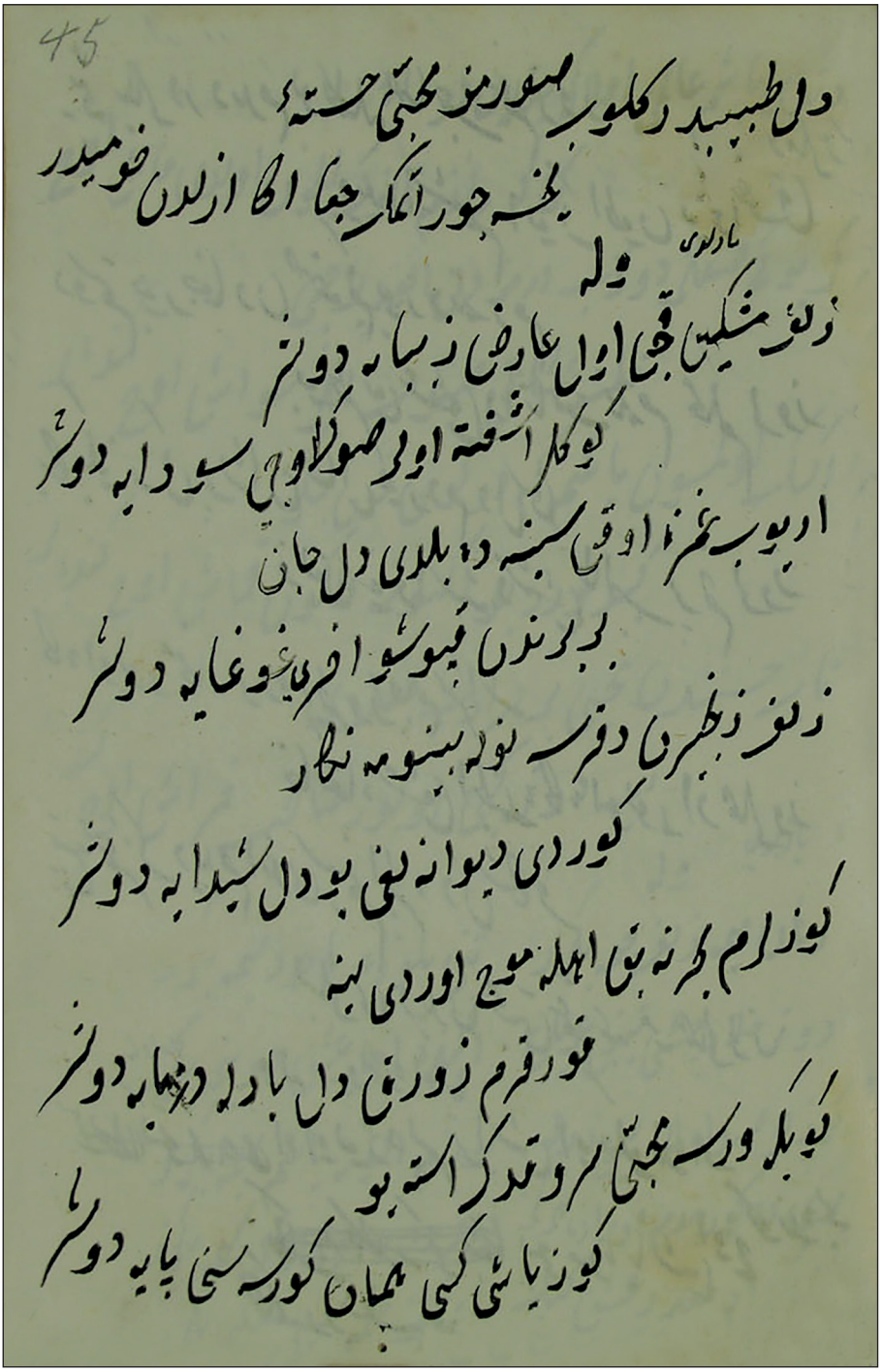

45

دل طبیبیدر کلوب صورمز محبی خسته‌یی
یخسه جور اتمک جفا اکا ازلدن خومیدر

وله

زلف مشکین قچن اول عارض زیبایه دوشر
کوکل آشفته اولر صوکره اوچی سودایه دوشر
اریوب غمزه اوقن سینه ده بلدی دل جان
بر برندن قپوشو اخری غوغایه دوشر
زلف زنجیرن دقرسه نوله بینومه نگار
کوردی دیوانه‌لغی بو دل شیدایه دوشر
کوزلرم بحر نه بق اهله موج اوردی بنه
قورقرم زورق دل بادله دریایه دوشر
کوبکه ورسه محبی سرو قدک استه بو
کوز یاشی کبی همان کورسه‌سنی پایه دوشر

[45a]

اله کوزلر شهر حسنه ناظر اولمشلردر مکر
تیغی الده یصلنور کلسه قچی خواب اوستنه
لبلرک امدکجه میل ایلر بو کوکلم غبغبه
سیب خوب اولور مزه درلری تاب اوستنه
بو محبی خاک پایکده مژه جاروب ایدر
کوزلری سقا اولب هر دم دکر اب اوستنه

بارلدی

وله

یریرن جانا لبک اوزره کورنن مومیدر
نخسه یکلش اکلدم اول سایهٔ ابرومیدر
بلمدم نرکس میدر یا فتنهٔ اخر زمان
سحر ایله یقدک جهانی کوزلرک جادومیدر
نقط میدر لب میدر یا لحن لعلی حقه در
دشمیدر پنهان اولن اول حقه ده لولومیدر
قامت اتسک دوستم قوپر قیامتلر همان
اهلی دللر چقر شوب ایدورلر اه اول بومیدر

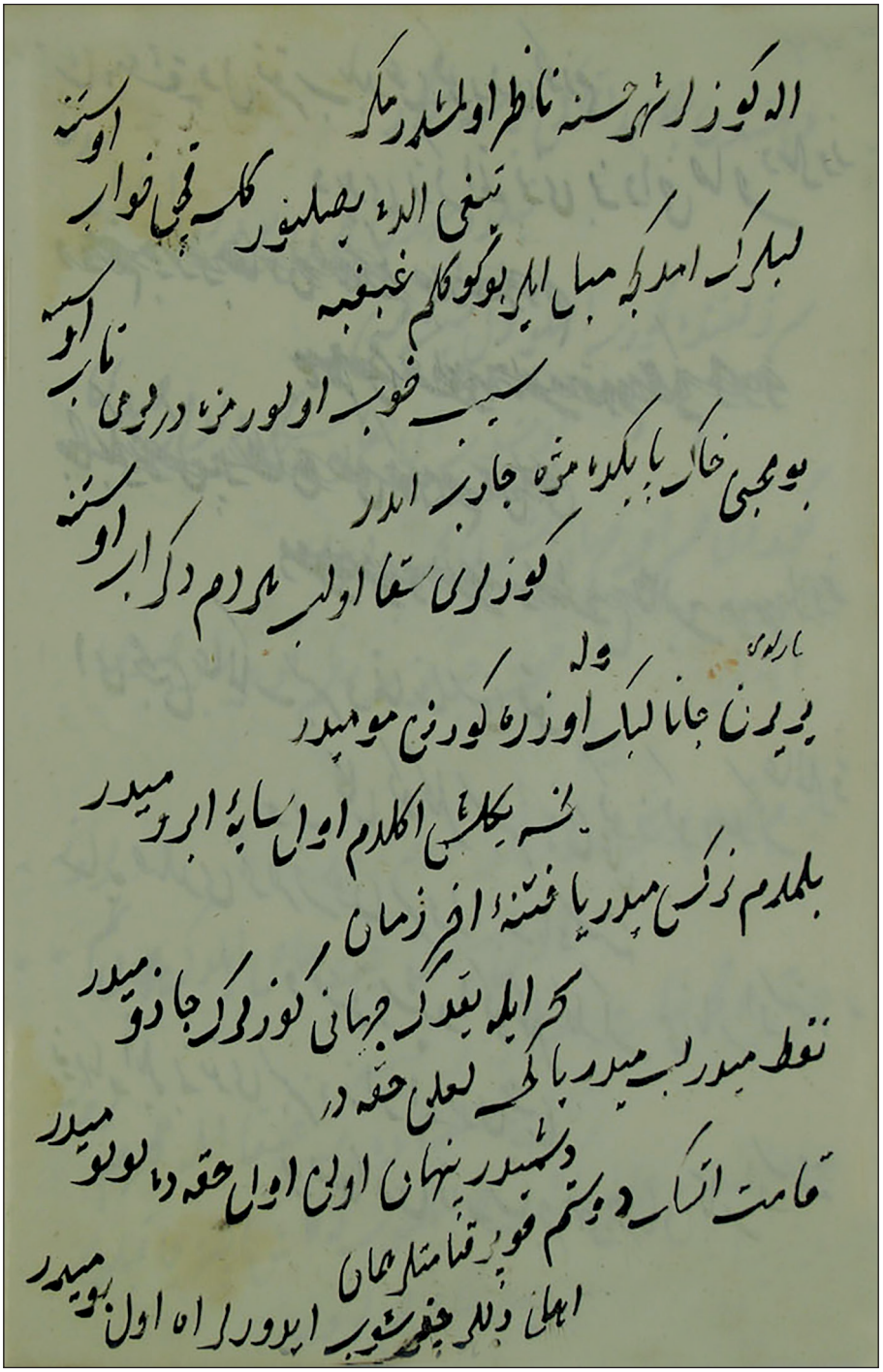

[44b]

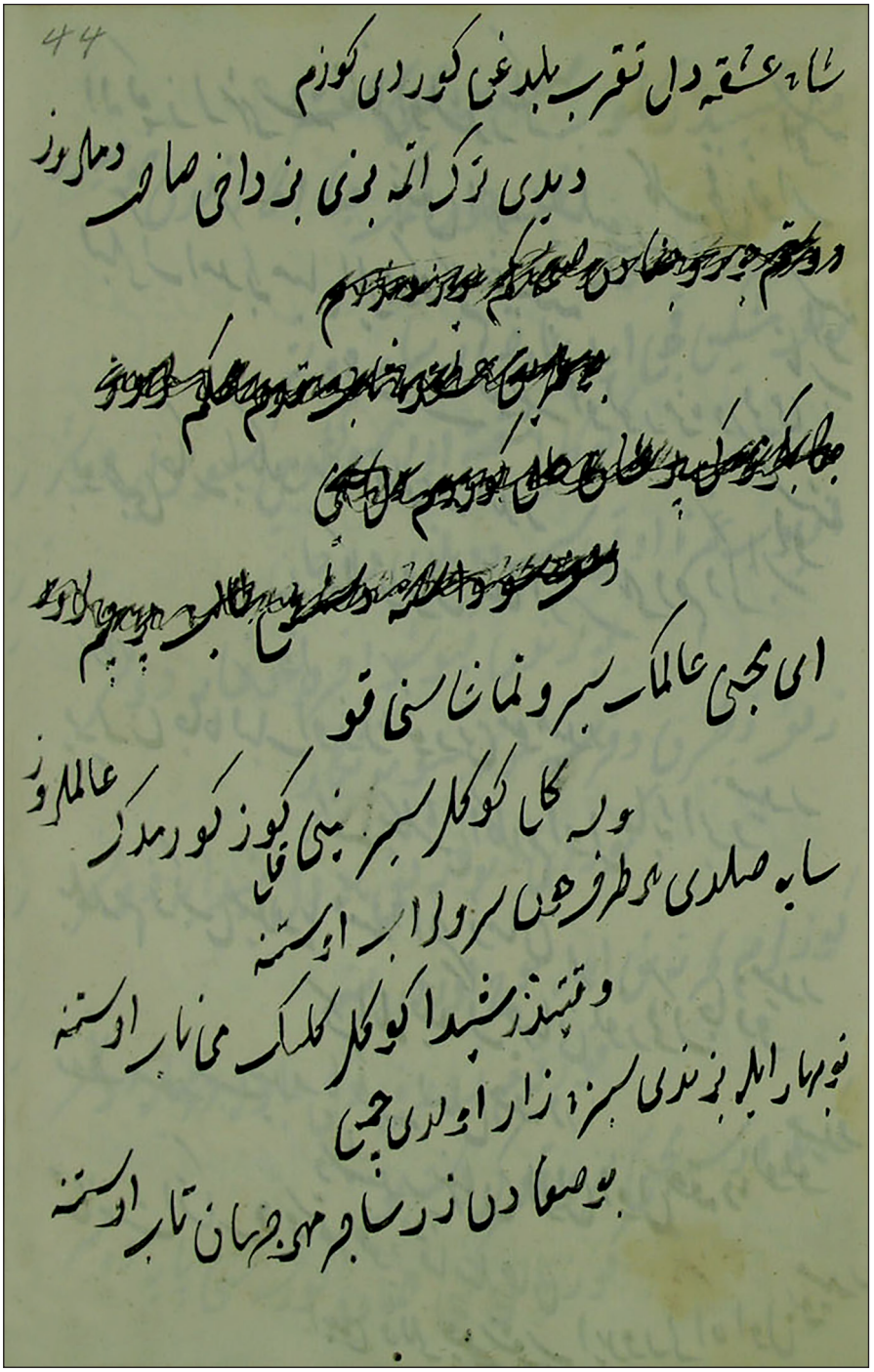

[44ª]

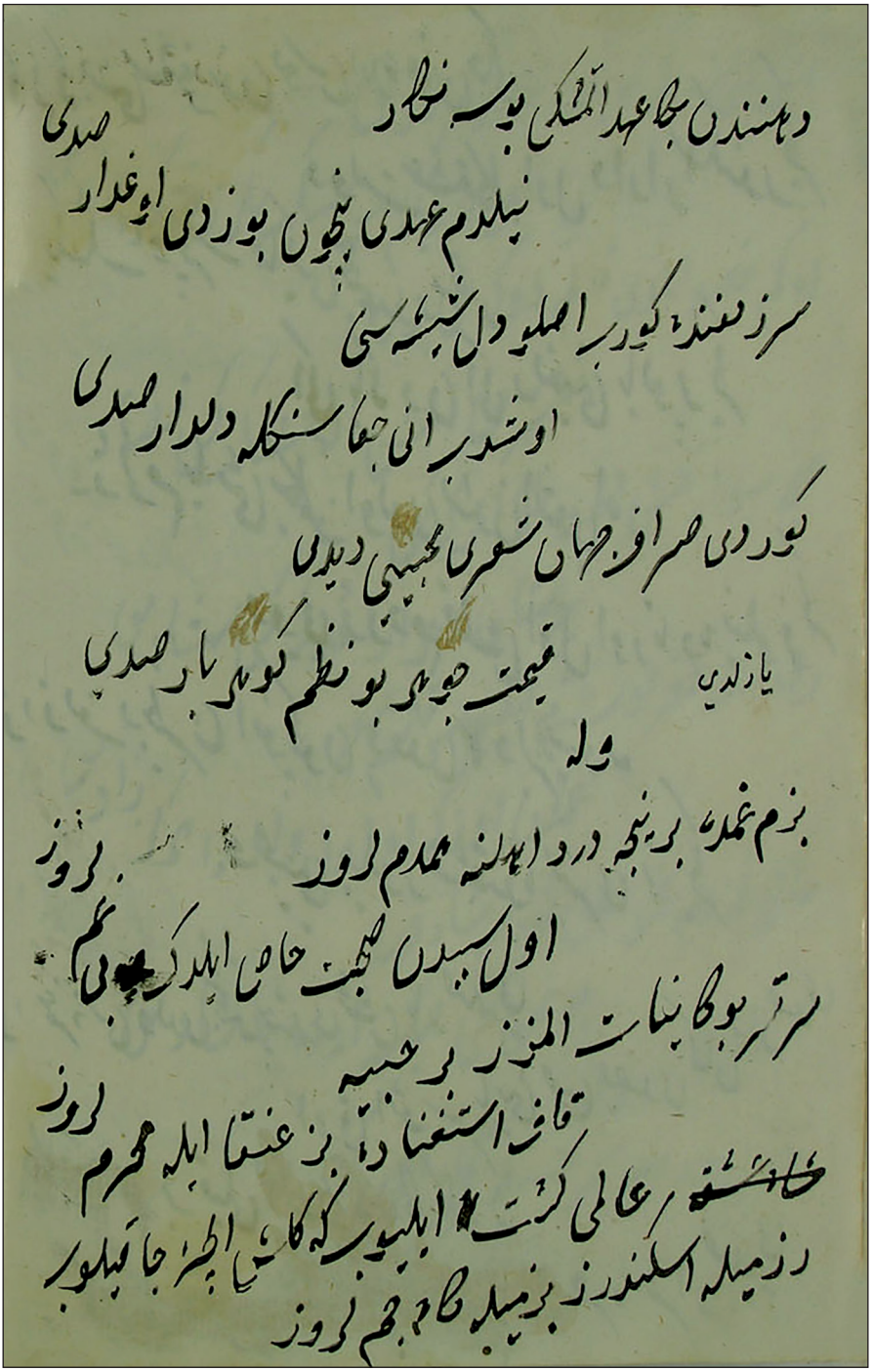

[43b]

کیم که جسمی ساغرندن نوش ایده فوق جاکر
دولت عشقکله اول دارا و اسکندر کبی

یکلک اوله پر عما کبی عجمیدر نگار
ایکی باکه دن ایکی زنبنی بانوپر کبی

کوزلرم باشی بکلمز اولدی لشدن آشنا اه
روی زردم قلمش اول اورتا ده نیلوفر کبی

زلف زنجیرنه انوکون دعدی دلبر بینوه
بو عجیبی بیلور عشقنده اثری نه کبی

یول
غمزه سی دلدی جگر چندی قش یار صلدیا
کمان دار صلدی
اوق اتوب یابی صی یصدی

استمزم بر قیلی صنه غم دلی کلنه ز
بنجه کز کرده دلبم طره طرار صلدیا

صنمه ای شه کم قاپکده ناله و فریاد ایتی

هی نه ظالم سن سنک بکزر قپوکده داد ایتی

اه کم قصد ایلدی قانم دوکه تیغ یرلره

نشتر بن المش اله چشمک کبی فصاد

غنچه میوار کلشن الحیده شها اغزک کبی

بوستان دهر ارا قدک کبی شمشاد ایتی

واه عشقه طغریوب عزم ایلیوب قلم سفر

غمدن اوزکه اه اول وادیده همکز زاد ایتی

عالمی کزدم قمو خلق کوردی شاد فرح

بو محبی کبی لیک اردہ ناشاد ایتی

وله

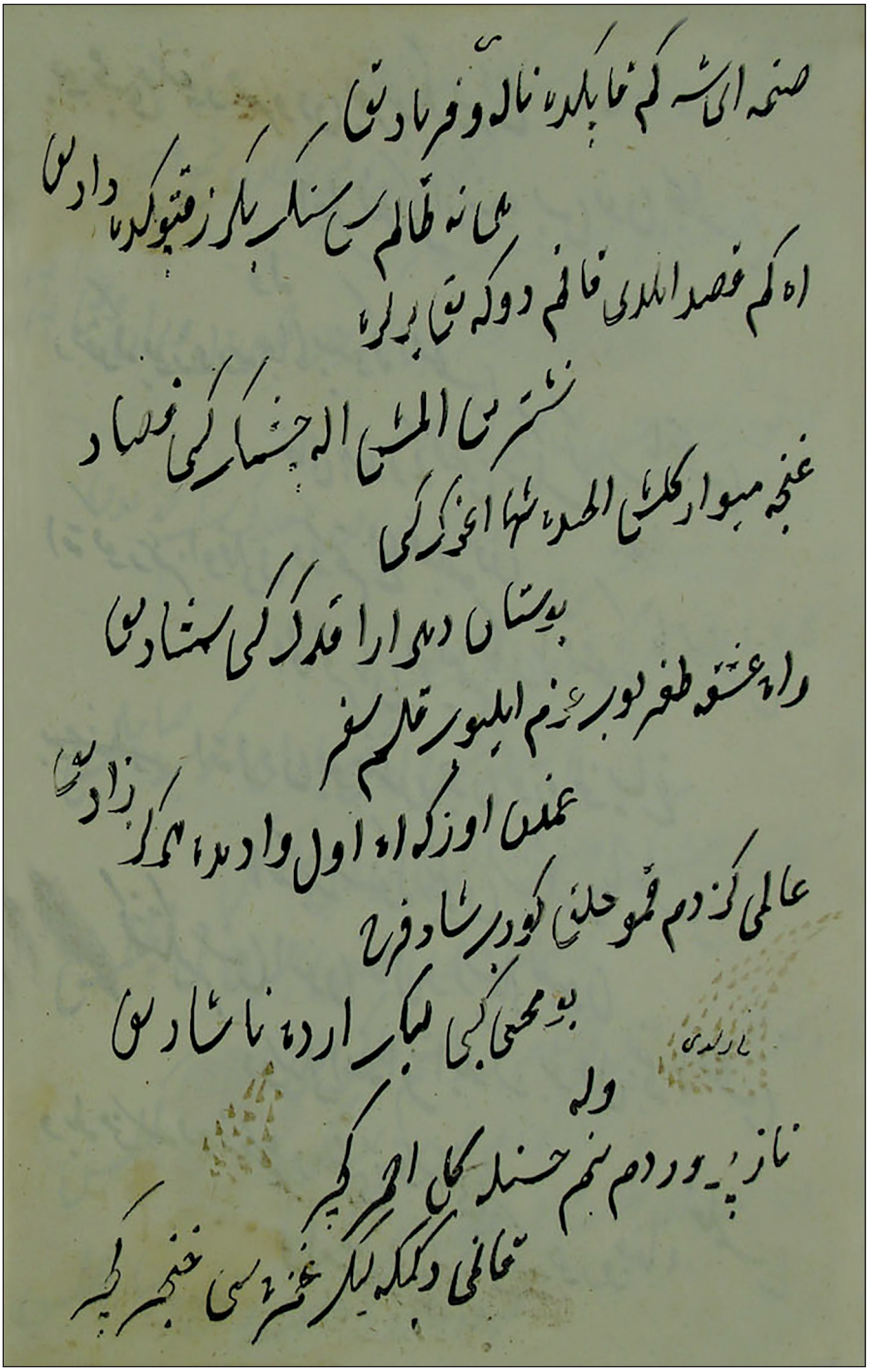

نازپرورده دم بنم حسنله کل احمر کچر

قانمی دکمکه لیک غمزه سی خنجر کچر

[42b]

42

بو مجلسی سوز حرودن یتر چونکه چراغ

اهل نظمک ارسنده یسی ندن بچلمس

وله

زلفوکه یوزوده جانا بینوکه اصلمس

خالی هندوکه صنعی حسنک کوزر یاقلمس

اته کوردیغم اوغلانی دوستم ایچ قبضه دن

الا قربان اویم تک یا قشیدر یا صلمس

~~بیمثلر~~ اته لردن بو مثلدر چون کوزه المز باغ

آفتاب حسنوده نیچون سنک یا کلمس

گستلکیر عشق الندن زال و رستملی ضبون

دوستلر انصاف ایدک بو دل نیچه یا صلمس

دیله مزسه روز محشرده مجبی دستنی

دامننده یادده کر جور و جفا ی تعلمس

جانده آتش اولدی تن سنک ملامتدن کبود
استخوانم هر برسی اولدی شمع انجمن
نیچون آتمزسن کلوب ای دوست بر برده قرار
خانه ایله کاه جان کاهی دل ویران وطن
اوقودک یولودشندن ای محبی چون حدیث
انوک ایچون اولدی اشعارک سنک در عدن

یازلوی

وله

کلشن ایچره زخلرک دورنده کل ایچلمسن
اشک چشم وارکن باران دکوب صاچلمسن
ساغری چشمک دوشورمه الدن ای دل ناله قل
بزم غمده خون دلدن غیری می ایچلمسن
زلف شبدیز ایله قوشدم بو باشم کلکونی
ای کوزم غیرت سنکدن جد علی کچلمس
اهل عشقه ای فلک خیاط بیچرسک قبا
غمدن اوزکه خلعت و تاج و قبا بیچلمس

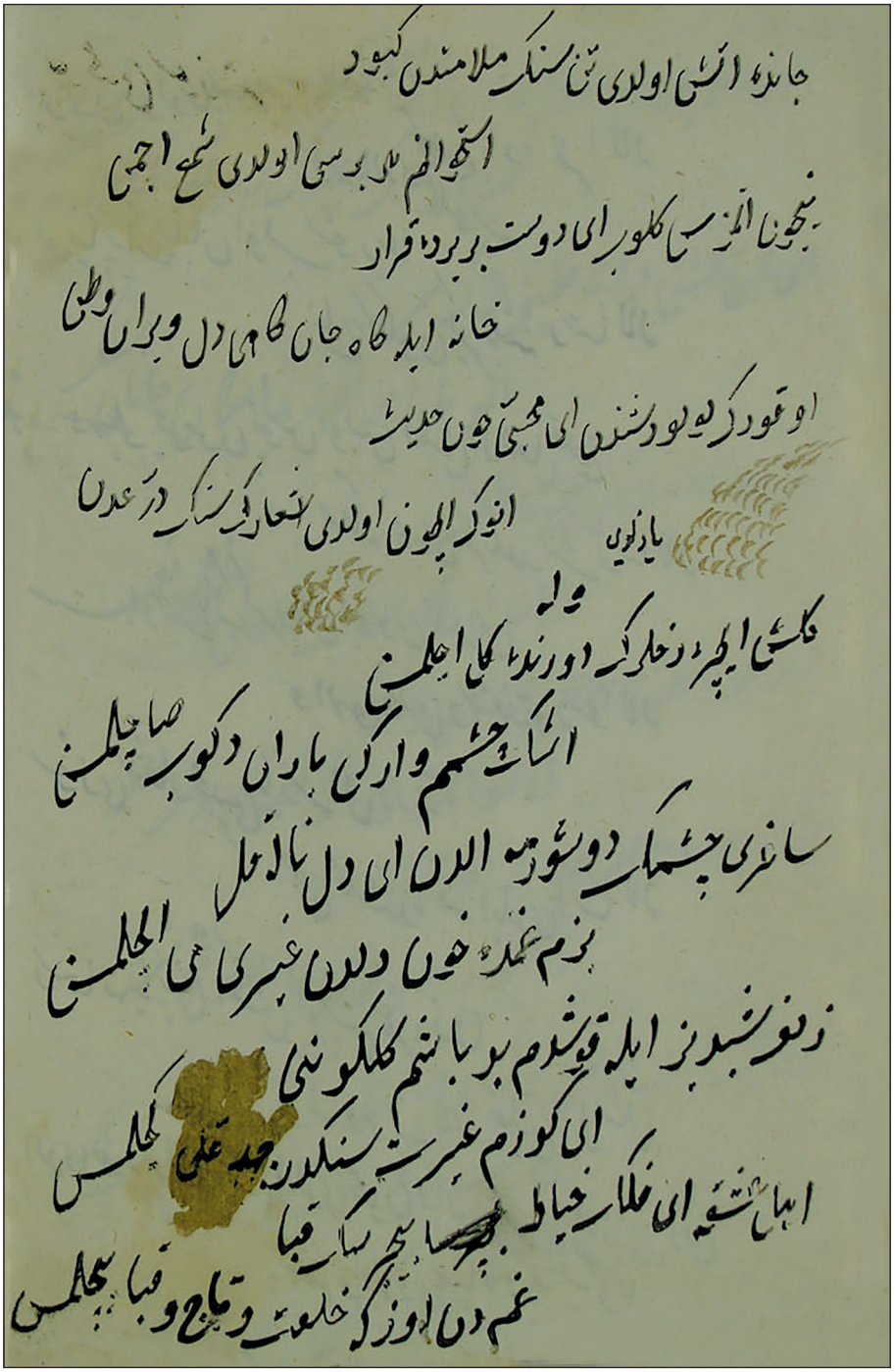

[41b]

41

یورین اولدی چمنده بنه پیدا لاله

النه الدی گلگون باده احمر لاله

کوه پیا بیابان بیابان اولب شوریده

تاج کلکون کیر باشنه رعنا لاله

~~قمریلر~~ قرمزی پوش اولبسی المش اله لعل قدح

صانکه خوبان فرنکلردر بت ترسا لاله

مست اولب چاک کریبان ایدوبن تا دامن

واله و عاشق و آشفته و رسوا لاله

سوزی اشعار مجیبی یازبر ال ورقه

صحن کلشنده بنه ایلدی انشا لاله

وله

دستمانه یابنی المش او چشم غمزه زن

طوکمه دغوتر لابد قلبی ایلر شکی

الدی بو دلدن قرارم ایلدی مجنون وار

چشم و ابروی سیاه و زلف اول چاه ذقن

کعبهٔ کویکده جمع اولن بو کون عاشقلری
خیره کرسک ایلسک بر بر قمو قربان سنک

ای محبی عشق ارا تا قلمینجه ترک سر
بللو بلر کرمز الوکه رایکان جانان سنک

میکند اندر زمانه هر کسی چیزی طلب
زاهدان گنج سلامت عاشقان راه و تعب

صد چو یوسف در ملاحت بندهٔ حسن تو شد
کی روا باشد تورا کر گفته ام یوسف لقب

نتواند در دو ما فهم اورد جز اهل عشق
تیره تر از روز هجران ما نباشد هیچ شب

ان تعجب نیست از لعل تو کر یابم حیات
بی لبت یک لحظه یک دم زنده ام اینست عجب

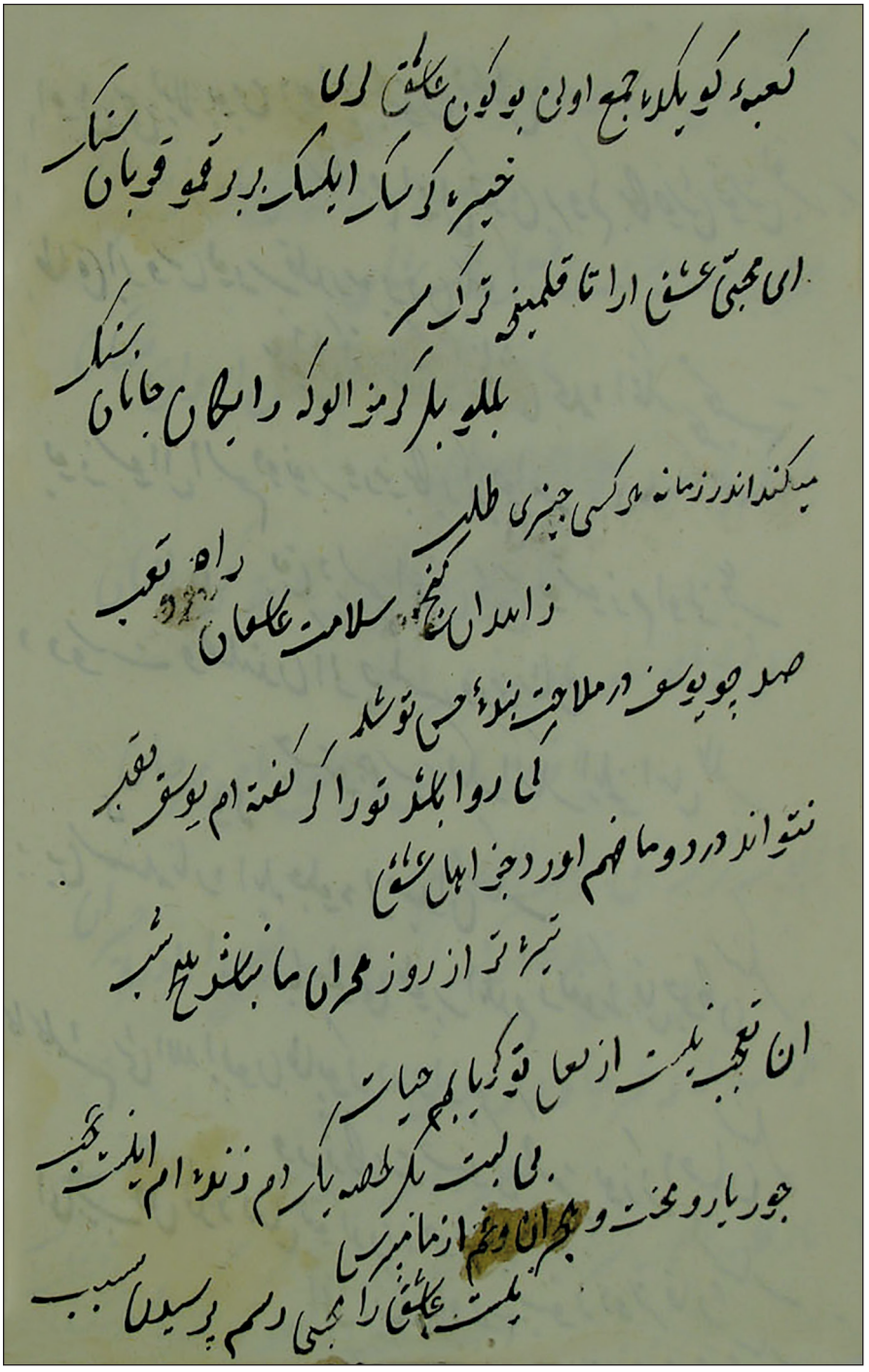

جور یار و محنت و هجران و غم از ما مپرس
نیست عاشق را محبی رسم پرسیدن سبب

[40b]

40

اول بنی لیلا یوبن دیوانه مجنون دیمش

شادم اول کیدن بروکم بکا قیسی قومش لقب

طاق ابروسی کوریب قیلدرمه یردن باشوکی

عشقکک بنده یازلمش سجده اتمک مستحب

یوز سؤال اتسم دونوب یوزمه بکا بر کز جواب

یق دیسم اغزی مجبتی بو سوزم اولمز عجب

دوست وصلندن الکده کلمسه ورمز نشان

جستجوسی لیک اکسک ایلمز اهل طلب

وله

بنا سمندی نازه ایله جلوه لی میدان سنک

باشومی طوپ ایلدم زلفوکی قل چوکان سنک

کلمشم شی الله ایچون طابوکه دروازه به

ویر زکات حسنوکی کثر یوزکی احسان سنک

ای طبیب دل مدد لعل لبوکدن بر جواب

اتمز ایسکر اولرم بینوکه دونرقان سنک

عارض میدر بو جانا یا آفتاب رخشان
سنبل میدر یا کاکل یا زلف عنبر افشان
محراب بت پرست می طغرای لحسه شاهی
یا خود کمان رستم اول ابروان فتان
یا ترک یا مغولدر یغما ایچنده ماهی
یا قومی چشم یا مست غارت گران ایمان
اول لب می یا خوملدر یا خود شراب کوثر
یا قوت یا عقیق و یا لعل یا خود مرجان
ایچوب شراب عشق سرمست ایکن محبی
خط غبارک اکدی مست ایدی اولدی حیران

وله یازلدی

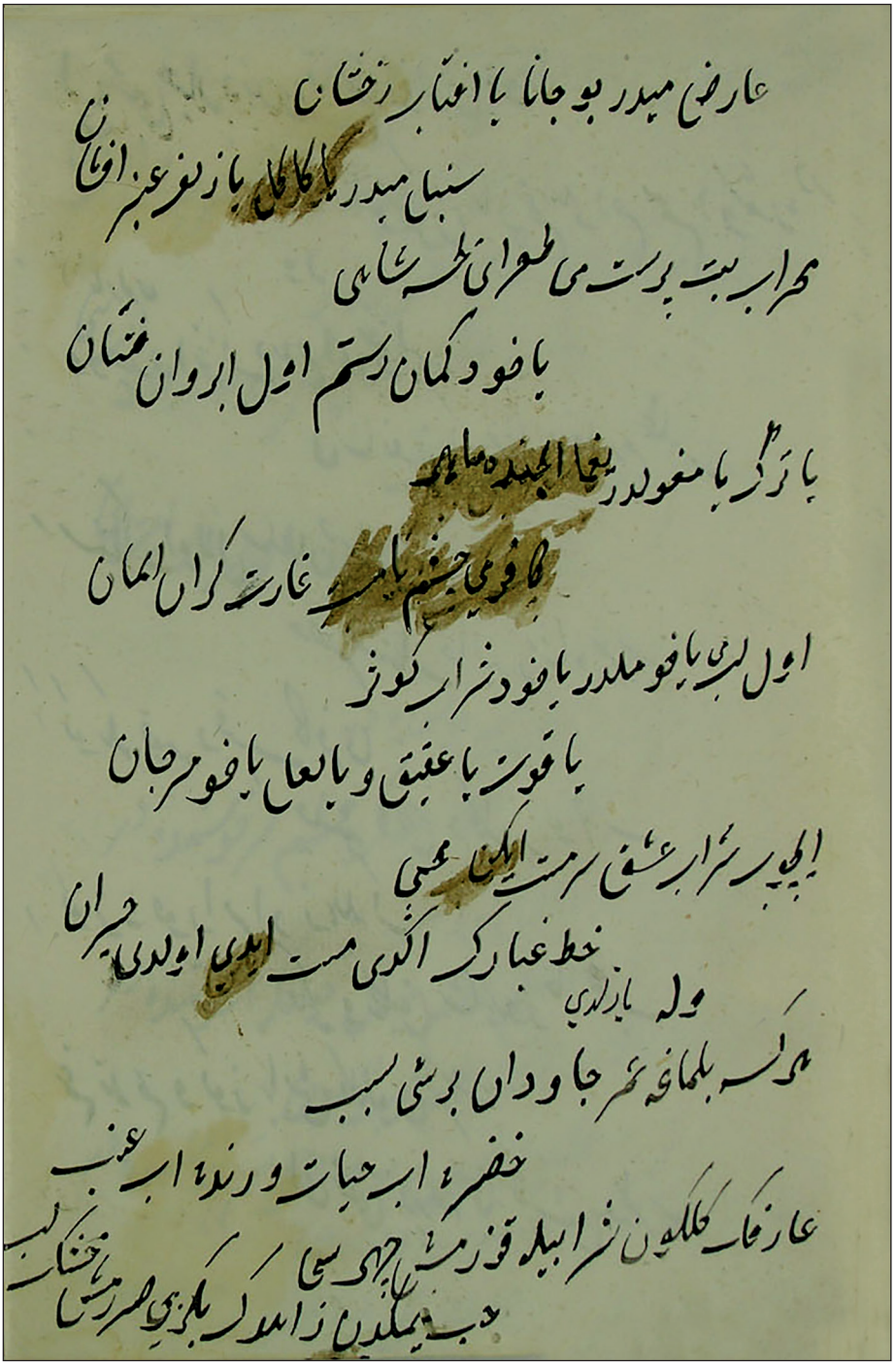

هر کسه بلماغه عمر جاودان برشی سبب
خضره آب حیات و رنده آب عنب
عارفک کلکون شرابیله قوزمش چهره سی
حب یمکدن زاهدک بکزی صرمش خشک لب

[39b]

39

ای محبی خبر دندی قامتم اولدی دوتا

اتوکون بار غم بیله دمدم دوشمدادر

یارلرین ونه

ورمیدا اغزیک دیدم ای غنچه لب

بی نشاندن کوردنشان قلدم طلب

سنبلیک اولالی سلطان حبشی

مصر حسنک خالیدر شاه عرب

کور بله قیمه رقیب کافری

جنتیم لایق دکلدر بولهب

کوزیمه تورا مراد زاهدک

فکر و عقلی شاهد و ماه عذب

غم ندیم و کوز یاشی کلکون شراب

ای محبی دیرمه عیشی و طرب

[39a]

نقد جانیله متاع دهره اولمم مشتری
دوستم گستر یوزک اکا خریدار ایت بنی

سری عشقی چونکه فاش ایتدی کوکل منصور وار
دار زلفکده امان کل ورمه بردار ایت بنی

بو مجیبی جمالک شمعنه پروانه وش
بالو پر انجق دکل کلی یاقوب نار ایت بنی

یارلری وله

اهل دللر بندی اول زلف سیه پوشمده در
عاشقک اخر هلاک چشم سرخوشمده در

کر کناره کلمز ایسه چاره نه اول سروقد
قانعم دالم خیال چونکه اغوشمده در

جام عشق نوش ایدب چوش ایلسم عیب المسون
بلمین بلسون بو حالتلر بنم نوشمده در

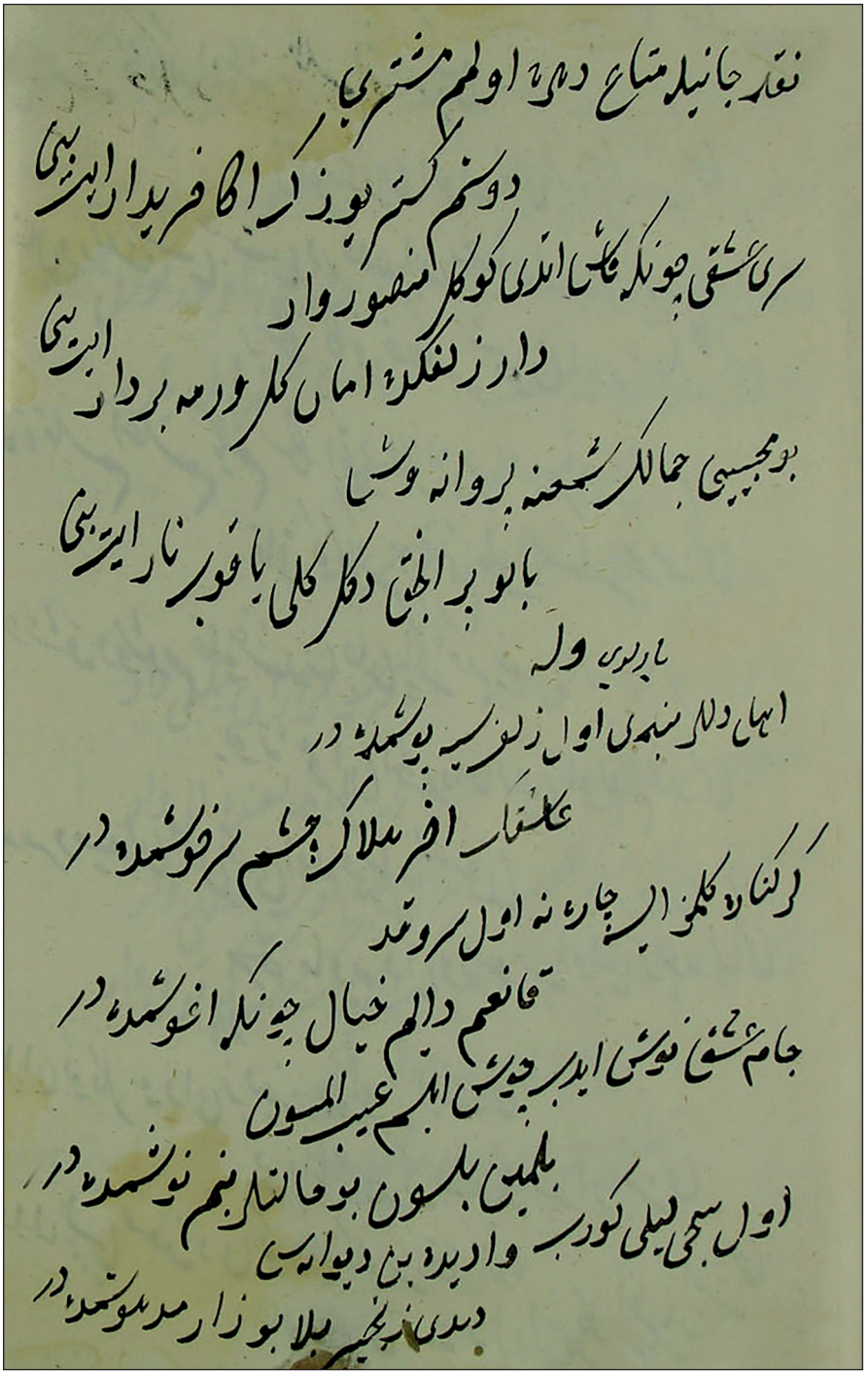

اول سنجی لیلی کورب وادیده بن دیوانه سن
دیدی زنجیر بلا بو زار مدهوشمده در

[38b]

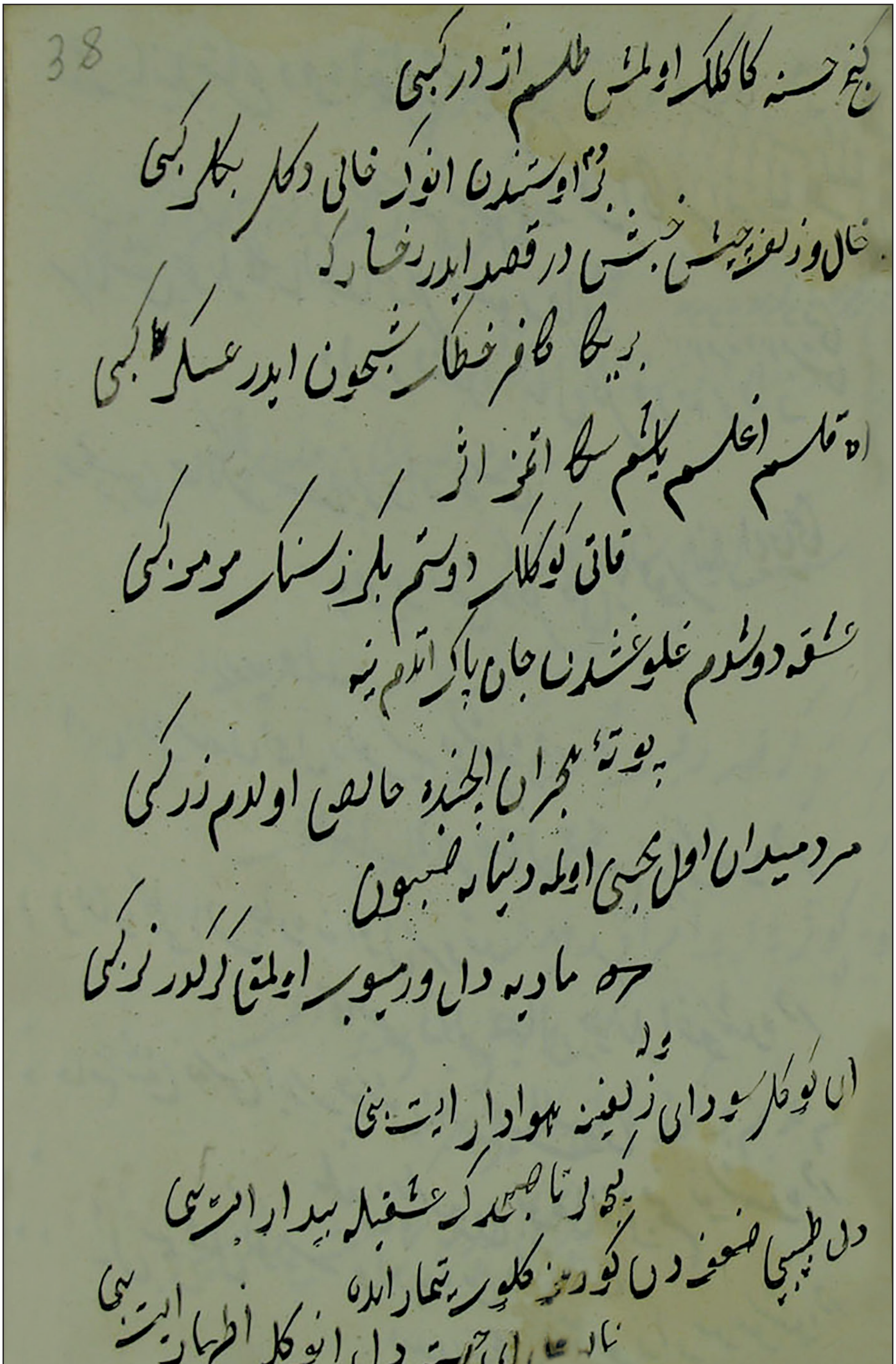
38
گنج حسنه کاکلک اولمش طلسم اژدر کبی
بر دم اوشندن انوک خالی دکلر بکلر کبی
خال و زلف چینک جنبشی در قصد ایدر رخسارکه
بر ایکی کافر غلطان شبخون ایدر عسکر کبی
آه تا مسلم اغلسم بلیمم سکا انمز اثر
قانی یوکلک دوستم بکلر ز سنکار مومن کبی
عشقه دوشدم غلو عشقدن جان پاک اتدم بنه
یوزه بهران الجنده حالکی اولدم زر کبی
مرد میدان اول بحبی اوله دنیاده ضبوان
هر ماده دال ورسوب اولمق کدر نر کبی
ای بوکلر سوداکی زلفینه هوادار ایتدی
بیچاره جمله جهد کی عشقکله بیدار ایتدی
دل طبیبی ضعفدن کورنجه کلوب تیمار ایلدی
نار غمی ای حسرته دل انلکه اظهار ایتدی

[38a]

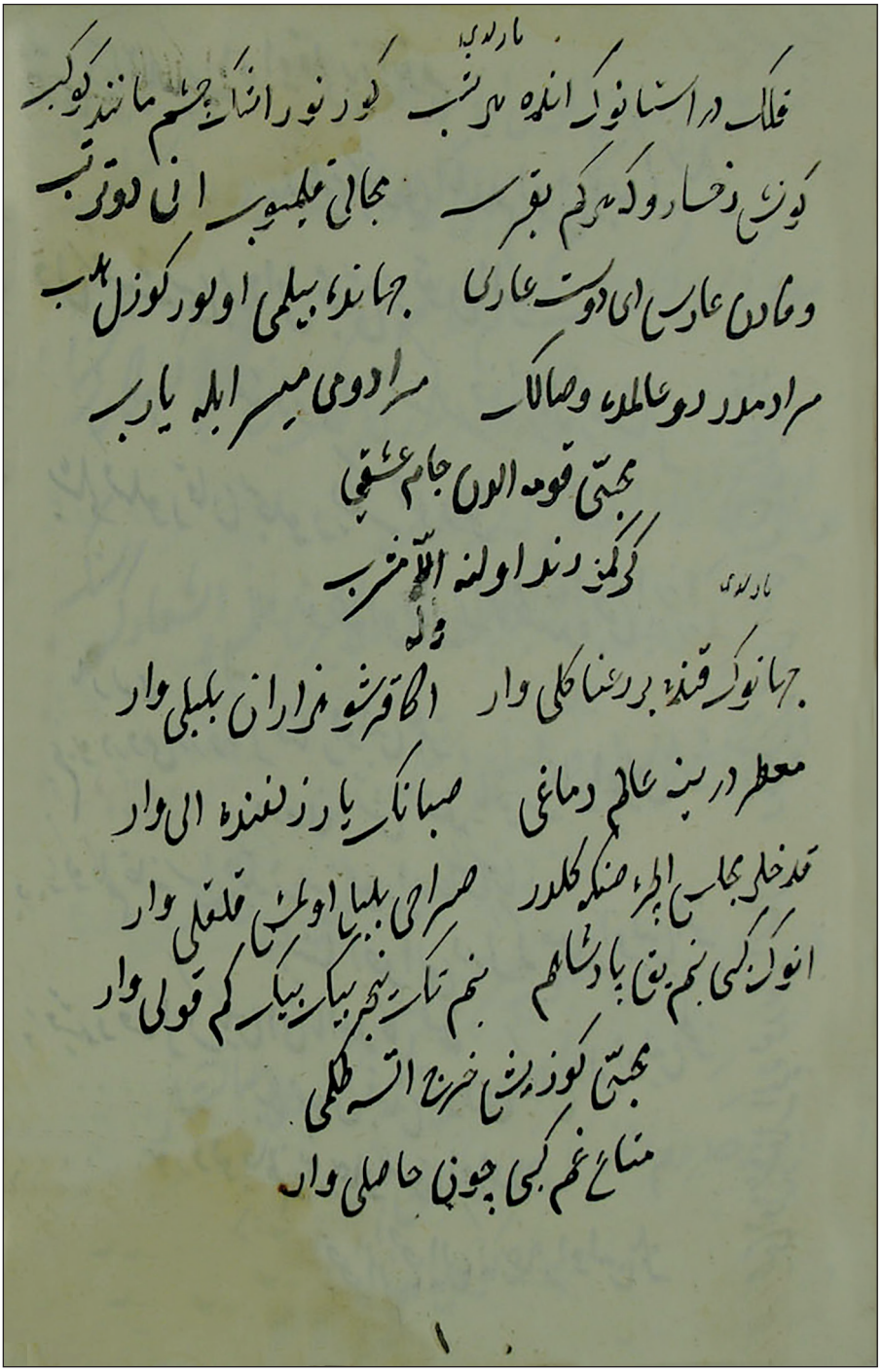

[37b]

37

قدمی دیا ایلیوب اه اوقلرینی اتدم
زنکن یاشومی ایلدم اول یایه کرشلر
دل شیشه سی بر داخی محبتی بوتون المز
مه رولر انی سنک جفا ایله صیمشلر
بشلر کسلور قان سجلور لیک صورلمز
بو نوعه اولور راه محبتده چق اشلر

ولہ

مارلدی

بنم بو دردمی درده کرفتار اولمین بلمز
درون آتش عشقه یانوب نار اولمین بلمز
بو کوکلم خانه سی یقدکرینه معمور ایدن کس
بینا احوالی درلر که معمار اولمین بلمز
قتیدر قشلرک یاسی انی نا اهله کل صنمه
بکا صون قیمتی قدرن کمان دار اولمین بلمز
کوزکدن صوردلو جانم بنجه بیمار عشق اولدی
مثلدر خسته احوالی که بیمار اولمین بلمز

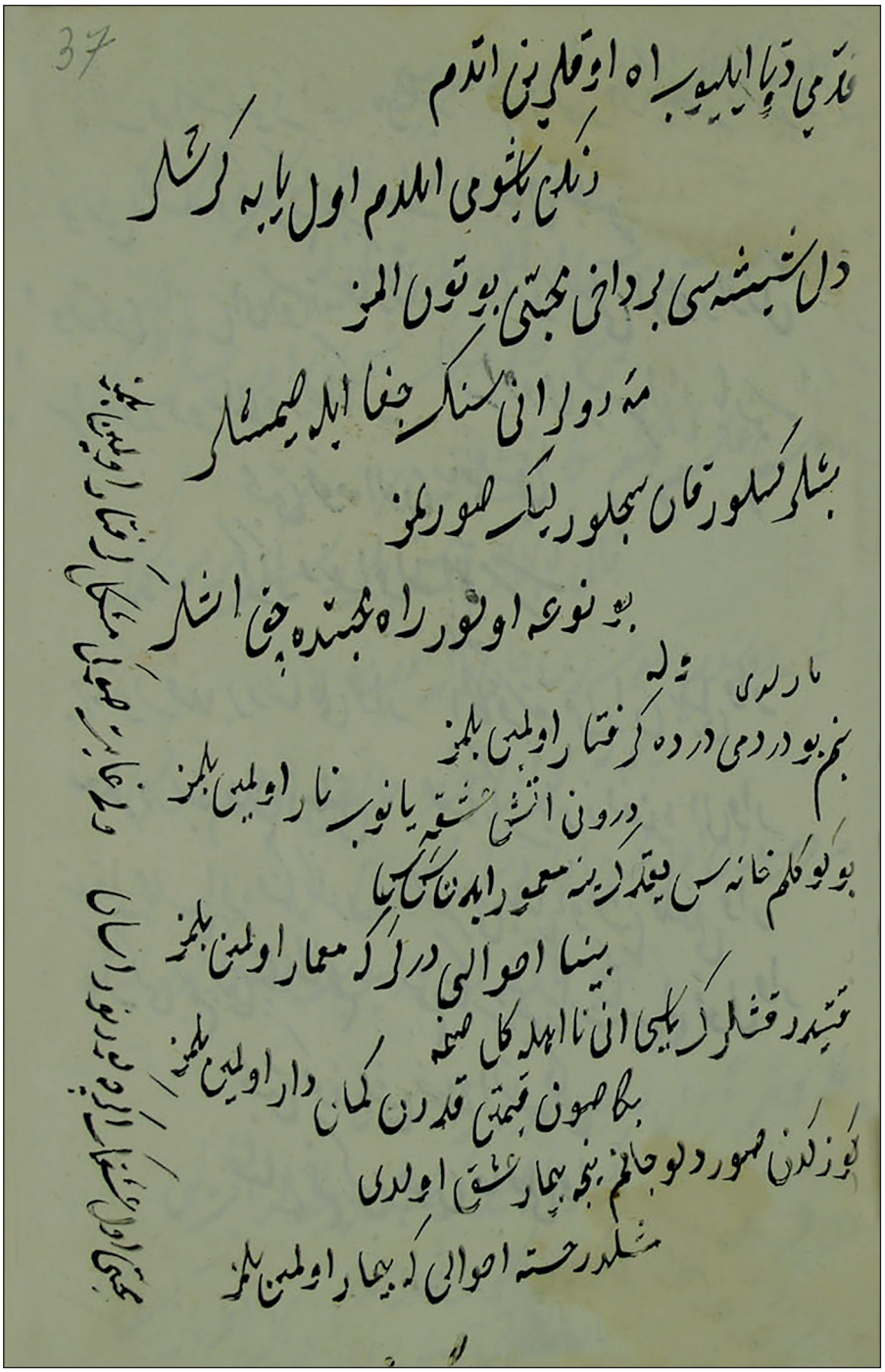

محبتی اول عشقک اکرچه کورنور آسان ولی غایت صوکی مشکل کرفتار اولمین بلمز

[37a]

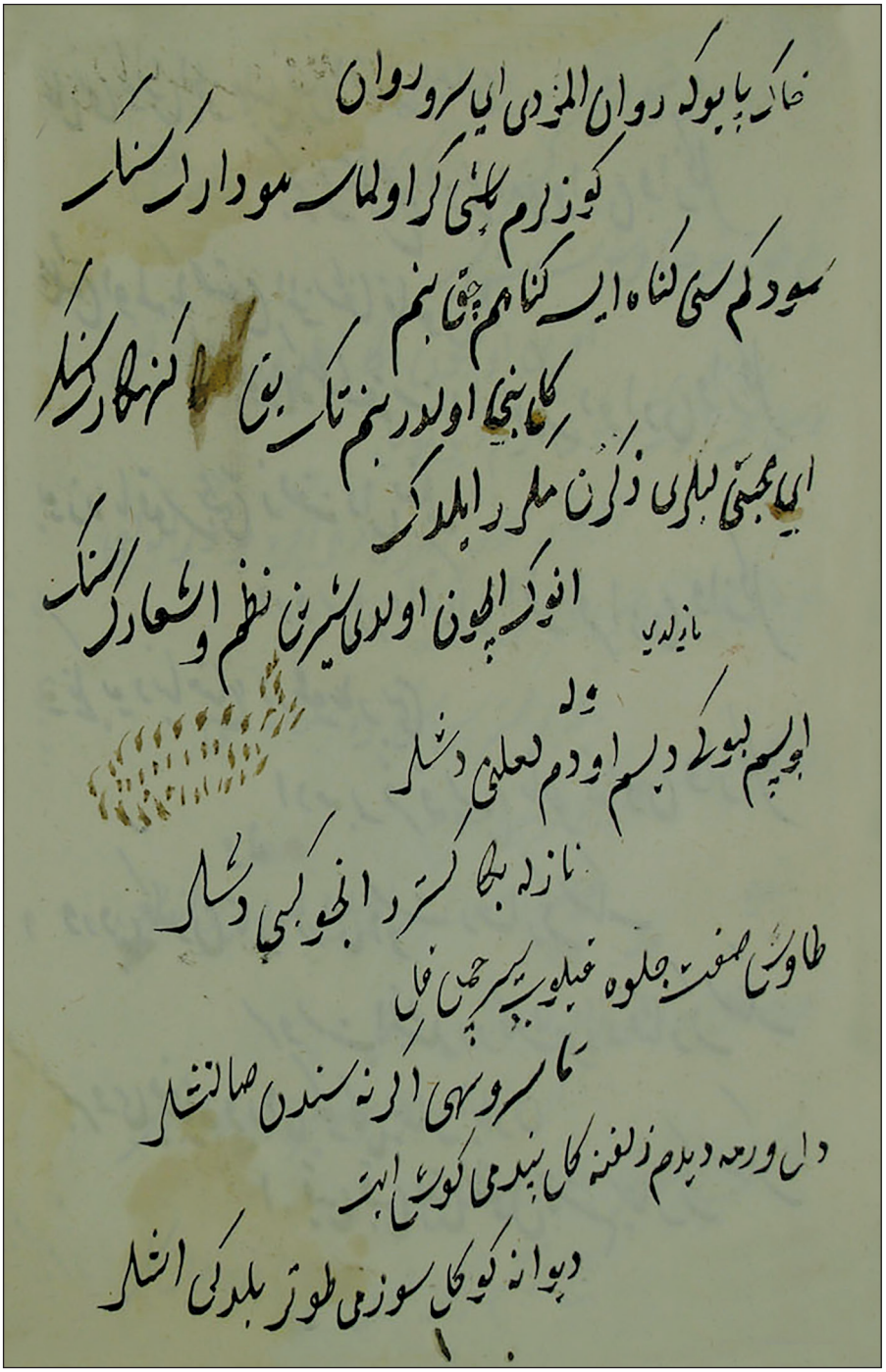

[36ᵇ]

36

کل کسی کوش ایلمز بلبل لبن اتسک فغان
کیجه لر تا صبح اولنجه اهو وادن واز کل

عاشق اولمه کی صنعی ایلمز شفا قانون ایله
چونکه عشقه مبتلا اولدک دوادن واز کل

یوزنه باقوب محبی زلفنه دل بغلمه
درد سر در حاصلک اقو قرادن واز کل

چونکه بو دنیا متاع در قمو عارینی
ادمه بر خرقه پس تاجو قبادن واز کل

وله

وردی کلدن تازه درای دوست رخسارک سنک
سروست اتمشدر کلشنده رفتارک سنک

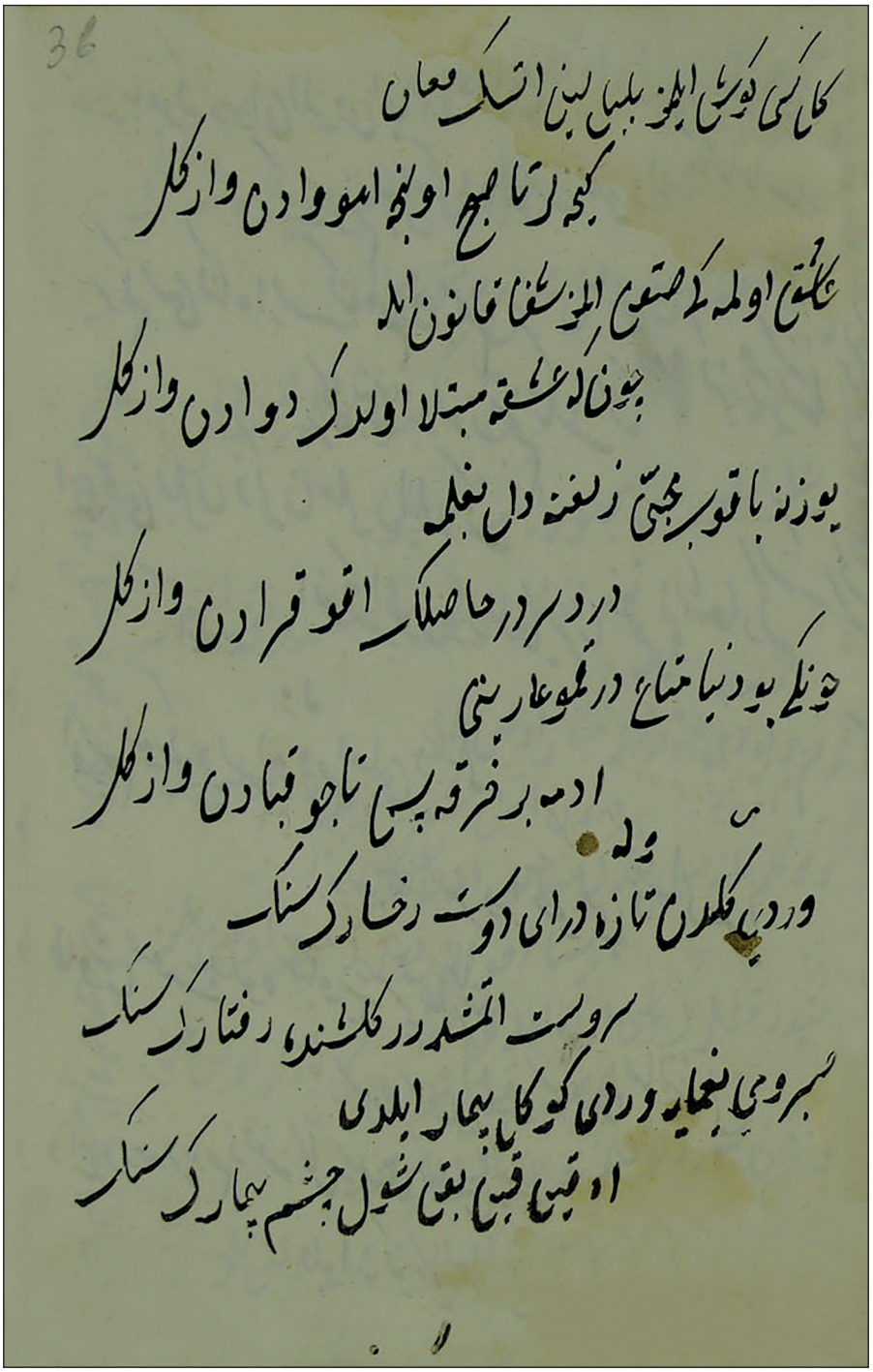

صبر ومی یغمایه وردی کوکل بیمار ایلدی
اه قین قین بقن شول چشم بیمارک سنک

[36a]

جان دیلر شمع رخنه ایلیه پروانه لغی
گسترر بنه گوکل زلفنه دیوانه لغی

کم طوترتیر جفا اوقوسنه سینه سپر
آفرین اولسون انگا ایلدی مردانه لغی

وصل گنجنه ایرک دیرکن ایدم دیو گوکل
اختیار ایلدی دهر ایچره بو ویرانه لغی

یاد یاد ایلیه بن سنی بنی یاد ایلمدک
نیجه بر گستره سن بزه بیگانه لغی

زلفنگ بندنه بند ایله محبی دیدم
دیدی سن شمدن گیرو اصلی عجوبه دیوانه لغی یازلدی

وله

ورمه دل سودای زلفه بو سوادن وازگل
ای گوکل عالمده گل بو ماجرادن وازگل

عاقبت ایلر جفا تیره جان و دل نشان
هیچ نه حم ایلمز اول قاشی یادن وازگل

35

ینه بزم غمه قلدم گوزمک کاسه‌سی ساغر

دلا گل صحبتی خاص ایت که زیرا نای وش نالم

ملکی جور و جفا دستین دراز اتدی ینه زلفک

ایاقدن دشدم انوکچون رهی کویکده پامالم

مجنی یاره دشمک دیلرقدن [redacted] دوتا قلدی

کوکلر یاره باعث غنده صنالر بنی خلخالم

وله

ورمی جهانده عاشق شیدا بنم گبی

مجنون دخی اولمدی رسوا بنم گبی

عالم له نظر ایلیه اول زلف پرخمه

باشندن اولر گتمیه سودا بنم گبی

غم مجلسنده دون گیجه نالم ایشدی آه

تا صبح اوینه اگلدی گوزنا بنم گبی

ابرولرو کی گوردی ای قتلی لمان

قدی بوکلدی اولدی دوتا یا بنم گبی

گلزار حسنده غنچه‌سی بولنمدی   زارلق ایدر بلبل گویا بنم گبی

[35a]

یازلدی

کوکلمی دیوانه قلدی اه اول گیسو دین
عقلومی تاراجه وردی عارض گلبو دین

طولو کوردم چون ازل بزمنده عشق پیمانه سن
نوش ایدب اول بن اولدم عشقکه یاهو دین

اولدوررسن نیجه یوز بیک عاشق برغمزله
خوش دیمش در دوستم سکا کمان ابرو دین

ایخو کلمز کوزمه کورمسی تا خواب ده
قنده کتمش در عجب بلسم قنی ایخو دین

ای محبتی بو شب هجره نهایت یق ایمش
خانه سندن هیچ طلوع ایتمزم اول مهرو دین

یازلدی

وله

محبت باده سن اچدم ینه سرمست و خوش حالم
دوتشدم آتش عشقه ~~یانلدن~~ زرکبی قالم

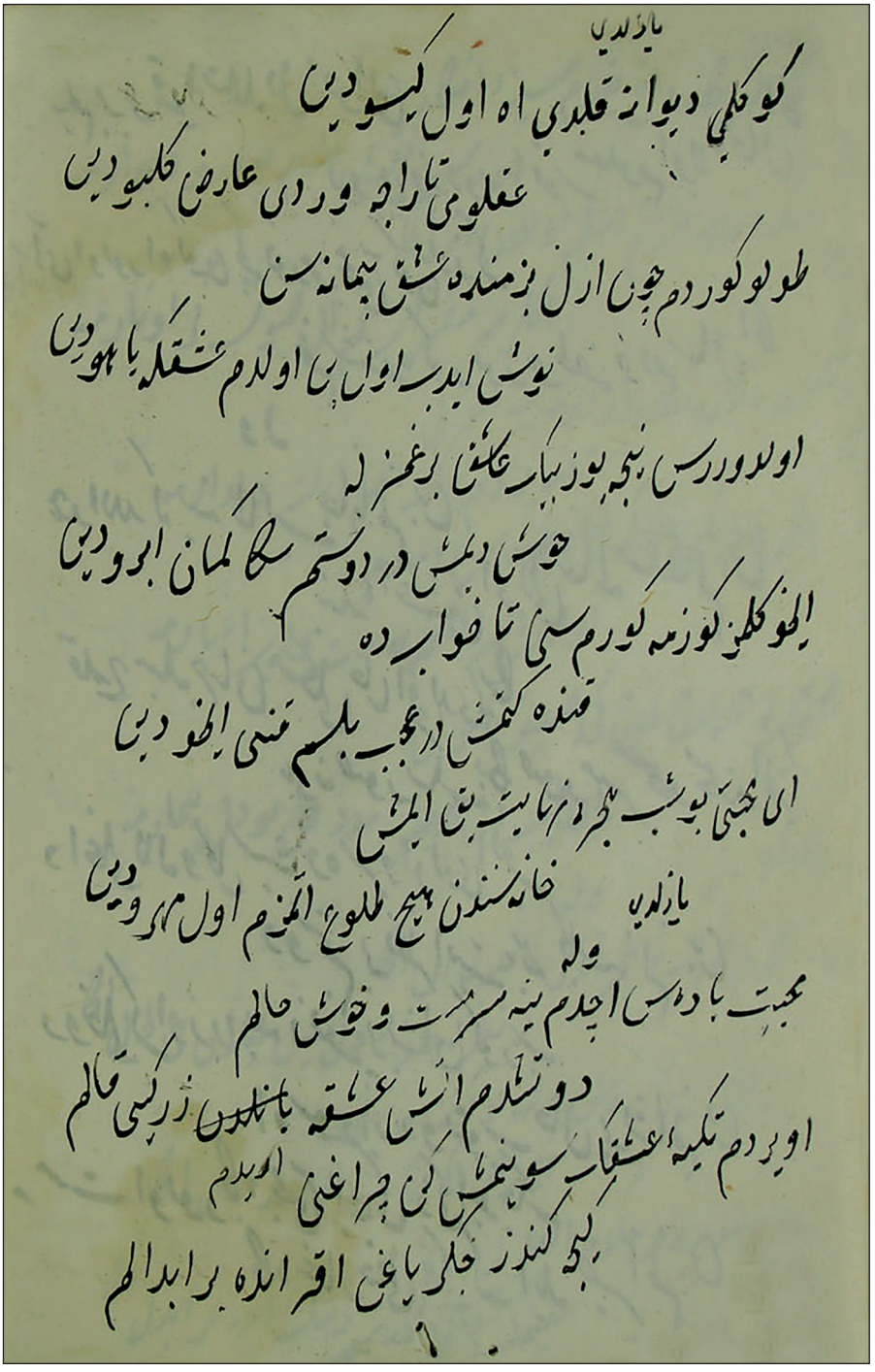

اویردم تکیه عشقک سوینمش کن چراغنی اویدم
کیجه کندز جکر یاغن اقر انده برابدالم

[34b]

34

یازیلم بر بر قمو اشکمله دل احوالنی
رویی زردومه باقوب معلوم اولا تا حال اکا
آی اولور اه کون کچر کورمز محبی کون یوزک
غم شبنده کورنور هر لحظه هر دم سال اکا

یازلدی

وله

حمد الله که ینه طالب جانانم بن
بنده عشق اوللی عالمه سلطانم بن
بو قدح میله جهان مشکلی حل اولدی بکا
هر نه صورسک بکا صورمیر سخندانم بن
داغلی لاله و کل سینه ده سرو اولدی الف
دوستم بر نظر ایت نیجه کلستانم بن
روحلرک اوزره ینه زلف پریشان کوروب
اه سودایه دوشوب حال پریشانم بن
مست اولور کاه محبی لبوکی ذکر ایدجک
کاه غبار خطی فکرک ایله حیرانم بن

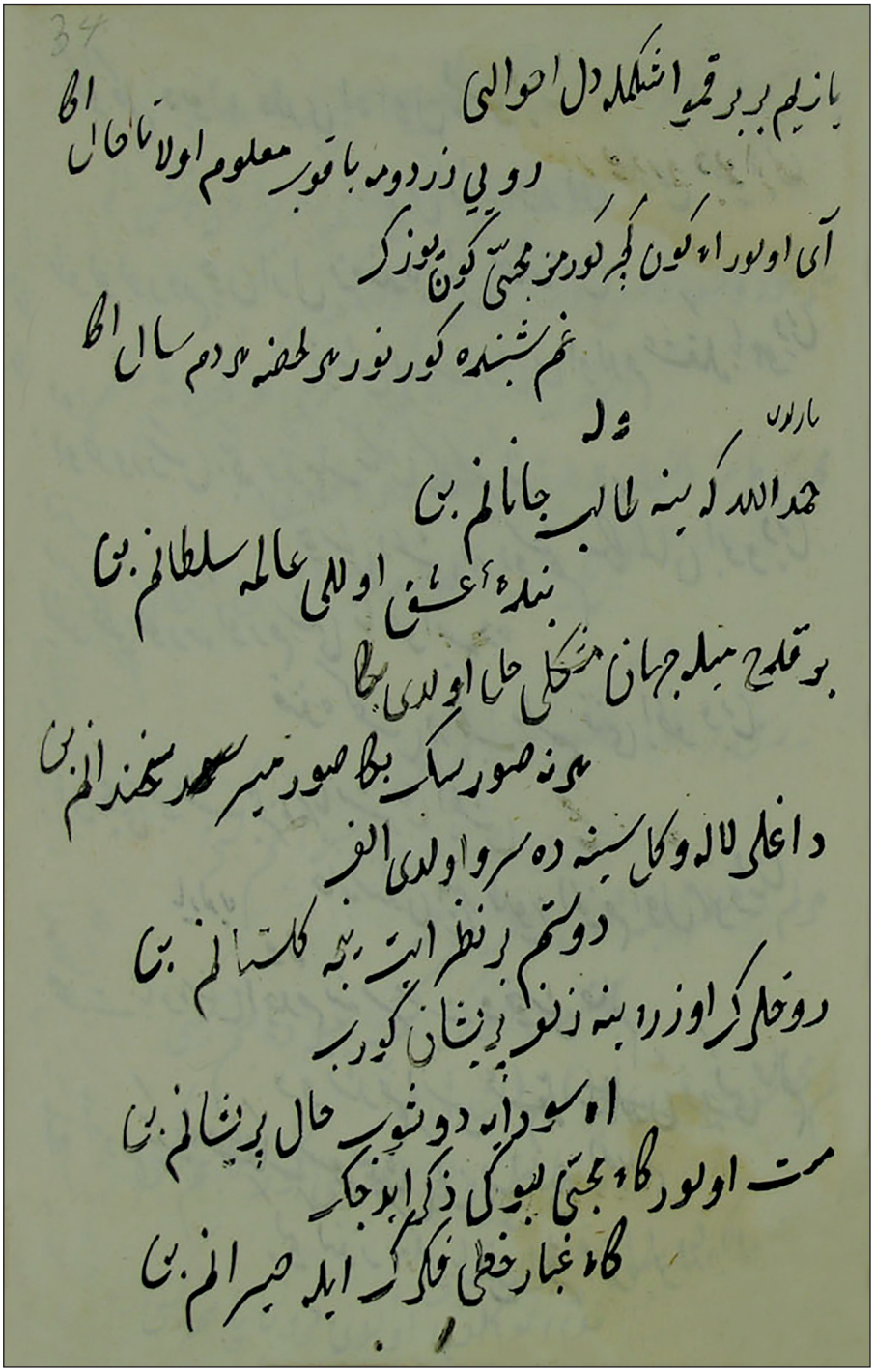

[34a]

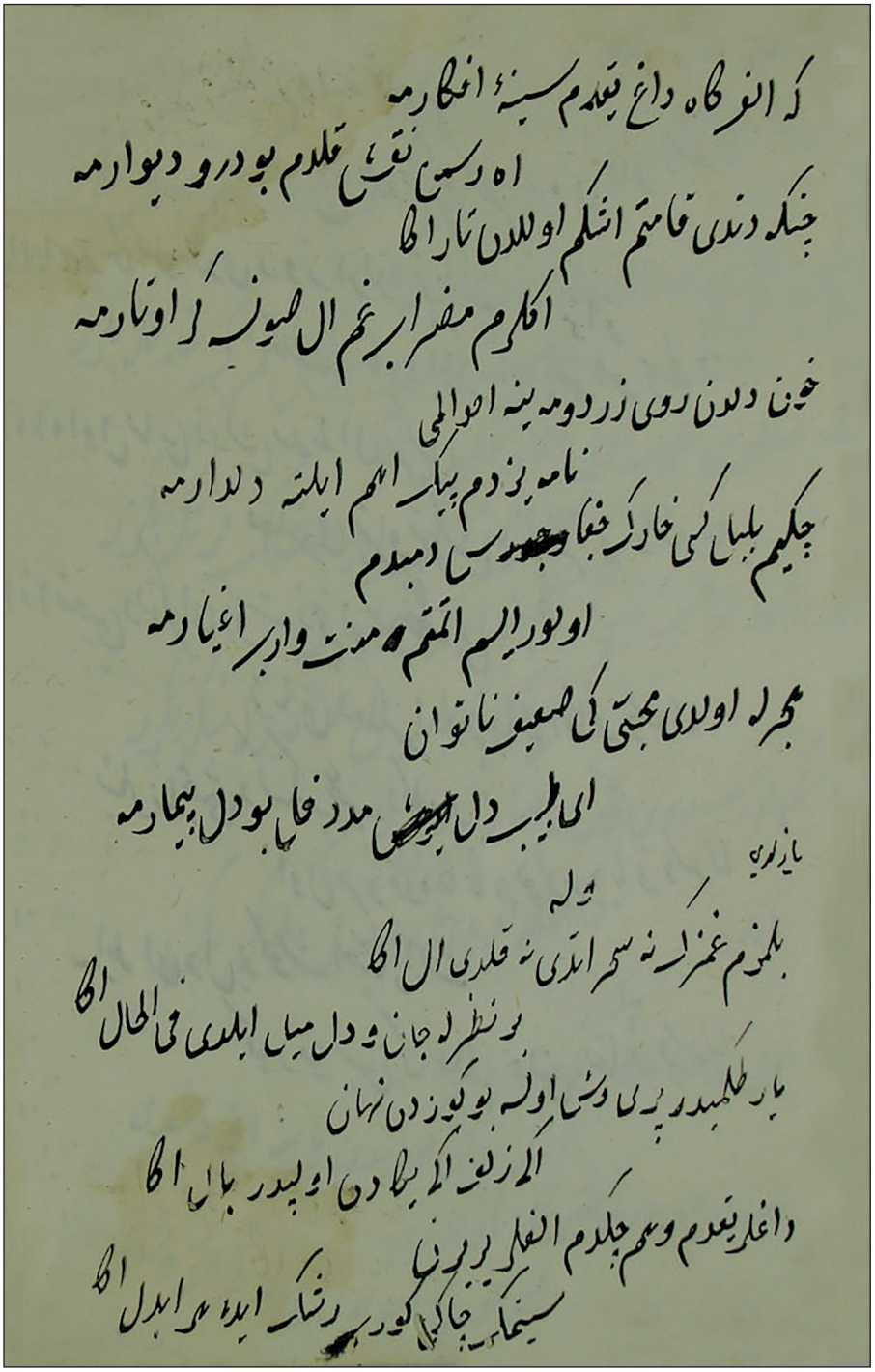

[33b]

33

مسجده دون امامه اویدم ولی نه ایلدم
هیچ بلمدم بوکه کوکلم ابروی طاقه دشلدی

زاهدلرکا صونلدی روز ازلده تریاک
خراقه
گلشنده باده ایچمک اهل منه اسقه دشلدی

اما اول لباسی زرکش نبدلی ای سرکش
بعلمزی تیر و ترکش عزم عراقه دشلدی

انعیمی دنکلر ای دوست زخم اوزره جگر غمی
تریاق لعللر املدم جانه افاقه دسلدی

کوز شیلر ناعجبی دکسات عجب دکلدر
اول سرو قده ناگاه بو دیده باقه دسلدی

بو لقمه ایله ای دل بر گوشه اختیار ایت
کورمزمیسن که عالم خلق نفاقه دسلدی

[33a]

داغ و الفله یازیده

داغله نقشلی سینم ببر و پلنکه بکزر

یاقشلرک

دریای اشک الچنده کوکلم نهنکه بکزر

یاقشلوکی قورلدن قربانک اولدم ای دوست

بو سینه اولدی تیرکش غمزک خدنکه بکزر

عقلومی الوب اول ایماه قصدی آخر

زنار زلفک ایله چشمک فرنکه بکزر

زاهد شراب نابوک زمینه اولدی مشغول

کیفیتن نه بلسون صانورکه نبکه بکزر

کم کورسه روی زردم صانور محبتی شیرم

داغمله کوهی غمده درلر پلنکه بکزر

یازلدی

وله

اول سروقده ناکاه بو دیده باقه دشدی

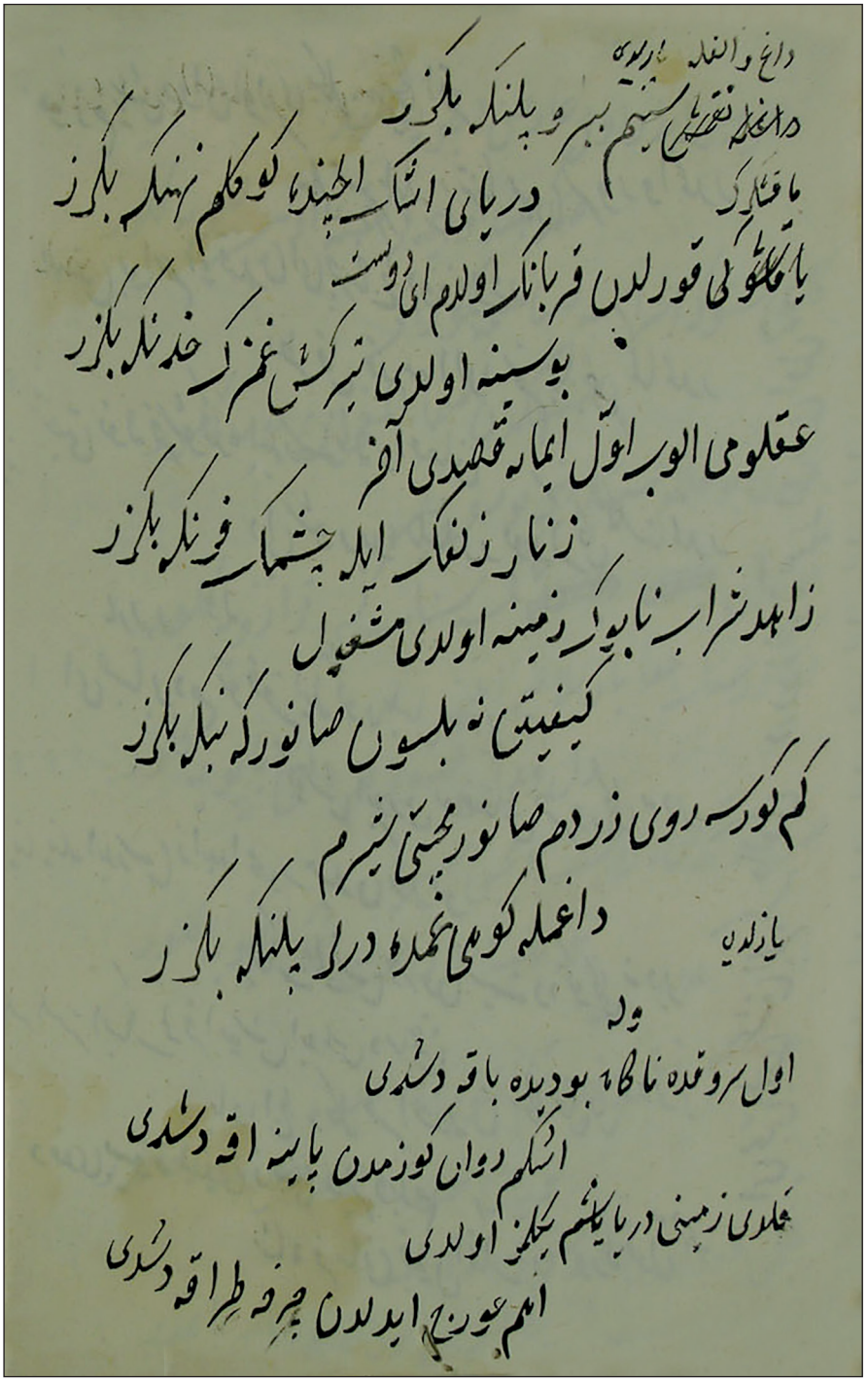

اشکم روان کوزمدن پاینه اقه دشدی

قلدی زمینی دریایشم یکلمز اولدی

اهم عورج ایدلدن چرخه طراقه دشدی

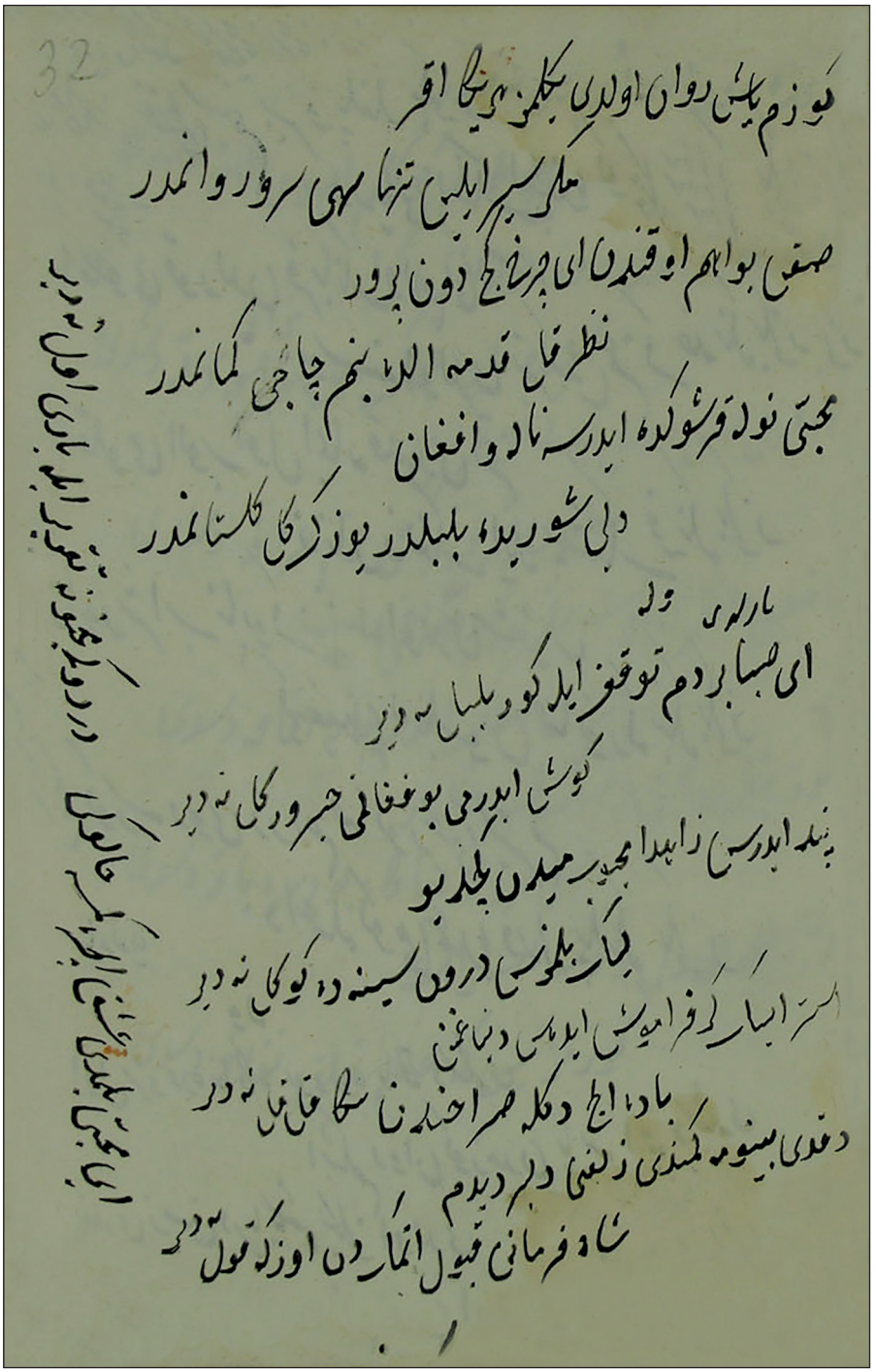

[32a]

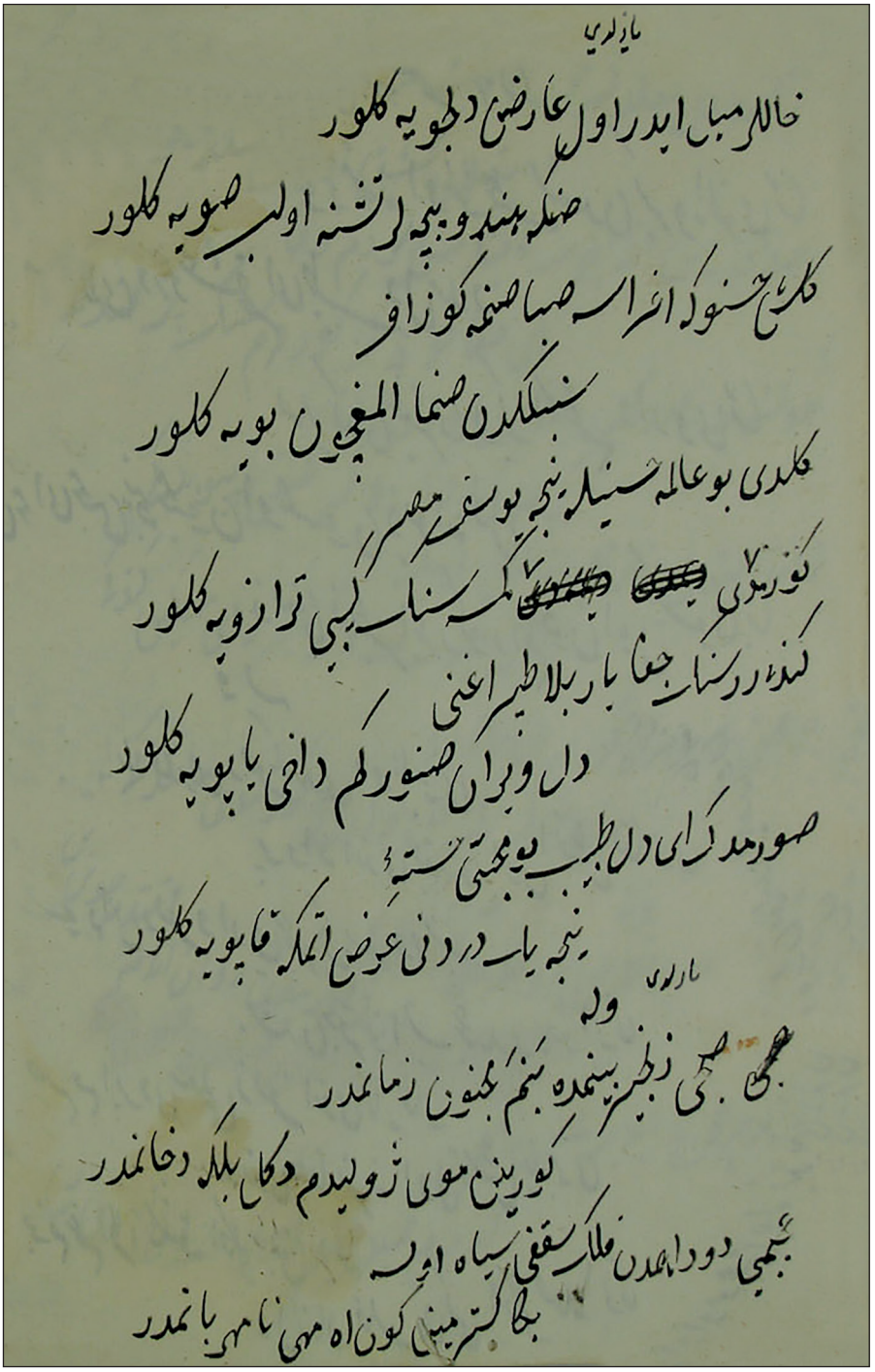

یازلدی

خاللر میل ایدر اول عارضن دلجویه کلور
صنکه هندو بچه لر تشنه اولب صویه کلور

کلشن حسنوکه اغراسه صبا صنمه کوزاف
سنبلکدن صنما المغچون بویه کلور

کلدی بو عالمه حسنیله نیجه یوسف مصر
کورمدی ~~[illegible]~~ کمسه سنک کبی ترازویه کلور

کندی رسنک جفا یار بلا طپراغنی
دل ویران صنورکم داخی یاپویه کلور

صورمدک ای دل طبیب بو محبتی خسته
نیجه یاب دردنی عرض اتمکه قاپویه کلور

یازلدی

وله

صبحی زنجیر بینمده بنم مجنون زمانمدر
کورینن موی ژولیدم دکل بلکه دخانمدر

عجبمی دود اهمدن فلک سقفی سیاه اولسه
بکا کسترمینی کون اه مهی نامهربانمدر

[31b]

31

چشم بیمارنه دوش اولدی بو چشمم ناگهان
کورمسم اولمز عجب شمدن کیرو ایخوی بن
مبتلای درد عشقم ای طبیب دل مدد
لبلرکدن غیری هرکز استمم داروی بن
ای محبی نیجه مجنون اولمسون دیوانه دل
زلفنی زنجیر ایدر کوردم چون اول کیسوی بن

وله

دیوانه قلدی زلف کمندی دونا بزی
پروانه اتدی یقدی اول آتش لقا بزی
سودای زلف وارینی عمرک ییله ورب
بشدن جقرمز ایسه عجبدر هوا بزی
صبرم ایردی عقلمی زلف اتدی تار مار
دتدی جفا تیرنه اول قاش یا بزی
بزم غم اطرا عاشقه اکلنجه یق دیمه
دل ناله قلسه نی کسی اکلر صدا بزی

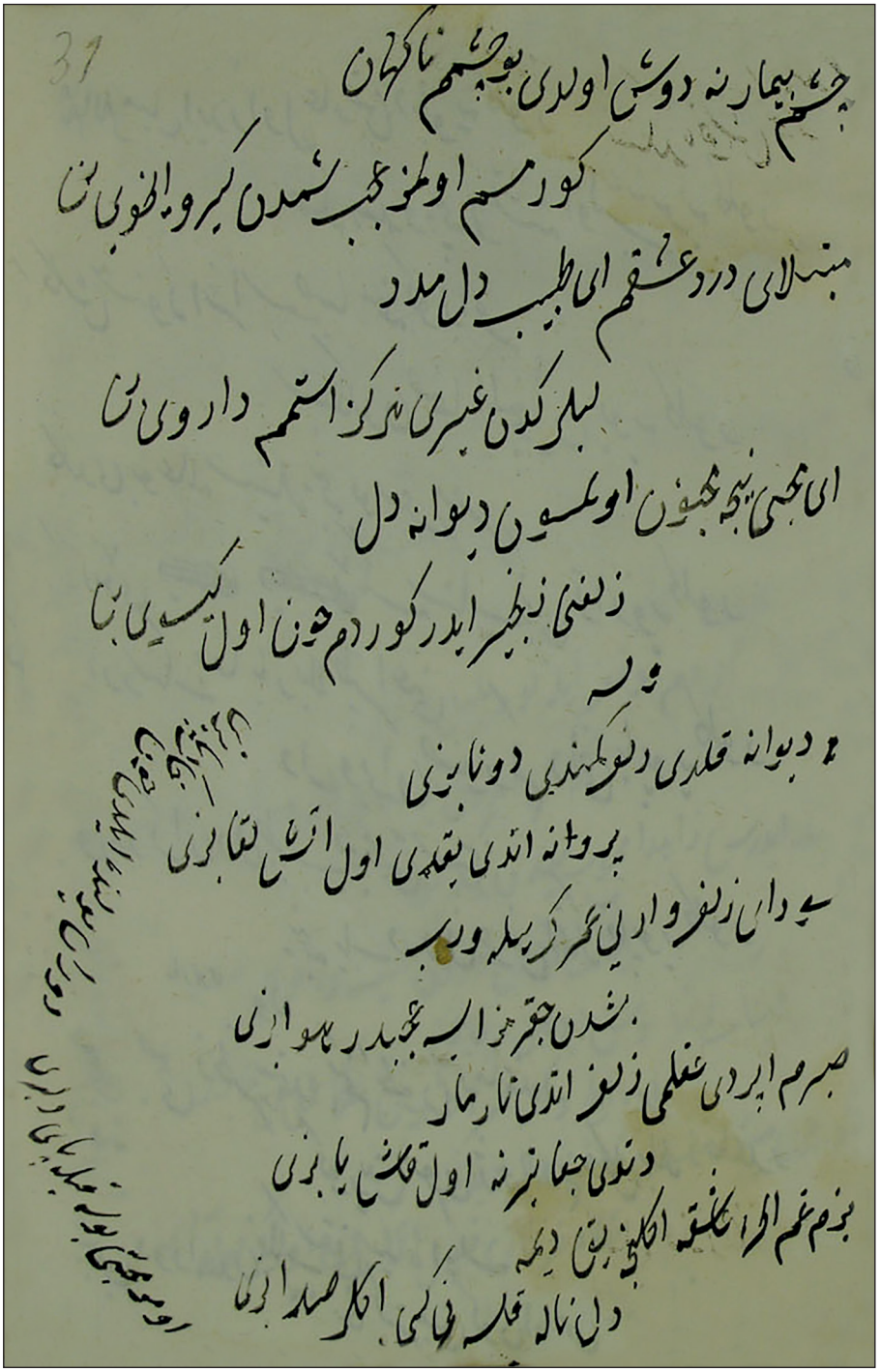

[illegible]

[31a]

زلفنه دل بغلدک چون که انتدک بندکی
مبتلای عشق اولسه بینکلر خوش کوز بندکی

عهد ایدرسن اندا ایچوب تا قیله سن بر دم وفا
ای جفا خو نیجه کز کوردم سنک پژفندکی

دولشوب زلفنه کلدی باشه چون سودای عشق
کر هلاک اولسک دلا کسمه صقن پیوندکی

زاهدا بقدق حقارتله ینه عشق اهلنه
عجب ایدب کوردک تکبرله ای مسکین کندکی

بو محبتی نیجه مه رولر کوردب ای ماه رو
بر سنک تک حق بودر هیچ کورمدی مانندکی

چونکه کوردم بر نظر اول سرو قد مه روی بن
ای که کوزمدن روان اتدم اقتدم جوی بن

اول زماندن برو اقتدم کوزمدن صوی بن

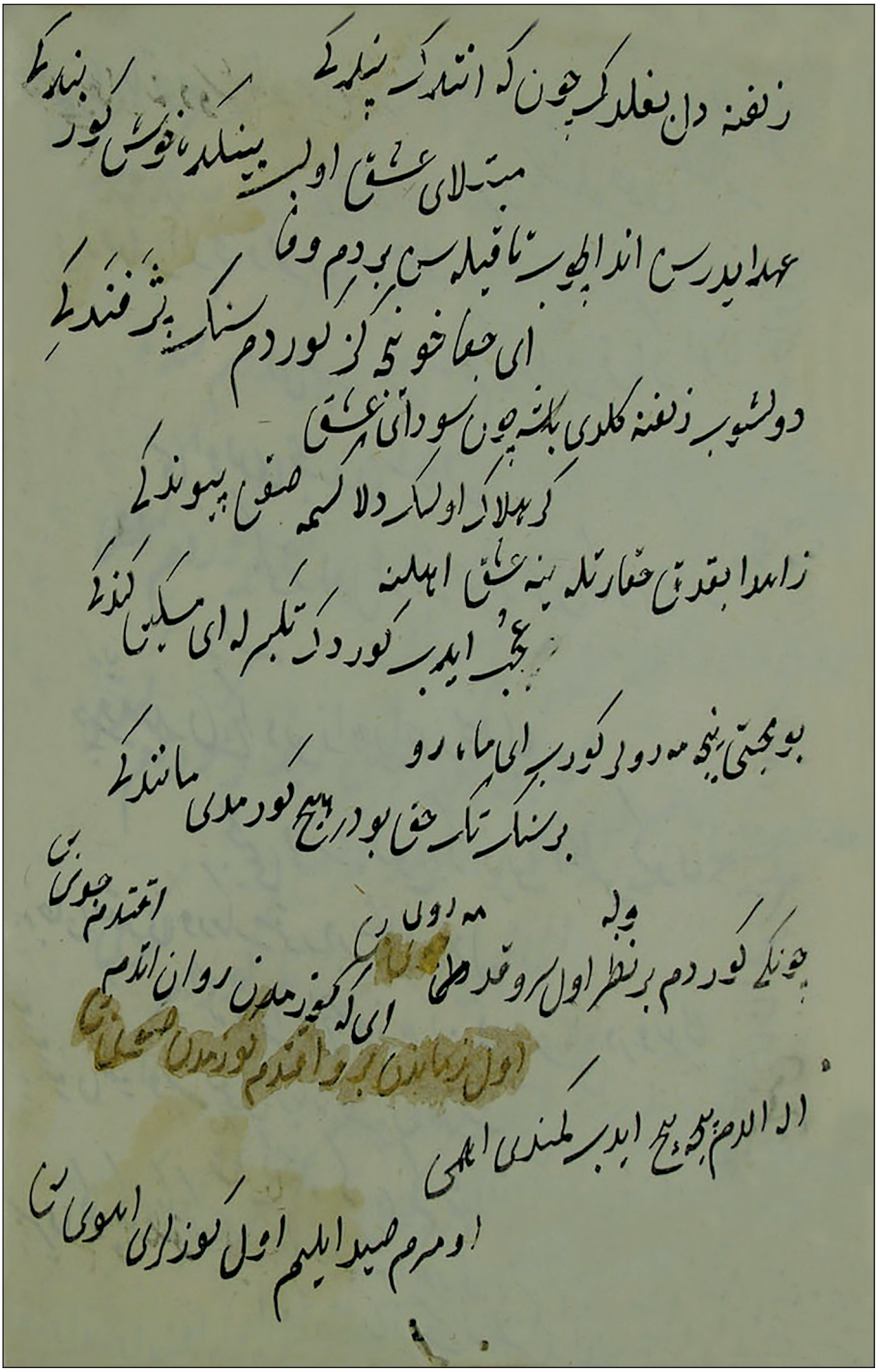

اله الدم بیجه هیچ ایدب کمندی اهلی
اومرم صید ایلیم اول کوزلری اهوی بن

[30b]

30

چشمهٔ کان یاقوت بوب خار منومیدن غم یمه
یا یوکه اتمز ضرر یاتمله چون نمناک اولا
عمری دنناک اگرچه زخم اوردی جانمه
ای طبیب دل نه غم گر لبلرک قوباک اولا
یچ عجبی سینه سی اولدی نجنبدن شکاف
بلکه اول ارضه حرارتدن که بر برچاک اولا

وله

یازلدی
بکا مجبور و میدن کج دیو زاهد ایدر یندی
عجمی نزت روح که زیرا اکلمز کندی
سینه جانی نقدنی ور حار مقرر درسکا ای دل
که زیرا باج سوزنی کلمز عشق درونلی
ارسون صبا اولب نعوی زبانه بلمسون تحلت
شکر گفتار که هم کم شها تشبه ایله عندی
سریا کو بلکه کم کوره بکا دیوانه ایدرلر
اکر چون زلف زنجیرک اولیدر بینمات بندی

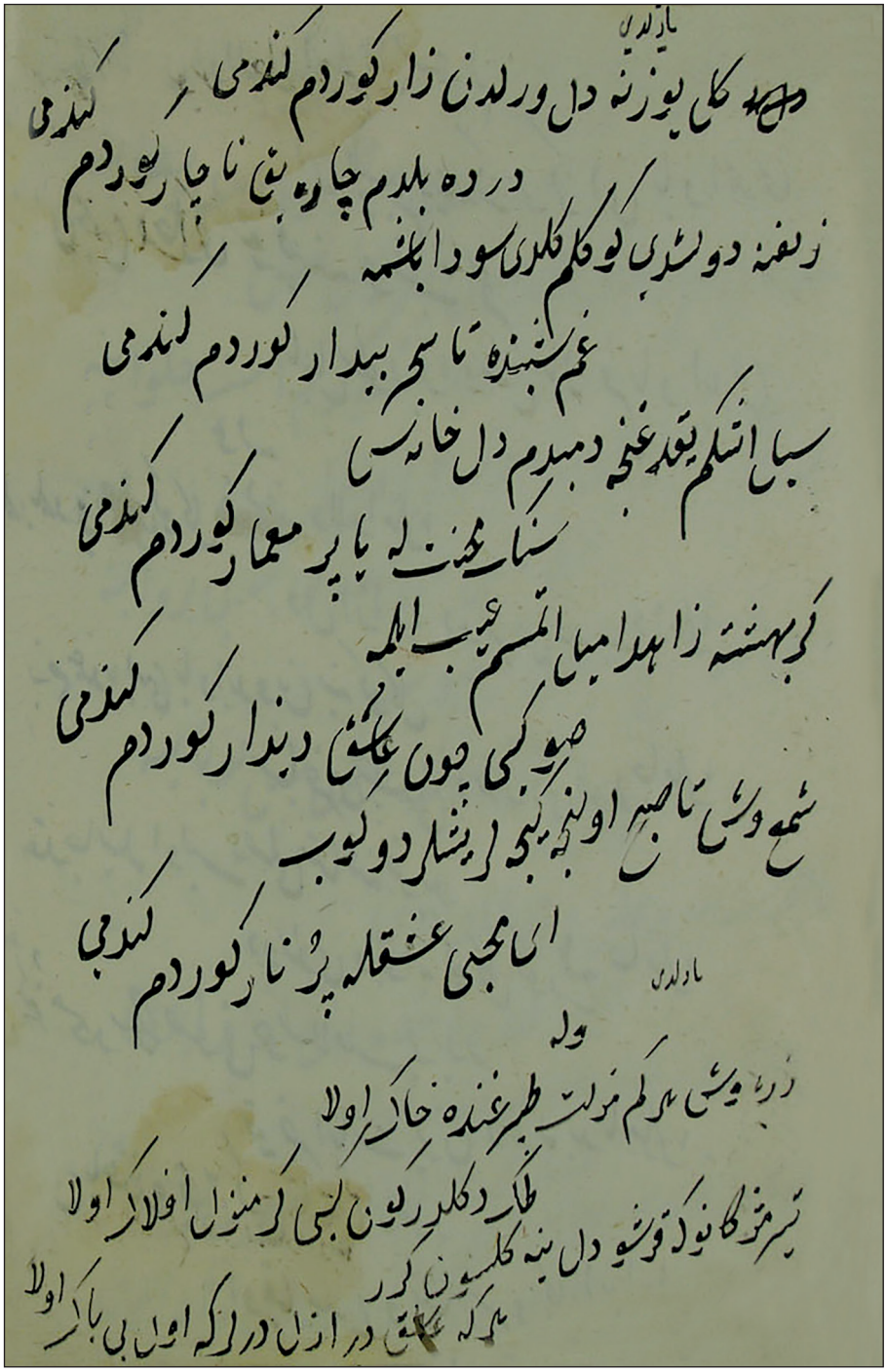

[29b]

29

مبتلای عشق اولالدن ایهلم دل خسته یم
ای طبیبم دیمه کر برکز انی باد ایدین

ای محبی رخلری شوقینه هر شب تا سحر
بلبلای شوریده وش ناله فریاد ایدین

وله

بلمدی [illegible] کوکل زلف دلارا ملره
دل ازاده دوشردی ورب داملره

بزم عمرده نیجه بی باد ایدوبن بنه کوکل
ساغری چشمی دندردی طولی جاملره

نقد جانیله اولبر وصلی متاعنه خرید
دوشدی دیوانه کوکل کور طمع خاملره

کنج مسجد ساکنی صوفی چو سلامت پریدر
رقت خرابات پرن رندله بدناملره

شفق باغنده محبی کبی بلبل یارشدر
اوقیا مدح وثنا سرو کبی انداملره

[29ª]

زاهدا معجز دکلمی زلفن اژدر کسترب

خدی نوری سکا یتمز می یدی بیضا ینه

خط کلکنیسنی خوش کورسون لیکن نوش استین

دوده لابد قتلنور کم استیه حلوا ینه

شب شمع هر شب کل ایدر یاقوب ینه پروانه لر

بو نجه ناحق قان ایدرکن ینه بی پروا ینه

بو محبی کیجه لر تا صبح افغان ایلیوب

کلشن حسنکده اولدی بلبل کویا ینه

وله

می ایچوب ینه بو غمکین دلمی شاد ایدین

انی بر لحظه هله غصه دن آزاد ایدین

سیل اشک نوله کوکل خانه سن اتدی خراب

کوه غمده سن بولی سرو لبی شیرین ایچون

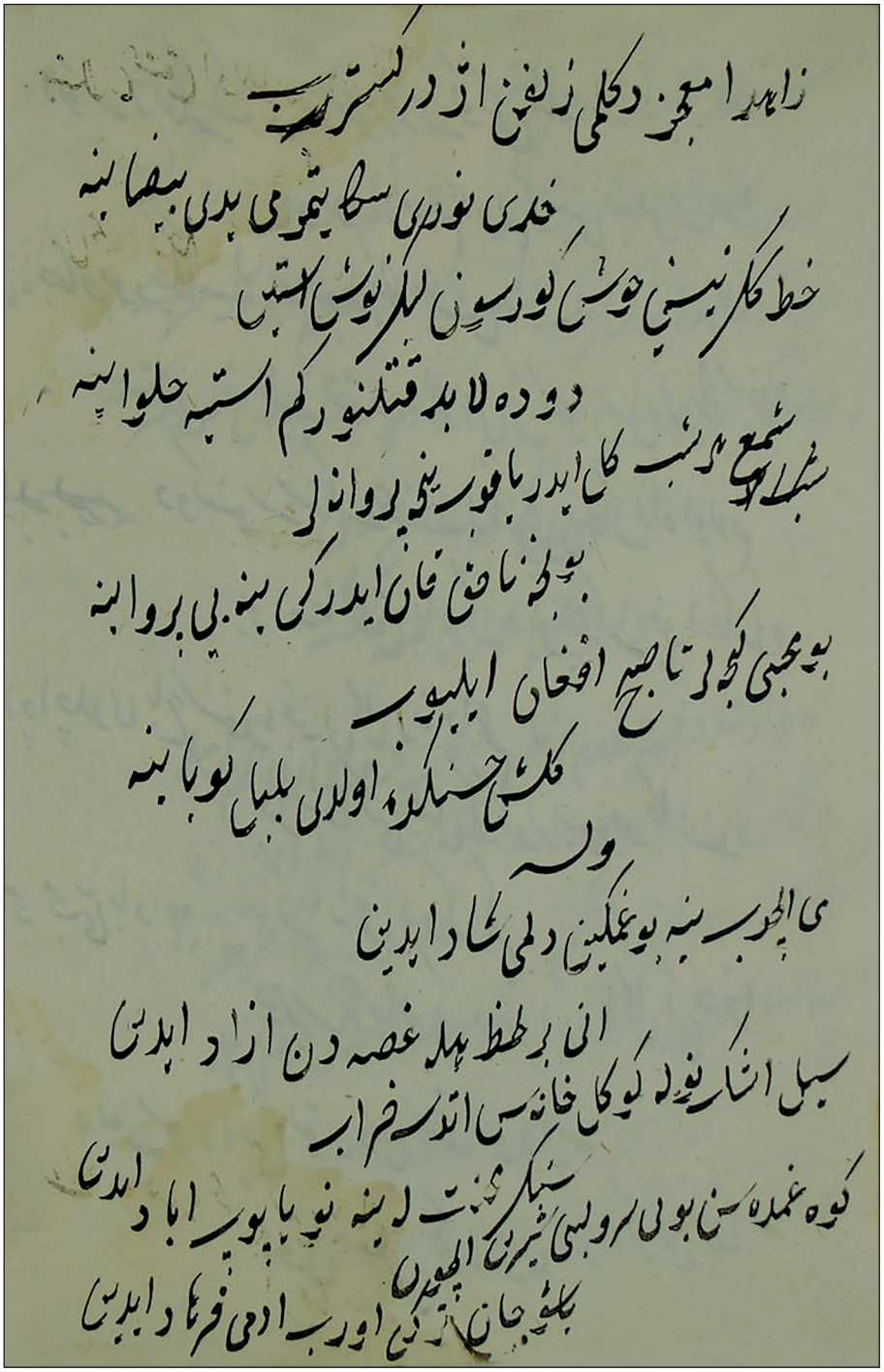

سنک محنت له ینه نو یاپوب آباد ایدین

بلکه جان ترکی اوروب آدمی فرهاد ایدین

[28b]

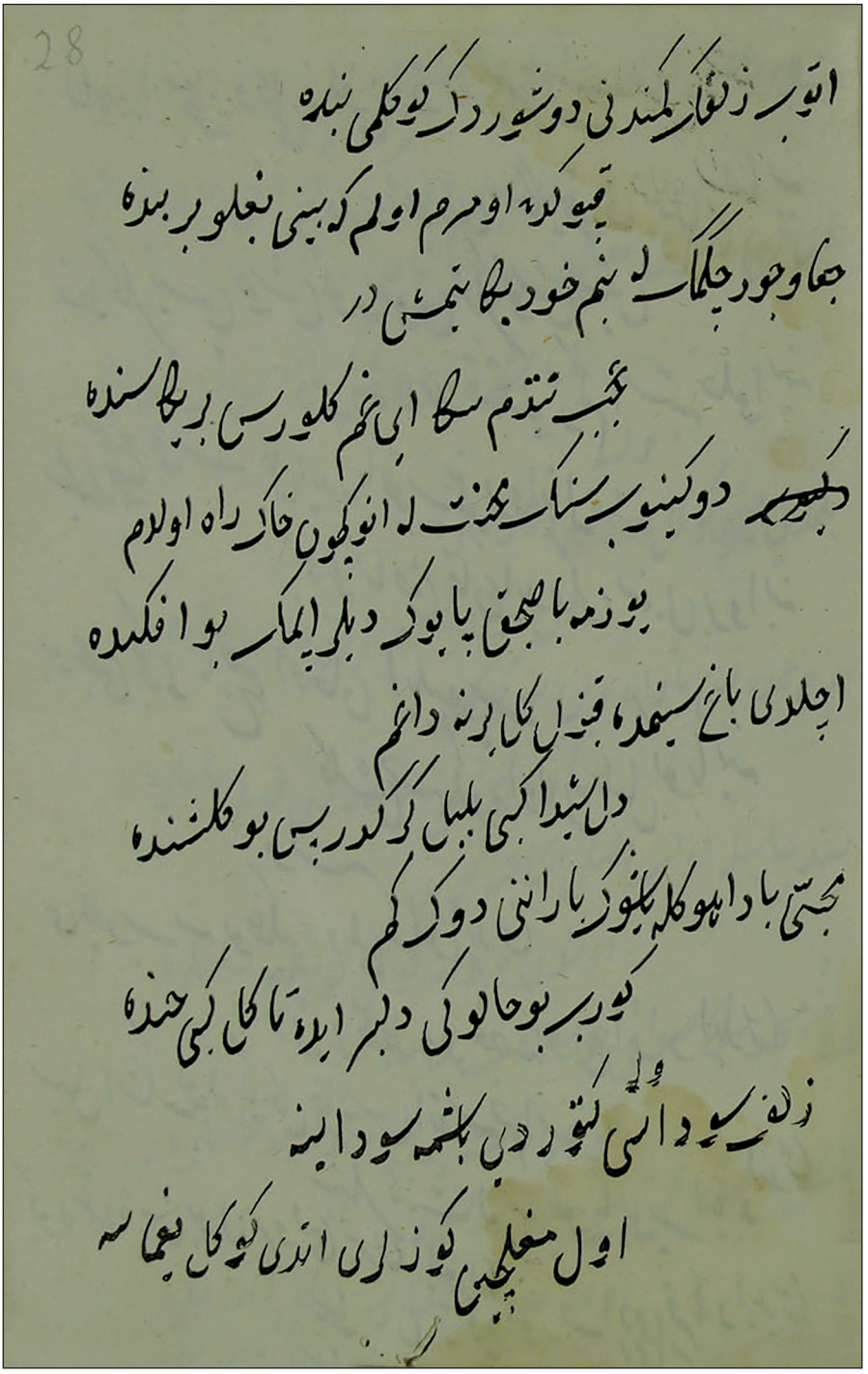

28

اتوب زلفک کمندنی دوشوردک کوکلمی بنده
قپوکده اومرم اولم که بینی بغلو بر بنده
جفا وجور چکمک له بنم خود بکا یتمش در
عجب تندم سکا ای غم کلورسن بر یکاسنده
دوکینوب سنک محنت له انوکچون خاک راه اولدم
یوزمه باصجق پایوک دیلر ایمک بو افکنده
اچلدی باغ سینمده قبول کل یرنه داغم
دل شیدا کبی بلبل کرکدر بس بو کلشنده
محبتی باد اهو کله یاشوک بارانی دوک کم
کورب بو حالوکی دلبر ایده تا کل کبی خنده
زلف سوداسی کتوردی باشمه سودا ینه
اول مغلچین کوزلری اتدی کوکل یغماسه

[28a]

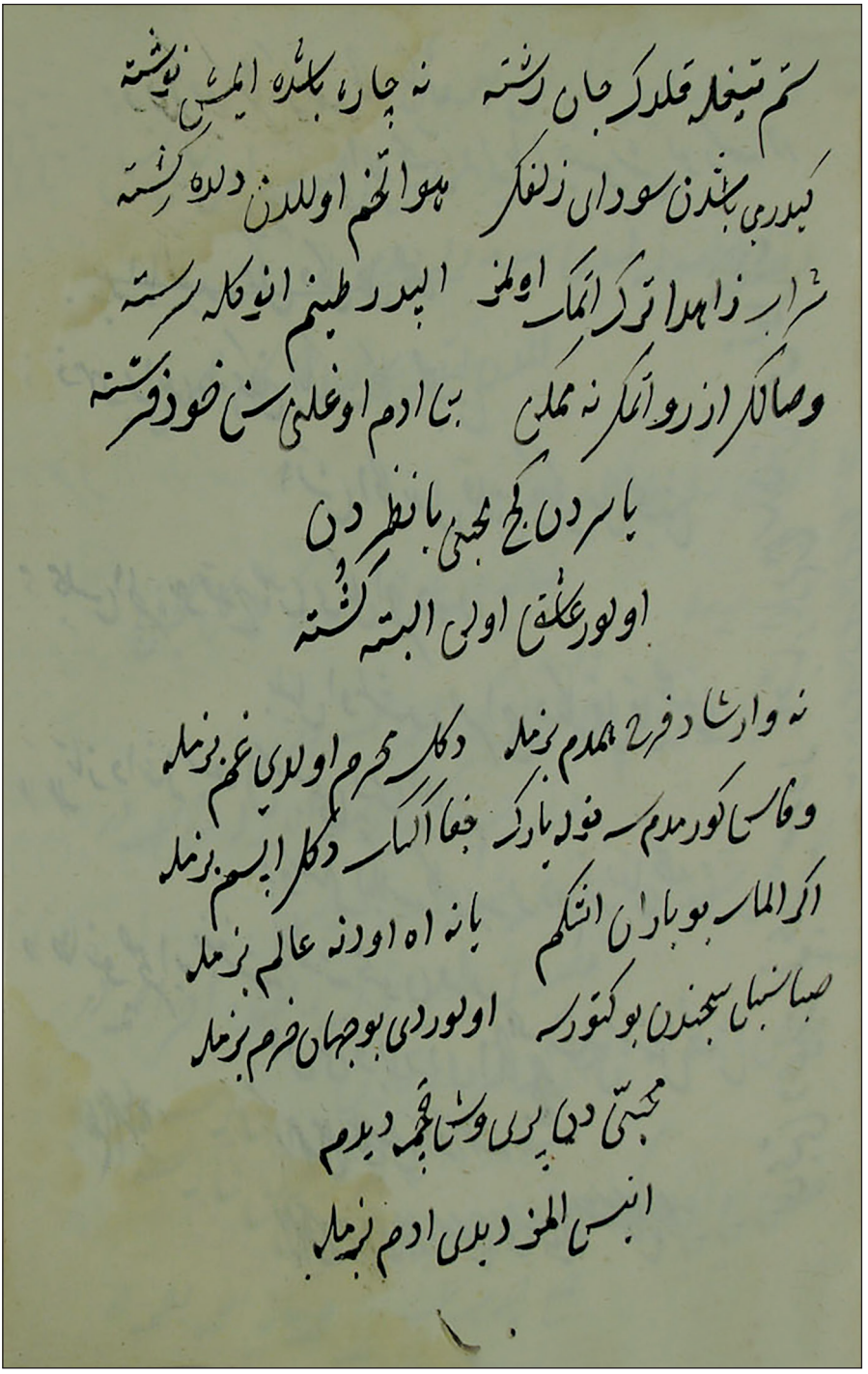

[27b]

27

گاه جور و گه جفا گاه کرشمه گاه ناز

ای محبتی دلربالر چنبوشی بو رسمه در

غزله

~~زهی برابا مید ر ممکن دکل گل صحبتی~~

زهی برابدی نه ممکن ایلمک گل صحبتی

آتشی انکا بدل قلمق کرکمز صحبتی

مجلسی الحمره قدح صن برکل احمر دورر

بلبل اولمشدر صراحی دکله گل قال صحبتی

تاز داغله سفال سینمی زین ایلدم

دوستلق ایلک کلوب بردم قرنفل صحبتی

طاغو صحرا ایه بنفشه دلشسته عجبی وار

ال وی ویرردی انکا هی سابی سنبل صحبتی

[illegible]

[illegible]

[illegible]

رسته رسته قلمینه شانه کبی بغروکی
ایدا مزس ال صونوب اول ساجی سنبل صحبتی
دقدی زلفنوک کمندن بینومه دلبر دیدم
المدن اتدم بحمد الله کا کل صحبتی
ای محبی تز کجر ایام کل بر هفته در
ضایع اتمه عمر ال وردکه قل کل صحبتی
بار بوی
وله
اهموک هر دم هواسی کویک ایچره اسمه در
لیک چشمک خشم ایدب ایدرکه بکا اسمه در
کوکلمی شب رو دیو زلف شبنده بند ایدب
قصدنی بلدم انوک زلفنده اخر اصمه در
هر قچن السه اله یا قشلرک غمزه اوقلرین
سینه دن انی کچر هر بری صن بر کسمه در
حسن ایواننده کوردم قشلری دیوان قورب
جمع ایدب عشاقنی هر یاکه اصمه بصمه در

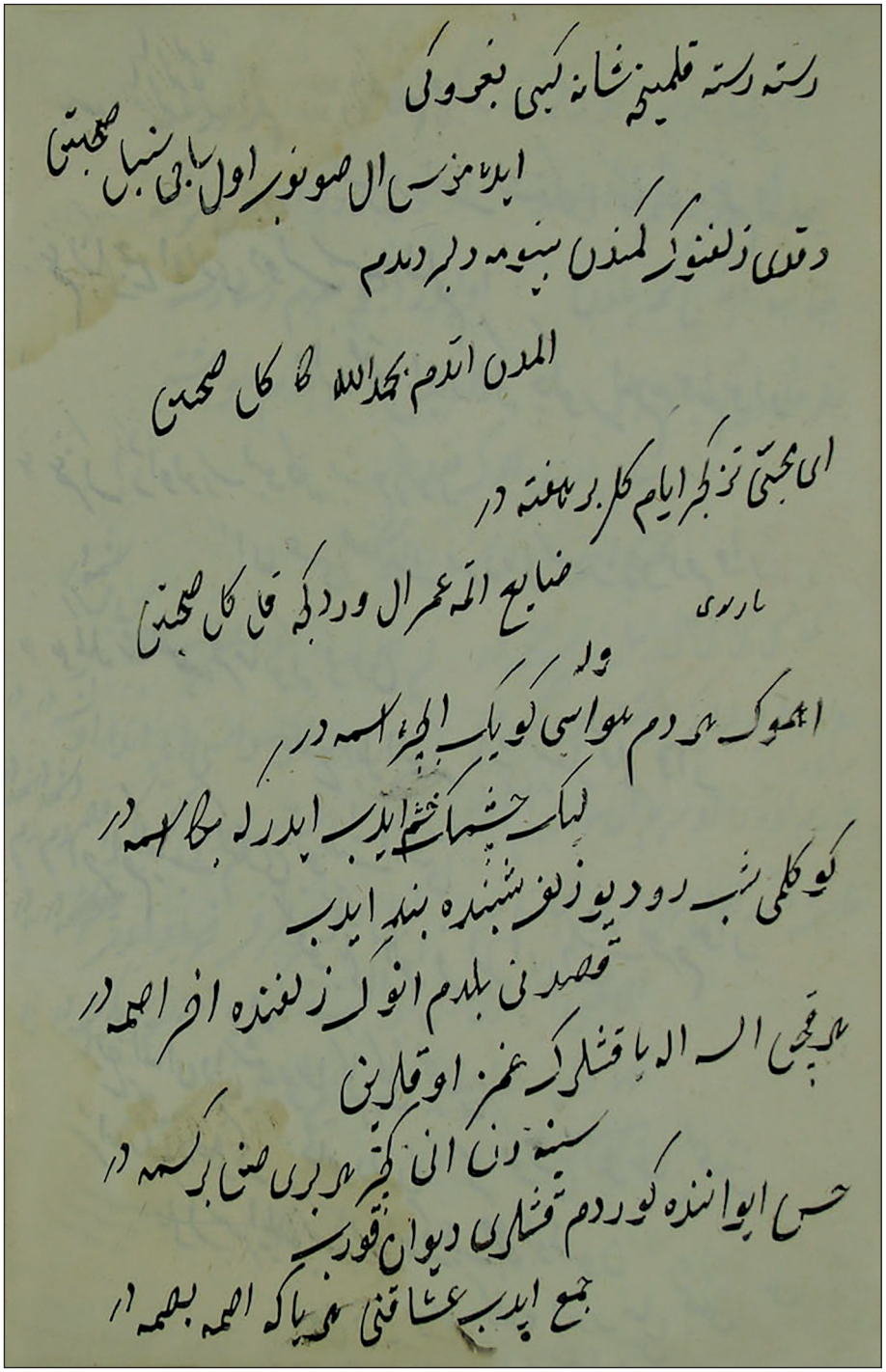

[26b]

26

مارلدی

باشمده هوادلده الم دیده ده نم وار

پس دولت عشقکده تنها بکانه غم وار

غم لشکر جمع اولدی دوکب سینهٔ طبلم

دل فتحی ایدر اکه چکوب اهم علم وار

غمزک اکر اولدرسه لبوکله بنه درکور

ای عیسی صفت مرده لرسنده چو دم وار

هر کمکه تنها صنمیه فرمانوکه کردن

قطع ایله انوک باشی تیغله قلم وار

احرام کیب کتدی بو نیت له محبتی

کوبکی طواف ایله ای دوست حرم وار

ضایع اتمه ای دل شوریده کل کل صحبتن

سیر ایدرکن دخلرک جانو دلدن تا سحر کوش ایله بلبل صحبتن

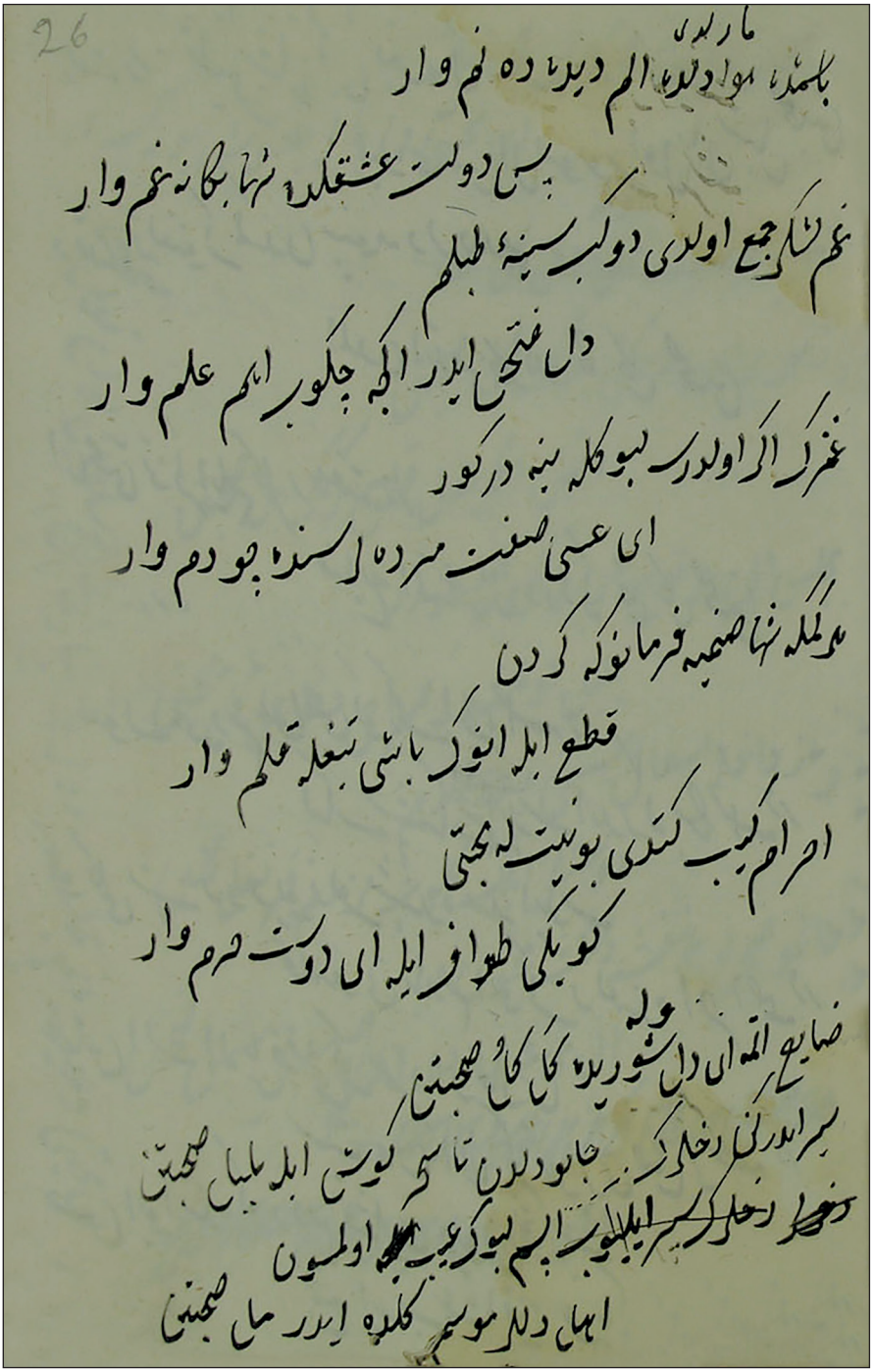

~~دخلرک سیر ایلیوب~~ ایسم لبوک عیب ~~ایله~~ اولمسون

اهل دللر موسم کلده ایدر مل صحبتن

[26a]

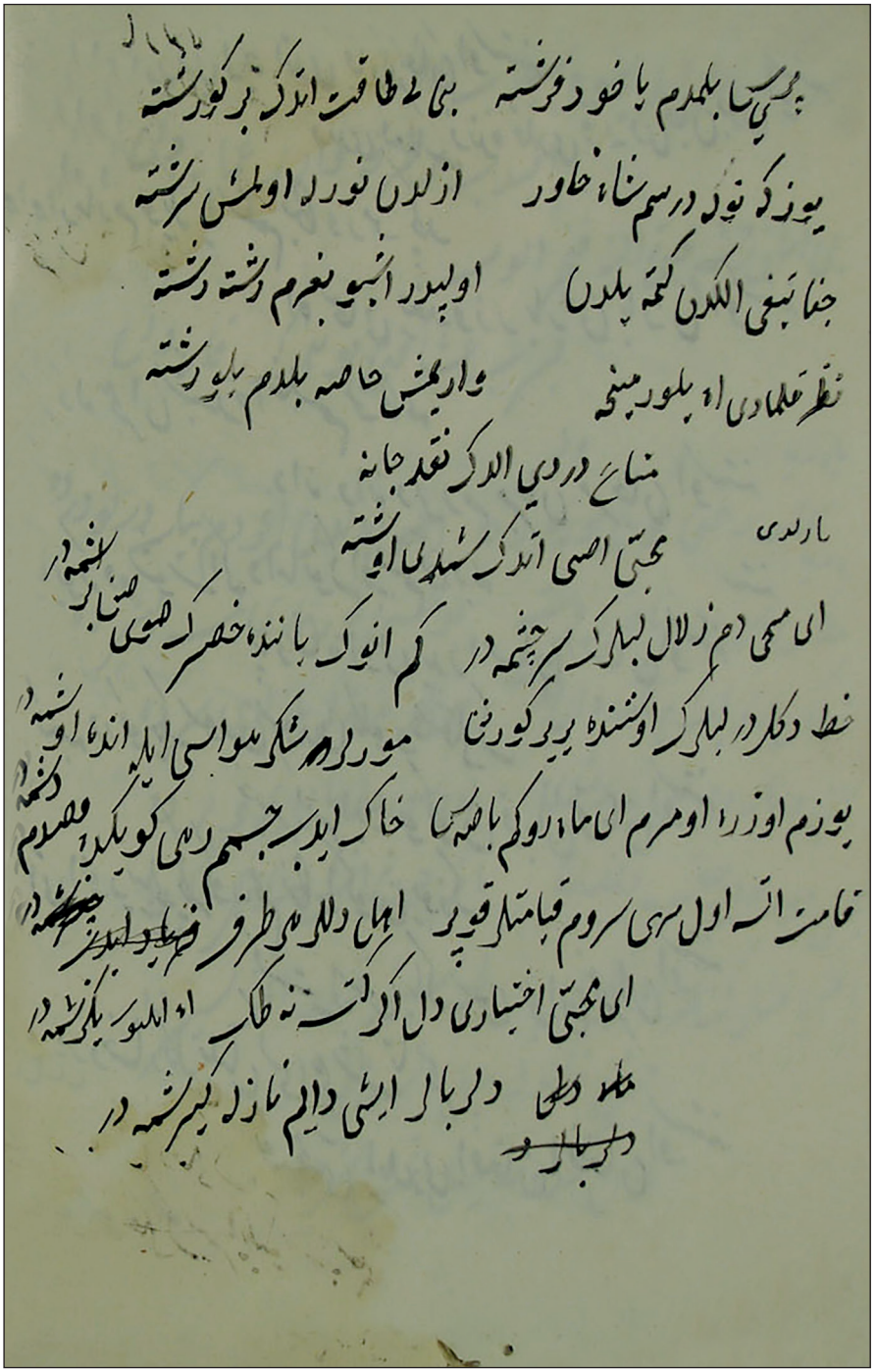

[25ᵇ]

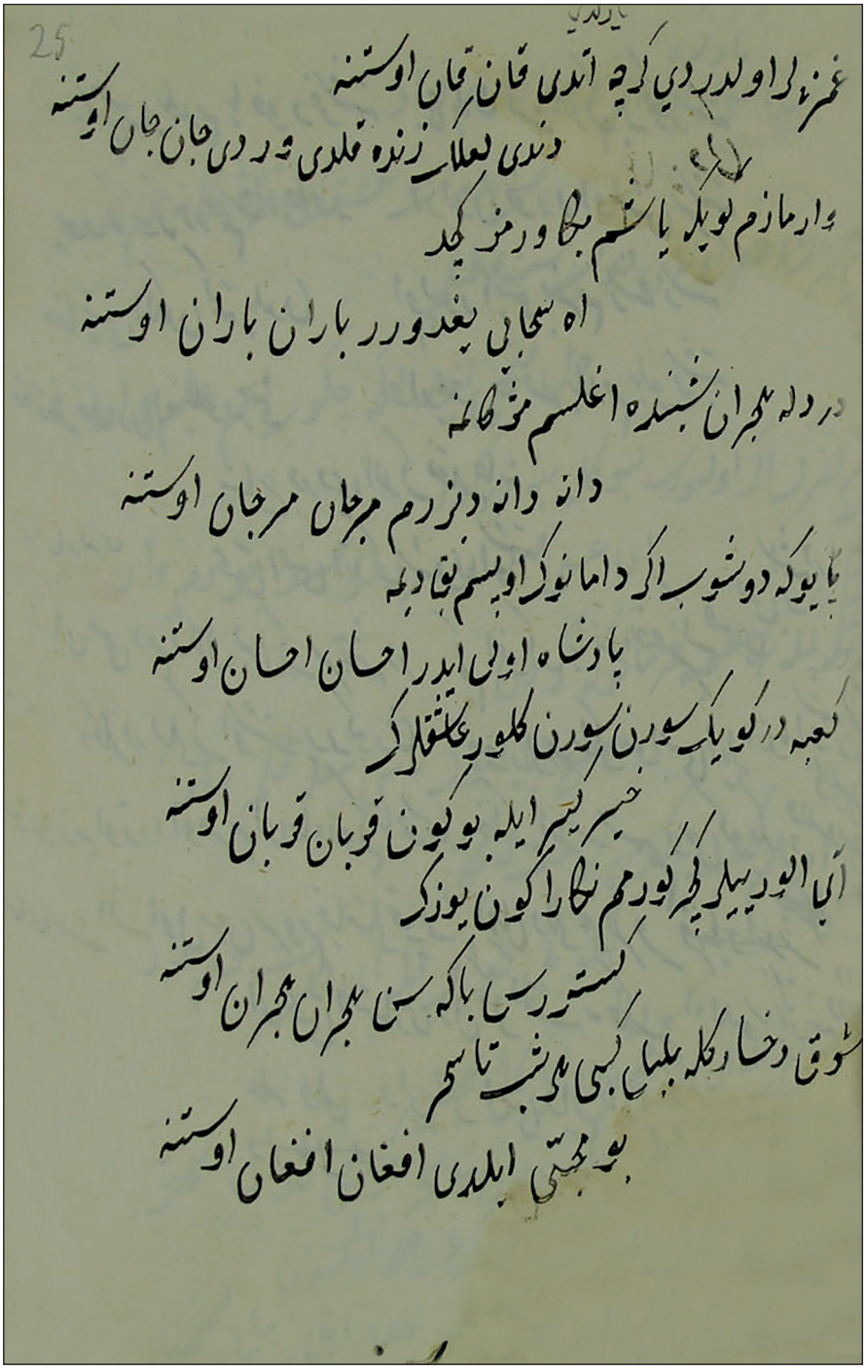

25

غمزه‌لر اولدردی کرچه اتدی قان قان اوستنه
دندی لعلک زنده قلدی وردی جان جان اوستنه

وارمازم لویله یاشم بکا ورمز کچد
اه سحابی یغدورر باران باران اوستنه

دردله هجران شبنده اغلسم مژکانمه
دانه دانه دیزرم مرجان مرجان اوستنه

پایوکه دوشوب اکر دامانوک اوپسم بقا دیمه
پادشاه اولی ایدر احسان احسان اوستنه

کعبه در کویک سورن سورن کلور عاشقلرک
خیر کیر ایله بو کون قربان قربان اوستنه

آیا الوریلر کچر کورمم نکارا کون یوزک
کستررسن باکه سن هجران هجران اوستنه

شوق رخسارکله بلبل کبی هر شب تا سحر
بو محبتی ایلدی افغان افغان اوستنه

[25a]

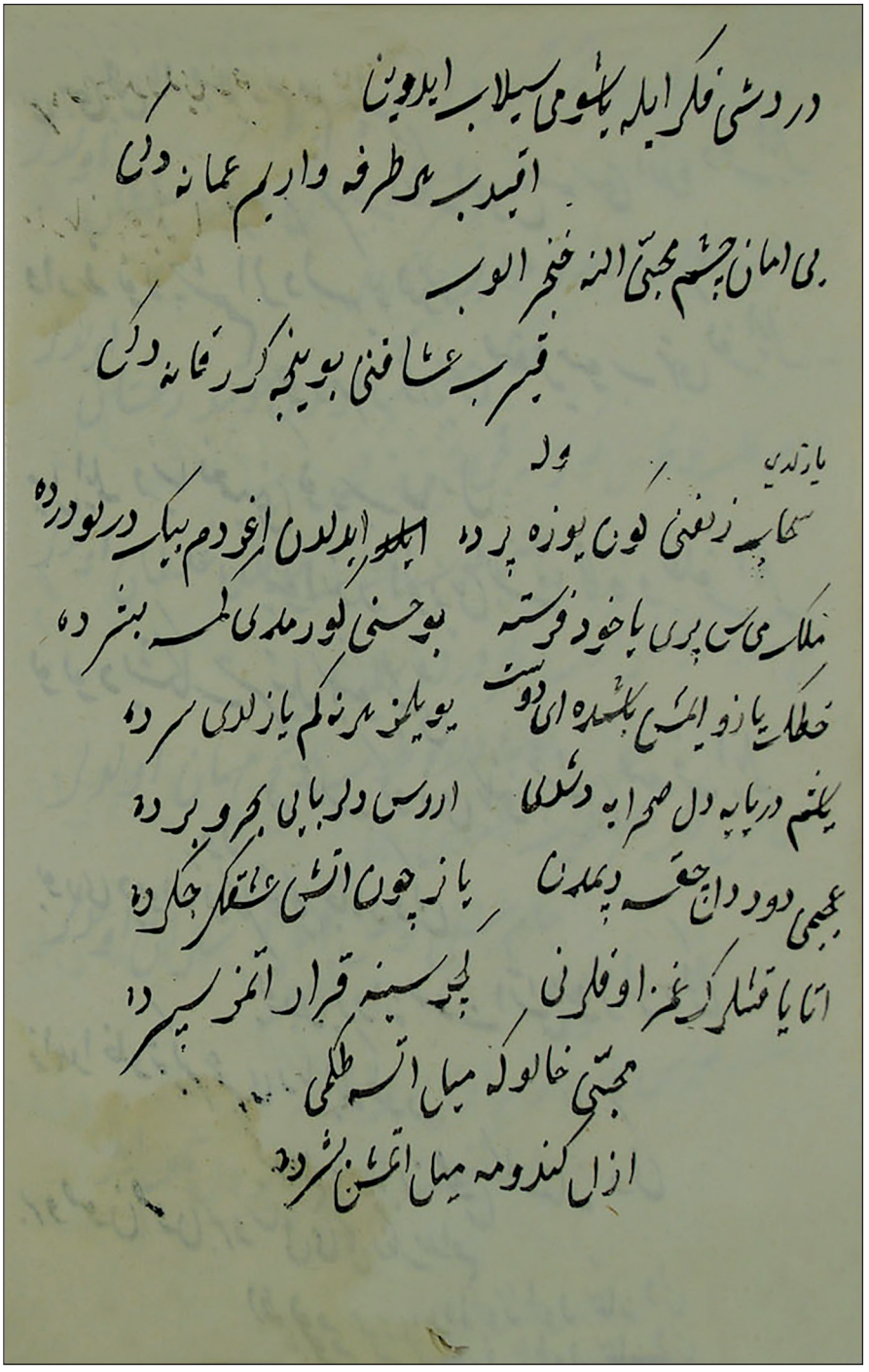

دردشی فکر ایله یاشومی سیلاب ایدوینا
اقیدب هر طرفه واریم عمانه دکن
بی امان چشم محبی النه خنجر الوب
قیرب عشاقنی بوینجه کرر قانه دکن

یازلدی

وله

سحاب زلفنی کون یوزه پرده ایلدی ایدلدن اغردم بیک درلو درده
ملک می سن پری یا خود فرشته بو حسنی کورمدی کمسه بشرده
خطک یازو ایمش باشده ای دوست یویلمز هر نه کم یازلدی سرده
یاشم دریایه دل صحرایه دشدی اروس دلربایی بحر و برده
عجبمی دود دل چقسه دیمدن یاز چون آتش عشقک جکرده
اتا یا قشلرک غمزاوقلرنی کچر سینه قرار اتمز سپرده
محبی خالوکه میل اتسه طکمی
ازل کندومه میل اتمش بشرده

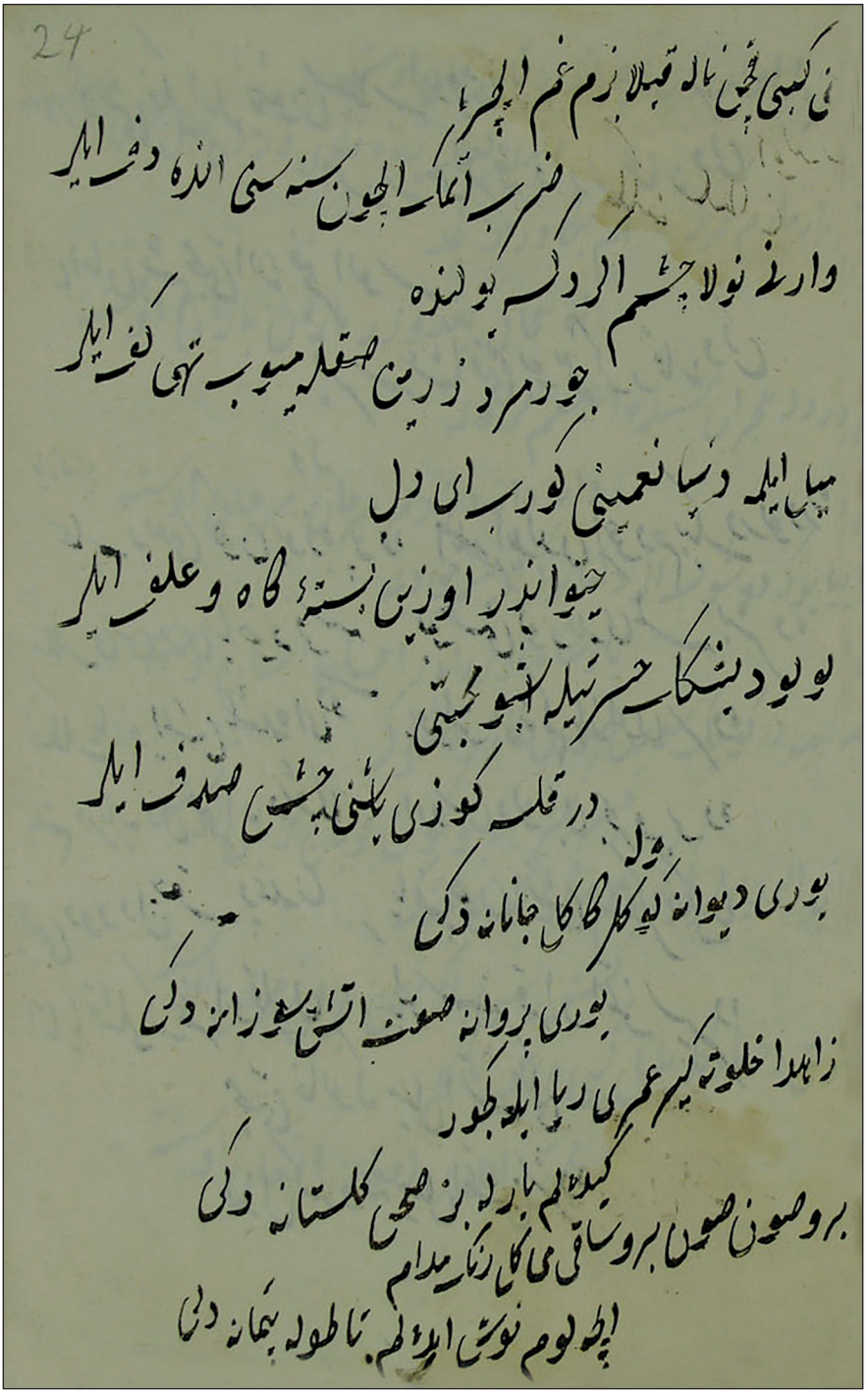

[24ª]

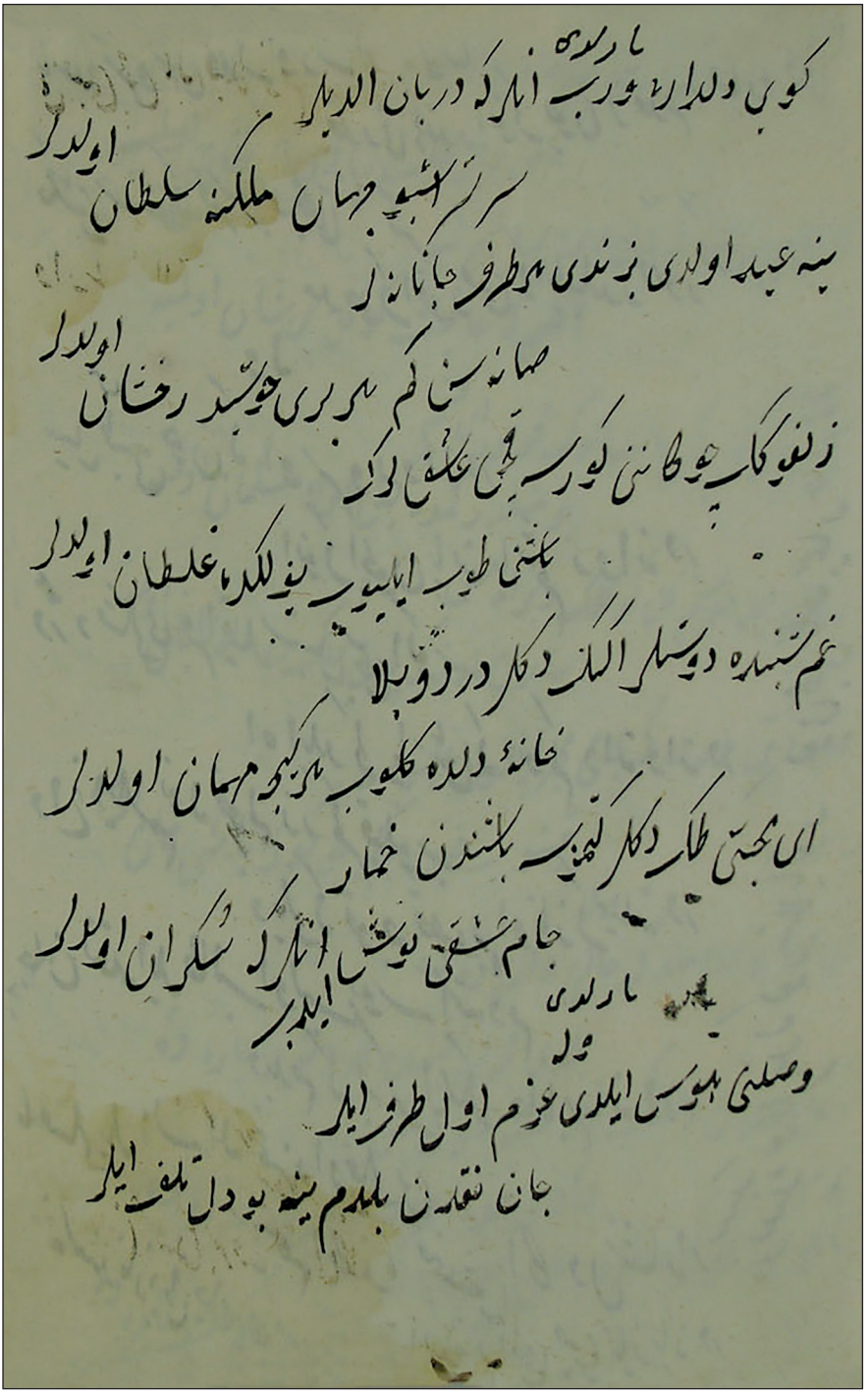

یارلدی

کوی دلدارہ ورب انلرکہ دربان الدیلر
سرتراشیو جہان ملکنہ سلطان اولدلر

ینہ عید اولدی بزندی ہر طرف جانانہ لر
صانہ سن کم ہر بری خورشید رخشان اولدلر

زلفوکک چوکانی کورسہ قچی عاشق لرک
باشنی طوب ایلیوب یولکدہ غلطان اولدلر

غم شبنمدہ دوستلر اکنک دکلر درد و بلا
خانۂ دلدہ کلوب ہر کیجہ مہمان اولدلر

ای محبی طاک دکلر کتمیوب باشندن خمار
جام عشقی نوش انلرکہ سکران اولدلر

یارلدی

ایلدی

وصلنی ہوس ایلدی عزم اول طرف ایلر
جان نقدن بلدم ینہ بو دل تلف ایلر

[23b]

23

باغده سرو سهی قدک کورب اوکنمسون
قدرتی بقدر انوک چون بر قدم رفتاره ده

کلشن حسنوک قرشو بو محبتی تا سحر
مدحوک اقور صن که بلبلدر کلور گفتاره ده

وله

میل طبعی چون که او سرو روانه در
انوک ایچون پاینه یاشم روانه در

در دشلری فراقیله سنبل سجی اکوب
اه ایلدکجه یاشی که دوکم دانه دانه در

داغ ایلسم نوله قولم زر کمر قیلوب
دیلرکه قوجه قصدی او نازک میانه در

جان نقد ایله طالب اولیسن بوسه استه دم
دیدم که لبک ایچمکه جانا بهانه در

ماقشلریله اله اله غمزه اوقلرین
سینم ایچنده قنمش اکا دل نشانه در

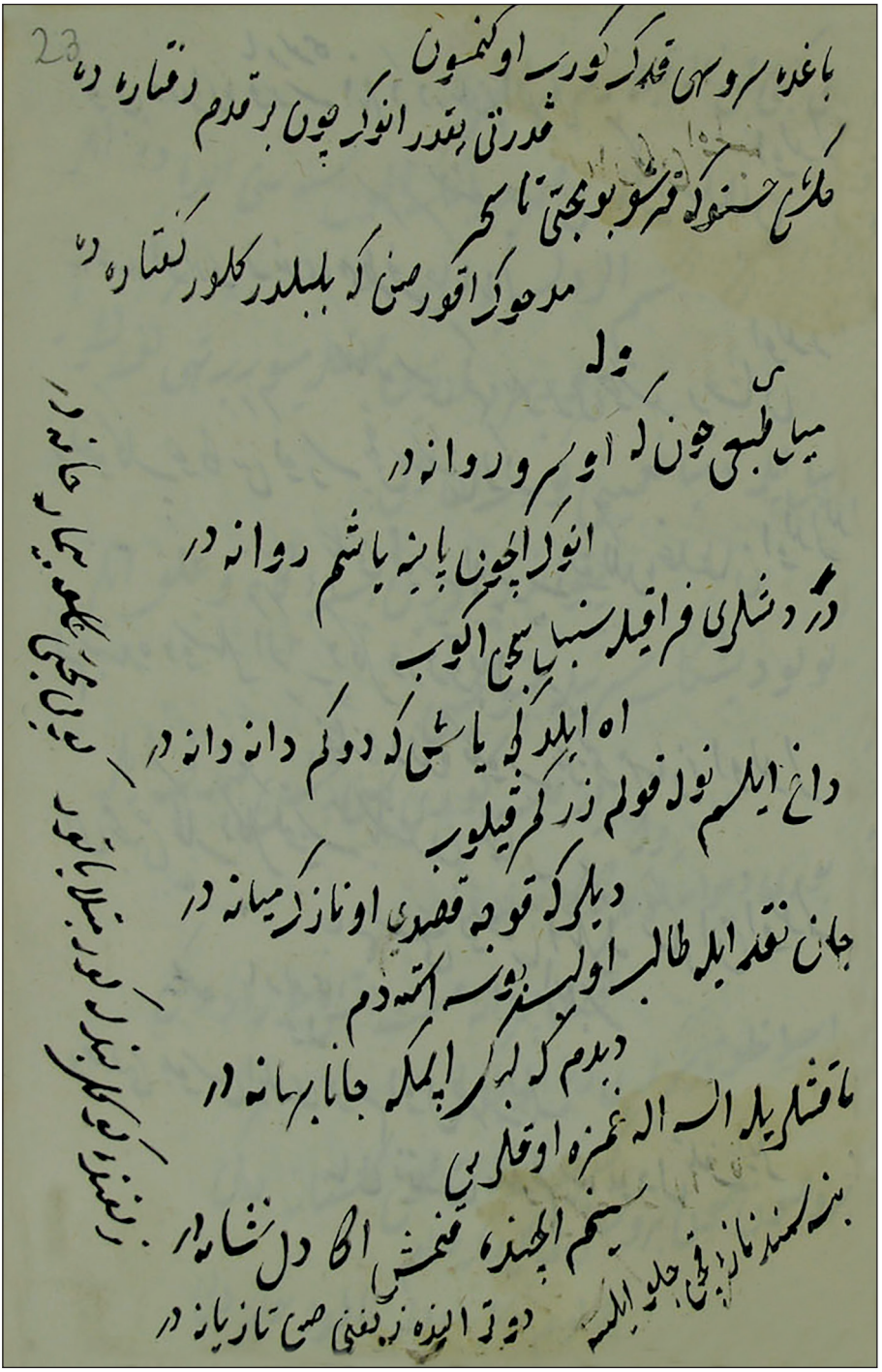

بنه سمند نازه قچن جلو ایلسه
دوتر الیده زلفنی صن تازیانه در

زلفنده کوکل بندله کور مبتلا یاتور
کوبی محبتی علمه بیمار خانه در

[23a]

هر کمک کم سینه سنده مهر جانان اولمیه
اهل دللر مجلسنده ادی ارجان اولمیه

کاکلی سودا سنه کم دل ویره بر دلبرک
اکلمم که عاقبت کوکل پریشان اولمیه

~~جان ایله~~
کز مرادک جان ایسه الدک قوجور ای صنم
بو مثلدر کمده کیش اولا مسلمان اولمیه

روشن ایله دوستم کل کوکلمک ویرانه سن
سندن اوزکه چون فلکده ماه تابان اولمیه

دمی وردر که محبی مجرا ایچنده اغلیوب
قینوب خون جکر بو کوز یاشی قمان اولمیه

وله
ای صبا بو دردمندک حالنی وار یاره ده
بلمدی هجران شبنده دردنه بر چاره ده

دل ورلدن زلفنک لیلاسنه مجنون لین
وادی غمده یورر زنجیرله اواره ده

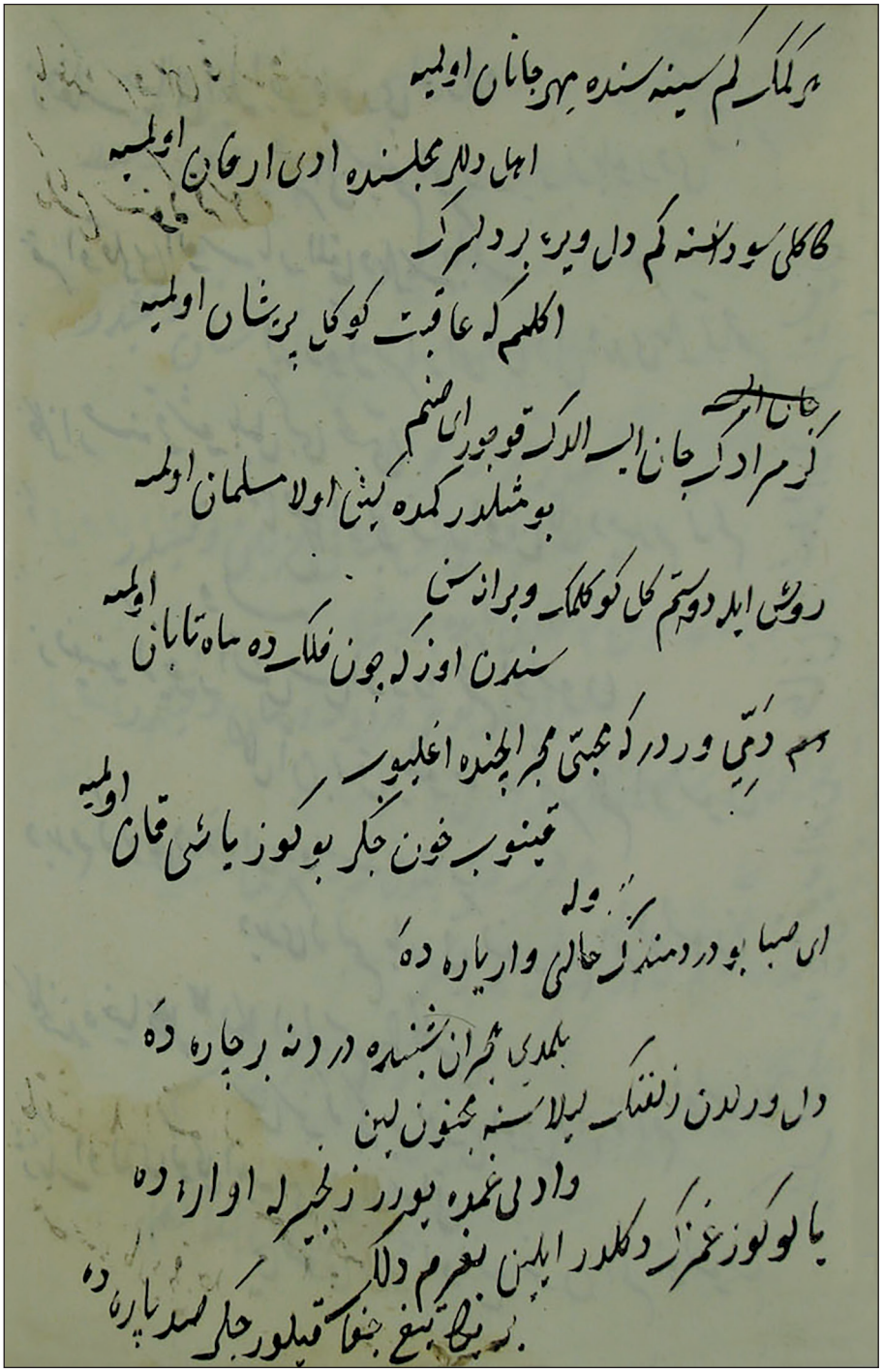

یا لوکوز غمزک دکلدر ایلین بغرم دلک
بریکا تیغ جفا قیلور جکر صد پاره ده

[22b]

22

زلفک خیالی ایله ایچو قالورمی کوزده
صحرای سینم اوزره یر بیلوردی کژدم
عمر اوقلری اتوب یار المق دیلرسه جانک
ایردوکر مراد ای دل اتدی مکر ترحم
کلزار حسنه قوشو بلبل کبی محبّی
تا صبح اولنجه زار اول قل دمبدم ترنم

ولـه

زلفینوکه چوز آتش حسن اوزره خم اولسون
کل آن برق بینومه زنجیر غم اولسون
دیدم که کوکل دردنه ای دوست نه چاره
دیدی که بسم یارنی کندردم ام اولسون
کلخنده خیالکله اولرسم بکا کلشن
سنسز که کجه بر نفس اول دم نه دم اولسون
ژنک اولدی کوکل ایینه سی ال اله ساقی
می صون برو تا دافع حزن الم اولسون

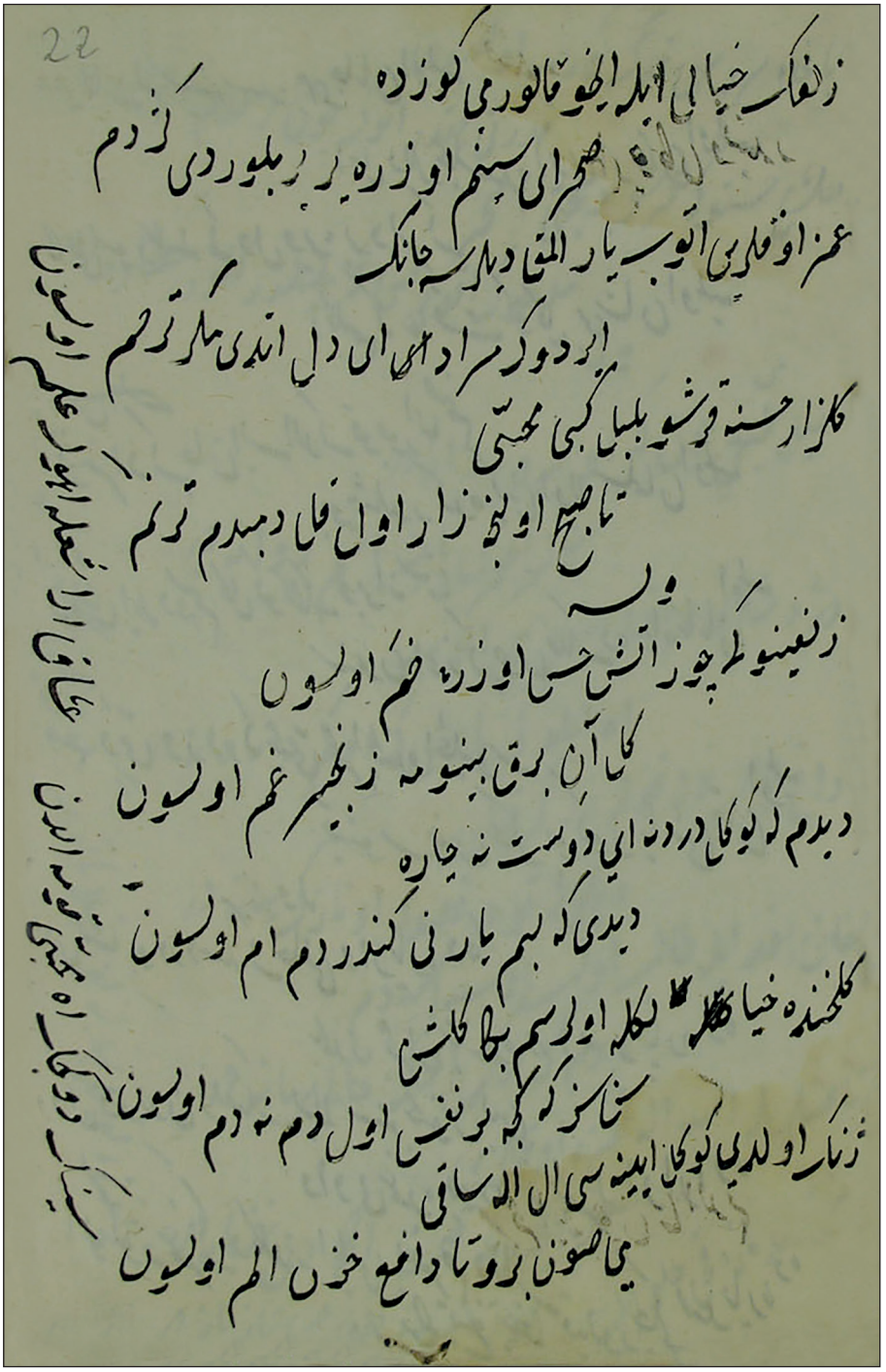

سینک دوکجک اه محبّی قومه الدن
عشاق ارا شعله اهوک علم اولسون

[22a]

طبل سینم دوکلور عزم ایله میدان وقتیدر
زلفله چل باشوماک لوپنی چوکان وقتیدر

کلدی دل دروازه یه کویوکه شی الله ایچون
ورزکات حسنوکه منع اتمه احسان وقتیدر

کعبه در کویکر نکارا کلمسوز قربان ایچون
دوستم اتمزمیسن عشاق قربان وقتیدر

ای طبیب دل ارش کم قلدی جانده بر رمق
ایلر ایسک بو بنم دردومه درمان وقتیدر

بو محبی ایلمزسن سوز کلستان سیرنی
هر طرف کللر اچلدی کرچه سیران وقتیدر

کتسون کمانم ای دوست کل ایله بر تکلم
کل کبی اتدی اولدم نازله بر تبسم

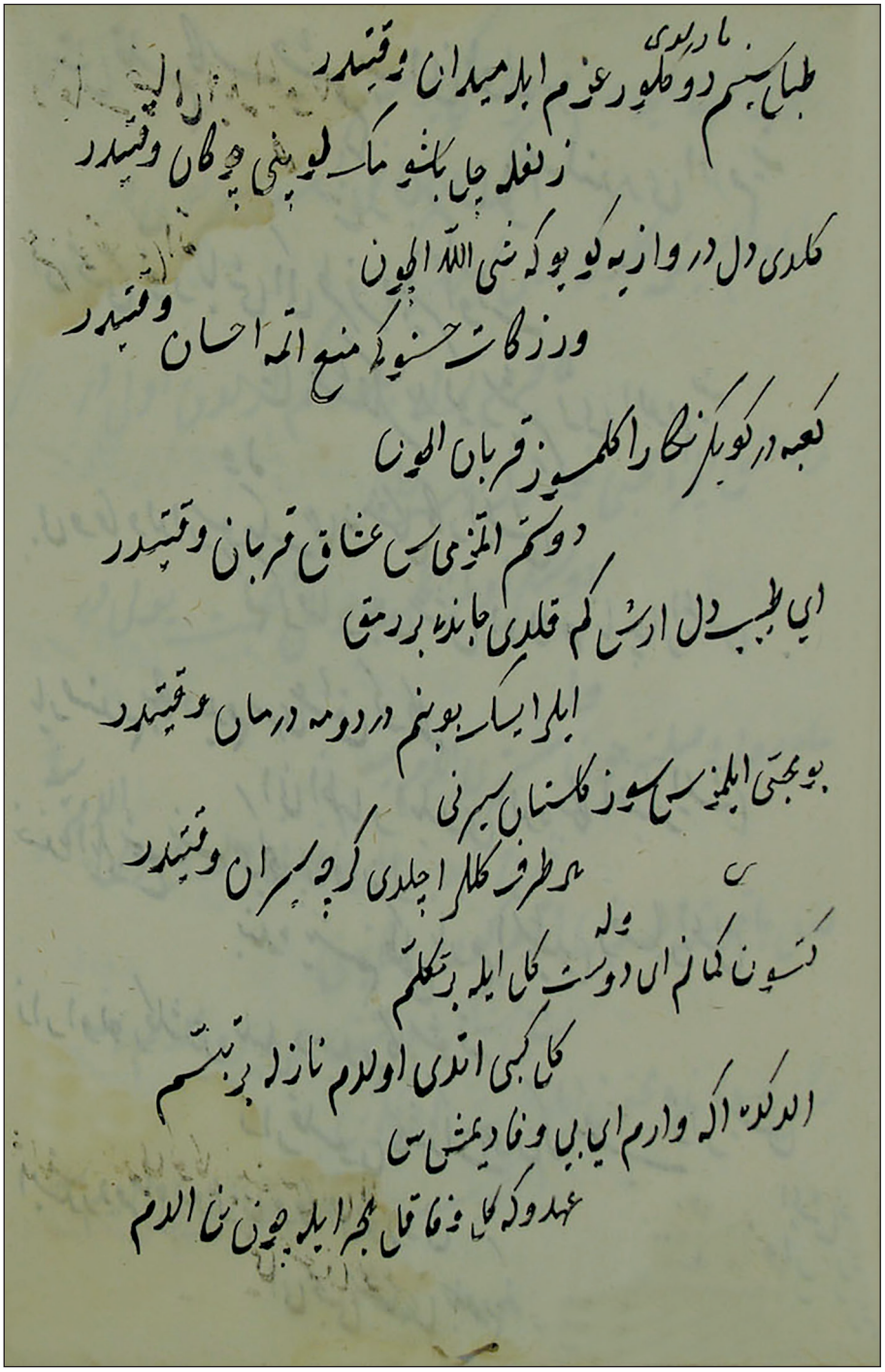

الدکده اکه وارم ای بی وفا دیمشسن
عهدوکه کل وفا قل هجر ایله چون بن الدم

[21b]

21

نوش قلم كاسهٔ چشمم بنه انى طولر
سن كه جام ساغر اسكندرى الدم بنه

اى محبى بوز باشى اكى طرفه زنجير اولوب
شاه عشقك يدى بور شيرزى الدم بنه

وله

بى وفا دلدار سومك بن نه منكا كار ايمش
كم كرفتار بلاى عشق اولان ناچار ايمش

يار صندم بكا ديدم سر عشقى كوكلمه
انى اظهار ايلدى الله بكا اغيار ايمش

خنده ايلر شمع بنه بيچه پروانه لر
بنده بنسم طلكى يارم آتشين رخسار ايمش

زار اولور كلشنده بلبل دمبدم كل شوقنه
زار قلسون عاشقانى چون كه نفس زار ايمش

ايشلردم ماه رولر بى وفا اولور ولى
اى محبى [illegible] جلوه [illegible] بن نه درلو سه بيكار الهى وار ايمش

[21a]

نیجه یلا خرج ایدرم کوهر اشکی یولنه
شکر لله که دخی کیسه چشمم طولی در
شاه غم سینمه کلدکه همان صدره کچر
لاجرم یرنی بیلور کم ازلدن اولی در
راه عشق ایچره محبی نوله ترک ایلسه جان
دوستلر اولمز عجب چونکی محبت یولی در

وله

ماه رولر وصلنه چون مشتری الدم ینه
خرج ایدب جان نقدنی دلدن بری الدم ینه
لعل یاقوت ایله زین اتدم کورم دکانینی
عشق شاه دولتنده جوهری الدم ینه
عشق میداننده مجنون ایله محنت اوقلرین
اتشوب برقچ قدم بن ایلری الدم ینه

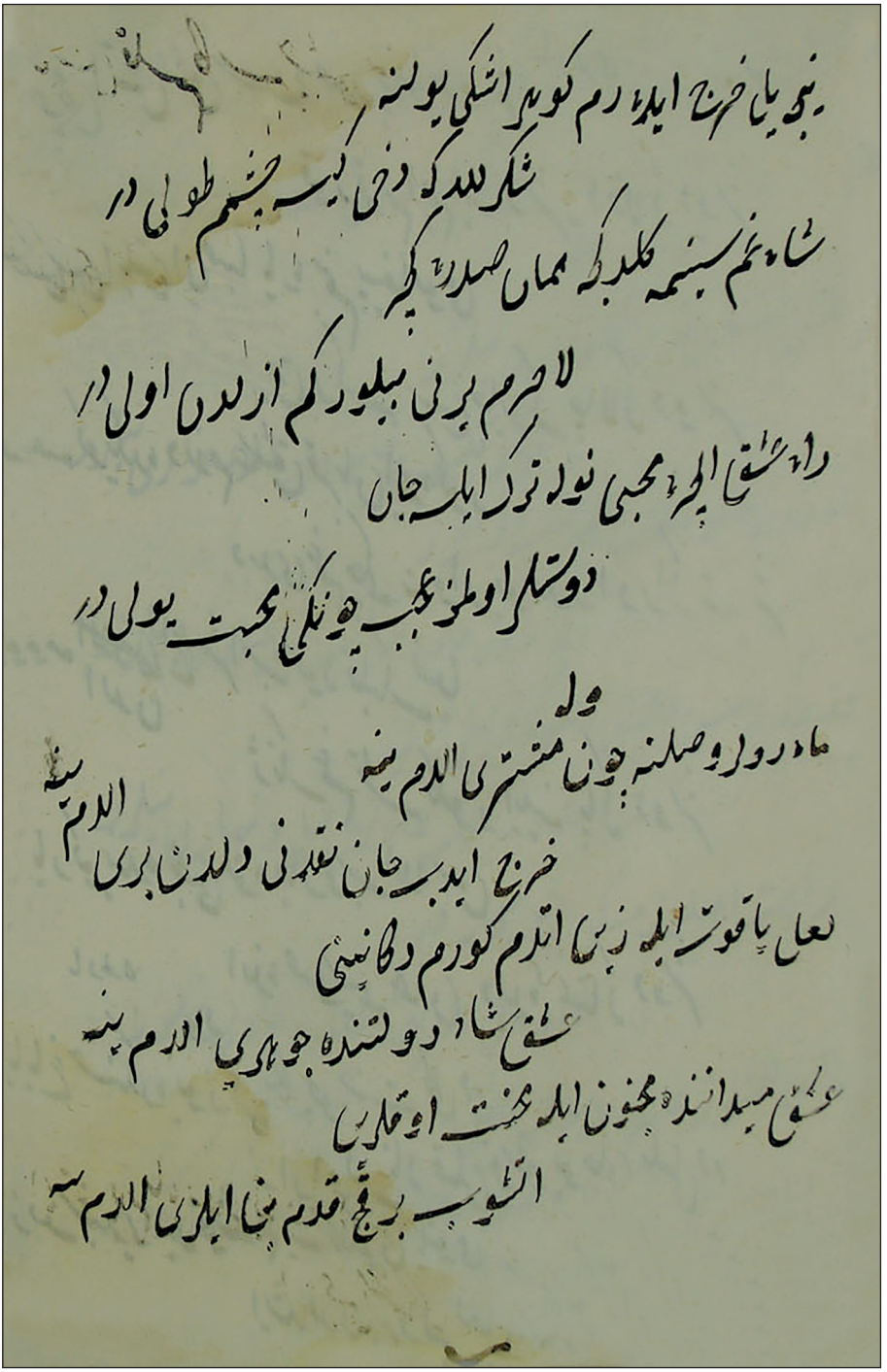

[20b]

20

۴۰۰ مارلری

هر قچی آتش عشق سینهٔ صد چاکه دوشر

قورقوم اهم ایله بر شرر افلاکه دوشر

سن سن ایلتن ای صبا یاره بنم پیغامومی

یق بر کسنه سن چاپوک چالاکه دوشر

کعبه کویکده دیدم عاشق قربان ایده کور

دیدی غم چکمه نه وار بو قدر ادراکه دوشر

قومه ~~الندن~~ الدن ایچ شراب تا بوله قلبک صفا

ژنک غم تخته کلور ایینه پاکه دوشر

یار کوینده مجنی مژه جاروب ایده سن

مارلره ایده صوسیمه همان دیدهٔ نمناکه دوشر

وله

باغ حسنکده یوزک بکا چو جنت کلی در

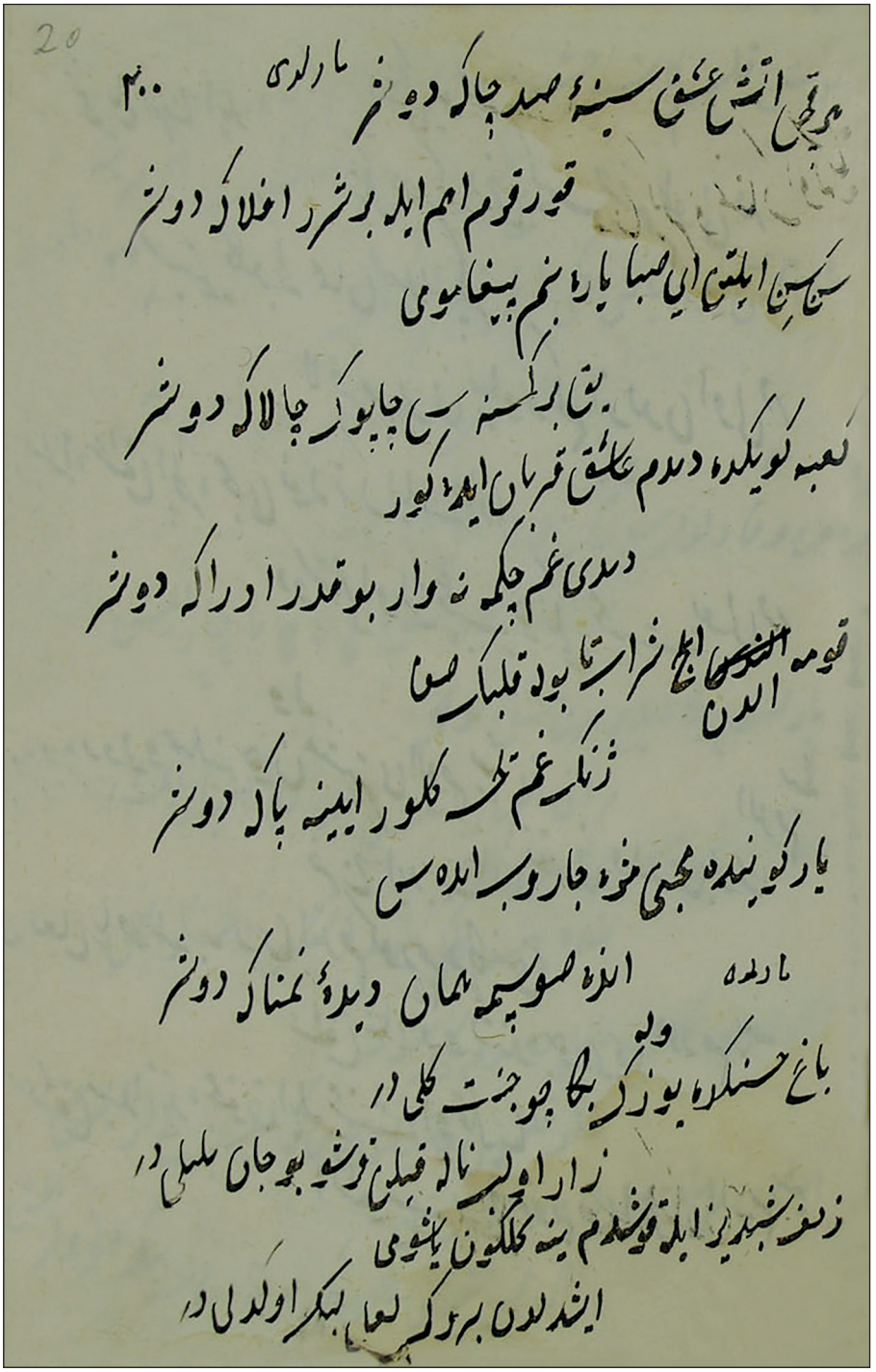

زار اولب ناله قیلن قوشه بو جان بلبلی در

زلف شبدیز ایله قوشدم ینه کلکون یاشومی

ایشدلدن بر وکمی لعل لبک اوکدلی در

[20a]

سبزه زار اولدی محبّی ورد غنچه خط یار
ای کوزم مردمی شمدن کیرو نمناک اوله سن

یازیدی وله

کلشن حسنک تر بز کلعذاری نیلرز
زار قلسون جانو دل اندہ هزاری نیلرز
اکمه زوز خالو خطک دایم لبک ذکر ایلرز
ایچه روز جام و شراب بز غباری نیلرز
یوز وکه و شمسی دنمش زلفوکه و لیلی چون
خدّ و زلفک وارکن لیل و نهاری نیلرز
بز خرابات اهیلوز مسکن بزه میخانه در
لا اوبالی مشربوز عالمده عاری نیلرز
ای محبّی المشوز عالمده دیدار عاشقی
وصلته میل ایلیوب بوسه کناری نیلرز

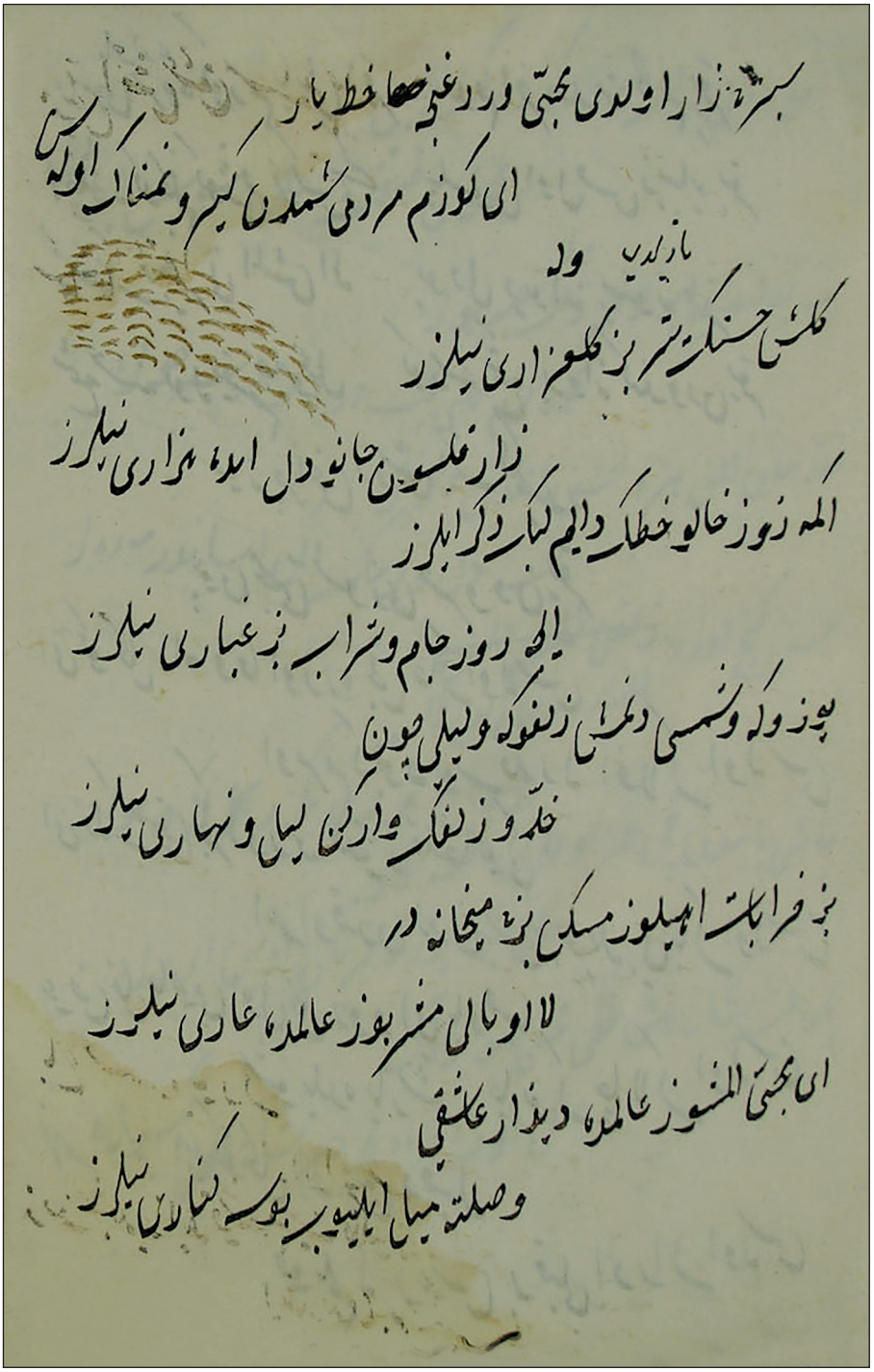

[19b]

19

مادلدی

برسهی سروه کوزم یاشی اقر بلدم اخر سدمز کالم یقر

اچلور کوکلم کوزم نرکس کبی نیلسون اول حسن زیبایه بقر

زلفنک زنجیرنی المش اله بو دلی دیوانه بینونه طقر

شمع حسنه نوله یقسم جانودل کورسه شمع پروانه کندورن یقر

سوز چراغی روشن اتسه طلکمیدر

چون محبی سوزی حسرودن یقر

ای کوکل راه وفا اوزره قچن خاک اولسن

اومرم که یوده لوب قدرله افلاک اولسن

ای فلک صفی کچر دورمز طقوز قلقانوکی

اهم اوقندن ندن سن بویله بی باک اولسن

عرض قل حالومی اول کل روده ای باد صبا

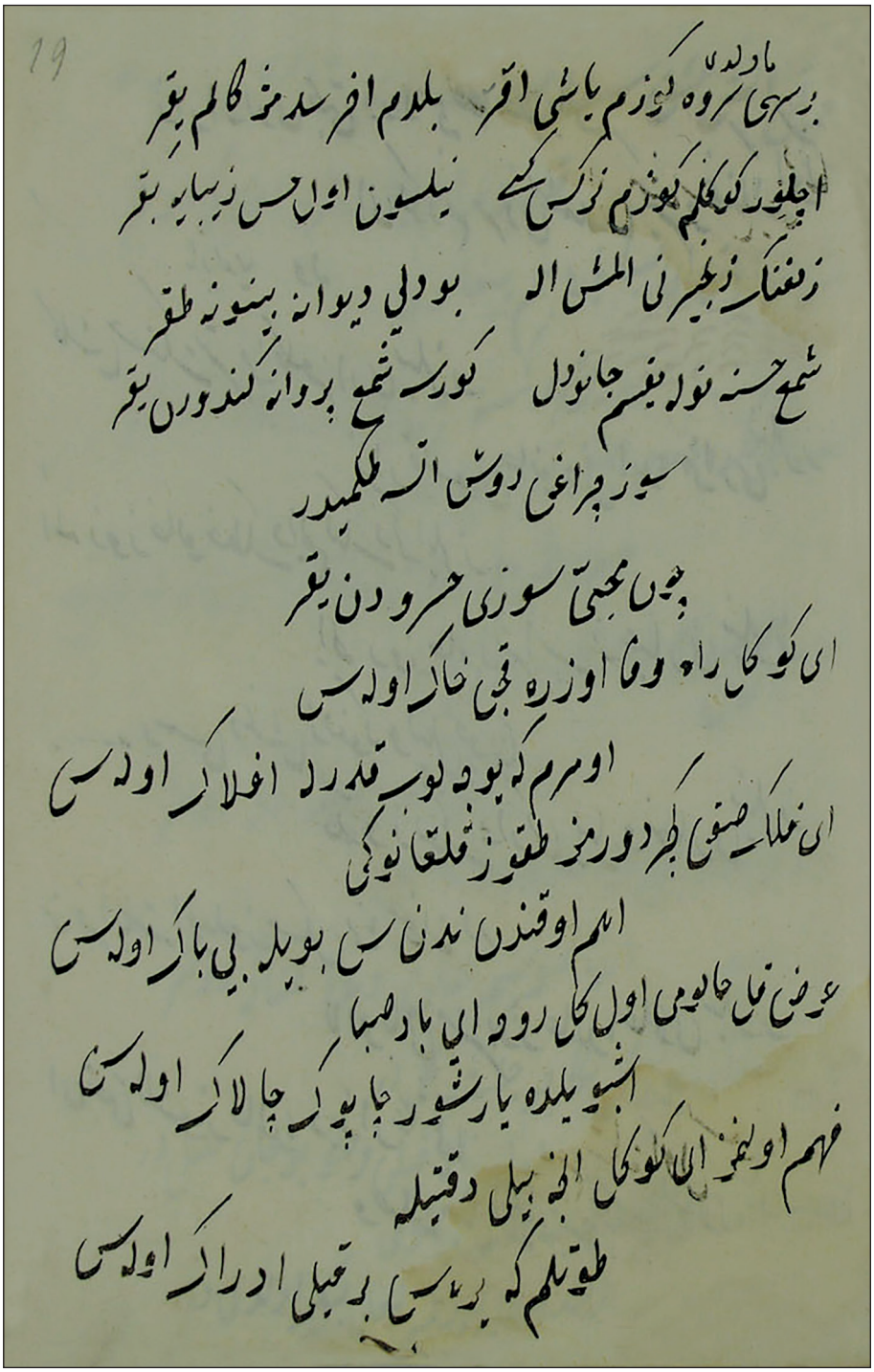

اشبو یلده یار شور چاپوک چالاک اولسن

فهم اولنمز ای کوکل انجه بیلی دقتیله

طوتلم که یرسن بر قیلی ادراک اولسن

[19a]

سودای زلف خالله کورسک عجبی
مجنون صفت حال مشوش این دخی

وله

ینه بغلندی بو کوکلم زلف عنبر بولره
کوزلرم یاشی عجب در دنمز ایسه جولره

نقد جان المق هنر در عشق الندن دوستلر
بلسه دل ویرمک اکی اساندر مه رولره

حسن کنج اوزره ~~زلفی طلسم المش~~
المشدر سری زلفی طلسم
اژدها در هر بری بکزر اکرچه مولره

قاشی یایندن قچن غمزه اوقلرین اتسه نکار
جان بکا ایدرکه قربان اولین ابرولره

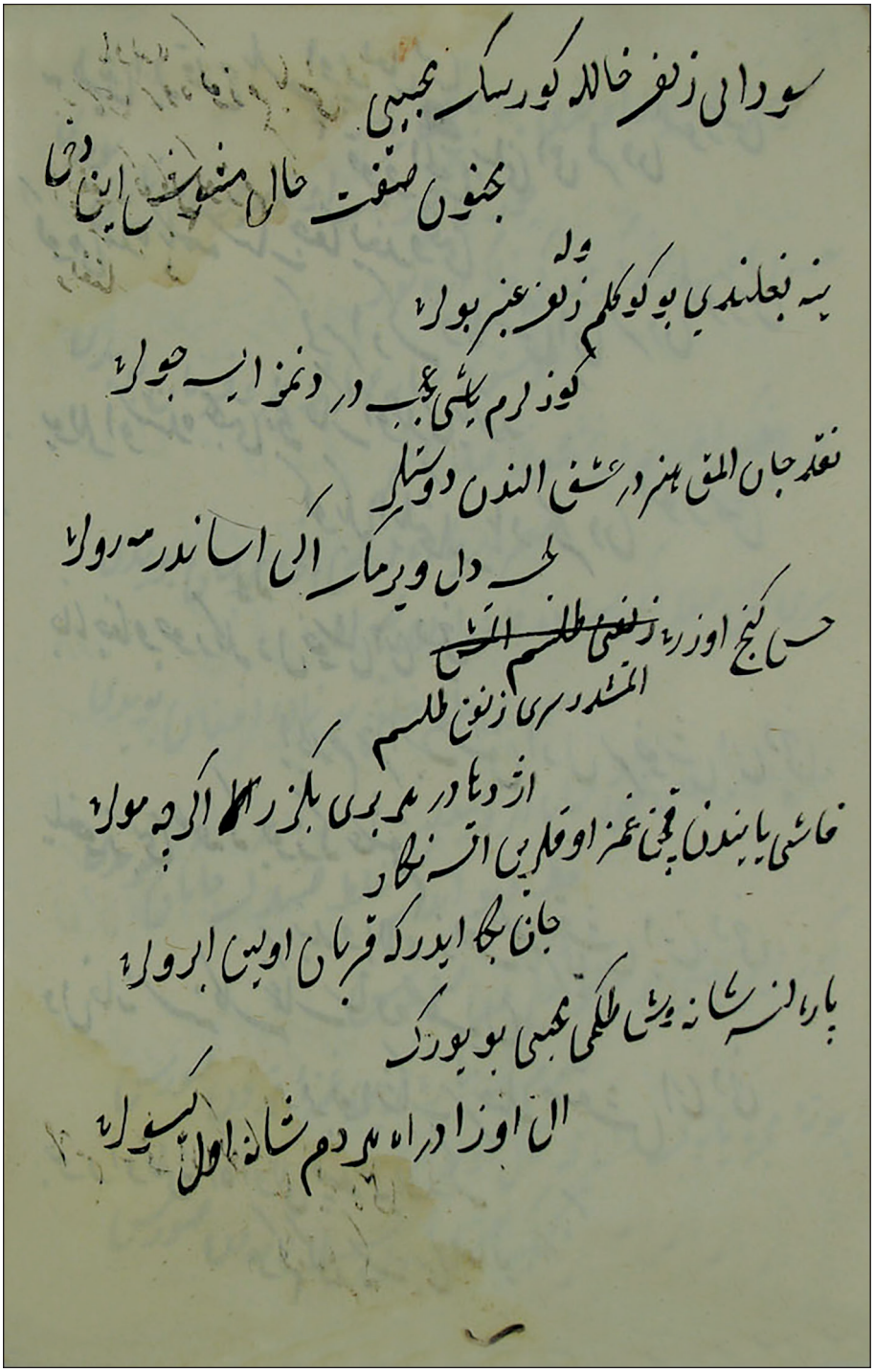

پاره لنسه شانه وش طلکمی عجبی بو یورک
ال اوزادر اه هر دم شانه اول کیسولره

[18b]

18

نه طریقا ایله قدح بلسم اثر لعل لبی

قودی الحق بیلنی انی کمردن صورسن

کومی غمزه‌ده باقشمه سنک جفا یغدوغنی

کر مرادک دلا سنان سردن صورسن

یوللر اوستنده نجه بنجه خاک اولدی یاتور

کوبک ایلتجک باد سحردن صورسن

وله

جانا جفا و جور کله دل خوش ایدی دخی

ایچدم شراب عشق ازل سرخوش ایدی دخی

یلغوز بنی صنمه که یوزک عاشقم

بنده و بلا و زلف اسیری قوش ایدی دخی

دل خانه سنه کلک غمک ساده صنمیون

دیر بو انتک سر خیلی منقش ایدی دخی

جور او قلزله اه اولی یلیندیوریورک

هر کم کورر بنی صانور تیرکش ایدی دخی

[18a]

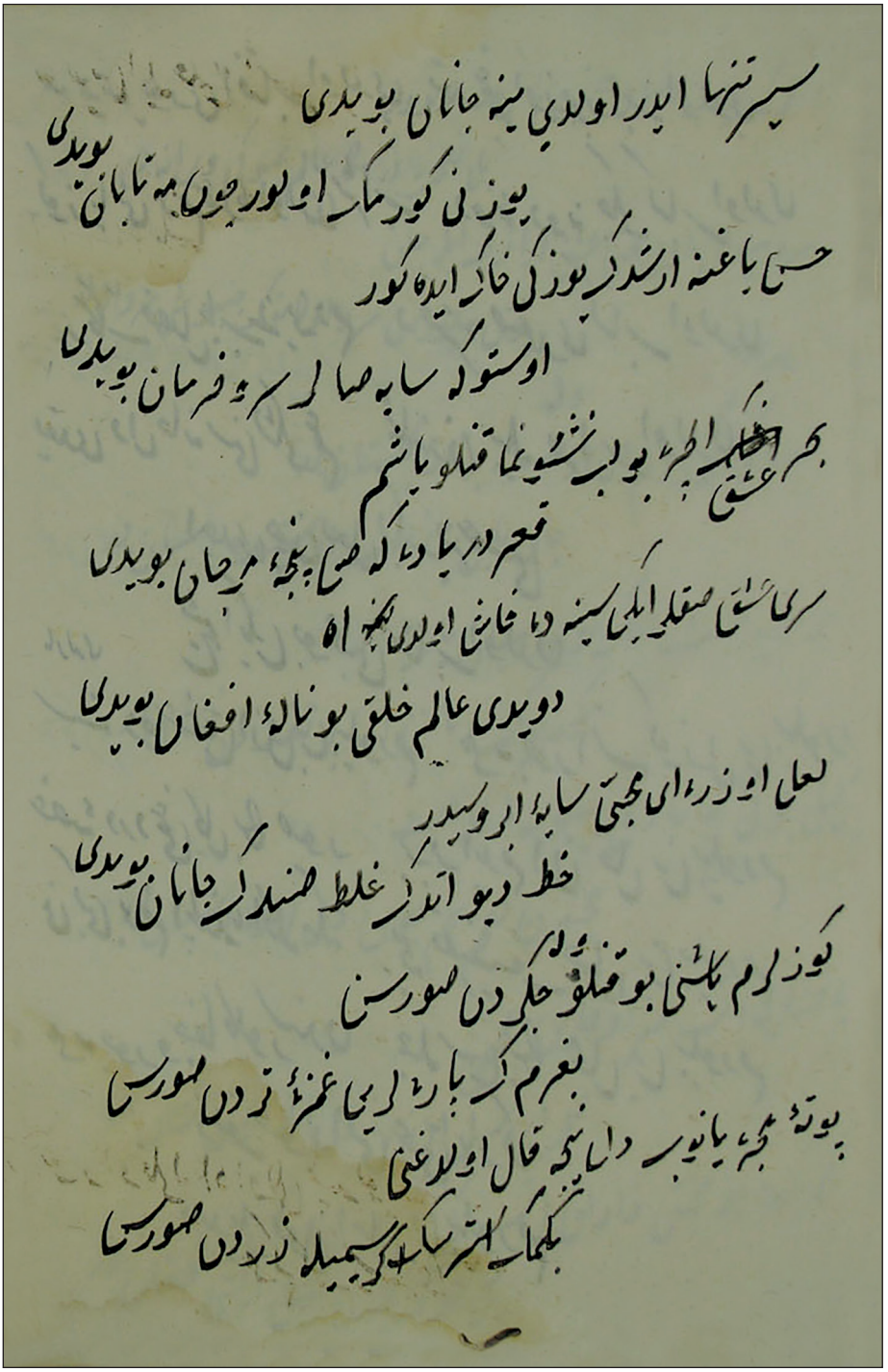

[17b]

17

نه دیمه یوزی آفتاب اولدی تعلد غنچه کوزم پرآب اولدی

کوز یاشی بزم غمده اولدی شراب دونه دونه جکر کباب اولدی

جور ونک فصلنی بابنی یزدم دفتر صفحه‌ی کتاب اولدی

یعنی دل خانه سنی لشکر غم تملندن بیله خراب اولدی

اجدی جون لعل لبک در معنی

بارلدی شیخ ایکی بو مجبی شاب اولدی

سینه ده عشق ازل بنا بیلورم هر نه جور اتسه کوزل بنا بیلورم

غصهٔ درد غمی کلی بکا صور بر بر ایدم انی حل بنا بیلورم

نی کبی بزم ایچنده اکله مکه بنجه تصنیف عمل بنا بیلورم

هر نه جور و جفا کلور سندن جمله سی بکا محل بنا بیلورم

زلف سوداسی بجتی یارک

دیدیلر طول امل بنا بیلورم

ترک ایدب دنیایی مجنون پا برهنه اولدوغی
بل نصیحت درسکا عالم صوکی ویرانه در

مرد میدان اول محبی عشق ارا ترک ایله جان
چون بیلورسن مرد اولانوک جنبوشی مردانه در

یارلدی

وله

خدوکی کوردم ای دوست بر تازه گلستان در
جان بلبل نه زلفک اوستنده اشیان در

بر مویه نسبت اتمک اولور میان یاری
کورسک دهانن اما بر نقطه دن نشان در

لیل سجوکی جانا دق بینومه کمند ایت
مجنون لغم بنم چون دل لرده دستان در

یاقشلرله اتسه غمز اوقلرین عجبمی
صحرای سینم اوزره دل اکا چون نشان در

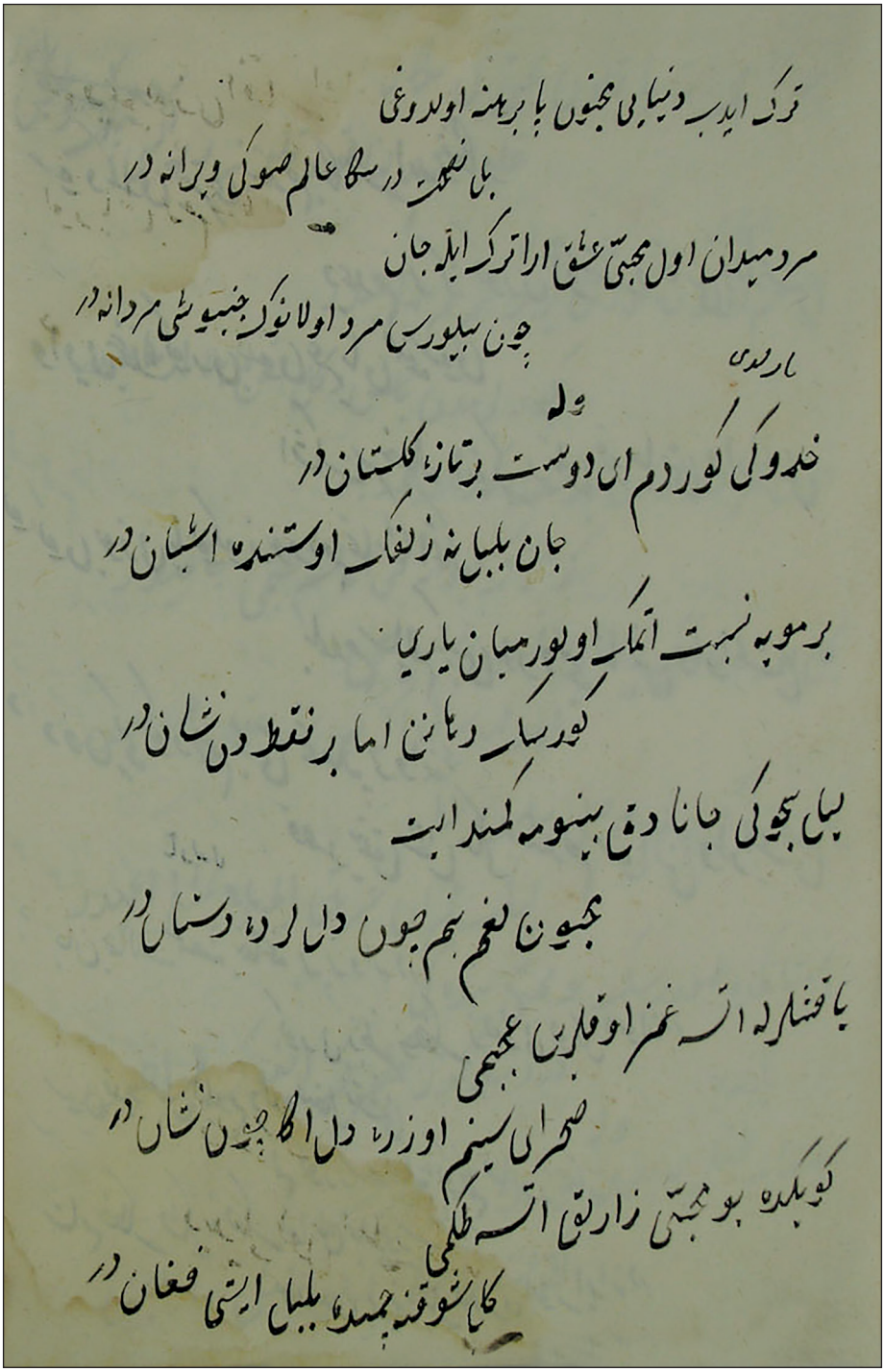

کویکده بو محبی زارلق اتسه طکمی
کل شوقنه چمنده بلبل ایشی فغان در

16

~~باسم ایدم~~

سو دکلدن غیری نتدم بکا خشم ایدر نگار

دیمدم برکز کوزی اوستنده قاشی وار ایمش

وادی غمده کورن مجنون عریان صنمه سون

اشک سرخیله انوک رنکی قوماشی وار ایمش

کون یوزنی یالوکوز وردم تماشا اتمکه

بلمدم سالم کبی اردمجه ناشی وار ایمش

دون کیجه کوردم محبتی شمعله پروانه‌ی

قصد ینمق مش مکر صنمدم سوائی وار ایمش

نادلدی

بوله

جان جمالک شمعنه ینماغه بر پروانه در

کورلی زنجیر زلفک زلفوکی کوکل دیوانه در

سؤال قدر نقش ایلدم دلده صنملر نقشنی

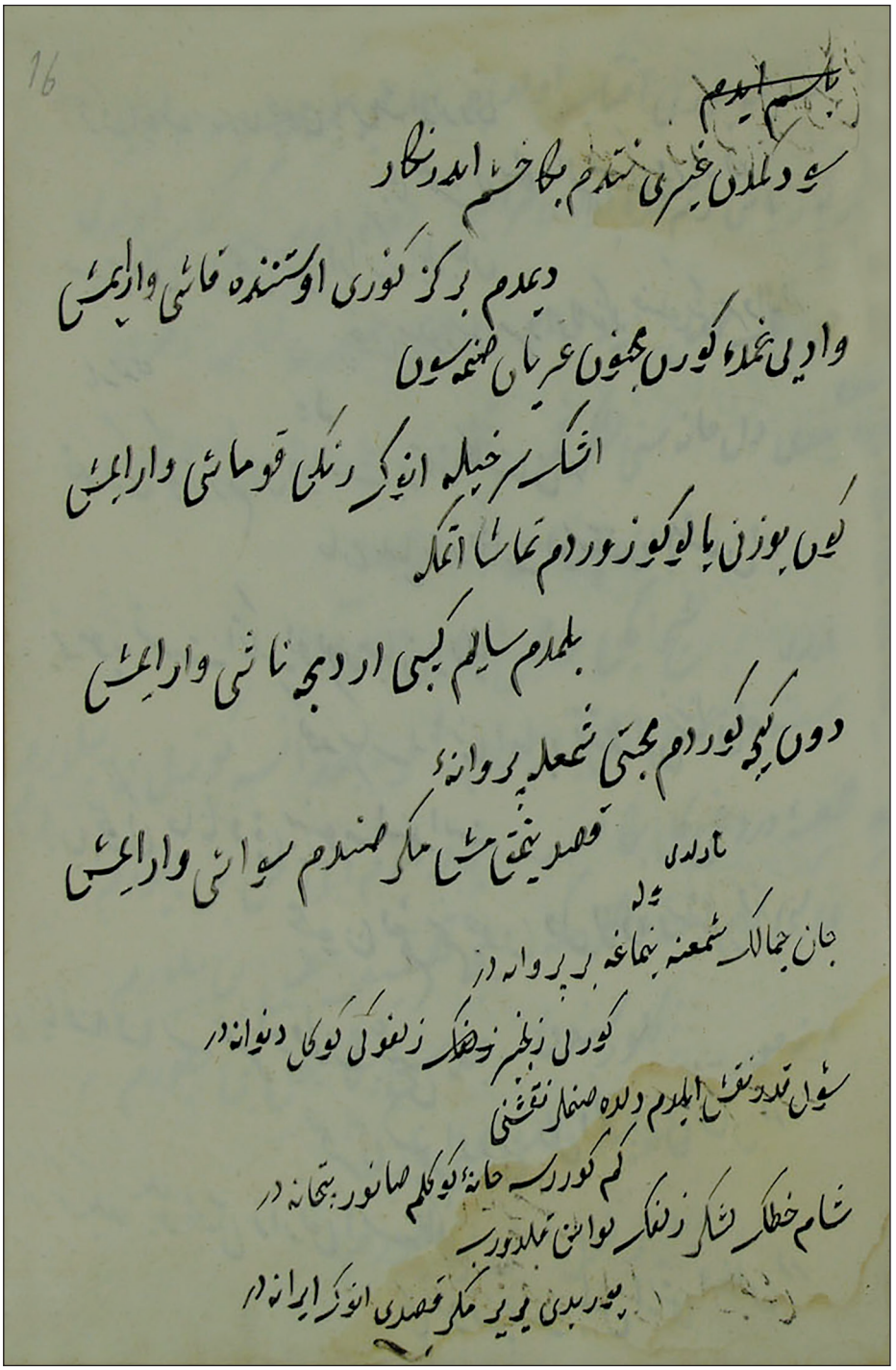

کم کورر سه خانه‌ی کوکلم صانور بتخانه در

شام خطک لشکر زلفک نواسن قیلدورب

یوریدی یریر مکر قصدی انوک ایرانه در

[16a]

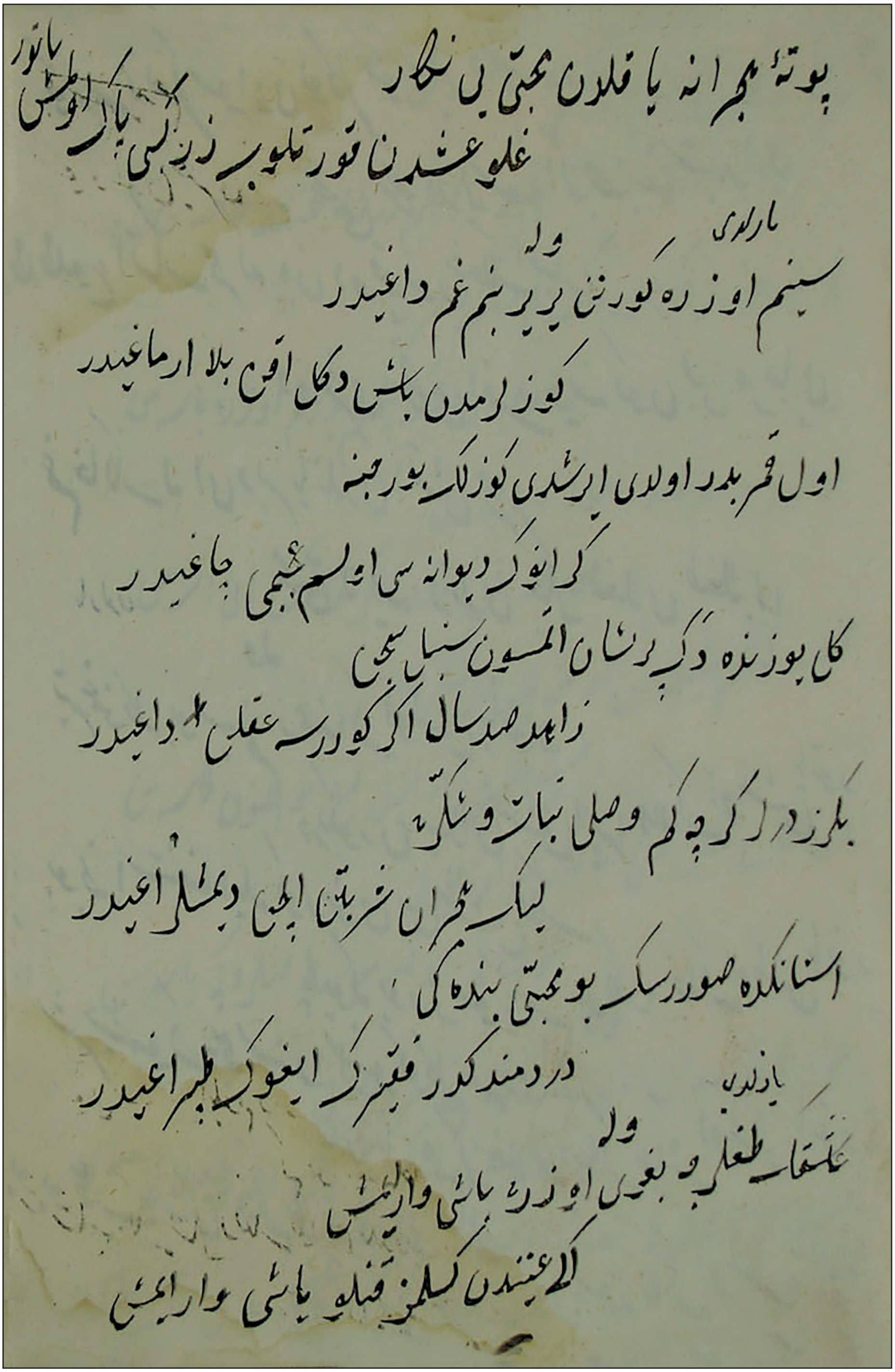
بو تۀ هجرانه یا قیلان محبّی بی نگار
غلو عشقدن نا قورتلوبن ذره سی یا ال اولمش یانور

ولە
یارلری
سینەم اوزرە کوردیکی یریر بنم غم داغیدر
کوزلرمدن یاشی دکل اوچ بلا ارماغیدر
اول قمر بدر اولالی ایرشدی کوزلک برجنه
کر ایکوز دیوانه سی ایسم عجبی چاغیدر
کل یوزنه دکر پریشان اولمسون سنبل صاچی
زاهد صد سال اگر کورسه عقلی داغیدر
بیلمزدر اگر چه کم وصلی نبات و شکر
لیک هجران شربتنا ایچی دیمکلی آغیدر
آستانکده صوررسک بو محبّی بنده کی
یادلری
دردمند کدر فقیر ک ایغوک طپراغیدر

ولە
علمک طغلرده بغی ی او ذره یاشی وار ایمش
لا عشقندن کسلن قنلو یاشی وار ایمش

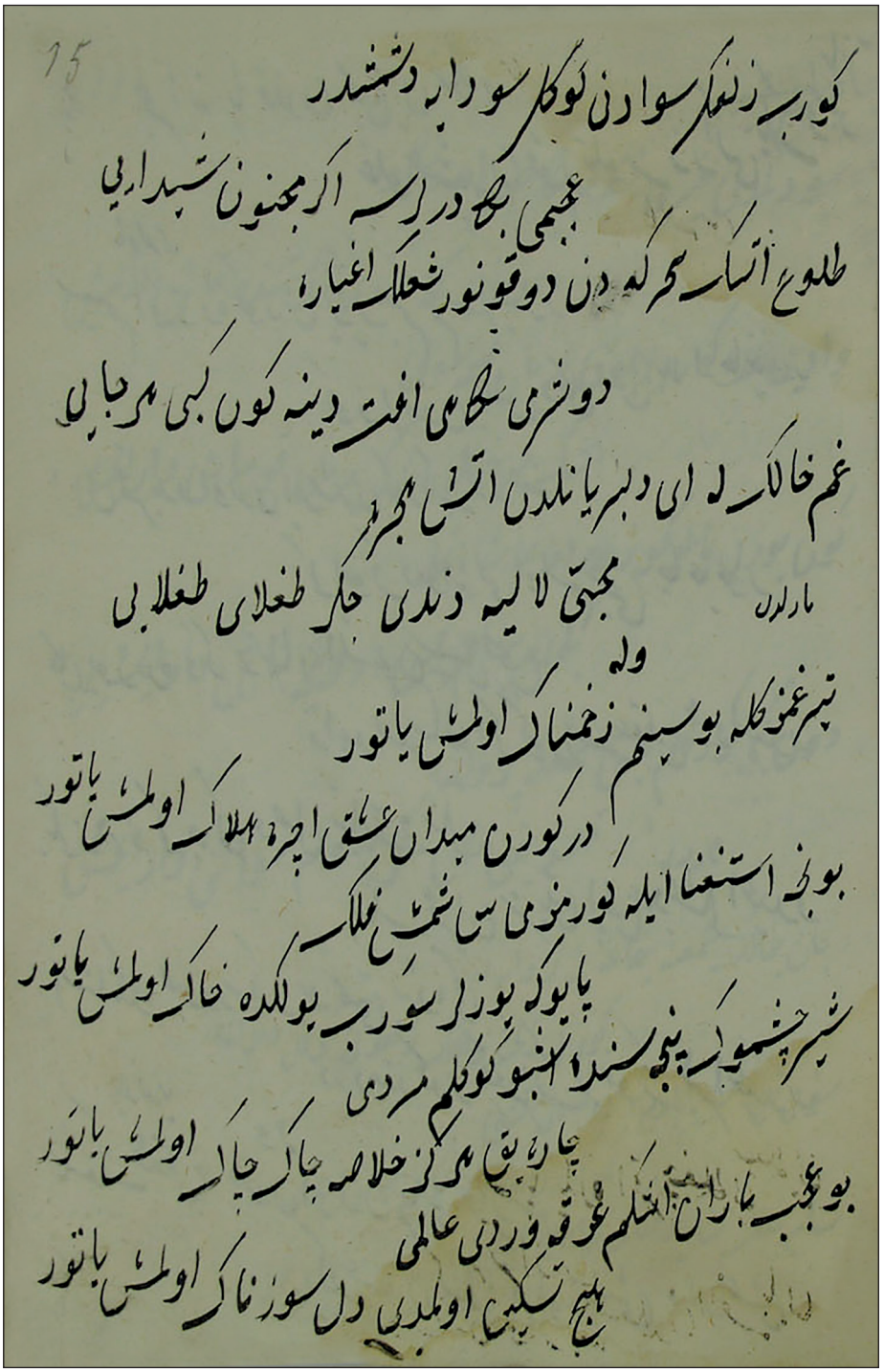

15

کورب زلفکر سوادن کوکلر سودایه دشمندر
عجبمی بکا درلرسه اکر مجنون شیدایی
طلوع اتسک سحرکه دن دوقونور شعلک اغیاره
دوشرمی نکاهی افت دینه کون کبی هر جایی
غم خالک له ای دلبر یانلدن اتش هجره
مارلدن
محبی لالیه دندی جکر طغلای طغلایی

وله

تیر غمزکله بو سینم زخمناک اولمش یاتور
درکورن میدان عشق اچره هلاک اولمش یاتور
بونجه استغنا ایله کورمزمی سن شمس فلک
پایوکه یوزلر سورب یولکده خاک اولمش یاتور
شیر چشموک پنجه سنده اشبو کوکلم مردمی
چاره یق هرکز خلاصه چاک چاک اولمش یاتور
بو عجب باران اشکم غرقه وردی عالمی
هیچ تسکین اولمدی دل سوزناک اولمش یاتور

[15a]

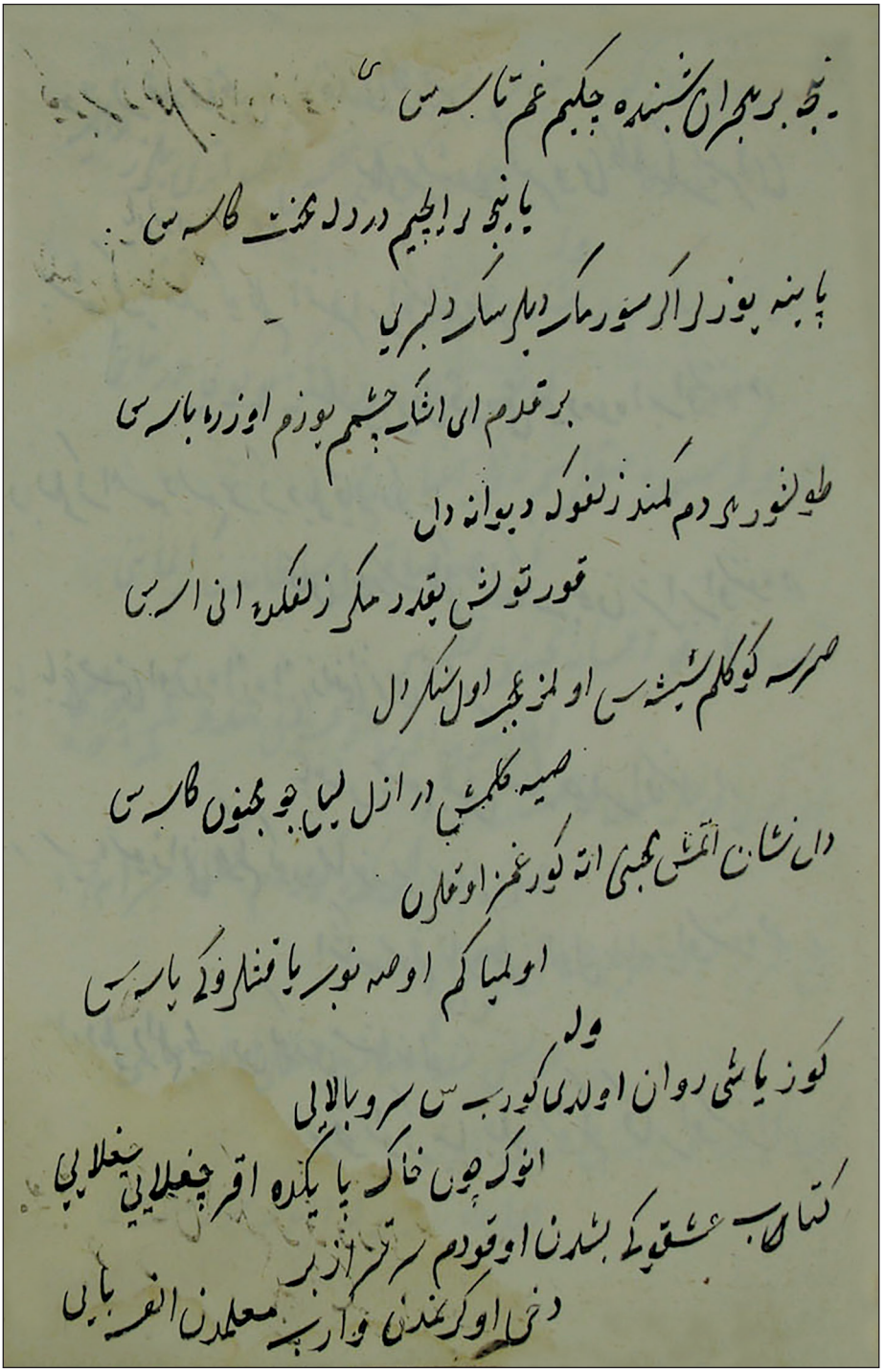

14

دلبرڭ قدلری کبی سروخلدی گل بتر
نیلرم شعلهء کبروی گلشنڭ بیسراهی

یازلدی
وله

چشم گریانمڭ کوکلم اضطراب اوستنده در
بیلسون دل ذوقنی دمده آب اوستنده در

بلکم اسم دیسم غمزڭ دیله قانم دکه
قان ایدرسه کلکی چشمڭ چون شراب اوستنده در

باغ حسنی اوزره اصمش زلفنی پری غراب
باغبان چشم بتمش چنک خواب اوستنده در

سینهء سوزانمی بکلم کوره صابور رباب
اشک سرخم تاره بکزر اول رباب اوستنده در

دل دیلر دائم کبی دن کوزی مستانه لر
سرخوش کر میل بیلورک کم کباب اوستنده در

زلفنده کی خالن کورب ینه محبتی مرغ دل
یارلدی اولدی گرفتار قفس قصد اتدی بکزر دانیه

وله

شو لقدر چکدم بلا دشتنده غم هجرانی
اونس دتدی دردا اکمز بو کوکل درمانی
مهر و کم سینمده صقلرسم نه طک اغیاردن
کیشی لابد صاقنور شیطاندن ایمانی
غصه فرهاد قو افسانه مجنون قصه سی
اهل شوق اولی اوقسون کندو نک دیوانی
آی کونی درتلر کلدی شها حسنک اغر
انوک ایچون کوکده کوردم کعبهٔ میزانی
تیغ غمزک کوردیلر عشاق ناحق اولدورر
هر دم
هر کیشی تنده امانت صقلر اولدی جانی
کعبهٔ کویکده چون عشاق قربان ایلدک
اسکی عادتدر نوله النوک سورسک قانی

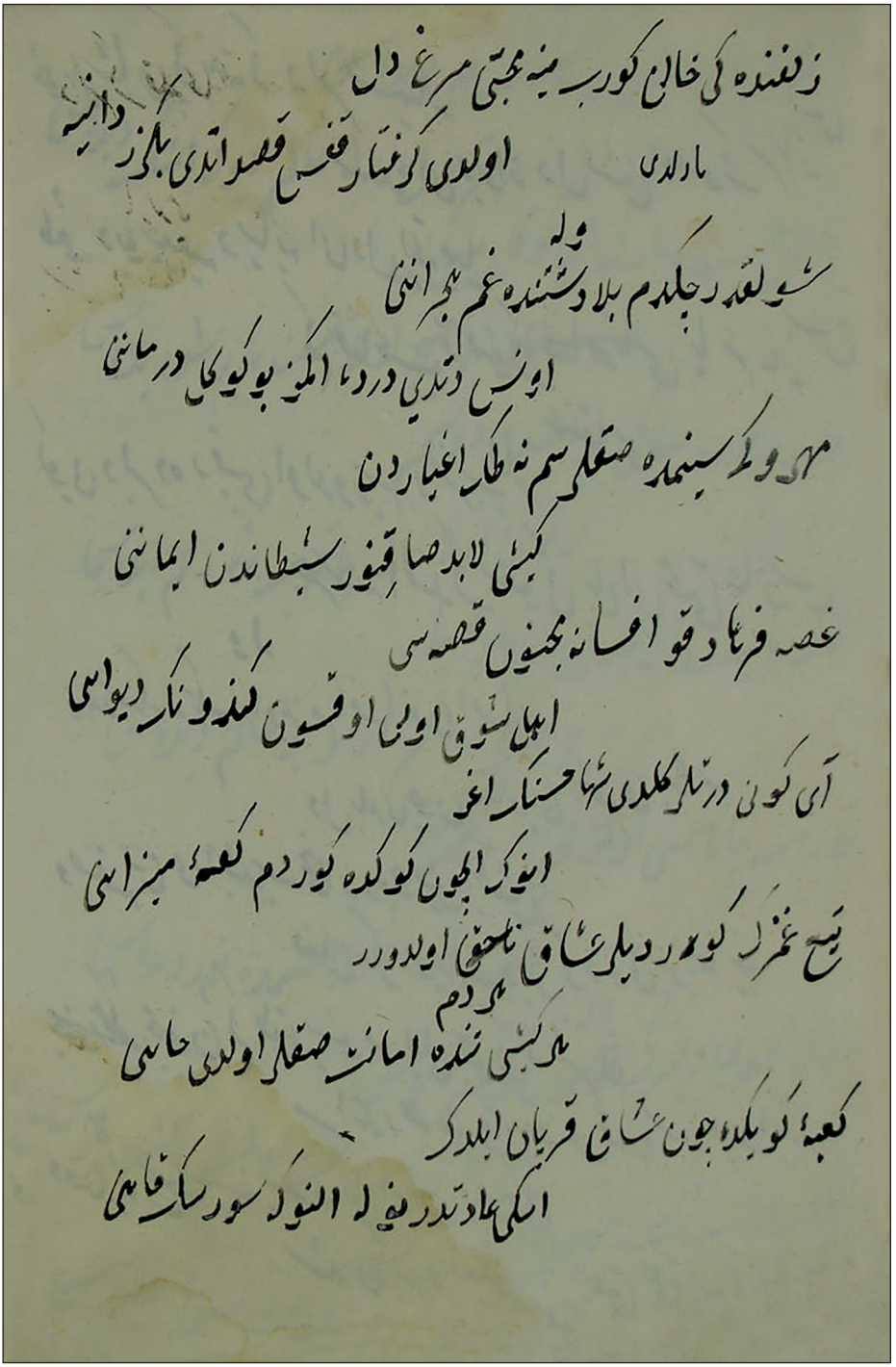

[13b]

13

خوبلر شاهی کچر نیته که دلبر حسنیله
سنده ای دیوانه دل عشق اهلنوک سربازسن
طعمه دیو جیفه دنیایه ای دل ایتمه میل
کم قناعت قافنوک ~~عنا~~ ~~قاسی~~ یا شهبازسن
عنقاسی
کویی دلبرده رقیبی اولدورب بر ضرب ایله
عرشه اصدک تیغوکی بل ای محبی غازسن

وله

زهد سنک تک اویمزم افساندن افسانه
دل بلدی چون مطلوبنی یلتمه بی بکاسه
وصف لبن می ایشدب خمخانه ده جوش ایلمش
لعلن مکر اویمک دیلر کردوکی بو پیمانه
~~مجنون~~ مجنون کم طق بینومه لیلی سچوک زنجیرنی
میراثدر طوقی بلا هر قنده سه دیوانه
دون کیجه شمع حسنینه نیلدی کل اولدی جانو دل
شمدن کیرو تعلیم ایدم ینمق لغی پروانه

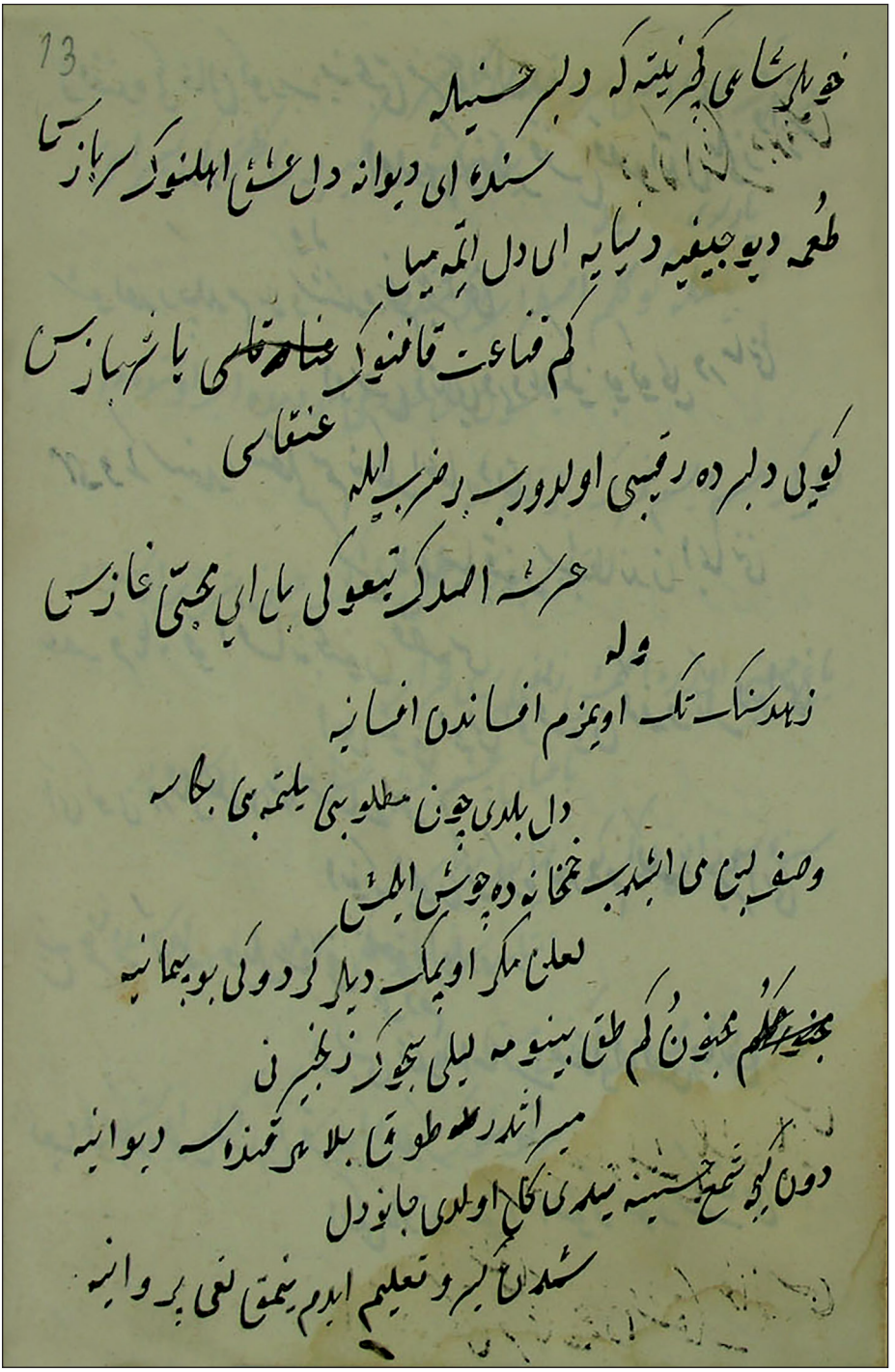

[13a]

دوستم کورمه تهی بو عاشقک نم دیده سن
سرتسر غرق اوله عالم دوکه اشک دیده سن

کلشن حسننده یارک ای کوکل بلبل یین
ناله ایله صبح اولنجه سنده بر شوریده سن

چکه رم جور و جفاکی بو امیده دوستم
بر کون اولا حالمه یاقوب بکا رحم ایده سن

خاک پایندن اثر بلدکمی ای باد صبا
بنجه ییللر دراسر درمز بو عالم دیده سن

کورمسه جاناسی اولمز محبتی یه حیات
انوکیچون تنده جان چشمده نور دیده سن

خط کلدی یا دلبرک قوسون کرک قازسن
منع اولنمز سرنوشت اولمش باشده یازسن

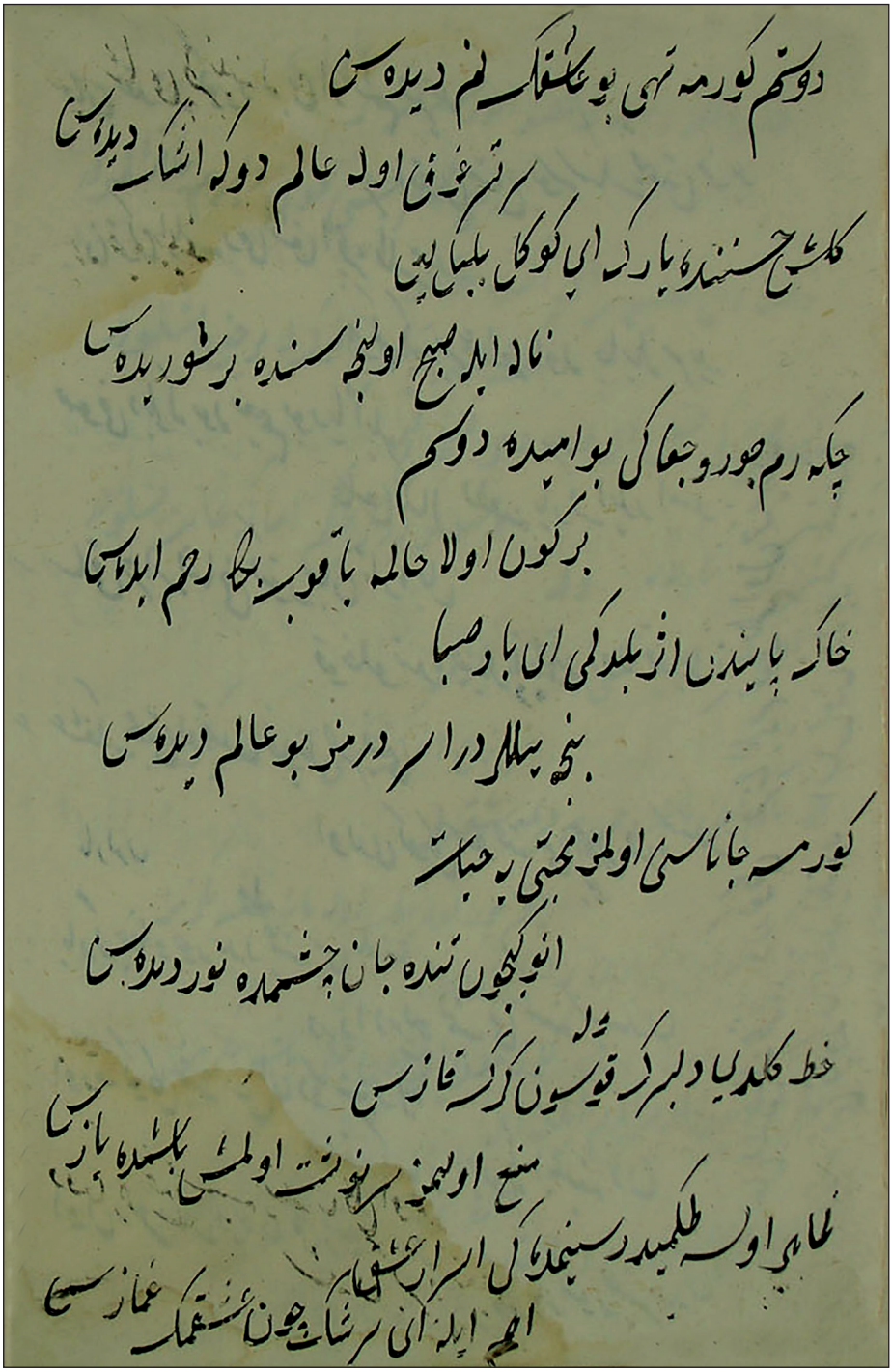

ظاهر اولسه طلکمیدر سینمده کی اسرار عشق
اهم ایله ای سرشک چون عشقمک غمازسن

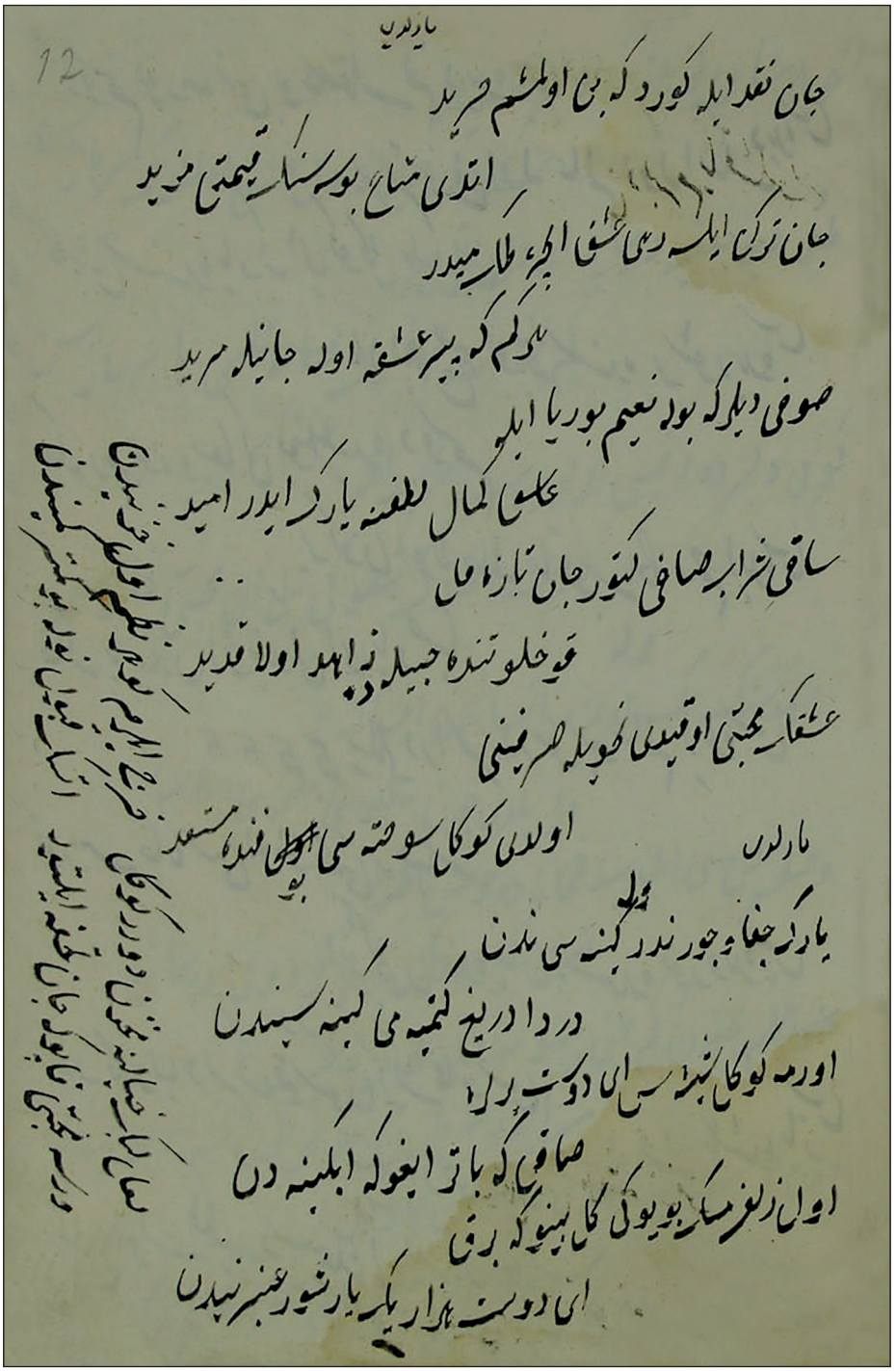

[12a]

نازلری

طاق دکلدر جانمه کر قصد ایدرسه غمزه‌لر
زلفی کافر چشمی خونی دلبرم یاقشلودر

زلفنه دل بغلیوب اتمه اکنده اعتماد
کمسه باشه چقمه‌مش انوکله برچق بشلودر

ای محبی کی صقن دل ورمه دهره صنمه کنج
وسمه‌لودر کر چکم اما که غایت یشلودر

نازلری وله

اهو کوزله یاقشی بر قاشه بکزمز
یازن انوک نقشنی نقاشه بکزمز

عالم الجنده باشه ورم دیمه عشقیله
چقر یورکده بیک اوله باش باشه بکزمز

کر یوک اوجنده هر بری بر لعل پاره در
کوزمدن اقن خون جکر یاشه بکزمز

اهم اودندن اومر ایدم ایلیه اثر
اهن کسی کوکل تیتی طاشه بکزمز

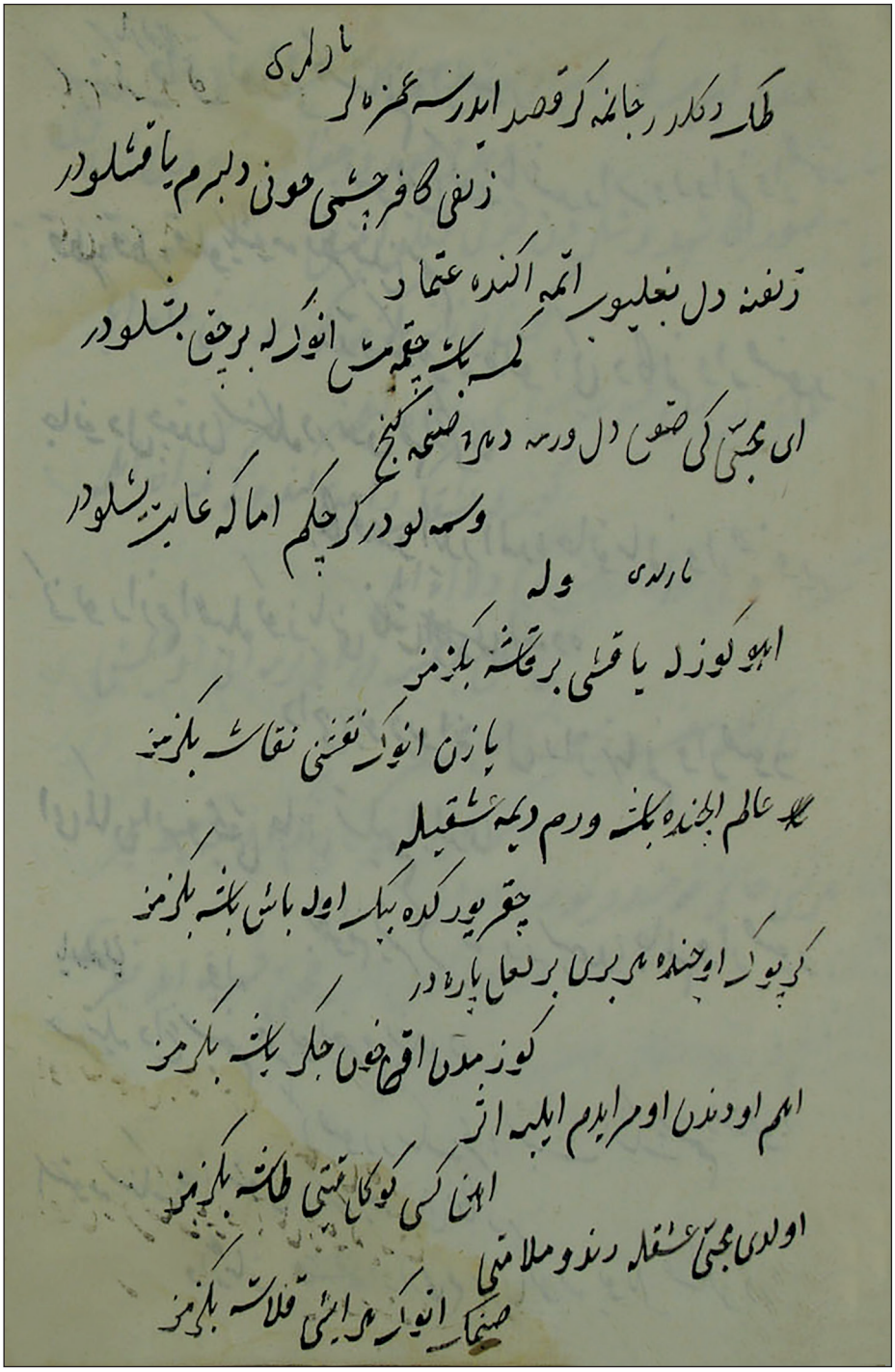

اولدی محبی عشقله رند و ملامتی
صنمک انوک هر ایشی قلاشه بکزمز

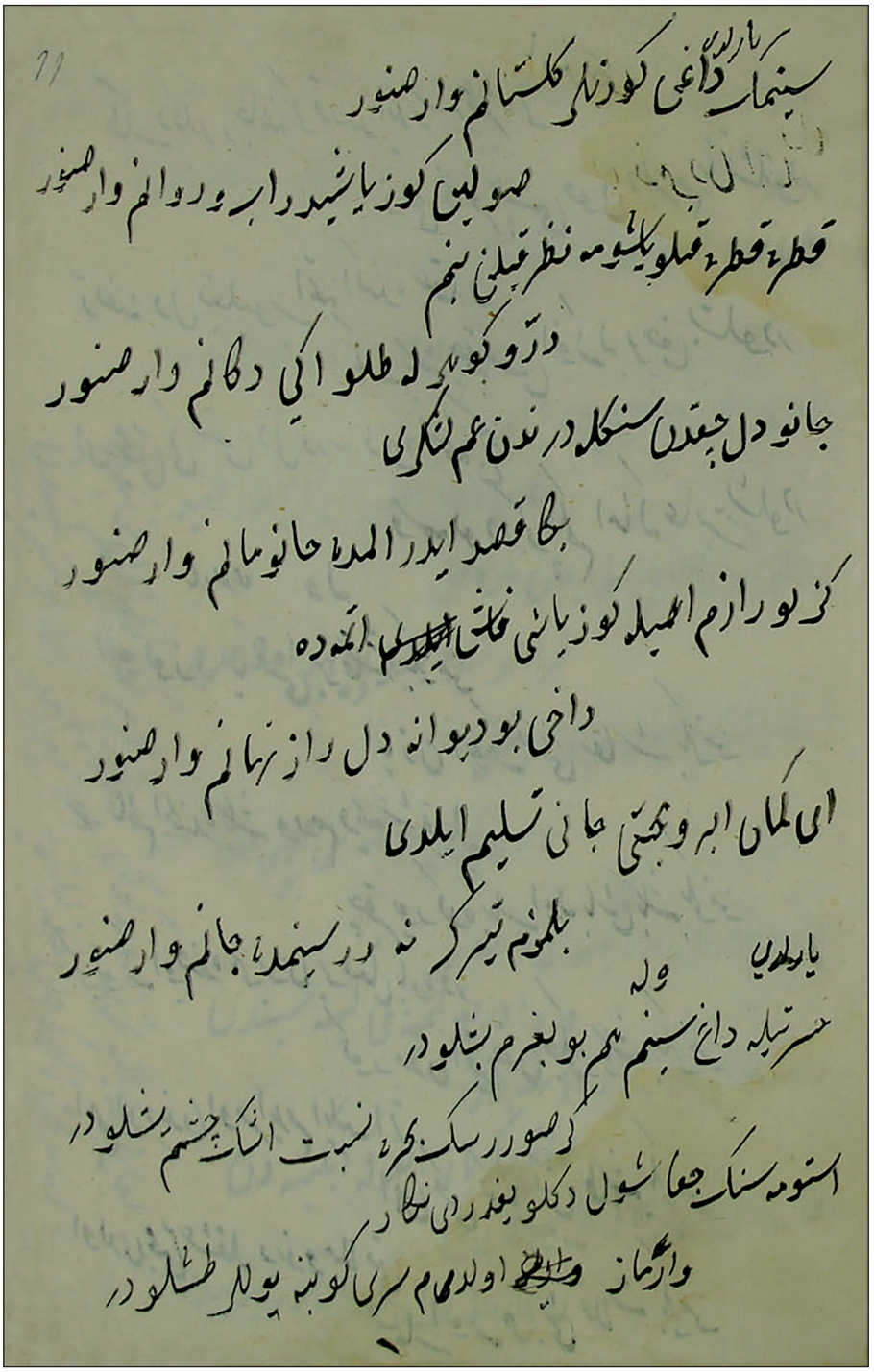

[11a]

ورد ایدب کوردم اوقور بو بیتی بر صاحب دلی
دیدلر جور و جفایی زهردن اجی ولی

صور بکا شهد و شکردن لذتی طتلو ایمش
کون یوزنه بکزمز کن یوزنی ماه ایلمه

طاق ابروسن قیوب سن سجده گاه ایلمه
کوزله عشقک راهنی کندوکی کمراه ایلمه

مست چشمی خوابه ورمش کن دلاه ایلمه
کی صقن بر فتنه در اویرمه انی اوایمش

چون کرکلو معنیدر سوزکی قل مختصر
دکمز انی باغوبان کم ورمیه میو بحر

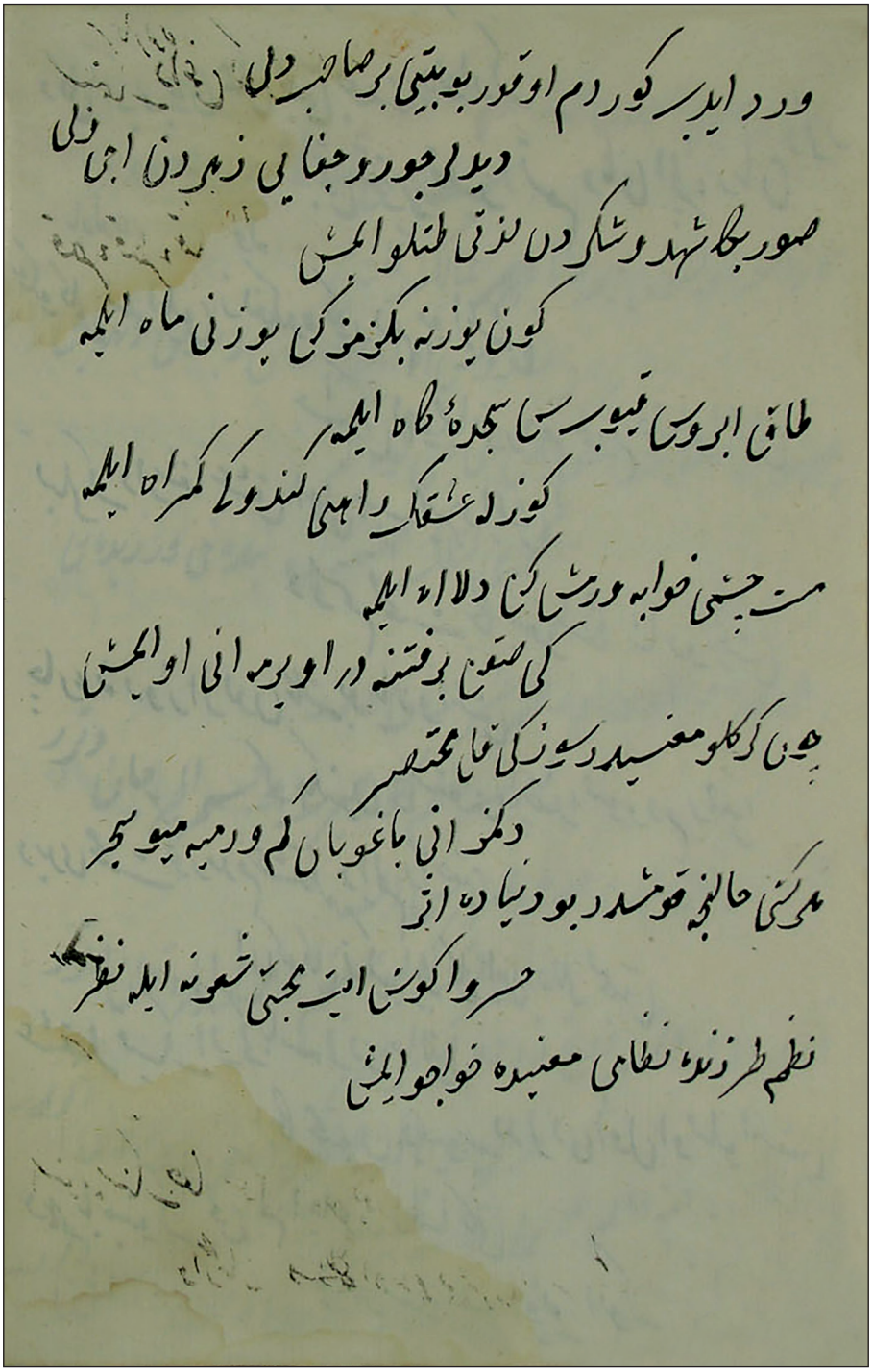

هر کشی حالنجه قومشدر بو دنیاده اثر
خسروا کوش ایت محبتی شعرنه ایله نظر

نظم طرزنده نظامی معنیده خواجو ایمش

[10b]

10

دکان تقویر چون ممکن محبتی جوری دلدارکه

نجی تقویره قصد اتسم دهان الجرا زبان دزور

بار لدی

وله

کونکلمی بند ایلیں زلفکده کوردم مو ایمش

چشمکی اهو صیانوردم بلمدم جادو ایمش

لبلرک دار شفا عشق اهلی هب بیمر دایمش

دوستم قیمدن بکا تیغو سکا شادو ایمش

چاره نه روز ازلدن بکا بو یاذو ایمش

کوهکندن بیستون الجنده صوردم زحمتی

دیدی محنت کورمدم شغله دایم راحتی

ای کوکل تورک ایله کل اهل دلک صحبتی

عشقیله تیسک الکی باسه لدی حالتی

اکا مجنون دیمیوب درلدی اول اوصلو ایمش

دهان باغینک نجی کم اجلور رعنا گلی

قوشونده جمع اولور انوک هزاران بلبلی

سرو لر چکدم الفدن کل لر اتدم داغله
سینه باغنی تماشا قیله بو امیده یین

تازه سبز اولسون دیو جانا جمالک گلشنی
رعد وش اه ایلیوب نیسان و باران دیده یین

بی ستوندن محکم ایکن ای محبی کوه غم
کوهی کنلک صنعتنده بنده خی ورزیده یین

وله

نچی کم باد اهمدن اوزلف عنبر فشان دترر
کیدوب عقلم کلور حیرت بو جسمم الچره جان دترر

النه اول کمان ابرو خدنکی غمزه سن السه
نشان اتدکجه بو سینم دمرلر الچره قان دترر

اکر در دله اه اتسم روخ زردم کونلر در
خزان اوراقنه صنکم دقو نور باد روان دترر

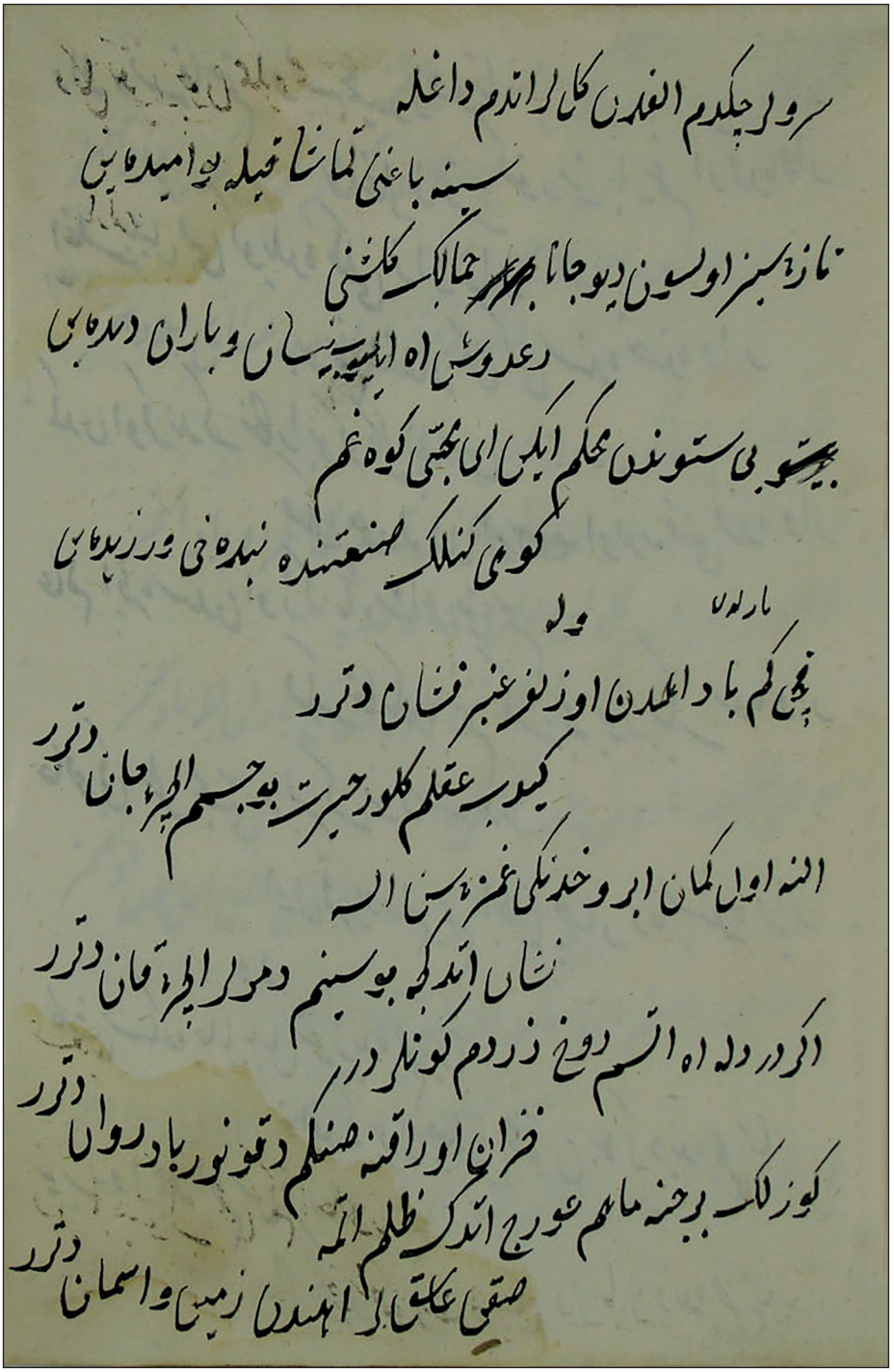

کوزلک برجنه ماهم عورج اتدک ظلم اتمه
صقن عاشق لر اهندن زمین و اسمان دترر

9

داله دنسه قامتم اولسه عجمیدر دوتا
طاغلر طاقت کتورمز بارغم ارقمده وار
اغلسم بلبل کبی کویکده طلکمی زار زار
بو بنم افغانمه کل کبی سنده خنده وار
کمدن اوکرندک نکارا بو کوکلر المه سن
صکره جورله انی اولدمه قنغی فنده وار
عالم ایچره سندن اوزکه پادشاهم یقاسم
لبک قاپکده بنم تک نیجه یوز بیک بنده وار
حالوکی بلمز محبتی دلبرک نورسته در
اول قمر یوزلم بنم انجق چهارده سنده وار

وله

کلشن حسنکده جانا بلبل شوریده یم یا
زلفوکه دل بغلمش مجنون بلا کردیده یم یا
خوب رولر جمله انجم سن قمر روسن بکم
سکا بکرر کورمدم چق دلربالر دیده یم یا

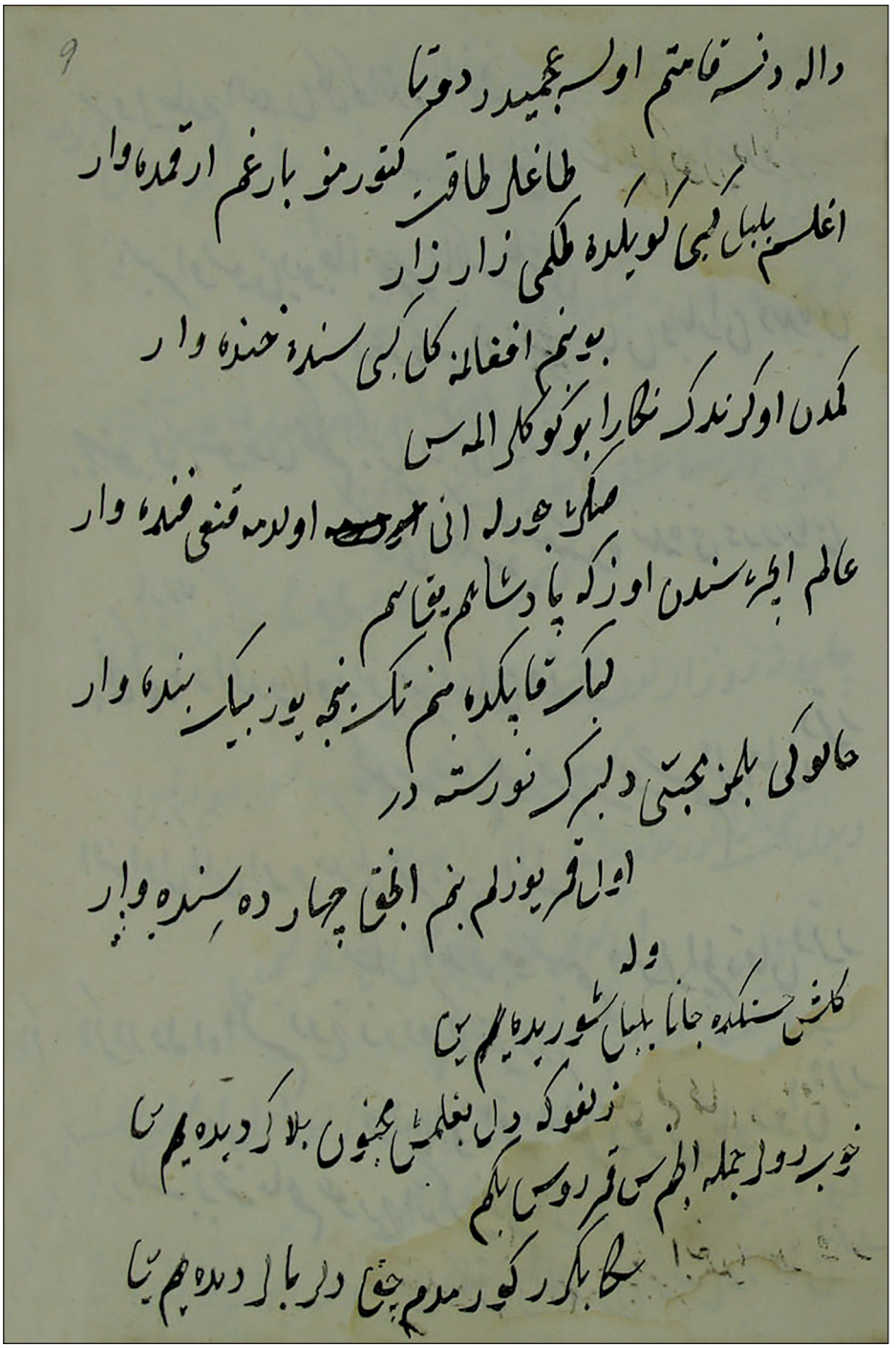

[9a]

بارلدی

کوکلمک ویرانه‌سی اول شاه آباد استمز
هی نه ظالمدر که ظلم خوش کورر داد استمز

مرده‌لر احیا ایدر لعل لبک عیسی کبی
لیک غمزک اولدورر عشاق جلاد استمز

شمع حسنه یانه کور پروانه وش آه ایلمه
عاشق ثابت قدم عشق ایچره فریاد استمز

اغلیوب آه ایلسم کل کبی دلبر شاد اولور
کل شن ایچره ورمی کل باران ایله باد استمز

بو محبی شیشهٔ ناموسی چلسه طشلره
دوستلر عیب اولمسون عشق اهل خون ادا استمز

بارلدی

وله

بو جفا جور و ستم ای سنک دل کم سنده وار
هی نه قیلورسک بکا قل کم تحمل بنده وار

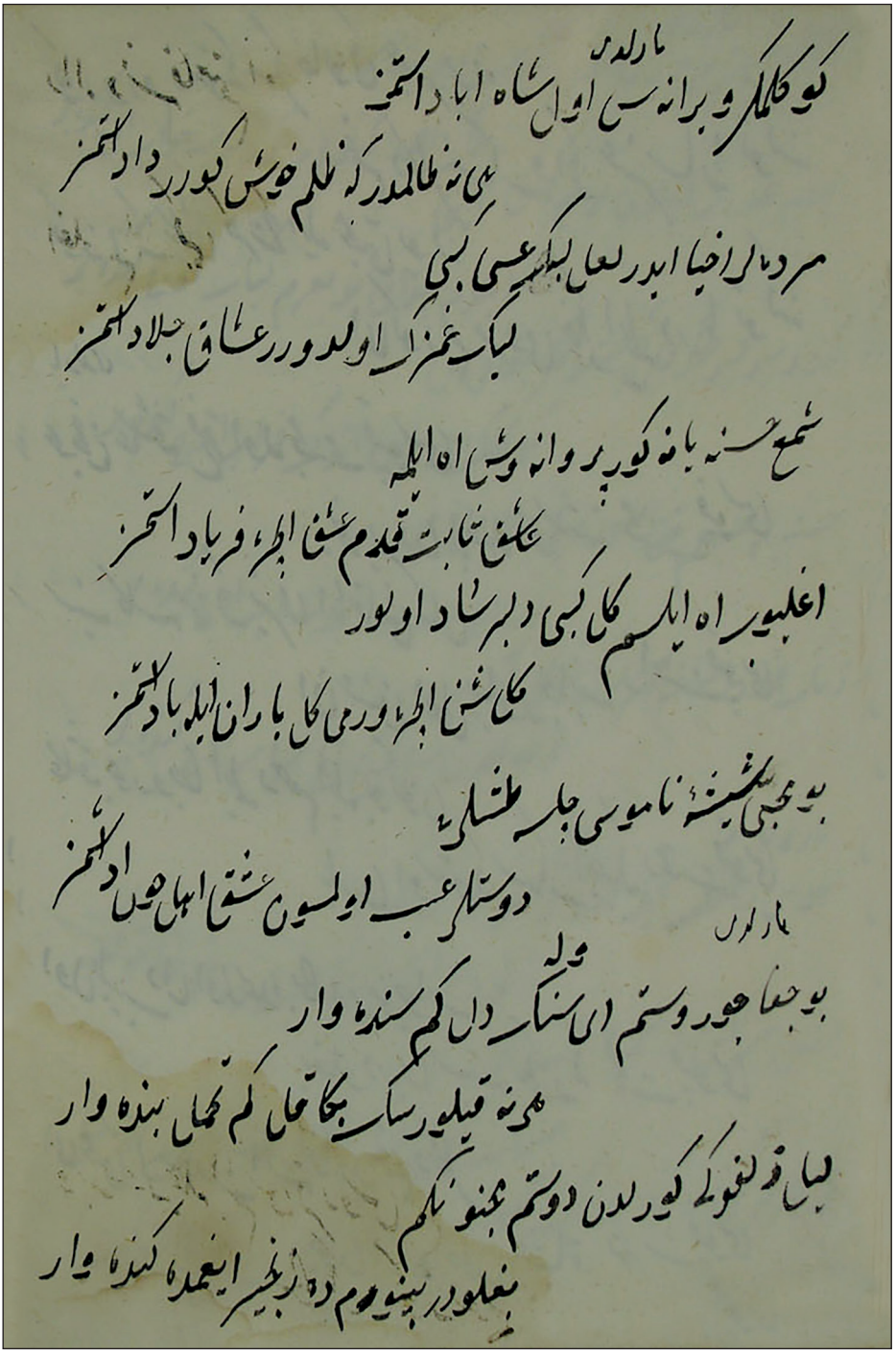

لیل زلفوکی کورلدن دوستم مجنونکم
بغلودر بینوم ده زنجیر ایغمده کنده وار

8

کوزوم زلفوکی مسک خالوکی عنبر یرینه

غم دکل مسک وارکر عنبر سارا توکنه

کوزلرک بکلی فرح ایله محبتی بو ینه

ای کوزوم مردمی فلک ایله دریا توکنه

یارلدی

نیچون عاشقه فتح اولدی محبت قپوسی

نیچه یردن اچیلدی اوستنه نکبت قپوسی

سینه کلسه منوک تیری ایا قاشی کمان

ای عشق اهلی بیلور جاننه راحت قپوسی

عاشقه جور وجفا ایلمه رحم ایله بوکون

یارین اوستوکه سنک اچیله رحمت قپوسی

اول طبیب دل اولسه بکا ورمز جواب

بغلو دربا خستیه بکزرله صحت قپوسی

ای محبتی کی ملامات اتمه زاهد غم دکل

چون ازل اچیلدی عاشقه شهرت قپوسی

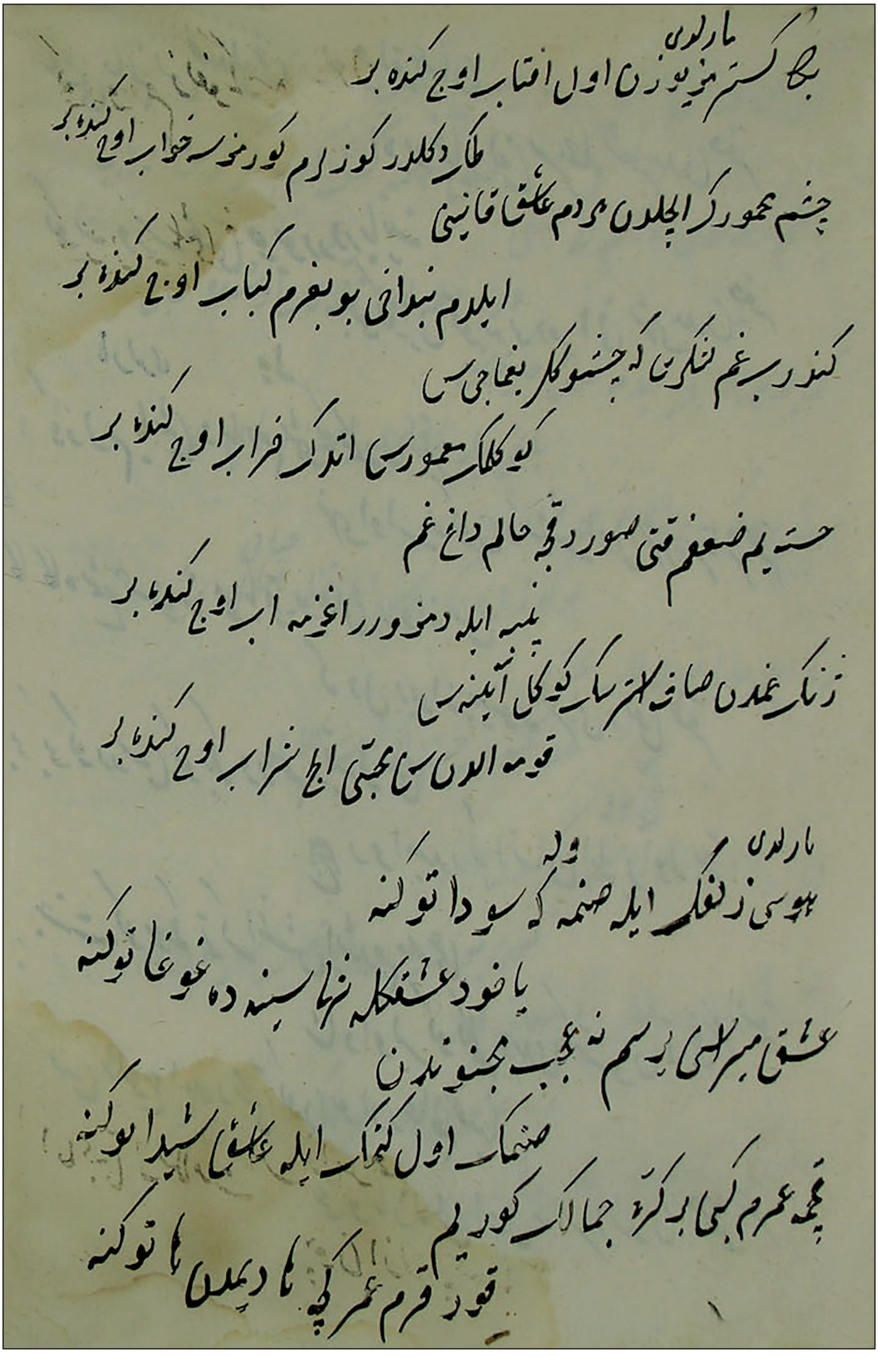
یارلدی
بگا کسترمز یوزن اول آفتاب اوج کنده بر
ملک دکلدر کوزلرم کورمزسه خواب اوج کنده بر
چشم مخمورک الچلدن هردم عاشق فانیسی
ایلدم تیداغی بو بغرم کباب اوج کنده بر
کیندورر غم تنکریم که چشمونک یغماجیسی
بو کلک مخمورسی اتدکی قرار اوج کنده بر
خسته یم ضعفم قتی سورد قجه حالم داغ غم
ینه ایله دمی ورر اغزمه آب اوج کنده بر
زنکک عمدن صانه آلتن سنک کوکلی آینه سی
قومه الدن سن محبی ایچ شراب اوج کنده بر
یارلدی
وله
هوسی زلفک ایله صنمه که سودا توکنه
یا خود عشقکله نهانسینه ده غوغا توکنه
عشق مبرلکی برسم نه عجب مجنونلدن
صنمک اول کتاب ایله عاشق شیدا توکنه
قچمه عمرم کبی بر کره جمالک کوریم
قودر قرم عمر کچه تا دیملن تا توکنه

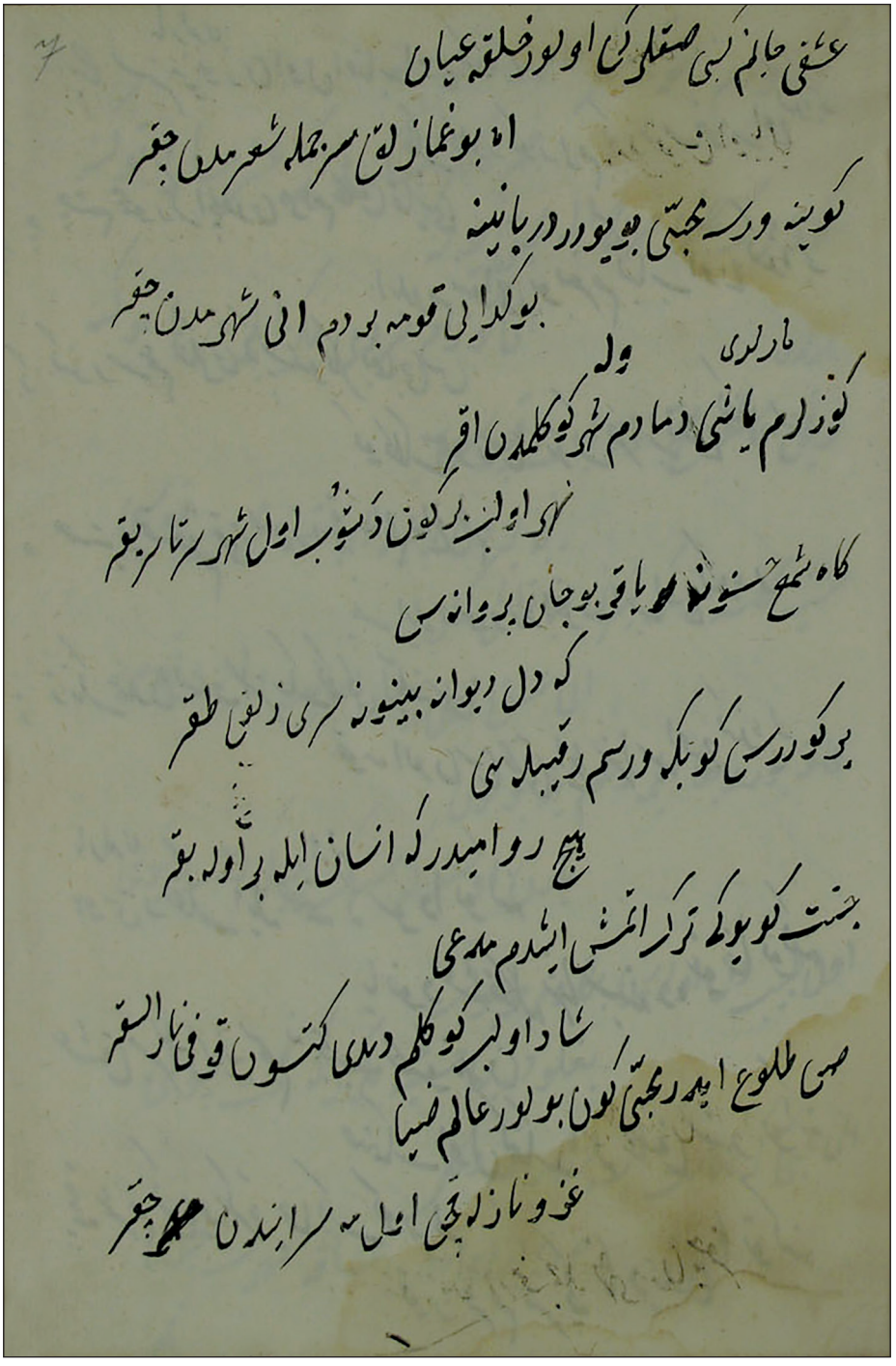

[7ª]

یارلدی

ای خواجه قتی مشکل اولور عشق کتابی
عشق اهلنه کشف اوله مکر قوس او بابی

باشم که بلا کوهی در عینم اکی عینی
دود دلم اول قلّه نک اوستنده سحابی

کر بزم بلا ایچره ایدم خون جکر نوش
یانمجه بیله ناله قیلور سینه ربابی

سینم ده کورن شاه غمه جیمه صانورلر
بو کوزلرومک پاشی ایله قنلو هبابی

رد ایلمه جانا قپوکه کاسه محبتی
تحفه کتورر چشمی اکی شیشه کلابی

یارلدی وله

لبلرک ذکری نکارا صنمه فکرمدن چقر
کون یوزک مهری یا بو قلب سپهرمدن چقر

درد دیشک یادنه طلسم کر معانی بحرنه
هر نه جوهر کم چقر سم فکر بکرمدن چقر

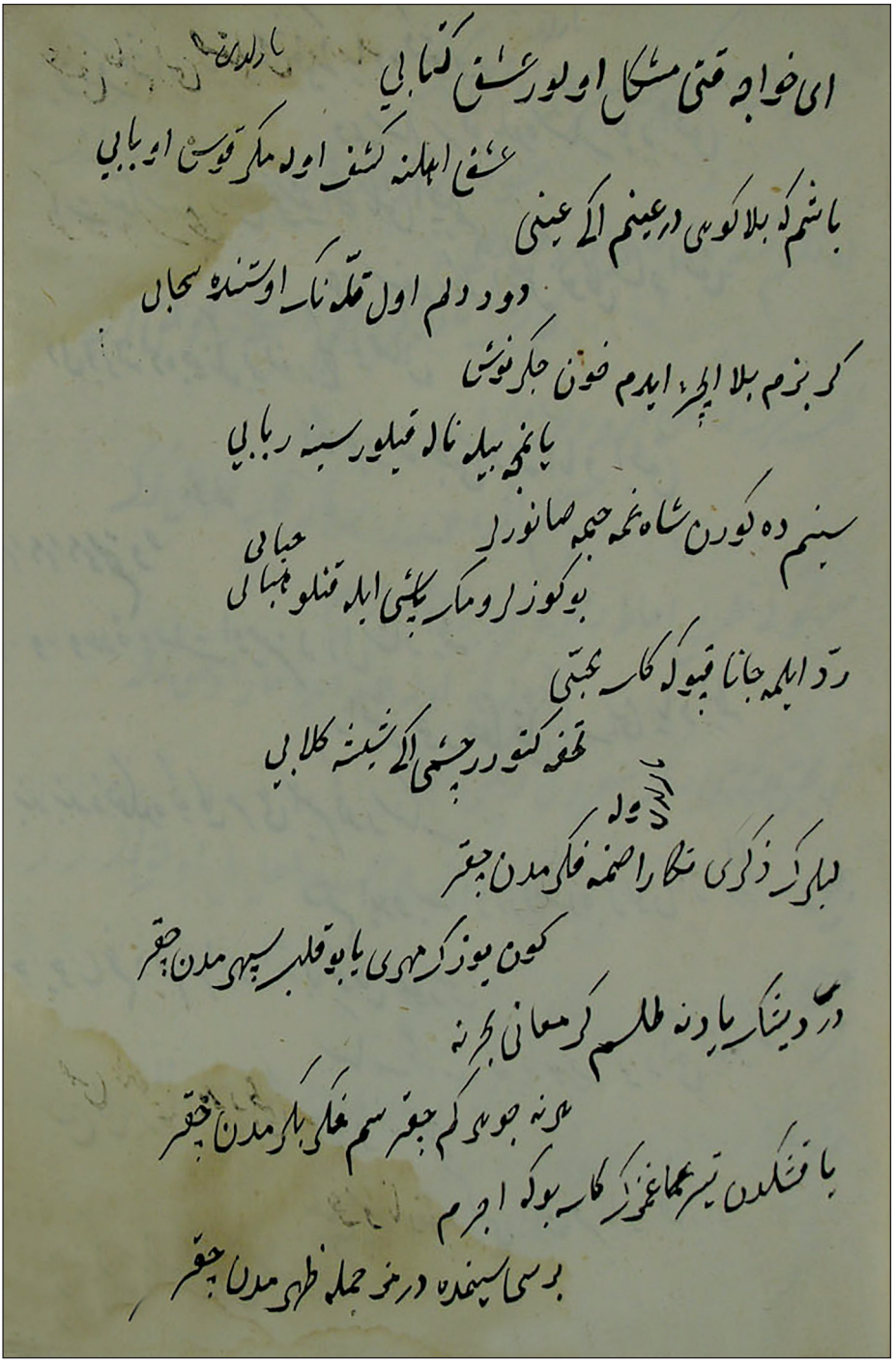

یا قشکدن تیر غمزک کاسه بوکه اجرم
برسی سینمده درمز جمله ظهرمدن چقر

[6b]

6

یزسک عشاق بو بن عاشقوکی یاده کتور
دیمه سنلر سر کویکده سنک یاد انجق
ات جفا سنکنی شاقوشو اکا باش اچیم
هر نه سندن کله انکله کوکل شاد انجق
دل ویرانه ده چونکه بولنور کنج وصال
اکا ویرانه محبتی دیمه آباد انجق

وله

دوستم و

وعدهٔ وصلت اومیز له دل شاد ایلمه
راضیم جور جفا قل تک بنی یاد ایلمه
بند زلفکده کوکل مرغی اسیر کدر سنک
رحم ایدوب او دردمنده برکون ازاد ایلمه
چون غم دلبر خراب اتدی کوکل معمورسن
سنک محنت له یاپوب بر داخی اباد ایلمه
عشق کل پروانه دن اوکرن یازاه ایلمز
بلبل شوریده کبی اهو فریاد ایلمه
هر نه کم یزدوک محبتی اشبو سینک لوحنه

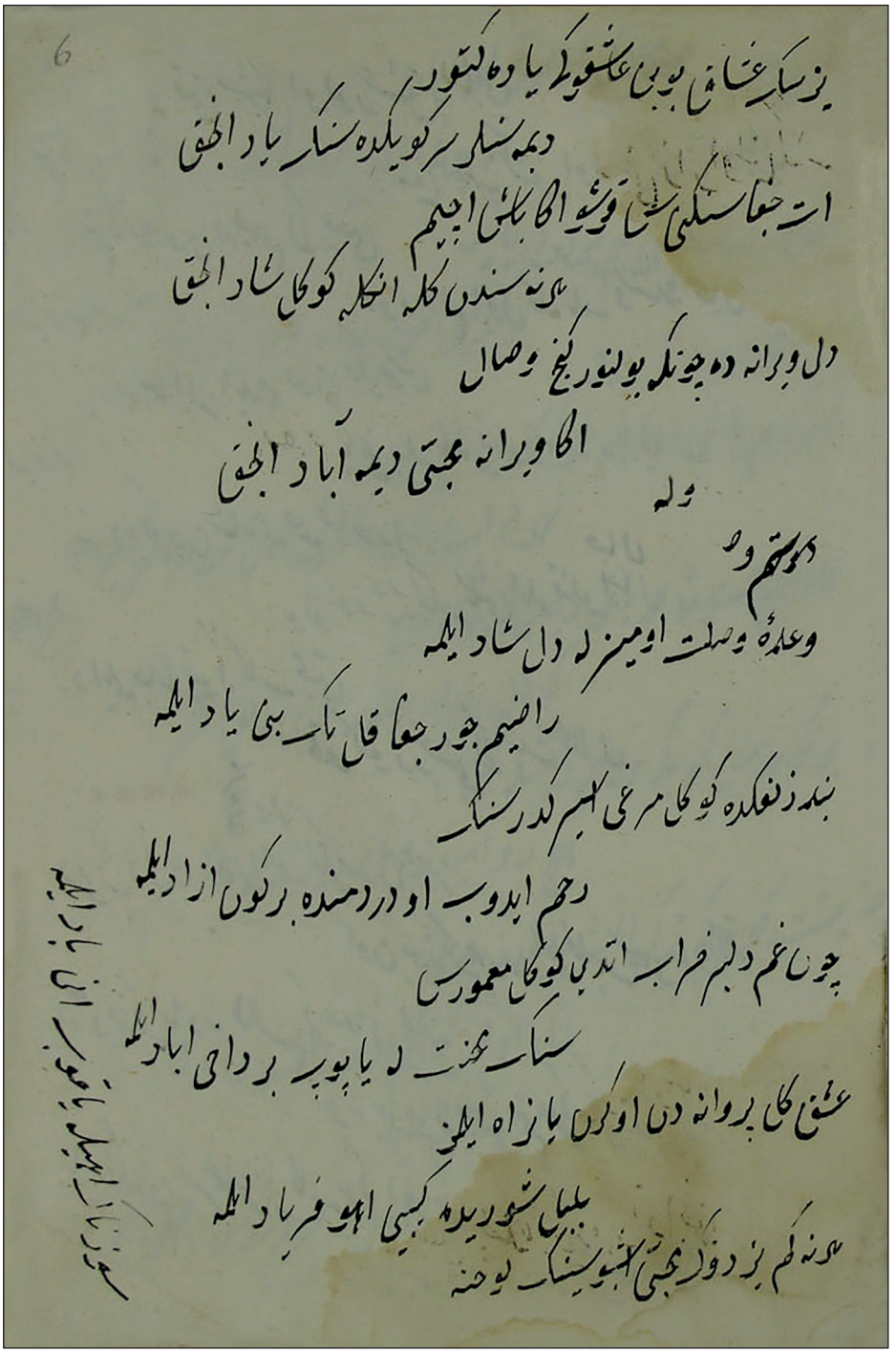

سوزناک اهیله یاقوب انی باد ایلمه

[6ª]

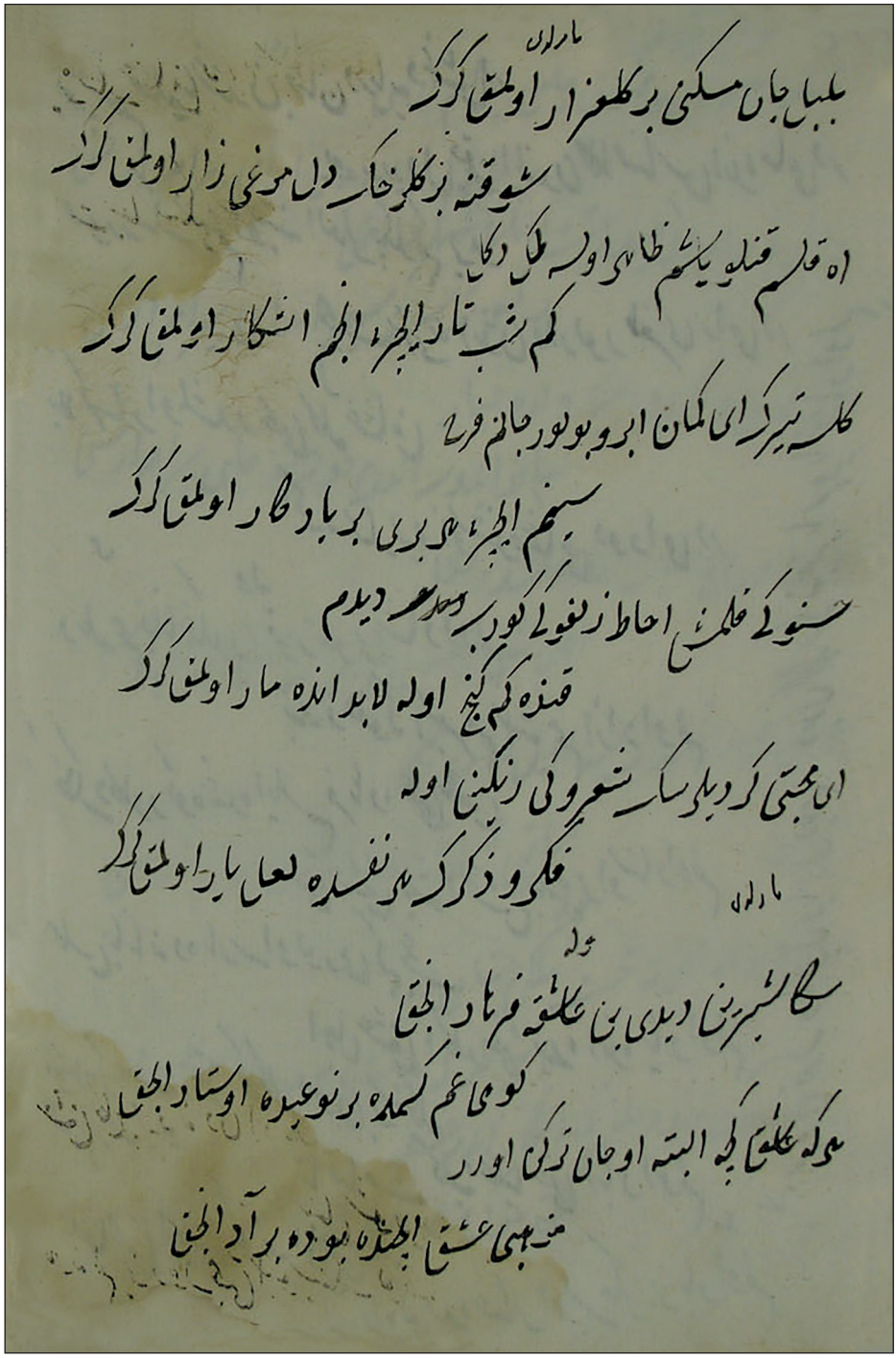

مارلری

بلبل جان مسکنی بر گلعذار اولمق کرک
شوقنه بر گلرخک دل مرغی زار اولمق کرک

اه قلسم قتلو یاشم ظاهر اولسه ملک دکل
کم شب تار ایچره انجم اشکار اولمق کرک

کلسه تیرک ای کمان ابرو بولور جانم فرح
سینم ایچره هر بری بر یادگار اولمق کرک

سنوکی قلمش احاط زلفوکی کوردم دیدم
قنده کم گنج اوله لابد انده مار اولمق کرک

ای محبتی کردیلر سک شعروکی رنگین اوله
فکر و ذکرک هر نفسده لعل یار اولمق کرک

مارلری

وله

سکا شیرین دیدی بن عاشقه فرهاد انجق
کوهی غم کسمده بر نوعیده اوستاد انجق

هر که عاشق کچه البته او جان ترکن اورر
مذهبی عشق ایچنده بوده بر آد انجق

5

بو چشم قتلو یاشندن جهان دریایه دنمشدر

یورر دل چقمز ایچندن اصناس انده ماهی در

صورر سک سینم اوستنه الفلر چکدکم یریر

محبت شهرینه اندن وارلور طغری راهی در

بلا کهسار اولمشدر محبی کله عشاق

کورنی یریر اوستنده غمامی دودامی در

دیله هم جانا غمکدن قورتلوبی شاد اولم

بنده زلفوکه اسیرم استه هم ازاد اولم

طاک دکلدر کوه غمده ایلسم فرهاده طعن

فنی عشق باشه التمش بنده بر اوستاد اولم

مجلس جانانه ده یارب اولورمی کم عجب

اهل عشقا اکلدغنجه بنده انده یاد اولم

~~[illegible]~~ یقین کوکلم اون برسنکله

کریا پرسه بو

تا قیامت کعبهٔ علیا حقی اباد اولم

ای محبی ایلتور کوینه اوقتی صبا

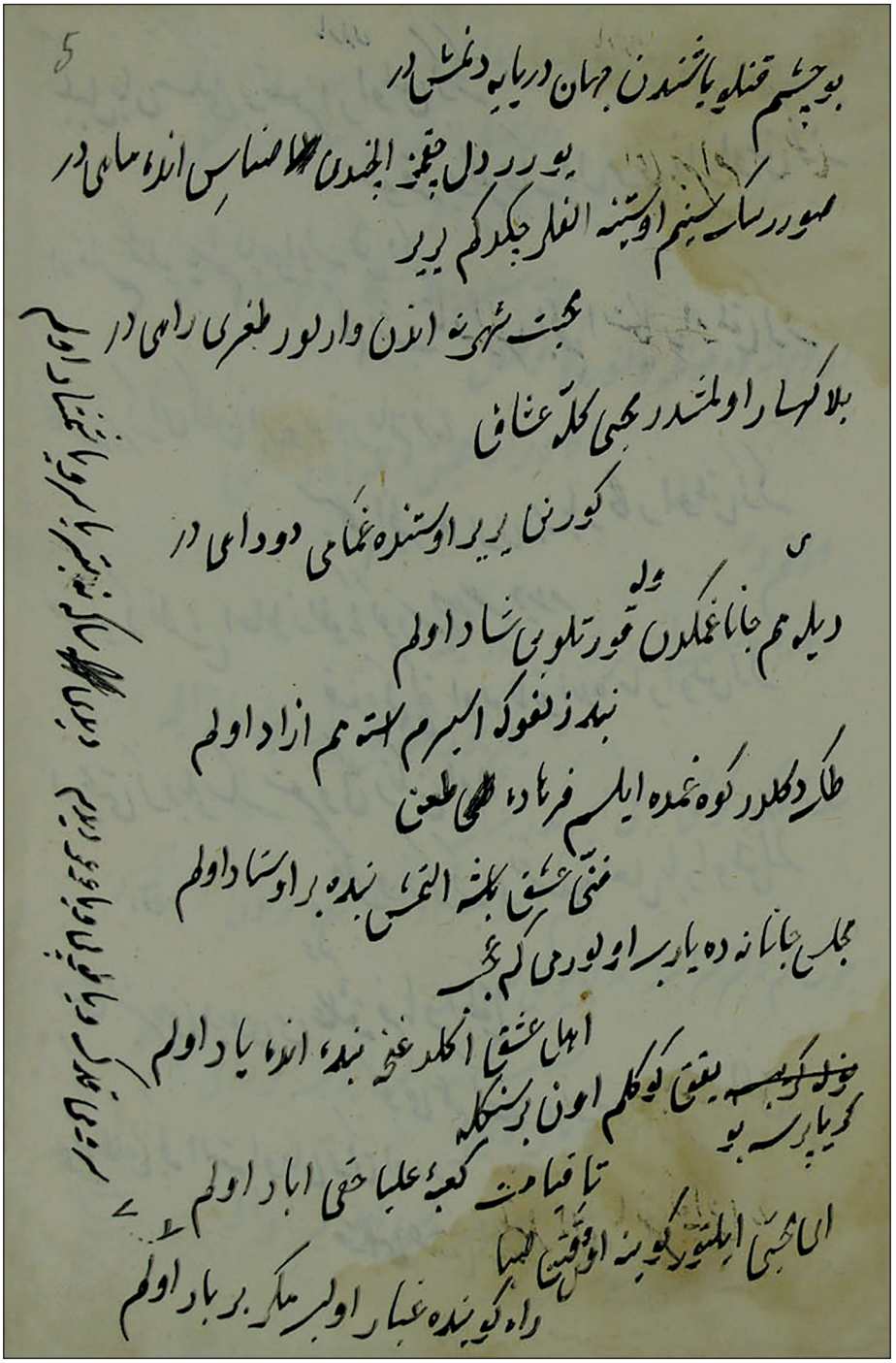

راه کوینده غبار اولیر مکر بر باد اولم

سرومی قدک ویا طوبی ویا عرعر دیدم دیدی ساکه نه تبر یا سرو یا شمشاد اولم

[5ª]

خوش ایدلم

ساقیا ~~طلدر بر~~ صون جامی بیرام ارتسی

تا بوله اواره دل ارامی بیرام ارتسی

داغوکی دام ایله صید ایتسه اشک چشمکر دانه قل

بر کبوتر سینه سیم اندامی بیرام ارتسی

ژنکر غمدن چونکه وار اینیه دلده غبار

صاف ایدوب الدن دوشرمه جامی بیرام ارتسی

زاهدا وراج مثلث سکا اولمشدر حلال

اهل عشق ایچسون شراب خامی بیرام ارتسی

بو محبتی توبه اتمشدر میه اول وقت صبر

ساقیی کل رخ امده ابرامی بیرام ارتسی

وله

دیمکر دیوانه مجنونه محبت ملکی شاهی در

یا نیجه طیرله وحشی یورر جمله سپاهی در

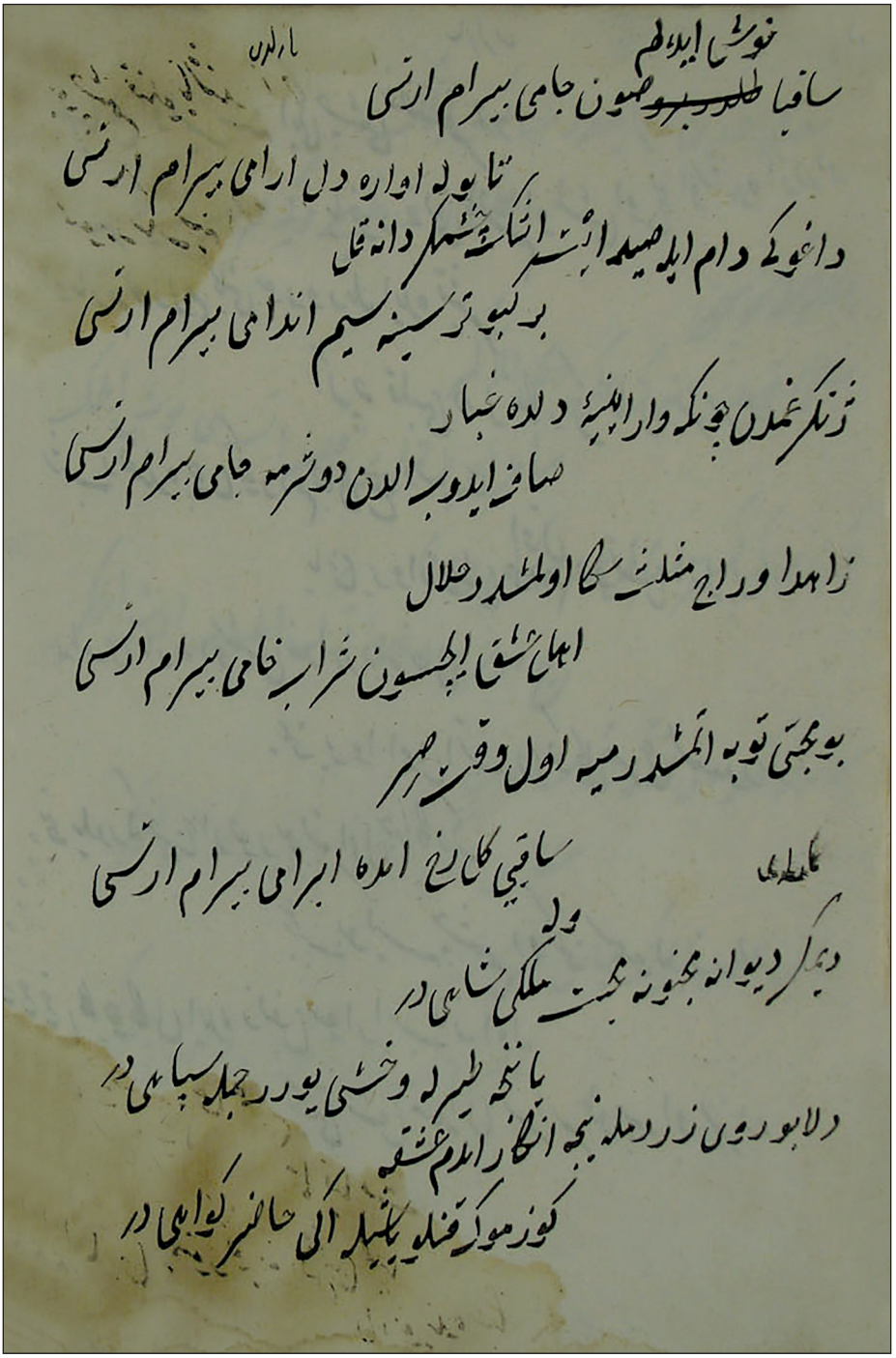

دلا بو روی زردمله نیجه انکار ایدم عشقه

کوزموک قنلو یاشیله اکی حاضر کواهی در

[4b]

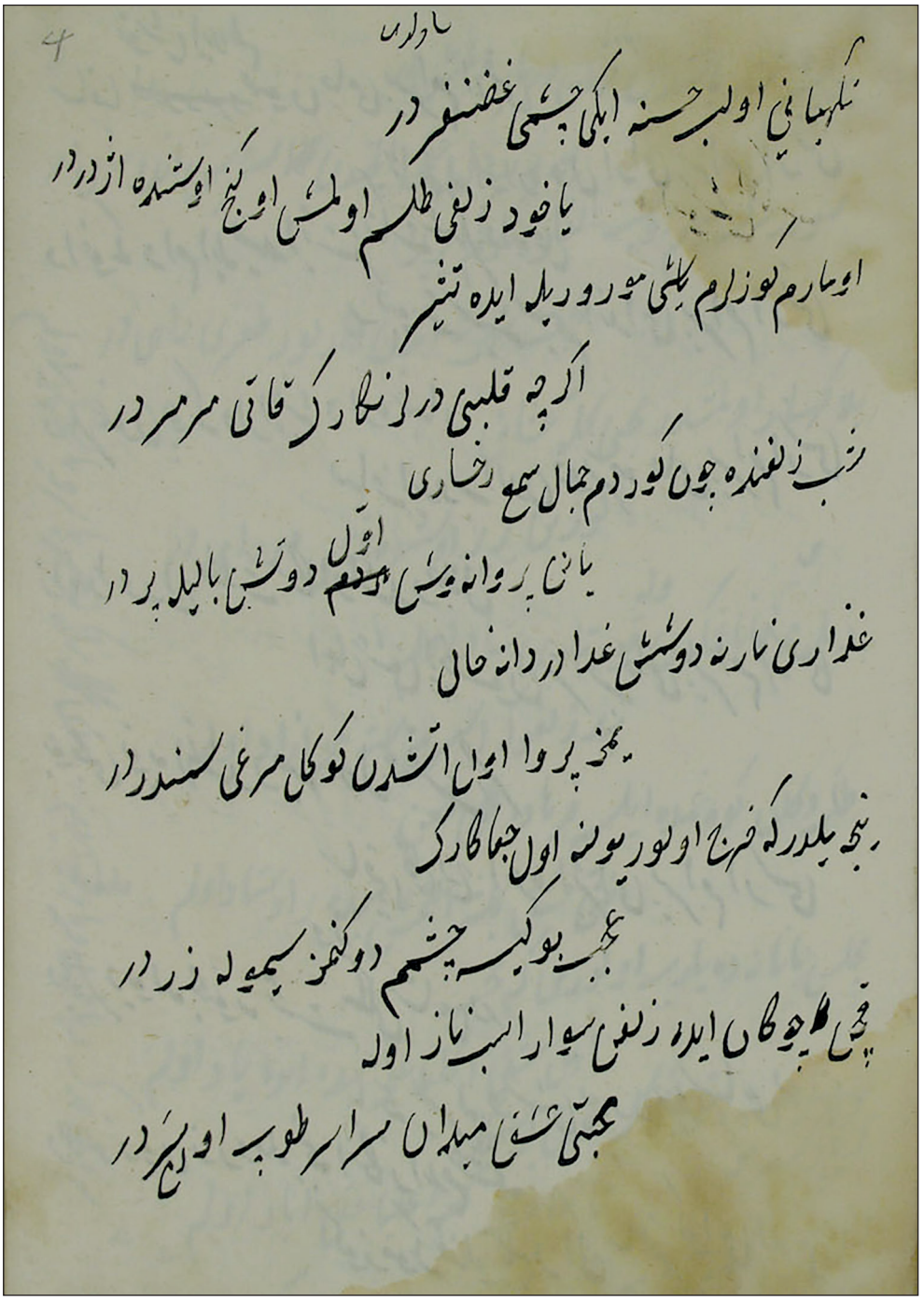

[4ª]

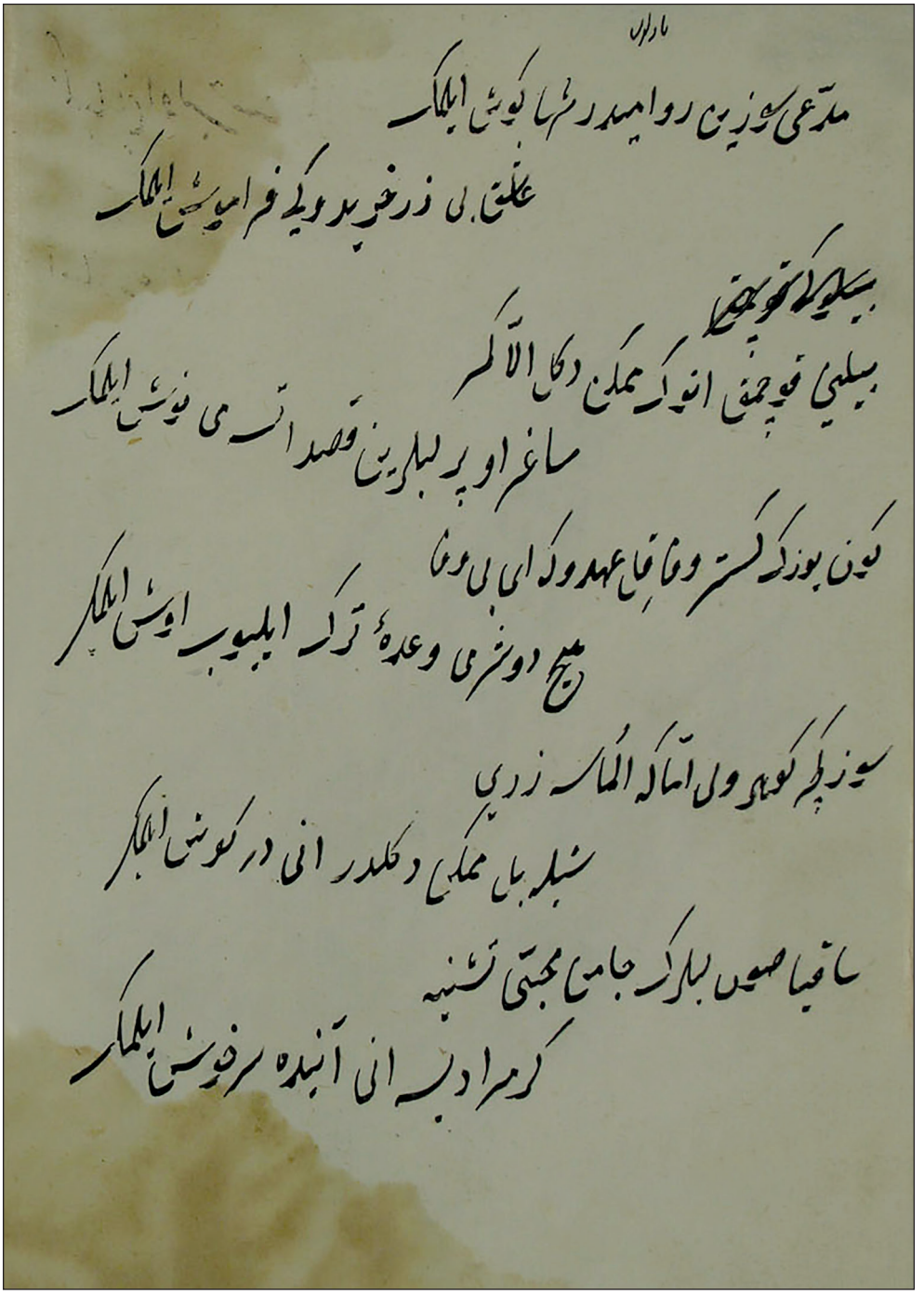

[3b]

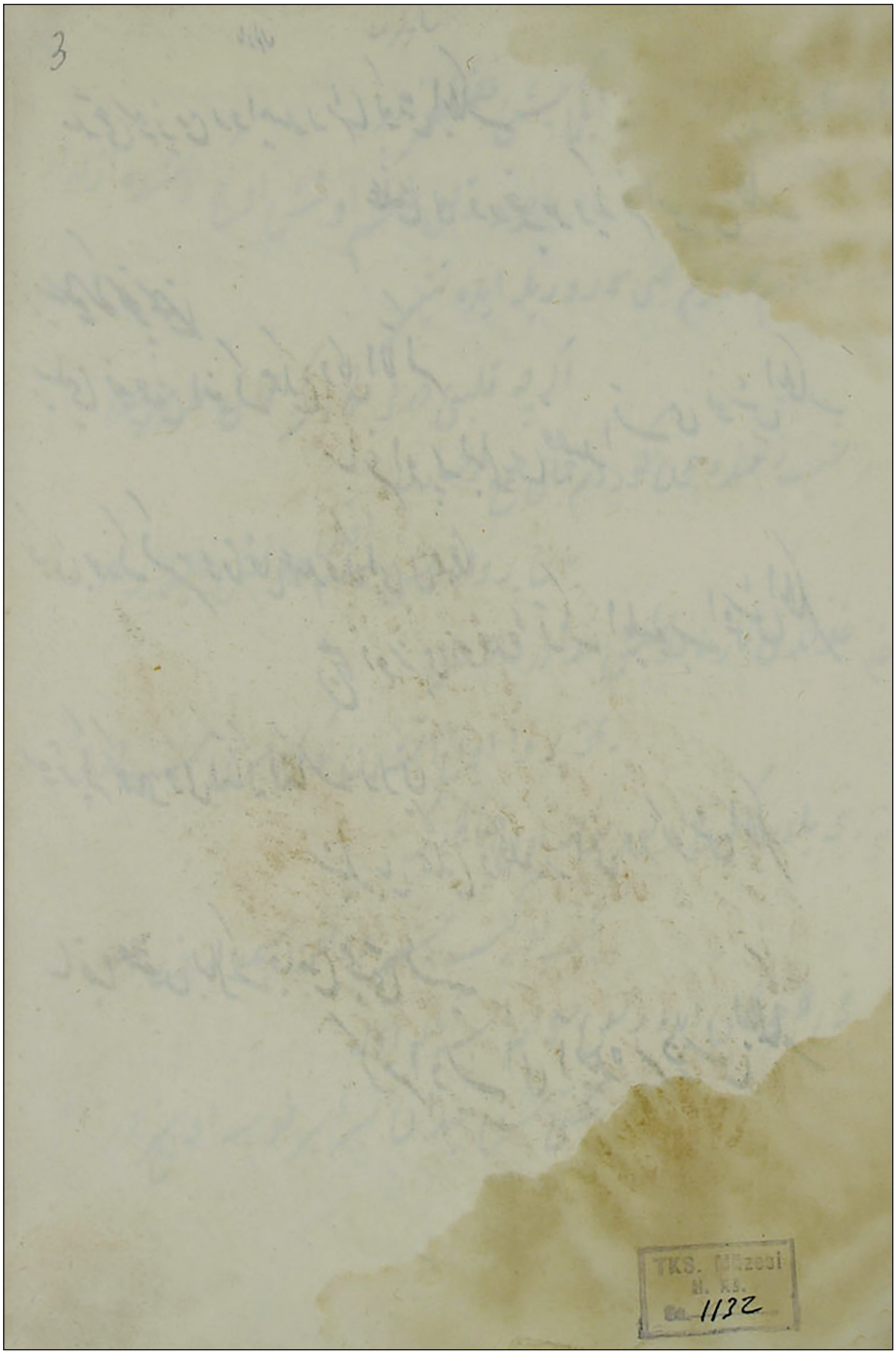

[3ª]

[2ᵇ]

[2ª]

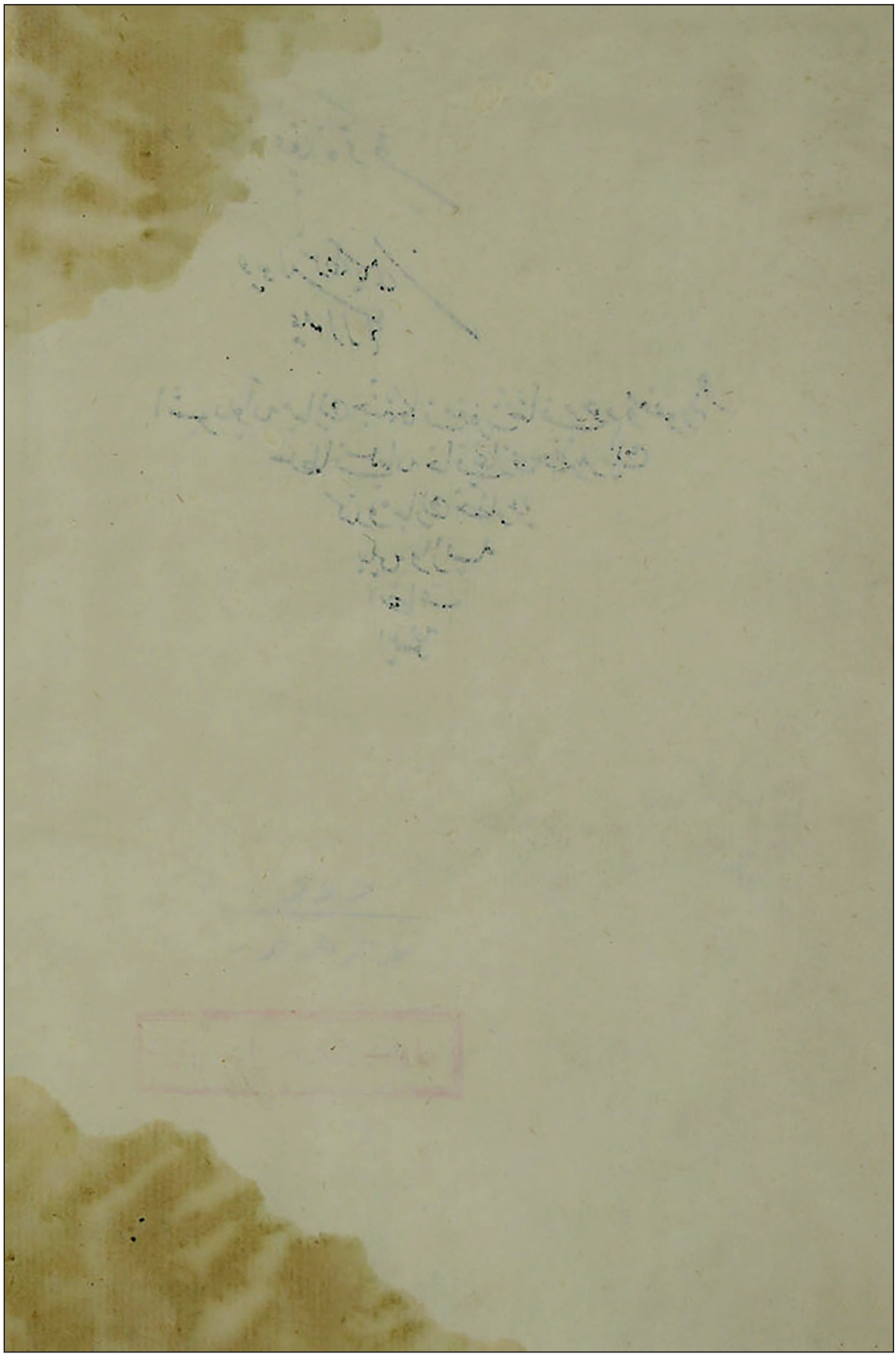

[1ᵇ]

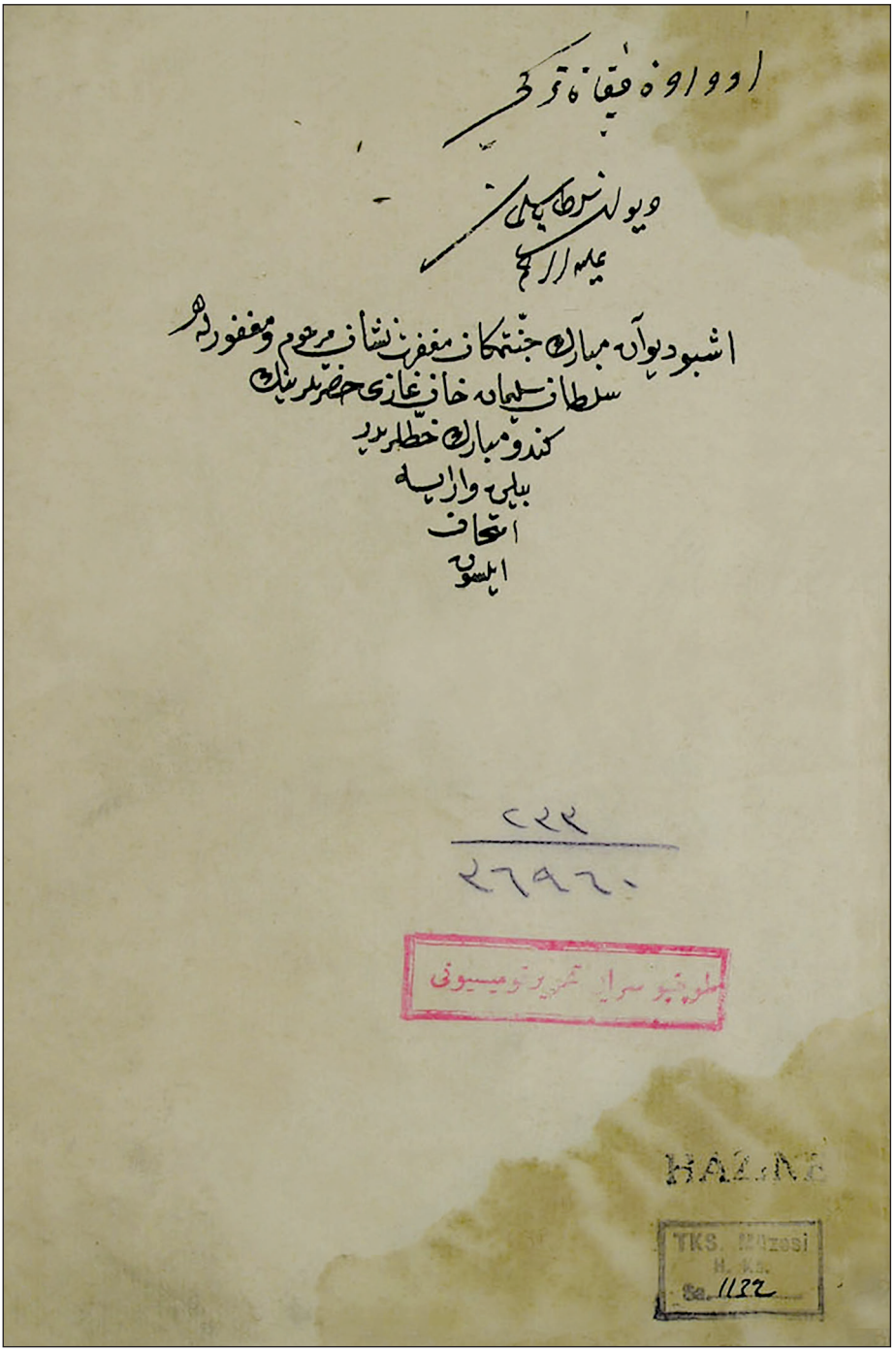
اشبو دیوان مبارک جنتمکان مغفرت نشان مرحوم و مغفور لهم
سلطان سلیمان خان غازی حضرتلرینک
کندو مبارک خطلریدر
بیلن وارایسه
امتحان
ایلسون
HAZINE
TKS. Müzesi
H. Ks.
Sa. 1132

[1ª]